Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

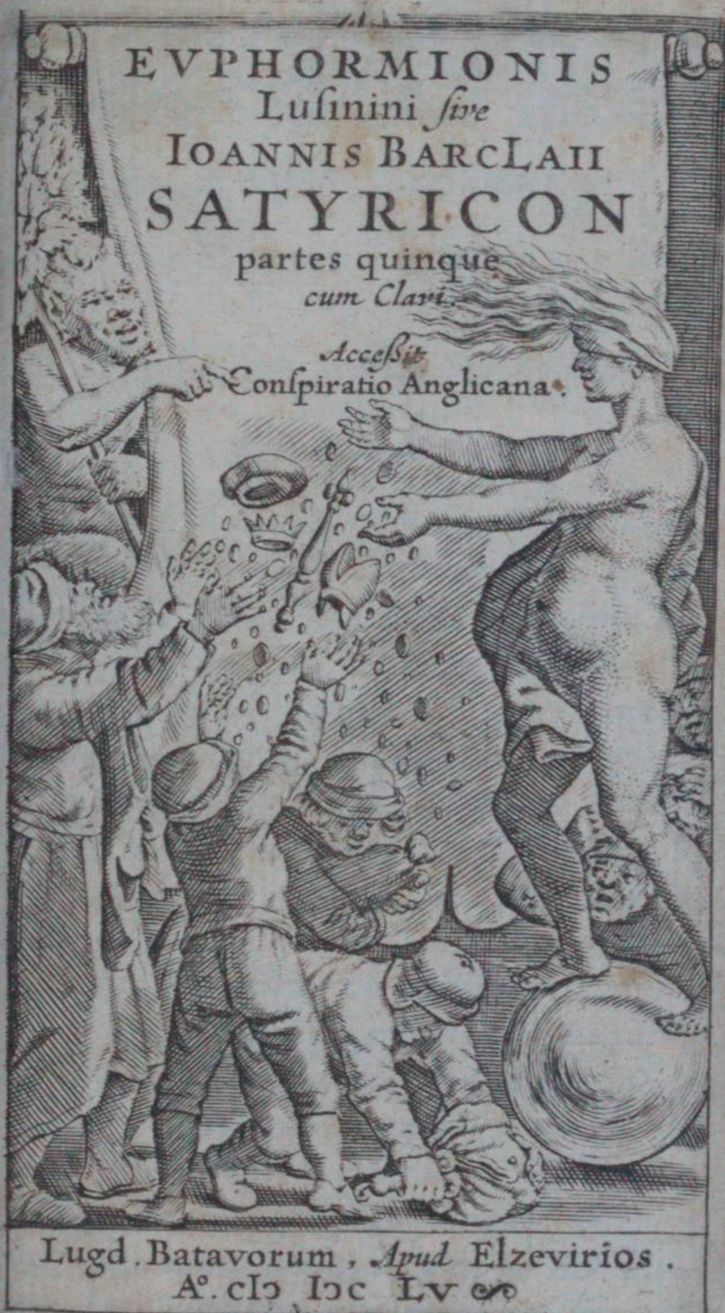
14 bis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

KW
235
A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

AVGVSTISSIMO REGI

JACOBO PRIMO,

Britanniarum Monarchæ inclyto,

Euphormio S. D.

Non peccavi in virtutem tuam, invictiſſime Rex, dum terrarum ſcelus libello hoc acerbe ultus ſum. In homines enim erupit hic impetus, non in Deos: quos etiam laudare pertimui, ne aut quæſiſſe curioſus crederer, aut ſacrilegus dubitaſſe. Cæteros ſuſcepi indignante ſtimulo perfodiendos. Et prope neminem eſſe dolui, cui in hanc diem prodeunti non aſtiterit Genita Mana, illa ad quam ſuſcipiebatur votum, ne quis naſceretur domi probus. Quæ etiam timeo ne adfuerit hujus libri cunabulis, & ne ipſe nihilo ſit melior, quam quos arguit. Adoravi jam ante tamen genium tuum, ut crediderunt aliqui, non indigno plane donario, & erigitur etiamnum animus meus ad hæc ſtudia felicius, quoniam vaticinantur ſibi, hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Majeſtatem tuam velut in tranſitu libaturam. Facundum faciebat amor.

Cujus utinam amoris mei præmium mihi illud dii ferant, ut deterſo adulationum fuco intelligas, quam non fortunam in te tuam, ſed te in fortuna tua veneror: cui cum infinitis nominibus omnia tum etiam Muſarum gratia debeo. Tu illas tam familiariter in ſecretum admittis, ut hoc ſtudiorum temperamento jam minus Martem Gradivum refugiant. Tu I. Gordonium, hominem qui juxta literas & virtutem colit, noluiſti in alio quam in tuo orbe vivere. Tu, eximio hominum delectu, memoriam ad ea tempora noſtram excitas, quibus Regum animi non quam late, ſed quibus imperarent, ſolicitabantur. Ego vero, Rex Auguſtiſſime, ſive enſem in ſtylos dividi, ſive ſtylos in gladium porrigi jubes, præſto ſum. Sive qua me fortuna ſacrario tuo inducet, ſive qua in aliis conſtituet terris, pergam Hephæſtionem cum Cratero confundere, ut Iacobum, ut Regem pari auſpicio à me cultum ſaltem intelligant, qui me Iacobo, qui Regi omnia debere, omnia voviſſe intelligunt. Vale Rex Potentiſſime, & ab omni Satyræ morſu non fortuna, quam ingenio, non imperio, quam virtute ſecurior.

CLAVIS

CLAVIS

Nomina ignota paſſim in Euphormione occurrentia referans & exponens.

Acignii, ſive *Acigniani*, Ieſuitæ.
Adriana, ----
Ægorus, Comes Egmondanus, ſeu Hornanus, Bruxellis decollatus.
Aelpis, ----
Alexandria, Barleduc Lotharingiæ, ſeu Galliæ.
Albagon, Albanus ſeu Dux de Alba.
Ambrax, ----
Amphiraus, Regis Angliæ Secretarius.
Anemon, Monſieur de Bonville, qui legatos recipit.
Aquilius, Rudolphus Imperator.
Archoropus, forte eſt Brandeburgicus.
Arete, ----
Argyroſtratus, Ambroſius Spinola, propter ſumptus belli nimios.

Baſilius, Ieſuitarum fautor, Forte Willeron.
Baſilium, Aurelia; ſive potius Lutetia Pariſiorum, quod ibi ſedes Regia. Atque hinc
Baſiliani, Pariſienſes, vel Aurelianenſes.
Boëthia, Germania.
Brutus, ----

Callion, Dux Lotharingiæ Guiſius.
Caſina, uxor Comitis de Morot, deliciæ ſeu concubina Regis; Item Hollandia, à caſeis.
Catharinus, Puritanus, Miniſter quidam Sectæ Puritanæ in Anglia.
Charridotus, Richardotus; Præſes Conſilii apud Albertum Auſtriacum, ſeu Conſilii Regii Senatus in Belgio, cujus precibus & ſuadela Batavi potiſſimum permoti Inducias duodecennales pepigere.
Chryaus, ----
Cæſar, ----

Cleſandritus, Britanniæ Rex.

Cleoſtrata, la Marquiſe de Vernandi, amica ſeu concubina Henrici IV. Regis Galliæ.

Curſor, la Varene, ſeu Varennes, equorum curſoriorum magiſter, totius Galliæ præcipuus, Henrici IV. Leno.

Delphium, ſeu *Delphinum*, Muſſipontium Academia Galliæ: ſive, illuſtris Schola Ieſuitarum, Academia Ponti-Muſſana. Pont à Mouſſon.

Deſpotikyrius, ſervus heri ſui dominus, dux de Lerme, Hiſpaniæ Theſaurarius.

Doromiſus, oſor munerum. Forte hoc nomine deſignatur Rhoni Dux de Roſinas ſeu Iuliacenſis, Galliæ Theſaurarius.

Eleutheria, Francia, Gallia.

Euphormio, Iohannes Barclaius, auctor Satyrici.

Eutychia, Monachatus.

Fibullius, Callionis ſive Guiſii amicus.

Figulus, Potier.

Fortunæ templum, Larſenal, ſive Armamentarium Regium.

Gephyrius, Pontifex.

Geragathus, Dominus Villeroy.

Glykire, ----

Hebræus, Iudæus *Merſel*, vel *Wenzel oder Senc*, quem alii dictum volunt Philippum Lang.

Hieromerimna, ----

Hippophilus, & *Hippoplutus*, Philippus II. Potentiſſimus Rex Hiſpaniæ. Idem *Liphippus*.

Hypogæa, Sagæ nomen.

Ianicularius, Petrus Ianius, Præſes in Senatu, & à conſiliis Gallo.

Icoleon, Belgium confœderatum. à leonina fortitudine.

Ilium

Ilium in parte { prima Oſtenda. / ſecunda Lut. Pariſ.

Iulianus, ----

Iuno, Regina Galliæ.

Labetrus, Albertus Archidux Auſtriæ.

Lapicia, ----

Leucus, Iehan Ney, vel Cotton Confeſſionarius Regis.

Leucomus, ----

Liphippus, Philippus III. Hiſpan. Rex. Idem *Hippophilus*.

Liſipus, Lipſius. Idem *Neopalæus*.

Longius, Nicolaus Brulartus, Galliæ Cancellarius, ita dictus, quod res ſuas lente expediat: Tentulus, Belli-Curius.

Lucretius, ----

Luſinia, Lotharingia, alias Scotia; & melius, Patria auctoris. Hinc *Luſinini*, Scoti.

Mauritius, ----

Marcia, Venetiæ; à Marco Euangeliſta patrono ita dictæ.

Melandria, Hiſpania; & *Melandri*, Hiſpani.

Neapolitanus, Monſieur de Neuf-Ville, Ville-roy, Secretarius.

Nearius, Mauritius, Comes Naſſovius, Princeps Aurangiæ.

Neopalæus, Lipſius.

Nyſæus, Bacchus.

Olympio, Comes de Morot.

Pedæa, Infanta Iſabella, Alberti Archiducis conjux.

Pedo, ----

Penia, ----

Percas, Monſieur d'Arguien (alias Arquien) de Mets, Gubernator Metenſis.

Philo-

Philoſophi, Monachi.
Philotimia, ----
Poimenarchus, Cardinalis aut Epiſcopus.
Protagon, Henricus IV. Rex Galliæ.

Scolimorrhodia, Britannia, Anglia & Scotia, Magna Britannia.
Sibronius, Briſonius, Præſes Parlamenti.
Sophagon, ----
Straton, ----

Teſſaranactus, Iacobus I. Magnæ Britanniæ Rex.
Thebani, Germani, Teutones.
Themiſtius, Iuriſconſultus quidam; vel P. Gregorius, Iuriſconſultus Ponti-Muſſanus: vel Gulielmus Barclaius, Pater noſtri auctoris, Profeſſor Regius in Ponti-Muſſana Academia: qui ſcriptis graviſſimis de Regno & Regis inſtitutione, de poteſtate Pontificis adverſus Bellarminum, admodum inclaruit, & ſuperiore tempore Ducis Lotharingiæ conſiliarius fuit.
Theophraſtus, Perronius Cardinalis Ebroicenſis, cujus ſolicitudine in Gallia plures Scoti celebri nomine bonas artes profeſſi ſunt, quam in ipſa Scotia foventur & aluntur à Rege.
Torrentius, Pricat, alias Brulard, Cancellarius alter, à cognomine ſic dictus.
Trifartitus, Georgius dux Leuchtenbergius, Lantgravius.

Verona, ----
Vanarra, Navarra.
Vecula, ----

EVPHOR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

EUPHORMIONIS
LVSININI
SATYRICON.
PARS I.

SI nomen à me quæris, Euphormio ſum: ſi patriam, Luſinia eſt: ubi nullæ unquam nubes cœlum aſperant, nulla bruma ſegetes extinguit, nulli æſtus adurunt: ſed puro incorruptoque aëris tractu liquidi ac pellucidi fontes campos alluunt, patenteſque hinc inde plagæ, & amœna, ſeu ſalubritate montium, ſeu planitierum æquabilitate, regio homines alit genio loci & fortuna ſua dignos. Non illic in honore ſupellex curioſa, non gemmæ, non imperium, non opes: non ea omnia quibus impotens hominum libido pretium fecit. Vt quiſque ad virtutis ſtudium maxime incenſus eſt, ita promptiſſime veris ſuffragiis ad magiſtratum evectus, æmulos vitæ omnes, neminem dignitatis accendit. Illinc ego devolutus in hunc terrarum orbem. O dolor! quæ non vidi, quæ non paſſus ſum, indigna, Dii boni, & quæ cœlo teſte fiant, & quæ poſterorum memoriæ relinquantur; niſi ut in amentia & ſcelere nepotes progredi nolint, ſaltem paternis vitiis contenti. Date veniam, ô depravati orbis incolæ, ſi juſtis querelis detonat animus incitatus atrocibus injuriis. Quid aſpicitis, Heri? quid hoc minarum eſt? jam non ego veſter ſum; jam liberalis animus ad originis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ingenuæ decora provocavit: & ingentes literæ, quas fronti meæ applicuiſtis, injuriæ me admonent, non obſequii. Etiam judiciorum nomen invocat crudelitas veſtra? etiam tribunalium in me majeſtatem implorat? Tandem aliquid inveni, quod à vobis imperatum eſſe gauderé. Quid indigeſto per acervos auro, quid avaris fertilium annorum curis confiditis? exuam patriæ meæ candidos mores, & in oculis judicum ſacramento, & nuncupatis votis impietati nomen dabo. Non hoc ſaltem ducent nefas, ut, quibus terris virtus eſt in vinculis, ibi quoque ſcelus ſerviat? Iam nunc vindiciis ſecundum libertatem datis utor; jam, quod tergum crudeli ſupplicio laceraſtis, vindicabit atrocior ſtylus, & effinget veſtros mores velut in tabula, ad cujus deinde conſpectum ipſe horreat. Denique, ſi ſapere decreviſtis, vobis ſcribo: ſi furere perſeveratis, ſaltem volo Luſinini mei ſciant devitare impuras terras, ut quicunque aditus regiones veſtras aperit, ſeu queſtuum meorum veluti prærupto obice laſſet tranſeuntes, ſeu lachrymarum torrentibus inundetur. Ego Curtius crudelitatis veſtræ hiatus impleverim; Ego Sphingem, ego Pœnam, ego Hydrum expertus ſim, tam felici exitio, ut territi gentiles in hæc amplius portenta non incurrant. Magis offendit graveolentia inſuetos inſalubribus cœnoſiſque paludibus, nec tam acriter mordent ea mala quibus in lucem prodeuntes ſtipamur, tanquam naturali ſatellitio, quam quæ florentem intactamque vitam affligunt: Et ego vim doloris acrius percipio, & deploro dolentius, quem non ante calamitas perculit, quam adoleſcerent gentilia bona, quæ mecum penè nata non antequam patriam exui: à qua quis diſceſſus meus fuerit, quæ me inde rationes deturbarint, nihil dico: ferat hanc veniam inexperta juventus atque præceps; nec id lachrymarum exordium conſumat iræ meæ impetum, quæque in aliorum mores jam diu tela libro, in meam amentiam retorqueat. Nam ut has primum terras attigi, & frequenti oppido exceptus ſum, in forum me contuli: ratus nunquam defuturos, qui in celeberrimo huma-
næ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

næ gentis loco, ubi etiam multi hæreditario jure ſapere jubebantur, erranti per ignotam urbem aperirent hoſpitalitios lares; cum ſubito ingens circa me hominum turba confluxit, modo novitati cultus illudens, interdum etiam, quoniam erat ex tenuiſſima carbaſo veſtis, populari muſſitatione ſtupeſcens. Aderat eleganti juvenis vultu, cujus mirabile in comis artificium Æthiopico penè gyro concinnos confuderat. Hic anſatam ſuperbe dexteram ſubducta veſte retegit, & me, quis eſſem, & qua cauſa veniſſem, diſtricte interrogat. Tum ego, Peregrinum, inquam, eſſe ſatis prodit, quod in tanta ſolitarius frequentia expecto benignitatem hoſpitii, quod & nauſeantem ex mari ventriculum opportuna tranquillitate levet, & illuviem itinere contractam diluat. Viæ cauſa, mos humani ingenii. ea ſcire concupivi, quæ à meis finibus abeſſe natura voluiſſet. Quibus ille auditis, humaniſſime in paternam domum invitat; ſimulque dextera ad opulentiſſimas ædes trahit, ubi ſtrata triclinia, cibique capaces invidiæ, expectabant convivarum aut negotia, ut ferebant, aut diſſipatorum manus. Igitur ſecurus hoſpitii meo duci gratias ago, ignarus impendentis ſævitiæ, & ad novas ſpes credulus: quæ ideo magis placebant, quoniam externa neſcio quo fuco ſe adornant, & plerumque notis patriæ rebus beatiora videntur. Tum in urbem etiam levato nonnihil corpore proruo, cœnæque moras, dato puero qui perluſtrandæ urbi dux eſſet, ingenti lætitia fallo. Ille me in publicas primum porticus, in fana deinde ac theatrum perducit; poſtremo in ampliſſimam domum. ubi nihil magis timui, quam ne poſtes antiquitate corrupti cervices affligerent. Capaciſſimam ſedem adoleſcentes aliquot per ſedilia ſparſi, magis ſtrepitu, quam corporibus implebant, &, ſi quando intermittebatur tumultus, audiebant declamantem ex eminenti loco ſenem, qui Romana jura interpretari dicebatur. Agebat autem de libertis ex lege Iunia Norbana Latinis, ac præterea de Dedititiis, quorum iniquiſſimam conditionem ne quidem ſeverior anti-

quitas tulit. Verum hæc, inquiebat, omnia ſic in deſuetudinem abierunt, ut relictis tantum nominibus, jam qui illi fuerint, jam quibus legibus vixerint, diſceptemus. Sed ignari non eſtis, Adoleſcentes, mutata hominum mente, plerumque velut tacitis abrogata ſuffragiis quæ majores noſtri tanquam manſuris legibus commendabant. Hinc editus abrogatarum legum liber, præclarus hercule, ſi non eas leges omitteret, quas in eo primas eſſe oportuit. Non vero volumen erroris tam manifeſti reum; & niſi haberet triſte mortalitas privilegium, ut liceat aliquando peccare, librum mea ſententia ad oleum piperque demitterem. Etenim plurimas Iuris partes muta jam omnium voluntate deletas ita præteriit, ac ſi illæ hodie in antiquo ſuo regno conſiſterent. Si niſi exemplo non creditis, ecce legem olim ſanctiſſime habitam: *Honeſte vivere, alterum non lædere, jus ſuum cuique tribuere*; quam nunc prorſus moribus hominum ſublatam indignor inter antiquatas in eo codice non referri.

Erat adhuc in loquentis ore dictio, cum effluentis menſura ſabuli ac elati præterea æris ſonus, ſtrepentibus ſubinde auditoribus, tantum hominem de ſuggeſto non depulit. Ego vero perluſtrata iterum urbe, cum me, utpote inuſitatis indutum veſtibus, puerorum agmina ſtiparent, in hoſpitium meum redeo, & quæcunq; tota luce perſpexeram obfirmandæ curioſis memoriæ diligenti cogitatione digero. Sed poſteaquam convivas deſtinatum ad epulas tempus collegit, paſſimque diſcubuimus, clam ſugillantibus univerſis meos geſtus, & peregrini oris lineamenta, confuſus egenſque conſilii, non agnoſcebam amplius aviditatem ſtomachi, tributum reparantis quod irato mari exolveram. Statimque crudelior fortuna deſæviit, poſtquam non gratuitam nobis menſam liberalitate poni, ſed mihi pro hoſpitio diverſorium contigiſſe non ſine magno horrore audivi. Nam ad patrium morem nec auro corpus in viam præceps tardaveram, nec in cibos pretium quæſieram, quos gentis noſtræ benignitas vendere neſcit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

neſcit. Igitur inexſpectatis moribus deluſus, cœpi tum primum execrari harum regionum viliſſimum genium, & ſic tacitus mecum loqui. Piſces à fontibus ad mare non inveniunt qui vivendi vectigal extorquent. Natura ubique pabulum feris poſuit; & quamvis hirundines utrumque ſolem metiuntur, eſca nunquam errantibus deeſt. Ergo ſoli homines non impune implebunt exhauſtas jejunio vires? ergo in belluas pontus erit clementior, quam civilis ratio in mortales in eandem genitos ſortem? niſi forte pretioſior aqua eſt in miliario quam in fonte, aut animantibus reliquis aliquid ſupra hominem natura debebat. O ſordidum genus, barbarumque facinus! O feriores homines quam humanam olim Androdus feram invenit! Nec contentus hac objurgatione, palam excuſare imprudentiam meam cœpi, quod nummis deſtitutus cauponam intraſſem, & totum in gentilitios mores transferre peccatum; Nam in veſtris, inquam, moribus non minus quam in regione hoſpes id primum rogo, ut innocentibus erroribus venia detur. Quod hic religioſum eſt, alibi profanum eſſe nihil prohibet. Nempe quælibet regio non magis ſuo aëre aut terminis, quam ſuis moribus definitur: neque aliquid peccavi, niſi exiſtimatis omnes homines ſub eodem cœlo naſci debere. Quamquam facio his excuſationibus injuriam humanitati veſtræ: à vobis nihil durum timeo. Severitatem, ut audio, his annis depulit de ſumma ſede Clementia.

Videbam durare nemini riſu erumpente conſtantiam, ut etiam miſerrimam adhuc loquentis vocem cachinni petulantia confunderent; cum inſtaret præcipue ſupra ſuam artem improbus caupo, detractamque mihi veſtem auferre pugnaret, ut (ne ſine joco facinus iret) expeditus onere ſupervacuo, inquit, liberius revoles in amœniſſimas terras, quarum nobis etiam penè deſiderium tua prædicatio admovit. Cohorrui ad hæc dicta, & Gallico gelu frigidior metus etiam intimum calorem tentavit.

Sic ubi terra parens, Clymenæo torrida partu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

In Phaëthontæam mittebat vota ruinam:
Aſpiciens juvenis nebulas igneſcere, Olympumque
Errantem ſenſiſſe diem; ceu ſaxea moles
Hæſit, & ignipedi permanſit fræna jugali.
Non magis heu vivus, quam cum pia turba cadentem
Condidit Eridano, tumulumque cacumine texit.

Trahebat interim veſtem epularum ſuarum pretium, & fœdam avaritiam riſu crudeliſſimo cumulabat. Et, Hoc eſt, cogitabam, quod promiſerat liberalis vultus filii ſui, & indigna fœdiſſimis moribus veſtis? hoccine quod mihi adulabar etiam infimam conditionem in his terris aſpirare ad virtutis nobilitatem? Iamjam callidum illuſtrium veſtium intelligo munus: ut humilem animorum fæcem illuſtri fuco velent, &, quod maximum debuerat eſſe familiarum diſcrimen, confundant atque permiſceant. Ita profundiſſimum cœnum veſtit fragilis indigna fronde ceſpes; ita fumum nives induunt, nec ipſis anguibus pulchrum veneni tegmen, verſicolore tergo, & ſquamis fulgentibus, deeſt. Miſertum eſt querelarum mearum aliquod proprium numen, aut, ut verius dicam, me pejus afflixit, & injecit mentem Callioni ſplendidiſſimo homini (is negotiorum cauſa illo die in urbem venerat) ut me ſibi exiguo ære addiceret. Qui poſtquam interrogavit, an ejus augere familiam vellem, quid facerem, niſi ut me omni libertatis diſpendio eriperem ab inſtanti peſte, & graſſatore urbano? Diſceſſerat in patriam navis, quæ me vexerat: longa erat redituro & inextricabilis via, per ambages, ac deſerta, & extremum mundi limitem. Quæ omnia ut diligenti ſolicitudine vincam, qui me illuc ſumptus deducerent, ſi vix unius horæ diverſitorem veſtis abſolveret. Igitur conditionem nihil cunctatus accepi, &, qui modo comes aſſederam, conſurgo de menſa ad obſequium, turgenteſque oculos furtiva manu exfrico. Puduit Solem diutius hæc videre, & ſervitutem meam libera ſolutaque nocte occuluit: quæ cum radiis lunaribus illuſtris non omnino viæ diſcrimina confunderet, ſtatim curſoriis equis contendimus in Cal-

lionis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

lionis munitiſſimam arcem: cum mihi, exultantibus cæteris, non tam viderer in equum, quam in Salaminiam damnatus aſcendere. Muris ſuperbe eminentibus creberrimæ turres, pinnæque ad ſplendorem compoſitæ adornaverant domum: foſſæque non latitudine magis notabiles, quam ſtagnantibus aquis, prodigioſæ molis piſcem alebant. Ædificium partim nobile antiquitatis veſtigiis, partim recenti artificio elegans. Nihil Callion aut ad famam videbatur aut ad luxum omiſiſſe.

Sed quod reliquum noctis fuit, cum non per ſomnum tranſigerem, & nunc intimis ſingultibus, nunc excitato per dolorem acerbo inanique riſu, nihil deſertæ patriæ imprudentiam imputarem, conſervis amentiæ ſpeciem feci. Crudeles ac fœdæ animæ, quas ultra Perſicum ſcelus euntes jam non virilibus nervis fraudare naturam, ſed animos exſecare delectat, rem ad dominum detulerunt: cumque, proh facinus, placuiſſent auditi, figmentis etiam onerant calamitatem meam, & imponunt gemitibus lachrymiſque, ac riſui meditatas voces affingunt. Hic Callion flagitioſo digito ſuperiorem explicans barbam, Bene eſt, inquit; erit illi felix & vegeta ſervitus: &, ſi veſtis non mentietur valetudinem, ne queratur vitium mentis: juventute peracta læto etiam & viridi ſenio ſtabit. Vos tantum in inſaniam impellite præcipitantem, & in Quirinalium Myſtam attollite. Accipiunt imperium lubentibus animis, & in me confeſtim toti telis ac machinis anguſtum profundunt omnem malitiam, quam ex ſentina aulica impuris animis hauſerant. Tribus mediaſtinis datur negotium, qui me, tum primum in ſomnum labentem, poſtquam decoctum tota nocte dolorem prima lux ſopiverat, ſuppoſito petulanter fumo excitant: neque tardus urgentibus parebam, cum animadverto laqueis impeditos pedes ægrius procedere, nec aliud feſtinatione profici, quam ut laxiora vincula arctius in nodum jungerentur. Tum fœdiſſimus mortalium Pedo, maligno riſu dexteram, tanquam ſalutaret, porrigit. mihi vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

jam non erat integrum, aut ſapere, aut decipi noſle: manum itaque trado, &, Rogo, inquam, mi contubernalis, quid injicitis vincula jam etiam parum libero ſine compedibus atque nodis? Dum hoc blandius pronuncio, interim dexteram meam religaverat ad thorum, omnique convicio malę ſanas ingenii reliquias cum ſociis expugnare certabat. Itaque modo ſinum gelida perfundunt, modo acuminibus latera perfodiunt, nunc etiam titillationibus importunos riſus excitant; ut jam mihi malorum minimum ſervitus eſſet. His officiis longiſſimum diem, mihique inſtar æternitatis ſtantem, exigunt, & ad affectionem hilares, ipſo riſu, ipſaque lætitia me improbe oppugnant: ſic ut ad plectra atque fides quondam Attica munimenta conciderunt.

Me autem cum ſub noctem jejuni cerebro ſpiritus deficerent, nec tam in amentiam deflecterem quam in mortem, copioſus cibus ditibus allatus ſportulis, & qui me ad veſcendum hortaretur relictus eſt Percas. Erat vir mitiori ingenio, naturamque ſuam parum in ſcelera detorquens, niſi ſi plurimum expediebat. Ille me ut conſalutavit, thoroque meo reclinis remiſit vincula, & oppeſſulatas fores diligentius muniit, cœpit uberius flere: necdum tamen ſynceritatis fecerat fidem, novoque cogitabam ludibrio ſuſpectas ſævire blanditias; cum prehenſam manum tenerius concutiens, Noſti me, inquit, Euphormio, Ego ſum qui heri domino Callioni perſuaſi, ut te in familiam admitteret. Itane? inquam. tu quidem habes triſtiſſimi beneficii reum. Sed quid in dominum omni ponto ac tempeſtate feriorem admiſi? aut quid deliqui tam atroci ſupplicio dignum? O ſi liberum ſaltem moriendi permittat arbitrium, aut quod annis pluribus ferre poſſum in atrocitatem diculæ inhumana miſeratione componat. Illachrymatus eſt Percas, & digitos articulis innectens, demiſit ad umbilicum inverſas cum lacertis manus: cumque aliquantum defleſſet meam miſeriam, ac multis gemitibus interpolaret orationem; tandem veluti collecto ſpiritu animoſius inſurgens, Euphormio, inquit, & tu

ſervus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſervus es, & ego. Quo tu jam loco es, poſſum deinde præceps agi, ſi herus annuerit; in ſervitute precariò ſumus felices. Si mihi credis, propulſabimus communibus conſiliis fortunæ injuriam. Memento Pyladis & Oreſtis fidem Tomos etiam evaſiſſe & Dianæ crudelitatem, & Thebis cohortem amantium multis inexpugnabilem annis laurum ſæpius quam apium decerpſiſſe. Nec mirere, quod arcanas cogitationes effundo confidentius in ſinum tuum: non videris mihi ignotus, tanto fortitudinis & conſtantiæ experimento. Te mihi primum conciliavit frons liberalis, & verecundi oris modeſtia; deinde ſervitus conjunxit; ad extremum ipſa miſeria acrius commendavit. Secundum hæc jusjurandum adjecit, & omnia quibus fidem orationi quæreret. Ego vero etiam ad ſperandum tardior, quam ſi Ariſtodemus aliquis victoriam nunciaturus indigno vultu procederet, tamen allevari paullatim ſinebam animum meum, ſic ut aliquantulum reviviſceret ſalutis jamdiu ſepulta cogitatio.

Nutat ut ingenti puppis circumdata ponto,
Quam tumidus nigro murmure ventus agit,
Humida cum pictos lacerarunt æquora divos,
Nec ſemel intrepidos inſiluere viros:
Quaſſaque cæruleum paßim intromittere montem
Occœpit picis tegmine nuda ratis:
Sic ſecura feri ſtant promontoria ponti,
Aut procul è ſpeculis commoda ſurgit humus.
Iam prope non meminit perituræ nauta carinæ,
Quodque videt credit jam tenuiſſe ſolum.

Tum ego amplexibus hominem arctius alligo, & non contubernalem meum, ſed numen, ſed genium ac tutelarem Deum appello. Et, Tune, ajebam, ſolus es in hoc terrarum orbe, cujus ſpiritus nondum vitiorum contagione ſpurcatus ſit? tune ſolitarius homo inter tot millia hominum ſpecie ficta? Silere me juſſit Percas, & potius quod è re videretur in medium conſulere. Mihi autem nullum erat remedium potius fuga, in quam jam animum intendebam, ratus ſocio tam deteſtabilis ſervitii pertæſo nihil hactenus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

præter authorem ad ejuſmodi conſilium defuiſſe. At ille triſtius ſupercilium contraxit, & , Neſcis, inquit, quibus te cruciatibus involvis. Iam huc illuc diſcurrent aſſeclarum turbæ : jam in aditu ac limine urbium ſtabit imago noſtra, & cuſtodia inexorabilis; quam ut mendaciis poſſimus fallere, vultu certe & fronte deprehendemur. Noli ad credulam ſpei perplexæ auram antennas ſolvere: Cum Stratonico dixerim, ex omnibus navigiis tutiſſima eſſe, quæ in terram nauta ſubduxit. Neſcis apud quem ſervias. Callion eſt, non iſtius modo vicinii quod incolit potentiſſimus, ſed etiam gratioſiſſimus apud Principem, à quo nummariam olim nobilitatem accepit. Neque hęc fugiendi audacia per tantum gentis ocium expediri, aut facile inulta eſſe poteſt. Is enim hodie Princeps eſt, qui REQVIEM non tantum orbis ſui medio, ſed & Metis indulſit. Inhorrui è nova ſpe dejectus, &; Quæ, dicebam, igitur ſecuritati via propior, quam ut laqueo jugulum frangam, ſi ſervienti mors lentior deſtinatur, fugitivo crudelior? Vetuit Percas deſperare, & cum dolori medicinam faceret mitium verborum fomentis, cœpi diligentius percunctari de regione ac moribus hominum, & præcipue de Callione noſtro. Tum ille; Primum, inquit, te ſcire oportet, nihil tam ſanctum eſſe quod non corrumpat diuturnitas temporis, multaque probe à majoribus inſtituta uno ſenectutis vitio deflexiſſe in turpiſſimos ritus. Ferunt olim nobilitatem à plebe non aliter quam virtutis nota diſcriminatam. Hinc Magnates conſtituti, hinc honores & cultus in ipſos delati ab iis, qui ad tam ſanctum ſplendorem obſtupeſcebant. Hoc priſcis temporibus unicum remedium erat emergendi è latebris vulgi, cum omnes initio pares eſſe natura juſſiſſet. Si quis ingenio & prudentia pacaverat incitatæ multitudinis violentiam, ſi quis exteris gentibus ſuaſiſſet aut ſocietatem ſi integræ, aut ſervitutem ſi nonnihil attritis rebus affligebantur, illi ſtatim meritæ nobilitatis inſignia publici conſenſus deferebant. Illum diſciplina militaris, illum machinarum peritia, virtus omnes

omnes provehebat. Inde etiam filiis nobilium honor habitus, primum à paternis clientibus, deinde ab omnibus qui ineſſe in iis ſemina paternæ claritudinis arbitrabantur. Sed jam Homericis temporibus non erat novum, filios degenerare à paternis inſtitutis. Cum abundarent opes in illuſtribus familiis, & luxuriantes copias avita induſtria peperiſſet, obſtupuerunt paulatim virtutis ſtimuli, & aliquid remiſerunt nepotes de paterna contentione ad gloriam: donec, vertentibus aliquot ſeculis, vix aliud ad commendationem habuerunt, quam inanem prope fugitivam authorum ſuorum memoriam. Sed neque te ſecretiori veritatis parte fraudabo. Raræ ſunt hac ætate primæ illius & ſynceræ nobilitatis reliquiæ. Dominorum ac bellorum vices, & adeo ipſa fors, quæ familias extulerat, eas plerumque aut depreſſit, aut extinxit; Naſcuntur in dies cognomina, & ſtatim primo ætatis die tranſcribuntur in ſenium:

---- qualeſque premunt nunc ſydera ſylvæ
A prima venere die.

Quotuſquiſque eſt, quem avi ſui non pudeat? cui non eſt prope ſutrina vel pedum? pace tua dixero, ſæpe de ſterquilinio ſurgunt, & vix dum lotis manibus rerum publicarum negotia tractant. Rara ſunt & valde incerta veſtigia, quæ ducant ad venerabiles antiquitatis ſtirpes. Pleroſque intruſit vel in familias caſus vel error in cognomina: &, ſi bene rationem ponis, virtutis jam opus agunt nummi. Vt quiſque ad decies centena pervenit, facillime de plebis tabula nomen ſuum eruit, & vel emptis faſcibus colitur, vel indigno conjugio ſuperbit, & illuſtrem ſanguinem fœda ruſticitate maculat. Iam hic noſter Callion, ſi ſcires quibus initiis extruxit tantæ potentiæ faſtigium. Pudet me miſerarum dignitatum, quæ tam fœda mercede veneunt. Parentem habuit æterna majorum vilitate, penè etiam extra viciniam ſuam notum; qui prima ætatis elementa in anſerum cuſtodia poſuit, deinde ſebaceis componendis ſuſtentavit jejunæ vitæ ſupplicium, credo, ne periret veſtis olidæ pinguis ſqualor. Poſtea vertentibus fortunam

nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

nam ſortibus, ipſa armenta, paſtoreſque cum gregibus mercantem, & jam ægre ſua prædia numerantem ſtupebant amici, pene in vindictam erumpente vicinia. Nec enim aberat expilatæ hæreditatis ſuſpicio, cum plurimum in domo felicis ac nummati ſenis egiſſet. Vxorem olim duxerat:

Sed & hæc de plebe, ſuoque
Æqua viro fuerat.

ac filium ſuſtulerat, qui Callionem præcedebat totis quatuor luſtris. Quem ut mediocriter eruditum ſchola dimiſit, ſtatim venerabili pallio circumductum ſedere inter Pontifices juſſit: & in Antiſtitem ingenti pecunia evexit. O numen cœliteſque, quam eſt difficile male partis bene uti! Licere Antiſtes credidit quod emerat vendere, & veluti licitatione facta aureis gradibus deſcendit de faſtigio ſanctiſſimæ dignitatis. Ac inter illos dies pulmonum dolore & cruenta tuſſi conſumptus eſt. Bene actum videbatur cum Callione. Immenſa vis eratpecuniæ, precioſiſſima ſupellex, ædes quæ bonam fortunam cum comitatu caperent, denique infamis mercimonii ſplendidus & elegans quæſtus. Quid quæris? felix Callioni ac lætum funus contigiſſe non erat qui non prædicaret; quod etiam in patre geminatum vix tantæ felicitatis capacem omnibus bonis prope obruit.

Efferuntur, pater & filius, pompa ſupra conditionem, pudendoſque natales, &, quod palam deriſere coæquales defuncto ſeni, mendacibus titulis ſcutariſque inſignibus non caruit ludicræ terminus ſcenæ. Ipſe Callion ſenſim in aulam intruſus eſt, multoque auro lubricum regiæ iter ſtravit. Elegans illi ingenium, manus prompta; animus ut publice communis ac facilis, ita ſecretis abditiſque prudentiæ artibus munitiſſimus: ut ab aliis nec timeatur ut cautus, & ſubornatas ad fallendum adulationes ipſe naturali bono vitet. Quid hic aulicas artes, quid ingenii calliditatem explicem, qua etiam paulo ante dominii ſui favorem extorſit? Etenim cum ſermones maledici Principis gratiam avertiſſent, tanto

aſtu

aſtu fortunæ fugam celavit, ut nec ipſe videretur ſenſiſſe. Nam aſſiduus in regia, quamvis occultis ludibriis quotidie ſæviebat infenſus Princeps, tamen ferendi conſtantia iræ pertinaciam vicit.

Non tuli diutius tam magnifice de Callione declamantem; &, Non, inquam, meminiſti, hominem illum, quem vis à Gratiis fictum, intolerabili ſævitia facere, ut paterna in eo vitia deſideremus? Tum ille: Ne erres Euphormio, non ingenii aut naturæ, ſed conditionis & temporum vitio peccat. Modeſtus ſua ſponte animus, inclinatione ſeculi rapitur in ſolutiora conſilia. Quoniam non eſt tutum, æquabilium morum integritatem afferre inter proceres; quæ vel reliquorum vitam notet, vel ut inſolens & multis jam extenſa ſeculis notetur. Quocunque inter illos, velato etiam capite, produceris: ſyncera vaticinatione dices, non quod olim Citharœdus, cauponam eſſe, ſed larvam, prodigium, ſcelus, perfidiam, nefas. Majorum virtus nihil ultra timuit, quam ne cœlum rueret: præſentis autem ævi impietas, niſi prorſus deſipuit, nihil amplius horret, quam hiatum dedignantis terræ ſui oneris improbitatem. Omnium ætatum crimina, omnium immanitas ſcelerum in hæc tempora confluxit. Nunquam effuſior libido, ambitus amentior, nunquam denique ſe latius effudit maledicendi licentia. Non impudens calumnia, non arena crudelis, niſi hæc tenebris, illa nomine diſſimulata ceſſavit.

Dũ hæc proloqueretur, interim perditi lixæ applicuerant ſe ad laxiorem oſtii rimam, & quoniam erat ejuſmodi murmur noſtrũ, quod etiam attentiſſimas aures falleret, continebant diligentiſſime ſpiritum, qui in nequiſſimo Pedone diutius collectus, tandem cum aſpera ſonoraque tuſſi ſeipſum vehementius excuſſit. Perturbatus igitur Percas, qui rem altius erat exorſus quam ut paucis totam contexeret, compendioſa me doctrina præcipitanti ruinæ ſubtraxit. Magna, inquit, eſt ſapientia interdum decedere, vel per ſpeciem, de recto ſapientiæ curſu: tibi vero etiam neceſſitatem fortuna imponit. Finge ad tempus amen-

mentiam; prudentior, cum voles, receſſeris de co
cepto per ſimulationem morbo. Illud enim Callid
his tormentis, & omni ſcelerum ſubtilitate molitu
ut per inſomnium & contumelias in inſaniam tran
eas; illinc aſſiduos ſibi jocos, & domeſticum lud
brium ſperans. Tu everſæ mentis vitium callide ſi
mula, &, ut conſentias in artem miſerrimam, ind
gnanti animo promitte ſalutem. Multis profuit, con
mento verſatili omnem ſpeciem induiſſe. Non Par
di nocuit Idæum paſcuum, & Deos Ægyptus hum
libus formis abſcondit.

Nec magnum ambigui fregerunt Canea ſexus.

Tum, ne communicati conſilii aliis ſuſpicionem fa
ceret, dimovet ocius clauſtra, admiſſamque famil
am gaudere jubet: excidiſſe de mente Euphormio
nem, & per mille inanium rerum ſpecies quæſitam
ſibi ridendi voluptatem. Mox illi circumſiſtere tho
rum frequentes, & quærere fidem dictorum Percan
tis, cum ſupercilium ſuſtuli, & veluti longa cogi
tatione defixus, agitare dixi quem ex iis ærario, quem
ſupellectili præficerem; proclamantibus illis, vocem
altius ſuſtuli, & in craſtinum abire juſſi: noctem
deliberanti pro conſilio fore. Adjuvit rem Percas
& cum ſe thalamo meo præfectum jucunda aſſeve
ratione diceret, omnes velut per officium extra cu
biculum deducit.

Mihi vero caſus meos tota nocte reputanti, jam
minor quam antea ſolicitudo & anxietas animum
perfodiebat. Eſt enim, ubi ingenti malo feſſi atque
victi non diſputamus amplius cum miſeriis noſtris
triſtis illa quidem & ſolitaria voluptas; ſed quæ non
minus animos permulceat, quam arridentis fortunæ
irrequietus & exultans impetus. Deinde in lachry-
mas effuſus majorem doloris partem conſumpſi, &
ſollicitavi animum ut cum fortunæ violentia, pru-
dentia magis, quam queſtibus & lamentis, certaret.
Igitur tanquam ex Spartano Cothone miſerias hau-
rirem, illas erectior animus mitiori ſpecie tegebat, &
quodammodo faſtidioſum colorem celabat, ſic ta-
men ut, abjecta ſpe, hoc me unum ſolaretur, quod

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ad meas miſerias nihil jam Dii poſſent addere.

Excedit penitus corda latentia,
Et ſemper vigili ſpes ſtimulo furit.
Spem de ſollicitis tollite mentibus,
O quos implacidis juvat
In fatis animi quies.
Si non arboreis obvia fœtibus,
Si non ora forent obvia fontibus,
Qui curſu refugo decipiunt ſitim,
Pars de Tantaleis malis,
O pars quanta recederet?
Spes implet tumidum naufragiis mare,
Spes captis onerat retia piſcibus.
Hac Bellona ferox uſa ſatellite,
Mortalem quoties ſolo
Fudit prodiga ſanguinem:
Stat curſus rapidi lentior ætheris,
Cum longos animum ſpes trahit in dies.
Non eſt ponderibus victa neceſſitas:
Quod ſperas onus excuti,
Hoc hoc ſævius opprimet.

Nec expectata luce erupi è ſtrato, & ad Callionem admiſſus peto, ut diſſolvat nomen quo mihi in mille ſeſtertium tenebatur. cum rideret Pedo, inſilui in oculos, & non perfunctorie cædere cœpi, tutamque vindictam, omnibus penè ſpiritum riſu excludentibus, exercens, Funeſtum, inquam, mancipium, etiam ultro me laceſſis, qui meo beneficio vivis? Si pergis maledicere, exigam à te animam, quam nuper in prælio cum Arachoſis mea virtute ſum largitus. Igitur Callionem ambiens, & caute diſpenſans amentiam meam, intra breviſſimum tempus in potentiſſimum familiæ evaſi: utique poſtquam illi ſupplice & aſſiduo cultu perſuaſi, ſolum eſſe quem excisa ratione adorarem, veluti jubente natura, interdum etiam metuebam, ne importunius emergens veritas deprehenſam calliditatem in ſupplicium mitteret. Itaque commentis omnibus aſtruebam fallaciam: & nunc inanimes tabulas affabar, nunc caninis aſſidens Præſtitibus admovebam ſolicitas aures, & videbar lo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

loquentes audire. Neque verba tantum & incert
greſſus componebam ad mendacium, ſed comm
dabat etiam vultus aliquod amentiæ ſpecimen: qui
pe cum omnes motus, qui vel à tædio erant vel
metu, in argumentum violati traherentur judicii.

Tardius tamen parebant oculi, nec amoliri pot
ram conſtantiam ſereni placidique luminis. Eſt eni
in vagis & curſim errantibus oculis irrequietæ ind
cium mentis: nec ulla pars eſt in homine, quæ ma
gis cum arcanis affectibus conſentiat. Amplam &
quodammodo vegetam aciem non niſi magni & vi
vidi ſpiritus alunt. Blandior ac veluti illecebroſa, fa
ciles, nec omnium hoſtes voluptatum, notat. Si
anguſtus oculus, & in imum carcerem defugiens
animum nunquam aſſurgentem ſublimibus conſiliis
& cogitationum magnitudine, prodit. At vero cum
aliqua perturbatio attonitos capitis ſpiritus confudit
ut jam omnium membrorum nexus & vincula ægr
ſuſtineant, tum nervi præcipue, qui ex altiſſimo ca
pite tranſverſim in oculos deſcendunt, viciniore ma
lo laborant, & crebrius micantibus oculis occultum
animi morbum livido ac truci aſpectu pingunt. Qui
crederet? etiam interdum prudentibus verbis alebam
amentiæ famam: quoniam nihil eſt tam fatuum,
quod ubique deſipiat. Piſcem natura vocalem eſſe
noluit, & tamen in Ladone non eſt mutus.

Sed pigebat tamdiu rationem in vinculis habere,
& artis tam contumelioſæ nauſea quotidie magis
afficiebat indignantem ſtomachum. Iamque inſtar
vulpeculæ Laconis vitalia aperientis feſtinabat prodi
tranquillior animi ſtatus, & rejiciebat dementiæ ve-
ſtem, cum ea ſe occaſio dedit, ut crederes ipſos deos
ad remedium invitare. Notaveram in domini ſacra-
rio reponi medicamentum multo Agarico imbu-
tum: præterea Betonicæ, credo, & Eufragii ſucco
abundans, & temperata herba qua Chryſippus ter
mentem repurgavit. Recentioris Caſiæ & ſinceri
Balſami ſuavitas leniebat Terebinthinum ſaporem,
& ſeverioribus plantis obſtabat ad ignem durata In-
dicæ cannæ medulla. Huic tam multiplici remedio
acce-

accedebat unionum liquor; dilutumque ſingulari artificio ſmaragdum puto non tam ad valetudinem feciſſe quam ad pompam.

Hoc medicamenti genus, quod Callion à fratre acceptum propria vanitate auxerat, religioſe ſervabatur, tanquam indubitatum deficienti naturæ auxilium, etiam vetuſtate potentiores vires trahens, & ipſius temporis, à quo cætera deſtruuntur, alumnum. Nec aliud ultra Callionem delectabat, quam de precioſiſſimo poculo vel audire, vel loqui; illud Menecrates ſi haberet, ſupra Iovem iturum: illud invidi cœli flammam provocare ultra quam vitales Æſculapii manus: hoc ſanguinem ſiſtere, hoc reſtituere pulmonibus libertatem, afflare jecoris ignem, venaſque ipſas & nobiles cordis motus ſalubri temperamento mulcere. Dii boni, quam eſt ingenioſa & ſolers neceſſitas; mihi Callionis quæſivi gratiam ab effuſo tam charo præſtantique remedio; utique cum aſſervatam negligentius arcam furtim iniiſſem, vividum liquorem ſparſim in terram deturbo, multoque pulvere obducens intercipio ſuavitatem odoris, & excludo ab advenientium ſenſu. Deinde, tanquam direptum avide medicamentum exhauſiſſem, languidus in terram procumbo; ſi cogitata fraus non procederet, certus profecto laturam impune amentiam tam audax & grande facinus. Quærebatur interim Euphormio, & deſtituta aſſuetis ſalibus domini menſa videbatur marceſcere, cum ille meus Percas, cujus etiam conſcientiam in hoc conſilio exhorrueram, animadvertit procumbentem, & extinctum ratus omni celeritate familiam advocat. Ac Callion, vacuam in mea manu pateram conſpicatus, non potuit in tanto diſpendio riſum tenere; &, O miſeram, inquit, ſimplicitatem! exiſtimavit deliciarum, non ſalubritatis poculum commendari.

Videbar interim obluctari meo malo, & vis totis concepta meatibus majore niſu ſanitatem moliri, quam ut natura ferret, cum olei jam ante ex compoſito ſumpti levis moles ſtomachum exoneravit, & marceſcentem vultum nonnihil reſtituit. Iamque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

omnes conclamaverant, tanquam ad exeuntis ſpi
tus fugam, cum ego, veluti revocatis ſenſibus, mi
melius eſſe dixi. Mirabiles tamen capiti tumultus c
verſari. & petendam quiete medicinam. Admira
Callion novam in me loquendi prudentiam, infe
grabato juſſit, & ſilentium etiam ſuperſtitioſu
circa me eſſe. Ibi reliquum diem, & quæ ſequu
eſt, noctem placidius; ortoque demum ſole cu
omnes officioſe convenirẽt, veluti ex altiſſimo ſo
no animum & oculos eruens, inquirere cœpi qu
mihi inſolens contigiſſet: namque tota nocte del
ſam falſis imaginibus mentem, quibus videbar i
uſitata veſte per ædes licentiſſime vagari, & om
um ſalibus appetitus, nunc dicteriis, nunc verb
ribus referire. (Nam quicquid temporis amentiæ ſ
mulatione conſumpſeram, ita videbar omitte
tanquam illa primum nocte Callionis domum i
traſſem.) Tum injeci oculos in Callionis vultum,
veluti feſſum caput allevato cubito fulſi; nec il
cunctatus, ô miras in medicamine vires! inquit: n
modo corporis morbis imperat, ſed & ſauciæ men
vulnus etiam ſine cicatrice obducit. Nihil vanita
tribuo: ſed tam præſtanti potione Melampus Arg
vum diadema non emit. Neque enim dubito miſe
hujus mentem eſſe epoti medicaminis virtute reſt
tutam.

Pervaſerat omnes ingens ſtupor, & tanqua
Eleuſinii ſacri participes mutis obtutibus in me con
tuebantur. Præcipue Percas vix credebat oculis ſui
aſtumque tam expectatum (nam quid egiſſem facil
conjectabat) callido ipſe animo reputans, adoraba
ſolertiam meam, &, quod ſolum poterat, interdu
vibrantibus oculis egregio commento ſubſcribeba
Igitur cum proceſſiſſent aliquot dies, & magis Æſcu
lapio magiſque viderer obnoxius, neque ulla ſuper
eſſent prioris amentiæ veſtigia, mihi Callion litte
ras ad Fibullium amicum ex calculo ægrum tradit
in hæc verba conſcriptas. Quod amantium ſpiritu
alieno ore trahantur, non alienis potius exemplis di
dici, quam ipſe exemplum eſſe poſſum. Quamdi
vale

valebas incolumis, in te vixi: afflicta tua valetudine
o etiam plus dolui, quod tui corporis ægritudo men-
em meam ſauciabat. Nunc oro obteſtorque, vel
ropter me reſtituas animi elegantiſſimi domici-
ium; corpori, inquam, aliquantulum vaca. Præſto
ſt ſanitas, ſi admittis, tantum mihi curationis onus
mpone. Si non fidis, neſcio quibus carminibus de-
iiſti eſſe Fibullius. Si experimentum deſideras, ho-
minem ad te mitto, cujus everſam mentem unius
oculi hauſtu compoſui. Iam quoties febrium æſtus
levavi? quoties diſſipavi coëuntem ſanguinem, aut
cibum ſicut erat ingeſtus fugientem ſtiti? Adeo vis
nulla eſt mali, quam non facile amoliatur medica-
menti ſalubritas, cujus apud te laudes à me ſæpe ja-
ctatas memini: nihil ſane mihi precioſius frater de-
cedens reliquit. Percas, quem ex omnibus meis po-
tiſſimum diligis, tanti miraculi teſtis fuit. Iſti impe-
ravi, ut rem illuſtrius tibi exponat, & eorum exa-
mina computet, quibus mea miſericordia ſaluti fuit.
Fidem meam ex illius conſtantia, & ex omnibus
veracis animi indiciis, metiare. Ad extremum rogo
te, ne tam penitus ſalutem medicis credas, ut niſi
eorum opera ſanus eſſe non velis. Cave homines fe-
ros, cave Scythas magiſtra Medea dignos. Niſi quod
pejores iſti non unum Peliam exhauriunt: nec tam
Iaſonis gratia quam aureæ pecudis furunt. Evitabis
tot veneficorum ſortes, ſi, quod tibi medicamentum
paro, intrepidus hauſeris. Scio repugnaturos iſtos
Machaones, & intempeſtivis ſcrupulis oneraturos
animum jam ſatis morbo debilem. Sed memineris
plus iis ex cruciatibus tuis venire, quam ex fide ſua,
& eos abominari conatum meum, quo doceo aliam
poſſe reperiri ſanitatem, quam quæ apud eos vena-
lis eſt. Vale. Deinde tot nos mandatis onerat, ut
jam non dubitarem, majus ipſi beneficium fore, ſi
quis ſua opera ad ſanitatem uteretur, quam ei quem
ægritudine levaret.

Sed hoc mihi videbatur inhumanum; ſub veſpe-
ram dimitti incertos hoſpitii, niſi quod longe eſſe
diverſoria ſciebamus. Pernoctandum erat in cam-
pis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

pis, &, quod ego duriſſimum putabam, erat iter
iam luce commeantibus grave. Etenim pendebam
in arcto limite, hinc premente ſylva, virgultis paſſi
ac fruticibus impedita, illinc præcipiti riparum vo-
gine, quæ, ſi erraſſet veſtigium, nihil mitius prom
tebat, quam vorticoſum amnem, etiam tum ſup
bius decurrentem, quod largior imber nubibus ex
diſſet, quas amnibus in pabulum æſtivum Nat
immittit. Nec oppidum in propinquo erat, nec
fumus domiciliorum index villæ alicujus humani
tem pollicebatur.

Sed, ne viderentur in nos caſus & domini cru
litas conſpiraſſe, prout declinabat in veſperam di
aperiebant ſe viarum anguſtiæ, & aſpera locoru
difficultas velut levigato itinere miteſcebat, cũ ta
dem producto in noctem labore Solis radii errant
deſtituunt. Cæterum nihil obſtabat ſyderum lu
niſi ſplendidioris Lunæ fulgor, quæ nullis impedi
nubibus pulcherrime ardebat, & noctis initiu
ceſſantibus ſubinde rerum omnium motibus neſc
qua novitate non ingratum videbatur. Sed poſtquam
conticinium omnes ita tumultus compoſuit, ut qu
dammodo ventus etiam quieturis frondibus parc
ret: tum paulatim inſinuare ſe animo horror, & ip
poplites naturali formidine labaſcere. Exaudieba
tur apertius decurrentium undarum fremitus, quo
niam rebus aliis nox quietem indixerat, & liber al
veus non mitius, quam ſi ubique obices morarentur
ſeſe ſpumanti impetu effundebat; cum improviſ
amnis, tanquam & ipſe nocti cederet, obmutuit
faceſque aliquot ex ſtratis fluctibus emerſerunt: &
voces, tanquam viarum indices, nos ad ſe non
obſcuro clamore vocabant. Tot miracula an vero
metus prudentiam meam interceperit, haud facile
judicarim: certe jam à via deflectebam, iterque ad
ignem illum deſtinaveram, cum Percas lacertum
meum tenuit, & à mortis limine revocavit ad vi-
tam. Quo te, inquit, agis, Euphormio? quid te mi-
ſerabili letho involvis fluctibus, tanquam in terra
mori non poſſis? Iraſcebar primo hærenti mihi for-
tiſ-

ſſime, & amentiam meam ſuo pondere continen-
.Sed tandem cum hæ faces non uno loco fulgerent,
nunc ſecundo, nunc adverſo amne decurrerent,
inc extinctæ alibi naſcerentur, modo infrequenti
gne & maligno lucerent, cœpi ipſe damnare impe-
um meum, & Percantem interrogare, quis illius
lammæ author, quæ alimenta igni in tanto unda-
um curſu, quis ille denique, qui nos ad ſe tanquam
rrantes benignius vocaſſet? Tum ille: Spectra, in-
uit, & infelices ſpiritus, quibus nihil eſt hominum
uina potius, non in hoc modo gurgite, ſed in omni-
bus prope fluminibus nocturna hæc incendia exci-
ant: Incauti viatores, dum his utuntur ducibus, ſe
plerumque vel nodoſis vorticibus implicant, vel, ſi
neliori genio ducuntur, cœnoſis paludibus impedi-
i longiſſimam noctem inter preces & vota conſu-
munt.

Adhuc loquebatur Percas, cum ingentis viri ſpe-
cies exeruit ex fluctibus primum caput comis undi-
que ac barba contectum, latiſſimum deinde pectus
lacertoſque toris, ut ad Lunam judicari poterat, vi-
riliter nodatos: cumque paulo infra umbilicum ape-
ruiſſet corpus, ſtatim clunibus ad noſtrum latus ver-
ſis, eas utraque manu diu ac fortiter increpuit, riſui-
que barbaro inconditum clamorem admiſcens, ſe-
ſe iterum in flumen immiſit. Innitebar ego Percanti
deficientibus viribus, cum me ille forti animo eſſe
juſſit, Tritones illos aut Proteos nihil ultra metam
ſævire, nihil illis virium extra latitudinem amnis
eſſe. Sed quid ſi nuper, inquit, in hujus regionis qua-
dam civitate fuiſſes, ubi memorabile ſpectrũ modo
ludicra, modo formidabili forma domum nobilita-
vit? quam fortis miles ſtrinxiſſes gladium, & ſub
infami tecto pernoctare quæſiſſes? Quanquam mihi
Tritonis illius timor penè non reliquerat ſangui-
nem, tamen Percantem rogabam, ut exſequeretur
ordinem formidabilis caſus: ita decipi poſſe longio-
res noctis moras, & animum meum, audito gravio-
ri periculo, facile leviores formidines excuſſurum.

Erat, inquit, ingens militum copia, quæ Galli-
cam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

cam urbem præſidii cauſa intraverat. Anguſtior d
morum quam militum numerus detraxerat civil
capaciorem ædium partem. Nec id efficere potu
quin milites aliquot incommodiſſime habitare
Sæpe ingentium animorum comes eſt inopia, ſi
aliquid fortuna ſingulis datum voluit, ut aliquos d
vitiis, alios præſtantiori munere & excelſo anin
cumularet: ſive quod fucis parandus erat paſtu
quem ignavi conſumerent. Apes vero in ipſis pare
tum operibus natæ, gaudent parto per laborem me
le veſci. Sic etiam tum erat quidem majoribus an
mis quam opibus miles, cui ſors viliſſimam deleg
verat domum, quæ & ſordibus, & odore paupertat
indice, generoſum hominem totos dies in foro t
nebat. Is cum perambularet urbem, & paſſim d
morum tectorumqne minas curioſis oculis perl
ſtraret, incidit in elegantem domum, binis turribu
& variis ſtatuarum molibus exornatam. Sed omn
velut in peſtilentia conticebant; fores pluribu
aſtrictæ vinculis, feneſtrę aliquot negligenter apert
& omnia deſertarum ædium ſigna. Cum indignar
tur miles vacare pulcherrimam domum, &,eos q
pro ſalute civium vitæ curam projicerent, in peſſ
mas ſedes conjici, admonuit ſodalis, infeſtam ſpe
ctris domum, cum aſſiduis tumultibus familiam la
ſaviſſet, tandem dominum coëgiſſe, ut alio com
migraret. Nullum aditu prohiberi, ſi cui audacia
niſi verius temeritatem dixerim, inquit, in infam
ſede pernoctare ſuggeſſerit. ſed neminem in illun
diem repertum, qui periculo nihil utilitatis afferen
vitam tradere voluiſſet. Hæc poſtrema oratio mili
tem ſtimulavit. Exarſit animo cupiditas, ut princep
ſcrutaretur hoc malum. Quoniam ante omnes au
auſum aliquid aut inventum, veluti primitiæ quæ
dam gloriæ animos efferunt, nihil præter lauden
eximiam in vita ducentes. Itaq; ad Magiſtratum pri
mo, ad dominum deinde ædium contendit, pollice
tur, ſi quid fuci in his timoribus, ſi quid vicinia, ſi
quid ſervitium fallaciæ committat, ſe impigre ſcru-
taturum. Lychnis modo & lignorum copia inſtrue-

retur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

etur domus. Si hæc humana fraude contingerent, erro ſe improbos ulturum : ſi majore vi excitaretur ragœdia, non invitum pro laude & publicis com-nodis moriturum.

Nemo erat quem non caperet tam generoſus im-etus, cum famulus præterea militis promitteret ad mnia manus, firmaretque non fore aliquod diſcri-nen domino, quod ipſe non adiret. Conveniebat ad nilitem vicinia, tanquam ſi Hercules ſtetiſſet ad ænarum, pugnaturus in mortis imperium, & in-erorum pacem. Sed ille, cum omnes arceri juſſiſſet, nſem curioſe detergit; ſi quid eo die rubiginis hu-nenti vagina contraxerat, ſedulo artificio delet, ac ub veſperam animis mediocri cœna refectis in de-ertas ædes intrat: erat unicus comes famulus, quem tiam communicatæ gloriæ invidus arcuiſſet, niſi otæ fidelitatis homo juraſſet, aut ea ſibi nocte mo-iendum, aut cum domino eſſe vivendum. Igitur ap-etente jam nocte, cum neſcio quis tremor invitos ccuparet, ignem in ampliſſimo triclinio excitant, aſſim lychnos ſuſpendunt, ac obfirmatis longa co-itatione animis, à ſe tandem impetrant, ut mini-num in illa luce præſidii eſſe putent: magnos homi-es à ſeipſis auxilium petere oportere, ſeipſos obfir-mare, nihil ſua virtute præſtantius ducere, unde aut diſciplinæ ſanctitatem, aut pugnandi magnanimi-atem hauriant. In ſolutiores deinde ſermones lapſi ocis etiam, & forte non vero riſu, primam vigiliam conſumpſerunt; cum in ſuperiore triclinii parte viſus eſt lacertus hominis ſeipſum immodice quatiens, ſic it in pavimentum decideret. Dubitantibus illis ex alia ſeſe parte crus humanum exſeruit, ac deinde omnes paſſim corporis partes, ita ſanguine fluentes, ac ſi recenti cæde cadaver ſupplicium immane lace-raſſet. mox in media ſede viſum eſt truncum caput velut ſeſe ex tabulato expediens, quod etiam ex alto deinceps ruptas humeris cervices aptavit : inde artus inter ſe coire, colligari membra, viſa omnia con-venire, ac ingentis ſtaturæ homo velut ex Cadmi ſe-mine procreari; qui ferociter enſem quatiẽs, Tu vero,

inquit,

inquit, quiſquis in meam temerarius domũ irrump
eia, mecum de imperio ædium certa, niſi forte inul
cadere malis. Nec militi conſiliũ in tantis monſtr
nec audacia defuit. ultro ad provocantem advol
Non impetus ut præcipitaret temere corpus, non
mor ut fœde ageret, evincebat. Tanquam in med
luce dimicaret in hoſtem, modo promovebat gr
dum, modo cum artificio ſuccedebat in latus. Ta
dem videbatur reſpexiſſe fortuna: enſem penè
capulum intra corpus inimici condidit. Expectab
ut rueret truculentæ molis homo. Sed nec cruor
vulnere ſequebatur, neque titubabant veſtigia, n
que vultus quicquam ex purpura remittebat. H
militem incautius admirantem ferro inimicus exc
pit; neque tamen ſegnius depugnabat miles, aut al
quod ferri frigus in viſceribus ſentiebat. Cum deind
inimicum uterque pluries confodiſſet, horis plus m
nus duabus exactis, velut ſigno dato in capulu
recumbunt, ſudorem exfricant, & arcte meante
ſpiritum tanquam per inducias extendunt.

Excitabat lychnos militis ſervus; pugnæque para
tus, ſi dominus cecidiſſet, ſuccedere locum, & mo
tem ulciſci deſtinabat; cum Athletæ, collecto ſat
ſpiritu, ſæviori odio incurrunt. Miles nunc ſuccide
poplitem hoſtis, nunc viſus ferrum tranſegiſſe per la
tera, & ipſe modo lacertum ſibi eripi credebat, mo
do cervicem decidere, modo transfixo corpore ſan
guinem emicare: cum nulla interim vulnerum veſti
gia libarent integerrimum corpus. Sed major anim
labor deficientem paulatim militem jam ad ultim
deduxerat. caſſi ictus, tarda veſtigia, motus languidi
anhelitus crebrior: & incenſi penè vultus quicqui
erat in corpore humoris exhauſerant: cum ab hoſt
averſus, ac veluti datis manibus, ſe in lectulum
quem dominus ædium ſterni curaverat, penè ulti
mis viribus præcipitavit, & famulo pugnæ cupidin
flagranti, quod dominum ex vulneribus extinctum
crederet, locum amoris exercendi conceſſit. Ibi bre
vior pugna minori utriuſque diſcrimine finita eſt
Etenim collectus ex fruſtulis homo ſervum tam im-

mani

maniter in vultum percuſſit, ut ille confuſo ſpiritu in pavimentum procumberet. Ac deinde ad lectulum venit, urget decumbentem ut ſurgat ad pugnam: utrumque offenſo corpore, utrumque parem eſſe; nec duobus victoriam poſſe concedi. Cum miles debilibus verbis à ſe juberet diſcedere; non poſſe poſt tanti temporis certamen aut ſicam aut enſem tollere: Te vero patior, inquit alter, ea conditione quieſcere, ſi vaniſſimam ſuperſtitionem ejuras, &, quod Numen fictæ anicularum fabulæ tibi à cunis colendum inſinuarunt, ſanioribus conſiliis deteſtaris. Cum ſe miles ante ultima paſſurum ſupra vires vociferaretur, cum ad enſem excitatus reſpiceret, inanis ſpectri imago in aërem ſoluta diſceſſit. Lapſus deinde in ſomnum miles, cum non ante altiſſimam lucem evigilaſſet, ſtertentem famulum eodem quo deciderat loco excitat: quem perturbata diu mente jacentem ante ſopor oppreſſerat, quam aut de ſe, aut de domino cogitaret. Sed ecce poſtremum nocturnæ Tragœdiæ actum: non agnoſcebat dominus ſervum, ea vultus parte qua ictum acceperat, ſupra omnes Æthiopes atrum. Donec errore cognito fores laxant, expectanti populo ſui copiam faciunt, omnium fidem decolor ſervi vultus faciebat. Exitus lætior, quod & exemptæ his incommodis ædes, neque miles modica mercede donatus, cum tota regione diffuſus præterea rumor ampliſſimum homini præmium daret, quod illius laudes ac fortitudinem omnia loquerentur.

Hæc ego, non ut animum tuum vana ſuperſtitione implerem, qua plerique decepti, ſi quid novum aut inſolens ſive audiunt, ſive vident, ſe Manibus infeſtatos puerili formidine credunt. Pleraque arcanis Naturæ referenda ſunt, ut putreſcentis ligni, ut vermiũ fulgor, ut pinguioris aëris monſtra quæ diverſas animantium imagines exprimunt; pleraque caſui aſſignanda; multa ægrotanti cerebro, & hæc ſibi prodigia effingenti. etiam quædam impiorum hominum fraudi imputanda ſunt. Et, niſi me fallit exacti menſura itineris, prope ſumus ab oppido, ubi lar-

varum imagines ajunt ab impuro furcifero excitari: perſuaderi deinde rudibus oppidanis ac mulierculis, majorum ſpiritus ad petendam opem in hunc orbem eſſe regreſſos. Ipſe, utpote pietatis fictæ homo, pecuniam levandis Manibus petit. provinciam ſuſcipit. aut in ſacra aut in opes aut in vias per vota ſuſceptas, ita nummos erogat, ut dolis interim furtiſque diteſcat. Et jam præteriit luſtrum, ex quo Plutonis nummis vivit. Inter hæc verba intrabamus oppidum, adhuc obſcuriſſima nocte, & in hoſpitium quieturi tendebamus, cum in aperto campo, quo mortuorum cadavera efferuntur, viſum eſt ingens monſtrum, & omni Tritone deformius, huc illuc agitari. Caput erat, ut per tenebras videbamus, humanum, per cujus oculos emicabat ingens ignis, ut horribilis fulgor etiam extra orbes vacuos ſpargeretur. Dentes longi, & omni candidiores nive, certis inter ſe interſtitiis diſponebantur. effoſſæ genæ, eminentia oſſa, rara coma, ac velut tormentorum magnitudine ſeſe in altum vibrans. nihil unquam melius damnatorum à Minoe ſupplicia expreſſit. Hoc tam elegans caput à mole quadam candida undique per campum ferebatur, cum indignabundus Percas ſubſtitit, &, Vides, inquit, verborum meorum fidem? vel ego ſum omni Therſite timidior, vel excutiam inanem impoſtoris fraudem, & tot oppidanorum ſpoliatas ædes ulciſcar. Ego furere hominem credebam, & rependere datæ ſalutis vicem aggreſſus, tenebam laciniam veſtis, negabamque me paſſurum, ut in illam furiam inſanus excurreret. At ille veſtem ex humeris rejicit, &, ut fuſtem manu tenebat, evaſit in Chimæram illam, ac tam certis ictibus cervicem eliſit, ut collaberetur in partes, & majore meatu lucens ignis hominem proderet, qui in candida veſte fictilem larvam turpiſſima fraude geſtabat. Non pepercit improbis viri cervicibus Percas, ſed graviſſimis afflictas ictibus deduxit in terram; cumque me advocaſſet, intentavit in jacentis jugulum enſem, interminatus mortem, niſi fraudis conſilium fateretur. Cum ille omnia velut in equuleo proderet, flens

ad-

adjecit, fictili vaſe, quod rupiſſet Percas, ſe talentum abhinc biennio aucupatum. Tum oranti veniam pepercimus, & juramentum extorſimus, nunquam fucis illis oppidanorum pietati illuſurum: & in diverſorium deinde recepti, nobis ad decimam diei horam indulſimus.

Cum deinde facilior via pridianas difficultates mulceret, viſum quoque eſt cœlum conſentire felicitati noſtræ. Solem leviores nebulæ temperabant, ac ventus præterea mediocri ſuſurro delectabat euntes, & extremis alis afflabat; ſed hoc mihi plurimum ſuccedebat ex voto, poſſe in ipſa via cum Percante liberius agere, & nullo arbitrorum metu effutire dicterium in Callionis ineptias. Quod cum feciſſem hilarius, mutuumque riſum extorſiſſem, tandem honeſta adulatione dixi, fortunæ decretum aliquo peſtilenti fato eſſe turbatum. Illam enim inſtituiſſe ut Percantis dominio Callion cederet. Manifeſtum illinc indicium, quod hujus animum ad maxima ſuſtuliſſet; liberalem, ſedulum, fortem genuiſſet. At vero Callionis ingenium (quidquid in contrarium Percas ſentiret) ſervilibus vitiis eſſe corruptum. Paternam humilitatem cum infamibus aulæ vitiis obtendiſſe nebulas ſapientiæ, ne ſordidæ menti illuceſceret. Tum illum denique meo judicio ſupra Percantem fore, cum anguſtæ Laconiæ Princeps Orientis domino non abnuerit Magni nomen: nempe ſi juſtitia, ſi virtute viciſſet. Id me profecto ſedulo comperiſſe, nihil hoc hominum genere ſtolidius eſſe, qui ſe Proceres appellitari jubent; ſi modo ſunt omnes Callioni ſimiles, aut iis qui paſſim in ejus domum familiaritatis jure divertunt. Nam corporis geſtus prope ad mimicam gravitatem componere, nutus omnes veluti pumice expolire, quid hoc ſupra ſimias, quas etiam longæ doctrinæ inſtitutio bipedes facit? At enim in magnatum cœtus, in nobilium fœminarum greges, tranquillos & inturbatos vultus afferunt: dignum hercule illis diis miraculum. Date mihi ſplendidum familiæ gregem: veſtium artificium cum materia certet: præterea ſeu generis, ſeu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

dignitatis decora ſpecies fronti majeſtatem inducat
jamque hoc imbecillitatis vitium, cujus infami
humiliorem conditionem aſpergunt, intelliget
poſſe cum ſordida veſte excuti, nec tam eſſe ani
mi, quam fortunæ. Præterea quod aſſiduis ſalibu
ſtudent, emiſſoſque jocos interdum non incommo
de refellunt, id quidem mihi maxime ſapuiſſe vi
dentur, quod rudiores animos honeſto fuco ador
nare quæſiverint. Verum exigantur è quotidiani ſer
monis limitibus, & in apertum eloquentiæ campum
protrahantur, velim mihi fidem æternum abeſſe,
ultra quam Apollonienſis Satyrus perturbato & in
condito murmure audientium aures hinniendo
perfodiant. Exactiſſime canum victorias ſolertiam
que computant: nec ingenioſior ad parendum e
quus, quam illi ad prædicandum diſerti. Illud ne
mus generoſiſſimas aves alere: hujus campi exten
ſo ſpatio inæquales lepores fatigari. interdum etiam
in thalamis diſerti, comptos & vocales ſtimulo
ſuggerente libidine. Sed quàm hæc omnia non
vera facundia? quàm non adimunt eam, cujus nome
extimeſcunt, vecordiam?

Hæc tam præcipiti & calido impetu profunde
bam, ut non notarem coëuntium nubium horrorem
& obducti cœli caliginoſum murmur; donec laci
niam veſtis corripuit Percas, &, Tu vero proſpice,
inquit, ne furorem ſuum tempeſtas proceribus com
modet, &, quot maledictis laceraſti, tot ultoribus
rivis inundet. Videbatur imber violentius erupturus
& verberata vento pluvia quicquid deprehendere
oppreſſura, cum tot cœli minis perterriti ſeceſſimus
in vicinæ ſpeluncæ ſecretum, & naturali muni
mento iratis nubibus terga ſubduximus. Ingente
vacui ſoli receſſus fertilem agrum ſuſpendebant,
multæque latebræ paſſim cæco ſpecu fefelliſſent er
rantes, ni luſtrata multoties ſede Percas diſcrimi
num errores & perplexum velut Dædali callem di
ligenter tenuiſſet. Igitur perductus in interiora ad
mirabar Naturam, quæ ingenio ſuo artis mentie
batur induſtriam; &, ſi quando judicio meo relin
que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

quebar, repetebam veſtigia quæ ante triveram, & fallentibus gyris reditum meum non ſine proprio riſu turbabam: cum in aditu ſpeluncæ duas virgines notavimus, quæ, ſi non pertimuiſſent intrare tenebras ſecreti horribilis, credi poterant Nymphæ præſides loci. Revelaverant honeſtiſſimas frontes, & micantibus genis internitebat ſuavitas purpuræ, apertique ad deſiderium ſinus plus etiam quod latebat commendabant.

Dum hoc taciti contueremur, anus decrepito ſqualore inculta proceſſit, manuque virgines ducens, in antrum audaciſſime penetravit. Penè erat ut rogarem, num Cumas nos delati, num ille eſſet inſanientis Sibyllæ vultus, num in ſpeluncam nos ſævior Apollinis flatus egiſſet. Nam & antrum non erat indignum Phœbo, & erat ejuſmodi anus, quæ etiam Æneæ temporibus vixiſſe potuiſſet. Perculerat animos noſtros inſolentis rei novitas: cumque rem ad exitum contueri placeret, conceſſimus in anguſtæ latebræ noctem, & humilitate ſedis corporum magnitudinem correximus: cum anus è ſinu tenue cornu profert, quale extuberantem agnorum frontem perfodit; atrumque inde pulverem vehementi ſpiritu vibrans in ſpeluncæ aditum, excluſit penitus diem, & omnia denſiſſimis tenebris permiſcuit. Etenim pulvis, ut è cornu erumpebat, videbatur exiguam nubem componere, auctoque paulatim volumine huc illuc circumferri, donec triſtiſſima nocte opacus antri luminibus inſedit. Tum vero, quam in nobis antea vocem curioſa ſedulitas tenebat, eam timor eripuit. Morti jam traditi videbamur, & omnia exſpectabamus conſentanea funeſtiſſimæ nocti; cum ſubito eadem anus excuſſa è ſilice flamma lampadem excitat, quæ maligne lucens magis vetabat noctem eſſe, quam lucem inferebat. Iam ipſæ virgines, niſi affuſus ſplendor fallebat oculos, graviſſime inhorruerant, cum Hypogæa (id erat ſagæ nomen) bono eas animo eſſe juſſit. Vobis, inquit, hortantibus periculoſiſſimum ſacrum exorſa ſum, &, quod mul-

tis petentibus negaveram, indoli veſtræ conceſſi. Eſte modo tam fortes ad ſuſcipiendum munus quam ad impetrandum felices fuiſtis. Quid hic pavor, quid inanis membrorum trepidatio loquitur, quid denique frigidus mortis color vitale plucherrimi oris decus extinguens? Vobis jam in aperto erunt decreta fatorum, &, quod tantopere vultis, certa futurorum conjugum ſpecies curam, quæ ſuſpenſos animos exedit, diluet. Videbantur ad tam ſanctam pollicitationem reſpirare; ſed, O mater, inquiunt, etiam nobis promiſſorum hic ingentium ſucceſſus ſine infamiæ timore procedet, nec à nobis ſollicitatam infernorum fidem ulla fama vulgabit? Tum illa fluentes ſenio genas turpiſſimo riſu contraxit! Nec videtis, inquit, quam limitibus cuſtodiam appoſui? citius tellus hiantibus rimis inferos prodet, quam ut ullus in hanc ſedem me invita prorumpat; neque illa quam cernitis lampas quicquam Celei facibus, aut Eleuſinio ſilentio debet. Quæ tamen ſi palam efferentur, quæ inde nomini veſtro labes? O miſeram juventutem, quam hominum potius ſermo quam vita inſtruit! Quotuſquiſque eſt, qui noſtris artibus aliquid non debeat? quem non aut acre ingenium invitat ad myſtas noſtros, aut neceſſitatis acerbitas ad hoc perfugium cogit? Ita me ametis, ultra quinquaginta hominum millia nocturnis ſacris hic annus initiavit. Iam vero quæ licentius publicum aſpiciunt, characteres & ceremoniæ, & faſciolæ, & torques, & incluſa iguotis verbis ſanitas, nonne è noſtris ſcholis prodeunt? nonne omnes prope homines una regione tenent? Quid ultra vobis referam artis noſtræ præſtantiam? quid incredibilem vim, ac penè divinam?

Nunc adimit raucis, geminat nunc ſibila ventis,
Nunc aufert terraſque polis & ſidera mundo
Nube ſuperjecta. Dat vincula ferre Leoni,
Dat Damis ſævire, & inerti albeſcere rictu;
At trahit attonitam laxis radicibus alnum,
Monteſque, fluvioſque, & tecta ſequentia mutat.
O quoties ſolæ noctis pallentibus umbris,

Effigies

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Effigies diras, mœſtorumque ora parentum,
Traxit avernali ripa, ſeroque ſepulchris
Reddidit, Eoam jam forte morantia lucem.

Igitur de infamia nolite eſſe ſolicitæ, id à vobis eſſe factum negabunt veſtri mores; quod tamen, ſi confiteri malitis, poſſitis defendere. Cum hæc pronunciaſſet, ſtatim, tanquam in diverſas curas diſtracta, huc illuc cœpit circumferre cervicem, & mox in terram obtutu nihil variante defixo conſulere vires ſuas, & ipſam artem interrogare. Iam aliquis mortalitate major ſpiritus vultum videbatur corrumpere, ac tumultus intra membra concipi quantum ipſa non caperet. cum tres circulos humili radio deſignat, ſeque in eorum medio collocat, virgines ab utroque latere conſtituit, ac tum ore manifeſta ſævviente inſania, crinibuſque ſolutis, Audite, inquit, puellulæ; Non eſt amplius vobis cum Hypogæa negotium: vatem atque antiſtitem Deorum infernorum cernitis; ſpatium, quod radio definivi, non poteſtis vivæ tranſilire. Tum ſubito graveolenti ruta, verbenaque, quam flaventi filo in coronam texuerat, frontem cingit, ac deinde cultello pulverem è ſolo eruit, & in humilem cumulum tollens tremulis deinde manibus quadrat, literaſque F. S. P. ſatis artificioſe acu comatoria ſcribit. Tum virginis, quæ ad dexteram erat, ſiniſtrum pollicem albo ſtamine ſtringit, & acu ſubtiliſſima educit provocatum ſanguinem, ſalivaque, qua ipſa palmam perfuderat, miſcet. Mox leviter oculos & jugulum puellæ intingit, aures præterea, & proximos fronti crines: reliquum cruentatæ ſalivæ in crenam quam cumulaverat effundit, tremula horribilique voce identidem intonans, HOCLIBAMUS.

Eadem ceremonia in altera Virgine perpetrata, tenui primum murmure, mox apertis clamoribus, canem ſuum adeſſe juſſit. Expectabamus ingentem moloſſum, & Cerbero parem: mihi jam ad capulum erat manus, & educere ferrum cum vaginæ ac rubiginis tenacitate pugnabat, cum, exhalante primum nebulas humo, glis tandem prodigioſæ ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

gnitudinis è terra prorupit. Diceres in ſemiſopito animali productum tota hyeme ſomnum penè adhuc cum vernantis cœli benignitate luctari. Cauda pro onere magis quam pro parte ſequebatur euntem, & pigerrimæ alvi moles titubantia veſtigia confundebat. Hic tam elegans canis dominæ pedes mirabili cultu permulſit; donec juſſus accedere ad ſecretum, aliquid inſuſurravit in mulieris aurem, & ipſe, ut videbatur, imperium accepit, majoremque quam pro mole ſonum edens, in obſcuriſſimam nubem abſceſſit. Nobis ultra non erat animus, & tam inexpectatis monſtris non conſtantia magis quam ſpiritus excidebat, cum illa rabidis & minantibus oculis efferata, ferales ſuas preces certis numeris aſtrinxit.

Di, quos profundo gurgite ac flamma ambiunt
Iurata cœlo flumina, inferni Dii,
Aperite manes, pandite immenſum chaos,
Laxate fines rerum, & infeſtas polo
Committite umbras. Vatis horrendæ ſono
Attonita Regis urna Dictæi vacet,
Fatale ceſſet penſum, & hic Parcas dies
Saltem quietas videat, ut noſtra hauriant
Imperia, ſternat mutus Acherontem pavor,
Silere jubeat triſtis Alecto comas,
Stygemque nullo portitor conto eruat.
Quos certa geminis fata virginibus parant,
Induite vultu conjuges: trepidis tamen
Ignoſcite animis: demite infernas minas,
Et placida nullus ſacra concutiat tremor.
Veniſſe jam vos decuit. O ſegnes moras!
Iam jam atra frangam Tartara, & pacem impiæ
Turbabo noctis. Sæva, ſi cogi placet,
Sunt ſæva nobis arma, queis vinci quoque
Voluiſtis, atris verba pejora inferis.
Et poſtquam aliena falce cubuerunt ſolo,
Ter paſſa Lunam germina. Hoc iſtis ſat eſt,
Nimiumque ſacris. Plura ſi quærit furor,
Funeſtus atris ceſpes è tumulis adeſt,
Quem fulmen illa nube ſopitum ambiet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Quæ me per omnes vexit incertam polos.
Hic hic in iſta veſte ſervatur cinis,
Pejuſque quiddam. Dira ſunt, Manes, loqui
Quæ timeo dira; Terga naſcenti modo
Detracta puero, cujus eliſæ mea
Gemuere fauces dextera, in medium dabo.

Dum hæc proloqueretur voce geſtuque ad terrorem compoſito, lux paulo nitidior ſpeluncæ infulſit, magiſque ac magis juxta lumen ventuſque increſcebant; ut jam priores tenebras furto noſtro deſideraremus. Etenim cum anus miraretur quid votis ſuis moram faceret, forte in noſtram latebram contemplationem injecit, & rabido clamore incitata, At vos, inquit, dii perdant; nefarii homines, quorum me prophanus jam aſpectus indigne trucidat. Tum contempta circuli ſui religione ad nos ultro advolabat, vel truculenta erecti oculi acie confectura jacentes, cum ingens ſimiarum numerus iter opportune intercipit; & hæ quidem in mulierculæ caput inſiliunt, hæ argutis ſtridoribus ad limen fugientem perſequuntur. Nobis autem ideo reddita videbatur audacia, quia fugere poteramus. Etenim ut mediocris terror animum naturali conſtantia exarmat: ita cum violentius ſævit, interdum deſperationem ad ultimos impetus trahit. Igitur conſurreximus, ac, veluti conveniſſet, in nos virgines, nos in earum ſinum mutuo terrore irruimus; cumque oboriretur ſæviſſimus veluti colliſarum nubium fragor, brachiis arctiſſime conſtricti in terram procumbimus.

O dulcis fragor, O beatus imber,
O ſolatia plus emenda nobis!
Hoc ſemper pretio laboret ingens
Fulmen cudere Mulciber Tonanti;
Et nos in ſimiles bonus revolvat
Minantis pluviæ timor cavernas,
Hoc ſemper pretio, dii deæque,
Pejus Theſſalico furore carmen
Pulſet Tartara pallidamque noctem.

Præcipue Percas, muliebrium aſtuum nequaquam inexpertus, tot blanditiis mulierem onerat, ut non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ante conſurrexerit, quam ſolidam voluptatem ferret. Ego rudior, ut bis terque virguncula mea verbis inter riſum iramque trementibus deſævit, triſtem pudibundus victoriam invitæ conceſſi. Iam deſierat fulminis horror, jam repens ceſſantibus ventis tranquillitas magis formidabile antrum faciebat, cum ſe Percas itineris ducem præbuit, & ſpeluncæ anfractus ſubtiliſſime diſtinguens tandem in aditum perduxit. ubi poſtquam mulieres valere juſſimus, quoniam timebant ne deprehenſæ facerent ſuſpicioni locum, non impigre divertimus in aliam partem.

Mihi autem ſuffuſus rubor, ſudorque toto paſſim vultu deciderat. quem verecundia extortum, cum alia ratione exprimi Percas crederet: ſe vero fortitudinem meam laudare dixit, ſuadere tamen ut alias parcerem inſueto his officiis corpori. Quid enim ſi novus, inquit, imber nos in ſimilem ſpeluncam detruderet? quid ſi rurſus ineunda cum integris & valentibus pugna? Pudebat probitatem meam traducere, ſed & remedium in ſimiles caſus quæri placebat. Itaque, Neſcio, inquam, quid exiſtimes de mea fortitudine: ſed importunæ fœminæ pluſquam muliebris pertinacia ita meos conatus infregit, ut virum me non potuerim oſtendere. Non perſuadebam Percanti pudoris mei modeſtiam; ac poſtquam religioſe jurando fidem feci, dixiſſes iterum in ſpeluncam deſcendiſſe, & Hypogææ factis conterritum penè effluenti animo linqui. Deinde ut admirationem in riſum vertit: Mihi vero, inquit, quid accidit, ſemihomo belliſſime? non eædem arces fuerunt expugnandæ? non extorquendum ab invita, quod ſibi non eripi doluiſſet? Flectebam in terram oculos erroris ſtultiſſimi pœnitens, & ad proximam aram Veneris indignationem deprecaturus; cum Percantem miſeratio mei ſubiit, &, Parco, inquit, adoleſcentiæ tuæ: nemo præſtantior artifex, quam qui per errores ſuos doctus ante, quod caveret, quam quod faceret, vidit. Tu modo intellige, nullum vatem extitiſſe diviniorem, quam qui de puellis hoc oraculum cecinit:

Aſpera ſi viſa eſt rigidaſque imitata Sabinas,
Velle, ſed ex alto diſſimulare puta.

Quo propius expugnaſſes, eo ſegnior torpuiſſet defenſio. Non audis urbes obſidionum initio civium diligentia muniri: captas non hoſtium ſæpius quam ſuorum manibus concidiſſe?

Audiebam avidiſſime perquam utilia docentem, & quotidianis præceptis rudem animum poliebam. Sed inſtabat parum opportunus viator, qui diligentius viam præcipitabat, credo, quod, cum ſolitudinis hominem tæderet, nobis oneri quam ſibi eſſe maluerat. Igitur ut commode potuit exaudiri, Heus, inquit, juvenes, hæc via Baſilium ducit? Certe, inquit Percas. Et vos in oppidum illud uſque ad invidiam felix? Cum idem Percas reſpondiſſet; Quid igitur impedit, inquit, quo minus viæ tædium mutua humanitate fallamus? Nam & illuc non ſpectator tantum novæ felicitatis, verum etiam futurus particeps vado. Erexerat animos noſtros incertæ rei novitas, impetumque ſpeluncæ moras redimentem ſuppreſſerat. Itaque in medium receptus, veluti ne iret ſine ſermonibus via, perplexe rogabatur de Baſilianis, deque eorum ingenti fortuna. Non oportuit ulterius ſtimulos admovere homini in hoc ſponte jam imminenti, ut, quoties ſermo defeciſſet, illa ſemper materia faceret eloquentem. Nam &, quod ſummum eſt loquendi incitamentum, amabat, & humilioris vitio mentis, cum omnia in miraculum traheret, quæcunque animum affectu diducerent, his alios etiam delectari credebat. Eſt, inquit, ut audiſſe vos arbitror, Acignius, vir integritate vitæ mirabili, cujus animus ad ſublimia quæque natus, rerum quas in uſu quotidiano habemus humilitatem deſpiciens, iis ſolis acquievit; quorum magnitudo vix ipſo cœlo caperetur. Tum is non animum modo imbuere vaſtis cogitationibus, ſed & familiam his artibus præſtantiſſimis erudire cœpit, nihil ineptius quam primam ætatem voluptatibus dedere, laborioſis exercitationibus natam. Vanum eſſe, earum rerum cupiditate torqueri,

queri, quæ poſſint aut non haberi, aut, cum habeantur, effluere. Magnificentius atque illuſtrius contemni voluptates, quam admitti. His præceptis, & quod ipſius mores ſeverius etiam quam verba familiam ad occultum recti tramitem ducerent, effecit ut apud ſe virtus domicilium conſtituiſſe crederetur. Tum omnes ſe in diſciplinam dare, omnes certatim aut opibus conatus optimos, aut conſilio, aut gratia, provehere. Quid multis? in tantum potentiæ faſtigium evectus eſt, ut iiſdem modis deprimi non poſſet, quibus erat elatus. Populum ſacrorum & religionum terrore devinxerat. Iuventutis, quam ipſe expoliverat, ſtudiis ardentiſſimis efferebatur. Principes populi metu; Magnates Principum ficta benevolentia tenebat. Denique, omnium ordinum viros, privatæ domus limine concluſerat. Deſcribebat civitatum gubernationes, magiſtratus, provincias, imperia, omni gravitate & ſapientia mandabat: domeſticas etiam privatorum controverſias ſingulari artificio componens. Etenim nihil tam ſancte cuſtodiebat parietum fides, quod non ſanctiores mulierculæ efferrent in Acignii domum: aut ſervuli, quorum taciturnitatem pietas expugnaverat: ipſi denique liberi, cum eorum inobſervata diligentia latebræ omnes ſecretum proderent. Itaque nunc comiter, nunc aſtute, modo paterna lenitate, modo majeſtate cenſoris, ſequeſter erat conjugum diſſidiis, deponendis inimicitiis author, ſocietatum, nuptiarum, fœderum, pietatis, ſcientiæ, juſtitiæ, virtutis omnis & religionis arbiter. Ex hoc oraculo, quem quiſque quo tempore ſermonem habuiſſet, quibus moribus eſſet, quibus opibus, quo etiam inter penates genio, qua temperantia, qua libertate, noſcitabatur. Denique poterat orbis ſub hac diſciplina ad futurorum ſeculorum invidiam floreſcere, niſi ipſe ſuæ felicitati invidiſſet: itaque ubi quam ipſi extruxerant potentiam magnates timuerunt, omnia criminari, & in invidiam trahere, etiam benefactis criminum ſpeciem obtendere, exterminare denique præcipitem Acignium velle.

Sed

Sed videt hoc, videt ille Deûm regnator, & auſis,
Sera quidem, manet ira tamen.

Imo ſtatim manifeſta ultione numen deſæviiſſet, ſtatim liberales diſciplinæ rudi ſitu & inculto inhorruiſſent. Nulla literis majeſtas, nulla hominum animis fides diutius ſtetiſſet: videbatur probitas exuatura cum Acignio, & jamjam uno tanti facinoris metu in jejunam ſterilitatem fœcunda ingenia degenerare. Itaque neceſſitas Acignium in gratiam reduxit. Ampliſſimo decreto juſſus eſt non fuiſſe nocens. O non amoris magis quam veritatis vis ignea, ubique ſe prodens atque emicans! Ceſſit Acignio in gloriam maledicis ſermonibus fuiſſe violatum. Lana ſordidiſſimis ſqualoribus inquinatur, antequam purpuræ fulgor eam imbuat. Nec prius aquila fœtum agnoſcit, quam dubitaverit agnoſcere.

Delectaverat animos noſtros libera pariter, & ſimplex oratio. Nam & nihil in Acignio non amabat, nec aliquid, quod amaret, celabat animus, ipſius primum affectu, deinde noſtra patientia incitatus. Igitur in tantam familiam aſſcitus, Quem, inquam, nomine Acignii non terrueris? quem non libera & potens ſervitus tanget? Hic ille, quaſſatis aliquantulum cervicibus, Nihil me, inquit, iſta movetunt. Aliis gradibus in tantæ ſublimitatis cogitationem aſcendi. Nihil ultra mihi à puero placuit, quam eruditionis nomen. Elementa didiciſſe non memini: nec pœnitendi ſucceſſus ætatis initio acuerunt animum ad laborem. Quid verear confiteri jam in humilitatis diſciplinam me traditurus? ad annorum numerum decrevit ingenii vigor, ac, ut ex Ammonis fonte prognatum diceres, cum maxime deberet caleſcere, rudis animi impetus obſtupuit. Quam non huic malo quæſivi medicinam? vota non ſuſcepi? Sed ô Numen, non audiendis interdum precibus, quam differendis, benignius! Hanc votorum frequentiam noluit niſi geminata felicitate donari. Animadverti nihil in Acignii familia honeſtis diſciplinis non excultum eſſe. Et primo in eam admitti nullos credidi, niſi quos jam ante illa bona ornaſſent.

naſſent. Tandem curioſus ſpectator notavi domu
illum eſſe genium , ut inquilinos extempora
neæ doctrinæ ſpiritu afflet : veſtem illic dari no
colore magis pullo , quam monſtris ac miracul
tinctam: ea vix ut temet incluſeris, eloquentia men
tem elaborari , judicium induſtria. Denique quo
ut deſpectiſſimo ingenio etiam infra me habui , ja
in Acignii comitatum recepti celebrantur ſermon
bus ſociorum omnium. Iis negant quicquam eſ
ſubtilius. Hæc, ne quid diſſimulem , ſtimulaba
cupidum ſciendi , ſed incitavit vehementius res ma
gno mihi nuper ſecreto credita. Hic cum morare
tur, cœpimus familiarius inſtare, & prope velut eo
dem ſtudio tacti. Tum ille , Non modo , inqui
promittebatur eruditio huic militiæ nomen dant
ſed mihi in ignorantia conſeneſcendum ferebatu
ſi tam egregiam conditionem temnerem. Dii mu
ti nolunt ſibi ſacra fieri , niſi deſtinatis à ſe loci
Non in quolibet antro invenies Trophonii ſpiracul
neque barbarus ignis deos Græciæ delectat , & ip
Ceres, quamvis omnia ſuis muneribus velet , an
guſtas ſedes religionibus occupavit. Muſis jam no
eſt aliud ſacrarium , præter Acignii domum. Ne
ſe modo intra illam ſemper ædem produnt , ſed &
me hercule tantum ibi Oracula , ibi Themis , ib
Pegaſi liquor,

Vates ubi factus Apollo.

Quis alibi doctus ? quis limata veraque eleganti
cultus ? Diceres barbariem ubique extra Acign
pomœria eſſe , & inceſtare magis Muſas quam co
lere. Iam ipſi prioris ævi ſcriptores , ut ſubmittun
vitta domita capita ? nullibi medius fidius locum
invenient , niſi cum pipere , aut ficu , aut paſſis i
Martium uvis. Prodeunt diſciplinæ omnes melior
cultu, & ſeu politicæ, ſeu ruſticę rei, ſeu patrũ memo
riæ & factis è pulvere excitandis, ſeu cœleſtis, ſeu ter
rena, ſeu aquatilis doctrina ſit , non erit alius quem
delicata ferant ingenia, præter Acignii vernas, etiam
literaria bella tanta conſtantia gerentes , ut & vene
ficas tenebras ſola face & ſtylo armati intrent , &
Romana

Romanas acies in ordinem ac veterem diſciplinam religioſa ſcrupuloſitate digerant. Cum excidiſſet imprudentius mihi riſus, timeremque ne quid in me odii conciperet ad Acignium iturus; Quis mortalis, inquam, non rideat oblata felicitate non utentes, nec magis fortuna propria lætos, quam irata ſeveraque triſtes? quotus enim quiſque eſt quem hæc moveant? quis tranſit in familiam tantæ ſpei, & in qua non modo docti omnes, ſed extra quam nulli? Tum ille, Fatum, inquit, illud eſt ætatis noſtræ luctuoſiſſimum. Sed pomaria vides non ſua magis pulchritudine capere tranſeuntium mentes, quam artificioſo rubi examine tuta ſpem fructuum domino conſervare. Laboribus, divitiis, penè libertate emenda eſt illa quam poſcimus felicitas.

Dum hæc proloqueretur, jam ſe aperuerant Baſilii faſtigia, & ipſe ſublatis manibus hoſpes adoraverat locum, faciebatque quod expeditiſſimi curis elegantibus jocis traducerent. Sed notaverat Percas afflictum me novis curis, quas necdum ego advertebam. Nam & pallebam interdum, & improviſa ſuſpiria laborantem animum prodebant, nec jam ſemel imprudenti vultus exciderat. Itaque ſolicitavit pollicem meum, ac ut ſibi conſtare venam ſenſit, & mentem arcano morbo quati, me hilarius interrogavit, vellemne etiam ad Acignium ſecedere? Cum ego ſubriderem: Immo, inquit, eremum, ut exiſtimo, malis, & ſpeluncam duobus internitentem aſtris, quorum pulchritudine jam in limine fati hærentes ad jucunditatem vivendi redimus. His dictis, ſuſpendit animum, fecitque, ut longa cogitatione morbum meum quærerem, qui fallebat adhuc inexpertum, & perplexis ſe tegebat ambagibus.

Etenim virginis illius ſpecies, quæ mihi penè ſortito in ſpelunca obtigerat, perambulabat animum meum, & imbuebat affectu tenerrimo. Nec aliud tamen ſuggerebatur incertiſſimæ menti, quam quod humaniſſimam puellam offendiſſem. Nunc licentius egiſſe metuebam, nunc ſubruſticum meum pudorem accuſabam, nutus denique omnes atque

vultus,

vultus, tanquam iratæ mihi mulieris, longa æſtim
tione penſabam. Hæc aſſidue anxio morſu me ca
pebant: & lancinabatur animus inutili pœnitenti
Igitur poſtquam in urbem pervenimus, vix etia
Percantis colloquium ferens, quærebam miſeri
meæ ſecretum, quo me affari, & objurgare dol
rem liceret. Itaque dum cultum noſtrum in ſtab
lum reponit, furtim ſubduxi me, & in proxima
latebram conjeci, cœpique graviſſime accuſare pe
turbationem jam ſe magis magiſque prodentem, n
ſilebat intra me diſcors affectus, & prope vocal
Tragœdia ſe quærentis, nec invenientis animi ſub
movebat erumpentes ſingultus, & in hunc modu
eloquebatur: Quam antea non videras, cujus etian
te nefanda curioſitas offendere debuit, ut te ſic im
becillem torqueat? eſto, ſit irata, ſit averſa; co
queratur de injuria, ſi quam merito ſuo accepit: cu
hoc ægre fers? quare indignum maceras? Itane parri
cida! quanta timiditate peccaſti, tanta nunc audaci
excuſas ineptiſſimum ſcelus? His dictis attentiu
hæſi, mihique videbar intueri, ſi quid turbatæ men
tis confuſio ſuggeſſiſſet. Ac tandem id placere viſu
eſt, quoniam ad ſumma & improba vota non era
aditus, in ſecundis hærendum. Satis fore ſi ignoſce
ret errori meo, ſi illi cogitationes meæ palam eſſent
denique ſi amaret, licet fortaſſe nunquam ad oculo
& aſpectum reditura.

Eia tollite perfidum, rebellem,
Eia tollite perfidum puellum,
De matris niveæ ſinu puellum,
De matris niveæ oſculis amorem.
Eia lictor ades, ferox ſevera
Venalis jaceat puer ſub haſta,
Cui ſimul fuit & diem bibiſſe,
Et noſtras avide ebibiſſe venas.
Si quiſquam Scythicis adeſt ab oris,
Si quis Mygdonias reliquit undas,
Aut de littore venit Occidenti
Mercator rate vectus huc avara,
Hic brevi pretio relinque, lictor,

Illum,

Illum, quem pretium putabo grande.
Si noſtris procul amovent ab oris,
Emant inſidias tyrannulumque,
Et quotquot mala trux, ferox, ſceleſtus,
Sua continet ampliora mole.
Nam quid (Numina) ſi Cupido noſtris,
Si noſtris advolet Cupido terris,
Et prima modo tam potens ſagitta
Dehinc cuſpide ſæviet virili?
Ibis per Scythiam ferox Cupido,
Aut per Mygdonias ligatus undas,
Aut in littore ſervies cadenti.
Ecce ut ejulat, ut latus tenellum
Suſpirans quatit. Audiit minantem:
Puer, parce tibi, & timere ceſſa:
Puer, parce mihi: Deos deaſque
Iuro, jam mea jam reſedit ira,
Nec te frigida jam tenebit Arctos:
Nec Tarteſia te videbit unda,
Pulchro vulnere languidos ocellos
Pejus veſpere deprimens propinquo,
Aut te vix propriæ facis capacem,
Eoo poſitum nimis ſub axe,
Vret publica ſentietve flamma.
Has una redimes, proterve, pœnas,
Has una redimes, puer, ſagitta;
Si pectus Dominæ meæ tenellum
Prorſus cuſpide ſcindis incruenta.
Tum qui me modo ſauciavit ictum;
Tum dextram venerabor, & ſecundo
Optabo nimium perire telo.

Poſt hæc veluti læſæ mentis inſomnia conſurxi, & Percantem quærere cœpi. at ille jam in dierſam partem abierat, & curſim per urbem delatus, terrogabat omnes ex veſtium mearum notis, ſi uis errantem conſpexiſſet. Tandem ad Acignii omum venit, ibique præcluſis foribus diutius hæſit, onec oſtiarius, qui jam cellam deſtituerat, multis amoribus & importuno pulſu arceſſitus, quadraum in medio oſtio cancellum laxat, ferreiſque maculis

culis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

culis intendens oculos, negavit fas eſſe quemq
admitti poſt vigeſimam primam diei horam, p
cipue, inquit, noſtris hodierno apparatu f
ſis, quippe qui in craſtinum ſolemne ludicrum e
ditati, ſomnio intermiſere laborem. Hac repſa
accenſus Percas, ut non erat iracundiæ bene pot
neſcio quibus verbis ultus eſt abeuntem, & in ſta
lum ſe recepit.

Interim cum cœnulæ officium ancilla ſtrenue e
quuta thoros & menſam ſterneret, profuſo ſuc
madidus, & parum compoſito ſpiritu domum re
Quippe quem lapidibus tota urbe exceperat petul
laſcivia quorundam adoleſcentum, qui excoli
Acignio ferebantur. Illi primo contumelioſe pe
grinum cultum irriſerant, ac cum ædiculam qu
dam prætermitterẽ velato capite, jam non conte
perſtringere advenam maledictis, tanquam intraſſ
in Lycei Arcadici penetrale, deſævierunt lacertis
cuſſiſſimis, & lapidum veluti nimbo aërem co
derunt. At ego libertatis etiam memor, quam m
olim dementiæ ſpecies dederat, è fuga in præli
converſus, remiſi graviſſimam molem, & ant
gnani caput fregi. Ea res impetum furentium ſti
cum omnes in jacentem intenti, pars tollerent, p
ſiſterent ſanguinem, plures turbarent. Ego inte
delapſus ad ſtabulum devolo, & laudatas inſi
fortitudine manus, cum adhuc ex pugna calere
gelida perluo, non ſine Percantis riſu, qui lepide i
terrogabat, an in rivales meos incidiſſem?

At vero cum defeſſi conceſſiſſemus in tricliniu
redeuntibus ſubinde curis angebar, &, amore a
mum in ſpes vanas erigente, vagis & inanibus co
mentis producebam ſollicitudinem. Itaque null
rei diu patiens perambulabam cubiculum, & cru
vulnera cauſabar, quia pluribus locis occipitium
xis pueri pertuderant, cum interim ad oſtiolum n
ſtrum muliebre inſonuit murmur: egoque audacia
fingere cœpi, ſi, quod omnino ſperari non poter
mihi dominam & pœnitentiæ locum miſerico
fortuna reddidiſſet. Etenim quo ab illo diſcrimi
ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

agis aberam , eo ſuperbius ſecura gliſcebat audacia. , ut Homericus canis , fugientem fortunam latra- um , & venientis imagine terrebar. Sed poſtquam xatis foribus evaſit in cubiculum mulier quædam ltu mediocri, unoque comitata puero, tum ſoluti plites corpus exanimum demiſiſſent in terram, mature, velut intermiſſam cœnã repetens , pulvi- o demerſiſſem timidiſſimum caput. At illa, dimiſ- ante puero , ſalvere nos juſſit , nec mirari quod traſſet ad nos audacius; ab iis ſe mitti , quæ amore benevolentia jus familiaritatis meruiſſent. Hæc on ipſe Percas immotus audiverat, & noſtrum jam er pluribus credebat monſtris quam lapidibus no- ri, cum mulier ſoluto ſinu exilitatis exquiſitiſſimæ yxidem mihi ad miraculum ſurgenti admovet , &, ogo, inquit, non es Euphormio? Cum me eſſe non tis conſtantibus verbis retuliſſem, timuit falli , & repidantem iterum confeſſionem extorſit. Sericum rat tenuiſſimum, purpura recoctum , quo pyxis re- incta aureæ cælaturæ rubeum fulgorem admiſerat. Artificium autem mirabile , ut , quocunque illam erteres, eædem oculis ſpecies ſubjicerentur. In ea mendatiſſima Cupidinis imago Apollinis contu- maciam duplici telo ulciſcebatur. Hinc aureus Phœbus , iſthinc plumbata Daphne , omne præſi- lium collocaverant in pedibus , & ipſe gemmeos vultus Amor contrahens, matri ſuam victoriam pue- rili ſimplicitate narrabat. Illud præcipue ſtupebam, quod per rarum ſericum facillime admitteretur acies , ut ubique tecta pyxis videretur , & ubique nuda. Circulus præterea ſuperioris partis eminebat tam commode , ut imaginum gratiam divideret magis quam frangeret. Quodque rariſſimum eſt, elegantis doni moles maturæ avellanæ menſuram non implebat. Tum mulier frangere ſericum juſſit, & interiora ſcrutari. Erat autem vaſculum è mor- tuis formicis , & jam ad fœtorem ſolutis plenum. Quod non magis admiratus ſum , quam effuſam in riſum eam , quæ dederat, penè obliviſci modeſtiæ, & comploſis manibus non ſemel repetere , *Illic te*

leges.

leges. Tum Percanti literas tradit, quarum ejuſm
di erat exemplum. Neceſſitudinis mutuæ credi
ne te mirabili nuncio fraudarem, quod eſt ejuſmo
ut non niſi mea fide tibi credibile eſſe poſſit. N
dum erepti è conſpectu noſtro amantes oculos f
lebatis, cum ingens ſtupor nos avertit à contemp
tione tam jucunda. Quippe laceratum cadaver,
in hoc vix integrum ut fuiſſe corpus noſcitarem
ſparſis huc illuc fruſtis ſemel atque iterum lubr
veſtigia everterat, cum cruentum ſolum notavim
quaque deficiebat ſanguis, omnia velut recenti i
cendio tegi: trabem etiam; cujus faſtigium curi
acuminatum detruncatis Hypogæę veneficæ cervi
bus premebatur. Frons incultiſſimis ſulcis minax n
hil omiſerat de viventis feritate, nec facile dixiſſ
an plus truculentiæ in viva fuiſſet, quam honoris
mortua. Ideo Veliam meam, fideliſſimam muli
rem, ad te mitto, quæ oret ut in ſpeluncam redi
maturato divertas. Ibi conſilio tuo & induſtria ut
Soror mea lepidiſſimum munus contubernali t
miſit, & fortunæ ſuæ conveniens. Vale. Erat aute
ſubſcripta Epiſtola tribus litteris inter ſe prope co
fuſis. *I. L. A.* nec aliud in cera, quam monetæ pu
blicæ forma.

Perlectas ille cum oſtentatione affectus litter
mihi in manus dat, cœpitque à muliere quære
communis dominæ nomen. At illa hominem ele
gantiſſime riſit, &, Neſcis, inquit, cæcum eſſe i
his regionibus Cupidinem? Reſtitue imprudent
oculos. docebis alis uti, & profugiendi libertatem
Quid amicam optimo gaudio ſpolias, &, quod eſt i
voluptate potiſſimum, noctem atque furtum ingra
tiſſima mente detrectas? Tam audacter prolocutam
& jam rarioribus velis obducentem nequitiam, in-
tenti aſpiciebamus, cum illa repente leves & niti-
dos vultus in laxiſſimam ſenectutem vertit. Crede-
res Menelaum ſciſcitari à Proteo iras cœlitum &
tempeſtatum vices; tam repente nova frons loquen-
tem immutavit. Nec expectavit ſtupentium voces,
ſed trementibus, & ad ſupplicationem componen-

tibus

us timidiſsimos vultus, Me, inquit, me ipſam
ſletis agnoſcere? Aut putatis, eadem ruina quæ
ypogæam abſtulit, omne illius artificium cecidiſ-
Et animis novas ſpecies inducimus, & frontibus;
c felicius inveſtigabitis dominæ meæ limen,
iam aut Ceres, aut Inachus, amiſſos liberos quæſi-
runt. Si tamen homines eſtis, id eſt, ſi agnoſcitis
aviſsimæ mulieris imperium, date fidem in con-
iæ ſpeluncæ ſecretum poſt diem ſeptimum reditu-
s. Cum ita quaſſarentur capita noſtra ut annuere-
us, egreditur cubiculum, & in equum, qui ad hoc
o foribus ſtabat, attollitur.
Nobis autem excitus à muliercula terror cum
ofuſum ſudorem paſſim moviſſet, tamen po-
eaquam diſceſſit, & ſoli conſtitimus in acie,
eſcentibus ſubinde animis in profuſiſſimum riſum
eſsit. Sed præcipuus erat ſermo de mea pyxide,
uid hoc callidæ puellæ commentum deſignaret.
umque multa invicem diſputaſſemus, tandem
Percantem conſenſi. Volebat autem ſpeciem
eam, quæ non ingrata virgini fuiſſet, per cæ-
turam amatoriæ imaginis pingi. At quoniam
dem ineptia mea perſuaſerim, effœtas intus & fu-
eratas vires eſſe, ideo plenam emortuis formicis
yxidem Naturæ mendacium arguere, quæ interna
itia tanta ſubtilitate texiſſet.
Sed omnia trahebam in alimentum flammæ, &
rope iraſcebar ſocio meo, qui tam docili febricula
xæſtuabat, ut, ſive tepeſcere morbus juberetur, ſive
nori, audire poſſet imperium. Diceres nos à navi-
ula recens egreſſos, & illum, qui mari potuiſſet, du-
ius torquenti ventriculum, compoſitos humores in
ittus extuliſſe: qui autem repugnaſſem elicienti pe-
ago, demum in arenam dimiſſum, gravi capite,
aſſiſque veſtigiis, reddi aquam mihi petere, ut ibi
nedicinam quærerem, unde morbum hauſiſſem.
Verum hanc inter nos ſeditionem gravior tumultus
ompeſcuit. Quippe furentium hominum armato
oncurſu ædes inhorruerant. Paſſim audiebantur
diſſilientium portarum caſus, & aſperæ minantium
voces,

voces, & ipſa nox per ſe formidabilis inanibus o
nia terroribus auxerat. Igitur exſpectabamus vere
tis procellæ ſævitiam: certi, quoniam nos in th
trum ſuum fortuna produxerat; noſtras etiam eſſe
illa fabula partes. Ego vero potius mimi argume
tum eram, qui puerorum lapidationem remiſſo
compreſſeram. Inciderat enim moles in nobi
puerum, & timebatur vulnus altius intromiſſ
quam ut ſolæ carnes ſauciatæ eſſent. Iam Acig
apud Dictatorem municipii intervenerat, & r
gionum authoritate civilem armaverat vindict
jam irruperat Dictator in triclinium noſtrum,
omnibus ad furorem tumultuantibus, Tune es
quit, litterarum prædo, qui omnes deos & hom
uno facinore violaſti? Niſi litteras nominaſſet, c
didiſſem etiam à virgine miſſum. Sed poſteaqu
invidiam intellexi, non ſuſtinui demittere ſupe
lium, quod erexerat conſcientia laudatiſſimi fa
cujus rationem cum cœpiſſem reddere, barbara
inimicorum rabies non potuit innocentiam aud
Præcipitem exturbant de thoro, manuſque vinc
ſtringunt, nec proficiebam juſtiſſimo planctu, c
provocatum ac invitum in pugnam deſcendiſſe
marem: Me quoque vulneribus affectum, & utr
que vindicandam pari ſeveritate audaciam. Sed c
ſa eſſe non potuit, ut in patricium juvenem, & A
gnii ſtudioſum, inſurgerem. Præcipue Dictator
ficioſam iram egregie fingebat; & ſe vero ſcele
mei vindicem, ſe alumnum & cultorem juſtiti
affirmabat.

At Percantem primo rei novitas poſuerat extra
ut interdum tacite quæreret, veris ne caſibus, an
inſomnium ageremur: interdum contumacius inſi
geret in publicos ſervos, & ſublatas in meam p
niciem manus ſui capitis periculo averteret. Mox
fuſtium acerbitas ſanitatem mentis revocavit, & ſ
quoque intellexit parari vincula, Non inultum h
erit, inquit, domino meo Callioni. Putares revel
tam Perſei parmam, & omnes pluſquam lapid
frigore obriguiſſe. Ita cunctis & animi, & ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Callionis nomen ceciderant. Quod ut ſenſit cal-
iſſimus Percas, manicas meas feriens, eas etiam
abat Callioni impoſitas eſſe. Iam miniſtri lentius
cere, jam mitius imperare Dictator cœperat, &
) aperto circumſtantium murmure probus eſſe,
n Acignio nunciatum eſt Callionis eſſe ſervum,
em authoritate ſua læſerat.

O quæ ſacrilegas, prius relicta,
Terras filia deſeris Tonantis!
Nunc, Aſtræa, feros remitte vultus,
Nunc lenis magis, & magis ſerena.
Iam te protinus, ô potens virago,
Iuſtis omnia cultibus reducunt.
Nunc eſt dignus honos, tuoque dignos,
Diva, numine nunc habes parentes.
Nunc ortam ſacra fama conſitetur
Regum ſanguine, divitumque tectis,
Et penatibus inſerit potentum.
Et ne non pia jam colat parentes,
Quod diti placet, aut placet potenti,
Aſtræam loquimur jubere factum.

ım Acignius ad me ſumma celeritate contendere,
m aſpergere accuſationi fucum callidiſſimis excu-
ionibus cœpit. At magiſtratum major inceſſerat
rturbatio, cum & ſermones hominum timeret, ſi
m facilis machina evertiſſet ſententiæ robur, &, ſi
rſtitiſſet, Callionis potentiam. Sed aſſuetudine
ccandi ſuccreſcunt ipſis ſceleribus excuſationes, &
iimus in flagitia promptus in expedito commenta,
lut ſceleratæ vitæ cuſtodiam, habet. Itaque non
ultum moratus, Neque, inquit, juſtitiæ quicquam
go, neque Callioni aliquid dabo, quod vir integer-
mus ſibi datum poſſit iraſci. Vtinam non audiſſe-
us tantum nomen; ut ſponte liceret eſſe juſtis. Ni-
l fallo; ſed niſi provocatus pugnaviſſes, niſi tuam
uſam vulnera perorasſent, non impune tuliſſes
anc feriendi licentiam. Sed audi, fortunam in te
actenus, non ſcelus, punii. Non oportuit populum
vari fortuitorum terroribus, ne graſſandi licen-
am inulti prætextus oſtenderent. Itaque habet à
me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

me Callion neque neglectam judicandi conſue
nem, & gaudere me nullum fuiſſe ex ipſius fam
ira Domini, meaque ſeveritate dignum.

Sed jam in familiaritatem deſcenderat
gnius, & mira humanitate invitabat in craſti
ad publici celebritatem ſpectaculi. Iam etian
vulneribus ægrum ad thorum deduxerat, ac b
ditiis omnibus obſtinatum animum expugna
peperciſſemque forſitan, niſi cervicibus in ſpon
inflictis vulnera recruduiſſent. Præterea ſero con
ſerat in iram animus, & in ſylvis, quo diffici
molitur imber ramorum textiles nexus, eo pig
admiſſæ aquæ ſtagnant.

At vero poſtquam tempeſtas in ſerenum tran
& defatigatas mentes denſior ſomnus obſedit: te
bilem fortunæ luſum, qui nos tota die verſave
nocturnæ imagines reddebant; ut infeſtior ſibi
ipſe animus per miras cogitationes ſe terrens, qu
fuiſſent externæ formidines: donec tympanoru
tubarum clangor ſub rubentis Auroræ fugam
quietum ſoporem excuſſit, meque ad paratam
Acignio ſcenam cum Percante adduxit. Sede
mihi proxime modeſtiſſimus ſenex, cujus cum
manitatem libaſſem, ingemui, fortunam ejuſm
moribus meam patriam invidiſſe. Nec difficilis
ſimilium morum conciliatio; nam & ſecretus im
tus invitabat ad amicitiam, & orationi neſcio
genius inſinuaverat fidem. Igitur nondum comp
to aulæi tumultu ludimagiſtrum ſpectabamus,
nudis fere ad cubitum lacertis nunc firmabat orc
ſtram, modo ſcenam, &, verbis ad anhelitum
preſſis, hortabatur actores, hic regiæ memini
gravitatis, ille muliebris pertinaciæ: riſum, lach
mas tenerent, & impoſitos mentirentur affectus.
terim optimum ſenem rogabam: num, ut audi
ram, in Acignium conſenſiſſet omnis virtutum fa
lia; num in verticem integritatis hominem Gra
manu duxiſſent? Hic ille

Suſpirans, imoque trahens à pectore vocem;

Et vero, inquit, ducebant. Quodque juſtius in
gne

neris, non inviæ rupes, non aſpera cantium mali-
nitas, auſpicata compreſſit veſtigia; ſed exiles ſti-
ılæ ſuſtinuerunt perſonam robuſtiſſimæ molis.
)iceres domiti exercitus in anem umbram victorem
nimum terruiſſe. Ita fuſo vitiorum examine non
otuit ſuſpicionem vitiorum fugere. Vanitatis, am-
itus, aviditatis in republica, in re litteraria repre-
enditur. Cur non tollit ſuſpicionem? cur non ex-
inguit incendium, quod illius famam invidioſis cri-
ninibus urit? Denique cur non mulcet, aut cur ho-
no videri timet, & interdum erraſſe? Crederes cum
llius actis cælitum decreta convelli, neque ſe quic-
uam à Numinis cauſa eſſe ſejunctum. Mirandum
orro eſt infeſtam Acignii, (injuria credo) ſed in-
ſtam ſuperbiæ crimine famam, qui diſcipulum
enè nunquam dimiſit non ſuperbiſsimum, aut qui
liquem ultra ſe, magiſtrumque laudaret? Quan-
uam & illius gloriam plerumque corrumpunt, qui
mnia ejus dicta factaque in miraculum trahunt:
uoniam hac ætate ſic vivimus, ut, quem factioſe
udaveris, huic ſeu invidia, ſeu contra ſentiendi
mbitione ſis iniquior. Ac ne ſit aliquid in Aci-
nio non inſolens, quam amici famam evertunt,
nprudens inimicorum furor alit, dum calumnian-
i licentia juſtiores querelas enervant, & ineptis cri-
ninationibus veriora indicia deſtruunt.

Dum hæc proloqueretur, tantum ſilentium totam
omum occupaverat, ut altiore Sigalion excipi nun-
uam poſſit. Itaque ad ſcenam oculos convertimus,
uam decorus adoleſcens perambulabat, qui fabellæ
rgumentum pandere cœpit, verſu non multum de-
cato. Fingebatur autem juvenis, fortuna & ingenio
luſtris, paternis bonis ſolitarium deſerti prætuliſſe
lentium, nec ſanctiſsimas matris lachrymas, nec
'rincipis authoritatem religioſi cœpti fregiſſe con-
tantiam. Nihil illo venuſtius, ſi fabula Roſcios in-
eniſſet: ſed omnes ad pedum numerum humeros
orquebant, omnes fictitiis vocibus corrumpebant
aturalem gratiam, & trita ſæpe barba inſolentiam
eſtabantur aſcititiæ majeſtatis.

In illis deliciis optimam lucis partem conſumſimus; tandemque digreſſus ex moleſtiſsima ſchola, viam ad Fibullium cum Percante exorſus ſum. Et ubi extra Baſilii munimenta conſtitimus, tum ſecuriore gaudio ridebamus pridianæ lucis prodigia, & memorabiles tot moleſtiis caſus, ex quibus nihil præter paucula in occipitio meo vulnera duraver. At vero nihil eſt diuturnum, quod ſit extra fortunæ conſilium. Etenim Fibullius ad interitum ac marcentem familiam ad poſtremam ſolicitudinem deduxerat, noſque ab ipſo gaudii limine triſtitia veluti fugitivos revocavit.

Sed mirabar hominum genus totis Fibullii ædibus converſari, imperioſum, triſte, ſeverum, qui nec ingemiſcebant ad familiæ planctum, & frontes ad triſtitiam ante magis quam ſponte contraxerant. Quos ut Medicos ſæpius appellari audivi, non prius interrogare Percantem deſii, quam intelligerem omnem religionum differentiam in tres partes eſſe diſtinctam. Hos appellari Priſcos, illos Novates, tertium genus Medicorum eſſe, ſed potentiſsimam factionem Medicorum jam latiſsime dominari: & quod Spartacus regnum concupiverit, iſti ſervi occuparint. Iam procerum partem, jam Magiſtratuum, eruditorum etiam greges totos conſenſiſſe in Medicorum ſcholam, hæc & talia ſentientem: Aut Numen ſolis terroribus fingi, aut, ſi eſt aliquod, omnia permiſiſſe diſpenſatrici naturæ: animum ita corporis domicilio inſinuatum, ut extra illum carcerem non duret: denique religionibus ſicut veſtibus utendum, de quibus & conſuetudo & ipſa vulgi inconſtantia judices ſedent. His inſtitutis docti faciliſſime peccant in hominum vitam, & novis experimentis radices omnes ac metalla tentant, nec perniciem hominum æſtimantes, nec numinis iram.

Igitur & Fibullium clades eadem affixerat, cui in vulgarem morbum inſolentia remedia quæſiverant. Etenim quos emulſerat humores vena ad ſiniſtrum renem pertinens, vis lienis ignea paulatim addenſaverat, ut omnem renis latebram coctilis & acumi-

ati lapidis rigiditate compleret. Nec acerbos dolo-
es ante crudelis fœtus moverat, quam exercitatio-
is vehementia è naturali receſſu excuteretur in ute-
ris anguſtias, nunquã hiatu tam immani ſua ſpon-
e patentes. Tum autem ſævisſimi mali atrocitas
am ventriculum ſuperne exonerabat, quam alvi li-
ertatem compreſſerat. Cumque ad veſicam carneæ
bræ cum expellente natura pugnarent, illa in con-
epti flatus ſuſpicionem veniebant. Igitur medica-
nen infuſum eſt inferius, & omnia in alium forte
norbum valitura tentabantur.

At præcipue nefarius Ambrax oppugnabat adhuc
italem Fibullii naturam, qui præceptrices Medico-
um chartulas, temere in eorum officinis diſſipatas
ui diluendis medicamentis præſunt, vigili ad ſce-
us cura coegerat, ac in ſecretam deinde merſerat
rnam, paternæque artis temptor Medicinæ ſcien-
iam mentiebatur. Tum ut interrogabatur de mor-
o, munitis diligenter foribus, verſabat manu vaſcu-
um, &, Eſte, inquiebat, ſortes nuſquam Præne-
inæ, vel Lyciæ; ac præſcriptum, quod volventem
nanum primum impleſſet, ægris etiam formido-
ſius, quam eſt periculum ſontibus, ad pharmaco-
um magiſtros mandabat. Sic ut interdum nefarias
nanus atroci cæde pollueret, interdum fortunæ te-
neritas pro prudenti conſilio eſſet. Sed non litave-
it Fibullius imprudentiæ. Nam Ambracis chartu-
a dictavit ova ad ignem bis cocta, & veterrimi piſi
iquatam viſcoſitatem. Præterea deambulationes
aras juſſerat, & oſcitantem ignaviam molli thoro
overe. Quæ omnia naſcentem in Fibullio lapidici-
am ita duraverant, ut aſsidui cruciatus moriendi
olatium quærerent: quod procul dubio ſolviſſet ho-
ninem tantis malis, ſi aliquid guſtaſſet de Callionis
otu.

Non tenuit lacrymas mitiſsimus Percas, & miſer-
mam domum ſublevavit gemituum ſocietate. Sed
nea ſors erat duriſsima: quoniam certam opem ne-
are Fibullio videbatur à mea humanitate alienum:
c ſi remedium, quod in illum morbum ſtrenuum

 noveram,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

noveram, tentaſſem, timebam Medicos, tum etia
Callionem, denique ne non haberetur fides igno
Tandem vicit miſericordia nimis prudentes metu
propiuſque ad ſtratum accedens, O vir, inqua
propenſiore fortuna digne, quam nunc averſa e
audi ſanari. Da remedio quod affero triduum, &
ad votum meum ſanitas non reſponderit, illius i
cundiam meo capite depreceris. Mola vittiſque
ctima mactari non abnuam. Exhorruit ad hæc di
Percas, & de Callionis poculo ratus loqui, m
capiti, quod ego in ſuccidaneum dabam, juſtiſsi
ſuſpicione timebat. Sed Fibullius, quam non, i
quit, hæc promiſſa nova ſunt? Apage hæc ſecreta n
turæ, & tot modo nati medici, vanam ſpem, ac in
nia verba, æternis miſerorum cruciatibus, & ind
gna mercede vendentes. At ego, Crede, inqua
domine, ampliſsima erit merces homini tanto be
feciſſe; neque ſolum pro tua mihi valetudine,
pro mea etiam ſalute laborandum eſt. Si fallo, n
poſſum declinare familiæ tuæ impetum, nec domi
mei iram. Tum ille, poſtquam aliquantulum d
bitavit, interrogato etiam de meis moribus Perca
te, ut acerbitas mali cogebat, tentare igitur reme
um juſsit, quod vel ipſius corporis ruina morbi pe
tinaciam expugnaret.

Hac facta poteſtate in proximum montem ſec
do, illamque partem, quæ, tum imminentis ju
vertice, tum virgultorum & fruticum humili faſ
gio, maturius umbrabatur, curioſa ſedulitate luſtr
Reſpiciebat locus aquilonem, & ut erat declivi
fluente paſsim per imbres humo, aridis tantum l
pidibus ſternebatur. Hic terna geniculatione Æſc
lapio votum feci, ſi ſanaretur Fibullius, barbam a
ream ex proximo reſtituturum peculio, qualem Di
nyſius ademit. Crederes deorum etiam ſuffrag
emi. Nam ſtatim notiſsimam herbam oculis m
ſubjecit Æſculapius, quæ calculo bellum indix
multo felicius, quam aut Veratrum amentiæ, a
vulneribus Aſciros. Hæc lanceatis foliis, piloque i
brevi, ut penè curioſos oculos fallat, crenis deniq

tenu

enuibus, & ſæpe in obtuſam ſpeciem oras ſecantibus, mediocriter aſſurgit. Radix cauliſque lignea, ubtiliorem ſuccum in herbam transferunt. Planta d ingenium terræ nunc cubitalis, plerumqne eminentior, inſigne faſtigium floribus ad examen turgentibus cingit, & Virgæ aureæ eſt nomen, ſive uoniam aureæ ac penè divinæ virtutis eſt, ſive uod præſtantis metalli colorem exigui floris venuas æmulatur. Cæterum contuſum in renibus calcuum in innoxium pulverem ſolvit. Non in latere, on in veſica dolor: adeo ut tam facili remedio puleat calculum timuiſſe. Etenim in hyemem ſiccaur æſtivis umbris planta, & ubi gravitas lateris counrem morbum præſagit, aureus pulvis ad drachnam mero delibutus ſumitur, ſive ovo leviſsime octo permixtus.

Sed mihi non erat ad manum tam pretioſus pulis. Itaque recentem adhuc herbam jubeo Fibullium nandere. Nihil eo die viſum eſt ad morbum feciſe medicamentum: ſed biduo deinde repetitum, ſura fidem eſt quam egregie retellerit acerbiſsimum norbum: ſordidus pulvis abunde veſicam exoneabat, cœnoſumque ſaccharum penè ſanguinis imaine pingebat.

Iam ventriculo robur redierat, jam corpori toti igor, & mihi ad perfectionem artis medicæ ſola eerat laurea, & emptitii teſtimonii liber, cum à allione redduntur Percanti litteræ, ſe à Principe ad abetrum mitti, ea pompa quæ utrumque deceret. Nos quam primum ſequeremur, vel ad Fibullium, conſenſiſſet, laturi poculum, vel adornaturi manificæ domus ſuperbiam. Tum à Fibullio epiſtoam ad Callionem impetro, qua ſe ingenti miracu ſanatum confirmabat, & quoniam ſemel Numia curam egiſſent ſuæ valetudinis, nolle ea offende alieni auxilii mixtura. Igitur gratiam habere obti medicamenti, & ipſi præſenti aliquando plenios habiturum. Timebam enim, ne Callioni, ſi ſciſceret Fibullium mihi ſanitatem debere, videtur indignum, prælatas meas artes illi medica-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

mini, cui commendando etiam me miſiſſet.

Me autem cum in ſecretiorem thalamum Fibu-llius evocaſſet, ſemovit arbitros, &, Euphormio, in-quit, nec tu ignoras quid tibi debeam, nec men-tui magis quam ego es conſcius. Itaque diu delib-ravi, quo me dono exſolverem: nec præſtantius in-veni munus quam ſimillimam tui partem. Tu-mulierem advocat ſupra politiſſimas imagin-cultam, quodque auxerat formam, tenera-videbatur verecundia & pudore confuſam. Et, -mihi, inquit, credis, Euphormio, uteris beneficio -voluntate mea. Puellam hanc, cui dudum perſu-ne injuſſu meo nuberet, trado. Integerrima-mentem, & ſuo corpore dignam, honeſtæ fro-tis timiditas ſpondet. Ego vero dotem dican-quantam capere aut agnoſcere tuæ conditio-homo poſſit. Hic ego non nihil tam eleganti form-motus, tamen inſidioſum munus timebam. Et-abeſt, cogitabam, fallendi animus, cur hæc ſecre-peraguntur? Deinde quam ad manum hæc puella-occultiſſimo thalamo producta eſt? quam inſole-ut ſine flammeo, ſine aqua, ſine ſolenni igne, ab-que vittis denique & matronis verecundiam mu-centibus tranſeat in alienam familiam virgo? H-moleſtiſſimis cogitationibus ſcindebant animum, -præterea quod conſilio tempus non permittebat-Erat etiam menſis Majus, quo tempore nuptiaru-omen perhorreſcebam. Igitur ambiguo aſſenſu c-gitabam ſic hominem non lædere, ut neque me l-queis, ſi qui eſſent, impediendum producerem. Cer-inquam, domine, parum amas puellam, quam p-nuptiis in contubernium mittis. Quid amplius ita-Omphale à Lydis exegit, quam ut ſervis ingenu-miſcerentur? Itane, inquit, neſcis ſplendidiſſima-libertatem in virtute poſitam eſſe? ac præterea ja-ut conjugio emancipari liberos, ita ſervos in ſoci-tatem juris Quiritum mitti? His dictis erigeba-animus meus in ſpem optimæ ſortis, & jam ad nov-culam videbar libertus reſpicere, cum Fibulliu-credere cœpi ex magnatum more facere: ſi noliſ-

F

et illum tibi bene ſit, conaturum ut ſit male. Nec
mplius cunctatus, in uxorem conſentio, & præeunte
eligiones Fibullio, ac præterea oſculo bis terque
epetito, firmavimus fidem: ac tum in publicum
rogredior, & ſponſus, &, quod neſciebam, pater.
am ſeptimus dies illuxerat, quo tempore promiſe-
amus reditum in ſpeluncam, ſed memoria non
llubenti omiſimus ſuaviſſimum ad mulieres iter:
uoniam jam ad Labetrum adventabat Callion, &
rgebant aſſiduæ litteræ, ne ejus comitatum defice-
emus, cum Percantis ſedulitatem, meque prodi-
ioſe ſanatum, inſtar ingentis familiæ reputaret. Ita-
que expedito progreſſi itinere, antevenimus etiam
Callionis curſus, & magnificam præmiſſi agminis
arditatem.

Præludebat autem Labetrus oſtentationi ſuæ, &
pretioſiſſimam ſupellectilem pandebat in Callionis
dventum. Machinæ per mœnia diſpoſitæ præbe-
ant ſpeciem formidoloſi belli, & moniti cives, ut
d tubam in armis eſſent, pacificos cultus militari
iligentia inſtruxerant. Iuventus præterea nobilis
rceſſita ad Labetrum, ſplendidis collucebat veſti-
bus, & exarata puellari manu pallia tota penſione
edemerant: ut, quoties menſa in illum annum poſi-
ta eſſet, Callionis meminiſſent. Sed maxime obſtu-
peſcebam ad principalis ædificii luxum. Thori ubi-
que purpura ſtrati erant, ſtragula byſſo duplici inſi-
gnia notabantur, & aureis filis ſericum intertextum
plus artificio debebat, quam naturæ.

Præterea cultu mirabili ſtabant diſpoſitæ per cu-
bicula imagines, quæ mihi videbantur ſudantium
vultus exprimere. Admiratus ego ingenioſam ſta-
tuarum novitatem, propius acceſſi, & materiam au-
daci digito ſcrutatus ſum. Sed profundius quam vel-
lem fragilis materia manum admiſit. Perturbatus
igitur imaginis cicatrice, fugæ conſilium cepi, cum
ad latus ſe applicuit ſedulus miniſter, ſpumantemque
hordeaceo potu ſcyphum humaniſsime obtulit;
cumque incerti formidine vultus variis coloribus
æſtuarent, putavit tantis conventibus inſuetum nu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

meroſæ domus frequentia perterreri. Itaq; vanitatem timoris mei ſtultiſsima conſolatione permulſit. Quid exhorreſcis, hoſpes, inquit, ad regalem ſtrepitum? quid exiſtimas triumphum quotidianæ familiaritationem? Scio neſcire dominos veſtros tam prope ad cœlum deoſque accedere. Sed neque inſtar numinum promulgaverunt orbes alios, neque tam ſyncere nobilitate incorruptam ſeriem ad ter mille annos ſervant. Tu vero in aliud tempus ſtuporem dira, dum Labetri gentiles videas majeſtatem nutantium cervicum circumferre, velut ad numeros; & audi ponderoſæ orationis fiducia non tam ventos onerare, quam ſuperare aurium fidem. Iam vero, ſi multum ebriæ domus audiveris, putes ad Orcum Thyoneum deſcendiſſe. Crede mihi, natitabunt pavimenta hoc quem teneo liquore, & plus bibunt thori menſæque, quam homines. Sed tu interim Labetri bonis utere, & audaci manu frange ſtatuæ butyraceæ auriculam: Præſto ſum, qui ſaturatis ſuavisſimam potionem affundam. Cum ego negarem deformari ſtatuam oportere, ultro irriſit pinguiſsimus ſervus, & cervicem imaginis amputavit brevi gladio, qui ad hoc ex catenis argenteis de cingulo pendebat; &, Nondum ſcis, inquit, ſeptendecim eſſe cubilia, in quibus ejuſmodi quatuor imagines e marmore angulos adornant, præciſis cervicibus, quæ quotidie recentiſsimo butyro reparantur; tum ut populus in jentaculum deſtruxit extemporaneos vultus, frons ſubinde alia reponitur, & in diem ſepties ac decies renovatur delicatiſsimum munus. Nondum hora diei nona eſt, & jam centies quadraginta butyri pondo hoc palatium abſumpſit. His atrienſis dictis audaciam ſumpſeram deſtruendi formoſum artificium, cum tubarum ingens murmur perſonuit, & deſolatum palatium nihil in tanto populo ſervavit, niſi ſpem rediturae frequentiæ. Ego quoque tam cupidus inviſor quam novus regionis incola, deſpecto jentaculo in publicum deſcendi, & quanta pertinacia viam turba negabat, tanto impetu compoſitos in orbem lacertos ro-
bat

bam; & per diſſectum inæqualitate itineris agmen immittebam robuſtiſsimum corpus. Deinde ut in obvium tumulum aſcendi, res expectatione gratior oculos meos delectavit. Erat enim Callion non mediocri ſtipatus manu, ad quem confluxerant ex ſacra Labetri domo, Cubicularius, Diſpenſator, Æditus, & Magnatum ingens numerus, qui ficta humanitate quem timebam venerabantur. Ego quoque viam mihi cum Percante ad dominum feci, & ſtrato in ſupplicem cultum corpore, à tranſeunte veluti nutum extorſi: cum in elegantiſsimam perductus domum, & orationibus in atrio ad faſtidium longis exeptus, ipſe naturali eloquentia vividum ingenium prompſit. At ego tot nugis fatigatus, in Labetri domum redeo, potioribus miraculis paſturus curioſitatem ſedulæ mentis.

Erat autem in interiori palatio non tam hominum infrequentia, quam ſilentium: omnes veluti ſtupore contracti modeſtiſsimam vocem ad vicinas aures anxie tranſmittebant, & oculi non temere vagi in animum meum pietatis induxerant ſenſum. Igitur contemplatus ubique, num vel ara vel deorum imagines religioſos homines moverent: nihil advertere potui præter tunicam purpuream, quæ ex tholo catenis aureis pendebat, & capitis tegmen ſericis ad utrumque latus nodis inſigne; quæ & geſtaſſe juvenem Labetrum dicebatur, & in neſcio cujus ſenectutem aſſervari.

Sed cum promoverem inconſultos gradus in ſecretiorem thalamum, corripuit laciniam veſtis vir, ſi bene conjiciebam ex colore & turgentibus labris, Afer, & quid in loco tam illuſtri facerem rogavit. Commotus ergo ſtrictorum in me oculorum majeſtate, nihil habui quod opponerem tam vibrantibus telis, niſi Callionis potentiam: cujus ille nomine, tanquam fulmine, proſtratus, Nihil, inquit, impedio. Tam gratioſa ſervitus omnia hujus familiæ ſecreta tibi facile producet. Hac venia factus audacior in proximam ſedem irrumpo, ubi etiam pauciores ſtabant, & plerique fuſco vultu horribiles.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Diceres illos regium Cyneæ ſenatum truci vu
fingere, ad cujus gravitatis imaginem Præfec
Prætorio neſcio cujus gentis maxime formaver
vultum, qui trecentis nuper mulis advenerat, ut d
ceret & fugere ſe ſcire, & his magis formidabile
eſſe qui à tergo, quam qui à fronte conſiſtere
Tum ego applicitus ad parietem, luſtrare cœpi o
nium inceſſus, & ſuperbam ad faſtidium fronte
cum ſubito meatus includuntur ſuaviſſimæ luci,
denſa nox, feneſtris curioſe junctis, totam domu
inſedit. Igitur metuens ne me in cuſtodiam publ
cam miſiſſem, errantibus veſtigiis repetere cubic
lum cœpi, & in aditum, qua me confuſa memo
ducebat, tendere: cum ex altera parte dimota ſu
adverſæ januæ clauſtra, diductiſque periſtroma
tot cereos decori adoleſcentes intulerunt, ut tim
rem ne tenellum aliquod funus producerent ad n
meroſiſsimum lumen. Sequebatur autem mul
aurea præſignis tunica, quæ ſublimi crine turpes p
pe in occipitio excitaverat. deinde vir, ipſa mulie
brevior, ad cujus prolixum latus ſtabat. Tum quo
quot in triclinio erant, libratis velut impetu corpo
bus longa veneratione jacuerunt. Ego autem alti
ſime.

Obſtupui, ſteteruntque comæ, & vox faucibus hæ
Tantus enim penè cultus Iovem Iunonemque ade
perſuaſerat: ſed ita ut mutatis honoribus, hæc ann
ille menſibus præſideret. Interim mulier ad menſa
gradu ſatis compoſito feſtinavit, meuſque, dein
Iupiter inferiori lectulo conſedit. Sed inanis videb
tur mihi pompa: nihil enim ultra panem in cœna
importatum cernebam, cum in genua procidit a
ſueta his officiis Nympha, & humentem mappa
purgandis manibus dedit. Tum diutius ignorare n
potui, quæ Numina delectarentur ejuſmodi ſacr
& hominem, cui ſtabam proxime, interrogare cœ
de iis quos videbam. At ille, Nec te, inquit, maj
ſtas loci, nec ceremoniæ, & ritus ab ultimo du
Oceano, monuerunt Labetri ſacrarium eſſe?

Adoravi ego Numina, ac deinde in diverſam c
nact

naculi partem furtivis greſſibus tendens, in ampliſſimam porticum deſcendi, quæ & ipſa ſolis facibus erat illuſtris. Circum autem elegantiſſimis imaginibus Labetri vitam ingenioſus pictor reddiderat. Quod ut intellexi ex verſibus, qui ad ſingulæ oram tabulæ legebantur, nolui tantæ fidei hiſtoriam ignorare. Nobilitatem Labetri modeſtus artifex non alius erat exorſus, quam ab Æneæ erroribus. Nam & Mneſtheum affinxerat, & Capyn, & Anicium, qui contis infeſtas undas retundebant. Ac ut Labetro prænunciaretur jam tum armati maris injuria, ipſa tempeſtas prope ſorbebat majores ſuos. Deinde conſulatus ac triumphi longa ſerie parietem adornabant. Sed hominem, ut eram, illiteratum non multum delectavit evolvere, quæ vetuſtas multis ſeculis obtexerat. Itaque ad recentia rudem oculum converti. Erat autem effictus Labetrus in lucem prodiens, quem Aquila excipiebat ea purpura, quæ eſt triplicis prærogativa coronæ. Deinde adultus cognati Principis vicem magnifice ſuſtinebat,

Rex Anius, Rex idem hominum, Phœbique ſacerdos.

Nec omiſerat artifex ſplendidi rationem conjugii. Stabat Labetrus novo inſignis cultu, ac in Veneris legem tranſiturus, Martis primum ſacris initiaverat latus, inſolenti ferro grave. Deinde nubebat ampliſſimæ virgini dotis. Poſtremo erat effigies ſedentis ad Ilium, & tot molientis machinas, quot deſtruxit ſævitia maris, & callidi hoſtis importuna ſedulitas. Super hæc erat picta Diſcordia ex Averno prorumpens, quæ ante aliquot luſtra quietas Labetri gentes ſolicitaverat ad bellum, & hi verſus penè in vertice imaginis legebantur.

Eſt locus Auſonias inter notiſſimus undas,
Euboici coluere viri, cui nomen Averno
Dicitur. Hic diræ triſtis reverentia ripæ,
Hic campo crudelis honor. Nox impia pigros
Inſpirat cœlo ventos, & nubila ducit;
Cuncta ſilent circum, ſi non in ſibila crines
Ferales movere deæ. Non gramina ripis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Torpet iners tellus, Phœbumque æterna recentem
Neſcit hyems mutare domos. Tantum improba l
Signa canis ſurgunt, ſpumaque infecta cruenta
Lurida Cerbereos ſcribunt Aconita timores.
Hoc, ut fama, ſpecu, crudelis janua functi
Orbis, & immenſi panduntur limina fati.
Attoniti horreſcunt manes, umbræque recenti
Hac pœnas intraſſe via, pars maxima pœna eſt.
Illac & gemino quondam Diſcordia curru
Extulit ad ſuperos dubium caput. Omnia retro
Abſtulit aſtra timor, totuſque expalluit æther.
Ipſa velut triſtes ducentia nubila gyros,
Velavitque diem, terriſque excluſit Olympum.
Tela manu, geminæque faces, vultuque ſevero
Ira rubet, pallentque metus; mutatque fovetque
Conſilium, pugnatque ſuæ Diſcordia menti.
Quam circum rapiduſque furor, luctuſque ſceluſqu
Iræque, inſidiæque volant. Sedet axe ſuperbo
Infelix Bellum, motiſque accenditur armis.
Hæc ſimul ut noſtris crudelis conſtitit oris,
Erexitque genas, metuendaque tela ſonanti
Incuſſit clypeo, & rapidi ter voce flagelli
Increpuit pacem, ter protulit impia cædes;
Tum primum excitæ ſtudia in Mavortia gentes,
Tum mortis properatus amor; tum ſemina belli,
Nondum bella tamen. Qualis certamine primo
Ventorum, minus aura furit, ſeſeque moveri
Indignantur aquæ, nec promptus ſurgere Nereus
Addubitat paulum, & cunctantes conſulit undas.

Deinde deſcribebatur Tempeſtas quæ ſe ab Occidente in illas terras infuderat, & quodammodo de bili Diſcordiæ ſociaverat manum. Quibus tabuli non indelectatus tranſeo in proximum thalamum & deinde cum in penitiores intrarem receſſus, obru memoriam labyrinthis ampliſſimæ ſedis. Nam & implicatæ in ſeſe cameræ, & multiplici aditu apert cubilia, auferebant viæ diſcrimina redeunti per ina nes porticus, & magnifica ſpatia nobiliſſimæ domus, donec in ſecretum delapſus cubiculum, notavi ad dexteram litteris aureis ſcriptum: *Nemo in hanc*

ſedem

tem injuſſus admittitor. Et ad lævam auro item ſili: *Iiſdem ſanctus eſt pœnis ſacri thalami aditus, ibus Romanæ olim tranſitus foſſæ.* Quibus ego di-gentiſſime perlectis, toto impetu foras proruere eperam, cum ingens ſtrepitus timidiſsimas aures rculit. Erat enim muliebre agmen jam in cubilis adibus,ut earum oculis meam fugam ſuffurari non oſſem. Igitur mutato conſilio in thalamum redeo, c cum ſtragula in terram prolixe defluerent, occu-ui noxium caput ſub aurei receſsibus thori. Et jam octis ſilentium ſtrepentem concurſantium tumul-um ſuppreſſerat, cum mihi tum periculoſiſsimus arcer, tum inanis ventriculus ſomni copiam non icerent. Vnde remotiſſimos canum latratus audie-am, & tenuiſſimæ auræ murmur non fugiebat vi-ilis ſenſus ſubtilitatem. Tum mulier, quæ ſupra me i lectulo decubuerat, exigua tuſſi excitavit matro-am in alio thoro jacentem, quæ ocius ſurrexit in edes, pervaſitque ad vicini oſtium cubiculi, ac bis erque inflexi digiti articulo fores pulſans, in aliam pſa deinde ſedem regreditur. Hic ego curioſitati antum imperare non potui, ut ſtragula non dimo-erem, quantum ad oculi libertatem ſatis erat. Ne-ue multo poſt laxatis foribus intravit mirabilis vi-i ſpecies, cujus ego cultu exterritus nihil abfuit quin roclamarem. Erat enim linea ſolum veſte inſtru-ctus, manuque illa matulam argenteam ac facem, ac clavem auream, gladiumque geſtabat. His ille rnamentis inſignis acceſsit ad thorum, &, Domi-a, inquit, ad imperium tuum veni. Sed ego extra me poſitus tam inſolentibus, animadverti oſtium, quod in inferiores gradus tendebat, reſeratum eſſe ab a matrona, quæ hominem advocaverat: igitur tendum opportunitate ratus, quam potui celerrime me ipſum de latebra eduxi, & ab utroque amantium conſpectus evaſi. At illi portentum rati, frigidis am-lexibus, tanquam vino quod nullum ſuffocaſſet hauſto, omne robur amiſerant: cum ego ad Callionis fores elapſus, expectarem venturæ lucis ſolatium, gelidis interim poſtibus humidi aſtri malignitatem ut licebat declinans.

Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Cum deinde crepuſculo diſcuſſa nox ſpiſſior
lenti adhuc Sole rareſceret, advenit is quem rei
meſticæ Labetrus præfecerat, & ad Callionem
in atrio ambulantem tendens, feſtinationem
lutandi iis negotiis excuſavit, quæ totum diem C
lionem tenerent. Ac deinde per varios ſermone
id lapſus, quod maxime quærebat, Eſt, inquit,
biliſſima porticus, & omni antiquitatum refe
genere, quam ex media Italia penè curribus jun
ſublimem tranſtulit in has terras Labetrus. Ea
eſt magis auro conſpicua, quam non adulteratis
tiquitatis notis; neque ſtudioſius illam juvenes p
ambulant, quam ſcholaſtici atque ſenes, qui om
priſci moris veſtigia in argumentum eruditæ diſ
tationis trahunt. Non erit indigna, niſi me fa
novitas, eleganti tuo ingenio, & invenies, qu
non oculos magis quam ingenium delectet. Si n
moleſtum eſt ire, & vicinia invitat, &, quonia
mea eſt cuſtodia, non admittetur hodie aliquis p
ter amicos tuos. Non abnuit Callion: non tam
tiquitatis cupidus, quam captator communis au
& ſuper omnia illud ſpectans, ut litteras non t
neſcire videretur, quam temnere.

Igitur in publicum egreſſus, Præfecti ductu
porticum venit, ad cujus magnificas fores ſta
Apollo laurea redimitus corona, & novem Mu
quælibet ſuo inſignis artificio. Mox, ut intravim
miræ ſpecies objectæ ſunt oculis noſtris. Hercul
qualis primum ſervierat Euryſtheo, ad interius
men ſtabat, velut ad cuſtodiam, nec procul infel
Laocoon violati equi ſolvebat Palladi pœnas,
ejuſdem Divæ fulmen detrudebat de ſcopulo tem
rariam Ajacis fiduciam. ibi erat & aſpera velut n
turali ſcabitudine rupes, & tam artificioſi fluctus,
timuerim calceos inundare. Erat etiam antiquiſsim
aræ ſpecies, quam ajebant Muſis cum Hercule fui
communem. Deinde ulterius progreſſis hiſtoria
parum vulgatam oſtendit noſter index, quæ tabul
penè totum parietem impleverat. Erat autem exe
cituum ſpecies acriter dimicantium, quorum fur

etia

tiam in imaginibus legebatur, ac deinde Solem
bducebant caliginoſæ nubes, & fulminis violentia
bruebat alterius partium ducem. Mox velut aperti
ampi vorago continuo flagrabat incendio, & qui
nodo victoria exultaverant, demittebant in terram
nguidos vultus, ac ipſe Rex, inſtar Agamemno-
is, Iphigeniam lugentis, triſtiſſimam frontem coc-
ineo pallio obduxerat. Non temere omiſit Cal-
ion rogare noſtrum ducem, quorum illæ imagi-
es eſſent. Sed ille, non aliud, inquit, aſſeverare
oſſum, quam quod vetuſtiſſimi verſus produnt,
ui tabellarum margines implent. Sed truncata erat
arminis ſeries, ac inprimis exordium victoriæ ve-
uſtatis ſitus deleverat. Nondum tamen aboleverant
eſtigia, quibus litteras fuiſſe aureas deprehendere-
mus; nec tam vetuſtas exederat verſus, quanquam
rant ſupra omnem fidem antiqui, quam muliebres
aces, quibus quotidie parentabatur optimo poëtæ,
um aliud ejus monumentum ignoraretur. At Cal-
ion cum porticum oculis perluſtraſſet, eruditum
hominem, cui Lucretio nomen, &, quod rarum eſt,
imul in hac comuni vita politum, ad ſe vocat; &,
O mi, inquit, litterarum antiſtes, cur hos verſus
non tollis ex hac porticu, & vetuſtati tantum jus in
ingenia negas? nempe potiora ſunt Quiritum rude-
ra, & inutilis effoſſi æris inſcriptio delicatiſſimis
carminibus præſtat. Hæc cum feſtivius arridens di-
xiſſet, aditum fecit homini doctiſſimo diſputandi
de litteris, & peſtilenti novitiorum genio, qui revi-
viſcentem doctrinam immani fato ſuſtulerunt. Ita-
ne, inquit, vir maxime; noſtra etiam amentia ſcho-
larum muris contineri non potuit, ſed loquaci ru-
more pervaſit ad magnatum domos, & litteratos
omnes ſub eodem crimine infamavit? abſit hoc ab
Apollinis familia, ut nemo Æſculapium norit.
Quanquam hoc nec invitus fateor: ſcholæ noſtræ
periculoſis plenæ ſunt ſcopulis, qui adoleſcentulo-
rum induſtriam quotidie naufragio ſubvertunt. Et
niſi multi genio meliori ſalutem deberent, etiam
optimæ mentes incurrerent in illa vada, quæ inſi-

gnis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

gnis magiſtrorum imprudentia collegit. Tum C
lion aperire tam funeſti mali originem rogat, &
thores pernicioſiſſimæ ſectæ, qui Muſis, inquit,
dī ad omne ſupplicium debent. Mox ille, ut ne
nem de artificio ſuo loqui piguit, fuſiſſime cœ
exponere initia peſtilentiſſimi morbi, qui litte
penè ad mortis neceſsitatem adegit.

Primum, inquit, barbaria patrum noſtroru
temporibus omnem Muſarum ſuavitatem exclu
rat. Non illi modo humaniores litteras neg
xerant, ſed etiam cum ſeveriori doctrina n
credebant delicato ſermoni convenire poſſe. H
peregrina dictio in Latinas invecta ſcientias, & el
quentiæ inductum exilium, ut mirum ſit, præſta
tia ingenia, quæ illis ætatibus floruerunt, optim
rum lectione librorum temperare non potuiſſe h
veluti odium in ingenuas politaſque diſciplin
Nullibi carmen ſuis conſtabat partibus, niſi qu
bis terque in eandem ſyllabam caderet. Orationu
periodos vel abſona verborum geminatio vel inep
ſubtilitas implebat, & ſi qua occurrebant vel ex a
tiquis moribus, vel ex priſci ævi memoria, rebuſq
geſtis, ea nunc omittebant fœdiſſima ignoration
nunc ad ſui ſeculi rationem detorta fictitiis ſenſib
corrumpebant. Hic Pyrrhum Achillis filium dic
bat poſt expugnatum Ilium etiam Romana mœn
obſediſſe: ille Scipionum & Cenſorinorum nomin
ad dignitates referebat. Hic Falcidiam legem, quo
inſtar falcis legata reſcinderet, volebat appellatam
Alius, Gentiles, quia nullis ceremoniis vero num
ni ſacri, ſic (ajebat) remanent, ut ſunt geniti; au
Ethnicos dici, quia per Ætnam montem ferunt adi
tum patere ad ſubterranea ſupplicia, ſtultiſſima aſſe
veratione ſcribebat. Nullus erat, quem vitia tem
porum non traherent, ut Epheſi natos diceres, ub
oportuit neminem excellere. Pueri his magiſtris u
nihil aliud diſcebant, quā non ſapere. Nam & Græci
elementis ne quidem tenuiter imbuti, ut verborum
monſtra, quæ nova Philoſophia invenit, capere po-
terant, ſtatim ad inſanas & æternas argumentatio-

s traducti, omittebant omnem doctæ eloquentiæ ram.

Sed non potuit diutius teneri ſolertia humani in- nii, novandis rebus nata. Itaque initio hujus ſe- li emerſerunt homines aliquot ex tantæ noctis manitate, penè non alio quam naturæ ſuæ auſpi- o, ſtatimque authores aliis extiterunt, ut fœdiſſi- am imperitiam è Repub. litteraria tollerent. Ve- m ingentium malorum remedia nunquam ſuis pe- culis carent. Orbem, qui ſuo malo obdormiverat, ſa medicina penè obruit. Etenim homines ſupra eteros docti, quamvis erant hujuſmodi, ut multa on viderent, velut in ipſo ſcientiæ orientis dilucu- , tamen ambitione cæci, nominis famam petie- unt ab indignis & inanibus rebus. Igitur hi deriden- a cæterorum barbarie volumina implebant, illi ovandis omnibus exercebant impigras mentes, &, t aliquid ſapuiſſe dicerentur, vertebant ſcientiarum rtes, quæcumque rudi patrum ſeculo placuiſſent: deo ut diſciplinarum ratio diverſiſſimas in partes iſtincta ſit, & ubique male ſentientium ſectas in- lix ſeculi genius induxerit.

Succeſſit huic malo crudelior peſtis, & lu- tuoſa ingeniorum funera edidit. Iacebant paſsim bri ſqualidiſsimo ſitu, & ipſe pulvis meliorem au- horum partem exederat. Itaque neceſſarium vide- atur, ut homines docti tollerent maculas, quas vel brarii, vel tempora inuſſerant, tum diverſorum oluminum lectione, tum antiquitatis peritia, et- am interdum divinando. Quis deinde ad hoc ſtu- ium ſe non accinxit? quis provinciam, quam per- nitti non oportuit niſi ſumma authoritate viris, rivatis auſpiciis non ſuſcepit? Quis ſe in virum on evaſiſſe credit, quis non æternitati litaſſe, cui tylus hæc vocabula permiſerit, *deleo, interpungo, orrigo, manuſcripti ſic habent, hoc ab antiquo ri- u,* & cætera ineptiſsimæ ambitionis verba? Cum amen hos etiam, qui plus in litteris ſapiunt, ſæpe ju- tiſsimus æmulorum riſus ſuſpenderit: Quam inviſis moribus, qui ubique penè *inuſitata* in *inviſitata*

permu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

permutat, qui non fert volumina, ſi curari, & non durari veſtes dicant; *Nam ducum taceo duces*. Quorum ille ad Prætorem curare, non currere, legit; alter, quamvis profundiſsimæ doctrinæ, tamen non credit putea dici. Hic eſt ille ſcopulus, quem vel curioſi homines, vel incauti, raro illæſis navibus prætermittunt; ſeu mavis, hoc peſtiferum ſydus illuxit, quo ſurgentes litteræ nondum adulta ſtirpe exaruerunt. Etenim ingenia ubi ſeſe applicuerunt huic ſtudio, ſpe maxima hanc Rempub. fraudant, & inutili labore pallida, neque veræ unquam gloriæ, neque ſuavioris litteraturæ guſtum ſentiunt. O miſeram juventutem, quæ vanis exercita laboribus, id tantum apud doctores conſequeris, ut ne quidem latine dicentem intelligat ſenex Numa, niſi divinantis Egeriæ vaticinia conſulat. Nam qui antiquitatem è tenebris eruunt, ipſi tantis tenebris onerant ſtultiſsimam orationem, ut id unum quæſiiſſe videantur, Pythia vate, aut Carmenta, obſcurius loqui. Neque aliud jam in ſcholis detonant, quam num in urbe juſtitia, vel extra pomœria humanitas, olim carnificibus habitationes decerneret? Quis meretriciis titulis color, quæ fornicibus anguſtiæ eſſent? Vbi ſacrum urinarium, quo patres conſcripti veſicam exonerarent? denique quot fibulis ſtaret veſtis, quot gradibus tutelæ conſcenderent? In his nugis non modo ipſi conſumunt optimos dies, ſed commiſſos etiam induſtriæ ſuæ adoleſcentes verſant. Quis ad politum verſum auditorem accendit? Quis ſæpius orationem acrioris animi impetu exaratam repoſcit, quam incertum & inutilem Italiæ morem, tam extra videndi conſuetudinem hodie poſitum, quam à loquendi uſu ac ratione ſemotum? Etenim ſi delicati ſermonis formula, ſi tenera & auribus apta oratio, ipſis legentibus occurrit, id faciunt quod ægri, qui corruptis ſenſibus epularum ſuavitatem averſantur. Quæ antiqua, quæ ſolis tenebris nobilia, miſerrimis laboribus colligunt, quæ ſubinde redeunt in animum, ac veluti ſtylum trahunt, cum ipſi ad ſcribendi ſtudium efferuntur. Iraſci etiam ſuperbe nuga-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

be nugatores audeant, & qui ſcriptiones eorum vix capiunt, è doctis eximere: quaſi vitio legentium fiat, ut qui Marones, Statios, Lucanos capiunt, ii ex eorum chartis nihil amplius, quam ex diſsipatis Sybillæ foliis diſcant.

At vero tam ſubtilis priſci ævi indagatores, ut quotidianum vitæ ac judiciorum morem, dii boni, ignorant! ut in hominum exercitatorum cœtu fœde obmuteſcunt, qui cum ſolis priſcis & ſapere didicerunt, & loqui. Sed enim, inquiunt, qui hæc neſciet, hærebit ubique in meliorum authorum ſcriptis, ubique illi oborientur tenebræ, velut erranti per ignotam regionem. Ego vero nihil damno curioſum ſtudium, ac quantum vultis utile, dummodo hæc ſobrie in altioris uſum ſcientiæ aſſumas, neque te ſenium in ſternenda ad ſcientias via occupet.

Certe ſi in authorum ſcriptis, per tot diffuſis volumina, eſt aliquid ignorandum, malo pauculos mores negligere, & verba penè cum hoc orbe nata: quam ut conſumpto in iis ſæculo amœniſsimos vel ſermonis vel doctrinæ fontes omittam.

Sed ne omnes pro Catilina ſteterint, & Conſuli Tullio bellum indixerint, reperti ſunt, qui contrariis machinis Rempublicam noſtram evertant. Iis nihil purum aut ſyncerum, quod ex Cicerone non hauſerint, nulla periodus proba, quæ numeroſa verboſitate non tumeat; digni medius fidius homines, qui ſemper in Tulliano vivant. Hi ut ſunt plerumque eruditionis reconditæ expertes, vel lectione Poëtarum, quos tamen interius nunquam guſtant, auditores detinent; vel immanibus Rhetoricorum præceptis obruunt, quibus nec uti juventus poſsit, nec ipſe unquam Tullius magis ad uſum invenit, quam ad celebritatem nominis, ac poſterorum famam. Stylus plerumque in hominibus illis non gravis ac nervoſus, ſed vanus & inanis; nullum in verbis judicium, nullum in oratione acumen. Æternæ figuræ altis & turgidis dictionibus nixæ. Nunquam ſimplex oratio & verba in ſuum ſenſum eleganter fluentia, veluti errarent in montibus, ab elata

Meta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Metaphora in aliam ſaltitant. Vbique fulmini, tempeſtati, fluctibus inveniunt locum. Picas diceres, quibus planum veſtigium Natura interdixit: ita nunquam ſuis & æqualibus verbis loquentes ad diverſa dictionum prodigia volitant, quo illos inſtitutio, & inopis ingenii ſterilitas cogit.

Quid igitur? quæritis quibus præceptis imbui adoleſcentes velim? Non ſum tanti, ut Apollinis familia ad præſcriptum meum vivat. Sed tamen ſi fidei meæ committeretur diſciplina tironum, primum prætextatæ pueritiæ non pateret virilis noſter campus: deinde delectum ingeniorum haberem, ut, quoniam non omnibus eandem vim natura inſevit, quam cuique partem ſtudioſus impetus deligeret, ad hanc non hortarer modo propenſam juventutem, ſed curioſe adigerem. Pueros, inquam, non admitterem ad ſeria, neque miſceri nucum putamina paterer cum laureis baccis. Quoniam intempeſtiva in ea ætate ſtudia creſcentes primum vires & vixdum coagulati cerebri robur ſolvunt, ut juventus deinde provectior nec integram valetudinem ad litteras afferat, nec vividi acumen ingenii præmaturis olim laboribus vigiliiſque retuſum. Nam quos ante ætatem viros cernimus, & ſcientias ad ſuorum menſium calculum numerantes, ii vel cito maturi occidant neceſſe eſt, vel ut in eam ſtultitiam, quam infantes declinarunt, ſenes incurrant. Sed ut illis, qui ad fidicinam deſignantur, jam in ipſis cunis datur plectrum, & laceratæ citharæ nondum prorſus ſoluta compages: ut infantibus ipſa lux non ſit antiquior, quam paternæ artis rudimentum: ita nec pueris, quos parentum vota ſacrario litterarum deſtinant, jam à prima ætate chartas ac libros aufero; ea tamen cautione, ut ætatulæ tam debili conſentanea diſcant, nec urgeantur ſevera magiſtrorum caſtigatione, vel ipſi ſua ſponte ad ſtudia incitati noxiæ temeritati permittantur. Nam & alternis jocis, & omni exercitatione, quæ illos annos capit, refrænandus eſt nocentiſſimus curſus; ac omnia maxime præmiorum fuco tegenda ſunt, ne initiorũ acerbitas deſiccata ingenia

enia deterreat. In primis hiſtoriæ inſerantur etiam
ormientium manibus, &, quoniam vel inanes fa-
ulæ infantium animos capiunt, aſſidue imbuantur
nonimentis antiqui ſeculi; ut memoria, quæ in il-
is eſt conſtantiſſima, creſcentibus ſubinde annis
ulcherrimam rerum variarum cognitionem emer-
enti judicio tradat.

His elementis inſtructus adoleſcens, ut primum
ngrata Romanæ linguæ initia evaſit, ſtatim ad
mœnitatem Ciceronis traducendus eſt. Selecti quo-
idie varietatem ſermonis præceptoribus reddat; ſty-
um vix dimittat è manibus, & ſcribendi aſſiduita-
e rem omnium difficillimam in mitiorem cogat
naturam: veluti feras cernimus ſæpius manu plauſas
altus & nemora dediſcere. Mox in omnes paſſim
uthores evagetur licentius liberum ſtudium: nec
Petronium, Livium, Salluſtium, Cæſarem, Teren-
ium, Curtium pudeat miſcuiſſe Ciceronianæ dictio-
ni; Tum etiam Plautus, Varro, Lucretius, & ejuſ-
modi doctrinæ notabiles aſſumantur; & è novis
hominibus ii tantum, qui hos antiquitatis princi-
pes Pallade magis propitia coluerunt. Nec difficilis
eſt delectus. Vix quatuor hoc ſeculo ſupra invidiam
ſcripſere, quos adoleſcenti ipſa facile fama, & om-
nium commendatio prodet.

Sed expectatis fortaſſe ut Poëtam inſtruam. Næ
ego tam male de juventute mereri nolo, ut illis ſter-
nam iter ad immane præcipitium, & notabilem
multorum funere voraginem. Pauci enim hoc Par-
naſſi iter ingreſſi ſunt, qui ex alterutro montis ver-
tice non deciderent, nunc in humillimos contem-
ptus, aut fœdam amentiæ famam. Parcite, Pierides;
non vos laceſſo; nec veſtra injuria tam miſeri caſus
affligunt inconſultos. Sibi quiſque debet hanc cala-
mitatem, &, dum ab Apolline arceſſi credit in præ-
ſagum montem, non advertit pro deo veſanam eſſe
libidinem, & imprudentis adoleſcentiæ æſtum,
quem intemperanter exaudit. Etenim quoniam hoc
eſt inutile ſtudium, & ad ſolam delicati animi vo-
luptatem faciens, non poteſt non explodi è docto-

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rum cœtibus, niſi quando artificii elegantia artis vanitatem excuſat. Sclicet velut extrema convivia bellariorum appoſitu luxuriant, & ſuaviora condimenta reparant famem abſumptam; ita ſolidioribus ſcientiis ſaturati non capientur hoc quantum vultis divino Poëtarum cibo, niſi guſtum jam languentem excellens voluptas excitet. Vt non tam artem mihi mutaſſe videatur, quam artis materiam, is qui è culina prodiens primus Olympica verſibus texuli. Certe ſi quis in Parnaſſi verticem incolumis aſcendit, non nego, quin, ut meditullium terrarum obtinet, ita illuſtri fama cognoſcatur ab omnibus gentibus humanitate aliqua politis. Sed quam hoc rarum fuit, non dicam in una ætate aut populo, verum in omni memoria atque gente! Mihi profecto nunquam tot Poëtas dabitis, quot ſeculis Latinitas floruit. Etenim tantis difficultatibus horret hæc ſemita, ut faciliore ſtudio vel Iuriſprudentiam, vel Eloquentiam demereatur adoleſcens, quam Nympham verſuum præſidem, quæ, ut ſit faventiſſima, plerumq; gloriam æterna mendicitate vendit.

Verum in hac parte præceptores peccant, qui velut æquali ſtudio utcunque campum adoleſcentibus proponunt, ut & inſudent verſibus, & ſolutiores periodos libero ſpiritu quadrent. Nimirum quoniam diverſis moribus agitur animus, vel ab Eloquentia inſpiratus, vel à Poëſi, non eſt poſſibile, tantam fieri mentis immutationem, ut ſtatim abeat in diverſos habitus, & ad voluntatis nutum diſſimillimis caloribus æſtuet. Nam in inſaniam verſuum aptanti ſtrictæ mentis aciem, deponendus eſt prius Orator, & cum ſtudio exuendus habitus Eloquentiæ, quem aliquot paulo ante vigiliis emeras: & rurſus omittenda eſt Cithara ingredienti Rhetoricam, & ſedandus tanto labore furor, quanto quæſitus ac expreſſus præſagientem animam afflaverat. Sic in utroque ſtudio aſſiduus transfuga, non jam procos inſtar Ithacæ mulieris orſa deſtructaque in ſingulos dies tela, ſed fortunam tuam geniumque fraudabis. Quis majeſtatem eloquentiæ tam magnifice ſuſtinuit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

uit, quam qui arma togæ cedere juſsit? quis porro ineptior Poëta, aut quis aſperius ſyllabas in numeros coëgit? Nec meliori genio ad forum uſus Virgilius, quam Tullius ad carmen. inveniſſet mehercule qui poſtremæ voluntati paruiſſent officioſos amicos, niſi Æneam ſuum non magis navibus aut caſtris, quam verborum numeris includens, Romana pene ad lyram mœnia novus Amphion condidiſſet.

Igitur duo ſunt tantum, quæ Poëtarum exilium à ſcholis, quæ effingo, deprecentur. Primum, ut animus inſolentium avidus aliquando recedat à quotidiano paſtu, ac veluti in Hybla, aut vernantis Ætnæ vallibus, mirabili floſculorum varietate fatigatos ſpiritus levet. Deinde, ut Poëtæ, qui quam rari ſunt, tam magnis viguerunt ingeniis, attollant ſenſuum ſubtilitatem, & acuminibus innumeris, tanquam telorum impetu, legentem ſic feriant, ut excitatus animus ſe ſentiat.

Sed ne illos, qui primi dicendi artifices fuerunt, omittam, nolo ſqualere Græciam ſitu barbaro, vel ad pompam ſubornari animum aliquot ſententiarum jactatione atque fuco, qui in hujus calliditate ſeculi niſi rudibus ac imperitis hominibus non imponet. Sed artes illæ hominum, qui non præclarius vixere quam loquuti ſunt, tum informabunt ad eloquentiam animum mille orationum floſculis, tum abundantem rerum copiam ſuggerent, ne ſola verborum majeſtate fulta oratio, tanquam deſtitutum nervis corpus, concidat.

Verum his querelis præceptiſque fortaſsis erat tempus paulo ſupra hanc ætatem. Nunc inani ſpe fallo juſtiſsimos metus, & veluti nondum fractis tabulis in litterarum ſalute diſputo. Quid autem apud vos loqui timeam, qui certe non eſtis Muſarum hæredes? Iam in extremis ſcientiæ agunt, & cogitant de diſceſſu. Ætas jam grandior verendæ illarum ſenectuti terminos ſcripſit. Etenim hoc omni ſeculo, quamvis per diverſas injurias, floruerunt diſciplinæ, & per omnes veluti ætates actæ proceſſerunt in ultimam ſenectutem. Habent enim ſuos dies non litteræ

tantum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tantum, ſed & mores, & linguæ, definiuntur ſu[is] temporibus, &, quod eſt amplius, regna ipſa & civitates non effugiunt mortalitatem. Nihil detrahendum eſt ſummorum virorum gloriæ. Quamquam plerumque in docendo peccatum ſit, tamen extiterunt hac ætate paſſim clariſsima lumina quæ omnem ſcientiarum partem exactiſsime eruerunt de miſerrima nocte. Nunc illa ingeniorum fertilitas paulatim excidit, neque ulla virgulta ſurgunt, quæ decidentium truncorum majeſtatem ſuſtineant. Quis ad Themidem familiaris admittitur? cui hodie juniorum Sophia, cui Cœleſtis ſcientia, sui ipſa Eloquentia, cui Poëſis, ſpes ſuas demandavit? Qui litterarum famam ponduſque ſuſtinent, præter pauculos ſenes, qui velut familiæ extremi Muſarum nomina atque inſignia in tumulos trahent? Nihil erat, cur tam modo acriter avocarem à Poëſi juventutem: jam ſatis humilis nihil ſpirat excelſum. Ac præterea nec laborioſæ arti honos eſt, nec ulli prope genti cum ulla ſcientia, ac præcipue cum Parnaſſo, convenit. Nam & callida Auſonicæ gentis crudelitas ex ſuis finibus exterminavit Apollinem, ubi ſtylus non tam rubigine maculoſus, quam ſanguine ſævius hoſtes perfodit, quam omnis veterum oratorum acerbitas. Neque Ibericæ dictionis tardum pondus, neque dura Germanorum aſperitas, Muſis apud ſe locum fecit. Tentaverant etiam Sauromatas & Polonos; ſed in ipſo limine tenellulæ virgines ſecularibus nivibus inhorruerunt. Nam quid de Gallia dicam, quæ optimum Poëtarum vix tenui pulvere ſemiſepultum non erubeſcit; quæ inter tot ſubſtructionum minas, & vaſtiſsimas templorum moles, non magis ſuo quam Apollinis alumno rudem lapidem negat.

Cum hæc triſtiſsima voce pronunciaſſet, cœpit intueri, num aliquis in Muſarum funere lachrymas mitteret. Cumque aliquantum, longæ orationis tædio, frontes noſtræ horruiſſent, exiſtimavit tanta declamandi peritia moveri. Cæterum & ipſe, inquit, aliquando Muſis grande votum feci, ſi aſpiraſ-

ſent

ſent tendenti ad carminis gravitatem, mihique neceſſitatem attulerunt ſua benignitate exſolvendi promiſſi. Nam plantarum ingenia & virtutes exorſus ſum, ſtylo, niſi me fallebant amicorum ſuffragia, ut non altiſſimo, ita ad materiam non inepto, & aliquantum æquabili. Hic nonnihil cunctatus, ut rogaretur aliquos verſus expromere; cum nemo id faceret, ipſe ſua ſponte poëma in hunc modum recitavit.

Germina, quæ late, primum ſurgentibus arvis,
Vndantem veſtitis humum, cum pallida cœlo
Cedit hyems, feſſæque inſpirant mollius auræ,
Vos mihi, quæ primis tellus alimenta miniſtret
Imbribus, unde novo lætentur jugera vere,
Dicite, quæ ſuccis felicibus augeat annos,
Quæ fera tartareas virtus animaverit herbas.
Vos mihi naturæ penetralia pandite veſtræ,
Et quo quiſque modo divumque hominumque recentes
Induerit truncos; quis origine truncus ab ipſa
Mitibus æternas repararit ſolibus umbras.
Sic vos humenti ſic aureus evocet aura
Dux Amphionidum: nec vos aut Seirius urat,
Aut Nothus, & fragiles rumpant mala nubila culmos.
Viderat æthereos late gemmantibus ignes
Collucere polis, & toto ſydera mundo,
Alma parens tellus, tum quæ curvamina flectit
Solis iter, totum diſtinguens circulus annum,
Tum quæ fixa ſibi poſuere cubilia ſtellæ,
Et quæ multiplici properant, unaque recedunt
Aſtra via, ſemperque ſuis ſibi curſibus obſtant.
Ipſa ſinus vacuos, & inerti ſqualida cultu
Brachia protendens nudoſque ad ſydera vultus,
Naturam alloquitur ſupplex. Quid me optima, dixit,
Æternum ceſſare jubes, & in ocia ſolvi?
En ſoror aſſiduis evolvere monſtra laborat
Fluctibus, & tantos numerat jam Thethys alumnos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Najadaque, Glaucumque vehens, divoſq; biformes,
Ipſa, pudet, vidi liquidum per inane volucres
Deferri, & nullos deſertos aere calles.
Ecce ſui cœlo fœtus, & nocte coruſca
Tot volviſſe faces, tot lumina ferre ſuperbit.
Sola vaco. Mœſtis meditantem plura querelis
Reſpicit, & blando vultu Natura ſerenat.
Tunc erat hyberno qualis ſub frigore nimbus
Cogitur, & niveæ candeſcit mole pruinæ,
Talis humus; ſic illa rigens ſic orbe nivali
Pendebat, gelido nonnunquam interluta Nereo.
Hic primum ingentes aperit Natura receſſus,
Viſceraque, arenteſque ſinus, venaſque capaces,
Atque illi tacitum lambendo ſerpere pontum
Imperat, inde aliis iterum prorumpere terris,
Iam ſale mutato, ripiſque minoribus actum.
Illic & toto liquidum mox aëra cœlo
Ire jubet, gelidæque domus umbrante caverna
Iam fieri fontes, puriſque excurrere campis.
Vtque ſatis pingui maduerunt jugera limo,
Nec latebris hiat ulla ſitis, tum pectore toto
Incubuit Titan, fœcundaque limina miſit,
Protinus innumero tenues examine culmi
Prorupere ſolo. Pars mollibus humida ripis
Tollitur, illa jugis, hæc valles induit imas,
Qualis ineſt cœlo facies, cum luce coruſca,
Pallida purpureos ſuccendunt ſydera vultus.
Primus ab Eois, gelida mox alter ab Arcto,
Vnus ab Occiduis, alter micat ignis ab Auſtris.
Sic fœtæ telluris honos nunc pectora cernit:
Nunc virides creviſſe humeros, fœtuque recenti
Exultat, lateque ſuos miratur honores.

Hoc ego cum ſcripſiſſem, opuſque univerſum dirigerem in aliquot libellos, matura pœnitentia conatum prævertit, & aliquid ultra lyram ſapere juſſit.

Diu erat quod mirabar Callioni patientiam durare cum moleſtiſſimo præceptore. Nam & auditores aliquot, qui paulatim acceſſerant ad loquentis tergum, tandem ſe ab infinita oratione ſubduxerant: cum

cum opportune nunciatur Callioni, inſtructos ad limen proceres ſtare, quibus ipſe ad Labetrum duceretur. Igitur valedixit magiſtro, doctrinæ utilitatem auditorum tædio corrumpenti, juravitque ſibi nunquam ſuavius fuiſſe.

At ego, dum Callion in interiori Labetri ſacrario penetrat, notavi forte duos vicinæ gentis homines inter ſe ſatis acriter diſputantes; quibus auditorem me præbui, ratus illos de Ilio nuper expugnato, aut de ingenti miraculo loqui: quod diverſarum gentium ſtudia ſic à Neptuno conciliata ſint, ut Iupiter ex pugnantibus cœlorum motibus conſpirantem ordinem & concentus penè muſicos inſtruxerit: quodque Iuvernæ lyra, ubi leopardis & leonibus convenit, auguſtiſſimum ejuſdem Neptuni numen ſecuro carmine adoravit. Erat autem inter ipſos quæſtio de quercinis & faginis tabulis, utra materies eſſet ad quadra præſtantior: neque agreſtes interim avellanas dentibus ad hoc exercitatis ſegnius moliebantur. Sequutus deinde intrantes cœnaculum, ructibus quater afflatus, excepi prope redeuntem jentaculi cibum, & neſcio quo fumo perſtrictus, parum fuit ut olidi convivii conſpectum ſuſtinere non poſſem. Igitur ægra corpora medicamentis levari credebam: quod amplius mihi perſuaſit panis tam modicus illatus in menſam, ut ad uncias crederem datum, cum ſubito pelvis aſſa bubula cumulata, ſic ut quatuor ferentes deprimeret, ipſam penè menſam fregit. Et ne eſſet Libero Vulcanoque rixandum, quis diluendis poculis invocaretur, non ea lymphæ mixtura temperabant, ſed Indicæ cannæ ſuccum infundebant in merum, & vacuata ad umbilicum pocula ſic agebant, ut ſemper grandior latage expectaret ſecundam affuſionem. Interim plaudebat Labetri familia, ſtupebatque hanc veluti magnanimitatem edendi: gens plerumque magnorum non capax, & velut patria gravitate depreſſa in humilitatem cogitationum: cum tamen exurgit, nulli cedens capacitate magnæ mentis. Quoniam ingentibus vitiis magnæ virtutes parum abſunt.

Dum hæc agerentur, interim improviſo ad latus acceſſit ſuaviſſimus Percas, &, Quamdiu eſt, inquit, quod te quæro? non fuit locus in hac domo, quem bis omiſerim ſcrutari. Nam ſub hoc medicaminum fumo non credebam delicatum hominem vivere poſſe. Cum quærerem quid novi contigiſſet? Æquiſſimus, inquit, conditioni tuæ dominus te in vicarium ſuæ dignitatis aſſumit. Mox ut juſſi miſſos aſſuetos ſales faceret, ipſe protractum extra cœnaculum manu prehendit: &, Scis, inquit, quo dominus viam deſtinaverit? Certe, inquam ego, ultra terminos montium, qui feſtinatis nivibus æternitatem hyemis continuant. Tum ille, Tibi vero munus, inquit, præeundi decrevit, tum ut ruſtica diverſoria genius humanitatis tuæ mitiget, tum ut municipia moneantur, ne illuſtri concurſu tanti hominis fraudent adventum. Nam de tuis moribus tam apte ad fidem dixi, ut te nihil jam credat eſſe prudentius. His dictis ad Callionem perduxit, qui quam plurimis oneratum mandatis dimittit in proximam urbem, juſſitque ut expedito progreſſus itinere diverſitores inſtruerem in noſtræ humanitatis leges; cum ecce molienti mihi per compoſitos ſedilium gradus adſcenſum in prægrandem equum, attulit ruſticus quidam à Fibullio literas, quibus urgebat ut definirem pactis nuptiis certum diem: quoniam, inquiebat, multis in eandem ſpem erectis præmia meæ ſanitatis in ſecuro tibi eſſe ardentiſſime volo.

Interrogavi nuncium de Fibullii valetudine, ac deinde de muliere noſtra, quam cum illi deſcripſiſſem, ſic ut internoſceret laudatiſsimos vultus: Bene, inquit, & illa habet, niſi quod alvi pondus excreſcens, marcidi oris purpuram aliquantulum extinxit. Tum ego, cujus aſſueta cubili faſtidioſum morbum contraxiſſet, interrogo. Certe, inquit ruſticus, ferunt jam ſextum ex Fibullio peperiſſe, pudicitia tamen tam notabili, ut nullis pervulgaverit corpus, niſi magnis hominibus, ſecreto etiam ſua furta celantibus. Non potui erumpentem impetum premere, quin animum in Fibullii pœnas elatum in epiſto-

epiſtolam effunderem. Itaque bis terque diſſectam pedibus in terram deprimo, illud intra me repetens magis optabile eſſe, ut ex Libitinæ templo mihi funeris apparatus prodeat, quam turpiſsima conjux. & cum iracundia prudentiam extinxiſſet, ne relato quidem verbo admiſsis frænis in provinciam meam iter cepi, quod non potuit tam funeſto exordio non luctuoſiſsimum eſſe.

Nam cum octiduum conſumpſiſſem inter gentes utcumque non barbaras, tandem confragoſis exceptus montibus, adverti, feros homines cum locorum difficultate conſentire. Etenim cum errores viarum timerem, vel malitioſo ſilentio negligebant orantem, vel ipſa vocis petulantia non tam expediebant ignorantiam, quam perfidioſis ambagibus laceſſebant. Deinde in hoſpitium perductus, cum fames urgeret quanta non vindicavit exciſam Cereris quercum, & cœnulam meam diligentius curarem, Rogo, inquam, amici, cur ignis non excitatur? jam nox appetit, & nondum culinæ fumus diſsipavit coëuntis aquæ gelu. Num hodie cibi in hac urbe ferias agunt? Provocati illi inaſſueta libertate iniquis oculis aſpexerunt, riſuque inter ſeſe excitato inconditum ſuſtulere clamorem. Tum anus fœdiſsimo ſqualore inculta proceſsit, veſtemqne altius præcingens, poſtquam lippitudinem oculorum multoties manu permulſit, ad cameræ altitudinem exiguæ ſellæ aſcenſu admota eſt: ac laridum ſpiſsiſsimo veſtitum fumo, enſe qui niſi duabus manibus non rotatur, artificioſe præcidit. Prunis deinde, quas ſubinde folles excitaverant, imponit, &, ut ſyncerum cibum daret, nihil ex eo vel radentis cultelli acie, vel aqua mundatrice deterſit. Non ferebat ſtomachus nondum ingeſti cibi tam deformem aſpectum. Itaque panem penè lapideum, & qui incorruptus navigaret, in manus ſumo: ac ne urgeret ad cœnam, tanquam videndæ urbis avidus, ad exterius limen conſiſto.

Hic aliud majus miſero, multoque tremendum
Objicitur magis, atque improvida pectora turbat.

Stabat enim ad vicini oſtiolum bos, tum diffuſ
cornuum proceritate, tum eximia corporis magni
tudine præſtans, quam ipſe dominus in tripodem ſe
dens fœdiſſime emulgebat, cantu etiam quodammo
do triti uberis liberalitatem provocans. Erat illiu
nepos, quem tam magnifice ſuo pridem Mauſole
ajunt Luſitaniam condidiſſe. Non tuli hanc virili
conditionis infamiam, &, velut Baſiliana lapidari
mea bene ceſſiſſet, raptim exiguam molem in ſpur
ciſſimum caput miſi. Sed incidit lapis in articulum
bovis, qui cum tibia ſuperiorem partem tenacitate
nervi ligat; & animal œſtri ſuſpicione motum emulgentis pectus excuſſiſſimo calce pertudit, ac per totam urbem disjecta cervice decurrit; ſicut Ium credimus admoto Iunonis ſtimulo non reliquiſſe in orbe partem, quam furioſa præcipitatione non adiret. Recipiebam me timidiſſimis paſſibus in interiorem domum, cum ipſa familia jacentis hominis clamorem exaudit, concurſuque viciniæ facto unus alium, ut quiſque poſtremus advenerat, de facinoris authore rogabant. Iamque omnibus in eam mentem verſis, ut mero caſu laſcivientem vaccam crederent calcem in dominum rejeciſſe, nequiſſimus puer, qui me forte notaverat cum ſaxum emitterem, Peregrinus, inquit, qui ad lilium hoſpitatur, manſuetum animal emiſſo ſaxo concitavit. Tum omnes impetu facto me jam in mortem intentum diripiunt. Et quanquam puerilis imbecillitas teſtimonio fidem tollebat, tamen apud barbaros tanti erat externum hominem laceſſere, ut etiam timerent, ne innocentia ſuſciperet defenſionem meam. Nec diu luctatus cum furentium vocibus, quia proponebantur tormenta, id facinus, nequaquam ut arbitrabar inexpiabile, confeſſus ſum: ratus nihil ſeverius decreturos in vulnere bovis, quam quod in Cygni cædem Britannia ſervat; ubi expiatur nocens tanto frumenti cumulo, quanto appenſam avem condat. At illi propria voce damnatum, quoniam ad ſupplicii ſpectaculum lux jam in tenebris vergens erat anguſtior, in carcerem ipſa cruce deteriorem mittunt. Vbi tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

men ſomni neceſſitas gravitatem malorum obruit, & lento ſopore non tam ſolvit ſolicitudinem, quam ad alias curas tranſtulit; ſeu me quietum eſſe nulla fata volebant, ſive meam contumaciam, quod in ſpeluncam non rediſſem, Dione ulciſcebatur, quam etiam recentiſſimo exemplo ſævire videmus, ut, qui aliorum matrimoniis moram fecerint, ipſi ſe intempeſtivo conjugio implicent. Videbatur enim mihi adſtare mulier illa quæ in ſpelunca ſuo pudore impetum meum vicerat, & trucibus oculis inſpectare jacentem; cumque ſeveriſſimis verbis diu detonaſſet, tandem in hæc verba perorare: Sed ne quid dubites de Numinum ira, illas pœnas dabis, quas ego, quæ tuo ſum ſcelere violata, non exultem magis quam horream: tu exilio, tu cruci, tu ferro deſtinatus es, tu amiciſſimorum odio flagrabis, tua denique ſupplicia nihil morabitur, niſi forte ut in pœnam diutius dures. Nec me ut veneficam aut profligati pudoris fœminam maledicas. Non enim te arceſſiſſem per Veliam, niſi amaſſem verecundiam pudoris tui, nec anus, quam vidiſti, me unquam maleficis immiſcuit ſacris; ſed, ut ferme mos eſt nobilium puellarum, inſontibus tantum ſortibus, &, ut appellamus, albis, inſtruxit. Et tamen traduxiſti apud familiares tuos meum nomen: tu me inter veneficas, nequiſſime, tu me inter ſolutiores numeraſti.

Cum hæc dixiſſet, tanto metu cohorrui, ut ipſa membrorum trepidatio ſoporem diſcuſſerit: Et quoniam ſomnii piaculum gelida luſtrare non poteram, oculos ſaliva linii, cum nocturni horrore prodigii faſcinationis periculum expaveſcerem.

Quid interim facerem? quæ me artes hoc ſpecu eximerent? Non erat culina, quæ me vimine ac cratibus velut antiquo clypeo circumtectum celatumque reciperet; non ſaltatrix cuſtodia, quam per luſum fallerem: non etiam Medicus, cujus olidum medicamentum ſic efferrem, ut ipſe protecta fronte naribuſque obductis, aliorum etiam à me vultus arcerem. Lux deinde illuſtrior cum nocturnæ imaginis terrorem diluiſſet, carceris mei fores tumultus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

formidabilis fregit, & intromiſſi ſatellites ipſa barba ſine armis horribiles moriendi neceſſitatem denunciant: ſimulque de funeſta domo erutum in vaſtam ac inanem aream producunt. Tum appoſiti cuſtodes etiam diurna officia non omittebant. Hic reclinata ad parietem haſta centonem multiplici colore ornabat; ille muliebre cingulum corio nondum abraſis pilis bene lævo aptabat, & gemino plumbatorum clavorum ordine diſtinguebat: pars denique filum picis tenacitate induebant; pars calceis prope cubitalibus denſiſſimam ferri ſeriem ſupponebant: cum interim mihi ſuccurrit meo clypeo, id eſt, Callionis nomine, uti. Sed nullus, opinor, deorum extra cœlum ſuum regnat. Idipſum tumultuantes acrius incitavit, & impune, proclamant, licebit uni genti apud nos eſſe iniuriæ? & alienam timebimus nobilitatem, qui gentilem projecimus? nam quid apud nos ille populus regnabit, qui extra patrios fines ubi pedem in ſuo ponat non habet? num temeraria juventus atque levis, quæ ineptis clamoribus, quæ affectata tripudiorum laſcivia, ubique inſolentem audaciam pro vivida indole jactat, erit potior ſeveritate noſtrarum legum, & imperii majeſtate?

Inter has tumultuantium voces alius ſubinde clamor exortus eſt. Nam adducebatur famoſiſſimus latro, qui preſſi lactis menſuras aliquot demerſerat in profundæ cellæ noctem, & capellam fœtu ac ubere notabilem in ſolitariæ rupis ſecretum abvexerat. Igitur adhuc incertus ad laqueum, an ad ignem damnaretur, ad meum latus ſeſe applicuit; cum ex alia parte mantilia extenſiſſimam inſtruxerant menſam, & piperatus panis, vitellis artificioſe mixtis, abunde allatus eſt, ac deinde bubula ad fumum cocta, piſciſque non garo vel gutta notabilis, ſed creberrimum zinziber cum mixtura ſalis condiebat humiditatem aquaticæ naturæ, & ad genium regionis acuebat inexpugnabilem ſitim. Tum capaciſſimæ amphoræ ſexdecim velut in convivii præſidium conſtitutæ, utramque menſæ oram æquali pondere librabant. Erat dignum Bromio ſacrum, quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rerum ſuarum auſpicem venerantur, non juvenem tantum ſed qualem patris fœmina reddidit: credo quia nunquam apud illos Nymphis ac fontibus nutriciis crevit.

Cum hæc omnia mirarer, lictor, cujus manus jam ſpectabat jugulum meum, me ad poſtremas dapes invitat. Ego vero, dum inutilem in damnatos humanitatem ſperno, video ſupplicii mei ſocium jam honoratiſsimo loco ſediſſe, ac plurimis paſsim ineuntibus convivium, mihi tamen in ſecundis ſervatam eſſe ſedem. Igitur velut in Thraciam deveniſſem, ubi convivarum aliquis cæterorum riſum ſuo ſuſpendio excitat, ad menſam moriturus acceſsi, longoque defixus obtutu illud tandem mecum cogitare cœpi, ſi præteritæ noctis ſomnium non imprudens caſus, ſed vel iratæ mulieris ſortes, vel præſagientis animi divina vis obtuliſſet, non poſſe tam celeri fato mea exire ſupplicia. Vbi enim exilium, ubi amicorum odia, ubi minæ omnes, quæ vix poſſint tanto tempore recitari, quanto ad deſtinatam hodie mortem ſatis eſſet?

His argumentis, & quodammodo ſpe futurorum ſuppliciorum refectus, ac præterea quod nebuloſus horror, qui plerumque morituros terret, animum non obtenebrabat, concipiebam ſecretiſsima vota, & ab irata fortuna provocabam. At vero pœnæ meæ miſerrimus comes, qui Mycerini æmulus vitam in mortis decretæ ſolatium oblectabat, cum jam duodecies propinantibus mirabili fortitudine reſpondiſſet, tandem querelis, mox fletibus proſequebatur ſuam calamitatem, & alternis admittebat miſerantium voces. Cumque identidem profuſo fletu repeteret, id ſe unum mirari, quod recentis triumphi memoria non obſtitiſſet ſeveritati judicantium, auſus ſum ab eo petere qui mihi proximus conſederat, quo ille prælio triumphare meruiſſet? Nuper, inquit, cum aliis miſſus, qui renovarent clariſsimum fœdus, certantibus de bibendi peritiâ populis, ipſe tres congios præter omnes exhauſit; cottabeque accepto illuſtrem familiam ditavit. Iuvit me quod tam

funeſto loco eram: alioqui riſum nunquam tenuiſſem in tam elegantis certaminis memoria, & ulciſcenda ſeverius culpa obligaſſem ignorantem animum, quam ſi bovem iterum ad inſaniam provocaſſem.

Iam erat in extremo convivium, cum iterum ad intempeſtiva pocula provocati, tandem ad magiſtratum ducimur, qui parum, ut in re proviſa, moratus, utrumque ad laqueum damnat; converſuſque ad participem meæ ſortis, Tu, inquit, ſolis expiabile flammis nefas admiſeras: Sed quoniam crux huic miſero fuit erigenda, malui utrumque brevi compendio puniri, quam in totum diem tenere lictores. Tum injecta manibus vincula; collo etiam circumdati funes, & utrique ſacrorum miniſter datus, qui æternitatis admoneret. Si mihi creditis, non gravius dolebam quam vel Pedonis ludibrio fatigatus, vel iniquo Baſilianorum judicio preſſus. Non enim lætitiam haurimus aut mœrorem ad ſucceſſus vel miſeriæ modum, ſed anguſtiæ pectoris noſtri ſæpe minoribus malis ſic implentur, ut ad ſæviſſima fortunæ tela graviorem ſenſum non admittant. Eram etiam, niſi me fallo, vultu gravi, neque malis dejecto, cum ſaltem in extremis conſtantiæ laudem quærerem.

Aſſyrius veluti redivivo funere Phœnix
Hæres ipſe ſui, cum jam natalia buſta
Conglomerans carpit poſtremo nubila curſu,
Magnanimæ ſtipantur aves, Regemque verendum
Sollicitæ obſervant, & fati in limine credunt
Altius ire ſibi. Collo jam pulchrius aurum,
Et mox arſuris ſtat major gratia pennis.

Interim ad infauſtam arborem celeberrimo conventu producti, & infamibus appliciti ſcalis, reputabamus proximæ mortis horrorem, cum tacitis mecum votis ſic loquerer; O ſi iſtæ minæ ſanctiſſimam Neptuni iram imitentur, quem ovatio ſupra triumphum delectat! qui & juſtitiæ dedit capitales ſcenas erigi, & eas incruentas eſſe ſuæ naturæ conceſſit. Tum lictores gentilem primo ſuum ſupplicio admovent, & in tantam altitudinem provectum, ut vertice

tice

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rice tangeret faſtigium crucis, hic depulſis humeris, ille pedibus extra ſcalas protractis, in liberiorem aërem trudunt. Nec alio modo maturabant interitum, ſed ipſa corporis gravitas lentiſſimam mortem ægre moliebatur.

Mihi deinde cum injicerent manus, vox ſtatim familiaris, illius nempe gentis, apud quam ſervieram, aures perculit, & ſpe ad auxilium erecta, neſcio quomodo blandita eſt meis malis, ut ſuggereret Callionis domeſticos adveniſſe. Erat autem Fibullius, mihi tum ob diſſectam epiſtolam infenſiſſimus, qui præcipitabat etiam in Italiam iter, ac tum immani detentus ſpectaculo interrogabat, quod nos facinus in crucem efferret, cum agnovit confuſos triſtitia vultus, & veluti improviſo telo confoſſus exclamavit; Ergo ſceleri tuo tantum fortuna pepercit, ergo tam propitios invenit perfidia divos, ut meis ſubtraheretur manibus ſceleſtiſſimum caput, nec à te fœdiſſimi contemptus pœnas repoſcerem, tam grandi injuria provocatus? Nunc etiam ſceleratum mancipium, faſtidii inſolentia durat, & ſervile ingenium ne beneficiis quidem & donis tractabile? Obſtupuerant omnes ad inexſpectatiſſimos queſtus: cumque facinus à me commiſſum quærerent, ac vel inani laſcivia ſervile profudiſſe peculium, vel libertum procurationis tabulas malitioſe corrupiſſe clamarent; ego interim lictores orabam, ut me matura morte ſubducerent tot caſibus, veluti per diverſos alveos inundantibus miſerrimum caput. Sed manſueta benignitas timet in barbaris pectoribus inveniri: meque ad laqueum feſtinare dicebant, quoniam eluenda videbam flammis crimina, quibus me onerabat advectus mirabili deorum conſilio hoſpes. Non ſum primus, cui ſalutis exordium ſævitia calamitatis attulit. Nam altercantibus univerſis, dum me alii cenſent ad tormenta ſervandum, alii datæ integritatem ſententiæ nullo prætextu libandam, meus interim genius Callionem attulit, qui, præmiſſo ad tumultuantem cœtum Percante, poſtquam periculi mei gravitatem audiit, dolore ac ira-

cundia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

cundia ferox, admiſſo equo in mediam turbam invectus eſt. Et quoniam viles erant, & inculti, cogitabat ſevere agere, ac orationi authoritatem per audaciam facere. Sed reputato dedecore, ſi exitum conatus non haberet, ſuppreſſit erumpentem impetum, &, Peto, inquit, ne ſanctiſſimum fœdus in vilis perſona mancipii cadat. Quæ iſta vis, cives optimi? Quo abiit ingenerata his terris benignitas? Neque innocentem eſſe, quem damnaviſtis, prædico. Abſit judiciis veſtris detraham integritatis famam. At certe reſervare potuiſtis famuli pœnam in adventum domini jam ſtantis ad mœnia veſtra.

Tum oravit, ut dilato ſupplicio una ad Magiſtratum irent. Nec Fibullium interim adverterat, præcipitantis negotii caligine cæcus, aut ſalutationis blanditia ſuperbiam ferocis animi nulla dedecora præ contemptu æſtimantis permulſerat. At Dictator, poſtquam diurna publici officii munera impleverat, ad domeſticas ſtatim curas traduxerat impigrum corpus. Igitur diutius in limine cunctatus Callion, tandem aſſiduis pulſibus laſſavit audientem, qui uxore juſſa aperire urgentibus, ipſe non ſegnius juvenco ex ſcalis appenſo detrahebat viſcerum molem; cruentis adhuc manibus quibus paulo ante illius jugulum reſolverat. Sed ut inſuetum intrantium ſplendorem advertit, cultellum in reſeratos inſerit dentes, manuſque in præcinctam pellem tergens, nocturnum capitis tegmen extremis aliquantulum digitis movit: Ac ut Callion per Principis ſui reverentiam, & per eorum manes oravit qui primi fœdus iniverant, ut juventuti meæ parceret, nec in crucem mitteret temeritatem, riſu potius aut datis ad numerum verbis dignam, cum metueret Dictator, ne male purgata ſanies juvencum corrumperet, Bene eſt, inquit; agat authoritati tuæ gratias, ac illud meminerit, non potuiſſe nos ſalutem dare, niſi mori meruiſſet. Procidi ego ad pedes, & cum Dictatorem, ac deinde dominum adoraſſem, exceſſi eadem lætitia ab ædibus, qua Theſeus Plutonis exutus vinculis primum ſolem aſpexit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

At Fibullius, ut accepta injuria ferox, tum quod fraudabatur ſpe noſtri ſupplicii, tum quod ſalutationis officium Callionem neglexiſſe credebat, concoquebat dolorem mutum, & in vindictam erectum, cum ex improviſo Callion advertit hominem, & in amplexum decurrens, O mi, inquit, Fibulli, quis Deus ex voto hunc ſuaviſſimum occurſum obtulit, & barbaræ feritatem regionis humanitate amicitiæ noſtræ lenivit? Cum tanta verborum blanditia extorſiſſet ab irato ut orationem non ſeveram, ita parum priſcæ benevolentiæ memorem, uterque in diverſa hoſpitia pervolat, curatiſque illa nocte corporibus, ut incommodæ ædiculæ ferebant, prima luce Fibullius ad Callionem adhuc thoro inhærentem intravit, & blandiſſimo vultu ſalvere mulierculam juſſit, quæ frigoris metu ſtrata ſervaret. Ariſit ad hunc ſalem Callion, & Fibullium ad ſedem pulvinis oneratam invitabat, cum ille ſecretiſsimo murmure aliquid in aurem Callioni dixit. Et quoniam geſtus erat ſupplicantis, deprecari credebamus pridianam ſeveritatem. Erat autem, ut poſtea intelleximus, modeſta excuſatio ad certamen ſingulare provocantis. Neque, inquit, ullus eſt, cui plura quam tibi debere confitear, aut amicitiam tuam ullo magis tempore colui. Sed ſcis, te illo ſeculo vivere, ubi minima infamiæ ſuſpicio paternam charitatem vincat. Non poſſum integra fama heſterni contemptus imaginem pati, quod nec verbo excuſaſti, cum tantopere meis votis obſtares, & Euphormioni ſalus me invito data eſt: quod utinam in contumeliam utriuſque familiæ non vertiſſet.

Non defuit Callioni apertiſsimus ad excuſandum campus, ſed timiditatis opinionem facere noluit, tanquam invaſores nocturni, qui ad majorem vim fœde planorum imaginem ſumunt. Itaque bene ſenſiſſe Fibullium affirmat, ac, ne impetum moleſta ſedulitate domeſtici turbent, ſuffurandam eorum oculis generoſitatem tam inexſpectati conatus. Igitur omnes in diverſam curam intendere animos juſsit, ac præcipue jentaculi munus officioſsimus mandat, dum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

dum, inquit, in proximum hortum Fibullium abduco, libertate aëris poſiturus faſtidium cibi. Tum veſtem, quam mox abjiceret, parum compoſuit, gladioque veluti pro more ſumpto, pervadit in hortum. Nec omiſere huic amentiæ familiares nugas. Iunxere ſtrictis amplexibus pectora quæ mox confoderent, & inanem veniæ fucum crudeli piaculo præmiſerunt; ſcrutatique patentes ferro ſinus, mox quiſque ſuam, quiſque alienam aciem intuebatur. Sed facinus differente fortuna avertere bis eluſos ictus, ſemel breviore ſica, iterum obliqua fuga pectoris in latus averſi. tandem Callion, ut ira juſtior obfirmaverat manum, adverſum violentius enſem repulit, gladiumque in crus inimicum altius imprimens, firmitatem ſubcidit veſtigii. Ille corpus ægrum in terram deducens non omiſerat enſem, ſed animo ſupra vires forti Callionem iterum vocabat in pugnam, & ferrum debili manu rotans fortunæ iniquioris imperium negabat admittere. Contra victor, ne fortitudinem ſuam in odium vocaret, negabat ſe adjuturum urgentia Fibullium fata; clementiamque fovebat nulla ignaviæ ſuſpicione damnatam.

Igitur poſtquam Fibullium exoravit, ne vinci ulterius vellet, reducit in domum, ac mirantibus nobis infirmitatem cruris, in culcitram dextra ad ſcrupulum parcente reponit. Deinde valvis diligentius munitis redeunt in gratiam, crebris amplexibus ejurantes memoriam certaminis. Nihil eo fœdere integrius, ſi hoc alia victima quam meo capite ſanxiſſent. Nam dum amabili colloquio periculi cauſas repetunt, nec de ſe amplius, ſed de fortuna queruntur: Quid autem, inquit Callion, in te miſer Euphormio peccaverat, quem etiam tuis olim literis mihi chariorem eſſe volebas? Hic Fibullius, ut acerbitatem vulneris meo veluti fato leniret, docet à me oblatum remedium, quod, inquit, morbi mei atrocitatem, ne quid mentiar, diſtulit. Tuum autem, quod tantopere commendaveras, ultro irriſit nequiſſimus ſervus, neque à te prius literas tradidit, quam ſuæ perfidiæ meam valetudinem permiſiſſem. Cum-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

que aliquantulum levata mali violentia inducias mecum faceret, hanc epiſtolam, quam tibi à me reddidit (fateor) ut ſcriberem, ingenti ſanitatis promiſſo compulit. Quid audacia verba referam? quid ſubtiles ſceleris artes, talentumque velut coëmendis medicamentis emunctum? Miraris igitur me illius pœna gaviſum, à quo fœdiſſime deluſus ſum, ſic jam ut me crudelitatis meæ pudeat? Nam redeuntibus ſubinde tormentis, graviori metu pendeo, ne infelix laterum fertilitas longe funeſtiſſimos partus creet.

Videbam diligentiori cura per rimam oſtii colloquentium frontes. Cumque formidoloſa mihi eſſet reconciliatio tam familiaris, diffuſa temere familia ſtabam ſolus ad valvas, & alternas aures laxis opponens compagibus, tum etiam interdum oculorum judicio metiebar ſalutem meam; gnarus furioſa magnatum odia illorum ſanguine placari, qui controverſias ſeu forte ſeu malitia incenderunt. Veluti arborum fiſſuræ, quas ictu ſonanti diſtendit agricola, non niſi fracto aut expulſo cuneo redeunt. Tum Callion, ut obtutum in terram defixit, trucique vultu minax immaniſſimi in me odii acerbitatem concepit, percunctabatur de Percante, an illi quoque conſilium meum placuiſſet. Sed non erat Fibullio animus, gratuita injuria in ſe Percantem concitare, tum ut illo teſte meam mutaret perniciem, tum ne ſales aperiret quibus ipſe accuſator in Callionem luſerat.

O Di, ſi veſtras tangunt mortalia curas,
Di, quibus imperium cœli, qui nigra tenetis
Tartara, & undoſi queis ſæva potentia ponti,
Aſpicite hæc; tuque ô victor, quicunque deorum es,
Cui labor infelix, & noxia munera ſurgunt,
Res turbare hominum, non hac tibi mole ſevera
Tempeſtatis opus. Iacuiſſem vulnere parvo,
Semianimis parvo cecidiſſet vulnere cervix.
Heu pietas! annon ignota occumbere dextra
Infelix potui, tantoſque evadere luctus,
Nec ſaltem cecidiſſe nocens? proh impia fata,
Crudeleſque deos! Illum illum reddite campum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Reddite funereaſque cruces, & vincula collo.
Hac tantum mihi morte ſalus. Sat funera vivus
Excepi, atque uno repetitas corpore mortes.

Etenim Callion furore ſæviſſimo ardens ad oſtium procurrit, ac Euphormionem Percantemque turbata voce appellans, non tam cædis metum, quam deſiderium attulit. Sed cum intraſſemus in thalamum, ſtatim Percantem à me Fibullius ſeduxit, arceſſitumque ad colloquium, dum in me atrociſſimis verbis Callion deſævit, peſtilenti imbuit fraude. Sic ut in illa tempeſtate nonnunquam animus procellis excelſior conſideraret verſatilem hominum mentem, à virtute & amicitiæ charitate tam facile in perfidiam ac ſcelus degenerantem. Nam urgebat etiam ultra imperium domini paulo ante fideliſſimus comes: quoniam ejuſdem particeps culpæ ſic amoliebatur omnem criminis ſuſpicionem.

Tum juſſus accipere plagas ſexaginta, ac præterea ſerviles in fronte literas, quas adhuc omiſerat qualiſcunque domini clementia, Percanti tanquam acerbiſſimo vindici trador; cum hæc mecum cogitare cœpi, tolerabilem Percantis eſſe larvam, qua dominum palam demereri ſtuduiſſet. Iam ut ſecreto licuerit amicitiæ ſacramentum ſervare, haud dubie pietate ac miſericordia mériturum, ut diſſimulationis offendiculum ex animo delerem. Sed ille nequaquam mitigatus domini abſentia, tam immaniter ſupplicem contempſit, ut inciperem oculorum fidei timere, & notiſſimæ frontis veſtigia perſcrutari. Chariſſimi ſodalis tergum mille verberibus diſtinguebat, etiam ultra imperatæ numerum pœnæ: Et literis deinde crudeliter inuſtis, non altiſſimam modo conſumpſit frontem, ſed indicium ſervitutis penè ad oculos ipſos deduxit.

Igitur jam Pedo, jam cæteri notæ nequitiæ ſervi, conceptam in me iram in miſericordiam verterant. Ac præcipue Percantis ſuperbia excitabat invidos animos, qui præmio ſuæ proditionis potens non libertatem modo, ſed vicarium in nos imperium erat adeptus; docebatque nullos deterius do

minari,

minari, quam quos ad ſerviendum Natura creavit. Videbam conciliabula conſpirantis familiæ, & aſpernantis ſecundum hoc ſervitutis miſerrimæ jugum; poteramque fortaſſis adjuvare muſſantes, ni timuiſſem pœnas conſilii ſolus dare, quod mihi ſoli non quæſiſſem. At præterea legeram Epitaphium Sibronii Conſulis, quod in quodam libello in hæc verba conceptum eſt. *Depoſitum Sibronii Conſulis, qui Lutenſium bono acerrimam conſecraverat mentem, domi foriſque clariſſimus, omnium in juvanda patria princeps. Quem ampliſſimis in Rempub. meritis clarum populus interfecit, ne diſſimilem exitum ſortiretur priſcis Rerumpublicarum patribus, quorum ſemper exemplo vixerat.*

Tutius ergo ratus Percantis gratiam machinis omnibus adoriri, illo curas omnes intenderam, ne quod officii genus omitterem. Sed jam noſter Athenion philoſophiam projecerat, & in hæc vitia ut primum potuit lapſus, quæ quondam in aliis tam ſeverus cenſor notaverat, aſpernabatur affectatum obſequium; totius familiæ adulationibus laſſus. Et præterea ſi me humanius appellaſſet, timebat, ne homines meminiſſent communis noſtræ ſortis.

Mihi tamen aliquantum profuit tam inexpectata faſtidii atrocitas, & documento fuit, quam multis cautionibus intima familiaritas ineunda ſit cum ignoto. Etenim quam excellens eſt veræ conſenſus amicitiæ, tam eſt difficilis atque rara connexio animorum, ita divina atque præſtans. Nam ut radii horarum indices, quot rotis & ponderibus aguntur in deſtinatos curſus, tot aberrantibus inſtrumentis mendaci monſtratione fallunt: Ita ſi ex infinitis rebus, quæ ſynceram charitatem componunt, aliqua ſe conditio ſubtraxerit, laudata amicitiæ forma degenerabit in turpiſſimum monſtrum. Primum ampliſſima virtus non ubique ſui capaces animos invenit; & magnas deinde mentes plerunque occupant ejuſmodi vitia, quibus nullum eſt cum hac diva commercium. Igitur cum maximam mortalium partem (fas ſit eloqui) aut parum ſupra pecudes, aut certe infra

magnitu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

magnitudinem quam requirimus, fata poſuerint ; deinde ratum ſit magnis hominibus, ut ſimilem a terius indolem, quam ament, nanciſcantur : plu ſunt ad amicitiæ aram donaria nuncupantium vo ta, quam exſolventium. Illud autem in amicit præcipua religione cuſtodiendum eſt ; ut, quemcun que exitum habuerint amici negotia, eundem tu eſſe ſtatuas. Ne illi obſignata arca, ne clauſa mens ne corpus ad laborem tardum elangueat, ut mutu ſolatio (qui maximus eſt amicitiæ fructus) penitio res audeas curas in fidos ſinus effundere. Vt jocari & animum lætius diffundere, iraſci etiam interdun poſſis, & exerentes ſeſe impetus non celare: quonian neminem ſuis vitiis carere Natura voluit.

His neceſſitatibus, quibus finem nulla lex præ ſcripſit, poſiturus chariſſimam libertatem, diu ant videndum eſt, cui te navi credas. Nam in eam per- vadere pœnitentia poſſit, ut, quam felicitatis ſedem duxeras, ea te moleſtiſſimo carcere teneat. Quan- quam illa ſpes puerorum deponenda eſt, quibus ni- hil promptum eſt aggredi, niſi jucunditatem aſſi- duam ſtulta mens fingit. Aſperi ſæpe caſus incur- runt in amicitiam, & tam affligere poteſt ruina ſo- dalium, quam felicitas mulcere. Itaque nec amici- tia turpibus niti fundamentis poteſt, ut lucri cupidi- tas induat præſtantiſſimos vultus ; nec impetui, cui neſcio quod inveniam nomen, extemplo parendum eſt, qui nos ſæpe nullo rationis auſpicio ad aman- dum impellit. Alioqui ſera pœnitentia reflectet in tergum ſtultiſſimam cervicem, ut ſaltem oculis re- petat portum, quem egreſſa eſt ; & ceſſantibus illis motibus, qui velut melle conditi ad amandi ſuavi- tatem egerant, deſtituetur præcipuis ſolatiis amici- tia, & in illa morabitur eſca, cujus nauſea aſſidue faſtidientem ſtomachum premet.

Cæterum quibus opes charitate potiores ſunt, ii ſeſe ultro excluſerunt ab amicitiæ limine, &, quan- quam diſſimillimo vitio, ii quorum luxuries nullo patrimonio impletur. Præterea qui linguæ modum neſciunt, aut qui vana facilique indole, diverſis oc-

cupati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

cupati amicitiis, & futili initio amorem ordiuntur, & inepte deponunt. Nam in eorum animis ita trudit pridianam familiaritatem enaſcens hodie affectus, ut qui jamjam exuberantem pluviam alius imber obruit. Duorum aut trium conſpirans benevolentia illam felicitatem componet, quam Dionyſius auro gravis, & ægre ſuſtinens potentiæ ſuæ molem, non invenit. Nam ſi pluribus poteſtatem animi facis, ſacrilego furto detrahendum eſt prioribus tempus, & affectus quem in novos impendas. Præterea conditionum diſparitas ſæpe naſcentem in cunis amicitiam jugulat. Quoniam ut diuturnus non eſt amor, qui ſola jurgandi ac feriendi licentia (velut æqualitatis indiciis) conſtat; ita familiaritate alitur, & quodammodo mutuos ſales jocoſque velut ad quotidianum paſtum quærit.

Sed & funeſtiſſimo didici experimento, amantium vota in hoc eſſe arctanda, ne nimium ſodales evehi cupiant. Quamdiu Percas meam parum ſortem exceſſit, tamdiu hæſit charitatis conſtantia. Deinde ut in altum evectus cœpit deſpicere humilitatem meam, ſic egit, ut non hominem, ſed divitias peccaſſe arbitrer.

Dum hæc diligentius penſabam, & quærebam à ſapientia auxilium, intravit domum noſtram mulier, ut videbatur, nobilis, magnoque comitatu tenuiſſimæ veſtis modeſtiam excuſans. Nulla erant circa collum vincula, quæ morarentur tranſeuntium mentem. Non ſtalagmium erat, non ſpinther, non ſpathalion; non purpura aureis clavis fulgens. Notabiles erant bullæ varia magnitudine diſtinctæ, quibus onuſtum cingulum nonnihil deflexerat. Illa ut ad Fibullium ex vulnere ægrum admiſſa eſt, & notiſſimam frontem eruit defluentibus velis, hominem admiratione prope ad ſtuporem deduxit. Erat enim Lapicia, Fibullii ex Vocula fratre neptis, mulier genere ac divitiis, ſed præcipue fama præſtans, quæ adhuc adoleſcens, cum illi juvenem maritum morbus abſtuliſſet, iterum nubere ſeu conſtans ſeu pertinax abnuebat. Inſiluit Callion in cervicem, longa neceſſitudine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ceſſitudine familiaris, &, Rogo, inquit, domin
quæ te in has terras fortuna deduxit? amœnitas, pu
to, regionis, & ſuavior populi cultus. Aut ſi ha
non ſunt, numquid te tua venatrix cælebs Dia
compulit in hos montes, & nemora, penè qual
circa Stygem pinguntur? Tum illa, ut ſe templu
religionis miræ, quod ultra Alpium clauſtra colitu
inviſiſſe docuit, quod bis ab hoſtibus petitum, b
divino volatu eluſerit furentium manus, cœpit ro
gare quod vulnus Fibullium affixiſſet. Vtque pe
ambages intellexit pugnæ dementiam, tanquam ſo
la peccare neſciret, mille geſtibus averſata eſt impro
biſſimum ſcelus. Ridebam ego pietatis ſuperbiam
cum illa homines arceſſiri juſſit, quos habuerat vi
comites, ac ſeverioris diſciplinæ magiſtros, quorun
certe tumulis, ſi morientur, ſaltem exemplo Metel
li, corvum debebit.

Horum unus, quoniam bonæ ſortis ac omini
erat, intrepido vultu præceſſit. Alter ſemicandid
veſte, nec avare manicata, ſequebatur: Qui ut intraverunt thalamum, ea ſalutatione, quæ profeſſionem proderet ſtudioſorum, penè riſum expreſſere ſpectantibus. Ac deinde magna volubilitate ſermonis, omnes ſibi vices tradidere loquendi. Non Callioni, non Fibullio, non ipſi Lapiciæ permiſſa vox: ſed illi, velut theatrum aſcendiſſent, aut ineptiæ ſuſpicionem per audaciam loquendi tollerent, varia Sanctorum dicta factaque nimis oppido tenaci memoria recenſebant. Quanquam, niſi fallebar, ita appoſite, ut ſæpius Cadmus, quam Harmonia canere videretur. Ac dum modo in ſcientias ludunt humani judices recti, modo conjugium frigidiſſimo ſale proſcribunt, paulatim ad diſſerendum lapſi tam acriter cœperunt contendere, ut res meo judicio ad manus pugnamque ſpectaret. Vix reſtabant ſedilia lacertis pulſantibus, & ipſæ manus vehementius productæ aërem penè in ſibilum cogebant. Cohorruere omnes ad divini ſtrepitus miraculum, & nobis, quotquot Romani ſermonis expertes non eramus, audiendi curioſitas altiſſimum ſilentium indixit.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Sed illi, quæ confuſa & indigeſta mente concepe-rant, tanta intelligendi difficultate fundebant, ut non modo non Latine, ſed nec humane loqui crede-rem. Iam non inter ſe ipſi, jam ſe quiſque non intel-ligebat, cum uterque vinci arbitrio ſpectantium nol-let, & in hoc victoriam poneret, ſi prior non deſti-tiſſet loqui. Igitur horas penè quatuor præliantium æſtus abſumſit, cum id unum quærerent, *num ad ſyllogiſmum ſit neceſſaria concluſio*. Cumque creſceret difficultas per obſcuriſſimæ diſputationis noctem, tandem erupit ille qui ſemicandidam veſtem penè ſudanti fumo fucaverat, & conſumptis ſubtilitati-bus provocavit ad injurias, ut qui attrito enſe fracto-ve deſtitutus gladiator, ad luctam, velut ad compen-dium pugnæ, æmulum ſtrictis amplexibus cogit. Tu vero, inquit, ineptiſſime, mihi etiam controverſiam moves tanquam in meo regno non eſſem, id eſt, tanquam alius id, de quo agimus, aut laborioſius quæſiviſſet, aut felicius inveniſſet! Teſtes ſanctiſſimæ domus noſtræ parietes, qui toties ad laterum meo-rum vires obſtupuerunt, dum non minus menſes 4. adoleſcentes noſtros declamando & ſcribendo exerceo, ne, hac ſemel quæſtione ut oportuit excuſ-ſa, quid de ea amplius à quoquam diſcere poſſent. Vix ducentis horis legas, quæ in hanc materiam ex pluribus authorum millibus ſolita brevitate decerpſi. Neque eſt aliud, quod te jam in diſputationem tra-hat, niſi quod ut teſtes in noſtram dicaces familiam, id demum exiſtimetis ad gloriam veſtram face-re, ſi aliquid ex noſtris moribus doctrinaque carpa-tis. Vos, quod ab antiquitatis auſteritate noſtra pau-latim vivendi conſuetudo deflexerit, quod opulen-tior cultus, quam quem authores dictaverint noſtri, privata nonnunquam cubilia inſtruit; quod in neceſ-ſarios quiſque ſumptus pecuniam, quod in hyemem veſtes, in exercitationem libros extra cæterorum communionem proſpicit, ingentibus monſtris effer-tis, totamque proſcribitis domum. Si ex æmulatio-ne, indignor. Si ex vero dolore, miſereor medius-fidius ſtuporis veſtri, quos plus aliena mala cruciant,

quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

quam quæ veſtra præcordia fœdiſſima tabe conſu
munt. Vtrum eſt enim deterius, fruticum inſtar om
ni vento permittere fragilitatem ſuam; an pertina
ad obſiſtendum trunco concitare flaminum ſuper
biam, quæ radicem vim concitati aëris deſpicien
tem evertant? Nos, ut priſci ſeculi ratio tulit, ſelegi
mus abhorrentem ab ea, quæ jam in uſu eſt, vitam.
Mutatione deinde temporum facta, & vertentibu
omnium cum ætate ac ſeculo moribus, non abnui
mus his tempeſtatibus agi, diverſiſque præceptis fa-
miliam imbuere, ut ramis ac frondibus ſeſe ad for-
tunæ nutum torquentibus clementior ventus, & ip-
ſa victoria facilis, radicibus parcat. Vos autem ima-
ginem antiquitatis ſcrupuloſiſſime conſervantes,
quæ non, dii boni, ludibria, qui non meliorum
mentium ſales & joci conſequuntur? Quid prima
ſcholam veſtram ineuntium pugna; cum ſolus tiro
apud rudem ignarumque ſatellitem deſtinato clau-
ſtro declamat, & aliquot ſententiolis ſolitariam do-
mum affatus, ſibi auditor, ſibi teſtis, ſibi judex, in-
terdum etiam petulantiſſimus irriſor exiſtit? Huic
rei non invenio nomen, ſi non eſt indigna affectatæ
antiquitatis vanitas, vel ſtulta religio, excindere
horrentium, quod jam ipſi authores tollerent, ſi eo-
rum manes conſuleretis. Quid deinde convivalis in-
ter vos laudatio? quid à nobis ſumptus extorti, quos
egenos non eſſe damnatis? quid ille veſter ductor
non niſi quaternis in diem epulis ſatur? quid ejuſ-
dem veſpertina cum tironibus repetitio, cui ſtatim e-
pulæ, veluti mercede conſtituta, ſuccedunt?

Iam vero de pietate veſtra nihil diſputo: modo il-
lam ſcrutari omiſeris partem in nobis. Alioqui non
quæ latebræ celant excutiam, aut in re dubia quæ-
ram facinoris ſuſpicionem: Quæ vulgo, quæ palam
in famam veſtram tela jaciuntur, aſſumam, Ambi-
tus ac perjurii crimen. Infremuit Callion tam inex-
pectato commotus judicio. Iam Fibullius, jam La-
picia, velut ad miraculum, vocem non inveniebant,
ac ipſe præcipue vates, cujus domus tam fœda ſpar-
gebatur infamia, ad inſaniam rabiemque properabat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

am alter, Vtinam, inquit, tantam ad peccandum erecundiam attuliſſes, quantum ad excuſationem udaciæ. Non magnifico per urbem equo delatus otentiorum foribus toties aſſediſſes. Non interdiu micos ac ſocios, noctu animum ad fraudem & in- iriam acuiſſes, ut illis ad veſtrum ordinem aſcen- entibus, qui quadrienni rudimento meruiſſent, is rinceps non eſſet, quem & eruditionis ſuffragium, c populi expectatio in hunc locum manu ducebant. t ſolennibus tamen verbis promiſiſtis, nec ambitu ec favore paſſuros corrumpi judicia veſtra, ut cui- uam ad hunc honorem aditus, niſi à virtutis ac neriti templo, pateſcat.

Videbatur nobis omnibus ipſum facinus ſuo no- mine lenius, & quos atrocitas vocabuli ad horro- em egerat, exiguæ rei momentum rapiebat in riſus. Cum acrius inſtitit declamator, Eruditionis vero, nquit, certamen non ineo, quoniam vinci vobis eſ- ſet honeſtius, quam noſtræ familiæ certaviſſe. Ride- e barbariem ſermonis inculti, quæ in majorum no- ſtrorum libris nihil ſimplicibus animis inhæſiſſe fuci lemonſtrat. Certe vos ſinceram doctrinam è noſtris auritis fontibus: vos ſcientiam veluti è ſancta ruſti- itate avocatis, ac figmentis orationum pictam jam d primum docetis fallere, quod ſe pro veſtra gerat. Tum alter, ut omnem audiendi patientiam con- ſumpſerat, O mi, inquit, homo, collige paulu- um redeuntem animum, ut cæca maledicendi licen- ia, ſi deſit quod in externos jactetis, etiam diſcat, quid in vobis damnare poſſitis. Eruditionem à ve- ſtris aliquam accepiſſe non pudebit confiteri, ſi vos n ſolam barbariei hæreditatem admiſſos ingenua profeſſione firmatis. Sed agam lenius & refutandi modeſtia tuam convitiandi libertatem opprimam. Vitam, exiſtimationem, inſtituta, non perſtrin- gam. Illud unum interrogo, cur legibus veſtris varia interpretatione diſtractis, ut hi nomen, illi veſtem, plerique ceremonias ad diſcrimen induxerint, non- dum reperti ſint qui Latium vetent pronunciatione barbara violari, nondum qui indicere Tullio bel- lum;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

lum; Quamquam quid fruſtra in arcana veſtra intueor, vobis omnibus ſolitariis æſtimationibus cuncta reputare conſuetis? unde tuta cubiliorum ſecreta, unde horribilis in juniores ſanctio, ne improviſi in ſeniorum ſedes irrumpant.

Cum alia his ſimilia, vel etiam frigidiora pararet venit ab Archoropo nuncius, & diremit ſteriliſſimam litem. Qui ut audiverat in Italiam properare Fibullium, ultorem injuriæ quam minus bonis temporibus acceperat, cum ipſe Archoropus domeſtici implicato negotiis inſultaſſet, direptis aliquot ſarcinis, cum curribus, quibus ipſæ vehebantur, primo nuncium occurrere juſſerat, ipſe deinde quam maximis ſequebatur itineribus, nulla damna præ Fibullii odio æſtimans. Igitur poſtridie, quam attulerat nuncius literas, Archoropus advenit, tam magnifico cultu, ut illum vix animo, nedum oculis, capere poſſem. Auri argentique omni fide copia major, equorum nobiliſſimi greges, ingens ſervorum numerus, & omnia velut ad pompam faſtumque ſubornata. Tum ad deprecationem verſus, ut ſibi Fibullius ſatisfieri ſineret, ideo exorare non poterat, quod inanis pompæ ordo in ſupplice pro contumacia reputabatur: & hæc ſecum Fibullius longa cogitatione penſabat. Quid hic tantæ numerus familiæ? quid ſumptus in luxuriam vergens? Num aſſimulatione vaniſſima ſupra ſe magnos effingit? Num mei raritatem miniſterii ſpernit; & ſibi admirationem quærere, & meorum fidem corrumpere hac arte quæſivit? Auxit hanc in Fibullio ſuſpicionem ambitioſa in nos Archoropi liberalitas, & penè ipſis accipientibus gravis. Nam ut illuxit dies alia, neſcio quot ex Fibullii & Callionis domo ſalutatum introivimus, & Archoropi ſomnum exultantibus tympanis tubiſque perfregimus: qui, diſpenſatore qua nos cum ſportula dimitteret interrogante, tantam effundi pecuniam juſſit, quantam non caperet aviditas noſtra. Nec humilius, quam erat loquutus, expediri munus juſſit. Quippe productus eſt ſaccus ingens, numis argenteis plenus; permiſſuſque diri-

pientibus

pientibus nobis, nunc onerantes ſinum, nunc deprimentes laciniam veſtis, tandem gratiſſima fœcunditate laſſavit. Nihil unquam eo munere plenius. Nam ſumendi cupiditatem muneris amplitudo exhauſerat.

Ego præcipue, jam ſpe animum in diverſas curas intendente, ad ſolam onuſti corporis debilitatem argenti pondus æſtimans, ab Archoropi beato limine poſtremus exceſſi, ſociiſque nunc pondere, nunc gaudio æſtuantibus, facinus ingens auſus, ad vendentem fucos intravi, & mutatis modico pretio vultibus, factoque mihi Gelonis nomine, à miſerabili ſervitio fugere cœpi. Ac cum dies aliquot locorum ignarus aberraſſem, tandem in eam regionem veni, ubi ſævum & inſanum mare conjuges conſultiſſimos habet. Hi privignam jam olim Venerem admirati, ſe ſuamque Cyprum barbaro permiſiſſe imperio, matronarum pectora nudant, & illius ſacra operoſius colunt, ut eximii lepores deam ad reditum invitent. Nec jam Verona longe aberam, cum cuidam Apulo ex Gallia redeunti conjungor. Ille ſe Cæſarem vocari dicebat: cui ego, utpote & itinerum docto, & in urbem aliquam tendenti, quam ego ſtudioſiſſime perquirebam, perſuaſi fœdus faceremus, neutrum à ſocio niſi perfecto demum itinere receſſurum. Quod cum pluſquam militari ſacramento firmaſſemus, Veronam pervenimus incipiente primum nocte, & ad Antonium Cæſaris familiarem divertimus. Is ea primum cœna lactucis, naſturtio, columbiſque lectiſſimis excepit, &, ne, ſi ſolitarii dormiremus, nocturna prodigia mentem diducerent, gratiſſima benignitate providit, At vero qui ſequebatur dies, jam non vulgari menſa, ſed epulo penè cultus eſt. Tranſalpinæ ovis particula & galli ſpadones plurimi viſebantur. Pavonum columbarumque numerus, turdorum etiam & coturnicum penè examina; juvencæ præterea aliquot adventum noſtrum ſua morte luerant; hortum deſpoliati amiſerant flores, & omnis ædium decor in triclinium noſtrum confluxerat. Cum deinde conſideremus ad

menſam, pocillator ſingulis aſtitit, minaci fronte vultu terribili, cuſtodiæ propius quam convivii ſatelles. Detraxerant illi galeam; quam continuo inſtar Vulcanum fugientis Palladis geſtant; parmamque aliquantum in latus deflexerant, ut in quieta pace pugnæ memoriam ſpargerent. Credebam æmulari Antonium Domitianam menſam, ad quam olim proceres, cum omnia pullus color indueret, urgerentque ſepulchrorum imagines, penè lethalis horror affixit.

Celabam tam inviſi faſtidium moris, fucumque timori prætendens, ſollicitabam Cæſarem, ut explicato convivii ordine, & deficiente jam fame, hoſpitem relinqueret. Nobis eſſe viam etiam præcipitantibus longam, & infeſtum, ut ajebant, latronibus iter non oſtendere ſpem veniæ errantibus, ſi noctu nos in ejuſmodi plagas noſtra temeritas detuliſſet. Igitur Sole jam ultra altitudinem mediæ lucis producto Verona exivimus, & paſſibus ter mille confectis, ruentem admiſſis frænis equum, ex attritu ſolidi primum campi, & ex concrepantibus deinde lupatis audimus. Erat equus Cygnorum nivi æmulus, niſi crus alterum & apertiſsimum pectus ſubcineritii pili fucarent. inſidebat autem homo, ille ſcilicet, qui ad menſam aſtiterat mihi, vinum, & quæ illius artis ſunt, ſerio cuncta diſpenſans. Agnovi ego irruentem, Cæſarique monſtravi, & cœpi vereri, ne quid ignorantes ab hoſpite tolleremus. Nec dubitavi quærere, quæ illum præcipitatio, vel quo gentium ferret; cum ille turpiſsimi nihil pudore facinoris tactus, ultro docuit, domini ſe juſſu in medio foro primarii juvenis cæde imbuiſſe manus. Iam in alterius ditionem urbis contendere, & tum ad ſalutem perventurum, cum exiſſet Veronæ ſuæ fines. Perceperam toto corpore horrorem frigidiſſimum, & velut inaudito ſcelere perturbatus, cum jam hominem equi fuga penè à conſpectu noſtro tolleret: O memorabilem, inquam, Cæſar, audaciam! quid unquam ex omni memoria tam atrox & luctuoſum referas, ut publice ſicarii non expectent

equuleum,

equuleum, ſed velut glorioſum facinus ſponte confeſsi, omnes timere jubeant, quoniam ipſi de ſe nihil timent? quid, inquam, ſimile omnibus monimentis accepimus præter Fimbriæ factum? quem non credo protervius vulnerato Scævolæ inſultaſſe. Excuſare ſe Cæſar errorem meum dixit, quod ad frequentiſsimum crimen obſtupeſcerem ignarus ſæviſsimi moris qui in illa regione penè omnium capita proſcripſit. Equus, ait, celeritate notus, & modici æris liberalitas, præmium erit homicidæ, qui vel lares domeſtico ſanguine contaminabit, vel publico barbaræ feritatis exemplo deſæviet. Venalis hominum vita eſt, & licitatores capitum noſtrorum publice regnant: etiam penè infantiam conſuetudo ſuſtulit. Ac ne quidem tutæ amicitiæ, aut neceſsitudines periculo carent. Iocus forte, aut imprudens in feneſtram aſpectus, ſecretiſsimo ſcelere vindicatur. Sæpe in ferrum cautos venena ſuſtulerunt, aut facis illitæ fumus, aut corrupta floris ſuavitas, aut fatalis cultelli acies, qui eodem tempore & intactam liberis dapem diſſecat, & adverſario mortem. Æterna ſunt ſemel læſæ mentis vulnera; & plures reconciliatio, quam profeſſum odium extinxit. Hæc ipſa quam modo reliquimus civitas, quale ſævitiæ nuper exemplum prodidit, cum illuſtris familia, ſublatis tribus fratribus, miſerabili ruina deceſsit? At ego dum flagitiorum frequentiam nego mihi quicquam ex ſtupore ſubducere, video agreſtes aliquot ad anguſtiſsimas ſylvæ fauces, veluti ad concilium, coiiſſe. Inter illos viragines duæ lacertos exuerant, & videbantur ad pugnam promittere manus. Nec dubitavit Cæſar, quin latronum inſidiæ in illa ſylva frequentes illam pavidorum manum cogerent, qui tunc adventu noſtro recreati, quoniam accincti ferro eramus, una ſylvam tranſmiſſuri prorumpunt, Cæſaremque, utpote gentilem hominem, &, ut ajebat, eorum fortiſsimum, qui nuper ex illis regionibus Gallias infeſtaſſent, ſibi ducem faciunt, haud dubie in omnia pericula audaces, ſi quis eſſet qui ſuo exemplo fortitudinis admoneret.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Cum igitur poneremus conſilium, num quadrato ag
mine famoſiſsimam viam inire, num una, num di
verſis cohortibus præſtaret: ecce tibi occurrit alio
rum hominum agmen, & irato fremitu ita milita
rem viam implet, ut circumſtantia ſylvæ confrag
tumultu formidabili exſonarent. Nulli prælium
minus quam Cæſari placebat. quem ego ut timidiſ
ſima fronte vidi penſare digitorum ſuorum articu
los, metumque pallore confiteri, vicimus, inquam
Cæſar, ſi audemus non fugere. Latrones ſunt, &, ſi
mihi credis, plus timori noſtro quam ſuæ virtuti ni-
tuntur. Non negabat Cæſar vera eſſe, quæ dicerem
tamen conſulendum liberis clamabat, & propinquo-
rum pietas tenerrimam perfuderat mentem. Iam di-
ſperſi hoſtes occupaverant viam, jam diſtrinxerant
ferrum, aut præuſtas in humerum extulerant ſudes,
cum repetito clamore incitati procurrimus. Ego di-
gladiabar acutiſsimo fuſte. Paucis ruſticorum fer-
rum erat, ſed obvio quiſque telo armaverat manum,
& ipſe Cæſar frigidiore quam Demoſthenes ignaviæ
non projecerat parmam, ſed omnium veſtibus a-
mictus, quas expediti noſtri projecerant, negabat
eſſe fas in primis ordinibus conſiſtere ducem. Non
ferendum, ut fortunæ liceat unius caſu affligere uni-
verſos. Sibi curæ fore, ne poſsint circumveniri no-
ſtræ alæ. Incitaturum ad pugnam, ordinaturum
aciem, deinde incorrupto judicio de ſingulorum
virtute dicturum.

Bellum, ô Hendecaſyllabi, cruentum,
O bellum numeris referte dignis;
Quali Thyades inſonant cruentæ,
Cum jam Nebridibus graves lacerti
Huc thyrſos virides regunt & illuc.
Non hic Mæonio exſonet tumultu
Iratis tuba dignior catervis.
Adſit tibia, vel forata buxus,
Sacrorum Phrygiam admonens Cybelen,
Aut quæ tympana mollibus miniſtris
Mitras frontibus imperant recingi,
Nuſquam hic vulnera, purpurave triſti

Vndabat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Vndabat tepidus cruore campus.
Solus præcipitat timor cadentes,
Solus corpora ſauciabat horror.
Sed tandem geminas rotare gyro
Iam forti mihi jam manus placebat,
Iam concurrere, jam probare dextram,
Cum ſparſis ululans comis virago
Audacem ferit, excutitque telum.
Quali Thyades inſonant tumultu,
Cum jam Nebridibus graves lacerti
Huc thyrſos virides regunt, & illuc.
O bellum numeris referte dignis,
Bellum, ô Hendecaſyllabi, cruentum.

Sublato tandem errore omiſimus bellum; quoniam hæc erat virorum & muliercularum acies collecta ex vicinis mapalibus qui & ipſi prædonibus bellum illaturi convenerant. Omnes vulneribus intacti prælio exceſſerant, niſi quæ ſæviſſimo fuſte mulier lacertum meum oneraverat, & Cæſar præterea noſter, cum retro cæcis veſtigiis iret, incurrerat in vepres, perfoſſiſque ſpina clunibus tam miſerabiliter exclamaverat, ut graviſsimo telo ictum crederemus hanc poſtremam vocem edere. Igitur compoſitis præliantium mimis qui hoſtilibus modo armis concurrerant, etiam ad nos venire Medicum jubent, lacertique mei vulnus perfundere unguentis, & omni artis ſuæ benignitate mulcere. At Cæſar fœdiſsime per campum volutatus, Quæſo, inquit, Gelon: ſcito me agere in vicinia mortis, nec tantorum vulnerum hiatus ulla medicina coituros. Grande tamen petituro ſolatium relinques, ſi permittis ut intelligam prius quam alta morte pereo. Ego, quamquam marcentes nervi deſtituerant lacertum, & omnis ſpes in feſtinatione medicaminis erat, tamen flebili lamentatione victus, confeſtim Medicum rogo, ut ad Cæſarem tranſeat, & exploret deſperatæ latebras plagæ. Tum vulneris locum juſſus Cæſar oſtendere, dimiſit in clunem manus, & mox diſpoliatus nos odore tam peſtifero ſparſit, ut crederemus illas partes non tantum emortuas eſſe, ſed in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

fœtorem etiam penè ſolutas labi. Neque aliud erat vulneris veſtigium, quam exiliſſimæ ſpinæ via, quæ exiguo ſanguine maculaverat cutem.

Tarde perſuaſum eſt Cæſari, ſe valere; nec, quamdiu blande eſt habitus, ſucciduis & titubantibus veſtigiis innitebatur. Sed poſtquam teneriora Medicus virgulta ſuccidit, & aliquot plagis medicamentum opperientem excepit, nunquam magis alacer Cæſar etiam præcipitantius, quam ſi adhuc ſtarent hoſtes, effugit. Ac tandem mora ſimul pudoreque victus, fortioribus conſiliis locum dedit.

Iam evaſeramus formidabilis ſylvæ noctem, jam dierum aliquot iter emenſi per confragoſos plerumque ſaltus & importuna montium juga, emerſeramus ad ampliſſimam urbem, in quam meum cum Cæſare fœdus erat compoſitum. Ac cum ad Mauritii domum (is erat Cæſaris neceſſarius) tenderemus, occurrit nota jam olim Cæſari mulier, quam ille parciſſime ſalutatam me advertere juſſit, & omnia diligentius intueri. Auream veſtem aliquot inſuper gemmæ aut colebant, aut ipſæ ornabantur; decentiſſimi collo torques, crinis theatrali penè gradu conſcendens, cothurni omni tragœdia altiores fœminam extulerant; levia veſtigia omittebant intactam penè terram: eaque reclinata molliter in humerum adoleſcentuli dextra tollebatur. Gradus tamen ipſa teſtudine tardior differebat huc illuc laſcivienti modeſtia vultus, tardeque ab oculis obviorum tranſeuntem rapiebat. Interrogavit Cæſar, qualem ego mulierem crederem, quæ tam prodigo cultu, tanta frontis tranquillitate procederet? Ego Dynaſtæ alicujus conjugem cum dixiſſem, tanto riſu ilia commovit, ut etiam manus ad laterss ſubſidium adduceret, &, Certe, inquit, ſutoris conjux eſt, ut intelligas in hac urbe regnare judicium Paridis, & Minervam Iunonemque minori faſtu quam Venerem ire. Ac ne quid tibi ad miraculum deſit, ſcribendis olim matrimonii legibus adfui. tabulis etiam ſubſcripſi, in quibus dos hæc erat ſcripta: *ſtanni pondo novem, & mantilia ſingula in omnes anni menſes.* Sed longe maritus largior,

ior, etiam ultra morem effuderat liberalitatem ſuam. Is donabat patrimonii partem, & præterea veniam, ut hilari licentia utrique conſuleret. Cæterum alterna eſt hæc pompa, & quam publice decora eſt hæc mulier, tam domeſticis ſordibus eſt infamis. Nihil illa fœdius cum abſunt amatores, nihil magis neglectum. Victus, pace tua dixero, qualem vel Erichthonis fames refugiat: Veſtis tam ſqualida, ut aut ream eſſe, aut elatum maritum deflere exiſtimes.

Hæc Cæſarem familiarius exequentem, jam Mauritii domus acceperat: nec audebam ignotæ domui ſuccedere, antequam Cæſar humanitate mirabili à domeſticis cultus me etiam per familiares arceſſeret, occurreretque Mauritius, & per ampliſſima deducens triclinia, paſſim aureos oſtentaret parietes, nobileſque cameras novarum indices opum, ubi multa priſcæ urbis veſtigia extabant, & celeberrimæ tabulæ ex everſæ urbis incendio non ſemel conſervatæ. Multa Gallico auro cælata fulgebant: ſive Brennus fugiens reliquerat, ſive ipſi per publicos tumultus avexerant. Præcipua deorum cura fuerat. Stabat Iovis Iunoniſque ſpecies ſupra homines venerabilis: Deinde ſpirans ubique Ganymedes, & Æneæ mater Venus poſteros ſuæ originis admonebat.

Heu nihil invitis fas quemquam fidere divis!

Cum omnia diligentius perluſtraſſem, & truncos majorum vultus, ſemeſaſque imagines contemplarer, neſcio quis me Deus funeſtiſſima Mauritii voce obruit, qui Cæſari prædicabat, illam domum Fibullio tranſalpino homini tantum ſacram dicatamque non eſſe, ſe illius nomini omnia debere, expectare etiam poſtridie ab illo nuncium, qui frequentiſſimis literis & colebat amicitiam, & ſua beneficia tuebatur. His ego perculſus vocibus, tantum non amiſeram ſpiritum, ſed pallorem, qui ſubinde membris ſuffuſus eſt, excuſavi extemporaneo morbo, quaſi omnes corporis articulos febris ſubito tremore tentaſſet. Cæterum nihil opportunius ſuccurrebar,

bat, quam fugere, ne me illic à Fibullio nuncius deprehenderet. Igitur nec expectata cœna, quaſi perluſtraturus urbem, effugi ſuſpectam Mauritii domum, votoque ad fortunam facto, ut aliquando ſatiaretur meis malis, non civitatem modo, ſed provinciam reliqui, & miſerabili locorum imperitia, cum totius orbis exul huc illuc fugæ meæ notas ſpargerem, tandem in ipſa Callionis patria, in ipſis hoſtium penatibus ad populoſiſsimam urbem veni, in qua tanta erat frequentia, ad negotia diſcurrentium, ut aliquandiu crederem ſeminarium eſſe, ex quo mortales Iupiter in orbem emittit, vel quo fatis vocantibus homines coëunt, ad vitam iterum ſolemque redituri.

Quicquid Arabs, quicquid dubiis Naſamones arenis,
Aut laſciva tenent effœti littora Lydi,
Invenias: illic etiam Mavortia Thrace
Quicquid alit, quicquid Scythici trux incola Ponti,
Quicquid in immenſo late pulcherrimus orbe
Aut facit, aut alio ſpectat Sol nomine factum.

Etiam omnigeni fructus, etiam mala Cotonia, prope regiæ culinæ fores exurgunt. Illic virtutum, illic vitiorum collegia, &, ne parum dixerim, cælum cum tartaro mixtum. Vrbem autem ajebant de Priamidis nomine Alexandriam appellari. Nec longius quæſivi latebras meæ fugæ. Nam velut in ſolitudine errarem, in quot incurreram homines, in tot incidiſſe ſimulachra fingebam. Ac mihi præterea perſuaſeram, tarde crediturum Callionem, me ad regionis caput fugere, cujus ipſe corporis pars penè maxima credebatur.

Erat ædes laxiſſima, ad quam multis gradibus ſurgebat aſcenſus. Celebres circum porticus, & venalitiis rebus plenæ, morabantur euntes. Ibi nobilium fœminarum ingens numerus, pennata procerum vanitas, litigantium quoque vigiles turbæ, furum etiam, & eorum qui fortunam, ubicunque inveniunt, amant. Cum illic animum in tot miracula dividerem, vir quidam, ut videbatur modeſtiſsimus, paulatim

latim accedens, ultra loci genium ſalutavit ignotum, & an vellem emere profundam auri maſſam quæſiit, vili etiam addictam, &, quod eſt miſerrimum, cui præter invidiam nihil pretium minuebat. Cum omnino non reſpuerem, ſeduxit à turba, & nonnihil modeſto gemitu cunctatus. Quam eſt durum, inquit, bonis mentibus, vel infamia ſeculi, vel hominum criminationibus inundari! Aurum, quod Naturæ genium exprimens ſolerti induſtria conflavi, palam efferre timeo, ne judicium, quod in omnes artis noſtræ homines jam olim rumor tulit, me ſub communi cauſa obruat. Cæterum ſi populo non omnia credis, ſervaſque judicandi arbitrium, potes hic per compendium properare ad ampliſsimas opes. Aurum exiguo pretio permittam. Tu auctione certiſsima dives, non ad optimam ſemel prædam, felicemque mercatum redibis. Et ne me putes fallendi animo hæc facere, ſi placet, hodie una cœnabimus, ut familiare ſuper menſam colloquium, tum fidem tibi meam, tum veritatem, certius inſinuet.

Tam erat appoſita oratio, tam vultus ad lenitatem compoſitus, ut nefas crederem, ſi mihi tam ſanctus homo in ſuſpicionem veniſſet: cum etiam, inſtar Antiſtitis ſummi Iovis, videretur ab omnis juramenti atrocitate ſimplex animus refugiſſe. Itaque facilis, & nondum ſatis Fibullii donis edoctus, ut extemporanea beneficia vitarem, promiſi ad cœnam, & etiam condicto maturius adfui, ubi meus ille planus accenſum modice ignem, &, niſi fallebat, æternum, follibus ad menſuram turgentibus alebat, & prunas ſcrupuloſe excitans, Mercurium ſuum humido, ut loquebatur, ac quodammodo pingui calore fovebat, ut, inquit, feliciſſimus pulvis, per tot artes tantamque ſolertiam natus, id mortalibus innoxie tribuat, quod ne quidem dii Midæ ſine damno dederunt, & metalla omnia in altiorem transferens ordinem, doceat Naturæ induſtriam humana ſedulitate vinci. Etenim ubi tellus, optima morientium omnium parens, auri ſemina in abditiſſimo ſinu concepit, & inſpirantem benignius Solem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

admiſit, humillimo primum initio tam chari ac præſtantis fœtus elementum orditur. Nam Mercurius ille, ex quo quicquid metallorum eſt componitur, veluti certis gradibus ſeſe in præſtantiorem naturam adaptat, donec volventibus jam penè ſeculis in hunc fulgorem evadit, qui omnium oculos tam ambitioſe delectat. Nos autem lenta corrigentes incrementa Naturæ, primum Mercurium maſculum è montium medullis excipimus, lentoque ac vitali calore imitantes ingenium Solis, ad altiorem ſphæram agimus, ut à Mercurio ad Venerem, inde ad ſublimitatem Solis aſcendat, id eſt, ut per omnes velut ordines actus, ea ſede conſiſtat à qua ſi metalla deflexerint, quacunque velint parte, deſcendant; idque tantum menſibus novem, nempe juſto tempere, quo ſe fœtus humanus ad vivendi dignitatem inſtruit.

Sed eſt fortunæ rariſſimæ, & in quam nec temeritas, nec caſus incurrat, ita digerere naſcentis auri cunabula, ne vel immodico æſtu conſumptum, vel lento nimium igne torpeſcens, ſpem hominum & induſtriam fraudet. Multi nondum ſolverunt de littore ratem, cum jam naufragium ſentiunt: alii in ipſo curſu, & ſpe jam adulta, etiam aliquando in portu, tam mirabilem & lucri & famæ fortunam de manibus amittunt. Sæpe fornaculum ſerius ad ignem poſitum, ſæpe vitrea vaſculorum fragilitas elatam expectationem eludit, &, ſi verum fateri audeo, pleriſque ſui cultoribus hæc ſcientia nihil relinquit, præter inaniſſimam ſpem emendandi quod prioribus experimentis peccaverint. Deſidit interim quantumcumque profundus patrimoniorum alveus, nudaque ſpe ac ſterili his ignibus carpitur, unica curioſi animi voluptate tot diſpendia, tot maledicæ plebis contumelias repenſante. Sed generoſis mentibus, & nihil præ mirabili arte æſtimantibus, eſt etiam quædam paupertatis in hoc ſtudio ſuavitas, ne gratis in Naturæ ſecreta pervaſerint. Nec ullus eſt in egeſtatem tam magnificam actus, cui plus aliquid doleat, quam quod ceſſantibus opibus, ſacer ignis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ignis, & Phrygio Romanoque divinior, cadit. Populus autem, & qui obſtinato pectore ſynceræ voluptatis guſtum non ſentiunt, execrantur hanc bonorum voraginem, & modeſtiſſimi quidem riſu, petulantiores maledictis inſectantur, ſeveriſſimi pœnis. Inde monetarum adulterationes, inde fraudes & latrocinia eſſe clamantes, & quæcunque exhauſta patrimonia per injuriam implent. Nec illuſtrium hominum ſplendor, nec Aquila noſtrarum jam partium facta, amplitudine ſua humilium vitiorum, & quæ anguſtis tantum capiuntur pectoribus, infamiam à nobis detergit. Quotquot in id ſtudium tendimus, ſi ex optimatibus, fatui; ſi ex tenuioribus, impoſtores audimus. Iniquiſſima tamen ædepol conditione, & quæ facile populum judicaſſe commonſtret. Etenim ne me jam aliorum oneret defenſio, id cælo teſte ac interrita fronte prædico, me à puero incubuiſſe in hanc artem, me quicquid eſt ſecreti atq; abditi indefeſſis laboribus quæſiiſſe; meam tamen fidem aut integritatem nullo propterea eſſe ſcelere violatam. Iam vero & humilia in aurum transferre metalla, & vilioribus ſaxis gemmeam inducere dignitatem, mihi tam promptum eſt, ut non ſociorum magis, quam ipſius Naturæ invidiam pertimeſcam. Omnes Neptuno littora gemmas concipiunt, omnia afferunt. Iam ſacrarium illius dei penè tot radiis eſt illuſtre, quot animus virtutibus dives. Etiam talentis nuper pluribus principem lapillum emit: ſed nulla illius fortuna mea felicitate non eſt minor. Cum hæc dixiſſet, ſolvit ſacculum ſatis grandem, meque introſpicere juſſit. erat autem partim laminis aureis plenus, partim ſplendentibus gemmis, & oculos ipſa luce fallentibus: &, quanti omnia æſtimarem, vultu ad blanditiem deflexo quæſivit. Ego, quem inopinato radii tam illuſtres ceperant, tribus talentis æſtimavi, id etiam, quod plerumque lenes homines ſolemus, timens, ne humiliori pretio, tanquam mercium contemptu, rogantem offenderem. At ille, Sic me nunquam educandi metalli ſolertia fallat, inquit, ut tam illuſtres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

gemmæ ſeptem facile talentis venient. Tibi tamen hoc erit orientis amicitiæ pignus, quod deſtinata tuo judicio pecunia, tribus inquam talentis, ſacculum auferes.

Nihil ineptius, quam apud inverecundos latrones pudore teneri. Ego ne viderer homini diffidere tam docte blandienti, cœpi veſtium nodos ſolvere, eductamque de variis pecuniam receſſibus numerare: hoc uno ſapiens quod particulam, quæ in ſumma veſte prope humerum latebat, intactam omiſi. Igitur cum ſeſquitalentum prompſiſſem, negaremque alios mihi eſſe in præſentia nummos, ſceleratiſſimus carnifex primo ſacculum ſuum recludere cœpit; mox ut etiam à me reponi pecuniam vidit, inquit, Quicquid gemmarum eſt, potius ſorte fideliſſima partiamur. Ego in duas partes quam potero juſtiſſime diſtinguam; tu ſeſquitalento quam voles partem optabis. Placuit etiam amentiæ meæ conditio. Itaque diviſis exquiſitiſſima ut videbatur diligentia gemmis, cum expenderet pretia, & videretur optima fide ſolicitari, omnem ex animo meo ſuſpicionem abſtulit. Laminæ etiam aureæ in diſtributionem venerunt; ut feliciſſimo mercatu crederem à me exiſſe pecuniam. Cum igitur, tanquam ille quondam Philoſophus, pro Punicis malis ceram tenerem, hilares ad cœnam conceſſimus, & ſuaviſſima remiſſione animi condivimus epulas ad faſtidium pompamque venientes.

Ac poſteaquam in domum meam redii, nunquam mihi ſuavius fuit, cum animus lucri confidentia plenus etiam in medio ſopore non ceſſerat, & inani cogitatione deluſus, gemeret tantum temporis ſuis quæſtibus intereſſe, quantum moræ lenta nox opponeret.

Pons in illa urbe celebris lignea radice conſurgit, & trabibus artificioſe compactis non tam undis tranſeuntibus obſtare laborat, quam auri argentique ponderibus anhelans ſub pretioſa mole deficit. Hinc & illinc aurificum domus & officinæ quaſi continuo ſplendore lucentes, unionum quoque gemma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rumque ſupra felicitatem Indi littoris copia, quo etiam meas merces cum tuliſſem, ſenex quidam, inſpectis diligenter gemmis, Et me, inquit, deridere credis, jam à cunis inter gemmas educatum, qui vitreæ fractæ particulas pro lapillis rarioribus objicis? Ego indignans, velut à cauto ſene deluderer, maledixi tabernæ tam inſigniter mentienti, & in aliam me contuli: ubi me penè totum crudelior fortuna evertit. Nam cum Hyacinthinam inaurem fabro traderem, pretiumque velut ab alio empturus rogarem: Quanti, inquit, cryſtallum emeres ineptis ac ruſticis fucis imbutum? Tum ego ſmaragdum porrigere, ac pellucidam unionem, quantam Ægyptia mulier non diluiſſet Antonio. Sed cum omnia ejuſdem notæ eſſent, non averti tantum artifex aut ſpernere: ſed convitiari ac palam non impoſtorem modo ſed furem dicere cœpit. Quotquot vero permeabant per ſublicium pontem: cum teneri furem crederent, ſic reſtabant ante ædiculæ limen, ut liberæ undæ ad ſubditi obicis retinacula colliguntur. At ego non alias minus vivus omnem doloris ſenſum amiſeram; nec advertebam hominem omnes veſtium mearum receſſus importune ſcrutantem, palamque efferentem ſaxa gemmarum colore tecta, laminas æneas, quæ auri ſpeciem tenui cælatura traxerant. Igitur non amplius audiebam ut latro, ſed ut adulterator monetæ & publicæ vindictæ ſervandus, cum ſubinde redeuntibus nervis in hoc ſaltem miſeri ſenſus patuerunt, ne ignorarem me miſerrimum eſſe. Tum profuſis lachrymis, vultuque qui non tantum à me nefas commiſſum eſſe diceret, iam ſilentem populum & audiendi avidum affatus ſum. Si non omnis miſeris fides cum calamitate decedit, illud juro, non ſcelere meo, nec fraude, id quicquid eſt concitum turbæ: Virtus, & credulitas fidei meæ teſtis, in has me anguſtias conjecerunt, malitiæ dolique rudem: de quo id hactenus ſenſi, primum eſſe nefas in ſe admittere, ſecundùm in alio ſuſpicari. Itaque cum heri bonæ fidei integritatem, ſeu verbis, ſeu inceſſu, ſeu etiam aliquo geſtu, incautus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tus prodidiſſem, viſus ſum præſtigiatori turpiſsimo facilis præda, & quæ maculas magis pondere, quam exeundi ſubtilitate turbarem. Nec illum fefellit opinio. Nam hæc penè inania gemmarum ſimulachra ſeſquitalento permutavit.

Cum non ſolum lamentabili fletu ſermones meos, ſed omni etiam execratione firmarem, circumſtantis populi impetum ſtatim fregi. Itaque aliis ad riſum, pluribus ad commiſerationem verſis, peto rogoque, ne mihi nullo merito calamitoſo deſint: eant una in ſycophantæ domum, & ſceleris tam atrocis præmium ex facinoroſis manibus extorqueant. Id ſaltem ſolatium paupertatis fore, ſi non inimicum ditaviſſem. Aſſentantibus cunctis, ſeu qui odio in ſcelus ducerentur, ſeu quos in miſerabilem pietas excitaret, ſeu denique qui turbas ad flagitia peterent, ducem me præbui; cum ſubito lictores publici aſtiterunt ad latus, moleſtiſsimo ſatellitio, & aut in meam, aut in æmuli pecuniam intenti, quorum paulo ante aliquot nobile ſuæ artis facinus ediderant. Nobilem fœminam de curru detraxerant. Flagitabant nummos, quos neſcio quis creditor per judicem petiiſſet. At illa, ſe vero non abnuere, non negare, dicebat. paterentur iret in ædes, expeditos traderet numos, neu ſe vel cuſtodia, vel abſtractis equis, indigne laceſſerent. Nec impetravit aliquid à barbara gente, etiam licentius ſæviente, quod extorquere verbera vellent, magni ſemper ſeu fuſtem ſeu lorum ementes.

Cum autem jam eſſemus in limine, venit intrepido vultu caupo, & quid apud ſe vellemus, audacia quæ conſcientiam celaret, interrogat. Tum ego; mediocris ſtaturæ hominem, macilentum, calvum, fuſca barba, pallida cute, me quærere dixi, quo cum heri cœnaveram. At ille tamen apud ſe divertiſſe, aut omnino pridie quenquam cœnaſſe in ſuis ædibus negans, me ipſum turpiſsima ſuſpicione perſtrinxit. Iam apertis clamoribus laceſsitus nihil mollius vinculis expectabam: cum cauſæ meæ fiduciam deſtrueret diverſitoris conſtantia, nec, elatis om-

omnium vocibus, ſatis audiretur defenſio. Itaque geſticulanti dextera, etiam hianti ore, ſignificavi eſſe quod loqui vellem. Tandem impetrata pax dicendi locum fecit, &, Si, inquam, neminem in domum admiſiſti, dic, ſi potes, qui erant illi homines, qui in ſuperiore cœnaculo totum diem bibendo conſumpſerunt? Quos cum ebrios ac petulantius rixantes velles compeſcere, ictum in ſupercilio accepiſti, projecta lance, & perſolutam cutem uſque ad ſoliditatem oſsium merſa. Dic etiam, num affines tui, num familiares erant, quos ex ultima Iberia venientes longo ſermone excuſaſti, quod noctis ad epulas ſocios adduceres. Neque in re incerta verſor: Meam cauſam eorum ſarcinæ agent, ipſique præterea hoſpites, ſi expectatis, dum à negotiis ad prandium redeunt.

Cum tam indubitatis indiciis agerem, cogeremque adverſarium quærere quod diceret, mutatum vulgi ſtudium, & innocentiæ meæ favor penè cauponem evertit: cum is omnium clamor eſſet, hominem nequam & arte ſua dignum, non ſceleris modo gnarum, quod in me, quiſquis erat, ille planus cogitaſſet, ſed etiam prædæ participem, per indignam advenæ calamitatem augeri. Receptatorem latronum, & ipſis pejorem aggreſſoribus, ad publicum exemplum caſtigari debere. Nihil mihi unquam illo jucundius extitit; quoniam non deerant, qui vinciendum cauponem, ac ſervandum dicerent. Sed nihil fiebat tardius, quam quod omnes imperabant. Nullus injiciebat manum, aut pro imperio in cuſtodiam ſequi jubebat. Nam lictores, ut qui lucrum captarent, nec hominem tenebant, quoniam poſtea dimitti non poterat; nec abituri erant, niſi ſceleris pretium ſupra debitam juſti officii mercedem duplicaretur. At diverſitor, ſeducto ex lictoribus principe, quadraginta denarios in ſingulos lictorum, qui adeſſent, erogaturum promiſit tanta ſubtilitate, ut nemo adverterit, niſi per ſimilem malitiam doctus. Incipiebat mihi eſſe ſuſpecta lenti ſupplicii mora, cum lictor, cujus venalis fides conductam operam

præſtabat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

præſtabat, vanum eſſe de quo diſputaremus ait: id ſolum quæri, num adeſſet qui me adulteratis gemmis deluſerat. Scrutanda penitus omnia, nec abditiſſimis domus latebris eſſe parcendum. Tum irrupit in ædes, & ſtabulario nequiſſimo (id quod moliebatur) effugiendi locum fecit. Interim ad negotia populus deflexerat, &, ut in tumultibus ſolet, omnium impetus in turpiſſimum languorem deſinebat: cum ſolus, & inviſus, ad ſceleratum limen adſtarem, & lictores omnia permiſcerent in ædibus affectata diligentia, quæ, quo erat falſior, eo ſtruebatur ſolertius. Cumque inanem diu laborem finxiſſent, tandem nunciant abeſſe hominem, &, ſi quid in cauponem haberem, magiſtratus juſſu ad judicium evocandum: ſe non poſſe indemnatum, & cujus flagitium erat ita obſcurum ut poſſet negari, in cuſtodiam trahere. Id reſtare, ut largius laboris mercedem numerarem: quoniam bona fide me ſequuti tres penè horas conſumſerant. At ego tanta improborum contumacia excitatus, negavi aliquid proditoribus daturum, præter preces, ut evenirent quæcunque publicum in illos odium quotidie concipiebat.

Nec jam languide iratus ad Prætoris urbani tribunal devolo, ſcelus cauponis & lictorum perfidiam veris indiciis delaturus. Erat autem in Arcula (ita Prætorium appellant) tam frequens concio, ut inſtar unius molis aut corporis coiret arcta & congeſta frequentia. Simul movebantur, una ceſſabant, &, quod eſt rariſſimum, uno veluti ore nunc ſilebant, nunc in riſum affuſiſſime concitabantur. Cum jucundum remiſſumque tribunal admirarer, adverto judicem indigniſſimum qui inter mala verba habitet, ſublimi ſede, vultu gravi, ore ad antiquorum majeſtatem compoſito, penè ad ridiculam controverſiam moveri, ut ſeveritatem judicantis non ſervaret. Stabat enim ludicro amictu reus, ore purpureo, viridi cucullo, cui, cum fatuorum principatum aliquot jam annos tenuiſſet, repente æmulus tantæ fortunæ controverſiam faciebat. Nec deerat patro-

nus

ius magnificæ cauſæ, qui principem numeroſiſſimæ gentis de ſtatu dimicantem tueretur. Illum patre, avo, majoribus fatuis ortum prædicabat; matris familiam nunquam ſapuiſſe, nec pium filium degeneraſſe à gentilitia mente. Meminiſſent magiſtratus, in quanta cauſa judices ſederent. Concuti rempubl. ſi bene animati in Principem fatui ducis injuriam perſequerentur; qui me hercle, inquit, ſi omnes ad arma properabunt, non inveniet ſapientia defenſores. Quot enim vel ex iſtis, qui me nunc audiunt, taciti, & velut in partes non abſtracti, ſi ſemel Moriæ vexillum effulſerit, pro ſtoliditate pugnabunt? Non hoc ſeculo Clazomeniis ſolis inſanire publico decreto conceſſum eſt. Nihil tutum, nihil ſyncerum relinquetur; nec aliud pugnam cædemque prohibebit, niſi ſi forte in quos ſæviant non habebunt. Magna imperia nec apud prudentes ſine formidabili concuſſione mutantur. Verendum eſt, ne, ſi tantæ multitudinis jam placida tranquillaque moles excitabitur, non magis de imponendo duce, quam de ſedando exercitu quærendum ſit. Patiamur fatuos conditionem ſuam ignorare. Sint ſuo judicio prudentes, nec cogamus & vitium eos & vires agnoſcere. Adjuvabat omnia princeps fatuus, ridentibus lachrymis, nutuque, ſi vinceret, ſingulis apud ſe dignitates deſtinans.

Videbam non vacare miſeriis meis judicem, neque potius per me quam per diſertos patroni queſtus rem publice deferendam. Itaque cum hora penè duodecima litem jucundiſsimum diremiſſet, admiratus tot cauſidicos è ſubſelliis ſurgentes, quot olim cauſæ non erant, omnium ora vultuſque penſabam. Illius torvum ſupercilium horrebam, illius explicatam laſcivamque barbam oderam: nec erat quem non aut reverentia aut faſtidium prohiberet adiri. Cum jam omnes dilaberentur, ſeu fato, ſeu fortuna, poſtremus exceſsit vir cenſorii vultus, ore, inceſſu, modeſtia Cato: Quem ego tandem audacior cum ſubmiſsione viliſsima ſalutaſſem, Si es, inquam, quod te hominum exiſtimatio, quod te probitas,

quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

quod ipſa iuſtitia prædicat, conditionis miſerorum columen, afflictæ virtutis patronus, noli contemnere benefaciendi materiam, quam heu! meo tibi damno fortuna ſuggeſsit; quem ex florenti ſtatu facilitas aſtutis prædonibus patens in indignam calamitatem miſit. Tum prolixam mali ſeriem dolentibus verbis, & ipſis penè gemitibus in conſpectum dedi. Nec pro re moveri videbatur. Sed poſtquam medium ejus, quod ex lite conſequerer, promiſi; tunc allevare oculos cœpit, tunc mulcere animum meum, dolorisque ultionem promittere. Igitur poſtero die ad tribunal adeſſe juſsit, vultu quantum poſſem funebri, liberali tamen veſte, fictaque conſtantia, ut viderer judicibus & bono loco eſſe, & ſolo adverſarii ſcelere miſerabilis, cætera ſuæ fidei concrederem. Cum ſic ab eo diſceſsiſſem, ut omnia optimo ſtatu eſſe putarem, liberius totum diem variis cogitationibus impendi; nunc Callionem ac Fibullium in meum ſupplicium incenſos, nunc crudelem Percantis adulationem reputans, ſi qui me caſus ad immite ſervitium retraxiſſent: & fronti literas eſſe, quas crinis utcumque celabat, velo ut in obvios nec cogitantes fideli, ita in curioſos & ſcrutantes imbecillo: & me teſtibus, ſi negarem, poſſe convinci, & ipſam domini potentiam mihi copiam defenſorum non facturam. Contra obſtabat regium Gelonis nomen, animuſque ſupra ſervum erectus, & nullum de ignota ſtirpe præjudicium, niſi quod de externis præclarius ſentimus.

Cum hæc ſolicitudo animum in craſtinum protraxiſſet, iremque ad Prætorium, occurrit in ipſo aditu vir, qui magnificus videri poterat, ſi quod inter illuſtres veſtis diſcrimen faceret, meque nec cogitantem benigniſsime ſalutavit. incipiebam timere, ne venales etiam gemmas afferret, cum ille habere ſe dixit quæ è re mea forent audire: commodarem aliquantulum aurem, neque, ſi me aliqui circumveniſſent, ex alieno ſcelere ſuam fidem metirer. Quamquam omnibus diffidebam, non videbam tamen quæ fraus timeri ejuſmodi colloquio poſſet. Itaque

humaniſsi-

humaniſsime, & tempus, & ſecretum, ſi res poſtularet, promitto; ſimulque in oblongam porticum deſcendens, cœpi expectare ſermones hominis longa cogitatione ac veluti ſuſpiriis ſibi præfantis. Non alias, inquit, durior natura extitit, quam cum levari mala voluit atrocibus remediis, ut interdum morbo ſævior medicina valetudinis deſiderium tollat. Multi dolores non leniuntur, niſi membra quæ dolent exſeces, & interdum eſt levius ægrotare quam ſanari. Idipſum, quoniam deteriora Naturæ imitamur, humana diſciplina decrevit. Etenim lædi, ſpoliari, contumelia violari, magnum malum, & ſeu famæ noſtræ, ſeu fortunis acerrimus morbus: ſed remedium diluit tam amarum conſuetudo noſtra, ut non tam invitare videatur ad ſanitatem ægros, quam ſanos prohibere ne doleant. Iudicia dico, & crudeliſsimos Advocatorum aſtus; quos, ſi litigare perſiſtis, intelliges nihil minus quam prædones ſævire, niſi quod lentius cædunt. Ille diverſitor, per quem damnum te feciſſe clamitas, ecce tibi omnibus modis purgaturus crimen eſt, etiam ſponte pecuniam refuſurus, quantam nulla tibi judicum ſententia dari imperet. Conſcium fuiſſe ſceleſti conſilii, quo te fucatis gemmis vir nefarius deluſit, negat. Sed cum nollet domum ſuam infamia laborare; te prohibuit cum lictoribus irrumpentem in ædes. Et jam anxias litium curas, jam avaras patronorum artes omni pretio redimit; me legatum ad te miſit, utpote qui mutui commodi admonerem. Tuo bono reduces veſtigia, dum adhuc in limine hæres, nec dum interius tractum adducto velut oſtio incluſerunt Patroni iniquiſsimo labyrintho: ubi te calumnia atque mora, omni Mæandro pigrius ſtante, ludificentur. Semel mihi controverſia fuit, quam componi per Iudices vellem, cum omnes interpellarent ſtultitiam meam, &, quod nunc tibi vaticinor, mihi plerumque minitarentur. Audies, hoſpes, rem admirabilem, & quæ te non alio ſtupore circumfundat, quam ut quæras, num eo uſque pertigerit mortalium ſcelus. Eram paſſus atrocem ab amico injuriam,

riam, qui epulis obrutus, poſtquam appellavit contumelioſe, etiam graviter multaverat, immiſſo in me ſervitio, dentemque, ne nullum eſſet ſceleris veſtigium, ab ore excuſſerat. Quid multis? conveni in judicio: elegi patronum qui cum diſertiſſimis certabat, nec corpori parcebam, nec pecuniæ. Sed hoc mihi nocuit, quod incideram in opulentum hoſtem, qui prævaricatorem turpiſsimum (illum, inquam, qui mihi Advocatus erat) duobus talentis emit; ut non amplius niſi ſua voce loqueretur. Languebat Oratoris mei facundia, quoties jubebatur pro me loqui, nec ſententiæ ſequebantur, nec penè cohærebant verba: ut Iudices eloquentem hominem crederent non naturali vitio, ſed cauſæ infirmitate labaſcere.

Cum igitur ſpem meam multis dilationibus fruſtraretur, tandem exactis aliquot annis reſtabat, ut quæſitor aliquis pronunciaret. At ille nefarius ſuſpectos mihi plurimos ex iis qui ſedebant in cauſa judices proclamat: ac ut in me moveret odium, quanto non laborant nocentiſſimi rei, petit ut ſancti quique Iudices nominatim excedant: id à me mandatum iniquiſſima vociferatione firmabat. Aberam unius diei itinere, cum hoc per amici literas nunciatum reditum meum in urbem tantum non præcipitavit. Nihil expeditius videbatur, quam ut hunc probare poſſem dolo malo intervertiſſe cauſæ meæ famam; ac cum deinde ſequeſter, de cujus manu talenta duo ab adverſario meo ſumpſerat, interpoſitis inimicitiis, rem ad me detuliſſet, in jus vocare hominem, & prævaricationis accuſare auſus ſum. Exitum meæ miſeriæ ſic comprehendam, ut & intelligas nefarium ſcelus, nec mihi moleſta ſit fuſa calamitatis narratio. Tot artibus egit, tot fucis circumamictum crimen ſuum velavit, ut immineret periculum, ne in me velut laceſſitæ innocentiæ temeritatem vindicaret. Viciſſe mihi viſus ſum, quia non perii, nec aliquid amplius impetrarunt amici mei, quam ut integra fama poſſem à lite diſcedere.

Non nego ſanctitatem Iudicum hæc mala mulcere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

te, non patronorum ſanctitatem (eorum qui à communi facinorum orbita deflectunt) publicam aliorum infamiam velut abſtergere. Sed notum naufragiis mare non ſalute aliquot navium amittit crudelitatis nomen: nec proba eſt Sirenum vicinia, quoniam tranſeuntem Ithacum non evertit.

Iam vero quibus pœnis digni ſunt, qui hos homines propellunt in forum, qui, inquam, nihil minus quam peritos æquitatis humanæ ad Oratorum ſubſellia trudunt? Sacerdotes & Antiſtites Themidis dico, quorum è ſcholis inexperti adoleſcentuli cum empto teſtimonio ad clientum ruinam ac penè fatum proruunt; ut, quod olim ferebant: *aſinus ad lyram*, id oraculum putem in hæc tempora deſtinatum. Quid ille qui nuper cum inter patronos referri quæreret, protulit teſtimonii libellum, quem non magis quam Iuriſprudentiæ codices lectum, etiam ſibi abſens procuraverat? Credebat contineri, ſe civilis ſcientiæ ſtudiis meruiſſe quem omnia tribunalia audirent. Erat autem ſcriptum, illum medicinæ peritum cooptandum in numeros eorum, qui præcocia fata ſaluberrima ratione morarentur. Hinc riſus ab iis plurimum editi, qui tantum eruditius peccaverant. Videbatur haud ſpernenda monuiſſe, volebamque ulterius audire ſuadentem, cum Percas ad me veſtigandum miſſus, neſcio qua fortuna in eandem porticum ſe conjecit, meque nec opinantem ſæviſſima oratione perſtrinxit, &, Teneo te, inquit, Euphormio, teneo fugitivum, teneo ea cruce dignum, quæ etiam ultra mortem deſæviat. Cum aſſueviſſem eſſe miſer, & pallidi vultus nullo metu ultra poſſent albeſcere, intentavi in irruentem manus, & conſtanti lumine tantum non transfixi minantem; ac deinde cum aſperrimis vocibus detonaremus, & ille veluti pro præda, ego pro ſalute dimicarem, iam advolaverat ad nos populus, quantus pridie ad cauponem non iverat, & tanquam in arena luctantes etiam penè hortabantur ad pugnam. Sed cum ille me ſervum vocaret, ego impoſtorem dicerem; cum ille Callionem, ego libertatem, inclamaremus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ramus, alius minis, alius fletu ageret; uterque velut per compendium confluentes ad ſpectaculum homines ſuæ cauſæ admonet. Ille Callionis ſervum, Callionis fugitivum dicebat; Ego contra liberis parentibus ortum, unaque cœna improbe emptum referebam. Viſa res multitudini digna, quam non aliis mandaret. Statim obtinet miſeriæ favor, ſtatim vindicias ſecundum libertatem dandas cenſet: Percantem importunius obſtantem expellit. Ego vero per Curiæ veluti poſticum egreſſus mox Alexandria me proripiens, & in tutiorem urbem diſceſſi; & quoniam res ad populum tradučta eſt, vos qui hæc auditis, qui legitis, quamquam eſtis omnes improbi judices, non recuſo.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

PARS II.

Illuſtriſſimo & Nobiliſſimo Heroi,

ROBERTO CECILIO,

Comiti Sarum, Summo Quæſtori, & Regiorum Secretorum Præfečto, Nobiliſſimi Ordinis Periſcelidis Equiti, Sanctioris Conſilii Senatori ſanctiſſimo, &c. Euphormio S. D.

NIhil mihi debes, ſed virtuti tuæ (Inclyte Heros) quod hic liber honori tuo datur. Neminem oportuit omitti in publico queſtu, & qui in vitia non patebas, ſaltem nimiæ virtutis debuiſti accuſari. Durum enim impoſuiſti mortalitati onus, quam poſſe ad tantũ faſtigium pervenire docuiſti penè ad Superos virtutis conſortio provectus, ſic ut nemo humanæ Naturæ imbecillitate jam aut humilitatem ſuam aut ignaviam excuſet. Et hanc accuſationis tuæ laudem quicquid hodie eſt eruditorum ad Nepotes mecum deferent, eritque mirabilius, quod jam Orbe ſeneſcente repertus ſis, qui

omnibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

mnibus famæ magnitudine umbram feceris, quorum dem vel induſtriam antiquitas laudavit, licet ad mnium ſeculorum interitum ſcelera morientibus virtutibus ſuccedant, neque Cronus magis veritatis quam itiorum pater ſit. Ego ſane tibi hoc libello, veluti ongo plauſu gratulor, cujus ſonus in omnem ætatem urabit. Et quidem tuæ gloriæ meos & meorum enſes ovi, nec interim credidi inutile munus, ſi te quoque xermis colerem, & tuum nomen legeretur in hac harta, quam publici favores tam benigne ſuſcipiunt. Magni homines ſcribentium pennis ab invidia ad æteritatis ſudum feruntur, & quantum ad poſteros nihil mplius Achilles fecit, quam placuit benevolentiæ Homeri. Et nunc quidem ſatis erit te Quæſtorem iſti udicio feciſſe, ut omnia facinora tua voce damnenur, quæ in hac Satyra velut ad tribunal tuum coëgi. Cæterum hoc deinceps vigilantiſſima devotione enitar, ne quid ex tuis virtutibus poſteritatem lateat, & tano latiori volumine, quam quod hic vitia caſtigat, tuas laudes implebo, quanto eſt humanius gratulari dotibus naturæ, quam flagitiis iraſci. Vale.

IO nunc exilia atque luctus, io mortalium ſcelus & fraudes, & quicquid in Euphormionem crudelius Numen invenit, io nunc ceſsiſtis triumphanti! ego te, quicumque Euphormionem Deus urgebas, ego te pertinax fortuna laſſavi. Iam de fluctibus extuli pedem, jam evaſi de naufraga rate, & arenulam ſecuris oſculis adoravi. Et nunc de littore Oceanum luſtro, cauteſque & vada, quibus me iniquior tempeſtas illiſit, gratiſſimo horrore contemno. Iuvat ô Luſiniam reliquiſſe, juvat per errores meos, & Callionis injurias, fraudeſque ſodalium, hanc conditionem emiſſe, quæ me hodie florentem contumacibus fatis oſtendit. Sine cauſa iraſcebar meis malis: & me cum Themiſtocle calamitas felix in altiorem extulit ſortem. Ecce jam effugi fortunæ imperia, ecce jam in Scolimorrhodiam perveni, regionem feliciſſimam, meaque Luſinia meliorem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

meliorem. Illic me miſeriarum pelago vagum hu manior portus accepit: illic tranquillior aura demul cet, & jam Parcæ mitibus decretis ſuum in m crimen excuſant. Hac mercede calamitas placet, & quam antea miſerabili ſtylo depinxi, ea quoque ju cundiſsima ſerie hanc chartam implebit. O ſordid amatores terrarum, ô capaces ſcelerum mentes, ne que vos peccandi libidinem expleviſtis, & ego ma ledicta non conſumſi. Iam in Scolimorrhodiæ lit tore tutus inſiſto, jam donaria templis appendi, & in ipſa reſidens ara, ex qua diis æquoris libavi, ve ſtra flagitia atque nefas liberrima exprobratione pro mulgo.

Cum Alexandria diſceſſiſſem, & crudelitatem Percantis fugiens, & Callionis potentiam, ipſa malorum conſuetudine robuſtus, per varias gentes fluviorumque diſcrimina inſtar Æneæ aut Vlyſſis diu exilium meum circumtuli, donec in amœniſſimam civitatem deſcendenti ex vicinis montibus ædificiorum cultus, & camporum pulchritudo, aliquam quietem perſuaſit. Flamen ſatis capaci alveo planiciem, quæ inter montes extenditur, percurrit; & humore æqualitatem camporum colliumque radices ſubeunte, liberalis gleba rerum omnium culturam admittit; ſummi montium vertices lætiſſimis ſylvis æſtatis voluptatem, & hyemis ſubſidium alunt: vites deinde atque horti continua ſerie ad planiciem extenduntur, quæ in paſcua & fruges diſtributa innumerabiles vicos penè in civitatis majeſtatem conjungit. Circa urbem hinc feliciſſimum olus, hinc aperta ambulantibus ſpatia viſuntur, præcipue qua fluvius exceptum convallibus montium calorem leniſſimo tepore perfundit. Vrbs ad utramque ripam poſita ſatis operoſo jungitur ponte, habetque non ſuperbæ molis domus, ſed lapidibus optimis & elegantiſſima arte porrectas. Delphium urbi nomen eſt. ibi plures externi quam cives, propter commercium literarum, vivunt: quippe diſciplinarum ſtudia non alibi illuſtriora habentur, & Acignianorum fama veluti ad orbis ſupplementum æternam ibi juventutem conſervat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Ego vero poſteaquam intellexi, quam multi ſe literis ex paupertate vindicaſſent, etiam ignorantiæ pertæſus, quæ mihi rerum antiquarum notitiam auferebat, ut neque veterum miſeriis ad ſolatium uti poſſem, conſtitui me in eruditorum diſciplinam dare. Iam grandior adoleſcentia, & penè in maturam virilitatem declinans abhorrebat à puerorum conſortio, quibus me elementa literarum miſcebant: ſed non fui ſub pudore, & meta itineris, quod intrabam, omnem ſaxorum ſcabritudinem, ſpe dulciſsima lævigavit. Etiam perſuaſi iracundiæ meæ, ne repudiaret beneficia, quæ ab Acignio offerebantur, id eſt, ne injurias, quibus olim innocentiam laceſsiverat meam, in me ipſum ſtultiſsimo furore punirem.

Igitur anguſta habitatione contentus, mihi de quibuſdam libellis, qui ibi optime emuntur, providi, & ad gymnaſiarcham Acignii miniſtrum veni. Ille tum terribili gravitate in neſcio quam puerorum levitatem ſæviebat, & penè me ipſo ſupercilio inſtar ſimulati Saureæ abegit. At vero poſteaquam animum explicui meum, excuſavique annos quibus iniquior fortuna inviderat manſuetudinem ſtudiorum, ſane viſus eſt miſereri meæ ſortis, quæ mihi pueritiæ labores in illam ætatem ſervaverat: & aliquantulum hortatus, ne pulcherrimum curſum ſinerem contrariis ventis perverti, me ad infimi ordinis Scholaſticum manu duxit, & in auditorum numerum relegit.

O pater, Aoniæ moderator maxime turbæ,
Qui Xanthum Lyciamque colis, Delonque vagantem,
Et Claren, & Delphis famam vocalibus addis:
Da faciles vultus, meque ad tua limina deduc.
Non ego Bacchæos inſana per avia thyrſos,
Non buxos Phrygias, aut ſancta ſilentia poſco,
Queis Celœa domus, queis ſe bona jactat Eleuſis.
Tu tantum mihi Numen eris: te præſide terras,
Phœbe pater, totumque licet contemnere cœlum.
Te, cum diſpoſitis imponis carmina nervis,

Mirantur laudantque dii, vincique fatentur:
Et qui certa fero molitur fulmina jactu:
Et qui Biſtoniis acer deus imperat oris.
Nec minor in terris regnans pater: Orphea nigri
Victorem ſenſere Dii, tecumque loquutus
Horriferum Ajacem timidus confecit Vlyſſes.

Cæterum quod in pueris eſt ſeveritas parentum, aut ſupplicii timor, illud mihi erat pertinacia virilis, & proprii conſilii decretum, ut improbo labore ætatis diſpendium redimerem. Et qui quondam iam ſeverus alienos penſaveram mores, tandem eruditis cogitationibus intentus ſupervacuas omiſeram curas; cum Acignianorum diſcordia, quæ illos in Delphio cum quibuſdam etiam literatis committebat, me ad priſtinam indignationem reduxit. Proh cæca vitiorum libido! proh rerum minimarum in ingentia crimina ſat patentes anguſtiæ! Non leviori collidebantur certamine, non minus atroci ambitu pugnabant, quam ſi diadematis fortunam tam ludicra promiſiſſet victoria. Qui aliis imperarent in anguſta urbe, inter homines liberales quidem, ſed obſcuros, pertinaci æmulatione quærebant; ſufficiebant odiis inania dignitatis nomina, faſceſque ſine ſecuribus puerorum tergis hærentes. Nulli interim ſeverius in ambitum dicebant, nulli frequentius numerabant ſuperbiæ mala: & dum parvis occupati neſciunt ſe gloriæ impendere miſerrimam mentem, in illuſtrem ambitum magnatum, in ſolicitas Principum curas ridiculi declamatores inquirunt, quaſi interſit inter ſordidam & magnificam vanitatem, niſi quod hæc peccandi impotentiam oſtendit, illa autem ſplendidis velis ſaltem mortalium crimen excuſat. Nam ut optimæ meſſes fortiore nutu ventis reſiſtunt, & inanium ſegetum caſſi vertices nullis auris obluctantur, ita capacibus honorum non niſi digna gloria imperat, immerentes autem ſolum dignitatis nomen corrumpit. Romani Bletoneſios publico judicio poſtularunt, quod hominem Diis immolaviſſent; cum ipſi duos Græcos, totidemque ex Gallia mulieres in foro Boario etiam per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſacrorum ſuperſtitionem viventes defodiſſent. Adeo malignum eſt de alienis judicium, & multi cum Acignianorum turba iraſcuntur illis vitiis, quibus ipſimet ſuam famam indigniſſime maculant.

Hæc ſæpius reputabam inter Muſarum otia, cum interim aliquantulum deflexit meæ fortunæ malignitas, & quietem ad colligendum ſpiritum conceſſit. Erat in Delphio vir externus, omnium ſuffragiis ad probitatis famam provectus; Themiſtius appellabatur. Is cum modicas opesſua induſtria quæſiiſſet, neque genuiſſet liberos, ſe nonnunquam fortunatum prædicabat, cui arbitrium hæredis natura conceſſiſſet. Ego me in illius familiaritatem non altiori ſpe, quam jucundiſſimæ conſuetudinis, immerſi: cum neſcio quo Deorum beneficio mei mores & ipſa cupiditas ſciendi optimo ſeni placuiſſet. Forte per auditorum ordines promotus exordiebar ſapientiæ ſtudium, cum me Themiſtius in proprios penates recepit, & cum tempore convictuque fatalis amicitia creviſſet, nec repugnante conjuge, quæ jam anus non cogitabat de liberis, in bonorum hæredem adoptavit. Cæterum averſatus improbitatem mortalium, non minus ſæpe querebatur quam ego, quod olim florentiſſimam patriam incautus reliquiſſet, quippe ſe in Scolimorrhodia natum eſſe, feliciſſima regione; ubi cælum optimos campos continuo tepore perfundit, & tardiſſima ſenectus reſolvit expectantes; illic autem homines vivere, non quales in aliis regionibus videbam, ſed ſynceris animis innoxios, & qui à Deorum vita ſola mortalitate diſcreparent. Sed dum in exteris regionibus, inquit, adoleſcens vagarer, forte incidi in amorem, qui me veluti per Calypſus aut Circes blandimenta perpetuo exilio damnavit. Nam cum iſtam conjugem duxiſſem, elegantia morum & formæ pulchritudine mihi conciliatam, nunquam aut illi perſuaſi commigrare in patriam tam felicem, aut mihi, ut relicta chariſſima parte ſolus tantis bonis incumberem. Tu vero Euphormio, quem mihi jam præcipitanti in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tumulum velut ad extremum ſolatium fortuna perduxit, ſi fides amori meo, cui ad orbitatis levamen ſuffeciſti, vide ne, cum extremum mihi diem numeraverint fata, hæreas in iſtis regionibus, ubi nihil invenies aut Scolimorrhodia mea, aut Luſinia dignum. Sed in patriæ meæ humanitatem concede: de qua tantum timeo, ne tibi omnium charitatem admiranti etiam in contemptum mea benignitas veniat. His ille & ſimilibus verbis ſæpe apud me extollebat Scolimorrhodiam: ut jam nec dubia mihi eſſet profectio, ſi tam bono parenti ſuperviverem. Sed diſcedere à latere ſpirantis neque ego voluiſſem, neque ipſe niſi moleſtiſſime laturus videbatur.

Ecce autem dum in hac felicitate ſaginor, & penè errorum memoriam tam commodi penates obruunt, jam in alia terrarum parte mihi nova malorum ſemina fortuna quærebat. Quippe florebam in alia civitate, famaque pulcherrima ubique efferebar, quod veluti ſecretus cum Themiſtio vivebam; neque lupercalium videbam laſciviam, & cum ſibi diſſimilis Saturnus gaudebat, publicam licentiam mea abſentia damnabam. Iam me modeſtiores ambiebant, neque erat parum ad laudem, ſi quem frequenti conſortio dignabar. Forte accidit ut inter Themiſtii cultores juvenis quidam optimæ frontis, quodque maxime amabam, penè nimia modeſtia lenis, meam familiaritatem pertinacius quæreret. Nec contentus communi benevolentia, quam facile in omnes expromebam, ad arctioris amicitiæ ſacramentum incitavit. Non potui diu negare tam officioſum munus, præſertim cum pignora haberem animi non languide ad virtutis difficultatem exſurgentis. Itaque paulatim ad extremam charitatem deducti ſumus; reſtabatque arctiſſimæ neceſſitudini, ut illi prioris vitæ miſerrimam ſeriem narrarem: ego viciſſim, quis eſſet, & ex qua gente aut parentibus, cognoſcerem. Hæc diutiſſime non ſine pertinacia celavimus: nam & ego contemptum ex tot fortunæ ludibriis timebam, & ille altioribus cauſis deterrebatur aut patriam aut genus confiteri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Forte in Themiſtii umbraculis eramus, & poſt ſuaviſſimos ſermones, Ego vero, inquam, Anemon, ſi tantum mihi virtutibus notus eſſes, tamen rogarem cui arbori precioſum ſurculum orbis deberet: nunc vero quoniam intima vitæ conſuetudine permixti in eandem felicitatem eoſdemque juravimus caſus, noli admirari, ſi vehementius exopto, & parentum fortunam, & rationes tuas, nihil diſſimulata oratione audire. Ille corpus meum amabili brachio incinxit, oculiſque mœrore blandiſſimo in me defixis: Vides me, Euphormio? inquit, mihi crede, & hic cultus & vivendi ratio meæ gentis dignitatem ſubtiliſſima ratione mentitur. Quippe magnis parentibus natus in hanc communis vitæ ſimplicitatem, mea ſponte, & clandeſtinis conſiliis deſcendi. Iam illud à pueritia cognovi, quantis caſibus humana omnia vertantur, & nihil tam ſecuris radicibus niti, in quod violentia fatorum non valeat. Nam ut pater in altiorem conſcenderat locum, eo apertior tempeſtatibus fortunæ, nullas rerum viciſſitudines, & inconſtantiam Principum intacto remigio evaſit. Quis ægritudines animi, quis ſpem implacidam, aut pervigiles curas, nunc metuentis ruinam, nunc aliis imminentis, exponat? Et hæc mihi videbam inſtare, ſi in parentis veſtigiis hærerem: vitam ſolicitudinibus veluti aſſiduis ſentibus horrentem: ut ambitioni, & curis & nunquam voluptati ſinceræ ſic vacarem, ut mihi impendere diem non poſſem: ſucceſſuram interim mortem, quæ in ultima ſcena aulæum tolleret, & veluti puerorum luſum finiret. Audiebam quæ multi de æternitate loquebantur, & illius cupiditas mihi turbam, aulaſque & negotiorum nomina inviſa faciebat. Neque languide ambitionis & potentiæ ſupplicia effugi. Nam cum me deſtinatum audirem ad artes theatro arenæque ſimillimas, ut gladiatoriam facerem, neque aliud ex priſca doctorum hæreditate quam citharam haberem, primo impetrare veniam tentavi; ut ad ſerium animi otium mihi literarum ſtudia darentur: & poſteaquam obſtinatum parentem minime inflexi,

communicavi audaciæ conſilium cum uno Acignianorum, qui mihi primus hunc ſyderium amorem injecit, & exiguo commeatu in hanc urbem furtivis itineribus prorepſi: ubi ſi me ſcholaſticorum induſtria produxerit ad conſuetudinem Muſarum, ſtatim in arcanam Philoſophorum diſciplinam me dedam, illorum quibus unica eſt ſolicitudo, per moleſtias corporis laceſſitamque paupertatem ſynceros animos ſyderibus transfundere. Et nunc parentes mei deſolatæ ſenectutis orbitatem queruntur, mihique per lamenta & miſerrimos planctus certiorem ad Numina viam ſanciunt. Quod ſi me audis, & potes felicitatem leviſſimo impendio emere, tu quoque Themiſtium relinques, abdicatiſque mortalitatis commodis te in clientelam ſyderum committes.

Poſt hanc orationem etiam vehementius Anemonem amavi, & exoſculatus ſum impetum animi tam averſum ab humilitate voluptatum. At cum indies inter nos muſſitaremus de Philoſophorum vita, ad quos ipſe properabat, tandem ego non conſcius tantum conſilii, verum etiam particeps evaſi. Ipſum conſpirationis ſecretum, quod inter nos fideliſſimum erat, & præterea quod amicos ab hac mente averſos ſciebamus, utriuſque pertinaciam maligna voluptate acuebat.

Cæterum cum conſuetudinem meam triſtiori ſeveritate horrentem Themiſtius miraretur, diligentiuſque ponderaret ſermonum meorum ſanctitatem, non potuit amplius decipi, & penè mecum orationem habuit, quæ Æneam Carthagini ſtitiſſet. Sed non profuit apud obſtinatam mentem, cum etiam crudelitatem in pietatis parte ponerem; illudque omnino reſpondi: apud me quidem omnia quæ ſunt in humanis rebus Themiſtio cedere, Themiſtium autem cœlo. Ille poſt iracundiam, & lachrymas, & cætera quæ in me valitura arbitrabatur, cum aliquando manus dediſſet; Si fata, inquit, voluiſſent, Euphormio, ut pios digitos meis luminibus ad extremum officium admoviſſes, neque ego me ſenſiſſem mori inter tuos amplexus, & has opes, quibus ſene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſenectutem meam oblecto, etiam poſt interitum ſervare credidiſſem. Sed quoniam fata inviderunt miſerrimo ſeni, & te fortaſſe malignior fortuna exagitat, ego quidem longo luctu tuæ familiaritatis pœnas luam, te vero & conſiliis informare antequam diſcedis exopto; & quoniam ad tua in Italiam vota contendis, honeſto cultu inſtruere, ne te Philoſophi ad ſe egeſtate compulſum arbitrentur. Cæterum ne pelagus ignores, quod audaciſſima nave ingrederis, tibi ego tempeſtates, ego fluctus, & fortaſſe pœnitentiam prædico, & ſi te humana conſilia in illos curſus egerunt, nihil de naufragio dubito. Me quoque dum primam adoleſcentiam ex aliorum conſiliis regebam, penè eadem procella evertit, cum blanditiis invitarer ad laborem, & penè hamum ſub ſpe dulciſſima non ſentirem. Quid infeſtis vocibus planorum audaciam ad publicas depoſcimus pœnas: aut quid illi tam triſte merentur, qui cædibus iracundiam ſatiant? cur inter nos impune verſentur graſſatores urbani; qui familias totas excidunt, & quod de Sirenibus loquuntur, audientes per ſaxa & naufragium ad imaginem voluptatis invitant. Hæc eſt illa diſſimulata Iuno, quæ tot Semelas hodie prætextu ſyderum pervertit, hæc crudeliſſima peſtis, quæ orbitatem clariſſimis gentibus & ſolitudinem fere reipub. implacabili furore minatur. Nam ut feræ, quæ ſemel maculas ruperunt, magis indomita natura ſe ſylveſtribus dumis abſcondunt; ita quicunque deliniti blandimentis ſe in ſanctitatem illius Philoſophiæ dederunt, poſteaquam male fundatos conatus aut conſtantia aut robur deſtituit, pudorem voluntaria ſolicitudine intra penates ſuos damnant, vel licentius libidinibus indulgent, ut ſincere videantur priorem conſuetudinem ejuraſſe. Neque Philoſophi poſt tot familiarum incommoda, poſt omnium publicos queſtus, à damnatis criminibus recedunt; ſed imprudenti ætate abuſi ita de æternitate loquuntur, ita flammas & ſupplicia, & ſeveritatem Numinum inclamant, ut juvenes nondum ſatis adulto robore ingenii obſtupeſcant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ad tot monſtra, nec aliter ſe declinaturos ſcopulum exiſtiment, quam ſi in eorum nave trajiciant. Quod ſi ea mente agerentur, cujus nomen inanibus larvis præfigunt, ſi vero Numinum & adoleſcentiæ amore tenerentur, illud ſaltem cogitarent: non omnes ea firmitate animi eſſe, ut deſertis voluptatibus in aſpera Philoſophia durent; etiam plerumque maxima ingenia avidiora libertatis ſuæ eſſe, & raro ſolitariæ gravitatis vinculis poſſe conſtringi. Nunc autem quaſi nulla pars reipublicæ præter Philoſophiam procuranda ſit, omnem adoleſcentum induſtriam ad ſe vocant, & veluti tyrannicis dictis territæ juventuti imperant: neque fere ulla avis non relinquit ad vimina plumas, quæ illos aucupes audivit. Quid quod diverſæ Philoſophorum Scholæ ſubhorridis præceptis ſuos greges diſtinxerunt? Omnes ſub iiſdem votis argumenta adoleſcentibus proponunt, omnes eundem exitum laboribus profitentur: tamen vix aliquis ex iis adoleſcentem laudabit, niſi qui in eandem Philoſophiæ ſectam, in qua ipſe vivit, jurabit. Adeo penè omnia ſibi mortales affectus in ea venatione vindicant; & Philoſophi miſerrime decepti non ſapientiæ cultum, ſed ſuam rempublicam diligunt.

At vero miſeri parentes, quorum periculo iſti quotidie peccant tam inultis ſceleribus, poſt ingratam ſolicitudinem curaſque, & ſæpe prodigum amorem, cum primam tot laborum mercedem à jucunditate adoleſcentum expectant, omni ſpe fraudari plerumque ſuam meſſem hoc turbine interverſam deplorant: ſed nec tutis ſuſpiriis deſolatos penates proſequuntur, dum ſimplicitas vulgi omnibus fraudibus aperta, quæ religione adumbrantur, lamenta orbatæ ſenectutis pro flagitiis accuſat; & ne in hoc gradu calamitas conſiſtat, cum parentes lachrymis & tempore penè dolorem exſaturaverunt, ſæpe liberos abdicare Philoſophiam, non minore indignatione, quam cum eos amiſerant, vident. Tu tamen, Euphormio, ſi te non vera prudentia, ſed veneficia ambientium juventutem ad hanc ſolicitant vitam, &

alie-

alienando in ea defeſſus ad priorem quietem ſuſpirabis, noli multum tuo peccato imputare; & ego immodeſtius lætabor, ſi jam conclamatus filius mihi iterum vivet: Cum in hunc modum affectu ſimpliciſſimo peroraſſet, & optima mulier implevilſet omnes intimæ veſtis receſſus ingentibus donis, ego ultimis amplexibus acrius amorem irritavi, ac deinde cum Anemone Delphio profectus ſum, & in Italiam iter converti. At vero poſteaquam ſuperatis navibus Mediolanum pervenimus, cum fama civitatis nos aliquandiu teneret, non ſine deorum mente occurrit, qui hunc impetum ſaluberrima ratione moraretur,

Qui fluctus tumidos, aut facilem notum
Mutare aut tepidis vellera nubium,
Quæ ſemper coëunt veris honoribus,
Audaci poterit modo
Certis ſubdere vinculis;
Hic ſolus juvenum corda ferocia,
Hic ſolus tumidi flectere ſanguinis
Æqualem rapidis ignibus impetum,
Hic ſolus dare turbidæ
Mentem ſtultitiæ poteſt.
Nunc blande juvenis deliciis perit,
Nunc illum pietas aſpera decipit:
Da tempus tenebris; jam veniet dies,
Iam pulchrum roſeis jubar
Titan curribus advehit.
Sed nec, quæ celeres præcipitant aquæ,
Certes oppoſitis frangere pontibus.
Nec tu dum calidus luxuriat cruor,
Optes imperio truci
Lætum ſiſtere turbinem.
Flumen ſponte ſua clauditur alveo
Quando non vetito luſit in æquore,
Et deſideriis qui furit impotens,
Poſtquam crediderit ſibi,
Vives conſilio ſenum.

Forte in eodem diverſorio, in quod nos ſive caſus, ſive numinum conſilium tulit, paulo ante ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

venerat addictus quoque religionum pietati, ſed aliquanto prudentius quam aut ego aut Anemon, vir dulciſſimæ conſuetudinis, & in quo nulla ſeveritatis triſtitia liberalem arctaverat frontem. Theophraſtus appellabatur. Ille noſtra conſuetudine delectatus, cum penè iiſdem ceremoniis diem exigeremus, eademque curioſitas maxime nos ad templorum moles deduceret, paulatim inſinuatus in familiaritatem, qui & unde eſſemus, quove ſtudio Tyberim quæreremus, à nobis voluntaria confeſſione expreſſit. Præter eximias virtutes in Theophraſto ætatem quoque reverebamur; & ille mitiſſima manu paulatim profundis vulneribus ſine noſtro ſenſu medebatur. Nam & ſolertiſſima ingenia penſabat, & ut hominem viderat, veluti ex garrula invidentis Momi feneſtra recludebat intimam mentem. Ille nos nec duraturo impetu Philoſophiam petere prævidit, & Anemonis quidem facile ingenium eſſe, ſubitiſque deſideriis exardens, me autem ſpontaneæ captivitatis impatientem, qua auſtera Philoſophia damnatur. Et jam illi faciliores eramus, quoniam pietatis ſtudiis exardens, non quidem contra Philoſophorum præcepta diſputabat, ſed tantum noſtros impetus regere videbatur. Cæterum, neque amplius Anemoni parentum cuſtodia obſtabat, egoque veluti obicem Themiſtii ruperam, & utriuſque animi faces, quia nemo jactatas inflammabat, ſpontanea remiſſione languebant. Itaque paulatim placabiliores illecebris facti, quibuſdam gradibus de ſubhorrida ſanctitate exceſſimus. Et Anemon quidem revocatus in memoriam gentilitii ſplendoris, cum ſenſim parentis hæreditas paupertatis conſilium deſtruxiſſet, tandem ad penates redire conſtituit, & veniam ætati depoſcere. Ego vero ſuperba deterrebar verecundia, ne ad Themiſtium redirem. Et jam tantum Muſis debebam, ut earum beneficio ali poſſem, ac præterea frequentibus ſtimulis Theophraſtus urgebat, ut ætatem in literis ponerem, cum laudaret ingenium meum, mihique inter Scholaſticos promitteret nomen.

Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Cum igitur quærerem, ubi maximus literarum quæſtus eſſet, & omnium populorum famam diligenti examinatione penſarem, non dubitavi quin commodiſſima eſſet Marcia, civitas in vicino. Quippe Acigniorum familia inde contumaci ſeſe exilio ejecerat; & tum novis doctoribus avidiſſima juventus vacabat. Et hoc quidem conſilium Theophraſto minus placebat, quia atrox rumor bellum in proximam veris commoditatem minabatur. Itaque quanquam & ipſe locum quærebat ubi literas non ingratis ſudoribus promitteret; tamen graviori fama deterritus receſſit in Eleutheriam; cum inter nos feliciſſimum amorem non vulgari fœdere ſanxiſſemus. At vero Anemonis cervicem creberrimis amplexibus attrivi, neque divelli à chariſſimo ſodale, ſed aliquam partem mei relinquere videbar.

Sed poſteaquam illi quidem in montium barbariem, ego autem verſus Marciam conceſſi, tunc vero moleſtiſſima ſolitudine afflictus me rediiſſe ad malorum conſuetudinem ſenſi, & hoc quicquid calamitatis erat velut ultionem dolorum, quibus Themiſtium meo diſceſſu oneraveram, non ſine triſtiſſima facinoris confeſſione toleravi. Nam ut illi orbitatem impoſueram, ita me Numina amicorum ſolatiis deſtituebant. Sic Peleus cædem Phoci ſuorum interitu perſolvit, & Cadmus ſatis fecit Martio ſerpenti dejectus in ventrem. Quicquid mortales peccamus, aptiſſimas pœnas dii inveniunt, nec ingenioſiores ſumus ad ſcelera, quam illi ad vindictam.

Marcia in effuſis paludibus collocata, qua ocioſum mare torpenti licentia deſtagnat, veluti provocat naturam, & hominum domicilium intra profundi limites protendit. Ego ut primas turrium minas in mediis aquis deſpexi, non audebam cogitare civitatem: ſed veluti lapideas naves, aut ſi quid mirabilius animo occurrebat, mutus ipſe torpenſque contuebar. At vero poſteaquam mediocri rate in mediam urbem perductus, ab utraque navigii parte ſplendidiſſimas domos, marmoraque & aurum & tecta operoſis minis pendentia conſpexi, dii deæque!

quam

quam non opes civitatis, ſed naturæ divitias, & plusquam Apollinis miraculum vidi, qui errores labentis patriæ impoſitis radicibus aſtrinxit. Ac deinde cum fora ingentibus ſpatiis aperta, ædeſque publicas, & fanorum religionem perluſtraſſem, terraſque velut æquoris victrices ligneis fundamentis in hanc audaciam ſuccreviſſe mirarer, tunc ego nec quo vultu omnia exciperem, nec quibus verbis uterer, ſciebam, & pallium, quod pictor Agamemnoni circumvolvit, in tam manifeſto ſtupore optabam.

Sed cum in medio foro novus hoſpes ambularem, oculoſque ad publicam pulchritudinem ſuſtuliſſem, forte quidam in peſſima veſte, caputque dimidiato orbe humiliter tectus, in me incurioſius vagantem ſuperbiſſimo ictu offendit. Ego tanquam de altiſſimo excitor ſomno, contemplatuſque vilem habitum, non ſuſtinui decedere præcipienti. At ille ut dextera ovillæ fruſtum tenebat, fortiſſime in oculos nihil tale cogitantis impegit. Perturbatus, & præter commune injuriæ dedecus perfuſus quoque verecundia, quod indignum certamen mihi cum coquo judicarem, repente multitudine incingor, interrogatuſque num in ea civitate habitaſſem, poſteaquam me externum confirmavi, gravioribus quidem pœnis ereptus ſum: cæterum ſeveritate verborum non perfunctorie caſtigatus. Ille autem non modico faſtu ovillam ſuam quatiens, per adorantem populum vagus, tandem olus etiam mercatus implevit laciniam veſtis, ſeque in ſcapham conjecit, quam in proximo religaverant nautæ. Ego me in diverſorium turbatiſſima mente recepi, ſtabulique dominum rogavi, num in illa civitate præfecti culinarum imperarent? agnito ille errore intemperanter riſit, &, Quem inter abjectiſſimos numeras, inquit, ab origine penè ipſos Deos recenſet. Nam hic genus optimates profitentur non ſtipatorum agminibus, aut habitu ad novitatem mollis elegantiæ correcto, ſed ſecularium veſtium conſtantia, ut tales agnoſcamus, quales ipſi majores in imaginibus oſtendunt; adeo conſuetudini apud illos eſt

reve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

reverentia: nec ſi bellis attrivissent orbis opes, aut triumphos invenirent ad luxum; aut manipulare fœnum in Aquilam mutarent. Cæterum videbis macella pererrantes, neque illa, ad quæ ſtomachus connivebit, pudor eſt ad penates nobiliſſima manu deferre. Et his moribus noſtri quidem nobiles nomen libertatis indiderunt. Sed externi ruſticitatem horridæ vetuſtatis, vel ignobilis negotiationis veſtigia lepidiſſimis jocis infamant.

Dum hæc mihi ſtabularius ex diverſorii feneſtra memorat, egoque in ſubjectos vicos curioſis oculis vagor, multæ ſcaphæ diverſiſſimis hominibus plenæ per anguſtias canalium ferebantur; ac ut publicos conventus crederem, tunc omnium gentium voces & diſcrimina veſtium faciebant: & cum à diverſitore quærerem, quæ cauſa tam diverſam multitudinem coëgiſſet, Gephyrii minæ, inquit, & in hanc urbem contumax furor, penè totius orbis ſtudia excivit. Et jam legati ab omnibus imperiis venerunt: illi quidem ne Gephyrii nos ad turpitudinem iniqui fœderis deducant; alii ut incendii furorem obruere velimus, antequam contiguam partem terrarum, ac deinde totum orbem, valentiſſimo ardore pervertat.

Ego ſane nec quis Gephyrius eſſet ignorabam, & tam publici tumultus cognoveram fontem. Sed non habebam ineptum diverſitorem, & præterea exterorum concurſu docte mihi de controverſia poſſe loqui videbatur. Itaque ſeductum in interius ſtabulum cœpi liberius orare, ut rem alte exponeret, & quomodo Gephyrium læſiſſent, cujus etiam furor ultra fatum mirabili ratione deſævit. Ille ſe diutius collegit, & illius ſaporis orationem incepit, quæ non à viliſſimo homine, ſed plane à politis diſceptatoribus condita videbatur.

Gephyriorum ſeries, inquit, & formidabile tot gentibus nomen, non unica ætate, aut ſeculo, in tantum faſtigium excrevit. Placidis mollibuſque initiis, velut ille Europæ amator, ſenſim orbem è littore in altiſſimum pelagus nihil ſentientem deduxerunt. Ac ne omnia illorum artificiis imputem,

accu-

accuſare majorum noſtrorum benignitatem poſſumus, quæ invitam Gephyriorum integritatem nimia libertate corrupit. Olim quidem, ut audio, Rex ſacrorum inter pontifices imperabat, nullus ordinanti pulvinaria, vel faſtos numeranti repugnabat, ſed ne publicas vires occuparet tam ſuperſtitioſa majeſtas, neque populum ad conciones vocare poterat, & illum cum flamine Diali ab ambitione magiſtratuum ſolicitæ amoverant leges. Sed aliter cum Gephyriis orbis egit. Ipſi reges atque imperia ſe ſponte illis hominibus prodiderunt; & eorum penè ſordidam ſanctitatem ingentibus divitiis colentes dulciſſimo imperii guſtu humanam aviditatem laceſſiverunt. Nam cum venerarentur oracula, quibus Gephyrii Deorum mentem exponunt, repente ſynceram pietatem ſuperſtitio corrupit, ut traduceretur illa vis, quam in ſyderibus habent ad imperium terrarum. Et primo litigantibus provinciis arbitrium ad Gephyrios deferebatur, illique feciales integerrima ſanctitate inter volentes imperabant. Sed paulatim aſſuetarum gentium animi hos antiſtites deorum paulo infra Numina adoraverunt, & omnia eos poſſe, in religionis parte fuit. Nondum orbis ſe domitum ſenſerat, & jam omnia infra Gephyrios erant, jam regna *occidere ac edere* poterant, & illud caducis rebus feliciſſimum videbatur, ſi eas inter immortalitatis ſuæ negotia alio nutu regere voluiſſent. Hinc tot urbium dira everſio, hinc funeſtæ pietatis crudelitas, & illius quod habebant arbitrii in judicium ſuperba mutatio. Gephyrii ſane diu cum immodeſtia luctati, tandem ſe communibus vitiis permiſerunt. Quippe paulatim obſolevit antiquæ paupertatis memoria; cultuſque, & purpura, & gemmæ, & faſces, penè hodie ad primorum Gephyriorum ruſticitatem erubeſcunt.

Hic autem qui hodie Gephyrius imperat, quanquam leniſſimæ conſuetudinis homo, ſolicitantibus illis qui per publicam mundi calamitatem clareſcunt, voluit hujus civitatis ſecures circumvolvi inexplicabili faſce, & tantum ejus imperio ſtringi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Cum obſtarent noſtri principes, occidentalis nubes, in qua Gephyrius fulmina ſtrueret, in noſtrum caput promittebatur, & nos fœderibus validarum gentium, etiam penè illorum favore, qui publice maledicunt, mundi inclinationem agnovimus. Ille, velut impetu cœlum ac maria rapturus, crudeliſſimis edictis detonuit, &, ſi mihi credis, hoſpes, ſuam cauſam præcipiti furore corrupit. Quid attinuit penè minis conjunxiſſe præcipites ictus, quid nos deducere in anguſtias, ut etiam cogeret eſſe hoſtes? Vapor quoque in nubibus preſſus exclamat, & timidiſſimis feris ſua arma neceſſitas oſtendit. Si permiſiſſet iracundiæ tempus, ſi diu libraſſet illud fulmen, quod immaturis nubibus emiſit, forſitan mitigari potuiſſent tam cruda imperia; neque noſtri magiſtratus armorum vel ignaviæ neceſſitatem expectaſſent.

Sed nec impune pertulimus ſævientem, &, ut amicis fœderibus coëamus, durabit ad poſteros atrox memoria vulnerum, quibus Gephyriorum cauſam hæc contentio afflixit. Quot volumina per orbem diſſipata excuſſere Gephyrii vires, & hanc vanitatem imperandi deriſerunt? nec ab iis quidem ſparſi quos religio iniquiores fecit, ſed ab illis qui ſacrorum participes tamen docent graviora ſceptra eſſe, quam ut illa inanes Scholaſtici argutiis moveant. Etiam plurimi intemperanter ingeniis utuntur, & res ſeria hodie ad ludibrium proceſſit. Certe hanc chartulam, quam vides, modo filius è ſcholis attulit, impiam me hercule, ſed quia jam vulgaris eſt, ejus te lectione oblectabo.

Petrus ut in totum regnabat maximus orbem,
Heu quanta cecidit jam modo parte ſui!
Libera projectum ridet Germania frenum,
Et negat excuſſas poſſe ſubire minas.
Quaque patet lato fœcunda Britannia ponto,
Vncia pro cunctis non datur una focis.
Majus adeſt vulnus: O vos miſereſcite Petri!
Italiam Petro tollere bella parant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Nec tamen ille ferox, quo ſe Germania primum
Romuleas jactat non timuiſſe minas;
Nec qui tergeminam rides Calvine coronam,
Et Latium latio deſtruis eloquio.
Nec qui vel Tameſim, vel qui bibit incola Rhenum,
Tam fera collata prælia mente movet.
Sed tumet Adriaci Marcus tutela profundi,
Et ſecum varios cogit in arma deos.
O dolor! & veterem jam Paulus liquit amicum,
Tergeminoque illi nomine durus obeſt.

Quod ſi hæc diſcordia incidiſſet in homines bellandi libidine furentes, videres omnia hoc flagrare incendio; nec aliter quam per alterius partis infamiam lis miſerrima conſtitui poſſet. Sed & ſumus ab armis alieni; & Gephyrius dolet ſuam pertinaciam ad neceſſitatem pugnandi traduci; ſuſcepitque Protagon tollere dedecus pacis, & tam atrox diſsidium honeſta tranquillitate extinguere. Nam conatus Liphippi clam noſtri magiſtratus contemnunt, nec à Gephyrio tam apertis vulneribus diſtracti, aliter quam Protagonis induſtria coibimus.

Cum diverſitor in hæc verba tacuiſſet, ego qui Gephyrios ſemper colui, nonnihil acerbatus paraveram verba, quibus illius audaciam refutarem. Nam ut olim occidentibus lucernis non afferebant manus, ne ignis divinitatem violarent; Ita in illis qui ad religionem prælucent, humanius eſt vitia, tanquam fumum lychnorum morientium pati, quam dignitatibus vim afferre, quas in turpiſsimis hominibus nullæ tamen ſordes maculant. Sed facta mentio pacis lenivit animum meum, & prætarea admirabar illius Protagonis felicitatem, qui huic morbo Æſculapius deſtinabatur. Itaq; ſubmovi atrociſsimam defenſionem, quam pro Gephyriis habebam, &, Rogo, inquã, quis ille Protagon? aut quibus viribus? dicere potes? Ille iterum longiſsima oratione Protagonis potentiam expoſuit; Qui in Eleutheria, inquit, ampliſsima regione, Fortunæ ſacerdotium nactus eſt; & nunc tantæ Deæ arbitrium diſponit, vir hoc ſeculo major, & dignus fabulantium miraculis vatum,

haud

haud dubie nobis amicus, qui Liphippi cervicibus inſtamus, & utique devinctus Gephyrio, cujus beneficio etiam poſt interitum vivit. Intellexi Protagonem eſſe ſub quo Anemon vivebat, & in cujus civitatem me crebris exhortationibus Theophraſtus invitabat.

Sed dum in illis ſermonibus diutius ſumus, ecce ingens tumultus ad ſtabuli fores, & hoſpites ex Eleutheria ſplendido cultu adventant. Nec moratus diverſitor occurrit intrantibus, & humanitatis officia ſollicitus, mox in triclinia deducit, mihique deinde gratulatur, quod haberem homines meæ linguæ, quibuſcum verſari in ſua domo poſſem. Ego vero nondum certus an gauderem (quippe Eleutheria non longe à Callionis patria receſſit) furtim contemplabar familiam, ut obiter viderem, ſi quis ex illo comitatu uſitatus mihi eſſet. Frequens ſervitium gentilitio more turbaverat domum, puerique petulantibus rixis penè ipſum diverſitorem obruerant: dominus autem in interiori thalamo erat, procurabatque feſſum corpus, & credo ad ſpecimen nobilitatis majorem mollitiem fingebat.

Ego poſteaquam nullum ex familiaribus agnovi, cum illius viri potentiam ex ſervorum audacia metirer, me ex latebris anguſtæ cameræ produxi, quæſivique domini nomen, & commercium linguæ in benevolentiæ pignus obtuli. Nulla gens, quæ prolixius humanitatem nihil auferentem promat. Illi mea prope veſtigia inutili ſalutatione tangebant, cæteraque addebant blandimenta, quæ penè infantes pernoverunt: cæterum domino ſuo Stratonis nomen eſſe ajebant; illum rerum exterarum ſtudioſum, pulcherrimum ingenium excolere peregrinationibus; & me in felicitatis parte ductutum, ſi in tam elegantis hominis notitiam pervenirem. Tum & ego verboſæ humanitati liberaliter indulſi, & cum jam extrema luce convivium Gallico more diverſiſsimis voluptatibus menſam impleret, etiam ab illo Stratone arceſsitus ad cœnam, feliciſsimi hominis triclinium intravi.

Nullus in abſentem tuta convicia lingua
Efferat. Abſentem ſemper adeſſe puta.
Forſitan externis quem credis abeſſe ſub oris,
Eſt tibi poſt magnos proximus ille deos.
Omnia volvuntur, nihil immutabile terris,
Huc illuc homines aſtraque caſus agit.
Huc illuc varii deducunt aëra venti,
Huc illuc varias Æole ducis aquas.
Pondera non aurum, non altas pondera ſylvas
Vlla tenent, falſis currit utrumque vadis.
Vertitur & cœlum, terriſque accenſus Eois
Protinus Heſperia tingitur ignis aqua.
Nec volucres ceſſant, alieniſque advena ſylvis
Sæpe per ignotos cerva cucurrit agros.
Nos quoque quam latum eſt cupidi tranſmittimus æquor,
Et celere eſt tardi corporis ingenium.

Cæterum ut in conſpectum perveni, inexſpectatiſsimo viſu confuſus, etiam penè in pavimentum decidi ſtupens. Erat enim hominis quidem veſtis multo auro gemmiſque variata, & reflexum præcipue capitis tegmen lapillis vibrantibus ardebat, cæterum facies tam ſimilis Pedoni, quem olim inter Callionis mediaſtinos contempſeram, ut nullum diligentiſsimis oculis, ſibique parum credentibus diſcrimen invenirem. Certe is ipſe erat, neque ille me intrepido viſu ſemel iterumque luſtravit.

Auri triumphum quiſquis es canat vates;
Auri triumphum dicimus, Veni pauper,
Tuumque adora numen, & feras votum.
Auro nec arces, nec minis ferox miles
Indomitus eſſe, penè nec poteſt virtus:
Dat corda timidis, atque turpibus formam,
Scientiaſque rudibus, & novis gentem.
Quis dignitates aureus habet pauper?
Quis dives aut eſt ſtultus, aut timet leges?
Aurum profanum eſt: in ſacris tamen lucet.
Aurumque ſuperos placat, ac emit cœlum.
Hæc robora auri forte ſi prius ſciſti,
Nunc aliquid iſtis majus audias rebus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Aurum hunc Pedonem quem meus liber ridet,
Aurum hunc Pedonem reddidit mihi gratum,

Ego vero nondum certus, an frontis ſimilitudine
n errorem incidiſſem, utpote qui & Philippum, &
grippam, & Idumæi regis filium, minime ignora-
m poſt interitum in viliſsimis hominibus propter
millimi oris mendacium penè vixiſſe, pronis cervi-
bus terram, dexteræ tibiæ integumentum infra ge-
u timidiſſima manu libavi. Ille me in apertos re-
pit amplexus, &, poſt aliquas patrii moris blandi-
as, invitavit ad menſam.

Omnino anxius eram, nec poteram comminiſci,
uibus potiſſimum ſermonibus tam ambigua veritas
xplicaretur. Itaque modo de illius ſplendore, modo
e ſervitutis incommodis loquebar, ſed ad utramque
cenam pervicacem armaverat frontem, & nunc exi-
uo riſu, nunc ſecurus, veluti alienis malis ingemiſce-
et, mea tela vitabat.

Verum ut ad Callionis Percantiſque nomina per-
eni., tum in oculis ſubita verecundia omnem con-
tantiam deſtruxit, confuſæque indicium linguæ
rodidit animum hærentia verba in ſubita trepida-
one molientem. Nihil aliud expectabat; quam ut
lum in conſpectu miniſtrantis familiæ apertiſſimo
udore damnarem. Timui etiam, ne me mediaſti-
um appellaret. Itaque mutatis ſermonibus tan-
uam fabulam non agnoſcerem, reliquam menſæ
artem hilariſſima fronte traduxi.

At poſteaquam famuli remoto apparatu & ipſi ad
menſam diſceſſerunt, tunc Pedo ad incurvum fene-
træ ſecretum me ſolicita manu duxit, ibique ſemo-
is arbitris totum ſe in notiſſimos miſit amplexus,
evocatiſque longius ſermonibus multa de priſtina
ervitute, & de Callionis impotentia, fraudibuſque
Percantis recitavit. Quid enim, inquit, attinet, per
mbages inter nos priſtinam diſſimulare fortunam?
& te Euphormionem fuiſſe memini; nunc ſis, nec
ne, in poteſtate tua eſt: & Pedo in ſervitute ſui,
quem nunc inopinata felicitas in ſplendidius extu-
it nomen. Adeo nihil in hominibus eſt conſtans, &
fortuna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

fortuna cum Regibus amat eos extollere, qui ſua
felicitatem ſorti imputent. Cum abominarer Pe
cantis faſtidium, & Callionis impotentiam devov
rem, ecce tibi geminata felicitas me jam in mor
ſolatia intentum revocavit ad vitam. Nam & cel
riter ſublatus Callion familiæ libertatem codicill
reliquit, & ego ad hæreditatem cujuſdam Chry
perveni, longa quidem cognatione mihi conjunct
ſed cui me ſua orbitas & interitus ſororum prox
mum fecit. Neque ille liberalius traduxerat primar
ætatem, quam aut ego Euphormio, aut parent
noſtri fecerunt. Nam à pueritia contempta pauper
tas depreſſerat ingenium, nec ſcholaſtici capacen
indolem præceptis impleverant; ſed tantum ſuæ con
ditionis miſerabilis Philoſophia docuerat ſine ſto
macho deſpici & parere. quibus artibus cum addi
diſſet ſine ſuſpicione adulari, non modo gratia va
luit, ſed etiam dominorum liberalitate ad opes ali
quantulum promovit. Inde cum ſe Protagoni &
Deæ fortunæ credidiſſet, incredibile dictu, quan-
tum felicitas modeſta prævenerit vota; ſane vel ſ
tantum eſſe, vel iis initiis creviſſe, interdum dubita-
bat. Cæterum ego tam repente felix, timui noviti-
am nobilitatem objicere ludibrio juventutis, quæ
in Protagonis familia vivit; venique in Italiam,
ut deinde gentiles non veluti ab exteris terris, ſed
ex alia ſtirpe venientem adorent. Ego jam iterum
Protagonis nomine verberatus, (nam & diverſitor
non pauca de eodem retulerat) inquirere ſcrupuloſi-
us cœpi, quiſnam ille Protagon eſſet, quaque autho-
ritate apud ſuos floreret? ac cum Pedo nihil morta-
le de eo prædicaret, adderetque jam ſtupenti, tan-
tum auri cumulum apud eum cumulari, ut ſufficere
viritim orbi poſſet; ego ſtatim ad novas ſpes Pyrrho
erectior interrogare hominem cœpi, mihine conſu-
leret etiam ad Protagonem proficiſci, quandoqui-
dem ibi amplius Callionem non timebam. Ille au-
tem perſuaſit, ne conſilium omitterem tam oppor-
tunum ad divitias, ſi me fortuna reſpicere vellet.

Inter hos ſermones conſumpſeramus noctis par-

tem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

em. Itaque poſt occultæ familiaritatis verba, illum
ublico honore ſervis ſpectantibus veneratus ſum.
Cum deinde tota nocte conſilium meum ſubinde
nimo revolviſſem, placeretque ad Protagonem ire,
bi præter reliqua etiam Theophraſtum & Anemo-
em habebam, hac penè oratione ſtudium meum
Pedoni confeſſus ſum. Non facile expleveris agro-
um ſitim debilibus rivis, aut in inopia dominorum
nultum ex fortunæ beneficiis hauries. Ego non vul-
gari artificio literarum inſtructus, ad hanc urbem
veluti ad divitiarum fontem acceſſi: ſed poſteaquam
mihi largius compendium tua de Protagone oratio
promiſit, eo ſtrenue cupiditatem conjeci, ne ſaltem
negligentiæ paupertatem imputem. Non facile dixe-
rim, an crediderit Pedo illud mihi utile eſſe, an à
latere amoliri voluerit priſtinæ ſortis invidioſiſſi-
mum teſtem: certe collaudavit mentem meam, &
ita peroravit de familia Protagonis, quaſi ſtaret in
limine felicitas, invitantem ultro manum humaniſ-
ſima benignitate protendens. Et meæ eruditionis
conſcius eram, & credebam ingenio honorem ha-
beri. Spe itaque fortunæ, meique fiducia repletus, iter
quod dii bene verterent in Eleutheriam auſpicatus
ſum. Primus forte poſt Kalendas dies erat; ut nec
omen fatalibus miſeriis deeſſet. Sed eadem numina,
quæ clades auguriis ſignificant, admonitos mortales
ſuis conſiliis uti non ſinunt. Dives ſolum, ac oppi-
dorum cultus, & ſupervacua humanitas in ignotos,
fidem Pedoni apud me faciebat. Tandem in urbis
confinia perveneram ubi Protagonem & Fortunam
habitare conſtabat; Ilium appellatur. Neque procul
ſenem optimi vultus, & quem oppidanum ex equi-
tandi ratione cognoveram, anguſtæ viæ beneficio
conveni, & captata ſermonis origine, primum de
ædificiis urbis, deque victu & conſuetudine civium
quæſivi. Procedentibus deinde ſermonibus roga-
bam, quibus ſtudiis illa civitas floreret, & qui pluri-
mum in ea homines poſſent: etiam quibus ceremo-
niis ſacrorum obnoxia teneretur. Tendebamus in
aditum urbis, qui Honoris obtinet nomen, cum il-
le in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

le intueri ad dexteram juſſit, ubi mediocre fanum erat, & turris ſupercilium non invidioſa arte porrectum. Ego hoſpes adoravi incolas deos, ſciſcitarique cœpi, num Æſculapius aut Vulcanus extra mœnia habitaret: Paupertas, inquit ſenex, habitat, ad cujus aram duo ſimulachra locantur, hyemis atque famis.

Perturbatus omine tam manifeſto fui, quod in ipſo limine dii inimici me deprehendiſſent, neque diu in illo ſtupore hæſeram, cum mihi animum idem ſenex blandiſſima oratione reſtituit. Et vides ex pomœrio ejectam Deam, inquit, nec frugalitatis nec luxus amantem: ut intelligas amœniſſimam civitatem triſtia ſacra, ſeveroſque Deos non tuliſſe. Cæterum quibus artibus in hac urbe honor ſit, haud facile eſſe dixerim, quoniam omnium virtus ad magnæ Fortunæ libidinem examinatur. Videbis Fortunæ ingens templum; & religioſis cultoribus plenum. Dea in ſublimi ara alterum pedem, velut aliquando avolatura ſuſtollit, alium volubili globo, nec ipſum ſatis conſtantem, reponit, apertiſſima quidem læva; dexteram autem ſic muliebri ſimulatione porrexit, ut neſcias dare an accipere malit. Certe muneribus tentatur; & fama eſt, non facile ſimplicitate lachrymantium exorari. Olim quidem literis avidiſſime delectata eſt, & elegantes libelli aut ingenioſi carminis acumen ingentes divitias emebant; Sed poſteaquam artem præſtantiſſimam myſtarum vilitas & frequentia dejecit, primum ipſa Muſarum pulchritudo fortunæ ſordeſcere cœpit, deinde in contumeliam verti, ut jam nihil indignius putetur, quam illi carmen pro donario appendiſſe.

Cæterum excubare in fano ſupplices ſolent, neque unquam ſe oculis Fortunæ ſubducere. Ipſa leviſſimo nutu ubique cervicem inflectit, & quando gratioſos offendit cultores, meliori vultu feliciſſimos homines ſalutat, ſuiſque deinde Sacerdotibus inclinatione frontis oſtendit. Nec illi rerum humanarum arbitro Numini repugnant, ſed mox è turba eximunt quos benignior fortuna ſelegit, coronatoſque lauro,

velut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſlut temporum & ſapientiæ victores, ad ſummum rtunæ antiſtitem adducunt; is Protagon appella-r: illic ambitioſi exitus voti, illic magnarum co-tationum portum iratis æſtibus ventiſque fortuna bduxit.

Et ſcis, inquam, pater, Sacerdotum nomina qui itiatos ad felicitatis bona in Sacrarium Protagonis rducunt? Quidni, inquit, ſciam, cum iis creberri-a ſupplicent vota, cum & Protagon & Fortuna ipſorum conſilio ſua oracula componant? Om-um potentiſſimus ex ſeveritate nomen invenit, & oromiſus appellatur: hic eſt qui primus eorum no-ina ad Protagonem defert, quos fortuna reſpexit. ed ſupercilium ſuum duriſſima arte effingit, ipſique rtunæ audet iraſci, ſi quando benignius ſupplican-bus indulget. Et tamen iſtius Deæ beneficio in um gradum conſcendit, in quo poſitum Eleutheria ſe forſitan miratur. Nam in privatas ſpes adole-it, & aliquando Fortunæ templum ingreſſus, ne-io qua Deæ benevolentia ad Protagonem tradu-us eſt, mox ſimilitudine morum conciliatus, cum lertiſſimus homo ita cupiditates torqueret, ut om-ino videretur iiſdem ſyderibus conceptus. Itaque i familiari præfectus eſt, vir ingentis naturæ, & uem, ſi me digno precio emeret, contra invido-um argumenta in cœlum meritiſſima prædicatione varem. Illius potentiam Torrentius, & Neapoli-nus, Ianicularis ac Curſor, aliis rationibus proxi-e conſequuntur. Nam Longinius nuper expectatæ orti conceſſit, & jam pridem emortua ſenectute angueſcens moleſtum negotiorum & dignitatis derat nomen. Eminet quoque Figuli aureus honor, veteris Agathoclis abundantiam immenſis vecti-alibus vincit. Sed nullus ad Doromiſi potentiam ccedit, & ſi (hoſpes) hic ad fortunam feſtinas, noli pes exſpectare, niſi te ille primus ad Protagonem ujus Deæ imperio deducet.

Cum hæc mirifica humanitate expoſuiſſet, & omnem Reipublicæ ordinem hiſtorica fide promit-teret, intercepere orationem affines, qui obviam

optimo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

optimo ſeni proceſſerant , & eripuerunt notitia mihi rerum illarum , quas poſtea difficillimi temp ris diſpendio perſpexi. Igitur cum ſe mihi jam pe familiariter ultimis amplexibus traderet , paululu ab amicis ſemovi , & , per fidem , inquam, tua quis aut quibus moribus Protagon ſit , paucis dic re placet? nec libidine curioſitatis motus , ſed nec ſitate interrogo. Miſerere , & ingenium viri oſte de, ſub cujus legibus victurus acceſſi. Iratus ille e cuſsit fortius veſtem, quam comprehenderam man &, O mi hoſpes , inquit , ſcias me ad hanc ætate ſine parricidio vixiſſe , qui ſeris criminibus perver innocentiam meam. Neſcis quantum flagitium a mittant, qui de Protagonis moribus quærunt ? Iov quidem cerebrum & Regis, ut audio, Perſarum pr verbium conjungit , & paſsim quos familiarit Deorum extulerat ad vaticinia , iis quoque ſecur parebant. Nulla tamen ſecula Protagonis geniu æquarunt; nec ille Fortunæ tantum , ſed Virtuti le gem imponit. Quidquid ipſe aut facit , aut cogita Eleutheriani adoramus ; nec quenquam ſimiliore numinibus ad nos fata tranſmiſerunt. Tu vero Deo comprecare , ut ignoſcant ſimplicitati tuæ , & i Protagone Deorum potentiam , & ipſius cœli ima ginem, reverere.

Exhorrui tam improviſo ſcelere contaminatus, & tamen diſſimulato metu , quoniam ad portas vene ramus , Deos Deaſque ſalutavi , urbiſque maxim tutelam, ſive eſſet ipſe Protagon , ſive aliud occulta religionis numen. Et ea quidem veſpera ignoto diverſorio contentus, ſuſpenſam maxime noctem inte varias cogitationes exegi. Prima deinde luce quæſivi, qui ſuam operam numis vellet addicere , & pe ignotam urbem inutiles prohiberet errores. Novo itaque ſatellitio ſuperbus, præterea redemptis optime veſtibus ornatus , potentiſſimæ Fortunæ templum peto. Ac cum per viam catervatim homines occurriſſent, non molliſſima modo lana contecti , ſed ſerico ſplendore ad luxuriam vibrantes , cœpi damnare veritatem heſterni ſenis , illudque certo exiſti-

mare,

nare, neminem ſe opulentiſsimæ Fortunæ adverte-
e, quam illa reſpicere nollet.

Ac poſteaquam libavi ſanctiſſimum limen, alias
ogitationes ſtrenue quidem projeci, cæterum illud
ttentiſſime reputabam, quibus maxime votis mihi
eam propitiarem. Cumque ſolicitudo tam ingens
btutos oculos defixiſſet in terram, forte omnibus
ranſeunti matronæ aſſurgentibus, ego ſolus non
eceſsi de via, obviumque corpus ruſtica ſimplici-
ate alliſi. nam nec ſatis quidem ipſa incurioſum ad-
erterat, nec etiam juvenis cincinnatus, qui delicate
radientem ſuſpendebat. Sed ut trepidum ſuſtuli lu-
nen, & forma mulieris incauta præcordia trajecit;
)ii Deæque, quam ſubita mutatio ne me quidem
nihi reliquit! Oculi ſyderibus pares vivido ſplendo-
è vibrabant, frons porrecta, & inter aurum argen-
umque comæ nitentes, genæ quas ceruſſa deteriores
eciſſet, os Veneri ſimillimum ſuo Marti blandienti,
ervix nec immobilis, nec præter majeſtatem an-
uens, ſinus bicipiti turgidus colle, & cui ſuum Par-
aſſum donare Phœbus poſſet. Denique ſi pro For-
unæ numine ſediſſet in ara, magis ſtudioſos culto-
es inveniſſet. Ac in me quidem illa ſine aliquo ſtu-
ore conſpexit, ſed attonitæ ſimilis hæſit, & mutua
dmiratione defixa meam frontem curioſa ſpecula-
ione luſtravit. Diceres conveniſſe, ut utrique im-
nobiles animorum tranſmitteremus affectus. Adeo
uiddam eſt arcanum in amicitiarum fatis, & natu-
a ſimilitudinem affectuum inter ignotos mirabili
enio temperans, etiam cognationem animorum in-
ucit. Vbi vero revocavimus animos licentius ad
uſpicia amicitiæ coëuntes, illa quidem incluſit ve-
o frontem, ego autem ſuaviſsimo dolore perfuſus,
eluti relinquerem antiquæ familiaritatis locum, æ-
re ab ipſius latere veſtigia moliebar. Et hic quidem
nconſulti amoris turbo omnia animi mei decreta ſu-
ita tempeſtate pervertit. Sed quis ſapientiam in
dio, aut in amore iniquus arbiter quærit? Ipſa Ve-
nus temere nata eſt ex ſpumis, quas inanis egerat
ventus, ne amicitiarum exordia ad ſeveritatem pru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

dentiæ diſponamus. Fœminam nobilem, & quam ſperare non poteram me in illa civitate inter to Dearum millia inventurum, ego peregrinus & ignotæ conditionis homo, præterea adverſantibus fati omnia aggreſſus, nullis argumentis præter ſubverſ animi impetum, penè diligere audebam. Nec illiu mihi conſuetudinem promittebam, ſed erat aliquid in læſi pectoris ſenſu, ſimile deſiderio, & veluti cuniculus longæ ſpei, quæ nondum fatebatur cupiditatem ſuam.

Iam ſuperaveram teſtudinem templi, introque pergebam ad Deam, cum ſimulachrum Fortunæ video, omnino quale deſcripſerat ſenex, & donaria paſsim ex auro argentoque pendentia. Omnia exſonabant profeſsis ſupplicum votis, & plura, ut videbatur, muta devotio occultabat. Itaque poſito genu, & ipſe in hunc modum oravi: Domina mortalitatis & Fatorum, cujus imperium terras & maria exercet, ſi non faſtidis peregrini ſupplicis cultum, & te velut ſororem naturæ varietas delectat, muta, ô Regina, & inflecte conſtantiam malorum, quæ me pertinaci odio laceſsit. quo longius ſparſeris beneficia in externos, eo miſericordiæ fama tuum regnum religioſius extendet. Et ſi me provexeris facilis, notæ miſeriæ adoleſcentem, mihi crede multi divites ex Luſinia ſpes eaſdem, Domina, precioſis donariis à te ement. Felicitatis meæ arbitrium tuo numini relinquo, nec deſcendo ad licentiam votorum. Injuriam cœlitibus facit, qui indulgentiæ viam præſcribit. tantum, ô Dea, ſi licet, faventem Protagonem deprecor, & præterea ne in miſeriarum omen omnium fœminarum fœliciſsima mihi occurrerit intra ſeptorum tuorum ſanctitatem. Hæc humillimo mentis ſpiritu effudi, cumque immota Dea nihil mitigato vultu conſtaret, etiam quaſdam verborum blanditias adjunxi: donec laſſata pietas impatientiam meam ad alterius ſpei novitatem convertit, &, Quid, inquam, ſi mihi ipſe pro Fortuna faveo? quid ſi, quod illa tarde & fortaſsis faciet, ego celerius exſequor? me ſcilicet ad Doromiſi vultum con-

fero,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ero, oroque ne repudiare velit hominis preces, quem ipſe Apollo & Muſæ, niſi me amici decepe-
runt, ſibi intima familiaritate junxerunt. Quod ut mecum turbatus exegi, cœpi indulgere credulitatī meæ, & fingere animo faventem Doromiſi ſpeciem mihi etiam ſua ſponte blandientis. Et neſcio quo me ſpes improba provexerat, ut jam divitias, quibus me Protagon oneraturus per Doromiſum eſſet, ineptiſsimis diſponerem votis.

Nec ultra cunctatus genua de pavimento ſuſtollo, & novitium interrogo ſervum, ſciretne ubi Doromiſus habitaret? Pallidus ille ac tremens, ſe vero ſcire aſſeverat, cæterum nunquam ultra limen produxiſſe audaciam oculorum; nec fas eſſe, quæ illic miracula eſſent profanis luminibus contueri. Si me tanti crederem, ſi illam ſuſtinere lucem poſſem, indicaturum quidem domum, ſed nullo ſtipendii pretio ſtultiſsimam temeritatem locaturum, ut in eam mecum irrumpat. Ego audacter ducere juſsi, & quo apud ſervulum majoris authoritatis eſſem, jactavī gratiæ meæ vires, ac ipſum Doromiſum ultro etiam oraturum, ut per ipſum bene eſſe mihi velim. Et hæc confidentius proloquebar avidiſsime audienti, quoniam in Doromiſi ædes omnino ſe non venturum prædixerat; ut nec, ſi male acceptus à familia eſſem, ipſe cognoſcere contumeliam meam poſſet.

Igitur ſalutato numine à Fortunæ æde declino, & aliquantiſper ſpatiatus per nobiliſsimam urbem, tandem ad flumen veni, lene quidem & ipſa libertate alvei placidum, niſi meantis curſum interciperent pontes. Sciſcitanti deinde quod eſſet fluvio nomen, mercenarius meus in illa quidem urbe Pactolum appellari retulit: cæterum & cum propior fontibus ſuis manat, ac deinde cum ſe extra civitatem evolvit, Nilum vocitari; & in ipſa quidem ripa conſtitutum Saturni templum eſſe, in cujus vicinia cuſtos Doromiſus habitabat. Non libuit interrogare ubinam eſſent ædes, quas facile aperiebat diſcurſatio variorum, & tumultus fortunarum ingentium comes. Itaque relicto nomenclatore meo intravi frequen-

tiſſimum limen; quod jam ab ipſis foribus perhorreſcendum fuit. Erat enim ſupra portam Ætnæ fulminantis imago, & terribiles Cyclopum formæ ſuo Iovi molientium tela. Sed perdidi omnes metus, progreſſuſque in atrii ſpatia primum omnium cœpi mirari pares quorundam hominum cultus, quos ambitu præcipuo tranſeuntes ſalutabant. Erant autem coccineis palliis tecti, & tam uno habitu notabiles, ut ejuſdem patris hæredes viderentur. Cæterum in ſingulorum pectore nonnihil ad lævum latus vidi coronam ex aureis filis ſericoque fulgentem, quæ pulcherrima texturæ induſtria eminebat aliquantulum extra tunicæ corpus, & quidem non multo ante factos ſignificabat coronarum ſplendor, qui nihil de recenti venuſtate perdiderat. Notavi etiam omnibus pileum eſſe præpeditum multiplicibus pennis, & quas illi novo more in mediam obverterant frontem. Non ſuſtinui diutius ignorare, quæ hæc veſtium concordia eſſet, & à tranſeuntium uno quæſivi, quoſnam illos mortales arbitraretur? Ille, Doromiſi domeſticos, inquit, vel potius ingentis familiæ partem, totam enim non anguſtia domus, ſed nec, quamvis ampla eſt, civitas capere poteſt.

Cum deinde errorem viarum timerem in ampliſſima ſede, idem, ſi ad Doromiſum ire vellem, inſiſtendum ſemitæ oſtendit, quam utrinque claudunt exiguæ arbores, & quæ, ut ex muſcoſis corticibus apparet, tardioribus incrementis conſurgunt. Igitur in eam ſemitam me conjeci, & cum paria arbuſculorum faſtigia, ramoſque ad æqualitatem præciſos intuerer, ne hoc quidem credidi ſine conſilio, & venerabilis arcani notatione factum eſſe. Sed tot quæſtionibus tranſeuntes fatigare non ſuſtinet verecundia mea. Illud autem cogitationem meam vehementius erexit, quod de ſingulis arboribus tabella pendebat, in qua hoc erat minio ſcriptum: *Pares ſumus*, &, *Non ſumus Pares.*

Cum vero in extremo ſemitæ eſſem, diligenterque tot rerum inſolentiam annotarem, video pulcherrimæ faſtigium portæ, & credo aliquot hiſtoriarum monu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

monumentis inſigne. Erant enim imagines ex ære; illinc quidem Gradivus in curru ferebatur, Iovique jam ſatis concitato ſævitiam miniſtrabat, multitudinem nubium, Vulcanique terribilem laborem Deo in manus ferens. In altera vero parte Aviditatem artifex expreſſerat, omnino qualem Hercules olim inter monſtra defunctorum à ſe viſam memorabat. Illa Plutum multiplici catena conſtrinxerat, trahebatque pertinaciter reluctantem. Plutum contra vindicabat ingens ruſticorum turba, & à ſe abeuntem irrita fortitudine revocabat, nec plus tamen in victricem aviditatem, quam queſtus & maledicta audebant: laxaverat enim artifex ænea imaginum ora, oculoſque in Aviditatem tam atroci acie defixerat, ut auderes ab ipſis voces etiam & querelas expectare. Et quidem ſolicitati oculi tam præclari operis venuſtate, penè omiſerant ejuſdem portæ columnas marmoreas perluſtrare, in quibus inciſæ literæ auroque diligenter imbutæ, in hæc verba legebantur: *Sacrum Doromiſo ſexies maximo, larium domeſticorum curatori, vialium diſpenſatori & præfecto.* Cum hæc religioſe veneratus perlegiſſem, ſubeo eandem illam portam. Et cum ex ædibus quidam Doromiſo domeſticus proceſſiſſet, (jam enim agnoſcebam ex veſtitu) interrogavi, num vacaret domino peregrinum hominem videre? Ille nec domi Doromiſum eſſe nunciat: nec facile objiciendam negotiorum moleſtiam eo utique die, qui ad publicam hilaritatem eſſet ortus: me quoque prudentius facturum, ſi graviores omitterem curas: oculoſque meos celeberrimæ pompæ ſpectaculo crederem. Quippe Deam Fortunam à Venere exoratam commendaſſe ſuis ſacerdotibus puellam Deorum favore digniſſimam, formæque quæ inſignis inter Deas eſſe poſſet; eam illo die nubere Olympioni, & Antiſtites Fortunæ conjugio exornando laborare; ipſi puellæ Caſinæ nomen eſſe. Egi ut oportuit gratias tam liberaliter prolocuto, &, quoniam ejuſdem ſpectaculi ſtudio trahebatur, ad nuptiarum pompam illo duce proceſſi. ac multa quidem per viam diſſeruimus (erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

enim humanitatis pleniſſimus) tum de civitatis & magiſtratuum genio, tum maxime de imperio fortunæ, quæ induſtriæ virtutiſque damnatæ occupaverat locum: donec inter ſuavitatem colloquiorum ſuperbiſſimam intravimus domum, ubi tot erant artificum labores, tam curioſa varietas, ut jam cultum, qui me in Doromiſi æde perculerat, novus admirator contemnerem. Nihil unquam videram tam ſimile cœlo vel in Labetri, vel in Callionis domo. Lucernæ de laureatis pendebant poſtibus, & florum etiam intempeſtiva pulchritudo ſeſe alienis anni temporibus interſerebat. Ipſa janua, quantum à lucernis lauroque vacabat, aurea vibrabat cælatura, non ſpiſſioribus quidem laminis exarata, ſed quæ fideliter lignorum vilitatem occultarent. Cum deinde juvenis illius favor me per ſpiſſa obſtantium agmina provexiſſet in interiorem locum, ſi qua eſt jurantibus fides, caligavi ad tantæ majeſtatis nitorem, & veriori quam olim Cyneas ſtupore, non intueri viſus ſum coëuntium purpuram regum, ſed ibi omnes deos deaſque adoravi. Et quidem avidiſſime contemplationem in Caſinam conjeci, utique novo cultu mirabilem, & quæ nec flammeo verecundiam demulſerat (ſtabat enim hilari & aperto vultu) neque ſupremum pudorem jugali concluſerat cæſto. At poſteaquam animadverti hæc muliebris conſuetudinis ornamenta in Olympionem eſſe congeſta, omnino credidi eſſe Fortunæ datum, ut deterior ſexus imbecillitatem abjiceret in viros; quippe Olympio obnupſerat flammeo vultum ita per diverſas plicaturas faſtigiato, ut utrimque tempora Bacchico cornu elegantiſſime ſignarentur; & ſuper ligaturam, ex qua ferrum pendebat ad latus, induxerat conjugalem cæſtum, ſeu tot nodis me hercule, & tam implicata nexuum ſerie, ut videbatur, aſtrictum, ut niſi aliquot annorum labore explicare minime poſſet.

Cæterum ut pompa in medium proceſſit, quo miniſtri ſanctitas auſpicium coëuntibus eſſet, neſcio quis Antiſtes in candida veſte connubii legem ad hunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

unc modum recitavit, novam ſane, & quam ideo
n tabula deſcripſerat, ne inter pronunciandum la-
eretur; Vt tu Olympio hanc Caſinam conjugem
uam nec attigeris, nec oſculum retuleris, niſi pere-
re proficiſcens & trinundinum abfuturus, ut à ſinu
uriosam abſtineas manum, nec adſis moleſtus no-
tium arbiter, aut ante ſextam diei horam uxoris
halamum temeraria manu recludas. Si quam in-
erea prolem tibi genuerint dii, illam protinus tollas,
& gratuito hærede feliciſſimam augeas domum. Si
hæc faxis, tum tibi in uxoris nomen venire licebit,
boniſque avibus juncto per exterarum gentium ur-
bes celeberrimis itineribus volitare.

Cum hæ conditiones mitiſſimo conjugi placuiſ-
ſent, Antiſtes in Caſinam convertitur, & hoc qui-
dem cautiorem diligentiam adhibet, quod illius
maxime cauſa nuptiarum pompa coiverat. Verba
autem fœderis conjugalis, in quæ ille Caſinam ade-
git, omnino ejuſmodi fuerunt; ut tu Caſina non mi-
nus virgo ſis, quo tempore conjugium hoc veſtrum
interitus aut legis beneficium extinguet, quam nunc
hodieque fuiſti cum ad hanc procederes pompam.
Vt ne cæſtum tui Olympionis procaci manu fran-
gas, neu in oſculum, neu in amplexum ſolicites ma-
ritalem, ut aureum Iovis imbrem felix Caſina expe-
ctes, qui te faciat matrem, nec mortalitatem Deo-
rum ſemini jungas, aut Iphidius aliquis uterum
tuum Herculi naſcituro anguſtet. Si hæc proba fide
faxis, ut tum neque molas viro tuo, neque coquas,
nec Iunonem iratam habeas, vel obloqui Cleoſtra-
ta poſſit, & ipſa Fortuna penum tuam inſtrui ſoler-
tiſſima ordinatione procuret. Plaudentibus univer-
ſis, Caſina conceptiſſimis juravit verbis, nihil ſe
unquam contra præſcriptarum legum ſanctitatem
auſuram.

O felix Hymen, ô Hymen fidelis,
Iucundiſſime cælitum deorum!
Seu tu de ſuperis vides maritos,
Caſtis ignibus Heſperum vocantes,
Seu terras colis, & favente nutu

Maturis bonus annuis puellis:
O felix Hymen, ô Hymen fidelis,
Iſtis quinque faces, thorum jugalem,
Panem, vellera, cærulamque lympham,
Et lauro medios tegente lychnos,
Flores poſtibus adferas decoris.
Sed nec lentus ades. Nihil moramur,
Nobis ô Hymen eſt ſatis deorum.
Aut veni citus, aut Hymen valebis.
Nam ſi lentus ades, licens Cupido,
Et blandis Venus evocata votis,
Et dulci veniet lepore Riſus,
Et quotquot Superum eſt licentiorum.
Tunc nec te tacite marita poſcet;
Nec tardum cupidus palam maritus
Caſtis ignibus Heſperum vocabit.
Aut veni citus, ô Hymen fidelis,
Iucundiſsime cælitum Deorum,
Aut felix Hymen, ô Hymen, valebis.

Dum hæc celeberrimis cantionibus aguntur, interim religioſam ſedem, omnemque apparatum, avidiſſimis oculis luſtrabam. Sed me præcipue tenuit matronarum puellarumque ordo, qui in Caſinio vultu diffuderant mentem, omnes ardentibus gemmis, & fulgore ſerico vibrabant. Neque me fallebat plurimas jam non ſuo vero florere: ſed & medicatis frontibus juventutis revocaverant legem, ut me unicam ætatem cernere arbitrarer mea ſponte deceptus.

Cæterum quanto ſplendorem aſtrorum nitidior luna coërcet, tantum eminebat divina omnino mulier, victamque cæterarum pulchritudinem caſtigabat; illa utique quæ mihi paulo ante in Fortunæ occurrerat templo. Nihil emendatius natura ea muliere expolivit, nec fata illi dignum amatorem inveniunt.

Non ſi Taurus amet, vel falſis increpet alis
Ipſe deûm genitor, vel ſpreto Phœbus Olympo
Rurſus in Æmoniis deducat ovilia campis.

Forte idem temporis momentum meos oculos in ipſam,

pſam, & illius in me conſpectum obvertit, oculiſque velut telis mutuo ictu, tam in imum admiſimus vulnus, ut improviſa violentia penè animam ſubmoveret. Et illa quidem ſubito rubore mutata eſt, ego vero ſubſidentibus articulis labens, corpus ad parietem excepi, nihilominus in eam partem verſus unde baſilicam mulierem viderem, quæ me ſolo aſpectu vulnerabat. Neque ſatis mirari poteram, cur miſerabilis procus tam ſubito amarem, rudis antea voluptatum contemptor, & humanis ſuavitatibus intactus. Agebat me diſcors ſententia; & quam male dulcedinem amabam, penè tamen voluiſſem, ut inutiles affectus animum ſuo morbo indulgentem reliquiſſent. Quid enim ex diſpari amore, præter privatas acerbitates, aut externa ludibria ſperarem?

Et hæc quidem anxia deliberatione penſabam, cum me excedentis multitudinis tumultus excitavit. Jam enim receſſerat Antiſtes in interiorem domum, & ſecuta cum Olympione Caſina erat, ut quædam, quæ ad nuptias pertinebant, ſecreta conſultatione gerentur. Cæteri autem per publicam portam, per quam & ego irruperam, ſeſe recipiebant in domos.

Et quidem caſus tulit, ut indigeſta confuſione me ad mulieris latus applicaret, quam inſanus deperibam. Haud mora, evicit timiditatem audacia amoris, & feliciſſimæ tunicæ oſculum cum modico ſuſpirio tuli; ac, ut ipſa ſciret me poëtam eſſe, verſus ſubito aliquot invocato Cupidinis numine effudi.

O dea, ſyderei ſeu tu ſtirps alma Tonantis,
Seu patrem factura Iovem, da numine dextro
Has moviſſe preces, placataque lumina flecte.
Ecce ignes juſſitque pati, juſſitque fateri.
Nil non auſus amor. Nec ſortem deſpice noſtram,
Nympha potens, Cælum cognataque numina cernis
Pauperibus votis & parco thure vocari,
Placarique tamen. Tibi jam ſua ſtamina Parcæ
Conceſſere meæ. Vitam ſi forte negabis,
Da ſaltem Regina mori, da ſydere flammæ
Nympha perire tuæ. Non dignius arſerit ales,
Quæ ſuper Eoos extincta renaſcitur ignes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Et hæc quidem modico murmure inſuſurrabar etiam inflexo in contrarium vultu, ut, ſi qui recitantem audiviſſent, tamen in ejuſmodi amoris ſuſpicionem non venirem.

Sed quoniam jam aliquot diebus adverſi non ſævierant dii, timuerunt ne intermiſſa conſuetudin ego me parum meminiſſem Euphormionem eſſe. Itaque in ipſo aditu qui ad urbem ferebat, cum adhuc in conſpectu meæ mulieris eſſem, incidi in petulantiſſimam turbam, & veluti invita modeſti prognatam. Iuvenes erant, & diverſis quidem coloribus, cæterum unius genere veſtis ornati, ut facile appareret ſervilem manum eſſe, quæ exeuntibu heris præſto futura conſederat, ac cum neſcio qui ex illis quereretur ſibi veſtigio meo pedem obtritum eſſe, egoque conſtantius mendacium increparem, ill ficto acrius dolore fœdiſſimis detonuit verbis, & præterea in vultum meum tanto furore ſæviit, u dentium ſeries penè ad illam machinam diſcutere tur. Putares ſignum ad pugnam datum eſſe. Concurrunt in me univerſi, ſervileſque animos barbar voluptate, & immerentis injuria explent.

Iam me in terram repetiti miſerant ictus, jam ill volutatum altiſſimo verſaverant cœno; &, ni concurrentium pietas prohibuiſſet, credo aliquid gravius moliebantur. Sed illa præcipue matrona, cu acidum paulo ante Epigramma cantaveram, poſteaquam me eſſe intellexit, quem iſta amentium rabies violaſſet, clamorem vehementius tollit, ſervitiumque omne ad auxilium meum præcipiti impetrio accendit.

Cæterum nihil magis me movebat, quam quod verebar, ne me calamitas riſui, aut mei etiam mercenarii exponeret. Ille laudabili probitate lachrymas in meo caſu effudit, crebriſque ſingultibus concuſſus meam veſtem obtuſa cultelli parte ab eminentiori cœno purgavit. Cum effuſa deinde procella me jam antea madentem novo frigoris horrore conſtrinxiſſet, ac omnino meum incommodum gemi naretur, monente mercenario, cœpi in viam redire,

quæ

quæ mihi in hoſpitium maxime compendiaria proponebatur.

Sed ô rerum mortalium mixturam! & corpora quidem noſtra contrariis elementorum virtutibus aſtricta; animas autem mœroris & gaudii diſcordia gubernatas! Perfuſus pudore tam ingenti, etiam omnis conſilii inops, & ominis malignitate turbatus, qui eo die, quo me primum Doromiſo & Fortunæ credideram, me ſolita malignitas fatorum fugientem inveniſſet, penè de extremis cogitabam. Quis putaret in tantis anguſtiis patuiſſe ſolatio locum? forte ſuſtuleram oculos, ut breviter viderem quæ mihi per civitatis vias occurrerent turbæ, id eſt, quibus ludibrio in madida confuſaque veſte eſſem, cum notæ familiaritatis virum mihi inſperata felicitas, ac velut iratorum numinum pœnitentia objecit. Is erat Theophraſtus. Ac primo veluti ſomnii vanitate deluſus, lætitiæ ineptias excuſſi; ſed poſteaquam me vigilare vivax gaudii ſenſus admonuit, utraque manu complexus ſum abeuntem (neque enim me ille adverterat) & in oſculum familiariter invaſi. Ille pariter gaudio mutus nihil niſi me amplexibus attrivit. Et illum quidem ornabat ſplendidior cultus, ſtipatuſque ſervulorum manu neſcio quomodo videbatur Deæ Fortunæ placuiſſe. Invitavi nihilominus ut in hoſpitium ſuccederet meum (quippe ad oſtium occurreramus) ibique animos expleremus longiori abſentia veluti diuturna fame marcentes.

Igitur ubi conſedimus, primoſque conſumpſimus jocos, interrogavi Theophraſtum, quæ illum ratio in eam regionem teneret. Cum erraſſem, inquit, per diverſiſſimas gentes, & ſingulæ ſuis vitiis diſplicerent, tandem hortantibus amicis in hanc urbem admigravi. Ibi continuo eloquens ſum viſus, &, ſi quid ſuffragiis populi credendum eſt, gentilium oratorum ſuavitatem adæquavi.

Præterea deditum ſapientiæ putaverunt, quoniam ſupercilium videbant voluptatibus adverſum, & vitam publicæ infamiæ innocentem laudabant. Igitur ad famam aliquantulum promovi, &, quod

eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

eſt omnibus divitiis ſuavius, inveni chariſſimam matrem, id eſt fœminam, cujus beneficiis impendi amor poteſt quem parentibus debemus. Itaque & Sophagonis beneficio in altiorem gradum aſcendi, & Poimenarchorum unus evaſi.

Excitatus ego ad majorem ſpem, quaſi omnia, quæ à Doromiſo expectaveram, conſequi per Theophraſtum poſſem, Et tu igitur, inquam, in Sacerdotum Fortunæ collegium veniſti? ubi audio neminem admitti, qui mortalitatem non deponat: nunquid humilia terrarum incommoda è divino deſpicis loco? miſerere; & veterem amicum non tranſmitte Doromiſo, ſed ipſe ad Fortunam & Protagonem benigna manu ſiſte. Ille me arctius amplecti, &, luctantibus per ſuſpiria verbis, interrogare cœpit, vellemne in eam viam conjicere ſecuritatem meam, & Deæ Fortunæ judicium expectare? nec dubitavi libidinem meam confiteri: iterumque rogavi, ne veteris & certiſſimi ſodalis ſtudium deſtituere vellet. Non eſt ille paſſus me ulterius decipi; & ſe vero nec in Fortunæ collegium unquam veniſſe, nec quicquam à Doromiſo expectare potius quam à virtute voluiſſe. Cæterum ſi ego forſitan rudis inſolentium morum audire vellem, quibus gradibus in ea regione homines ad dignitatem conſcendere poſſint, ſe, utpote jam peritum, optima mihi fide explicaturum eſſe. Cum ego hoc avidiſſime promiſſum expoſcerem, ille hominum ſtatum ſapientiſſima oratione expoſuit.

Duæ ſunt, inquit, hominibus viæ, quos animus ſupra vilitatem extulit plebis. Alia quidem tuta, & quam veluti lenia flumina raro tempeſtates exercent: ſed eadem humilis, & ignobili quiete ſubducta formidini ventorum. Alia vero præceps, & in arduum exurgens; in quam nihil mediocre cadit. enitentes enim in verticem vel improbus turbo in voragines rapit, infra prioris humilitatem viæ, vel ipſa fortuna ſuſtollit, & ingentem felicitatem temeritatis præmium facit. Nimirum qui contenti paterna domo, non dedignantur avorum lectulos, nec inſanas

inſanas ſpes audiunt vocantes ad negotia, aut ſervitutem aulæ, eos ego primæ illi & ſecuræ viæ aſſigno: item illos, qui literis diligenter imbuti hoc primum inter Philoſophos didicerunt, felicitatem in quiete animi, non in faſcibus aut purpura latere, quique omiſſis dignitatibus, aut humili ſtipendio adoleſcentum animos excolunt, aut conditiones quærunt infra invidiam demiſſas: illos, inquam, quos non offendunt hujus ſemitæ ſordes, nec ambitionis cupiditas revocat, meo judicio ſapientia in diſciplinam ſuſcepit, & cum iis amat felicitas ruſticari. Quos autem in aliud iter cogit æſtuantis adoleſcentiæ furor, aut negotia, aut turbidæ naturæ impetus, aut potentiæ amor, & penè ſemper aurea dignitas, illi non majoribus plerumque præmiis impendunt miſerrimam ætatem, ſed tantum illuſtriori fuco miſerias ſuas excuſant. Primum enim plerumque longa ſpe decepti, nihil ad miſerrimam ſenectutem præter vota & curas afferunt. Et cum libertatem viliſſima ſervitute permutarint, cum inſtar ſatellitum adoratum induerint latus, quod tam indignis laboribus emerunt, ſæpe levi jactatione corrumpitur: Inclinatio temporum fundatas annuis curis opes frequenter ſecum rapuit, aut in illis mutatio animorum, quibus fortuna ſui orbis incertitudinem permiſit. Alii potentia cadunt in interitu magnatum, ut quæ Nymphæ cum arboribus moriuntur, & tot tela in eos fortuna invenit, qui ſe illius poteſtati tradiderunt, ut inſtar multorum videatur, nullos minus quam domeſticos amare.

Cæterum qui emerſerunt ex illis fluctibus, fateor, humanitate domini in cœlum feruntur, potentia & opibus ſublimes, &, quod feliciſſimum puto, in debilem omnium invidiam cadunt. Verum illud, Euphormio, vide, ſi nondum omnem ſapientiam ambitio delevit, utrum ſit præſtabilius, honeſtæ quieti ſecuriſſimam vitam committere, an in anxias cupiditates delabi, & incertam felicitatem quærere per certiſſima mala.

Nihil mihi perſuadebat Theophraſtus obſtinato

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ad calamitatem meam. Erat enim in oculis dignitatum ſplendor, & tentare volebam hoc lucidum iter, ut, ſi fors & Doromiſus deſtituiſſet conatus meos, ſaltem non exprobrarem ignaviæ humilitatem meam, & ille in contrarium amiciſſima contentione certabat, &, Si, inquit, ad gloriam feſtinas, Euphormio, velis à ſapientibus laudari, qui modeſtiam & virtutem amant, opes autem & purpuram, veluti generis humani ludibria, contemnunt. Neque te ingenioſus animus ad ſpes improbas extollat: vix eſt induſtriæ in aulis regalibus locus, niſi ſi illa ſummis divitiis nitatur, & ut ſuperi Dei cuncta laboribus, ita medioximi divitiis vendunt. Iam non ſapientiæ ſtudiis informare juventutem cauti parentes debent, ſed aut turpi aut mercenaria arte, id eſt, Veneri aut Mercurio commendare. Nam ut ancillis non patebant Matutæ limina, niſi uni quam matronæ colaphis urgebant: ita raro Fortuna pauperes in templum ſuum recipit, id eſt, in principum domos, niſi quos ad publica ludibria deſtinat. Ego ſane Poimenarchus pene miraculo evaſi, & puto, ſi illam dignitatem captaviſſem, adhuc me inanis umbra fugiſſet. Tu quoque virtutibus iucumbe, & illæ vel incogitantem extollent, vel ipſæ præmium tibi erunt, turbidas omnium partes ex tranquillo ſpectanti.

Dum inter hos ſermones verſamur, & ille amoliri à me inanem honorum libidinem tentat, ego vero ignobiles privatorum tenebras perſevero faſtidire, cœna pertinaciam utriuſque opportune diremit. Nam exoraveram Theophraſtum, ut apud me illa nocte eſſet, & ſeveritatem ſerii ſermonis mitioribus jocis temperaremus. Placebat conſortio noſtro ſecretum, & vacuum triclinium poſcebamus, ne in publica ſtabuli menſa ad gravitatem cogeretur amicitia tam familiaris. nec ullum ex domeſticis Theophraſti admiſimus, ſed mercenarius meus utriuſque pocillationi ſuffecit: minus enim verebamur, ne conductitius ille & externus effuſa colligeret verba, & in ſecretorum notitiam perveniret.

Igitur licentius collocutis, etiam de veteribus amicis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

amicis mentio incidebat, cum unus de miniſtris Theophraſti, ad oſtium triclinii aſtans, adeſſe Anemonem ſignificavit. Ego de menſa exilui lætitia plenus; ſtatimque ad cellæ aditum decurri, & Anemonem tenui barbula auctum, cæterum priſtinam candoris imaginem ſervantem, optima fide amplexus ſum. Ille me non perfunctorie ſalutavit, ſed tam examinatis verbis, ut jam ab exordio timerem, ne exculta prudentia labefactum amorem ſignificaret. Poſteaquam vero invitatus ad menſam conſedit, & ego attentius circumſpicere omnes nutus cœpi & muta quodammodo mentis verba, tum non me fefellit diutius, intimam charitatem, quæ quondam animos noſtros miſcuerat, inflexione morum aut oblivione eſſe corruptam. Itaque & ego prudentius agebam, licentiamque amicitiæ, quæ libertatem jocorum, & nudæ mentis ſimplicitatem amat, aſtute coërcebam.

Cæterum illud mihi præcipue admirationem movit; quod in antiquos mores ſuos veluti profeſſa lite pugnabat. nam ut olim diſcedens ad ſuperſtitionem reliqueram pium, ita nunc alternis vocibus ad ludibrium religionum abutebatur, neque me latebat eum affectata impietate ejurare ineptiam prioris ſanctitatis, & velut virilibus vitiis teſtari ſe ab ea imbecillitate receſſiſſe, quæ aut Deum aut homines timet. Nam & de literarum ſtudiis tam conſtanter tacebat, ut etiam occulte barbarorum ageret cauſam, qui eruditionem contumeliis vexant. Equi, tubæ, atque arma ſucceſſerant antiquis ſermonibus, & omnia ægrius audiebam, quoniam non ſtudio bellicæ rei, ſed inani vanitate ſuperbæ indolis jactabantur. Illud tamen ſolicitabat interdum iracundiam meam, quod paulatim in ſuperbiam declinaverat ſermo; ut jam nec occulte dedignaretur parem.

At ut turbulentus juvenis non mediocrem cœnæ partem mendaci jactatione conſumpſit, intraverunt citharœdi, & aliquot ſatellites illius, tam vagis ac petulantibus oculis, ut facile ex miniſterio dominum agnoſceremus. Pudebat omnino Theophra-

ſtum,

ſtum, (erat enim Anemoni familiariſſimus) ne diutius in illa petulantia duraturus videbatur, cum Anemon me ad pervigilium invitat, quod ſuaviſſimis, ut ajebat, virginibus conſecrabat, quamquam & conjunx ſibi eſſet, cujus pulchritudini, quicquid eſt puellarum, facillime ipſe donaret, ſi vellem conſentire in jucundiſſimum laborem, jam non imperitas Academiarum voluptates, verum delicias politiores guſtaturum.

Non diſſimulabo vitia mea: ſordeſcebat mihi literarum nomen, & inexpertam procerum vitam velut eruditiorem nequitiam optabam. Itaque facile ingratum laborem promitto, cumque jam tenebræ ad illam licentiam invitarent, & ipſe Theophraſtus ſe recepiſſet domum, ego cum Anemone, per ignota urbis compita, cum ſervis omnino tribus & occentoribus aliquot pergo, nec id mihi à principio moleſtum erat, & augurabar magnificam voluptatem, quoniam ipſis proceribus placebam. Sed poſteaquam ultimus veſper effuſæ licentiam plebis revocavit in domos, & jam nulli occurrebant, niſi præſidio facum, aut latrociniorum ſuſpecti, exigebam ipſe ab animo meo, quo bono frueretur intempeſtivo aëri commiſſus, inutiliter etiam vigil, & alieno arbitrio felix. Quippe nos diverſis foribus Anemon ſiſtebat, & deinde progreſſus ad alias domos, iterum jactatione aures meas in via rerum ſymphonia onerabat. Itaque jam primum fatigatus occultis ſuſpiriis ſupplicabam otio, ut me reſpicere vellet, & ab inquieta voluptate revocare; veluti qui primum maria ſubeunt, jam in ipſo territi portu terrarum commoda & navigii difficultates narrant. Sed me plane gravior calamitas à tam exigui mali ſenſu re duxit.

Quid eſt horridulis, dii deæque,
Quid eſt, Numina, dulcius tenebris?
Si mortalibus ut quieta nox ſit,
Lux quæ pervigil imperat laborem
Ponto mergitur, & laborioſa
Ceſſant pectora, pallidæque curæ

Pau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Paulatim tepido annuunt ſopori?
Et tantum licet aut libidinantes
Nigris prodere morſibus puellas,
Aut nutu refugo, unguibuſque duris
Vlciſci iuvenum ſalacitatem,
Cum lites Venus inſerit jocoſas?
Hæc certamina noctium vigebant
Cum Saturnus erat. Sed iſta pejor
Ætas munera perdidit deorum.
Nunc aut inſidiæ latent tenebris,
Aut incendia territant tenebras,
Et vis impia, perfidumque furtum,
Quale non tener imperet Cupido.
Quid eſt horridulis, dii deæque,
Quid eſt, numina, triſtius tenebris?
Si nullis tenebris laborioſa
Ceſſant pectora, pallidæque curæ
Iam nuſquam tepido annuunt ſopori?
O Di! quis ſupereſt locus quieti,
Si lux pervigil imperat laborem,
Et mortalibus inquieta nox eſt?

Cum enim bivium tranſiremus, graſſatores quidam nocturni improviſo impetu noſtros primum ſatellites invadunt, nos deinde ejuſdem belli motu ſpe prædæ involvunt. Prima ſorte incurrentium rabies inciderat in citharas, quas fœde laceratas cum huc illuc inſtar Thraciæ feritatis diſperſiſſent, in artificum involant ora. accurrimus implorantibus miniſtris, palliiſque circum lævam inductis ad nocturnam accingimur pugnam.

Graſſatores longioribus haſtis dimicabant, & utrinque præfixis. Nobis breves gladii erant, &, ut mihi videbatur, audacia minor. Obruerant faces ictibus crebris, & in obſcura nocte nos in tutiori nequitia laceſſebant. Iam Anemon aliquot ictibus fatigatus circumſpiciebat iter ad fugam, & me via-[illegible]um in illa civitate imperitum crudeliter deſerebat, cum vigilum cohors, qui in diverſis partibus urbis excubabant in cædes & latrocinia armati, velut facta indagine noſtram aciem includit: graſſatores autem,

tem , qui ſæpe ex ejuſmodi venationibus evaſerat
neſcio qua ſolertia eluſerunt circumſtantium m
nus. Ego vero cum Anemone, & ſervulis , & om
ni ſymphonia captus, non incidiſſe in manus c
vium, ſed tantum prædones mutaviſſe putabam, n
hil enim mollius ſæviebant. quippe nos planos e
& intentos in rapinam arbitrabantur. Dubitav
Anemon , an dignitatem nominis furenti oppone
turbæ, ſed veritus ludibrium inter æquales ſuos, ſi d
vulgaretur facinus , tamdiu inter verbera duravi
quamdiu credidit contentos caſtigatione vigiles tan
dem dimiſſuros eſſe. Sed ut cuſtodiam in craſtinu
curari audivit, & nos tribunali ſervandos , non am
plius cunctatus, quis eſſet , & quomodo in latron
incidiſſet , non ſatis credentibus exponit. Quipp
Anemonis nomen non mediocre erat in illa civi
tatis regione , (nam in eadem habitabat) & in ill
cohorte duo mercenarii erant, qui diurnis ſtipendii
ipſi domum ædificabant. Igitur tam avide in Ane
mònem vultus obvertunt, ut proh nefas! dum incau
tis manibus admovent faces , delicata barbula , &
cum ea tot unguentorum & pectinum labor arſerit
Exclamavit Anemon , deſperatione plenus , & , ni
me fefellit rabies oculorum, dubitavit , an tanti de
decoris riſum ſubita evaderet morte. Nec minus at
toniti ſatellites contumeliam & verbera tam ruſtic
excuſant, ut jam vapulare malit Anemon , quam ſe
verberatum tam publicis vocibus audire.

Ac ut primum interquievit tumultuantium clamor , ipſe ad mortis triſtitiam mœſtus proripuit ſemet è turba, meque ſedulo ſervante veſtigia, ad domeſticas fores pervenit. Dimiſerat ſymphoniacos omnes, & importunis vexabat pulſibus limen ſuum, ut jam ego penè furenti nec auderem blanditias adhibere. nec intromiſſus quidem , pacatius in familiam egit , trucique imperio, neſcio quid, de ſervitio queſtus, duos ex illis contumelia verborum , ruptoque capillamento objurgavit. In me deinde ficta ſerenitate intuens , procurare in craſtinum corpus juſſit , tum mihi lectulum ſterni , nec ullam hoſpitii

beni-

enignitatem denegari. Ipſe in cubiculum ad uxo-
m ſeceſſit, ut opinor, tragicæ noctis furias muta-
rus in ſociam.

Ego vero expectatione voluptatis fraudatus, cum
iſtiſſimum caſum ſecuro proſequerer riſu, in al-
ſſimum ſoporem delabor. Prima deinde luce diſ-
urſantis familiæ miniſterio excitatus, non omiſi
ertinaciam conſilii mei, ſed omnino ad Doromi-
um conſtitui ire, ſuæque miſericordiæ commenda-
: eruditionem meam. Igitur ubi cultum meum di-
gentius polivi, rogavi, num Anemoni vacaret diſ-
edentem hoſpitem videre. Ille ad ſe in cubiculum
enire jubet: nec contentus tot officiis, ad uxoris
onclave benigna manu ducit: fortaſſe ut oſtenderet
licitatem ſuam, & quam egregia forma beatus frue-
etur. Stabat ad ſpeculum uxor, vexatamque ferro
omam ancillarum miniſterio torquebat: ac tum
uſſa hoſpitem ſalutare intermiſit paululum cultus,
ultuſque humanitate pleniſſimos in me convertit.
) Deorum ludibrium! erat eadem mulier, quæ mi-
i pridie in Fortunæ templo confuderat mentem, ac
leinde in Olympionis nuptiis, neſcio quam auram
elicitatis liberali fronte ſpiraverat.

Quis animum meum pingeret, qualis in Anemo-
is cubiculo fuit? hærebat ambigua lætitia ſuſpenſus,
& turbatas inexpectato negotio vires non ſatis forti-
er revocabat. Illud tamen præcipue timebam, ne
quod argumentum amoris convinceret frontem. Cæ-
erum pridianæ noctis moleſtiis hoc ſpectaculum
am bene emiſſe, jam in felicitatis portum per turbu-
lentæ noctis tempeſtatem veniſſe credebam, jam
agebam gratias libidini meæ, quæ in illam mulie-
rem, veluti conſilio, inclinarat. Sed & mulier, vel-
uti quodam monſtro confuſa, nihil niſi me intue-
batur. Ego more gentis uſus ſum, & humilem vul-
tum ab oſculo pallæ ad matronam ſuſtuli, & titu-
bantibus verbis communem quidem humanitatem
explicui; cæterum omni nutu & furtiva oculorum
mollitie meus amor ſatis intelligenti loquebatur.
Iam ego Anemonem diligentius ambire, jam æquiſ-

ſime

ſime ſuperbiam ferre, etiam quærere cœperam m
ras, & in eo voto defigi, ut me illo die invitaret
cœnam. Sed jam ſatis indulſerant fata, & oport
ſpes amantium longius trahi. Itaque conſumptis or
nibus moris, excedo è cubiculo mœſtus & tantu
in ſpem redeundi vivens.

Neque multum moratus heſterni itineris veſtig
relegi, & in exteriori Doromiſi atrio cœpi cum c
teris expectare, dum ille ad Protagonem exiret.
cum aliquandiu vagus, modo de Doromiſi potenti
modo de Anemonis uxore cogitaſſem, forte inci
in illum, qui pridie me ad nuptiarum deduxer
pompam. Ac ut me ille agnovit, tandem oppo
tune adveniſſe, lætiſſima fronte prædixit, ſubſ
ſterem tantum in atrio, donec ad Doromiſum lax
ta negotia promitterent viam.

Plurimi mecum in atrio erant, & Doromiſu
cum libellulis expectabant. Præcipue juvenis quidar
impiger, ſi quid conjicere poteram ex vibrant
oculorum, cæterum artificioſis cincinnis penè a
muliebrem mollitiem excultus, ſe applicaverat ho
mini, optimi vultus, &, ut arbitror, melioris æta
tis, quam præmatura canities ſimulabat. Cæterur
exaudiri eorum ſermo vix poterat: ſed vehementi
vultus acerrime loquebantur, dexterarumque argu
tis motibus, & ſine arte excitatam ſequentibus men
tem. Vicini mihi erant, ut ſine ſuſpicione hæreren
ambulantium tergis. Capturus itaque ſermonen
utriuſque, ſi quid forte è re mea audirem, in illo
rum veſtigiis eram, cum ex illo ſene audio antiqu
poëtæ verſum, qui olim diverſa fatorum dona æſti
mans, non omnes poſſe omnia admonuit. Quid tu
inquit, mœſtus es, adoleſcens, quem pulcherrima
dote dii auxerunt, id eſt, inſigni patrimonio, &
quod iſti eruditi vellent omni doctrina emere? quid
doles tibi ingenium ad diſciplinas tardum eſſe? num
ideo minus faſces ſubmittentur tibi, & litigantium
turbæ? erras, mihi crede. ſi quid putas ingenioſius
eſſe auro, aut ſapientiam non venalem, quæ ſæpe
mulierculis in patrimonii partem datur. Tu modo,

cum

m Doromiſus ſe in conſpectum dabit, aude acce-
re ad genua, & aliquod ſacerdotium petere, quo
rtunæ & Protagoni deſervias. Iam enim illi Sa-
rdotes jura populo dividunt, & tu facile in id col-
gium venies. Habes enim ſymbolum tecum, cui
luti machinæ nulla ſecreta aditum negant.
Tum ego diligentius cogitare mecum cœpi, quod
ſet ejuſmodi ſymbolum, cui veluti fulmini omnia
terent, cum progreſſus ex limine ſervus, idem cui
ulo ante commendaveram artes meas, me, cum
vene illo, in interiora ædium ad Doromiſum ma-
duxit. Pauci ſequebantur à tergo, quos atrienſi
luſtrior gratia commendabat. Ego vero nihil me-
ocre expectabam, tanta benignitate admiſſus: &
m ſpes improba concipiebat dignitates, quarum
atia in Anemonis domo tentarem conjugis fidem.
Vt vero ſum in interiora perductus, omnia auro
gentoque vibrantia inſolitam aciem fefellere, ma-
ſtas deinde locorum, & animus ſpe metuque per-
rbatus, quicquid prudentiæ conceperam, & verba,
ibus ad Doromiſum deſtinaveram uti, penè ſub-
ovit. Ille in communi veſte erat, & per triclinii
atia ſatis truci majeſtate ferebatur. Ego in genua
ecidi ſupplex, &, niſi quod precantis humilitas in
ontemptum tranſit, etiam veſtigia ambulantis aut
ultu aut pallio vetriſſem. At juvenis, cujus ego ſer-
onem paulo ante captaveram, audacius ad Doro-
iſum venit, oſculatuſque dextram tam felicem,
pidiſſimis verbis in hunc modum peroravit. Et
æleſtibus diis, & noſtris deſtinatis regionibus pa-
endum eſt. Felix quem ſervitus Deorum in veram
bertatem aſſeruit. Ego Fortunæ Numen & poten-
iam Protagonis, teque diſpenſatorem utriuſque,
emper veris honoribus colui, ſemper in familiam
eſtram venire adnixus ſum; certe non invita Fortu-
a, quæ mihi hoc ſymbolum ad te dedit, ut me in
omum ſuam, & Protagonis clientelam adſcribe-
es, &, ne gratis in tantam aſcenderim ſortem, utri-
que mille pondo optimi thuris annua devotione pro-
nitto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Hæc effatus, occluſos diripuit ſinus, extraxitq mirantibus nobis deæ Fortunæ ſignum. Erat imag Protagonis, ex aurea planicie exurgens, in cuj dextera parte ſcriptum erat, *Decies*, in ſiniſtra vero *mille*. Nunquam humanior Doromiſus,ut poſtea in telleximus, fuit. certe porrexit juveni manum ; & gratulatus eſt de indole, & ingenio, deque cæter virtutibus, quas omnes in hoc legerat auro, advoca toque ſcriba, publicis inſtrumentis ſacerdotium cur tribunali dari juſſit.

Poſt hæc ego lentis paſſibus ad Doromiſi lat veni, &, compoſito vultu, ne ipſum non timere vi derer: Ego, inquam, minus explicabo meas dotes quoniam vobis diis omnia patent. cæterum induſtri mea perfeci, ne quis eſſet, cui Muſæ profuſius de ar tificiis ſuis diſpenſarent. Quæ res, ſi me Protagoni tuis auſpiciis, commendabit, & per hunc me De Fortuna reſpiciet, nihil majus mihi imputaveri Apollo, quam quod ipſi tam precioſæ ſervitutis gra tiam debeo. Audito ille artificii nomine, diutius hæ ſit, &, quam artem profiterer, diligenti attention quæſivit. Ego iterum Muſarum diſciplinam me afferre ſignificavi. Cum ne tum quidē meam mentem percepiſſet, me in interiorem porticum vocat, ubi depicta humilium artium inſtrumenta toto parie tum contextu explicabantur; mallei incudeſque, & ſpirantes fornacibus ignes, alterius parietis exordium vivis coloribus impleverant ; in altero vero marmorum ſpecies erant, & rudium lapidum politiſſimæ formæ: mallei deinde, & radii latiores; plumbum quoque, quod tenui filo propenſum de ædificii rectitudine ſua inclinatione judicat. Poſt hanc Latomorum ſcenam erant fictilium ſtatuarum deſcriptæ rationes. Nec longe pictor ipſe ſuum artificium expreſſerat penicilli figura, & oſtrearum conchis. quas veluti dilutis coloribus inundabat, cithara deinde, atque lyra, & laborioſæ teſtudinis fides, velut in honorem ſaltatoriæ artis ex aurea tabula ſpectabantur. Supremus hortorum cultus erat, & deducti induſtria fontis.

Hæc

Hæc me omnia intueri Doromiſus jubet, ſi forte
venirem illam artem, quam ego Muſarum diſci-
nam appellaveram. Tum ego, intellecto nominis
ore, me modeſte artificem eſſe negavi, aliquid
bilius parentum fortunam aperuiſſe mihi, & in-
niam à vulgi ſordibus ſecretum. Me literis eſſe
cultum, me naturæ humanitatem mitium ſtudio-
m diſciplina expoliviſſe. Audito ille ſcholaſtici
mine faſtidioſo, primum nutu averſatus eſt pero-
ntem: ac modico deinde riſu jam trepidum, jam
vitantem perſtrinxit, & cum à ſeculi induſtria
enum appellaviſſet, Exiſtimaveras forte, inquit,
ludimagiſtrum adveniſſe, qui tuis ſcientiis inter
nem & argutias uteretur. Neque longius mora-
s, me, veluti atroci fulmine damnatum, & exani-
i ſopore marcentem, inter muſſantem familiam,
eæque temeritatis accuſatores reliquit.

Egens ego conſilii, cum tenacem meæ ſortis ma-
gnitatem devoverem, quæ omnes meos conatus
ſtrabatur, ad inhumanum limen revoco gradum.
c, ut primum ad exteriores fores extuli pedem,
nſpicatus in vicinia locum, qui commoditatem
creti monſtrabat, eo me ad lugubre ſolatium con-
li, ibi omnem miſeri vultus conſtantiam omiſi,
dulſique profuſius gemitibus, & ad ſatietatem me
ſum lachrymis explevi.

Proclamabam in illa ſolitudine fortunatos artifi-
s, & ubique Polycletum aut Myronem pro Apol-
ne invocandum; interdum iraſcebar amicis, quo-
m alii feliciter ſceleſti eſſe non poterant, aliis re-
rentia virtutis obſtabat. Redii demum ad conſue-
dinem meam, & ipſi regioni iratus, indignantem
rorem his ſæviſſimis verſibus expreſſi:

Infanda tellus, quaque vix pejor Stygem
Vehit profundis apta ſuppliciis humus;
Quouſque ſævos, miſera, laſſabis deos,
Experta fulmen? tene non fregit ſatis
Nuper per omne dira ſupplicium lues?
Virtute pulſa ceſſerat mœſtus dies,
Et omne tuta nocte regnabat nefas.

Tunc

Tunc atra Erinnys ſqualidum movit caput,
Caput ceraſtas movit, & facem manus:
Linguaque (& illam ſibilo auxerunt comæ)
Livente dixit; Ite gentes perfidæ,
Ite, ite in arma, quæque patraſtis diu,
Hæc vindicate ſcelera. Non omnis ſat eſt,
Ni ſponte fuſus gentis in pœnam cruor.
Sic illa dixit, poſtque neglectos deos
Huic paruiſtis. Tunc quoque & mortes novas
Didicere fata. Perdidit natum pater,
Abiit cruenta fratris in jugulum manus,
Civiſque quernis frondibus merces fuit;
Sed interempti. Quantus ob priſcum decus
Populatus alto vertice infandam diem
Porrexit ignis? Iacuit infelix honos.
Et mortuorum turpis in manes furor,
Vrnas parentum ſparſit, & quondam leve
Tumuli cadentis mole depreſſit ſolum,
Sic quæſiiſtis nempe depulſo die
Reges deoſque, poſt feræ noctis malum
Iubar reluxit. Pervicax gentis furor
Quid pejus in tormenta ſollicitas deos?
Severiores forte non pœnas habent;
Habent eaſdem. Rurſus increvit nefas,
Dolus, libido. Rediit infandum ſcelus
Et nuda virtus ſordido jacens ſitu
Diſcit ſuperbos divitum faſtus pati.
Iamjam recedo. Præveni ultores Deos,
Quiſquis times perire. Non ſtabit diu
Ductore cæco, turba quam Plutus regit.

Cum effudiſſem hæc in Eleutheriam probra, tu[illegible] mentemque animum ſublevaſſem, cœpi à me repe[illegible] tere rationem tanti doloris: & velle callidis argu[illegible] mentis fallere conſciam mentem. Quid enim? quod [illegible] delicatulum recocta purpura non involvit; quod tu[illegible] nicam vermes Aſſyrii non infeſtant: quod non fre[illegible] quens ſervitium ad nutantis imperia pendet, ideo [illegible] culpare fata ſuſtines, & veluti cum diis diſputare[illegible] quaſi magna ſint æſtimanda, quæ Fortuna ignavi[illegible]

dare[illegible]

lare ſolet, vel facinoroſis crimen. Non vides æterna conſualia eſſe, & ad turpiſſima animalia immerentes coronas deferri? Ex ipſis illis quos miraris, quotus quiſque per virtutem promotus eſt?

Si es magno animo, honores infra te judicabis, qui te tam pertinaciter refugiunt, & Fortuna etiam infeſta tibi favebit. Confer te in ſolitudinem aliquam; ſubduc hodiernæ ambitioni vitam: habebis conſortium Muſarum, & virginibus commodius frueris in ſecreto.

Eludant ignaviſſimi homines ut volent gloriam literarum: illi & ſuis voluptatibus ſopiti, neque jam integri vivunt, & cum eos interitus occupat, etiam nomen & fama moriuntur, & totos tumulus accipit. Alumni literarum neſciunt fatorum legem, & tum maxime vigent, cum extinctorum deſiderium perennis memoria illuſtrat.

At enim in Luſinia ex primis gentibus venis. & Themiſtius apud ſuos eadem dignitate florebat. Claram ſtirpem tenebris premi grave eſt, & abire à parentum luce. Succedunt avis meis ſervulorum ſtirpes, & me parem erubeſcent quibus imperare majores dedignarentur. O hominis curæ indigno dolore obſtrepentes! quaſi aliqua bona perpetua ſint. Nulla putris in ſylvis arbor aliquando non viguit, & quæ jam proceræ ſunt, initio laboraverunt terram frangere, & debili faſtigio emicare. Paſtoritia Lavinii cohors plures humano generi duces dedit, quam olim greges paverat. Et miſeri Scytharum exſules (quis crederet?) tandem Arſacidarum famam ſparſerunt, penè mundum cum Romanis partiti. Qui hodie florent, in autumno ſuo decident, etiam fortaſſe calcabuntur. Majores tui initium ſui ſplendoris habuerunt, & nihil æternum mortalitati indulgetur. Quid doles, ſi finito magiſtratu Fortuna ornamenta repetit: nec quidem ab omni genere, ſed ab uno Euphormione? Quam diu cognati florent, & familiæ tuæ miſereri non potes, & lachrymæ, quas in aliam ſpeciem ſubornas; plus ſuperbiæ habent, quam pietatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Quid denique tibi adimitur tantis queſtibus d[illegible] gnum? tene à liliis excluſerunt ignavia majorur[illegible] & res domi arctiores? Te agnoſcere veretur cogn[illegible] tus, ne ærarium ſentiat familiam eſſe auctan[illegible] Erras, Euphormio, ſi non putas eſſe aliquos calam[illegible] toſiores. Neque tu à Principibus quartus es, & t[illegible] men aliquid ſupra Æſculapium colis.

Non vides ipſos deos curis etiam fatigari, n[illegible] te illa Nympha admonet, moleſtias non hominib[illegible] tantum graves, ſed & in immortalitatem valer[illegible] cujus nomine iſti verſus circumferuntur:

O patria, ô arces, ô dulcia tecta parentum,
Vnde avus, unde pater, tres unde ex ordine fratr[illegible]
Sceptra tulere mei, mene ô agnoſcitis arces?
Illa ego ſum, cui vos cunabula chara dediſtis;
Et patrio ingentem cultu jactaſtis alumnam.
Stirpe deas, & fronte deas, & ſydera vultu
Cum premerem, amborum ſpes ambitioſa procorum
Nunc conjunx vidua, & vani cum nomine regn[illegible]
Rupibus è nudis, longique è carcere montis
Excedo. Sed & hic cauſas infeſta dolendi
Diſponit fortuna mihi, monſtratque colendam
Quæ mihi ſucceſſit, quique ah de corpore noſtro
Debuit eſſe puer. Nec jam contendere promptum
Damnavit dudum miſeram, fecitque nocentem,
Cum tali certaſſe viro. Iam credere divis
Feliceſque ſequi juvat, & ſubſcribere fato.
O dolor! an potui victos inflectere vultus
Deſpectoſque oraſſe viros? Ne credite vivam;
Iam dudum perii, jamdudum extincta ſuperſum,
Et vivo & morior toties. Me funere longo
Nempe mori decuit, quæ tot per ſæcula clarum
Induco tumulis ſuprema Valeſia nomen.

Cum ſervires, Euphormio, ſumma votorum erat, aut cataſtam aut carceres vitare, nunc faſtidis adop[illegible] tivi patris opes, &, ſi Fortuna ad arbitrium tuum fa[illegible] veat, illam licentia ambitionis, & deſideriorum immodeſtia fatigabis.

Perſuadebam animo male credenti, vera eſſe qua[illegible] loquebar, & prope impetraveram pacem, cum ecce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

onſumpta lachrymarum nube , veluti mihi Solem ortuna reduxit. Cum enim ad Theophraſtum irem, nutuis queſtibus cum eo fortunæ contumaciam ve-aturus , intellexi eum quidem domi non eſſe , cæ-erum anum quandam , minime in illis locis uſita-am , bis me jam in illis ædibus quæſiiſſe. Adhuc lli loquebantur , cum ecce mulier in limine erat, rolataſque de ſinu tabulas tradens, è re mea fore di-it, ſi,quæ in ea cera mandabantur,curaviſſem. Erant utem tabulæ ad exactam opulentiæ luxuriem con-gnatæ. Involvebatur tenui ſerico cedrus , & ea-em gemma ſex locis fidem literarum una imagine anxerat. ab utroque latere ceræ pendebant uniones, x ipſi molli ſerico ad cælaturam pertinentes; ut jam nihi cortex non quotidiani ſaporis ſuaviſſimam nedullam polliceretur.

Gaudio itaque tumultuque plenus , frango vincu-orum moram , apertaſque literas in hæc verba con-criptas eſſe lego. Quæ ſim , neque intelliges ex no-nine meo, neque ex ea quam huic ſecreto delegi. Si ignus es quem amem , jam in oculis meis incen-ium vidiſti , & miſertus es. Non eſt ea vultus mei uritia, quam non penetret ignis latens: non poſſum rudita niſi doctis complexibus delectari , & poten-as plurimum amo. Si cras deſcendis ad Fortunæ anum, ibi te forte amicum numen inveniet. Vale. erplexus ſignificatione tam confuſi amoris , ſevo-avi ancillam, juſſique, ſi ad matronam rediret, om-ia quidem quæ in poteſtate eſſent polliceretur ; ſed i aliquid forte peccarem , certe non iraſceretur mi-i , ſed ignoſceret potius epiſtolæ , quæ nihil me liud docebat, quam dubitare.

Dimiſſa muliere , cum jam ſpe craſtini pacatius Doromiſi ſævitiam ferrem , quærere cœpi , num Theophraſtus foris promiſiſſet ad cœnam ; & dul-iori triſtitia etiam ſolitudinem in ſolatium pete-am , cum ſe mihi Iulianus dulciſſimo amplexu onfudit , qui in Theophraſti familia princeps , ar-iterque ſecretorum, me ad Doromiſum non igno-averat ire. Et, O te, inquit, felicem, ſi Doromiſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſpes ingentes præcidit, & vanitatem tuam ſalte
ſubito foras excluſit. Sciſcitabar ego faſtidii cau
ſam, & cur humanarum rerum culmina tanta co
tumacia damnaret: quia, inquit, & ipſe Theophra
ſtus, antequam Poimenarchus evaderet, nunc ma
gnatibus charus, nunc ipſa gratia periculis oblatu
documentum mihi fuit, quam ſit difficile, tam le
vigatum iter ſine caſu terere. Et ipſe olim fortun
ludo verſatus, jam contemptu vindicat miſeria
ſuam, & aliis de littore ſaxum oſtendit. Sed maxi
me quidem Leucomus tibi in Delphio vetuſta ami
citia conjunctus, optimatum familiaritate penè pe
iit, qui contempto littore aliquantulum in altu
evectus eſt, ſed & naufragio proximus fuit, & tabu
lam ſui voti indicem diis æquoris perſolvit. Tun
& ego non mediocri riſu amicitiam noſtram lauda
vi, quod inter eos coiviſſet, quibus Fortuna ejuſde
ſtudii amorem faciebat: rogavique ut fuſius expon
ret, quomodo magnatum favore Leucomus penè i
ruinam incidiſſet. Et ille: Scis, inquit, quis fuer
Geragathus? integerrimæ famæ erat, & in eo Fortu
nam invenerat virtus. Hujus filiis Leucomus oli
familiariter uſus eſt. Et quis non ſperaſſet hanc il
amicitiam cauſam omnium bonorum fore; qu
etiam ejus ſalutem evertebat, niſi obſtitiſſet mini
mus fratrum, ſolus omnium dignus faſtigio ſuæ do
mus.

Admiratus ego tantum nefas, cujus id piaculu
fuiſſet, interrogavi. Major, inquit, illius familia
Iovis ſacerdotio præfectus fuit, iis conditionibus, u
de regionis more libationes ab aris in paternam de
ſcenderent domum. Sed cum ille mentem in Græ
ciam miſiſſet, ipſe tam miſere aberravit, ut nec i
regionem perveniret, in quam proficiſcebatur, nequ
viam reditus in corporis domicilium teneret.

Igitur ad aram frater vocatus, illo utique junio
qui mentem quærebat, in inſulam, & quod antiqu
ſacerdotes faciebant, etiam in vaticinium ſuccedit.
Etenim ſtatim affari cœpit ſyderum orbes, nec tam
in oracula erudito hiantis ſoli ſpiraculo, quam nu-

minum

ninum præſentia uti. Neque diu mortalitas hunc avorem cœli incolumis tulit, & jam animi valetuo tantis Deorum muneribus fatigata parum ſupra patrem erat, cum mater tot filiorum vivis funeribus penè ad mortis triſtitiam compulſa, ſe in collum Geragathi conjecit, & manantibus lachrymis utramque faciem rigans, Quamdiu, inquit, te privatum conjugem habui, genui tibi liberos capaces fortunæ noſtræ, & quos agnoſcere majores noſtri poſſent. Sed poſteaquam ſenectutis tuæ otium importuna dignitas feſellit, viſa eſt felicitas dedignari ſtirpem tuam, quæ non erat inter faſces concepta, & exemplo Medeæ exhaurire Æſonis veterem ſanguinem, ut ſanctiori ſucco venas tuas & domum repleret.

Niſi quid in te eſt, etiam ſuperſtites excindimur, & cum Æmilio inter duo filiorum funera triumphamus. Non veteris ludi memor, vel intempeſtiva libidine accenſa, quo die in hoc tribunali collocatus es, petii ut liceret antiquarum noctium conſuetudinem inire. Nec jam aliquid rogo, niſi hunc laborem à te familia labens imploret. Si fruſtra conatus eris, at majore ſolatio moriemur, non ignavia noſtra ſed fatorum crudelitate orbi.

Hic Geragathus mœrore impeditus, poſtquam diu ſuſpiravit, quod ad ea, quæ uxor rogaviſſet, mature deliberaturum refert. Conſilio quam ſtrenuitate omnia ſalubrius geri. Cæterum de liberis dolorem tantum eſſe, quantum hæc vita & feſſa laboribus ſenectus ægre ferrent. Mox ingerere probra cœpit, & Leucomum omni verborum contumelia lacerare; illum eſſe, qui inconſultis ſtudiis diſtraheret imprudentiam adoleſcentum, & inanibus ſuperſtitionibus juventutis impetum conſumeret; toties cælum & numina inclamando effeciſſe, ut nec filius cælum teneret, & amitteret terram. Adeo ſanctorum hominum conditionem infamia inundavit, & paucorum vitium, liberali adoleſcentum ingenio abutentium, etiam innocentem modeſtiam proſcripſit.

Supervenit interim declamanti patri filius, ille

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſcilicet, cujus mentem ita dii ornaverunt, ut ſuum in fratres peccatum excuſent. Obortiſque penè lachrymis cœpit amoliri à Leucomo tam inepti fa cinoris invidiam. Illum enim ab iis moribus ab horrere, nec fucatæ aut crudelis pietatis juvenibu eſſe authorem.

Hæc ipſe juvenis ad Leucomum incorrupta fid cum detuliſſet, adjecit, non mitigatum modo ſe nem fuiſſe, ſed vincente iracundiam fide, ſi quid i eo eſſet, prolixe pollicitum, ſe reconciliationem beneficio firmaturum. Ille vero incertis magnatum amoribus fatigatus, velut inſtabili æſtuantis mari motu, atrociſſime damnavit ſtudium ſuum, qui & ambitionis mala ſciret, & tamen nonnunquam amicorum precibus exiret ab otii umbra.

Tu quoque ſi tibi victurus es, Euphormio, cede dexteram in ſapientiæ pignus. Si te illi beati tem nent, certe illorum ſtoliditatem eodem munere proſequeris: Contemptus, ludibria, joci, tela ſunt omnibus data: & ſecurius è latebris emittuntur.

Inter hos ſermones advenerat Theophraſtus. E cum pauca in Iuliani ſententiam dixiſſet, ad illum præparata intravimus cœna. Ibi pretioſa fercula argento ad menſam ferebantur, cæteræque delicia erant, quas optima mater illius familiæ ingerebat. Exactæ ad valetudinem dapes, niſi ad ſatietatem invitaſſent: triclinium tam caſtigatis feneſtrarum ac parietum commiſſuris, ut rimoſior eſſet uter in quo Æolus ventos Vlyſſi credidit. & ut aër frigore inhorruerat, duo famuli ad largiſſimum ignem ſubinde cumulata ligna prodigebant.

Itaque ad tam elegantis triclinii cultum & oculos & mentem advertens, prodebam ſuſpiriis animum meum tam quietæ felicitatis admiratione ſuſpenſum.

Nec tenui lachrymas, alienis commodis admonitus calamitatis meæ, &, Certe, inquam, Theophraſte, facile eſt in ejuſmodi vita negligere magnatum opes, & non quærere aquam poſito in ingentibus undis. Ego vero non aliter explebo animi dolorem,

rem, exprobrantis ſibi fatorum odium, quam ſi ihi quæ in cæteros optimates argumenta, velut ma, diviſiſti, in tuam quoque fortunam conver- ro.

Ad hæc verba ille modeſtiſſime ſubriſit; & ne me ngior invidia perturbaret, Scis, inquit, tantum vi- nostro voluptates degenerare à pulcherrimo fine; eorum munera eſſe, ſi adhibes modum, quem ple- mque intempeſtivæ libidines corrumpunt. neque iquid eſt tam molle, quo ſeveri homines ſanƈte uti n poſſint. Iam vero quantum ſit corporis com- ercium cum animo, morborum faſtidia mon- rant, & dolores, qui in perpetuam ſui contempla- onem animum tenent. Itaque demulcendus eſt m familiaris mentis comes, corpus hoc, inquam, t eam nobis ad ſtudiorum ſublimitatem permittat, ec occupet importuno ſodalitii jure. Mihi crede, ix in anguſtiis aut curarum ægritudine eſt literis lo- us, & ſapienter majores noſtri Solem omnis læti- æ datorem Muſis præpoſuerunt. Nam ut animum imio luxu ſolutum nervi ad ſapientiæ inveſtigatio- é deſtituunt, ita, niſi impetraveris veniam à corpore oneſto veluti ludo, fruſtra tentabis conciliare ani- num litteris propiore ſolicitudine intentum. Nullo ſtu Apollinis caleſcet injuriis hyemis apertus, & pſe Homerus nunquam ſecurius deos vulnerabat, ut pugnantem Achillem ſequebatur, quam cum romiſerat ad cœnam. Ideo homines ſtultiſſimos uto, qui, veluti pugnarent cum natura, aſſiduis do- oribus ſuorum corporum patientiam fatigant, & nterim animum nolunt miſeriis ingemere, ſed eru- litioni locum in mentibus quærunt, quæ tot malis lenæ vix ipſam ægritudinem capere poſſunt.

Itaque ne faſtidioſis ſtudiis provocem ad nau- ſeam litterarum timidum laboribus corpus, ipſi quoque ſuum ludum humaniter concedo: ita libera- liter excultum, vices quoque animo rependet, eru- ditionem cum illo impetu veſtiganti, ſine quo nihil addiſces ingenioſum, aut victurum conſcribes.

Præterea cum reverentia ſit alumna divitiarum,

& egeſtas contemptione damnetur, nobis Poim narchis ſpectabilis cultus datur, ne populus maj ſtatem pietatis in miniſtrorum ſordibus contemna Hinc Antiſtitum opulentia, hinc collegiorum op ad cantus & ceremonias ſacrorum, & ipſius anti quitatis penè prodigalitas in numen, quæ omnia proh nefas! ſeculi licentia corrupta in invidiam pl bis & bonorum odium cedunt. Vtinam tam mo deſte peccaſſemus, ut culpa ſe domi continuiſſet, au negari crimina poſſent. Sed ne me diſſimuland peccata approbaſſe exiſtimes, ſi ordinem noſtrum veluti humanum conſideras corpus, videbis in radi cibus corruptos nervos eſſe, & inutile membrorum robur inde fluxiſſe. Dehinc pervicaci morbo cor repta omnia, & ſingulos aliquid adjeciſſe public malo. Ambitus magnas mentes occupavit, pluri mas libido, otium denique & ignavia penè omni collegia pertentavit, in quibus inertes fuci languidi voluptatibus deſident, cantibuſque præcipitata ar roſis lingua infame otium emunt. Nulla literarum ſtudia, nulla cura pietatis. Vbi noctem vel crapul graves, vel domeſtica libidine fatigati conſumpſe runt, ad fana, atque aras, veluti in officinam vocantur. Nec imponere cœlitibus curant: palam negligentia vocis queruntur de majoribus, quod tant divitias vendant.

Inde digreſſi in domos (pudet fateri) plurimum inter ſcorta fœnus numerant, aut intempeſtivis conviviis adhibiti inter populares regnant, & profanam cæterorum licentiam infami certamine præcedunt.

Sed nec ſuperbis excuſationibus carent, aut ſine argumento in nos fœdiſſimum crimen torquent. Nam ut ex radicibus vim ſuam folia & caules temperant, & rami animantur ingenio ſuæ ſtirpis, ſic iſti ex Poimenarchorum vita diſcunt, quantum vitiis permittant. Horreo eloqui. ſed Antiſtitum dignitas jam velut ad quæſtum proſtituta eſt, & ſæpiſſime criminum merces. Quis ex potentioribus liberorum cunas non infulis premit: aut quis liberius præconi hæreditatem ſub haſta, quam ſacerdotium com-

commendat? Iam urbes obſidione maceratæ, vel ultro proditæ Principibus arces, illud præmium inhiant, & potentia inter ſcientias numeratur.

Nec ſanctius dignitatibus fruuntur, quam illas quæſierunt. Nullis delicatior Venus, aut magis ad ſcrupulum examinata libido. Faſtidioſa autem ſuperbia, & inanium cupiditas rerum, jam pridem ex regiis ad has imagines pietatis exceſſit. Quid aliud quam diſponimus opes, & avaris cogitationibus ad ſpem prodigendi ſervamus? Quis ſacrorum in agris jacentium amor? Quem ovilium tutela fatigat? Quid illi, qui, pro feris terrentibus caulas, timiditatem damarum indigniſſima voluptate fatigant? Quid aleæ Veneriſque patroni? aut quid ille, qui, ne unica cruce dignus videretur, trifurcifer evaſit? Neque me ad hæc inſignia impium putes, ſed illa credo in ſupplicii notam facinoroſis dari. Mihi crede, poſt hujus ætatis ſcenam hoc pluribus infula erit, quod Mithridaticæ uxori diadema, quod cervicibus infelicem modum aptavit.

Ego ſermonibus Theophraſti mirifice delectabar. Nam & ſyncero animo veniebant, & effluentibus lachrymis comprobabantur. Itaque in eandem pietatem excitatus ſum, & olim conceptam de Poimenarchorum moribus iram liberrima oratione effudi. Cumque multa in eam ſententiam vehementiſſime dixiſſem, Cæterum, inquam, & hoc maximopere demiror, quomodo magiſtratus potentiam Poimenarchorum ſecuris oculis videant. Iam divulſa reſpublica, non in turbas factionum, ſed in diverſiſſima corpora miſerabili fato diſceſſit. Hinc religionibus ſacri, illinc obnoxii legibus, veluti cenſus diſtinctarum gentium numerantur. Et proh dolor! in Academiis non de ſiderum luce decertant, & felicitatem in equuleum migrantem, & naturæ exordia, nubiumque ſemitas relinquunt, jejunique ac delirantes Philoſophi ſollicite inquirunt, *liceatne adminiſtro ſacrorum ſe magiſtratibus ſubmiſſum profiteri?*

Iam impune Scholaſtici velut radio limitem de-

ſignant, & principibus fines ſuos ſuperbiſſima temeritate deſcribunt. Ipſi pueri inter Acignianos enutriti de Principibus audaciſſime loquuntur, & divinam Sacerdotum majeſtatem adorant. Sceptra ſubtilibus jocis violare non eſt nefas; ſi quid in Gephyrium loquuntur, puerili ſupplicio & ſuperum minis velut ad inexpiabile facinus docentur horrere. Ita imbuuntur juvenum mentes: & tenax diſciplinarum animus, poſteaquam ex umbraculis exceſſit, in illis ſententiis cum pertinacia durat: deinde tot patresfamilias ſub illis præceptis vivunt, quot olim pueri nugabantur in ſcholis. Ita reſpublica ſacrorum hominum floreſcit, & per populos diſſipata penè omnium Principum vires exæquat. Ac illi quoniam ſub ſoliorum ictu poſiti, deinde regum beneficio æquales, paulatim ad imperium properant, & omnem purpuram inevitabili fato convolvunt. Quid iniquius, quam illos, & quid poſſint judices eſſe, & de regum faſtigio pro imperio diſceptare? Si quis interim de illis inquirit, opponunt numinum furorem, & velut temerati cœli ultricia tela promittunt. Neque me ut ſacrorum hoſtem elimines. Cultum & magnificentiam veſtro ordini, Theophraſte, concedo, dum ſe beneficia accipere fateatur, & indulgentiam Regum adoret. Nunc ſuæ felicitatis dedignatur authores, & cum illis ſuam ſuperbiam ingratiſſima lite committit. Certe leges audio eſſe, quæ vos implicari vetent profanarum rerum nugis; ne animos, quos vacare numinibus oportet, indignæ ſolicitudines deducant in terram. Sed & Byzantios tonſores, ſi domi novaculam haberent, lex publica volebat mulctari, & Rhodi luxuries tondentium caput magiſtratuum meruerat minas. Nullus tamen tonſores caſtigabat impune pro foribus novaculam habentes, & Rhodii invenuſtum putabant qui non commiſerat in legem.

Cum hæc dicerem, animadverti me ægrius à Theophraſto audiri. Quippe, quantum ſibi de vitiis permiſerat loqui, tantum pro ſociorum auctoritate pugnavit. Et fortaſſe meam ſententiam ſoliditate argu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rgumentorum frangebat, & ejuſmodi præcepta ex apientiæ fonte effuſa mihi altius inſediſſent, niſi xor Anemonis aſtitiſſet animo meo, & epiſtola am precioſo amoris pignore cælata novis ludibriis ccupaſſet vacuam mentem. Itaque poſteaquam de œna diſceſſimus, ego cum vigilia curarum provocato ſopore certavi: cæterum tota nocte inquietatus, t primum ſol diem reddidit, ad Fortunæ templum ſcendi, ibique cœpi expectare codicillorum fidem, qui me illuc evocabant.

Igitur perambulabam fanum, & nunc primis porticibus vagus, nunc in ipſa teſtudine religioſis paſſibus gravis, ubique me venalem circumducebam, cum mulierem video, quæ pridie codicillos attulerat, in ea templi parte, in qua minor frequentia erat, omni geſtu deos deaſque venerari. Ego veluti temere accedo, poſitoque pariter genu, uſquene valuiſſet, modeſtiſſimo murmure interrogavi. Illa quoque mihi ſalutationem inſuſurrat, & in hoc colloquii furto rem totam in compendium deducit: Matrona, inquit, à qua proxima die, hoſpes, codicillos habuiſti, hodie ad publicam ſcenam aliquot familiaribus promiſit. Tu ſi tanta fortuna dignus es, inter tumultum exultantis frequentiæ, aut cum ſub noctem liberrima confuſio cuncta miſcebit, aggredere expectantem, profeſſuſque amorem, verecundiſſimæ mulieris pudorem demulce. Neque enim illius indoles patitur, ut ſe prima tam audaci oratione confundat.

Hic ego argumenta quæſivi, quibus internoſcere Nympham poſſem. Pallam, inquit, & elatos in tutelam crines floſculis purpurei ſerici ornavit, præterea in ſiniſtram aurem nigrantium ardearum pretioſiſſimum extulit ſertum. Sed tu maxime ex forma cognoſces; neque enim venuſtior hodie vivit. Tum & theatri nomen rogavi, quo ad ſpectaculum eſſet itura, didicique Valerianum appellari. Quibus diligenter perceptis, ne intuentium curioſitas in nobis ſuſpicionem inveniret; inſalutata muliere de templo diſceſſi. Mox leviter in diverſorio refectus,

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

præcipitavi iter ad ſcenam, meque viliori turbæ immiſcui, quæ ex cavea ignobiliter ſpectat. Illinc enim liberrime oculos circumducebam per clauſtra quæ certis gradibus circum parietes diſtincta ſunt, & matronis ac magnatibus ſervabantur. Nondum ibi frequentia convenerat, &, quoniam neminem noveram, tanquam in ſolitudine liberrimis cogitationibus exercebar. Non exciderat menti Anemonis formoſiſſima conjunx, lentoque ac molli, id eſt, duraturo igne carpebar. Sed hæc rurſus novitas ignoti amoris placebat: quia opulentam voluptatem pridianæ epiſtolæ dives cælatura ſpoponderat. Dum hæc tacitus agitabam, veluti ventis laceſſentibus mare, ita paulatim populi licentia petulanti murmure increvit. Senſim enim multitudinis capax locus coëunti frequentiæ defecerat. Nec multo poſt matrona cum comitatu mediocri in ſuperiori clauſtro reſedit purpureo ſerico ardearumque plumis magnifice exculta, qualem mihi conciliatrix anus deſcripſerat. Ego autem velut multitudinis violentia rejectus in eam partem, latus & cervicem reflecto, illiuſque vultum (ſi quando integumentum poneret) paulo avidius expecto, quam Solem in Phœnicia ſervi, cum regnum pernicioribus oculis deſtinabant. Neque diu morata cupiditatem meam, velut impatiens caloris, invidum velum rejecit à fronte, & oſculum aperuit, quod Iovem in omnia animalia mutaret. Tunc vero omnis conſtantia attonitum defecit, & ſuccidentibus gaudio membris velut ebriam mentem omnes nervi reliquerunt. Quippe Anemonis uxor erat, quæ jam antea profundiſſimo vulnere amoris meam mentem percuſſerat. Igitur ut ad ſenſum redii, nihil cunctandum arbitratus, me primum de turba explico, conductaque clauſtri parte unde ſpectaculum intuebatur, ad ipſius denique latus audaciſſimus amator accedo. Etenim Anemonis amicitia meam cupiditatem optime tegebat, & nihil ego ab ea prius quæſivi, quam ubi conjugem reliquiſſet. Illa humanitatis pleniſſimam vocem penè muſico concentu reſolvit, mihique proximam ſubſellii partem

m mirifica humanitate concedit. Cæterum tanta najeſtas erat in fronte, tantus pudor in oculis, ut ſe trementibus verbis interdum dubitarem de inter-unciæ fide, & pudore ſubruſtico penè defraudarem ulcherrimam mulierem expectatione ſua. Nam ti-nore & verecundia confuſus, præterea cum circum-antium aures timerem, propoſitum meum in Ane-nonis domum differre cogitabam, quippe illo mu-erem ſequi amicitiæ lege jubebar. Tandem fortiori onſilio uſus ſum, & quidem me ad ſpectaculi ju-unditatem avidiſſime converti: interim, velut Tra-œdiam laudarem, paſſim ad aurem mulieri loque-ar, & illa averſis ad ſcenam oculis, quia me non vi-lebat, audacius ſuam cupiditatem confitebatur. Et uidem tam ſerio occupatus parum retuliſſem ex lu-lis, niſi eadem tragœdia deinde per librarios diſtri-uta meam memoriam repetita lectione firmaſſet.

Illuſtris propter Poëtam ſcena non evocaverat nodo vulgus, ſed orcheſtra vix ſufficiebat magna-ibus; neque ulla Tragœdia magis unquam ſtudia ivitatis erexerat. Qui primus ad argumentum pro-eſſit, novam fabulam pulcherrimo explicuit verſu; ujus hæc omnino ſumma erat: Hippophilum olim Melandriæ regem, ſparſo per orbem imperio, utriuſ-que terminos Solis, utrumque Oceanum tenuiſſe; pſum ad meridiem vixiſſe: &, ne ullus naturæ car-do ceſſaret, gentes quoque ad Septentrionem horren-es illi hæreditaria devotione paruiſſe. Regionem coleontem appellari. Sed Albagonis crudelitate offenſas, quem illis Hippophilus præfecerat, provo-caſſe ad libertatem pertinacibus armis. Inde omnia cruentis ſeditionibus impleta, & plus ſanguinis pro-fuſum, quam tam anguſtæ provinciæ flumina cape-rent. interim Hippophilum deceſſiſſe; & hoc filiæ ſuæ bellum pro dote tradidiſſe. Sed jam deferbuiſſe partium ſtudia, & tempore mitigatum furorem, vel-uti exhauſtam in mari tempeſtatem reſidere. Om-nia ad fœderis ſanctitatem ſpectare, cujus ſeries hac tragicocomœdia explicaretur.

Cum ille prælocutor diſceſſiſſet ex ſcena, ſtatim

char-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

chartulæ in populum ſparſæ omnium nomina vu gaverunt, qui erant in ea fabula proditurí. Erant au tem ejuſmodi. Lyſippi umbra, viri egregie literis im buti, qui ſuperiori anno in Icoleonte deceſſera Præterea Hippophili & Albagonis umbra. Ægon quoque manes, cujus olim cervices Albagon præci derat. Et hi quidem ex mortuis prodibant. Illa au tem viventium nomina legebantur, Liphippus Hip pophili filius Rex Meleandriæ, Deſpotikyrius prin ceps Liphippi miniſter, & Leucus ſecretæ pietati præfectus, Labetrus deinde affinis Liphippi, cum Pe dæa uxore, cui pater Icoleontis jura reliquerat. Ar gyroſtratus quoque dux belli, quod in Icoleontida gerebatur, & Charridotus conſiliorum præſes. Ex Icoleontidarum parte, Necarius erat exercituum præfectus, & aliquot vultu purpureo ac membri valentibus, qui publici conſilii partes agebant. Extremi erant, Theſſaranactus Scolimorrhodiæ Rector, & Protagon, qui ſcenam ſuo commodo claudebant. Cæterum omnes perſonati agebant, nec quicquam vidi apertum in Tragicocomœdia pacis.

Poſt hæc ſpectaculorum exordia, primum agere cœperunt Lyſippi manes. Prodibat ille exanguis, pallido ſtudiis vultu, albam veſtem corpori circumvolvens in eum modum, quem antiquis Romanis aſſcripſerat. Narrabat, poſteaquam deceſſit, ſe in ſuffulta veſte ad ſydera elatum, ibi nullum ex Melandriis agnoviſſe quibus aſſueverat vivens: exoraſſe itaque cœlum, ut cum illis neſcio quo deſcendere liceret. Nunc vero ad lucem rediiſſe, ut augeat libellos, quos de civili regimine præſcrip ſit, inſtitutis Reipublicæ, quam ajunt plane novam in Icoleonte excudi.

Adhuc Lyſippus loquebatur, cum ex latebris aulæi miſerrima Algabonis umbra proceſſit.

Hiſpidi crines, veluti metum tormentorum horrebant: inculta barbæ canities, oculique lividi nondum feritatem viventis amiſerant. Cæterum apertum verberibus corpus erat, duoque ad tergum lictores lentiſſimis flagris impigre iracundiam explebant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

nt. Sed maxime miratus ſum, poſteaquam licto-
ex perſonarum ſimilitudine cognovi. Erant enim
ippophilus & Ægorus. Ille Icoleontem ab Alba-
ne repetebat, alter autem cervices ulciſcebatur.
ſe ad aſpera verba ictuſque ſuſpiriis reſpondebat;
, Inducias date, inquit, ut, amoto ſupplicii ſenſu,
ud vos æquitatis arbitros veſtræ juſtiſſima veritate
rorem. Suſpendêre avidos ictus, & fatigatas dex-
as ad ſeveriorem impetum laxaverunt. At ille,
ibi, inquit, Ægore, primum defenſionem meam
obabo, cui caput nullo odio ademi, ſed ut gladia-
res undiquaque in tuo funere certarent, tumuluſ-
e æternitate viveret famæ, quem ſane tibi ex
inis patriæ ſpoliiſque vicinorum triſtiſſimo appa-
tu Fortuna collegit. Quoties Icoleontem tempe-
as affligit, quoties obſeſſæ civitates armis & ful-
inibus merguntur, totaſque acies mutuæ clades
uriunt, tuo nomini omnia pereunt, tuæ memoriæ
crantur. Interim amicos tuos monui, ne cuiquam
ſelandriorum fiderent. Nec vana præceptorum
eorum hactenus fides fuit. Et quanquam tua pro-
s mihi non credidit, tamen multi conſtanter in
dio manſerunt, quod cruore tuo ſanxi. Sed jam
ec prudentia vetuſtate conſenuit. Iam detumeſcit
arum cauta ſævities, & adoleſcentium volucrum
experta libertas vix ſatis vimina declinat, unde
gre parentes viſcatis alarum orbibus fugerunt.

Tibi vero, Hippophile, jam alia excuſatione pla-
bo. Eventus conſiliorum, non fides aut induſtria,
e invidioſiſſima accuſatione proſcripſit. Nec me
lum tam innocentis criminis reum dii eſſe volue-
unt: & tu quoque non omnia auſpicato es aggreſſus.
i tuis conſiliis Fortuna ſuffeciſſet, numquid Eleu-
eria cataſtis tuis gravis tam liberum amitteret no-
en? numquid Scolimorrhodiam atrocius quam
Oceanus inundaſſes? Quæ iniquitas eſt, nos infelicis
ortunæ accuſare, cum aut tu ſimiliter in illa, aut
æc in te peccaverit? Videbam tuum imperium re-
gionibus firmari; Proximam Eleutheriæ partem
odem jure expectabas, quo Vanarram olim tenes.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Et Gephyriorum authoritas ad hæc neceſſaria er
Quid peccavi, ſi in tua Icoleonte adverſarios re
gionum oppreſſi? ſi volui inexorabili ſeveritate d
leri? Certe longius, quam credebam, emanaver
morbus, &, dum amputare fibras cogito, malis ſc
tibus radices offendi. Sed ne putes Icoleontem perp
tuo divortio receſſiſſe. Nos miſeri frequenter di
namus. Filius tuus hanc veluti aucupio placabit,
tot ſenectutis tuæ artes improvida juventa ſuper
bit; ut ſcias Fortunam non raro ſapientiæ præſtare

Cum Albagon hæc & ſimilia miſerabili voce d
xiſſet, inſtauravere ſupplicium tortores, flagelliſq
laceratum ad latebras aulæi reduxerunt. Secutus
concentus muſicorum; minime gratus auribus me
Fingebantur enim quidam ex Icoleonte piſcator
hordeaceo tumidi potu inepta vulgi carmina
Liphippum recitare.

Actus vero, qui ſequebatur, hæc omnino mem
rabilia exhibebat. Argyroſtratus Labetri præfect
querebatur, ſibi tantum pecuniæ quantum Protag
ni non eſſe, ſe paternam opulentiam in Labetri m
lites diſſipaviſſe, & ſpem cum Alexandro ſervaſſ
Itaque regem Liphippum ambiebat, ut ſibi apu
Deſpotikyrium faveret. Rex Deſpotikyrium ſervur
ſupplex rogabat, ut Argyroſtratus ex Indiarum ve
ctigali abſolveretur. Contra Deſpotikyrius diſputa
bat, Argyroſtratum tantum famæ illo bello quæſii
ſe, quantum non ipſius aut majorum inſtitores om
nibus mercimoniis emiſſent: Etiam fratrem armo
rum beneficio ſublatum, & opimam hæreditaten
ad Argyroſtratum cum eo luctu perveniſſe. Expecte
ille, inquit, donec victoria aut fœdere hæc tempe
ſtas quieverit: tranquilla Icoleonte, civitas tua, ub
mundi nundinæ agebantur, iterum felici portori
ærarium tuum implebit. Illinc expeditos nummo
Argyroſtrato numerabis. Nunc quincuncem uſuran
cum illis mercatoribus accipiet, quos ad egeſtaten
perducis ſolutione fraudatos. Nimium eſt dignitat
& opibus florere privatos, vix illud patri tuo tant
Regi conſtanter contingebat, cui ſtipem in Me

lan

ndriorum familiis Acigniani quæſiverunt.

Quod ſi tam præcipiti Argyroſtrato utimur, ubi ınt artes noſtræ, ubi felix tot ſeculis dolus? Tanta ɔe impleatur, quantam concipere ſine læto horrore on poſſit: triumphaturum in oculis patriæ, & feli- i ſenectute *Mille annis* imperaturum. Ac ut ineſca- us præmii guſtu, reliquorum teneatur imagine, nam gentem Doriacæ familiæ præponet, quæ illi in atria tam vetuſta æmulatione componitur. Ipſum Ɔoriacæ principem gentis aliis deinde promiſſis neratum, veluti interveniente verſura, placabimus.

Rex Liphippus, ſive conſilio Deſpotikyrii, ſive mperio contentus, credo, diſceſſit ad templum, um Indiarum imago, macie & verberibus ad ex- remum confecta, de crudelitate Melandriorum mi- errimis queſtibus peroravit. Reges contra dignita- em interfectos, totas gentes in equuleum impoſitas, pſa terræ viſcera avaris concuſſa laboribus non ſine udientium gemitu lamentabatur. Et, Si hæc, in- quit, mihi diviti contigerunt, cum eorum crudeli- atem pretioſſimis penſionibus placarem; quid ex- hauſta atque inops præter ſæviſſimam mortem ex- pectem? quæ undique ferro ſolicitata, jam vacuo ſi- nu nihil præter antiquæ opulentiæ inanem famam conſervo. Ad extremum, paulo poſt Melandrios aurum, & me vita deficiet. Sic effata, creberrimis concuſſa ſuſpiriis, ſqualidam faciem lachrymarum fonte deterſit.

Dum aulæum repeteret, ex alia parte Labetri mi- lites ſeditioſis vocibus inclamabant, nec Argyro- ſtratum nec Indiam eſſe facturos, ut ſine ſtipendiis vexilla ſervarent. Labetrus antiqui ſacerdotii librum capiebat in manus, ac veluti malos genios figurarum religione tentabat. Sed omnes eadem ſacra ama- bant: neque ullum manus in aëre rotata avertit in fugam. Chorus ex militibus Labetri fuit, ſuas vires tam in dominum quam in hoſtes ſuperbiſſima vani- tate jactantibus.

Ex tertio deinde actu hæc maxime annotavi. Deſpotikyrius, Rex Liphippus, & Leucus ſecretæ pietatis

pietatis præfectus, Pedæa quoque cum conjuge L
betro, & Charridotus conſiliorum præſes, de re
imperii ſecretiſſima conſultatione agitabant. Sed
hil jucundius fuit, quam Liphippum audire. Is L
cum interrogavit: poſſetne propitiis diis fœdera cu
aliorum ſacrorum hominibus ferire. Ille oculos
manicatam tunicam aliquantulum reflexit; cunc
tuſque, donec rugas contraxiſſet in fronte, ita c
mum poſſe reſpondit, ſi inopia bellum geri non
nebat; tantum hæc animo fideliter vota celaret, n
hil ſe curaturum ſacramenta, quæ illis hominib
præſtantur, & commodis temporibus ſancte ad h
ſtium perniciem uſurum.

Charridotus autem barbam aliquantulum defr
cuit, & ad Liphippum converſus, Nunquam, i
quit, Icoleontem tuam recuperabis, niſi remover
arma. Quid cunctaris furentes ſedare inani pomp
promiſſorum, veluti flentibus pueris extorquem
ſilentium, illorum oculis ad tabulas aut aulæa ſubl
tis? Mihi crede, tam rigidi in ferrum, auro faci
vincentur. &, ſi quinque millia talentum, quæ quo
tannis inutili prodigis bello, in aureum mutaver
imbrem, facile æneas turres & Acriſii clauſtra novu
Iupiter ſuperabis: tu modo potentiores factioſorum
illo nimbo obrue, & ipſi tam gratis ictibus verbera
ti, pertinacis populi animos tibi certiſſimis caſſibu
includent. Certe ille Nearius, ille flos ducum &
tam longi animus belli, veluti ſubducto igne langue
bit. Marceſcet martii imperium viri inter feroces ſu-
perba pace cives: &, ſi quid antiqua autoritas vale-
bit, hanc beneficiis in illum, & occulta ſuſpicio-
num malignitate corrumpemus. Et ille ſpoliatu
exercitu, nudoque latere, quod in bellis juventu
magnifica ſtipabat, malet credo piſcatorios faſtu
pati, quam vel tecum vel cum Labetro vigere, pro-
vinciis aliquot præfectus, niſi gloriam contemnit,
aut non eſt magnificum, inſtar Theſſalicæ haſtæ
veſtrum imperium, quod toties quaſſavit, glorioſa
mutatione firmare: Interim fœderati bona pacis ado-
rabunt, penè ſeculo ignota: & ad novam quietem

ſopiti

piti connivebunt. Nam ut calidis vulneribus ſen-
abeſt, & nondum peracto per animum dolore re-
ntes calamitates obſtupeſcunt: ita illi furente bel-
um impetu non ſentiunt, quam ſit miſerum ſem-
cum armatis vivere, & frigente per otium dolo-
lentius ad priſtina incommoda iracundiam con-
abunt. Externi interim reges, quorum opibus ni-
ntur invicti, etiam ad auxilium tardiores hoc ſoli-
a mente revolvent, juventute exhauriri provin-
as, & ærarium plus quam fugato Metello ſpoliari.
rſitan poſt tot imperii damna, fœderatos iterum
ſperata pace nobiſcum coituros. Præterea, qui
m in faſciculum conjurant, domeſticis diſcordiis
cenſi ſtatim hæc vincula reſolvent, quibus hodie
as divitias fatigant. Trade modo inteſtina arma,
ab externo hoſte vacuos civilibus diſcordiis re-
nque. Quis neſcit, tot reſpublicas fore, quot civi-
tes hodie vigent? Videbis provincias collidi, dum
ovo imperio caput quærent: & provinciæ urbium
otibus labaſcent. Majora inter illos odia, quam
obiſcum naſcentur, & diſſipatæ provinciarum vires
bi nudum latus oſtendent.

Hæc ſubtiliter declamante Chartidoto, jam cer-
cibus Liphippus annuebat, cunctiſque acclaman-
bus in hunc modum Senatus conſultum ipſe con-
ripſit: Sibi pietatem placere, & ſecura ad cœlos
ota, quæ nulla cogitatio belli deducat. Itaque cum
oſtibus fœdus ſanciendum eſſe, quod opportunis
ebus ſemper, propitio Iove, dirimere poſſit. Cho-
us ex Melandriis fuit, antiqua carmina de Luſitani
egis funere ſuperbiſſimo recitantibus ſono.

Succeſſerunt præcipui ex Icoleonte, qui in actu
uarto quærebant, quo compendio rempublicam
dminiſtrarent. Iam remittenti frigori ſucceſſerat
elli tempus. Protagon aſſuetam penſionem mitte-
bat, quam illi ærario claudebant, diſſimulabantque
nimum pacis, ſi à Melandriis ſolicitarentur ad fœ-
dus. Nec multo poſt homines à Labetro veniebant
um oliva. Illi inducias, & mox pacem, incredibili
onditione, ferebant. Libertatis & Reipublicæ
ſplen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſplendida nomina ingerebantur ad faſtum. Nil
erat mitius Melandriis, &, ubi naturam exuiſſen
fœderatorum turba tacita reputatione volveb
Mox tot promiſſis onerati, quamquam plena abe
fides, ſic inter ſe loquebantur. Quid deinde aut L
phippus, aut Labetrus, ulla juris imagine fingu
Non tantum nos in libertatem relinquunt, ſed
cum olim liberis diſceptantes, belli, quod hacten
geſſerunt, juſtitiam ipſi proſcribunt. Quis regum i
rum à Melandriis violatos non fovebit? ſi jam n
rebelles ad juſtum imperium, ſed æmulos ad deſ
nata ſupplicia vocabunt? Quid denique volumus a
quid ultra expectamus? jacent penè ſupplices M
landrii, &, quod quadraginta annorum bello neg
verunt, ſpontanea benignitate promittunt. Res n
ſtræ aliis fundamentis nituntur quam Liphippi. Il
ingentibus fruitur terris, & imperia per orbem di
ſipata exercet. Nos Theſſaranacti & Protagonis v
ribus regnamus, & ſi qua illos mutatio rerum ave
tet, Melandrii, quos dubitamus accipere ſocio
forſitan implacabili ferocia regnabunt.

Tum Necarium rogabant, ut & ipſe quid ſentir
expromere vellet. Ille non multum à pace abho
rentia loquebatur, credo ne inclinatis animis vid
retur plus ſuæ dignitati, quam Reipublicæ tribuiſſ
Qui poſt actum cecinerunt pueri ex Lugduno, pr
babant, neſcio quibus carminibus, neque Romu
urbem, neque Adriaci ponti paludes, cum nova r
Icoleontis poſſe conferri.

Poſtrema pars Tragœdiæ hæc erat: ſanciebatu
fœdus utrinque, & Charridoti vaticinia ſe funeſt
veritate approbabant. Icoleontis urbes in aſſuet
otio ſuperbæ inter ſe de imperio certabant, & Me
landrii, velut in Protagonem armati, ſeſe effunde
bant in Icoleontis campos. Vidiſſes inopinis cladi
bus attonitos ſtupere, & invocato Teſſaranact
aperire urbes ſuas. Abdicabatur Reipublicæ nomen
& Teſſaranactorum adorabant. In altera parte ſæ
viebat in Labetrum Protagonis miles, & ille Labe
tri hæreditatem, Teſſaranactus Rempublicam occu
pabat.

Q Pa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

O Pax benignum Numen, atque Saturni
Hac prole melior nata quæ quatit fulmen,
O mentis atque corporis bonum duplex,
Dic ô benigna diva, quas colis ſedes?
Hic te ſub ortu quærit, hic ſub occaſu:
Hic te ſub altis montibus putat merſam
Scrutator auri, teque cum ſuis credit
Emiſſe dapibus alter. Hic parat fundos,
Hic dignitates, hic libidinem demens
Explorat, atque conſulit, nec hic pacem
Nec ille demens invenit. Quibus tandem
Nulli repertum ſedibus tegis Numen?
Paci loquebar. Paxque blanda reſpondit.
Tranquillitatem quiſquis auream quæris,
Sedeſque noſtras, quolibet loco tandem,
Modoque, blandas ſive per voluptates,
Seu per metalli fulgidum jubar quæris,
Sive in cadente Sole ſive naſcente,
Seu per feroces ſyrtibus vagis undas;
Ignoſce facilis. Quolibet loco haud poſſum
Ego inveniri, quo tibi tuam ſuades
Pacem latere. Sed tamen feram unquam,
Si quem inter omnes ſic videbo ineptire,
Vt me eſſe in iſto Belgii putet mimo.

Subſecutus eſt populi plauſus, qui dum poëtam effuſiſſima gratulatione commendat, ego, factis ad Venerem votis, ſic in aurem Anemonis conjugi dixi: O ſi mihi non atrocius bellum Fortuna paraſſet, quam felix miles virilibus armis certarem! nunc ipſa deſperatione turbatus, etiam ante prælium ſpem victoriæ timidiſſima mente damnavi. Illa, intelligenti ſimilis, hæſit; ſic ut, ſe percipere mentem meam, ſola oratione negaret. Sed ut ad illius pervenimus domum, &, Anemone ad Protagonem profecto, ædes vacuæ libertatem colloquiorum fecerunt; Ignoſcite Numina, & tu potiſſimum caſtiſſima Iuno; hoc unum eſt, quod meæ probitati labem imponat. Præmium & voluptas corruperant meam innocentiam, jam penè morum conſtantia ſuperbiam. Ignoſcite ſancti Cenſores; & vos forſitan ſub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

iiſdem legibus peccaſſetis; non difficili arte ex-gnavi volentem, & me amore pulcherrimo ad-tietatem explevi. Nec amplius de paupertate co-tabam; ſed iam, velut Doromiſi victor, indignal-ſupplicaſſe Fortunæ, cum liberalis Matrona aſſid-muneribus mutuam voluptatem cumularet.

Cæterum, ut virilis ardor provocata conſuetud-languebat, ipſa flagitii turpitudo neſcio quo m-odio me ipſum committebat. Super omnia mulie-cupiditas interdum me in indignationem rapieb-& hæc ſæpe in hortis ſolitarius proclamabam: En-me potuit amare? ergo fidere hoſpiti novo? &, cu-conjugem valentiſſimum haberet, fœdare matrim-nium mixtura alieni ſanguinis, quam nulla famili-ritas aut convictus, ſed ſola libido pretioſiſſimu-fecit? O inanem Lycurgi fiduciam: & Solonis juſt-ſimos metus! Quid deinde expectabo, niſi ab An-mone contumeliam, aut ab adultera mortem? N-hil eſt facinus illi, quæ pudorem prodegit, & maj-re crimine famam, quam voluptatem redimet. S-tis paruiſti corpori, redde te in diſciplinam virtut-Euphormio; nondum peccandi conſuetudine ſecu-rus es; & adhuc ad criminis nomen horreſcis. Qui-aliud antiquitas monebat, quæ convivis ſurgentibu-partem cænulæ relinquebat in menſa, niſi ludis hu-manis ſic utendum, ut ab iis recedamus, nondum-conſumpta voluptate.

Hæc & ſimilia ſæpe jactabam; ſed fortioribu-conſiliis obſtabat conſuetudo pulcherrimæ mulieris-& cum inſania vires otio epuliſque redeuntes. In-terim Protagon ad ruſticas exiverat domos, & cum-Protagone Anemon. Ego cum Theophraſto inter-dum, ſæpiſſime in Anemonis domo diſſimulata fa-miliaritate verſabar. Sed dum hæc inter amantes-ſcena luditur, & videtur Hymen removiſſe à flagitio-vultum: forte quidam è familiaribus, in ejuſmodi-ſceleribus doctus, cœpit matrisfamilias in me bene-volentiam habere ſuſpectam. Nec jam ſatis com-muni ſecreto fidebam. Nam mulier, incenſa libidi-ne, ſæpe ſecretas blanditias nimis licenter proferebat.

Forte

orte ad conſtitutum paulo ante veſperam venie-
m, cum ille me ſuſpectus circumſpector deduxit
hortum, & poſt ſermonum ambages malo cave-
juſſit, & ab Anemonis limine abſtinere. Nec
nemonem de uxore dubitare, ſed eſſe poſt Cæſa-
m multos, quos in conjuge fama moveret, ſed, ſi
rſeverarem inſana cupiditate eſſe, ſcirem paratos
rcuſſores, qui meam audaciam finirent. Ego ra-
onibus & audacia deſtitutus, nihil niſi velato ca-
te effugi. Putares Vere Sacro prognatum, & è fini-
us gentis expelli.

Inter omnia præcipue timebam, ne me tam gravi
juria amicum & familiarem læſiſſe divulgaretur.
æterum, cum diverſa argumenta expendiſſem,
uibus me à præſenti calamitate vindicarem, & al-
or conſiliis clades omnem ſpem obruiſſet, tandem
umano more ad majorem vim ſuſpexi, Numen-
ue ſuperſtitioſo timore veneratus ſum. Habebam
propinquo antiquiſſimum fanum, &, quod præſen-
em mœrorem dulciſſime alebat, ſubobſcuris fene-
ris, ac forte ſolitudine horrens. Igitur in eum lo-
um me conjeci, lacrymiſque, ut putabam, pietate
uentibus, ſignificavi Numini calamitatem meam.
am hoc ipſum mihi ſolatio erat, quod ad eum con-
igiſſem, qui mederi vulneri poſſet. Tum deteſtari
œpi humanitatis mala, quam caducarum rerum
orrumperet amor, nihilque jam mihi placebat,
uod non eſſet cum æternitate conjunctum. Ibi,
onſumpto impetu lachrymarum, veluti firmiſſimo
ecreto mecum ſanxi dedere me in Philoſophorum
iſciplinam, quos olim cum Anemone amaveram.

Sed ipſa diverſitas ſcholarum, non unis inſtitutis
n eandem nitentium viam, meam pietatem ali-
quandiu confudit. At cum in hac jactatione mentis
oſuiſſem aliquot dies, & pietatis interim ſenſus
er inopiam & miſerias augeretur, forte accidit, ut
n Acignii domo agerentur literarum conventus,
ropoſitis tabellis, quarum pictura in diverſos ſenſus
rahitur, & omnibus doctis materiam ad diſſeren-
dum miniſtrat. Pace tua, Sanctitas, dixerim, paulu-
lum

lum omiſi memoriam tui, & Veteres ſtimuli glo
jacentis animi languorem excitaverunt. Volui
eruditorum cœtum prodire, & extemporanea e
quentia meum ingenium publicæ famæ committe

Igitur ut ad æris ſonum convenimus, ſedim
que, non quidem in humilioribus locis, Acign
autem, & cum eo optimates, ſedilibus ad diei m
gnificentiam extructis, adoleſcens qui tabellam p
ponebat, in ſuggeſtum ſublatus eſt, pulcher, conci
nus, & imperata modeſtia gravis: nec longe tab
ex pariete pendebat, quam ut exponere vellem
porrecto in publicum radio, invitabat. Neque e
ulterius cunctatus ſum, ſublatuſque in pedes, & v
tice humaniſſime aperto, me orationi aptabam, cu
ex alia parte quidam ex Acignii domeſticis ad ide
officium exſurrexit; vir exiguis & valentibus men
bris, orbiculari vultu, niger, nomine Brutus. E
vero indignabar, ſi Acignii ſervus, ſi repudiatis h
noribus pauper, & certe illis locis familiaris, mi
externo præponeretur, cujus ſaltem dignitas ignor
batur: nihilominus cum moneret revereri ſanctit
tem, clam admiratus inſolentiam morum & diſ
mulata iracundia ceſſi.

Erat autem tabulæ facies, quæ ad diſſerendu
proponebatur, ejuſmodi. Matrona verecundiſſin
vultus in medio ſtabat, purpureo amiculo inſigni
quod virides radii pulcherrime diſtinguebant: ip
triſtis, ſolicitoque ore, & prope expreſſis in tabel
gemitibus, querebatur. Ab utroque latere ingens tu
ba, oculis quidem in unam matronam defixis, cæte
rum longe diverſis affectibus, ut videbatur, anima
ta. Qui enim à dextra pingebantur, ii ſupplicu
vultu mulierem adorabant, & illa velut repudiat
honoribus in lævam inclinaverat lumen, ad quan
ſtabant contumaces imagines, tanquam populi ali
quid mulieri exprobrantis. Et hic quidem intentaba
improbum recluſæ digitum dextræ, ille riſu con
traxerat vultum, alius aſpernantis fronte, & ſuper
bo ſæviebat faſtidio: plurimi autem, veluti loque
rentur, mulieri fractos faſces, & ſordidam laurum

ſolium

lium præterea everſum , ſceptrique reliquias, con-
ımelioſa indignatione monſtrabant.

Et hæc ſane plurimum in pictura eminebant. Nam
etera , ut in matronæ humero corvus , ut ad pedes
umis diſpoliata luſcinia , ſpiſſæ nubes in imaginis
elo, prima curioſitas luſtrantis tabulam omittebat.
jitur compoſitis omnium oculis auribuſque , Aci-
ii miniſter in hunc prope modum cœpit.

Iuriſprudentiæ ſtudium , quod quidam ſcien-
am appellant, nulla eloquentia oratoris ingenioſius
pingeret, quam in hac muta imaginis eruditione
ſcribitur. Hanc artem tot voluminibus diffuſam,
t (miſerum!) excultam ingeniis , iſtius matronæ
ecies ſuſtinet. Veſtis purpura inſignis , regii me-
oriam faſtigii, unde originem habuit , contumaci
ajeſtate conſervat. Niſi credimus terribiles pœ-
as, legumque capitalium furorem , ſanguinis notas
pallam tranſtuliſſe , quæ quidem intermixta viri-
tate temperata , quid aliud oſtendit , quam huma-
tatem Pontificum, qui mitia imperia legeſque ſine
timis terroribus exercent?

Qui autem à dextera collocantur, devoti ac ſup-
ices, illi ſunt, qui hanc artem, ſi diis placet, omni-
us ſtudiis rebuſque præpoſuerunt: quos nec Philo-
phiæ ſublimitas ad ſydera evocavit , nec ad ratio-
s conſultiſſimum iter , non mitiorum diſciplina-
m humanitas permulſit , aut divinæ lectionis ſub-
mitas , ſed, velut occluſis oculis, ad hoc ſtudium,
rentum communis inſania coëgit. Vides ſolutiſ-
mos vultus , & , niſi quod hanc unicam adorant,
ſcivia & jurgiis contumaces, vides laceras in ima-
nibus veſtes, quas luxuria & nocturnis graſſationi-
us corrumpunt. Quis enim his ſeculis turbo Aca-
emiarum pacem fœdius excuſſit , quis verius litera-
m ſtudia infamavit , quam hujuſmodi adoleſcen-
m petulantia? dum excuſſis pueritiæ frænis ad hanc
ris licentiam proterva ſuperbia properant ; dum
luti ſcholaſticorum metu , primi impetus lætitiam
on regunt, novamque , & adhuc inexpertam liber-
tem , in criminibus probant. Sed acrius incuſare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

non auſim, dies atque noctes per ludum exigi, cur
videri pulchrius poſſit otium cum voluptate coleri
quam multiplicem hydram & inania hujus artis nu-
gamenta conſectari. Quid enim laborioſius illa arte
quam in compendium redigere putavit, qui ejus li-
centiam intra quinquaginta libros coëgit? vel quid in-
certius, quam illud quod libido diſpoſuit mortalium
quorum animos nec unum ſeculum nec eadem opi-
nio conjunxit? nam quid deinde ineptius, quam to
juriſconſultorum mentes una claſſe concludere velle
& mortuorum diſſidia vana pace extinguere, quan
deinde velut divinis oraculis inſiſtere illorum verbu
lis, percunctari, pugnare, tot voluminibus rem dif-
fundere, ut nec maria prodigioſam ſeriem librorum
diſtinctis per ventum fluctibus, exæquent?

Omitto vanitatem quæſtionum, quibus ipſi in
gratiſſimis laboribus torquentur. Sed illos audio jan
in partes eſſe diviſos, dum dubitant, an ſedibus, a
pedibus Vlpianus in poſſeſſionis notatione ſcripſeri
cur idem latiſſimam jus dicentis poteſtatem, no
vero longiſſimam appellarit: num ſpadones à ſpat
dicti ſint, & Ælius Sentius Rex Romanorum fuerit
qui legem Æliam Sentiam promulgavit.

Tot maculæ per incultum aſperumque corpus Iu-
riſprudentiæ diffuſæ, quæ utcunque rudibus majo-
rum ſeculis inter æqualem omnium barbariem la-
tebant, nunc politioribus detectæ ingeniis, utinam
tanto pudore clientes confunderent, quantum ipſa in
hac imagine lachrymabili vultu & adorationem
averſante confitetur. Hæc autem hominum turba
quæ contumaci manu, &, ſi poſſet, verborum pe-
tulantia mulieris luctum crudeliter auget, illorum
eſt, quos antehac antiquitas nominis & ipſius Iuſti-
tiæ amor decepit. Nunc vero poſteaquam ex Iuriſ-
prudentiæ vultu meliorum diſciplinarum liquor
fucum diluit, amiſſos moleſtiſſime annos laborem-
que inutilem ſeveriſſima exprobratione repoſcunt.

Marcida vero laurus, & effuſi folii lacerata ma-
jeſtas, quid aliud, quam hujus artis caſum ſolerti
deſcriptione promulgant? Quid in humero corvus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

niſi importuni ominis ſpecies atra, & barbararum vocum effigies pene auribus gravis? Quid luſcinia, quæ cum plumis vitam & Muſicam projecit, niſi ut omnem Iuriſprudentiæ eloquentiam ſuo fato functam eſſe ſciamus? Nam illæ nubes, quæ ſupremum tabellæ limitem obſcurant, jamjam candidos priſcæ Iuriſprudentiæ ſoles abſcondunt.

Dum hæc Acignii miniſter in divinam ſcientiam ſacrilego furore profundit, notavi, Acigniorum vultus, neſcio qua lætitia nec occulte diffuſos, nutibuſque invicem crebris, perorantis inſaniam collaudare. Ego vero maledictorum impatiens, quæ nec occulte in juſtitiam ingerebantur, vix creberrimo anhelitu luctantem iracundiam in præcordiis repreſſi. Sed ut ille peroravit, ſecutuſque ſociorum plauſus eum in ſydera levavit, ego tam indigna percitus fraude, etiam vehementius exarſi. Nec diutius paſſus ſum triumphare inſaniam verborum, intentuſque in vindictam, forti aſperaque voce interrupi clamitantium ſuſurros, & ſilentio reddito, cum omnes me intuerentur, ejuſmodi verbis dolorem meum exoneravi.

Quod in Rerumpublicarum partibus ambitio & invidia nocent, hoc eædem peſtes in literarum imperio tentant, maledictis & calumnia, quæ hodie pro telis clypeiſque eruditorum furori, & inermi diſcordiæ, miniſtrant. Neque antea putaveram in jus ipſas ſcientias vocari, Gigantumque audaciam reſpicere in cœlum, ſed credebam ſalvo numine dearum Antiſtites humanis inimicitiis collidi. Nunc vero cum novi Diomedis acumine, non Æneæ mater, aut inimici dii, ſed Argolica Pallas, & ipſa Delphorum Themis jaceant, quid tutius quam à ſcholis ad barbaros exire, dum in ejuſmodi ſacrilegium provocata fulmina erumpunt, aut publicæ noxæ diis deditur qui inſolentiſſime peccavit? O quiſquis es mortalium, qui modo Iuriſprudentiam provocaſti, (neque enim te novi, niſi quo nomine te odiſſe fas eſt) quæ te Deorum clementia in hanc audaciam excitavit, ut fœdiſſime de illorum alumna cogitares,

& os tuum duraret in tam impias voces? an, quoniam perfidia, & furor, & impium nefas, expugnatam juſtitiam tranſmiſere ſyderibus, in abſentia Deæ filiam tam audax latro involaviſti?

Cum hæc dicerem, interim univerſam concionem inexpectatiſſima querela turbaverat. Suſpenſi invicem, quis aut unde eſſem, & ipſi pavidiſſima voce quærebant. Nec aliquis incuſabat, ſed veluti Deorum miniſtrum & ultorem parricidii reverebantur. Quem enim alium in Acignii familiam dicturum, aut quem in ea domo daturum Iuriſprudentiæ manum? Ego vero aliquandiu ſpiritum revocavi æſtu & iracundia fugientem. Ac dum omnes uno ſtupore meam violentiam mirantur, ſubiit animo fabula tot ſeculis & vatibus inclyta, cum Amphyaraus per hiantis ſoli labem excipitur, & umbrarum imperium ac ſilentis prodigia mundi, vivo corpore, & lauri nondum expirantibus ramis, exterret. Cæterum ne concio mutatis animis in novos affectus ſolveretur, aut recentis indignatio facinoris, quæ mihi eloquentiam tanquam tela ſuggerebat, ſterili frigore inareſceret: cœpi acrius incuſare flagitium, ſimulque hortari Iuriſprudentiæ hoſtem, ne deos ultores expectaret, ſed voluntariis pœnis ſæviora ſupplicia deprecaretur. Quamdiu, inquam, in homines atrocibus contumeliis deſæviiſti, cum adoleſcentes, qui Iuriſprudentiæ præceptis animos informant, ſcurras, turbineſque appellabas, utcunque patiebar te in communi argumento ferociter regnare. Illud tamen me gravius movit, quod videbaris in iſtam ſcientiam omnium malorum culpam convertere, quaſi corruptrix adoleſcentiæ fluenti luxuria tam lubricam ætatem proſterneret. Cum tamen hæc ruina juventutis, tot lachrymæ ſenum, parentumque miſerabiles exitus, primis ſcholis, ubi ſternuntur fundamenta literarum, omnem calamitatem imputent. Veſtras ſcholas dico, quæ ſeveris legibus & penè ſylveſtribus edictis exurgentes puerorum animos caſtigant, nec ab infantiæ ſervitute ſenſim ad virilem libertatem deducunt, ſed, tanquam ſemper

in ea

in ea diſciplina duraturi eſſent, ſubhorridas leges præſcribunt, & ut infernæ artis myſtæ velut circulum deſignant, ultra quem prodire certo interitus ſupplicio vetant.

Nulla interim civilis vitæ cura, nulla morum cuſtodia ad conſortia conſuetudinis humanæ. Plerumque laceræ veſtes, & ſtantes annuis ſordibus capilli, illarum diſciplinarum ignaviam condemnant. Interim pueri in illis artibus enutriti plerumque ad laſciviam ſuſpirant, &, ſi mihi creditis, de voluptatibus melius judicant, quoniam in earum exilium tot ſanctionibus opus eſt. Nihil flammam fidelius nutrit, quam favillæ frigida moles, nec Sirenes auribus melius imponunt quam cum prima ſuavitate inexpertas demulcent. Sic adoleſcentiæ cupiditates, quæ velut ſuppreſſo aëre ardentius inter tam cruda imperia vixerunt, poſteaquam ab illis clauſtris in libertatem altioris diſciplinæ, id eſt, Iuriſprudentiæ, ſucceſſere, inſolentius plerumque efferveſcunt, & primis illecebris voluptatum, velut inauditis Sirenibus, non ſatis fortiter repugnant.

Sed hanc accuſationem prætermitto: vellet enim Iuriſprudentia cuilibet, vel per aliquam ignominiam, debere ſanitatem ſuorum. Quis autem patiatur te illi Nymphæ, te urbium præſidi, te pacis & armorum dominæ, Scientiæ nomen, aut ſi quid eſt præſtantius inter literarum titulos, tam contumaci latrocinio detraxiſſe? ſcilicet nugamenta Philoſophiæ ſomniantis, & veſtrarum ſectarum barbaries, illam dignitatem ſuis domiciliis præfiget: hæc autem hominum ac penè deorum domina, templorum foribus ignobiles titulos & vulgi inſignia imponet!

Ac quam illud aſtute diſſeruiſti, opinionem hominum, quæ ad libidinem pro ingeniis mutatur, dubitantium non cogere mentes, nec unica veritate invitis oculis illabi, id eſt, ſcientiam non eſſe; illa Iuriſprudentiam conſtare, quæ proinde tam levi fundamento nihil niſi inanibus auris, & veluti ludibriis ventorum, implicata cultorum ſtudia delu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

dat. Piget reſpondere maledictis criminationis adeo ineptæ. Quis neſcit tot Iuriſconſultorum rixas, to interpretum bella, & mancipia jam non cedenti urbi, veluti frondes eſſe atque ramos lentiores, quæ ab ipſius Scientiæ, id eſt, veræ ſinceræque Iuriſprudentiæ, trunco luxuriant? Ipſa vero, quæ firmis radicibus arbor nullis opinionibus mutatur, ſed conſtantiæ laude inter ſcientiarum præcipuas exurgit illa ferme continet, quæ Iuſtitiæ præcepta appellamus, quæ compoſiti regulas juris, cæteraque quæ naſcentibus Natura de externa vi, aut de domeſtica continentia, & naturæ aſſertor magiſtratus, præſcripſit. Ex hoc trunco illiſque radicibus alia virgultorum inſtar uberrimus ſuccus diffudit. Hoc vero cui Philoſophiæ parti non contigit, quæ tot quæſtionibus, tamque variantibus animis omnium temporum ſcholaſticos commiſit. Quis Logicam miniſtram rationis, ſyduſque mentium, à ſcientiarum ordine triſtis cenſor amoveat, tamen & *de entibus rationis* (ita enim uſus appellavit) diſputat, & *de Vniverſalium natura* litigat, & necdum deliberavit an concluſionem Syllogiſmi partibus annumeret. Quæ controverſia magis veſtras exercuit ſcholas, quam dum Phyſici *de materia prima, de cauſalitatibus, de Alchymia*, diverſiſſima mente contendunt aut dum ſcientia morum felicitatem ſuam nunc in amœniſſimo viſu, nunc in amoris ſuavitate diſponit? Sed quoniam tantum illa ſunt velut incrementa ſolidi corporis, ideo nec Philoſophiæ nomen ex ſcientiarum albo delevimus. Minus peccaviſſes, ſi, inviolato numine Iuriſprudentiæ, tantum ejus myſtas accuſaviſſes, qui ſeveri Sacerdotii ornamentum maculant indignitate juventutis, quam acerbiſſima eruditione in ſuos gradus adoprant.

Cum in tanta iracundia ferocius inſtarem, conſurgit Acignius indignatione pleniſſimus, & ulterius querentem animoſe perturbat. Negat apud ſe forum eſſe, ubi declamarem ad faſtum, & invidiam hoſtibus facerem. Si quid haberem ad expoſitam imaginem, expedirem protinus ſenſum. Cæterum

ſi in

i in maledicta iterum erupiſſem, ſenſurum me & ibi deliquiſſem, & quam grave ſupplicium veſanæ temeritati deberetur. Ego vero ejuſmodi minis verberatus, tum demum illum Acignium eſſe, me autem Euphormionem, verecundiſſime memini: & meæ eloquentiæ fons, modo tam vivida majeſtate decurrens, velut injecta frigidi Mercurii levitate, ſeſe per occultos meatus huc & illuc timidiſſime ſubduxit. Rediit animo Baſiliana calamitas, & quantum Acignium ibi meis vulneribus ſenſiſſem. Sed nec amplius Callionis potentia utebar, & omnino metuebam, ne in antiquam notitiam frontis meæ argumento perveniret.

Igitur veluti ſublatis odiis, facta tranquillitate detumui, & facio, inquam, inducias cum illo, nec ſerenitatem diei litigioſa oratione perturbo. Sed quam ipſe Iuriſprudentiam putavit, matronam in Tyria veſte, quam læta viriditas permiſcet, hanc ego pro omnium ſcientiarum & literarum imagine accepi. Scientia, inquam, eſt illa mulier, quæ in hac tabellæ pictura deſcribitur. Oſtro quidem eoque puriſſimo inſignis, cum olim in regiis habitaret, non tantum principum alumna, ſed rectrix ac magiſtra, vitam & leges imperantibus dictaret. Illa tempeſtate, nec divinam Poëſim, nec arcanam Philoſophiam, in tuguriis vidiſſes, niſi quod eruditorum pertinacia interdum benevolentiam Principum in ſecura paupertate contemnebat. Ipſi reges non minus ambitioſe eruditionem, quam poteſtatem vindicabant, & qui triginta legionibus imperavit, paulo ſuperbius Philoſophiam quam ſigna purpuramque jactavit. Quid ille Aſiæ domitor, qui melius Achillis victorias, quam ſuas recenſebat, qui dum ultimas terras nobiliſſimis triumphis aperiret, Ariſtotelis Phyſicam avara eruditionis ambitione poſteris invidit. Syracuſanus autem ille, quem Corinthus è Tyranno civem fecit, quam ſcientiam habuerat principatus ornamentum, eam deinde calamitatis ſolatium ſolam ex tot opibus è Sicilia abſtulit. Quid illi, qui aſſidue cum Ennio, cum Te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rentio ſcripſere? Quid ille, qui primas eloquentiæ Ciceroni invidit, ipſe ſolus in Orbe Romano Imperator? Et ne ſingulas regiones perſcrutando etiam Ægyptiorum Perſarumque Philoſophiam in regiis & templis, veluti ſimulacra Deorum, inveniam: nulla natio tam barbara aut tam inhumana extitit cujus Principes eruditionem ſui temporis non aut mirarentur, aut quærerent. Diuque in illo faſtigio ſcientia hæſit, donec, eruditorum vitio, ipſa ſuam nobilitatem maculavit, & non ad umbram Philoſophorum, ſed ad viliſſimam noctem receſſit.

Nimirum hodie cum noſtris artibus nugamur, & quæ laudes olim ſcientiam extulerant, contrariis vitiorum maculis miſerrime ſordeſcunt. Nulli quondam elegantius mores examinabant, nulli commodiores humanæ conſuetudini putabantur, quam qui eloquentiæ, veterumque temporum memoriæ, aut Poëſi ſtuduerant. Nihil illis comius, nihil ſuavius, antiquorum ætas vidit. Etiam creduntur ſylveſtrium populorum rudes animos primi conciliaſſe inter ſe, inventiſque legibus fundatas reſpublicas gubernaſſe. Inde ipſa humanitas illi ſcientiæ ſuum nomen accommodavit. Nunc vero quid amplius dicam, quam parentes metuere, ne pueri, dum Scholaſticos audiunt, cum literarum commercio morum ſimilitudine imbuantur? ut ineptiæ omnes, & quicquid in inceſſu vel oratione eſt inſulſum, communi proverbio jam conſuetudini Academiarum imputetur. Hinc proſcripta majeſtas literarum, & præcipua utilitas, quam ipſæ in reſpublicas invehebant, miſerabili fato ſublata.

Non tenui equidem riſum, quoties in Academiis declamatores vidi, ſcenicos pueros inſtruere, qua majeſtate imitentur faſtigium Regum, aut matronarum blandiſſimos nutus, militumve iracundiam effingant. O quotquot literarum vindices eſtis, eripite ſqualidas Muſas ex carceribus ſcholarum, & in priſtinam libertatem vindicate! Quaſi vero qui olim in literis floruerunt, & quorum hodie ingenia miramur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

nur, tam ſtolidis nugis immortalem quæſiverint famam! Olim quidem Poëtæ, celeberrimis conventibus immerſi, vix ſeceſſum inveniebant ad carmen. Ita Maro, ita Flaccus, Tibullusque & Propertius vixerunt, & ille, quem Natura omnium ingeniorum compendium fecit, Naſo. Tunc illuſtribus familiis vates aſſueti erigebant vividas mentes; & inter proceres audiebant quæcunque in civitate vel excitarent ſalibus animos, vel mores recentiſſima venuſtate polirent. Ibi illi quotidie vel Panegyrim, vel Satyram inveniebant, & omnino laudabantur, qui non ſcribere magis quam vivere noviſſent. Nam quid de Philoſophia dicam? quæ penè in Regum penetralibus nata eſt, quam in Platone Sicilia adoravit, Stagira autem tam potentem ſenſit, ut illius favore & mœnia recuperaret & cives. Cui potius Archimedes ſuam induſtriam, quam cognato Hieroni accommodavit; aut quem è vulgo ille Deorum & hominum honor Socrates Alcibiadem dilexit? Adeo illa ſcientia, quæ maxime ſecretum ad contemplationem expoſcit, nihil fugiebat præter ruſticum vulgus, & in conſortio magnatum vel erudiebatur vel docebat: nunc autem miſerabilis ſcientia quantum degeneravit à moribus, tantum quoque ex ſermonibus dignitate receſſit; & jam barbara appellatur, quæ effecit ne barbarus orbis eſſet.

Ac ut Philoſophiam ſe in ſuis latebris plangentem relinquamus; quid aliud eſt Hiſtoriam facere, quam rerum geſtarum eventus atque cauſas prudenti explicatione narrare? aut quomodo ſufficient illi muneri, quo poſteris nullum majus tribuimus, homines imperiti rerum civilium, qui neque aſtus ſuorum temporum intelligunt, & ignobili ſtudio durati, neque pacis, neque belli genium noverunt? Nemo pro dignitate Hiſtoriam componet, cujus indoles non ſit apta, ea quoque gerere quæ Hiſtorici deſcribunt. Nunc ſatis eſt ad eam ſcriptionem orationem ineptiſſime terſam cum mendaciis afferre. Quid eſt denique Poëſis, niſi viva deſcriptio affectuum tui ſeculi, quos tantum ex aliorum conſortio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

cognoſces? Vnde polita confeſſio amoris, vel generoſi odii pene irata deſcriptio: quæ priſci ſeculi Poëtis adhuc hodie vel miſericordiam conciliant, vel favorem. Nunc quicunque poſt inſanam lectionem Poëtarum tumentia verba in ordinem componunt, aut vetuſtatis ignobiles ritus jam olim exulantibus verbis cogunt in verſum, illi utique inter doctos umbratiles ſunt Poëtæ, & illorum vitio quotquot in eam artem nituntur, velut ridiculi homines, iniquiſſima opinione damnantur.

Quis ferat hanc contumeliam Muſarum, in quarum templis multi quidem inſani concipiunt vota, ſed nemo in hunc diem, niſi prudentiſſimus, litavit. Nihil loquor de Iuriſprudentia, ne veteris iracundiæ inſimuler. Sed quæ olim Prætores, quæ Præfectos Prætorii, quæ Principes habuit conditores, illa nunc cunabulorum dignitatem ægre in hiſtoriis conſervat. Non celabo juventutem tutiſſimum iter ad Muſas. Quorum eruditionem imitatur, eorum quoque moribus diligentiſſima æmulatione inſiſtat, puterque Ciceronem aut Senecam plura in negotiis civilibus inveniſſe, quibus literas ornaret, quam in literis, quæ ad humanam conſuetudinem transferret. Nullus in Academiis ſolide eruditus evadet, aut cum gladiatoribus ſtrenuus imperator.

Igitur hæc matrona, cui in tabella Scientiæ & omnium Muſarum majeſtatem imponitis, regalem quidem purpuram aliqua lauri viriditate permiſtam conſervat. Quid enim illi relinquitur, ſi de palla quoque dubitat? Sed jam ſceptri ac ſolii dignitatem miſerabilis amiſit, illoſque averſatur præcipue, qui eam hoc ſeculo adorant, id eſt, quorum ineptiis ubique indigniſsimo traducitur riſu. Videſne ad inimicos converti, qui importuno vultu & petulantibus dextris afflictæ patientiam fatigant? Nimirum ſi illis aliquando ſua voce loquetur, immutabit ſpernentium mentes, & priſtino ſplendori reſtituta, omnem iracundiæ furorem in Academiarum ignaviam effundet.

Cum hoc argumentum ingenti vociferatione deduxiſſem,

duxiſſem, & jam dies in veſperam eſſet pronus, adoleſcens, qui tabulam propoſuerat, omnia ejus ſecreta jucundiſsima oratione publicavit. Quippe hæc matrona, ſeria erat optimi vini, lentis arborum ramis coërcita; quæ quidem ſui amatores aſpernabatur, quippe illorum amicitia peribat, oſoribus advertεrat vultum, quorum faſtidio diutius victura videbatur. Et quidem omnibus in riſum effuſis, juvenis lepidiſsimo argumento rem omnem diſputavit. Cæterum Acignius meum ingenium probaverat, delectatuſque oratione non indocta, me quoque inter familiares habere non mediocriter optabat. Itaque blandiſsime exeuntem demulſit; laudibuſque in publicum effuſis palpitantem animum periculoſiſsima voluptate percuſsit. Ego ineſcatus præconiis, cum me iterum laudari vellem, poſtero die ad Acignium redii, & ille meam facilitatem ſolertiſsime cognovit, lætatuſque jam prima pietatis formidine teneri, etiam incautum devinxit munuſculis, cœpitque velut dulciſsimis ſuſpiriis interpellatus narrare, quam propitiis diis nati eſſent, qui in illius domicilium concedebant. Et hæc tanquam mihi aliena recitabat, quæ non obſcure mihi dici ſentiebam. Nihil, inquit, eruditis commodius mea domo videbis ad famam: velut in terrarum ſcena plaudentibus populis ingenium probamus, & ſuaviſsimam vitam colimus in conſortio Muſarum: nulla familiarium rerum ſolicitudo nobilitatem animorum deducit in terram: & jam hic felicitatem ordimur, quam nobis certiſsimam in ſyderibus fata diſponunt. Recenſebat deinde complurimos, qui ex ampliſsimis gentibus in ſuam familiam veniſſent, & quam mali exitus alios occupaſſent, qui tam egregia fortuna neſciverant uti. Ego autem Acignii machinas peroſus, quo plura in eam ſententiam congerebat, eo malignius averſabar dicentem. Paulatim exinde elanguit pietas mea: & Acignii, cæterorumque Philoſophorum iterato conſuetudinem ejuravi: nec me latebat, neſcio quomodo emoveri hominum mentes, & ſuaviſsimo veneno intinctas à Philoſophis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

in ſuas Academias deduci. Itaque priuſquam eo medicamine perirem, viam jam olim deſtinatam in Scolimorrhodiam aggreſſus ſum. Sed & in maculas quas tantopere vitabam, miſerabilis offendi, monſtroque maximo didici ubique Acignium eſſe. Cæterum minime Theophraſto ſignificavi, me in Scolimorrhodiam cogitare. nam & levitatem meam timebam apud illum proſcribi, ac præterea ſi in Scolimorrhodiam quoque malignitas Deorum proſecuta fuiſſet fugientem, volebam ad Theophraſtum redire, damnataque omni ſpe in ingrata quiete ſeneſcere. Mentitus itaque ad Themiſtium iter, ex Ilio diſceſsi. Necdum omnis mei criminis utilitas defecerat, reſtabantque aliquot nummi, ex iis, quos Anemonis conjunx ſecum olim in ſinus effuderat noſtros. Et jam quatuor erraveram luces, neque multum aberam à lacu, qui Scolimorrhodiam ſuo orbe à cæteris abſtulit terris, cum omni hoſpitio defectus, ſub obſcuriſsimam noctem huc & illuc ingenti triſtitia errarem. Nulla in vicino civitas erat, neque villarum ſpem, aut latratus canum, aut caliginis volumina ex fumantibus tectis, circumſpicienti faciebant. Frigore itaque & ſolitudine horrens, vagabar, velut in avia parte terrarum. Forte in aſperi montis clivo, qua me pallidus ſyderum fulgor ducebat, tenuis rivi murmur jam penè concubiæ noctis ſilentium rupit. Secutus ego labentem tandem ad aquulæ caput me mollibus herbis implico, feſſamque cubito cervicem ſuſtentans, frontem deinde atque manus, mox etiam ora limpidiſsimo humore perluo. Nec multo poſt apertæ vento nubes, aſtraque liberius ſplendentia, mihi pulcherrimam loci faciem oſtenderant. Fons ille ut videbatur ruſticus, nudoque exceptus ſolo, non communibus aquis perennis aut vulgari torrente volvebatur. Nulla laus eſt quæ ejus dignitatem poſsit exprimere. Liquor omni cryſtallo nitidior per lapillorum moras, quæ in arena paſsim extuberaverant, tenues criſpaverat fluctus, & inde penè muſico concentu pulſabatur; reddebat quoque ſyderum imagines penè ipſis cœlorum

orum facibus lætiores, & tam pulchræ noctis miraculo neſcio quid mihi beatius ſpondebant, ſi ad ſolis veritatem omnia examinaſſem. Quod ſi non cognoviſſem me nondum Eleutheriæ viciniam egreſſum, credere poteram ad aureos fontes in Perſide eſſe delatum. Mox ut ſe purius Lunæ ſplendor exeruit, vidi in propinquo ampliſsimam domum, & turres in incinctu non modico faſtigio ſurgentes: neque moratus de fonte conſurrexi, primaſque ædificii fores ad hoſpitium pulſavi. Tum apertæ ſubito fores colluxere undique flammis, magnoque cereorum comitatu Acignius ad expectantem proceſſit. Ego ad notum exhorrui vultum, & qua ratione ibi eſſet, quem in Ilio paulo ante ſine propoſito itineris reliqueram, tacita admiratione quærebam. Nec expectavit, ut meritiſsimi ſtuporis exponerem cauſas: ſed, Eutychia, inquit, iſtarum ædium & omnis vaticinii domina, te huc adveniſſe intellexit, illa nos monitores hoſpitii mittit, & in ſuum domicilium errores tuos hodie invitat. Succede hoſpitalibus tectis, & utere beneficio Nymphæ, quæ hoc uno dolore ſuam felicitatem maculat, quod tam diu deſint, quibus ipſa liberalis eſſe poſsit. His dictis, neſcio quibus ramis, vultus meos perfricuit, confuſamque ſuavitate mentem veluti quadam tenui caligine intexit. Secutus ego ducentem, cum eodem facum agmine in interiorem domum perveni. Ibi nova occurrentium frequentia venientem excepit. Nihil amplius vidiſſem, ſi me felix error in patriam appuliſſet. Quippe non blanditiæ verborum deerant, non obſequia miniſtrorum; & optimi familiæ vultus cum officioſo apparatu certabant. Deductus igitur in triclinium cum magna comitantium turba, ſubitis primum dapibus extinxi reliquias curarum; mox cœna levi ambulatione percocta, cum interim nulla colloquentium ſuavitas deeſſet, molliſsimis plumis omnia membra immerſi. Ita pingui obrutus ſomno pacatiſsimam exigo noctem; & ſive malorum laſsitudo, ſive felicitas repens hoc fecerat, ſoporem etiam in altiſsimam lucem deduco.

Tandem

Tandem ſolis radiis excitatus, ubi eſſem, aut qui mihi contigiſſet, attonita mente verſabam. necdum libati fontis ſuavitas exciderat; & neſcio qua affectuum dulcedine fontem & domum amabam: cum interim exſonuit oſtium meum, laxatiſque ſubito clauſtris ante thorum Acignius ſtetit. Nunquam ante tam hilarem videram, & excuſſa ſeveritas majoribus blanditiis reliquerat vultum. Ego pigræ quietis ſegnitiem incuſabam, quod hoc lucis jacentem deprehendiſſet. ſed ille, velut omnis otii author, moderatiſsimo riſu nihil, niſi me ad Eutychiam adveniſſe, reſpondit; minima eſſe quæ hactenus in illa viderim domo; omnia tempore & patientia parari; Nec dii ſiverint, inquit, ut tam opportuna felicitate non utaris. Tu modo cæterarum rerum longinquas ſpes omitte: iſthic tibi perennia bona, &, ſi mihi credis, omni ſceptro eminentior fortuna paratur. Tum ego languentia excito membra, cubitoque innixus in illa familia hæſurum ſpondeo. ſero enim intellexi me ad Philoſophorum, quos vitabam, domicilium eſſe perductum, & ab illis ſuam Philoſophiam Eutychiam appellari. Adjecique, me juramento obligari, ut in vicinam regionem proficiſcerer, neque ulla quidem tempora oblati beneficii memoriam victura: cæterum longinqua exilia, neque tam maturam felicitatem meis fatis deberi. Ac tunc, ut ſaltem mendaciis effugerem Acignii artes, iterum jurato promiſiſſe aſſevero, ſine mora me ad templum, quod in Icoleonte miraculis celebratur, iturum. Ita, inquam, ut neque jam cum Eutychia vivere ſalvis religionibus poſsim. Ad hæc verba Acignius non modico riſu latera concuſsit, Et, ô te, inquit, divinum hominem, & religionis doctiſſimum myſtam! qui neſcis in Eutychiæ domo etiam mendaciis venire gratiſsimum cœlo, &, ipſis diis eſſe, quos decipis. Huc quacunque veneris fraude, aut ipſe alios adduxeris, ipſa te innocentia laudabit, & plerunque interfui, cum pietas juvenes collaudaret, qui iſtam felicitatem parentum funeribus emerunt. Sic dixit, ruſuſque madentibus ramis oculos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ulos meos & veluti mentem obruit. Agnovi he-
erni dulcedinem fontis, victuſque, & veluti mace-
ata ebrius mente, imparata me facturum pro-
niſi. Sed primum ex cubiculo exceſſi, & ipſe veſtes
iligentiſſime componere cœpi, rurſus evaneſcente
nedicati fontis veneno, paulatim verus animus re-
iit, & ego captivitatem meæ mentis intellexi. Ita-
ue tacitas fraudes, & licitum libertatis furtum con-
ta veneficia ſecretiſſima mente parabam. Ecce au-
em vix è limine extuli pedem, cum ſervitium fre-
uens huc & illuc ſuo operi intentum animadverto:
lerique juvenes erant, & in terram modeſtiſſima
ubmiſerant ora: ille temere jacentium lapidum or-
lines componebat, ille comportabat ligneos faſces,
ut aquam, aut utiles herbas in publicum cibum di-
erebat, alius moleſtiſſimum iter ad domorum fo-
es huc & illuc torquebat: plerique ſævitia flagello-
um obnoxium detriverant corpus, & ſingulis ver-
eribus interſerebant Eutychiæ nomen. Plane nihil
ale videbam quale prioris noctis illecebræ promiſe-
ant. Iam omnes me tacitis vultibus contuebantur,
& quem pridie tam humaniter excepiſſent, penè ad
ocietatem laboris invitabant. Ego meæ fugæ inten-
us, huc & illuc primum aſſidua contemplatione
vagabar. Cæterum non mihi una domus videbatur,
ed potius civitas ingens, cujus ſingula ædificia in
urris altitudinem exurgunt. Qui vero per ſingulas
turres diſtributi erant, diſtinctis potiſsimum colo-
ribus figuriſque veſtium noſcitabantur. Hos albæ
togæ, hos cineritiæ, ornabant: His mixtæ & panu-
ceæ veſtes erant, hinc illinc centonum mixtura vi-
liores. Quibuſdam funerum color, aliiſque Neptu-
nius probabatur. Nec ulla artificum cura deerat, aut
naturæ varietas, quantacunque in velleribus ludit,
præterquam quod ibi muricem non videbam. Ne-
que minor ingeniorum diverſitas illam arcem im-
pleverat. Eminebat in medio anguſta quidem turris,
& ut vibebatur multitudinis minime capax, cæterum
patentes in ſeriem feneſtræ, apertæque undique fores
opulentiam prodebant ditiſsimæ ſedis. Omnes pa-
rietes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rietes ſericis velis tegebantur, idque duplici fulgen tibus oſtro. Idem color lectulos & menſas adorna verat, & ipſe quoque murus lateritio rubore niteba Suſpicatus ibi Eutychiam habitare, intellexi à quo dam pulleato, qui hortum in vicinia repurgaba Nympham quidem in alia regione vivere, quan ipſi totius vitæ induſtria aperiunt ſibi: cæterum quis ad illam turrim, quam viderem, pervenire illum ſtatim ad maximam felicitatem eſſe ventu rum, ubi effuſis fortunæ favoribus exceptus, ho etiam timeret, ne ad Eutychiam in alium orben vocetur; &, Certe pauci ſunt, inquit, ex hac mul titudine, quam cernis multiplici ſudore exerceri qui non votorum ſuorum partem ad iſtius turris cu piditatem derivent. Neque olim felicius erat, purpu reum arietem habere, quam hodie ad magnifica turris dignitatem admitti. Hæc ille prolocutus, ite rum prono pectore ſterilibus herbis incubuit.

At ego tam magnificæ turris dignitate permotus magnopere cupiebam ad illius interiora penetrare Invitabat familiaris curioſitas peregrinantibus, & deſolatæ cuſtodibus fores; cum præcipue admirarer, quæ cauſa ſedis incolis eſſet, cur non protinus ad illam niterentur. Sed vix dextero pede libaveram limen, cum ſubito pluſquam Scythicæ magnitudinis leo in veſtibulum occurrit. Sive vera ſpecies fuit, ſive attonitæ ludibrium mentis, videbatur ad longitudinem duarum palmarum exeruiſſe pedum arma, & tumentibus jubis apertoque ore, penè interrogare ſtultitiam meam, quo proficiſceretur? Petram deinde valentibus membris amplexus eſt, ſive in me emiſſurus ſive obicem poſiturus ad fores. Ego pervetuſto ebore pallidior factus, non audaciam modo, ſed etiã fugam amiſi; decidique extra limen morienti ſimilis; & nutantem animam diu egi: nec aliquis ad auxilium veniebat, ſed paulatim effuſiſſimus ſudor ſpirituum meatus ſanguiniſq; laxavit. Ac ut primum officio pedes fungi valuerunt, in aliam partẽ, tam atroci imagine conterritus, fugere cœpi. Sẽper in oculis feræ ſævities erat, nec ſufficiebat ſupervacuo timori celeri-

tas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

s mea. Bellua autem veluti vereretur è præſidio abi-
,contenta me limite expuliſſe, non laceſſiverat igna-
ter cadentem, minuſque ignobilem fugam urgebat.
Sed dum in hoc turbulenti ſanguinis æſtu incedo,
avidoque lumine mentis incertitudinem accuſo,
ſfremuit undique aër modici æris ſono, quod ex
nedia area, ut poſtea intellexi, omnibus Eutychia-
is antemeridiani laboris miſſionem ſignificabat.
am enim triclinia ſtrata erant, cibique exiguis fer-
ulis, & veluti diſtributis penſionibus ferebantur ad
nenſam. Convolavere ad epulas univerſi, neque ibi
evius ſancitur, ne aliquis ſe publicis commodis,
uam imperatis laboribus furetur. Ego omni gene-
e veſtium diſpar (neque enim me toga Romana
onſuetudine velabat) jam penè ſolitariis ſpatiis re-
tabam, cum annoſiſſimæ ſenectutis homo, hoſpi-
alibus præfectus officiis, rogavit, cujus ego auſpi-
iis, aut per cujus portæ anguſtias, deductus in fa-
niliam eſſem. Ego qui prodigioſum locum, divi-
umque fortaſſe, irritare mendaciis verebar, ſim-
liciter, quid mihi contigiſſet, enarravi, me ad fon-
em, qui ex adverſo montis manat, pridie per erro-
es & tenebras perveniſſe; demum Acignii manu,
d hanc arcem, velut ad hoſpitium eſſe perductum.
Nec ille audito Acignii nomine cunctatus. Illic, in-
uit, oportet habitare: turrimque in proximo an-
uſtiori quam cæteras ſpecie oſtendit. Plane eadem
urris erat, in qua tota nocte jacueram. Nihil itaque
epugnavi imperanti, averſatuſque non voluntariam
domum, in turrim, velut in conditorium, intravi.

Iam omnes ad certas ſederant dapes, mihique
tanquam in Laconiam admiſſo ſubita hæreditas eſt
allata. Cæterum neque luxu notabilis menſa labo-
rioſis ferculis premebatur, neque triſtiſsima fames
inter modicum & parabilem victum audiebat, ſed
ô rem penè incredibilem inexpertis! omnis mihi
apparatus ſordebat, cibique etiam poſt jejunium, &
laborem viarum, faſtidioſo fumo averſantem ſto-
machum premebant. Illud autem multo poſt intel-
lexi, ibi dapes cum convivantium affectibus con-
ſentire.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſentire. Si quis ſua ſponte in ea domo Eutych
quærit, liberoque animo in illis ſedibus hæret, n
modo ſuaviſsimos habet cibos, ſed illum quo
vigiliæ delectant, & alii labores, qui me
tantopere terruerunt. Cæterum ſi quos error,
violentia, aut non duraturæ blanditiæ, in ill
locum veluti in carcerem producunt: inquietati i
patientia mentis, non aliter quam in Promethei
xo vivunt. nam nec locum effugere poſſunt, nec i
patientis animi ſtimulum, qui & ſedem & ep
odit.

Refectus igitur modico pane (quippe minus
plicuerat) de menſa, publico diſceſſu, conſurrexi,
ratoque ſociorum conſortio, per mediam turba
dejectis luminibus, effugi. Atque illi modicis a
bulationibus uſi, ad conſtituta officia dilabebant
Ego vero, jam nimis cognita familia, fugam è cuſt
dia moliebar. Sed illa mihi facilis videbatur, quip
nulla mœnia cernebam in incinctu, quæ fugitivu
morarentur. Omnia aperta in planiciem vicinoſq
montes aſpectum tranſmittebant. Cæterum huc &
luc diſperſæ portæ ſtabant omnino ad illum num
rum, quem Amphion ſuæ urbi eſſe juſſit. Illæ mira
li artificio extructæ, fortiſſimis ut videbatur clauſt
foribuſque rigebant. Non potui ſatis admirari, qu
modo illa portarum moles nudam apertamque a
cem, ſine muris, aut vallo, aut ductæ foſſæ mo
tueretur: eaſque ut inutiles ſatis imprudenter deri
ac cum omnia ſatis perſpecta viderentur, ſecut
illam viam, quæ in proximum montem compe
dioſiſſima apparebat, intra limites periculoſiſſim
arcis tendere cœpi.

Sed cum perveniſſem ad locum, ubi muru
oportuerat eſſe ductum, repente intricatus, & ha
rens, & ipſe ob inutilem moram mihi iratus, cu
impedimentis pugnabam, quæ nec tangere poteram
nec videre, quippe veluti tenuiſſimis retibus hinc &
illinc implicabar, & tenuiſſimam indaginem, qu
vehementius nitebar, in vincula & nodos arctior
provocabam. Iam penè incideram in caſſes, ut ne

pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ogredi nec recedere poſſem: ſed antequam laqueo-
n ſubtilitas pertinacius coiret, retrocedere ſu-
to cœpi, & cum maximo horrore admirari tam
uia clauſtra, quæ nec oculorum ſagacitas depre-
ndiſſet, nec ipſæ manus, niſi in captivitate
, ſenſiſſent. Iam Vulcani doli, & nota cœlo
ula, ligatique non ſimplici nexu Mars & Ve-
s in memoriam redibant; jam ex Lemnio igne
tenarum ſeriem eſſe jurabam, quæ prodigio-
n includeret arcem: & tum demum veluti victri-
fortunæ ſupinas manus dedi, nec minus Superos
feroſque Deos accuſabam, quod juventutis meæ
lidiſſimum fervorem immerito carcere dam-
viſſent, & cum maxime beneficium ſimula-
nt, velut aſpidem inter Cleopatræ collocaverant
us.

Vltimum remedium erat, exitum per anguſtias
rtarum non diſſimulata fuga pertentare. Nam cum
hil amplius monſtris vacuum ſperarem, ita neque
iquid in ultima deſperatione metuebam. Succur-
t animo, ire, &, ſi qua cuſtodia moraretur abeun-
m, invocare Deorum omnium fidem, eumque ma-
me Iovem, qui violatis hoſpitiis ſuccurrit. Devove-
deinde crudeliſſimam gentem, nec querelis impo-
re modum, antequam aut meæ vitæ exitum aut ca-
mitatis invenirem.

Tam robuſto conſilio ferocior factus, ad proxi-
æ portæ limen, jam excogitatis verborum con-
meliis, evado, cum ecce, in ipſo impetu ipſaque
udacia mentis, occurrit Acignius, miti quietoque
ultu, & non cogitantis lacertum tenens, intentam
acundiæ mentem & oculos in ſe convertit. Nec
ogavit confuſionis meæ cauſam, ſed de valetudine
uæſivit, tam potentibus verbis, ut penè me obli-
iſcerer eſſe iratum. Sed cum ego illi animum meum
e diſceſſu ſignificaſſem, & ille in contrarium
rgumenta conſumpſiſſet, tandem iratus oculiſque
aulatim horrentibus, abire me jubet, quando me
elicitatis tæderet; nec longe pœnitentiam eſſe,
& errores, tam ſecurum temnentibus iter.

Cum

Cum diſceſſiſſet poſt terribiles minas tactum animum excitaſſet in diverſa, nihilominus urg diſceſſum meum cœpi: & ut eram portæ vi nus, primum diligenter circumſpexi, ſi qua h minum manus in clauſtrorum præſidium ſta Nihil autem aliud vidi in aditus anguſtiis, qu anum neſcio qua ſolicitudine gravem: pallic ſima erat, & macies extulerat oſſa, nec comp ſiti oculi terribili luce micabant: Cæterum h & illuc curſitabat per anguſtias ſuæ portæ, neſcio quid ad digitos computans, nunc ſe v ut ad conſilium ſevocabat, interdum turbido r tu quod cenſuerat averſata, ſecum ipſa mirabili pugnabat. Rerum quoque leviſſimarum pond examinabat ad lancem, veluti ſtipularum levitate aut arenulam ad numerum injectam. Ac illius qu dem nomen erat ingentibus literis minioque fulge tibus in ſuperiori faſtigio portæ ſcriptum, Hierom rimna. Cæterum tanta frequentia per eundem ad tum arcem irrumpit, maxime adoleſcentum atq ſenum, ut habitatores ſufficere ampliſsimæ ſe poſſent.

Non placuit mihi tam difficilis locus, exitumq molliorem per alias portas quæſivi. Septem erant, ſingulæ ſuis Numinibus notabiles, quæ in præſid um excubabant. In proxima porta huic ad qua Hieromerimna ſe inutiliter macerabat, emineb virago peſsimi vultus, quæ Aëlpidis nomine voc tabatur. Per eam portam nemo intrabat niſi turbu lentis luminibus turgens, & inter iracundiam dolo remque trementibus. In proximo vero limine Peni conſiſtebat, ſqualida veſte, ſparſoque capillitio in culta. Et illa frequentiſsimum agmen tranſmitteba in ſepta. In vicino deinde præſidio Adrania erat, ſo lutis poplitibus languens; recipiebatque turbas, qu inertiæ licentiam amabant.

Ego, ut indiligentius obſervari illam portam non ſine animi gaudio, adverti, ratus iter com modum fugienti, tamen ulterius progreſſus ſum, u viderem, quibus numinibus tutela cæterorum limi

num

m credebatur. Erat autem in una quidem Philo-
ia, quæ cæruleis veſtibus, oſtrove ſplendentibus,
è totos parietes onerabat: in altera vero Gly-
es illa multiplici pallio intimum abſconderat
tus, riſuque minime duraturo quemlibet venien-
n ſalutabat. Neque alii veniebant ad illam, quam
leſcentes tenerrima ætate, & veluti materni la-
 conſuetudinem requirentes.

At vero in ultimis clauſtris omnino alia ſpecies
il tale expectantem confudit. Erat enim matro-
exercitatiſsimi vultus, & in quam invidia non
eret: Arete appellabatur.

Cæterum quoſcumque intromiſerat in arcem,
cera hilaritate diffuſi ex inceſſu inter cæteros
ſcitabantur.

Cum omnia perluſtraſſem, & jam maturum ad
am tempus eſſet, ego, pulſata Adrania, per illius
tam præcipitata diligentia prorui. Neque illa re-
cavit abeuntem, & per molliſsimum agmen, quod
ipſam properabat, excitati ſupercilii minis, ipſo-
e corporis niſu, viam inveni. In hunc modum ex
tiſsimo carcere egreſſus, quam maximis itineri-
s in Scolimorrhodiam præcipitabam fugam. Erat
nper in oculis pavitantis Acignius, & cum virgula
puerat vento, jam me deprehenſum, & ad Eu-
hiam deduci, miſerabili horrore credebam. Et
id, cogitabam, ſi percuſſores notis viarum an-
ltiis præcurrunt? Quid non infeſtum exiſtimem
ſolitudine, cum nulla urbium clauſtra graſſato-
s excludant? Quicquid eſt, Acignii periculo vivo;
ſi me ab illo fugientem calamitas excipiet, dif-
ilius amolietur invidiam, quam vulnus Paulianum
ephyrius excuſat. Tandem ad lacum perveni, nul-
 Oceano minorem. Illinc rates in Scolimorrho-
am ſolvunt; & jam melioris patriæ aura videbar
flari.

Thebani ad Septentrionem latiſſimas obtinent
erras, & ab Eleutheria ad Sarmatas excurrunt; gens
borum plus quam induſtriæ capax, & omnino
œotia ſua digna. Illis Aquilius per internuncios
imperat;

imperat ; ipſe plus quam Aſſyriorum Principum
litudine incluſus , otioſam majeſtatem ineptiſſ
gravitate damnavit. Igitur cum in Scolimorr
diam cogitarem, jamque in extremo Eleutheriæ
pido quærerem ratem , forte unus ex Thebani
eadem urbe erat, pinguiſſimus homo , vultuque
gii coloris, & ſeminudum calvitie caput oſtenta,
nomine Trifartitus. Is ab Aquilio ad Teſſaranact
in Scolimorrhodiam mittebatur : ac ut forte in
dem diverſorio fueramus , me quoque in inſtruct
navigium benigniſſime induxit. Cæterum idem
por , qui à ſubtilitate ingeniorum Thebanos exc
dit, ab ingentibus quoque vitiis prohibet. Nihil
cilius ad amicitiam vidi : fidemque inter vina ſan
tam velut extremam religionem non violant. E
inter adulationum magiſtros diutiſſime verſat
ſtatim incautum occupavi blanditiis , intentumq
ſuis laudibus ad amicitiam compuli. Sed cum ja
in conſpectu Scolimorrhodia eſſet , lacus nigreſce
tibus undis intumuit , ſubitæque nubes eripueru
cœlum trementibus nautis. Neque tempeſtati mod
fuit ; & jam , veluti continuis aquis, cum nubib
coiverat lacus. Haud mora , ſecuri percutimus m
lum, & omnia vela ſubducimus furentibus venti
Iam clavus non ſequebatur ducentem , jam late
laxabantur ad fluctus , cum ingenti flatu in Septen
trionem propulſi , jam nec ſalutem quidem invo
caremus.

Thebani, quicquid in ratem comportaverant , a
certamen perdebant ; veritique ne pondera deduce
rent navem , ad ultimum patrii vini cados inter mi
ſerabiles ejulatus effuderunt in fluctus. Quatriduum
naufragii minas tempeſtas irata protraxit. Quint
luce interruptis nubibus enituit cœlum , præliumqu
undarum extremis fremitibus elanguit. Interroga
bat gubernatorem Trifartitus , an ſyderum memo-
riam ſervaret , & aſtrorum indiciis poſſet ad regio-
nis notitiam pervenire. Ille gravibus ſuſpiriis cun-
ctantem perſecutus, ſilentio damnabat ſuam artem,
& confuſa omnia cœli terræque argumenta confite-

batur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tur. Tandem evaneſcente metu, ipſe nautica acu ctus proclamat, nihil unquam illa tempeſtate benignius fuiſſe, & quoniam ventus Scolimorrhodiam n dederat, ſaltem ſe in patriam feliciſſimo errore mpulſos.

Iam in conſpectu littus erat, & Thebas non inde ocul eſſe conſtabat. Tum omnes excitato plauſu vem in portum deducunt, egreſſique in arenam, ſim oſculis patriam terram & ſalutem adorant. ifartitus reparari navigium, funemque & antens & malum ex proximis vicis & nemoribus quæubet: ipſe ad Aquilium rediit, qui & tempeſtatis oras excuſaret, &, ſi quid forte novi ſuccurriſſet, entibus imperiis oneraretur: meque in urbem ſem humaniſſime deducit. Iam id olim ſciebam, minem ad Aquilium admitti; nec tam inſolentis neficii genus apud Trifartitum urgebam. Sed ille e ſponte in regiam deducit, jubetque in atrio exctare inter proceram Thebanorum multitudinem, i mihi umbram corporibus faciebant, & poſt aliot horarum faſtidium ab Aquilio regreſſus, inteorem meam manum excuſſiſſima dextera pulſavit: , ne putes, inquit, nullam gratiam amicitiæ meæ e, videbis domeſticos Aquilii cultus, tibique us quam Mathematico aut Pictori ſecreta familiæ tebunt.

Cum hæc dixiſſet, benigniſſima manu ex atrio oduxit in domum, evolutumque ex porticibus gis tandem conſtituit ad intimum Aquilii limen. i tam ſyncere omnia ſilebant, ut Cereri ſacrum eri putarem: Igitur & ipſe utrinqne ſpiritum coërbam, cum Trifartitus, modeſtiſſima manu, ſintis oſtii ſeram, & ipſam mutam, reſolvit. Cætem hanc mihi intrandi legem dixerat, ut ab ipſius on ſecederem tergo. Ita, inquit, optima fide omnia ſtrabis, quæ nobis, utpote ſecretiſſimarum rerum iniſtris, patent: neque à me declinans, & per diverſa vagus, in ignoti cultus officia peccabis. Parui o monenti, & ad menſuram motuum ſuorum eſtus meos figuravi, niſi quod leviter declinaveram cervi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

cervicem, ne omnino inutiles oculi eſſent.

Ac ut in thalamum Aquilii veni, hominem ja
ſupra mediam ætatem vidi præcipitantem in ſen
ctam: ſtatura mediocri, vultuque optimo & que
indigne voluntaria ſolitudine damnavit, ſed flu
& turbantibus veſtigiis oris majeſtatem corrump
bat, & omnino indignatus ſum Veneri, quæ ſalte
non pepercerat nomini chariſſimorum nepotum.

Itaque ut ad ſatietatem oculorum omnia ejus
neamenta in animum tranſtuli meum, converto
elegantiam ſedis vultum. Et hinc quidem imagin
ſtabant non quæ memoria bellorum ſecreti delici
turbarent; ſed venuſtiſſimi vultus puellarum eran
exculti ſupra verum, & quos poſſet natura imita
ut ego Ariſtidis vel Pauſaniæ, aut etiam Nicoph
nis labores putarem intueri, quos meretricios picto
res antiquitas vocavit. Illinc vero ſupra menſam o
bes duo, in quorum uno terrarum ſitus & mar
pingebantur: in alio verò ſyderum motus, & unive
ſæ cœlorum leges aptiſſimis coloribus erant ſcripta
Illic aureus Phœbus, & vermiculata Venus era
Luna vero cælabatur argento; & prope igneum fe
cerant Martem. Iovis autem hilaris ſignum, & ni
tens Mercurius penè arridebat ſpectantibus. Deni
que malignitatem Saturni livido minio pallentiqu
damnaverant. Flexuoſum iter Solis, imagines Leo
nis atque Tauri ſignorumque omnium animabant
Iacebant ſupra menſam aliquot libri, laceſſentibu
digitis jam ad ſquallorem detriti. Præterea cœleſtium
orbium figuris aliquot in locis excuſſerat picturam
nimis diligens verſatio, maxime in Solis & Mercuri
planetis, qui, quacunque decurrunt, per illam cœli
imaginem ſolertiſſima monſtratione ſignantur.

Neque advertere hæc poteram, quæ vicinorum
curioſitatem oculorum petebant, niſi Trifartitus vir
benigniſſimus me ad hæc indicia digiti humanitate
deduxiſſet. (nam Aquilius alvum levare voluit, &
amotus extra aulæum, locum fecerat inter nos col-
loquendi.) Igitur cum rogarem, cujus artificis no-
biles figuræ eſſent, quæ meruerant ab Aquilio tra-

tari? primum, inquit, te ſcire oportet, nihil hac
olitudine Aquilii laborioſius eſſe, nec ipſe indu-
triam cum aſpectu hominum omiſit, ſed ad curioſas
rtium aliquot voluptates tranſtulit. Cæterum in
is imaginibus, & fœminarum picturis, non ejus
udium tantum, ſed etiam opes vides. Libertatem
morum conjugio præponit, & vagæ voluptates ad
ſius arbitrium examinantur. Nam ut venuſtiſſimas
ecies mulierum libido in animo finxit, omnia in
bellam eruditis coloribus transfert, & imagina-
onis lineamenta ſecutus, votum ſuum in pictura
onfitetur. Appellantur deinde pellicum greges, vir-
neſque, quibus multum eſt, id nomen ſub Aquilio
xuere. Ipſe ſibi probator formarum vultus mulie-
um ad ſimilitudinem imaginis exigit, & quam pro-
ius ad illam venuſtatem natura admovit, duarum,
terdum trium noctium fortuna donatur. Etiam ſi
ujus amore vehementius exarſit, ſi in alicujus am-
exibus dulcis animam egit, non ſtatuam in roſtris,
d imaginem, ſua manu exaratam, in thalamo de-
ernit. Hi vero terrarum cœlorumque orbes, ima-
nem Aquilianæ poteſtatis oſtendunt, & quotidia-
i laboris induſtriam, quo ipſe in abdita naturæ
errumpit, & invidiam Deorum ſuperat, qui res
ulcherrimas latere mortales voluerunt. Iam cry-
alla non æterna hyeme cogere, jam exprimere
etallorum animas poteſt, & omnia Solis miracula
temperatum foculum convocare; etiam ignoran-
m naturam ſuas vires edocere; vitales autem ſucci,
qui ſupra Æſculapii artem invidi Iovis provo-
ant fulmen, his artibus exprimuntur; & ne indiſer-
oratione detraham pulcherrimæ arti, expectabant
æ ſcientiæ Aquilium, dedignatæ à minoribus viris,
eluti imparibus procis, amari. In eas Aquilius dies
octibus adjungit, &, ne diſtractæ curæ diligentiam
rbent, cæteratum domi foriſque memoriam ad-
ittit. Cum hæc Trifartitus ad ſudorem & anheli-
m dixiſſet, Aquilius lubrico paſſu proceſſerat è ſe-
eto, vocatumque Trifartitum bracchas ſuperiori
eſti annectere imperabat. Ego me ad parietem jun-

 xeram,

xeram, & ipſum intexto auro ſericoque fulgente ac dum veneratione tantæ ſedis incerti oculi in verſa diſſipantur, inciderunt in imaginem, ar. quam ſane, ſed in qua nihil erat magis notabi quam hi verſus, præter quos in conclavi nihil M. tium vidi.

Eſt regio Auſtriacis illic contermina campis,
Qua frangit tumidus ripas & proruit Iſther,
Cyaneas viſurus aquas, dum fata ſinebant
Fortunatus ager, nec terris invidus ullis.
Pannoniam dixere patres. Nunc nomina tant
Reſtant, & raris inciſa novalia ſulcis.
Nam ferus ut ſummo Mavors pugnabat Æmo,
Placatos deſpexit agros, & pectore toto
Intumuit, Thraceſque ſuos, immania corda,
Et ſecum rapidos huc traxit in arma furores,
Protinus infandis mutavit cladibus urbes,
Exhauſitque domos. Ipſis penetralia Divis
Triſtibus eripuit flammis, agriſque colonos
Abſtulit, & dominis mærentibus abſtulit agros.
Heu quantum miſeræ cecidit tunc gloria terræ!
Qualiter horrentes reducis vicinia Phœbi,
Cum ſolvit fluvios, & picti gramina campi
Invitant volucres connubia jungere cantu.
Si mala per lætas regnant incendia ſylvas,
Tunc luci ſtat truncus honos, trabibuſque peruſtis
Mœſta ſubit facies, & nudis flebile ramis
Conqueritur mœſto cœlo nemus; Ipſe viator
Ingemit, atque ipſæ plangunt ſua tecta volucres.
Sic mala Pannonios tempeſtas perculit agros.
O quoties plenis maturum meſſibus annum
In ſtragem ſervare deos flavaſque videres
Pannonium armato perverti turbine meſſes!
Nulla fides campis, Campos odere coloni,
Atque arces vallumque petunt. Nec mœnia mul
Heu pavidos quæſiſſe juvat. Nam clauſtra pere
Hoſtis, & obſeſſæ frangit munimina portæ. (r
At vero erectis quoties exercitus armis
Hinc atque hinc ſine lege furit, taboque calentes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Protinus immenſis conſtipat cædibus amnes.
Quæ tantum immiſſis horrens inſibilat Arctos
Nubibus, aut raucis tantum gemit unda ſub Euris?
Tela volant. Scythicis plumbum torquetur habenis,
Spiculaque & diræ currunt per inane ſagittæ.
Tunc enſes lethale micant, tunc fulmina campis
Salmoneo majora ſonant. Sternuntur ubique
Arma, viri. Nec ſpes immenſa in ſtrage ſepulchri,
Ni membris & cæde tegi; dum jugera creſcunt
Mortibus, & planos attollunt funera campos.
Et nunc Ætherei ſuperant vexilla Tonantis,
Nunc Luna pejore cadunt, cum turbida pandit
Cornua Theſſalicis heu digna horrere venenis.
Sæve Pater belli, miſeræ ſat gentis in arvis
Sedit atrox bellum, noſtrumque exterruit orbem,
Arma domum, Gradive, refer, (quid Thracia ceſſant
Orgia?) & Odryſios concede ad prælia campos.
Illic Heſperias pulchrum vidiſſe catervas,
Illic dulce mori. Felix victoria cujus
Conſtabit fatis. Tunc, ô fortiſſime Mavors,
Sanctus eris, nullæque gement pia funera matres.

Dum in hoc ſilentio compoſitus, carmen, quod on mediocriter placebat, in memoriam repetita ectione perduco; notavi ad vicinum parietem aliam naginem, in qua vidi Protagonis ſimillimos ultus. Fingebatur autem aliquid ſcribere in Moreto, uaſi non ſatis antiquiſſimus Poëta abſolviſſet hoc armen. Ac deinde cum effuſiſſimus imber ſub dio nbulantem impeteret, fugiebat ad proximas ſepes, c cuniculum, qui in illis latibulum defoderat, cerrima obſervatione quærebat: Neque procul iphippi faciem agnovi, cum ſua uxore & aliquot ntiſtitibus populorum ſuorum fata (inſtar Parcaum) ducentis ex colo. Ac cum hæc impenſius miarer, increpuit oſtium leniter, ut videbatur, digiti rticulo tentatum. Nec mora, neſcio quis linteo puiſſimo præcinctus, ad Aquilium intravit, vitroque uriſſimo exiguum liquorem hilariſſima fronte otendit. Aquilius, quicquid erat, crepitu manuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

collaudans examinare cœpit ad lucem , & cum h
mine ſuaviſſime loqui , cum à Trifartito quæreret
quiſnam eſſet tam illuſtris familiaritatis hom
Hebræus , inquit , quo nemo gratioſior in re
vivit.

Hæc dicente Trifartito , Aquilius cum Hebr
thalamum egreſſus , contulit ſe in ſcientiarum am
bilem locum; ubi complures fornaculas vidi , ac v
trea ac argentea vaſa , quæ humores in altum ev
catos per obliquas fiſtulas reddebant. Arti
ces vero & foculorum miniſtri , pars verſicolo
bus pellibus præcincti , acapnum ad pondus i
gerebant, pars vim liquorum viventium, quos ig
ex vaſculis exegerat, diligenti examinatione pend
bant . Omnem operis partem frequens ſedulitas i
plebat.

Delectatus tam fideli labore Aquilius , diffuſi
ma fronte gaudebat. At ne quidem ego pulcher
mæ artis ordinem , ſine aliqua voluptate , aſpic
bam; cum Aquilius vaſculum depoſuit de focul
&, Hic, inquit, commendata eſt ſpes præcipua l
borum meorum & nobiliſſimæ faſtigium artis. H
dicentem lubrica materia eluſit , (erat enim vitr
& ab incautis manibus labens , nefando in terra
ictu ſecum Aquilium & nobiliſſimam artem a
flixit.

Qui tremor illicita cœli de lampade tactos
Percutit attonitum; pariterque horrore ſub uno
Vox, animus, ſanguiſque perit.

Stabat Aquilius, veluti turbulento ſomno del
ſus , & ipſe in tanta perturbatione calamitatis
quærebat. Ex altera parte famulorum ejulatus, d
plorantium feliciſſimi vaſculi ruinam , totam cella
impleverat; commendabantque gemitus , & ipſi v
ad plorandum fortes , ut non intercidiſſe vaſculu
aliquod , ſed omnes deos occiſos eſſe putares. Igit
plangentibus univerſis , & ipſe , ne viderer otioſ
miſeriarum ſpectator , incipiebam exorare lach
mas ab oculis , bis terque pollice attritis, ac Trifa
titum, ubi eſſet, intueri. Sed ille jam defecerat ,

denſ

enſque ad lacunam, quam effluens impleverat hu-
or, eam inundantibus lachrymis augebat. Et jam
dierant Aquilio ſenſus; ſed deerant verba, quæ in
nta calamitate effundere poſſet.

Itaque cum lamentabili vultu nihil aliud quam
agmenta miſerrimi vaſis contueretur, ipſe Trifar-
tum monui, ut ſe virum meminiſſet, id eſt, colli-
eret in præſens animum, meritiſſimo quidem do-
re dejectum, & Aquilium, priuſquam expiraret,
conſpectu illius liquoris, veluti paterni aut conju-
alis cadaveris, amoliretur. Pudebat Trifartitum
ſpectaſſe, ut ab externo moneretur. Itaque con-
rgit ad officium domini penè ſupremum: & cum
juvenis quidam præpinguis rariſſimæ barbæ, qui
mnium modeſtiſsime calamitatem tulerat, quip-
e ante biduum, dum cœlorum meatus & decreta
erluſtrat, illud fatum præviderat ex contumacibus
ſtris. Igitur illi conjunctis viribus, cum me etiam
auxilium advocaſſent, velut efferrent Aquilium,
ihil repugnantem aſportant. Perſonabant omnia
unebri planctu, & omnes ſecretiſsimæ artis myſtæ,
um acerbiſsimo clamore, ſequebantur. Neſcias, an
quilium, an vaſculum gemebant. Ille male conſo-
oratus cum ad doloris ſenſum turbulenta vigilia re-
iſſet, velut recenti vulnere ictus, exclamat; Ergo ſu-
erſtes deorum iracundia vivo? & hæc quidem dicen-
em, ipſæ indicis venæ cum oratione defecerant. Igi-
ur fomentis aggredimur languentem, vultuſque, &
ræcipue narium ſpiramenta, acerrimo liquore per-
undimus. Ac cum iterum in ſoporem laberetur, di-
reſſus ex moleſtiſsimo munere in diverſorium
neum pervolo.

Nec ibi diu hæſeram, cum Trifartitus ſervum,
& ipſum tuberoſiſsimi ventris, ad me miſit, qui ad
cœnam, ad quam aliquot ante horis promiſeram,
duceret. Videbatur mihi exorta lux in periculoſa
nocte, & Aquilium, quem jam optima fide com-
ploraveram, omnino exiſtimavi ad vitam rediiſſe;
quoniam domeſtici menſarum & hilaritatis memi-
niſſent. Itaque quotquot occurrebant in urbe (nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

univerſi jam atras veſtes ſumpſerant) detergere l
crymas jubebam, & in natalitiis veſtibus diis ſacri
cium apparare. Neque me conjectura decepit: Et
nim Trifartitus in ſimplici quidem veſte, ſed m
nantibus effuſiſsimo ſudore genis, in aditu dom
ſtabat; qui ut venientem me aſpexit, attrivit ampl
xibus pectus, &, ut Aquilius mirabili fortitudi
revixiſſet, recitavit, penè ipſe gaudio extinctus; d
inde rapuit in tecta, & in triclinium deduxit, qu
ignei vapores ex fictilium impleverant æſtu. Nul
in conclavi flamma erat; nam & caminum in ob
ſcuriſsima parte celatum etiam compluribus veli
veluti ædium carinam, damnaverant.

Longa fuerit ſeries pompæ, quam ſi percenſerem
tam ego fatigare audientes poſſem, quam ipſa m
laſſavit. Inter hæc, importuna convivarum benign
tas me præcipue afflixit, quorum ut in tricliniu
quiſque intrabat, me, utpote peregrinum homine
& cujus honori ſolemnitas epularum parabatu
acidiſsima oratione verberabat. Ego vero credeba
aliquid ex antiquis monumentis referri; quonia
ea loquentium facies erat, vociſque ſtabilitas, u
putares pueros ludi magiſtro imperatam penſione
memoriæ afferre. Tandem ſupervenit Trifartitus a
anhelitum laſſus, excuſavitque epularum tardita
tem: & interim guſtatione vini initiari conviviu
juſsit. Cæterum jamdiu convivarum gravitas mo
leſtiſsima mihi erat, quoniam poſt primæ ſalutatio
nis faſtidium nulla jucunditate deliniebant morum
& inepta omnium majeſtas tam funeri convenieba
quam menſæ.

Tandem ingenti paropſide invecta eſt in tricli-
nium offa, redolentibus herbis, & maxime pipere
medicata. Erumpebat ex paropſide fumus, tenui
quidem, quoniam pinguiſsimus liquor tarde vapo-
rem dimittebat; ſed qui ſingulorum vim odoram
excitaret; veluti canes fragrantibus ferarum veſti-
giis monentur. Igitur conſidere juſsi ſumus, nulli
dapibus evocati, præter hanc offam, quæ ſane penè
totam menſam tegebat. Paulo minus integra hora

deſigna-

ſignatio locorum conſumpſit. Et illi mox compo-
i tanto ſilentio ſcrupuloſam honeſtatem expende-
ant, ut eos non minus offam venerari, quam
quilium, putarem.

Ego Gallici moris memor, ſtatim in cibum irrui,
lmentique eminentem ſupra diſci ripas acervum
jecto cochleari deſtruxi. Secuta eſt me principem
rba, & omnes parum variantibus oculis (id enim
majeſtatem pertinebat) etiam manu in menſam
tenore deducta, veluti muſicos concentus guber-
aret, pinguiſſimam offæ molem expugnant. Cæte-
m qui in extrema conſederant menſa, illi veluti
ectatores convivii vacabant, & tantam noſtram
licitatem contuebantur. Quod ego præcipue admi-
tus, eum qui proximus mihi erat interrogavi,
uod illi facinus admiſiſſent, qui nec ipſi ederent,
in convivarum conſpectum perducerentur? Ille
eque reos eſſe, & noſtris epulis ſucceſſuros, re-
pondit. Inter hæc verba converto ad paropſidem
ultus, quam vicinorum meorum humanitas jam
anſmiſerat ad illos, quos inutiliter aſſidere queſtus
ram, & tunc ipſi aliquando vice noſtra vacavimus.

Ac cum aliquantulum ceſſaſſemus, iterum unica
nce reparatum eſt convivium. Perna & glandulæ
nerant, & exſiccatæ bubulæ rubor, & cæruleis ali-
uantum lineis variatus. Refecti tam mirifica ſua-
itate cibi, iterum lancem in vicinos tranſmittimus,
c deinceps ita ferculis ad oſtentationem paratis
quippe pluſquam quinquaginta ſunt illata) uſi ſu-
nus, ut guſtatione facta in imos menſæ fines ſucce-
lentibus manibus veheremus. Cæterum neque lan-
es ſimul duas in convivio vidi, &, antequam ex-
licaretur tam prolixus ordo ciborum, jam mediæ
noctis proceſſerat tempus, meque utpote fatigatum
noleſta voluptate trahebat in ſomnum. Illud autem
diligenter adverti, quicquid torruerant igne, exhau-
tis humoribus pene cineritium afferri. Cæterum pi-
ces nunquam memini tanta ſuavitate conditos vi-
diſſe; ut hæc culina in eo genere erudire orbem
poſſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Laxabatur interim convivarum taciturna maj
ſtas, & ſolvi in hilaritatem videbatur, ut cum inc
gnatio ventorum primas undas ſuſpendit in ma
ſolvitque tranquillitatem magis quam excitat fl
ctus. Iam increbreſcebant pocula, & paulatim pe
ierat convivalium ſcrupuloſitas legum; moment
que me totum longa poculorum ſepes obſederat: I
terrogavi Trifartitum, quid me tot machinæ m
nerent? Ille autem blandiſſimo annuit vultu, rog
vitque, num ſingulorum amicitiam ducerem tan
ut illam modico hauſtu, quo provocaverant, ſanc
rem. Omnes idem petere ebrio plauſu ſignificaban
cum etiam Trifartitus monuit, nec id officium re
pudiari integra convivarum gratia poſſe.

Ego penè lachrymas in tanta calamitate profu
di, rogavique, ne me ſuis amicitiis occiderent; &
miſericors Trifartitus, quippe eſſe veros gemitus de
prehenderat, advocationem meam ſuſcepit. Ægr
tandem impetravimus, ut nihil niſi pocula libarem
Ad hanc pacem cum ſuſtuliſſem plauſum, ac lætiſſi
mis verbis humanitatem commendaſſem, cœpi fœ
deris conditiones implere, & notabilem convivi
exitum diligenter contemplari. Iam enim erupera
tempeſtas, & omnia temulentorum vocibus perſo
nabant. Omnes affectus cerneres, in quos ſoluta
mentes inſania Lyæi transformat.

Appetebat jam Aurora, ut facile ex gravioribu
oculis conjiciebam; cum ſolutum convivium credi
di eſſe, remotis ſcilicet menſis, & aſſurgentibus ali
quot, quibus modeſtior ebrietas reliquerat pedes
Reliqui tanquam ſordidiſſimo funere in vicinos le
ctulos efferebantur. Tunc ego in memoriam revo-
catus Vlyſſis, qui voluptatis blandimenta, velut ho-
minis interitum, apud Alcinoum proſcribit; illud
Thebanorum conviviis adfuiſſe haud immerito co-
gitavi. Nam ad Cimmerios in vicinia fuerat, & il-
linc ad ſepulti orbis caliginem invenerat iter. Nihi-
lominus & ipſe fictis vocibus Trifartito gratias ago
pro ſuaviſſima nocte, & moleſtiſſimi carceris fore
non ſatis ſanis oculis quęro, vino vigiliaque turbatus

Verum

Verum ad oſtium ſatellites aliquot ſtabant, qui me
exeuntem turpiſsima benignitate revocarunt: non-
dum miſsionem factam Nyſæo ſacro cauſati. Tum
maxime recruduit bibentium certamen, neq; me vix
prioribus malis luctantem ille fluctus omiſit. Aſti-
terunt ineptiſsimi amici, & ructantibus verbis roga-
verunt, ne omnia jam ad finem ſpectantia præmatura
diſceſsione turbarem. Præcipue Trifartitus conſidera-
re me juſsit, quota pars convivantium jaceret, quota
autem in pedibus eſſet, qui certe, inquit, de convivio
quererentur, ſi eos ſobria veſtigia reduxerint domum.
Parui extemplo hoſpiti, etiam periculo meo.
Erant enim undiquaque propinantium ſcyphi, quos
mihi convivarum barbaries parabat, innumerabiles
quidem, ſed, ne omnia ſolatio vacarent, illi penè ſic-
ci, & tantum exigua veluti libatione onerati. Sed ut
ingentia flumina ignobiles rivuli componunt, &
ſimplex aſsiduitas terit ferrum; ita ego his latagini-
bus plenus eram, & periclitabar corrumpere men-
tem: cum apertæ publico conſenſu fores dimiſere
volentes. Fruſtra gratulabar mihi de libertate nova.
Etenim aliquantulum progreſsi in aliam cuſtodiam
incidimus, & illam non minus inhumanam; ubi
tribus poculis invitatus, cum conſulerem corpus,
poſſetne ad extremam neceſsitatem durare, ex con-
vivis duo ſemianimes procumbunt in terram. Inun-
daverant ſolum reducis vini fontes, & odore turpiſ-
ſimo corruperant locum: cum alii jacentes attollere,
nec ipſi bene ſani; alii ſolutiſsimo riſu elatos proſe-
qui cœperunt.

Ego commoditate temporis uſus, inter bacchan-
tium tumultus elabor, domumque nec jam ſatis ſin-
ceris pedibus quæro. Poſtera luce, acerbiſſimo do-
lore afflictus ſum, & mihi inteſtinis pulſibus caput
collabebatur in partes. Itaque abſtinui à conſortio
Thebanorum, & dum appararetur navis, quæ Tri-
fartitum in Scolimorrhodiam veheret, cauſatus in-
temperiem ſtomachi, ingrata conviviorum beneficia
vitavi.

Tandem ex Bœotia commodiſſimis ſolvimus au-

ris, votoque celerius deſtinatam attingimus terram. Sed mihi non placebat ad Teſſaranactum cum Trifartito ire, & indignabar Legati opibus niti. Quippe Teſſaranactum audiebam ſupra antiquitatis vanitatem, Heroas Xenophontios fingentis, admiratorem virtutis & miraculum eſſe. Me autem chariſsimum Muſis communiſſima omnibus vanitate credebam. Et nondum in illis gentibus Themiſtii aboleverat nomen. Itaque Trifartitum reliqui, neſcio qua excuſatione uſus, & cum peregrino ex Icoleonte, qui ad Teſſaranactum etiam tendebat, ocioſis itineribus ſum profectus.

Forte feriata dies erat, & nos itineris laborem levabamus innoxiis jocis: cumque Sol fervidius æſtuaret, conſedimus inter arbores, quæ ruſtici prædii tecta amœniſsima nocte cingebant. Ibi quoque riſui indulſimus, conquiſitaque lætitia moleſtiſsimas fefellimus curas.

Iam proceſſerat ad cantum hilaritas noſtra, cum ex vicina domo videmus aliquot ſervos, in puriſſimis togis, ad nos mirabili lenitate tendentes: prona omnibus ora; oculique puellari verecundia dejecti. Illi nos ſuccedere tectis orant, ſeque ab ædium domino ad hoc miſſos benigniſsima oratione confirmant. Vtimur tam commodi humanitate viri, & præcedentibus ſervis hoſpitales ſubimus lares: momentoque in interiorem thalamum deducti ad patrem familias ſumus; ubi ipſe in hemicyclo ad Tulliani Scævolæ majeſtatem ſedebat, ſanctiſsima ſeveritate vultus, demiſsiſque luminibus & in promiſſam intuentibus barbam. In puriſſima veſte erat, nihilque circa eum notavimus unde ſqualor ambitioſe non eſſet exemptus. Plane hominem frugi putares, & qualem non violaſſet olim licentia Gallorum, ſi in curuli capta urbe conſediſſet.

Ac ut illius intravimus ſedem, ipſe breviſſima ſalutatione venientes excepit; cæterum tam largos profundere fletus cœpit, ut omnino timeremus, ne alicujus acerbitatis memoriam noſter adventus renovaſſet. Horrentibus nobis, planeque mirantibus,

quod

uod novum humanitatis genus eſſet tanto luctu ho-
pitii gratiam violare, ego propius ad hemicyclum
cceſſi; vultuque quantum ſimulare potui confuſo,
epentini doloris cauſam rogavi. Ille manu verbe-
atam quatiens ſedem, nutuque multiplici cervicem
nflectens, nihil quidem ſui cauſa commoveri re-
pondit, ſed periculo noſtro: neque enim quemquam
nultis criminibus laceſſiſſe patientiam cœli. Exhor-
uimus omnino tam confuſæ accuſationis invidia
nundati; mutuaque admiratione ſuſpenſi, modo
ıos, modo ſenem in gemitu perſeverantem, ſæpiſſi-
me innocentiam noſtram intuebamur.

Nec dubitavi quærere, quam in nobis flagitii ſu-
picionem inveniſſet? Ille vero humentibus oculis
mœſtus, cæterum aliquantulum mutato in iracun-
diam vultu, Et hoc etiam rogatis, inquit, quaſi in
Scythica feritate & divini juris barbaria educti? niſi
forte etiam ignoratis, quam ſit inexpiabile crimen
die feriata ſuſcipere iter. Viam præterea (quod abo-
minor loqui) non ſeria Numinis memoria, ſed om-
ni libertate ludorum, ſolutaque remiſſione celebra-
ſtis: etiam polluiſtis innocentiam ædium mearum
jocoſitate intempeſtiva, cum de via fatigati in pro-
ximo conſideretis; & tecta mea infelicem umbram
veſtris ſacrilegiis præbuerunt. Poſt hanc orationem
cum omnino ſtupore contacti, tanquam Numinum
cœleſtium vatem adoraſſemus, veniamque incon-
ſulto adoleſcentiæ errori deprecaremur, ipſe habitis
honoribus mitigatus, nihil de cœlitum lenitate de-
ſperandum oſtendit; ſi lachrymæ noſtræ emendatio-
nem bona fide ſponderent, jam Superos quantum de-
liquiſſemus ignorare.

Refecti tam mirificæ ſpei benignitate ſumus, ac
tum ſocio meo libuit inquirere ſanctiſſimi ſenis no-
men. Ille ſpiritum aliquantum ad cogitationem
collegit; Et, Quidem mallem, inquit, vos ab aliis
accepiſſe: cæterum ne ſciſcitantes moleſta taciturni-
tatē ſuſpendam, ego ſum Catharinus ille, cui ſacro-
rum factiones tam candidum nomen fecerunt: & ut
de me fateri audeam, moribus inter primos vivo,
religio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

religione inter nullos. Tam ſuperba probitate commotus ſum, ut plura de ſacrorum cultu & vivendi modo interrogarem: incertus an vanitas ambitioni an ſincera pietas peperiſſet Catharini faſtidioſum nomen. At cum ſenex repetita clarius tuſſi velut familiæ ſignum dediſſet, omnes ad illius orationem mirabili diligentia convolarunt. Nobis etiam ſtratæ ſedes allatæ, ubi compoſiti cœleſtium oraculorum authoritatem exciperemus, ut jam ego, nunquam caſſus miſeriarum vates, ariolarer ex tam religioſo apparatu, nos moleſta ſenis oratione hoſpitii gratiam empturos.

Sedato ille venientium tumultu, dum omnium ora oculoſque in eum expectatio defixiſſet, in hunc prope modum cœpit. Primis temporibus, cum nondum ex humano genere cognata aſtrorum ſemina aboleviſſent, & inter ſuperos mortaleſque non virtus, ſed habitatio, diſcrimen conſtituiſſet, patebat in aſtra merentibus via; & cœlo mortalitas penè libera commeabat. Teſtis Herculis Liberique fama nepotibus ſacra, & tot humanorum corporum formæ, quæ viventium ſiderum numerum auxerunt. Sed poſteaquam virtutis præmia libido occupavit, & nihil honeſtum inter homines credi cœpit quod non voluptatem promitteret; dii corruptam humanitatem averſati, præcluſerunt limitem cœlorum, & flagitiorum gravitate ſuum æthera onerare timuerunt.

Igitur amiſſa æternitatis via ſuperiorum ſæculorum infelicitas laboravit, & omnes excogitata ſacrorum novitate plus etiam deorum iracundiam ſollicitarunt. Tandem paulo ſupra ætatem meam aliqui ſacrorum ineptias aſpernati ſunt, detraxeruntque ineptiſſimis ſuperſtitionibus larvam, aut, ut melius dicam, detrahere ſunt aggreſſi. Stupuerunt enim in conatu, velut tanti operis immanitatem demirantes; contentique ex religionum agro ſuccidere virgulta, noxioſiſſimas radices tangere timuerunt. Ego tandem ſum, hoſpites, majoribus fatis natus, qui, ut primum ætas magiſtrorum licentiæ me ſubduxit,

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

purior quædam doctrina cœli munere inundavit,
on tenui gemitus in tanta calamitate mortalitatis,
m omnes, qui duodecim ſeculis vixerunt, vide-
m veluti caliginoſa nocte per præcipitia & im-
enſas voragines prolapſos. Ac quod me maxime
ovet, nec unus eo ſpatio in hunc orbem eſt ingreſ-
s, quem non fœde in ſupplicia perpetua morte vi-
ura commune flagitium perturbarit: nemo, in-
iam, illa religione, quæ tum viguit, ſibi aliud
ternitatis domicilium paravit, quam impiorum
rnificinam, ubi mori jucundiſſimum putat. Vide-
t quidem Deus; ſed integra juſtitiæ fama, nec cui-
iam eorum debuit parcere, nec potuit. Nec iraſce-
r huic liberrimo dicto; nam & ſæpe graviora au-
s ſum: & tamen vivere in hanc ætatem voluit,
iam videtis. Cæterum non minus acriter exoſus
tos ſeculi emendatores, qui ſuperſtitionibus peper-
erunt, qui Poimenarchos, ut vocant, qui pervigi-
orum tempora, qui linea ſacerdotum ornamenta,
eteraque deliramenta antiquitatis, nimis faciles ad-
iſerunt, quam eos, qui omnino priſcis conſopiti
roribus adhuc jacent, longe in aliam emendationis
iam inſtiti, & admota ſeverius manu, tenuiſſimas
perſtitionum fibras, etiam omnem imaginem, ſu-
uli. Cœpi damnare quicquid avorum ſeculum pro-
aſſet, &, ſi mihi creditis, penè dubitavi, an eſſe
ederem Numen, quoniam in eo inepta antiquitas
onſenſit. Ego ſane grande diligentiæ pretium tuli;
t in familiam meam reviviſcere innocentiam vidi,
mnino qualem in ordiente mundo Numen pri-
is mortalibus infudit. Nuda vota, ſinceraque re-
gio, nulla ceremoniarum vanitate, veluti peſtife-
s odoribus, corrupta. Die ſacro nec apud nos via
ngiori commeare fas eſt, nec publicis ſcenis aut
rivatæ ludorum comitati indulgere. Æqualitatis
nctiſſimus amor; &, ſi mihi creditis, plus meo-
um voluntate quam autoritate mea impero. Pudo-
e & virtutibus contineri modeſtiam bonorum o-
ortet: mali nec ſeveritate pœnarum poſſunt. Con-
derate figmenta Poëtarum, qui felicitatem in aureo
ſeculo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſeculo deſcribunt: id eſt, cum nulla vis paria ingen ſubigeret, nec tribunalia eſſent, ex quibus ſeverit metum palloremque divideret convocatis. Sed v reor, ne, antequam hoc ſuperbiſſimo perſuaſeri orbi, dum melioribus cœptis fata cunctantur, mo bus ac ſenecta in ventos vires meas & animam e fundant.

Dixerat, & lachrymis vultus maduere ſecutis.

Videbar mihi Pythagoram audire, tota chart apud neſcio quem Poëtam ſuis legibus indulge tem; &, niſi commode hæ lachrymæ ſenis interv niſſent, periclitabamur in illis ſermonibus perno ctare. Sed jam deterſis luminibus videbatur nova fabulam producturus in ſcenam, cum lepidiſſim uxor exerrantem labia aliquot baſiolis compreſſi laudabili mulier forma, emendatiſſimo ore, n eminentibus oculis nec effoſſis, iiſque ſubtriſti p tulantia vibrantibus, annorum circiter viginti. Ha ut effluentes Catharini lachrymas combibit, m ſcuitque rugis maritalibus amabilem vultum, bla diſſimis precibus exoravit, ut faucibus & pectorib parcere vellet: jam omnia ad cœnam comparat manere convivas, iret, & hoſpites meliores exho tationibus factos ſuavitate convivii mulceret. Ama vi mulierem poſt hæc verba, credidique omnib Catharini præceptis potiorem eſſe.

Igitur ut ad cœnam diſcubuimus, & multiplici bus ferculis excepti, pietatis antecœnanæ cœpimu oblivisci; etiam ultro invitante Catharino ad hila ritatem poculorum proceſſimus. Ego continuo i eum lumen obverti, omnino mitigatum, & ſua ſeveritatis triſtitiam ſubmoventem: quippe in for moſæ conjugis vultum tam conſtanter oculos defi xerat, ut putares inibi latere magnetem, qui ferre ſenis conſpectum in eam partem cogeret. Non te nui ego riſum, nutuque meum comitem in eande contemplationem converti.

Cæterum nihil mirabilius mihi fuit, quam quod extremo convivio neſcio quæ inſtrumenta illat ſunt; levia quidem illa, politaque, ſed Samia tan-

tum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

m. Eorum hic modus fuit. Calix erat exiguæ ca-
citatis, ad quem pertinebat directa veluti tibiola,
que cavata. Catharinus autem aliquid evolvit ex
ltiplici charta, & in minutiſſimas diſſectum par-
in illum calicem digerit, admotaque excitat
mma. Tum vero exundavit tenuis fumus, & ſe
aërem diſperſit; cum Catharinus extremam tibio-
n ori inſertans, perductum ſpiritu fumum per con-
vos inſtrumenti meatus diutius faucibus preſſit:
nec ſubhorridus vapor occuparet domicilium
entis, & mirabili monſtro per omnium fere ſen-
um receptacula laxaretur. oculi concepta lachry-
arum nube tamen ardebant: nares caliginoſi aëris
ddebant volumina: & os omnino fornaculæ ima-
nem figurabat, cum humiditatem lignorum non-
m victrix flamma exprimit. Sequutum eſt in-
ns ac ſordidum flumen, cum omnibus oſtiis ex-
i ab hac peſte humores aut concepti exundarent.
c ne quid deformi ſpectaculo deeſſet, tam peſtilens
lor triclinium invaſerat, ut jam mallem vel Ca-
arinum orationem in illam horam produxiſſe.
vitati deinde ad eandem medicamenti ſuavitatem
mus. plantam enim mirificæ in humorum no-
m animoſitatis eſſe, & in omnes morbos procul
ubio valituram. Sed neque me, neque ſocium
eum, tunc fatigabat vita ad deſiderium mortis. Imo
edidimus hominem illum, ultra ad dotes, quas
emoraverat nobis, etiam Pſyllum eſſe: alioqui
unquam venenum tam atrox percoxiſſet.

Planta nocens, ô lethifero planta horrida fume,
Quam bona diverſis natura removerat oris;
Quis te, planta nocens, triſti vectare carina
Inſtituit demens, noſtriſque oſtendere terris?
Scilicet infelix raperet cum ſecula Mavors,
Deformiſque fames, morbique, cadenſque ſenectus,
(Proh dolor) & ſævæ legerent aconita novercæ,
Heu etiam in noſtras deerant hæc fata ruinas!
Quis ſordes facinuſque tuum diroſque vapores
Explicet, & fœdo ſurgentia nubila fumo?
Talis avernali corrumpit ſpiritus auras

Miſſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Miſſus in aſtra lacu, morituraque germina ſolvit,
Vicinumque pecus, volucrumque intercipit alas;
Talis & inferni ſubter mala limina Mundi
Vrget odor manes, cum lampada triſtis Erinnys
Solvit, & extinctæ fumant poſt prælia tædæ.
Planta nocens, ô lethifero Planta horrida fumo,
Te ſi ſemifero Cacus jactaſſet ab ore,
Alcidem viciſſet odor. Te ſæcula priſca
Si noſſent, poterant vacuis præferre cicutis,
Et de Cerberea natam te dicere ſpuma.
Tum ſi quis patriam violaſſet cæde ſenectam,
Huic mites nimium flammas, huic lenta putaſſem
Flumina, fumiferi potaſſet nubila Peti.

Igitur poſt olidæ faſtidium cœnæ ſermoneſque Catharini novos, non minus vanitate hominis quam convivio ſaturati ad quietem ſeceſſimus. Sed poſteaquam altiori mente omnia pariter revolvi, & quæ jam in Catharini domo, & quæ olim apud Acignianos cognoveram, quæ præterea à diverſarum religionum acceperam myſtis, acerbiſſimo dolore perfuſus ſum, quod viderem contentiones mortalium non aliter divinis ceremoniis, quam humana lite, abuti; omnia agi ſupervacuo impetu, & crudelibus maledictis, quæ tamen invicem reprehendunt; eruditos ambitu trahi, & factionibus potentes; imbecillos vero authoritatem doctrinæ aut virium ſequi. Quotuſquiſque, cogitabam, aut Acignianus eſt, aut in Catharini familia vivit, quem non impreſſa inſtitutio parentum, aut ſuæ gentis converſatio, aut impetus nullo rationis argumento firmatus, in partes ſeduxerit? quam pauci maturæ mentis conſilio ducuntur? & tamen illis odiis pugnamus, ut facile videas omnes ſibi ſapientiam imputare. O ſuperba mortalitas! ô immiſericors ſuperſtitionis ingenium! quaſi, qui vere ſentiunt, non plus felicitati debeant, quam conſilio; aut, quot fefellit occupata tot ſentibus via, magis iracundia quam ſuſpiriis digna committant. In hæc verba conſoporatus publicas curas cum ſenſibus amiſi. Poſtera luce ad Catharinum acceſſi, hoſpitalemque Io-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

m precatus, ut exhibitæ benignitatis gratiam re-
ret, deſtinatum iter ad Teſſaranactum cum ſocio
greſſus ſum.

Scolimorrhodia terrarum pulcherrima, nunc
iguis collibus tumens, nunc in planicies pabuli fe-
iſſimas extenſa, ubique lætiſſima viriditate exſul-
. Arborum per publicas vias ordines adulti, ſepeſ-
e, quæ eminent ad ſecuritatem paſcuorum, ubique
aginem ſylvarum commeantibus oſtendunt. Ar-
entorum atque gregum tanta frequentia, ut ibi Ge-
onis ac Atlantidarum fabulas ponere poſſis. Flumen
at, cujus alveum perpetua ſemita ſtringebamus,
ciprocantibus undis ſtatos curſus mirabili commo-
tate reflectens: & paſſim quidem ingentibus navi-
is ſtratum erat, ſcaphis autem remiſque tam multi-
iciter everrebatur, ut nunquam magis Xerxes Helle-
ontum oppreſſerit.

Ego felicitatem regionis admirabar, & adora-
am ſimillimos Luſiniæ campos. Sed populus, ut
erumque fit, nimia fortuna ſaginatus, ſtimulos
geniosæ paupertatis in ſuperbum otium mutave-
t. Præcipue externi faſtidio eramus, &, niſi ex
atharino cognoviſſem, tam ruſticum crimen tan-
um in vilioribus hærere, jam incipiebam averſari
colimorrhodiæ faſtus. Certe, quotieſcunque ad ma-
nates divertimus, etiam meæ Luſiniæ humanita-
em damnavi.

Lautiſſima ſupellex, & ipſum pavimentum quo-
dianis lævigatum laboribus, hortulique per plan-
arum ingenia diſpoſiti, feſſos erroribus oculos ſua-
iſsime levabant. Ipſa colloquia magnatum, &
uellarum humanitas, neſcio quid mihi ipſo cœlo
elicius videbatur: tum convivia omni opulentia re-
leta, menſæque ferculorum mole depreſſæ: thoro-
um deinde apparatus, & exacta in omnibus mun-
icies, animum meum, etiam Themiſtii vaticinia,
ermulſerunt.

Sed poſteaquam ad Teſſaranacti pervenimus ſe-
les, primum quidem religioſam majeſtatem fre-
quentiſsimæ domus, tot tricliniorum cultus, tot
atria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

atria famulorum ſplendore vibrantia, etiam pa digniora credidi, quam ut ibi Iupiter habita Cum autem Teſſaranactum contemplatus ſum, u que apparatum, quantumvis venerabilem, tanto ſtigio minorem eſſe arbitratus ſum.

Cæterum cum aditum ad ipſum ſtudioſiſſi molirer, ad Amphiaraum amicorum principem v ni. Nulli eſt Teſſaranactus intima charitate co junſtior; nec aut cuiquam Deorum juſtius pot naſci, aut Iupiter ſimilem in cœlis Mercurium h bet. Ego ſtatim in illius notitiam ſua facilitate pe veni, & per hunc deductus ad Teſſaranactum cœ melioribus diis uti. Nec multo poſt Teſſaranactu cum me non mediocriter auxiſſet, etiam in ſacr rium ſuum induxit, ubi inter lectiſſimos famul rum ambroſia veſcitur: quod beneficium, divin mentis impetu raptus, iſtis ſubito verſibus proſec tus ſum.

Quantus erat, magni peteret cum tecta parentis,
Quamque potens Phaëthon, tantum ſi viſere cu
rum,
Nec curru voluiſſet agi: penetralia tantus
Nunc ſubeo, cœlumque tuum pulchroſque receſſus,
O proles genitorque deum, qui ſceptra tiaramque
Oſtrumque & tanti decoras inſignia regni.
Nec tu ſole minor, quo ſe genitore ſuperbus
Iactavit Phaëthon. Tu nobis Phœbus Apollo,
Tu radiis Titan, tu meſſibus alter Oſiris,
Et mitra, & Pœan, & cunctis gentibus olim
Sol quodcunque fuit. Medius Sol temperat aſtra:
Tu medius Reges, tu magni fœdera Mundi
Certo jure ligas, tu qua diſceſſeris ora,
Pallida ſurget hyems: tecum ver protinus ibit,
In campos quoſcunque voles. Lucebis Ibero;
Non erit Occiduo confinis Iberia Ponto,
Eoa plus luce nitens. Si Gallia Solem
Senſerit, ô Gallæ quam frangent horrea meſſes!
Sed grates, Sol magne, tibi. Penetralia tandem
Mortali patuere viro. Iam cernere coram
Ambroſiam nectarque licet, menſaſque deorum:

Iam

Iam mihi non dubio venient oracula viſu,
Luxque oculis æterna meis, æternaque menti.
O lux alma mihi, quam nullis obruet unquam
Nox invecta rotis, nebulaque ingrata maligna.
Nec Superos majora precor, nec vota Tonanti
Vlla fero, tantum, ne, dum bona cuncta ſeverè
Temperat, ætherea me vivere malit in aula.

FINIS SECVNDÆ PARTIS.

PARS III.

APOLOGIA

Euphormionis pro ſe.

Sereniſsimo & Potentiſsimo Principi,

CAROLO EMANVELI,
Magno Duci Allobrogum, Gallorum Inſubrium Principi, &c. Euphormio S. D.

VEtuſtas Aſylorum (Princeps Potentiſsime) magis tutam improbitatem præſtabat, quam juſtis ſolatiis explicabat humanitatem. In iis ipſi dii ſcelerum cuſtodiam agebant, ad audaciam novorum acinorum & infamiam cœli. Nec miramur, adulteas & fures deos, tutelas flagitiorum eſſe factos, ſed nnocentibus viris pudenda incolumitas videtur, ad lias profugere aras, quam quibus nec inſidere improitas, nec innocentia poteſt arceri. Talem lucum, tam andido numini ſacrum, quæſivi in maledicentia quoundam, qui meum Satyricon laceſsiverunt. Nec lone petendus videbatur ſub meo rege viventi: ſed ut illi uoque probarer, quæſivi ſuffragio tuæ Celſitudinis nii. Tibi igitur (Dux Sereniſsime) deſtinavi hanc innocentiæ meæ Apologiam ſupplicem, donec periculum nimicorum erit, & poſtea quam vicerimus donarium.

Indigna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Indignares, quam tuæ Celſitudini nuncupem. Sed
quæſiiſſem faſtigio tuo dignum munus, non habebam
maxime conveniens, iſtud erat, ut ſub auſpiciis tu
Princeps armis & literis inclyte, hanc literarum c
peſſerem pugnam. Quis crederet, inter tot armoru
ſtrepitum, tot negotiorum molem, quæ omnem Celſit
dinis tuæ ætatem exercuerunt, Muſas quoque in ſecr
tum tuum auſas intrare? Atqui capaciſſimus anim
tuus, & per omnem eruditionem lævigatus, nuper mi
in ſacrario tuo, velut de maturis & ad vera negot
otioſis literis, pulcherrime eluxit. Neque de noſt
Numinis penetralibus egreſſus, alibi ſincerius, qua
in tuo templo, ſummam, & qualem reliqueram, vi
tutem adoravi. Nunc vero, Maxime Princeps, te v
neror, ne iſtud votorum meorum exile monimentu
de tuis tholis refigas; maxime illa manu appenſur
quæ, ſi tui Iani fores ad novas laureas recludes, ja
ſe alia Pallade tuæ Celſitudini approbabit. Vale
Londini, Cal. Septemb. MDCX.

INnocentem ludum, & calamitatis ex con
poſito ſævientis imaginem, per veras que
relas, proh fatum, & indignationem jan
non fabulis quæſitam, abſolvam. Intu
meſcet aliquando pulſatus animus, qui etiam a
umbram quas effinxerat injuriarum digna veris do
loribus verba invenit. Sed hoc malis acceſſit, quod
Andabatarum diſcrimine exerto in arena. Velat
enim capite qui me laceſſant, & quos devoveam
ignoro. Inter tot maledicos, tot invidos meæ fa
mæ, nemo ſe obtulit, quem poſſem celebri igno
minia, velut longa & apud poſteros duratura mor
te, dignari. E latebris, quem non poſſunt imitari,
ignobili invidia conantur opprimere. Nam magno-
rum hominum ſecurus ſum, qui Satyrici mei ſim-
plicitatem, nec ad livorem morſus, pro ſcripti ge-
nere & temporibus æſtimant. Nec aliud in calli-
dis aut imperitis adverſariis horreſco, quam peſſi-
mam artem ſubornandi in odium meum non inta-
ctos mihi tantum, ſed etiam laudatos, contra mo-
dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

m ſuſceptæ ſeveritatis. Sed non feram diutius fœ-
rum avium voces, in candida ſcriptorum meo-
n omina euntes. Iudices autem feram ſummos
os, quos ut ſæviter traductos in libertatem mei
li ipſo Satyri nomine excitaverunt.

Cum exercitam primæ ætatis ambitionem de
nola attuliſſem, cupiditas nominis & adoleſcen-
, commune argumentum ad famam, acrem ſty-
m obtulerunt. Accuſare totum Orbem inſtitui in-
nti violentia , & plus in ſpem propriæ lau-
s, quam ignominiæ aliorum. Diſsimulatus igitur
recunde mihi ipſi ſub Euphormionis nomine præ-
ſi: ut, ſi novi hominis & vigeſimo primo anno
ibentis exploderetur mali ſucceſſus labor, ſaltem
culti vulneris dedecora alieno titulo exciperem.
vulgatus liber, tanta modeſtiæ lege ut ſibi in ne-
inem privatum quidquam acerbi permiſerit, ſta-
m ad famam quodam æſtu exultantis fortunæ ſub-
ctus eſt. In eo ſub fictis nominibus, quæ ad ſu-
inendas vitiorum perſonas induxeram, conabar
er ſuavitatem fabulę multa & diſparia flagitia dam-
are. Nam quid inſulſius fuiſſet, quam ſuſcepta ac-
uſatione omnium, paucos, neque ex improbiori-
us, perſtringere? aut quæ illa periculorum aviditas,
magnos viros gratuitis inimicitiis inconciliaſſem,
ræſertim in luce & diſcriminibus victurus? Quoſ-
am tamen de notis & ſpirantibus miſcere inter
æc falſa & inania ſimulachra inſtitui. Sed & facili
mitatione nominum prodere, ne per omnia fictam
cenam multorum ſtudia deſtituerent, qui in certam
k viventium criminationem intenti ſunt. In iis
lus voluptatis aut riſus, quam ſolidæ & legitimæ
ccuſationis quæſivi. Ita communi & malo vulgi
gaudio, ſed non per flagitium, obſequutus ſum.

Ecce autem, ne impune fortuna faveret, primo
corum, qui Euphormionem amabant, intempeſti-
va diligentia; mox ſedulitate invidiæ, in omnes
ſimplicisſimi ſcripti partes ſolicitæ ſeveritatis lege
quæſitum eſt. O ridiculum tam ineptæ ſapientiæ
acumen! omnia ad hiſtoricam legem cogere, pro
libi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

libidine ſententiis abuti, perpetuaſque injurias & malignam prudentiam cogitare. Iam Callionis, jam Fibullii nomina turbulento vaticinio certis hominibus deſtinabantur. Denique, quæ communia peccata ſub privatis nominibus carpſeram, in ſingulares homines à publica criminatione referebat hominum quorundam inepta natio & ex ſaucii animi livore cæterorum modeſtiam æſtimans. Multi quoque iraſcendo agnoſcebant ſcelera, & ſibi maledixiſſe invitum cogebant. Etiam ubi commendaveram virtutem, omnia opinio continuæ atrocitatis corrumpebat. Primus itaque turbo ex hac irrequieti vulgi imperitia concitatus eſt. Alexandriæ Quæſitorem, non procacitate ulla, aut contumeliam celantibus jocis, ſed hilari & ingenua laude proſequutus ſum. Habitationis ſuæ via, materiam ludendi ſua appellatione præbuerat. Indignum itaque dixi, qui inter mala habitaret. Hic vero potiſſimum genus rudes, & ſuæ imperitiæ ignari, ad indigni nomen commoveri, facinus clamitare, quod illi homini convitiarer. Ex Academia quoque (proh labem ſervitutis!) quidam ad eum perveniunt, monentque cujuſdam Euphormionis Satyricon illius innocentiam tetigiſſe. At ipſe in mediaſtinis ignoratæ latinitatis vitium deriſit; Euphormionem autem tantilli beneficii memoria amare profeſſus eſt.

Eodem quoque tempore Callionis, Percantiſque, Fibullii quoque & Pedonis nomina, ab otioſis tacita æſtimatione jactabantur. Deſignatos proceres ajebant, & ignominioſis coloribus ad populum velut in tabula eſſe productos. Sed in neminem unum lineamenta alicujus imaginis cadebant. Itaque variatis ſententiis, neque meæ petulantiæ, neque ejuſmodi divinationis idonea argumenta, reperiebantur. Nam & plerumque fruſtra quærentium labor erat: cum hæc nomina, partim ad argumentum afficta, non alibi, quam in mea ſcena conſiſterent; partim autem eſſent hominum mihi privata familiaritate cognitorum, ſed qui non ſummis faſtigiis editi apud multos latebant. Nam quid intererat de-

ſcribere vitia ſummorum aut mediocrium hominum? cum utrique eadem pravitate ſceleribus indulgeant: & ſæpe efficaciora nequitiæ conſilia in humilibus videas, dum ambitio ad parandam magnitudinem fœdiora flagitia quam ad tuendam audet. Nihil diſsimulabo in hac ſimplici profeſsione ſenſuum meorum. Aliquot amici hanc ultionem ingratis animis meruerunt: quibus ad conſuetudinem benevolentiæ receptis, & illorum crimina & Satyrici mei iracundiam reconciliatio extinxit. Cum in illis vana quædam ſtudia torquerentur, ne Euphormio quidem ſuperſtitioſam diligentiam evaſit; quis aut unde eſſet, quæ illius Luſinia fabuloſa felicitate celebrata, num denique propriis doloribus hanc Satyrici libertatem dediſſet, omnia per vanas conjecturas, inter otia literatorum vel invidiæ curam, penſabantur.

Speciem amentiæ, crucemque, & cætera quæ luſi calamitatis mala, præcipue ſervitutem, voluerunt imputare, cui me, in Callionis familia, mea fabula addixit. Sparſa in vulgus chartula erat, quæ omnia Satyrici mei ſecreta videbatur recluſiſſe. Inter cætera, mihi quoque dominum mirifica ſagacitate invenit. Is erat, quem ego nullius coloris novi; niſi quo famam in ignoto revereor. Fortuna liberalius mecum egit; nec ullius privati familiam auxi, è paternis in regiam focis eductus. Ita excuſſo Satyrico, nullam partem volebant arte aut convitio vacare. Sed nec omnibus incivili iracundia adverſor. Multi in meos ſenſus candide quæſivere; digni quibus referam gratias: per quos & ubique, jam vero neque fatis rapientibus, extinguar.

Tandem occidente invidia, videbar expurgationem habuiſſe. Galli Germanique mutuis editionibus Euphormionem vindicabant, & ubique ſine malæ atrocitatis ſuſpicione tractabar. Sollicitatus male fida pace ventorum, ecce iterum ſolvo de portu, & navigium vix refectis armamentis in altum perduco. Nondum enim conſumpſeram impetum, qui me ad ambitum publicæ celebritatis protraxerat;

rat: & jam cum præjudicio vocabar ad Satyr
Novos igitur libros ex eodem cortice excidi.
ô fatum! non periculoſius illum in Alpibus in
tientem motus lacum, quam tanquille ſedenti
culi vitia agitaviſſem. Præcipue fraudi fuit, qu
Gephyrium & Acignianos tetigi. Nec enim æſti
tis argumentis paſſim proſcribebatur Euphorm
& ad triſtem litteram judicibus ſatis erat, qu
in Satyra Gephyrii nomen & Acignianorum le
batur, dum illi ſua vitia putant tutiſſime à pop
ſuperſtitioſa reverentia neſciri, hi autem in ſa
hominibus accuſari omnes deos. Non indulg
imprudentiæ meæ, ſi quid procaciter aut contu
lioſe ullarum partium judicio peccavit. Nam qu
verbum in Gephyrium atrox? quid in tam invidi
argumento non benigniſſima humanitate deductu
Occaſione motus qui Marciam nuper erexit, tem
ſtatis minas deſpexi, quæ hybernum in Adriat
increpuerant. Parricidium aut portentum, cum
cerneretur atrocibus ſtylis, Euphormionem, a
mum ſuum tot horrore fluctuum gravem, tot
garum indignatione tumentem, exonerare volui
Sed & tam miti ſtudio, ut Gephyrium excuſare
quaſi alieno impetu falſis & vanis hominibus
tantum præbuiſſet. Hic tanquam vicino incend
æſtuare Italiam, & totam quæſtionem curioſis
bellis excuſſam, poſt omnium fœderum religione
pugnaturis. Nam piget excuſare quod inſolentem
toties Gephyriis funeſtam poteſtatem notavi abd
candi vel conſtituendi principatus. Sed & ibi pa
cente iracundia videbar languiſſe, cum tam publ
cam facem, tot ſcelerum & turbinum conſciam
Gephyriorum manu jactari modeſtius indigner
quia unusquiſque ſibi favet, & nulla vis eſt ſuavio
quam ſupra ſe adulationis tormento rotari: Illis au
tem, qui hanc mentem Gephyriis injiciunt, id eſt
qui illam facem ad incendium adornant, non hu
mano tantum odio iraſcor, ſed aut ſupra commu
nis malitiæ, & quam veluti uſus excuſat, jur
euntes abominor, aut infra humani acuminis præ
ſtantiam

antiam demiſſos contemno. Nam quid importu-
as, quam reſcindere vincula reverentiæ à primor-
o terrarum ipſa Numinis manu ſanctiſſime aſtri-
a, &, quod teterrimum puto, tam grandi flagirio
ſcribere ipſum cœlum? Hæ ſacrorum hominum
tiæ, quibus ne ſuæ quidem ſententiæ vere placent,
n alios ſibi conciliant, quam ingenia imbecillita-
damnata, vel ſimulationem callidorum ad per-
iam ambitionis pietatis imagine utentium. Ex
is autem religionum adminiſtris, præcipui arcana
Gephyrios omnia poſſe voluerunt, quia, quo ſu-
rbius fluvii excreſcunt, eo vividiores rivulos pro-
gant. At vero parvæ mentes ſpiſſo judicio inter
umen & Gephyrium vix diſtinguunt. Ecce, ipſam
bem ſi placet intueri (nam quos alios Gephy-
um ſceptris præficere non pudet?) & ſuperbam fi-
ciam ſupra ſuos tumentium colles, illic utriuſque
teſtatis faſces, & procul ab hoſtibus tanta maje-
s, etiam conſcientia aut pœnis compoſitæ men-
, ſciolos illos, velut fulmen in Capitolio tenerent,
contemptum Orbis attollunt. In iis, ſi paucos
cipias, fruſtra ſolidas maturaſque litteras expe-
s. Non gentium monimentis, non illa ipſa, quam
tant, Theologia, ſat nervoſis laboribus nituntur.
lum eruditionis tam ſuperbæ, tam fidentis ſibi ſu-
cilii fundamentum; Iuris Canonici, Praxiſque
omanæ mediocris & ad faſtum ſubornata cogni-
. Hoc eſt urbani laboris compendium, quo, vel-
anheli in omnis ſcientiæ culmen aſcendant, de-
ciunt totum Orbem, tanquam ſoli integri & ſoli
ientes. Quid mirum ſi Gephyrii laceſsiti tot vo-
us, & veluti Luperco Antonio diadema omnium
ntium tradente, vincuntur dulci & penè invicto
lo ambitionis? Hi ſunt, inquam, urbis incolæ,
i ſuis coloniis peſsimorum invidiam facinorum
exitus forſan atroces per diverſa terrarum conci-
unt. Nam & hanc ſententiam velut plebiſcito ju-
nt in Vrbe veram eſſe, & à ſuis ubique propugna-
: ſcilicet inter alia otia ſecuri caſuum aut ignari,
i in aliis regionibus ſuperveniunt pertinacibus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Philoſophia tam audaci. illam Philoſophiam intel-
ligo, quæ ſceptra omnia laceſſere aliquot Syllogi-
ſmis non veretur.

Igitur cum hæc diſcordia non Italiæ tantum ſed
Orbi incubaret, ad eas partes una ſententia acceſſi,
quas boni nullo diſcrimine religionum ſequebantur.
Quod ſi Gephyrium hæc diſceptatio intra verborum
modeſtiam caſta offendit, ſaltem Marcianos quo in
me ſacrilegio erexi? Tam ingenue civitatem extule-
ram, ita cultum & induſtriam naturæ victricem, ut
ſi vel Corinthius eſſem, jura civitatis expectare poſt
Herculem & Alexandrum poſſem. Illinc tamen ma-
ledicta, & turbulentius inimicitiæ, procurrerunt.

Quidam mœſtum ingenium ſupervacua diligen-
tia exercens graviſſime tulit, quod immenſas laudes
quibus Marciam attollo, auſus eſſem Satyrica ju-
cunditate ſignare: ignarus hoc potiſſimum ſale ad
poſterorum fidem tanta præconia condiri. Optima-
tes priſcæ ſimplicitatis licentiam, inter hodiernos
ſcrupulos moris, dicebam, nihil adulterata libertate
ſervare; neglecto famulatu ſolam reverentiam cir-
cumferre; per ſcaphas poſſe olera, vel in prandium
carnes, nihil violata majeſtate deferre. Tam inſo-
lenti ſcilicet maledicto excandeſcere ille Cenſor, ne-
reputatis laudibus, quas prodigus effudi, huic par-
ti inhærere. Certe aliqui crediderunt offenſum, quod
ovillam, quam Venetiis malam habent, imperitus
Ædilis probaviſſem. Sed tam gravi caſtigatus indi-
cio redii in curioſam memoriam tantæ rei, & pro-
fecto bubulam ex oſſium nodis agnovi. Neque tan-
tum timori indulgebo, ut in me Marcianorum
ſtricta odia eſſe putem.

Moderatio illorum nunquam tam facili ex-
æſtuans vento de ſua pace decedet. Nam ſi mitem &
innoxium damnant jocum, cur theatrali licentiæ
indulgent, cur interſunt ſuis ſcenis, quæ illos nec
diſſimulato nomine traducunt? Erumpit barbatus
ex aulæo ſenex, purpureæ tunicæ pullam veſtem ſu-
perinducens; hanc utraque manu collectam in re-
nium ſarcinam levat, & Marcianorum habitum
profite-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

profitetur adumbrare. Num ideo comitas proſcripta ludorum? num Poëtis vel hiſtrionibus triſtiori lege detractum? Imo curioſa frequentia adſunt, & ſe hilari imitatione productos ipſi ſæpe cum populo riſerunt. Adeo publica cavillatio plus habet remiſſionis quam aculei, ut videaris illi ipſi, quem aperto nec flagitioſo laceſſeris riſu, jocandi voluptatem ingenua libertate quæſiviſſe. Vna Cynicorum malignitas, & intra latebras ſuſurrantium nefas, leges in maledicos, & magnorum hominum iracundiam extorſit. Etiam beneficium debetis, ô quicunque mores veſtros in publico videtis excuſſos. Hæc libertas iniquorum & invidiæ nervum franget, ſic tantum ad occulta & inconceſſa ludibria tendentem. Aſtus quoque ſibi aliquid conſciorum eſt, jactare ſuam culpam, & proprio riſu alienam licentiam redimere. Nam quis perpetua innocentia candidus, aut ſe intra gratiarum legem nunquam exerranti venuſtate polivit? quis de cœlo illam prudentiam deduxit, quam Iovi aſſidentem & ideam laborum ſuorum Pictura & Poëſis in artificii æſtu intuetur? Nimis ſuperbe dedignatur mortalitatem qui peccaſſe erubeſcit. Sed ut primam pulchritudinem naſcentis Solis excipimus ad Occidentem obverſi, quippe jugis montium primum in ea parte nondum emerſi Solis radio occupatis: Ita virtutum ſplendorem admiramur in ſapientibus, compoſiti velut ad eorum Occidentem, id eſt, ſuorum vitiorum umbram, quæ rara & egregiis dotibus conceſſa, non minus quam extremæ nubes in picturis nobilibus delectant. Sed & recenſitis maculis cætera videmur adorare, in iis qui numerandis vitiis, immenſis autem virtutibus, minus terræ quam ſyderibus debent. Marcia felici miſerorum exilio erecta in utriuſque naturæ confinium, callidiſſima virtute, nec minus ingenioſa fortuna, inviolatam majeſtatem in hoc ſeculum erexit. Quis neget civilium rerum æſtus illic ad Orbis ſpectaculum eximios fuiſſe, inter tam vicinæ & diverſæ potentiæ vices ſemper per turbines & tempeſtatem exeuntis? Italia virorum Principum vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ctoriis occupata eſt, nec minoribus armis amiſſa
Eximiæ res Ligurum, & Longobardia ferox felici
bus bellis. Super omnia Imperatores quidam vetu
nomen, vetus auſpicium, veteri quoque ambitu &
militia implebant. Sed tam gravi multiplicique pro
cella plus terroris prudentiæ Marcianorum quam ca
lamitatis infuſum eſt. Per tot mala & ſervituten
Orbis ſoſpes Reſpublica, & ingentibus inimiciti
ſuperſtes, non mirabilior imperio quam libertat
fuit. Hanc ſive moderatione ſuorum, ſive rigid
cuſtodia inſtitutarum legum, nulla tyrannis deliba
vit. Gentem quoque barbaram, & quæ ſui ponderi
ruina ad noſtra littora provoluta eſt, laceſſere diu au
ſa, tandem æquis fœderibus continuit. Quis tantan
clementiam fatorum, quæ dignos ſuis beneficiis in
venerunt, aptis præconiis adæquet? Nam opulen
tiam civitatis & prudentiam Patrum erit faciliu
mirari, quam jejuna & impari laudatione libare
Tamen & natura ſuis nævis pulcherrimum corpu
aſperſit, & iis fortaſſe aliquid ad incrementum reſ
publica profecit. Nec enim Syllas vel Marios, au
Pompeii magnitudinem, & ad ſuum fatum genten
Iuliam invenit, quia ibi ſive ſponte ſive ſic inſtitut
ingenia vim legum non ægre patiuntur, & humi
lius ſpirantia quam ut faſtigium quatiant rerum
æſtum, quo plurimum poſſunt, in communis po
tentiæ decus informant. Equidem crediderim e
genio gentis deſcripta eſſe jura, quia tot ſæculis per-
ennant: quæ ſummota pompa non ambitum mo-
do, ſed ſumptus, & per hoc inopiam proſcripſerunt
Veſtium ambitioſa pretia, & inanes comitantium
cœtus, pluſquam Lycurgica rigiditas ex urbe ſum-
movit: ne inter pares luxurioſa æmulatio ſolidis pa-
trimoniis conſtaret, vel liberam civitatem tot ſatel-
litia quaſi ad imaginem tyrannorum exterrerent
Vna Optimatibus veſtis, non colore, non filo pre-
tioſa; idem integumentum capitum, ad externarum
gentium jocum, ſimplex, nullaque melioris ſecul
venuſtate ſpectandum. Ipſa ſolitudine neglecta ma-
jeſtas; dum patricios videbis nullo ſtipatore circum-

agi

agi, ſcapha vicos & per totum populum errare. Abſit huic licentiæ ignominia, ſed & convitium narrationi meæ. Nec mercari, nec mercimonia manu ferre, nobilitatis flagitium eſt. Illi mores, & ſeu caſu ſeu calliditate majorum feliciſſimæ nugæ, ita nobilitatis licentiam miſcuerunt, ut res eadem & nota libertatis & cuſtodia eſſe poſſit. Nam & optimates in urbe velut ſua evagantur; nec liberiores domos quam publicum ſuum habent. Rurſus autem tam modeſtæ magnitudinis lege depreſſi non diſpiciunt æquales eminentiæ ſuſpecti, & ſectam clientibus plebem emunt. Hoc eſt grande maledictum, hæc procacitatis immanitas, quam in me quiſquis ille Cenſor eſt importuna ſedulitate notabat. At te ſancta Reſpublica, te veræ dignitatis & opulentiæ alumnam veneror, ne memoriam tot laudum, & Satyrici beneficium tibi ultra ſuam ſortem blandientis, inſons jocoſitas extinguat: ſi te dignis nominibus veneratus ſum, & mitius tecum quam cum Britannia mea egi. Poſt tam ſimplicem & verecundam defenſionem meam, non putabo per illius invidiæ maledicta te alienari ab innocentia mea poſſe.

Vtinam me Acigniani tam candide audirent, qui utriuſque ſæculi tribunalia petentes, numquam bene tamen conſcii animi fiduciam terrebunt. Ingens factio, & ſuæ potentiæ authoribus gravis, lenta vincula, & ſupra Vulcanicos hærentis dolos, territis alterutro metu animis injecit, demiſſionis culpa per contemptum opum ire arduaſque virtutes: populi credulitatem ad omnia tenuerunt, & robuſtiores mentes faſtuoſis viribus tentant, tam ſancta potentia ad humanum imperium repente traducta. Hos infamiæ aut egeſtatis horror, hos ſpes alta tam ſuperbe florentibus junxit. Quippe illi per virtutis arbitrium ſibi à populo alumniſque commiſſum ipſi famæ interdicunt, ne ſuis adverſariis liceat probis aut ingenioſis eſſe. Ad ultimum divinis & humanis viribus freti, has callidiſſime in illarum ſtringunt contemptores.

Cum his hominibus quæ me commiſerint cauſæ,

privatis injuriis aſper, an inimicitiarum claritudinem ſponte depoſcens, quidam fruſtra quæſiverunt. Nullum acerbitatis argumentum in his ſcriptis, aut iniquę veſtigium mentis. Sero & leniter in eos quærere auſus, quædam vera apertaque modeſtiſſima admonitione deſcripſi; &, ſi Satyricon ſine præjudicio legent, fortaſſè prævaricationem amabunt. Nam quid triſte innocentis ſcripti hilaritas objecit? Parata ab inimicis tela non ſtrinxi, quæ agnoſcere nolebam, & graviora ſuſcepto riſu erant, & ambitum eorum, quaſi ad veram potentiam neſciret attolli, intra ſolas literas perſequutus ſum. Nec putabam tantæ modeſtiæ iraſci, qui id ſolum proficiunt, ut, quod ſub inani luſeram joco, altiori præjudicio confirmem.

Attentatum in literas regnum & domorum temerata ſecreta: tum ingenioſam juventutem in illorum maculas omni venatione compulſam, extra convitia arguebam. Ac utinam falſis indiciis tanta nomina detuliſſem, quæ jam vulgaris altiorum mentium indignatio damnavit. Quis non enim melioris ingenii tot mortalium inſaniam triſti acerboque perſequitur riſu? aut quis captos Acignianorum artibus ignorat, qui cæterorum quidem tanquam barbara & incondita ingenia aſpernati, apud Acignianos credunt Muſas omnes felici facinore penè in cuſtodia haberi? Majeſtas & moderatio inceſſus, & ſecretum ab externis penetrale, tum quorundam ingeniorum felicitas, quæ in illis viguerunt, eos ad tam immodicam ſcientiæ famam evexit. Acceſſit induſtria callidiſſimæ gentis, quæ ſeſe ad exiſtimationem mutua commendatione protrudit, & in alibi orientia ſydera levi deſpectu & veluti faſtidio, etiam maligna laude, nubem perniciosiſſimam exhalat. Nam & hominum generi dominantur inepto quidem aut inſano, ſed ipſa multitudine impetuque valenti. Si placet, Scioloſ appellemus. Hi ſuperbo nec capaci ingenio, rumores, quoſcunque ab Acignianis acceperunt, tanquam ſecretæ rupes multiplicato tumultu referre ſtolida pertinacia aſſueverunt. Tantæ quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

quoque juventutis, quantam ipſi excoluerunt, obſtinatis ſuffragiis nituntur, dum ſe omnes ab eruditiſſimis edoctos ſupervacua vanitate contendunt.

Et his quidem machinis intemerata potentia ad ipſa ſydera ſuſpexit. Nunc videas tot fucorum perire ſecretum, Societatis flore paulatim per ipſa fortunæ munera oppreſſo. Nam qui in paucis urbibus ſuorum aliquot lætiora ingenia oſtentabant, qui faſtidioſum delectum habebant ſuam clientelam ambientium, nunc immenſis coloniis diſſipati, ægre ſua Numina in tot templa divident, & exhauſtis civibus ſervitia ad ſacramentum vocabunt.

Quid cenſeam de illorum ſtudiis ſi quæris: in illis non pauci mediocres, per proprias dotes aut laborioſa inſtitutione formati; multa humilia, ſed quæ ſuo & ſociorum vultu fallunt; denique ingentes quædam mentes, quæ nuda & exilia exterorum nomina ſua fama circumvolvunt. Fallitur enim qui tantum ingeniorum proventum eſſe putat, ut alicubi ſpiſſa & tanquam per armenta numerentur. Quod ſi Acignius pro ſuæ catervæ paupertate frequentem induſtriam invenit, quis ideo illudat cæterorum hominum dignitati, quaſi, ſi decertandum ſit, ſingulis Acignianorum eximiis totam decuriam non opponant? Nam qui Naturam tot capaces & ſublimes animos Acignianis prodigere putatis, cur rurſus effingetis tam ſterilem, ut in cæterorum tanto numero non ſæpius ingeniorum bonitate luxuriet? Et quidem in ſcientiarum regnum venturus, omnes illarum partes impetus Acignianorum invaſit. Sed præcipua Theologiæ & Philoſophiæ cura fuit. Has, antea ſub veterum codicum pondere vix ſpirantes, nova inſania ſcribendi operuerunt. Humaniores autem literas, id eſt, amœniſſimam partem, &, ſi mihi creditis, utiliſſimam Muſarum, nondum ſatis delicate habuerunt. Vulgaris, &, ut ita dicam, profana licentia facientium carmen, in ſcholis vel miſeris ſcenis, ſuffecit inexpertis adoleſcentibus, & raro Ludimagiſtro publicorum judiciorum periculum fecerunt. Vellem & Criſpum Tragœdiam tenuiſſent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ne ſcire cogeremur, eos non infelicius ſcribere quam agnoſcere verſum. Nam ſi quis ideo doctiſſimos putat, quia rudem pueritiam ad literas informant, peſſimo judicio in infinita rei exiguæ æſtimatione caligat, quod aut mirificam induſtriam magiſtrorum credit ad primæ doctrinæ initia requiri, aut ab Acignianis juventutem perfici, cui forte ad decimum ſextum annum ea ſtudia procul oſtendunt, ad quæ vix curioſæ vitæ maturitas pertinget. Et quidem de eo genere literarum pleroſque afferre ſuam ſententiam non fero, quibus nunquam veræ eloquentiæ imago de ſui aut alieni ingenii ſpeculo illuxerit. Summam & eruditam eloquentiam dico, quæ cæteris comitata ſcientiis offenditur ineptia ſcholarum, neque ſe indulget ingeniis intra veterum imitationem incluſis, quæ ſuas partes in ſtylo ſperare aut ducere non audent. Tam venuſtæ & difficili ſcientiæ vix aliquem ſingulis ætatibus idoneum repetiri non ſine illius faſtigii admiratione videmus, cum huic nemo naſcatur niſi amœno primum fœcundoque ingenio, deinde ſolida prudentia ad civiles aſtus idoneus, & cui patientia laborum nec fragile, ut ingenioſis, corpus, nec refugientem animum offendat. Itaque in Acignianis nullum eſſe, non cauſa contumeliæ objeci, ſed riſurus vanitatem ad tantum vocantium nomen plerumque inexpertos, & ſublimis ſcientiæ imaginem inter viles Ixionas proſtituentium.

Videtis quam prolixe indulſerim Acignianis, quos in amplam eruditionis partem non invidioſa confeſſione admiſi, dum & cæteris mortalibus ſciamus non parcius diviſa munera Muſarum, nec ibi perpetuam ingeniorum felicitatem eſſe. Nam quod adoleſcentes ad Societatem dicebam penè de animi libertate deduci, induſtriamque in illis aut opes, non autem naturæ impetum æſtimari, quæ omnibus per ſua vitia & virtutes diverſa vivendi genera diſtribuit, nolo inſtituere defenſionem meam. Vtinam patiantur nos ſuppreſſis querelis diſſimulare inepta ſæpe tela, ſed in illam ætatem valentia, quæ ſi vellem excuſare,

cuſare, quid amicius invenirem, quam illos juventutis venatores decipi inconſulta pietate, nec crimen in omnibus hærere? Temerata quoque ſecreta, & arbitrium familiarum illis callidiſſima inſinuatione quæſitum, hodie intemperantius rideam quam indigner: quippe omnis doli ingenium poſt primam aciem hebeſcit, & quos inſidiæ ſecundos aut tertios decipiunt, digni quoque videntur maturius periſſe. Cur igitur in illos ſcopulos offendimus, & jam tantis naufragiis tectos? cur illam domeſticæ cenſuræ procacitatem non excludimus, quæ nunquam ſevere detractantibus illudit, ſemel autem infuſa, non facilius ſiſtetur, quam flumina, quæ viam aquarum ponderibus ruperunt. Ad ſummam, ſi intentum peregrinæ merci vectorem, ſi ſervantem aſtra agricolam, & militum arma probamus, quis Acignianos damnabit, ſi, quem facillimum credunt ad potentiam, aſcenſum omni artificio pertentant? Imo applaudam ingenioſæ calliditati, & ſtultam prædam in tot caveis videbo.

Contentus tam modeſto indicio, atrocitatem majorum facinorum ſubmovi, quæ fama vel inimicorum acerbitas adornat, &, ſi vere æſtimamus, in ſolam calliditatem & felicem prudentiam luſi. Multi enim magnitudinem illorum invidioſa ſpeculatione damnamus; irati non iiſdem artibus nobisquoque patere ad gloriam iter. Nam ut auſteram virtutem tanquam ſignum textumve antiquitatis ſuſpicere in aliis ſolemus, incommodam autem in nobis averſari, ſic è contrario beatam fertilemque fortunam aliorum liventibus oculis perſtringimus, quam à cælo poſt omnem criminationem tacita veneratione mercamur. Quod ſi Acigniani ſimplicitatem meam agnoſcent, facile reſidui amoris veſtigia amabo, quem apud nos utinam publicis offenſis non extinguant. Si vero pro authore ſcriptum premunt, ſi devota in me tela facili Euphormioni & aperto vulneribus infigunt, non iraſcentur liberrimo dolori, qui adhuc priſcæ conſuetudinis memoriæ pepercit. Nullas injurias pervicacior indignatio ſolet ulciſci,

quam quæ creduntur in publicum emiſſæ, & ingratiſſimum beneficii genus eſt de univerſis mereri. Purgatus itaque totis corporibus, & tam grandi liberatus judicio, ad ſingulares homines, & quidem graviſſima majeſtate dignos confidenti defenſione decurro, quibus magnifice negligentibus maledicta, neque triſti ſupercilio induſtriam damnantibus, riſus aut ſenſus meos aut pœnitentiam approbabo. Non excidere his ſeculis Antigoni atque Pyrrhi, qui multa convitia deſpiciant de faſtigio ſuæ famæ, nec Antonii celebrata jucunditas, qui, provocatis aliorum ſalibus, in ſe quoque ludibria invenit. Sed non patiar conſcientiam meam de integritatis ſuæ fiducia ſimpliciter ad deprecationem traduci. Ipſa lex citatos ad tribunal non tantum, ſi, quæ feciſſe arguuntur legitima quæſtione, negaverint, ſed & ſi ea fecerint, jure litera ſalutari dimittit; & Prætores æqui bonique judicia abſtulerunt ſeveritati verborum. Etiam in fabulis populus agitatur, qui, primo criminis vultu deceptus, in Cnemone parricidium vindicavit. Adeo non eſt ubique aut amare ſimulatam virtutem, aut vitiorum imaginem odiſſe. Sed præcipua ratio in æſtimandis laudibus aut convitiis eſſe debet? Nam & illæ ſub querelarum ſæpe & atrocitatis ſpecie vibrant; hæc autem inter maligna præconia periculoſis inſidiis conduntur. Itaque nec Satyram feciſſe excuſabo, nec ad illam acceſſiſſe qui Panegyrin expectarent; modum vero tenuiſſe ut caſtigarem licentiam ſcripti ad eorum laudationem quos notabam, æquiſſima monſtratione defendam. Nam inania nec turpium vitiorum ſimulachra in pleriſque quæſivi: ut ſub opinione querelarum opportuniſſima prævaricatione laudarem. Hos ſi tam manſuetum judicium offendit, damnantque beneficium innoxiæ libertatis; ſaltem patientur emendari facinus, & ſuperfuſis laudibus, inſtar Simonidis oculos ſuos quærentis, expiari.

Et Callionem quidem tam ſuis lineamentis expreſſeram, ut ſuſpicionem à cæteris viderer ſubmoviſſe. Ne illum quidem produxeram vulgo, ne ſpem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

redeuntis amicitiæ vulgata nec ſanabilis injuria extingueret. Igitur quædam vela circumvolvi illi tabulæ ad ipſius naturæ veritatem expreſſæ, ut nec alius meis telis huic ſoli deſtinatis ſauciaretur, & tamen ſecreta ignominia plus pudore in conſciam mentem quam infamia ſæviret. Multos quoque admonebam, errorem, quem nunquam amator Poëta expiavit, non tutius latere quam verum Callionem. Nihilominus aut in plures diviſa ſcena infelici curioſitate quorundam non unum inquinabat, aut unius actus ſuſpicione tota tragœdia innoxiis imputabatur. Quibuſdam ſufficiebant obſcura natalia; alii facile ingenium, & virtutum vitiorumque potens, vanis ſuſpicionibus luebant. Illud vero acerbiſſime tuli; præclaræ dignitatis purpuratum traductum ſub hac larva ab inimicis meis iniquiſſima accuſatione jactari.

Molles & parum viriles illecebras quib us voluptatem invitaret, turpemque formæ curam aiebant, falſa quidem illa ſed contumelioſiſſima procacitate dilatam. Hoc autem non illi modo quem volebant, ſed & ubi Callioni objecerim ignoro, quem tantum paruiſſe ſui ſeculi vitiis, non autem muliebri ingenio præiviſſe contendi; ſed adulatio Satyra pejor, ſummo & nobiliſſimo homini illuſit, eum ſub Callione laceratum, & inter Berecynthiæ Gallos per ludibria & enervium vitiorum contumeliam exſectum. At ille quia nihil de ſe ejuſmodi credebat, aut referentibus tardiori fide conſenſit, aut quicquid illud erat infra ultionis dignitatem eſſe duxit. Mihi autem ignoto, & alieno facinore laboranti, cum ultra biennium in ea ſuſpicione jacuiſſem, ab inimicis nuntiatur me parum pro modeſtia tantum hominem triſti & inverecunda oratione læſiſſe. Turbatus, & exemplo conſcientiæ interrogans fidem, circumſpiciebam ne qua tam intempeſtiva impietas nugas Euphormionis polluiſſet. Nec timebam meditati facinoris culpam, ſed verebar excidiſſe inter publicos queſtus, quæ in eum non ſine conjectura deflecti potuiſſent. Vt deinde Callionem nominarunt, tunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

vero attonitus & impatiens contumeliæ, non riſum, non iracundiam tenebam, ſimulque ingemiſcebam miſeriæ Optimatum, qui neque ſua bona neque mala, niſi ex aliena fide, cognoſcunt. Et illius quidem nomen fideliori reverentia tacebo, quam ſtulta & imperita adulantium nequitia, qui neſcio quid de illo videntur credidiſſe, in quem Callionis ſcenam convenire putaverunt: Quod niſi in curioſa excuſatione offenſam metuerem, ſatis antiquiſſimæ gentis imagines expugnarent infelicitatem naſcendi, quam in Callione traducebam; & totius ordinem vitæ, notæ & à multis celebratæ virtutes non agnoſcerent. Summa igitur excuſationis hæc erit, me nulla invidioſi ſcripti parte, ne conceſſo quidem & innoxio joco, ejus innocentiam laceſſiſſe, nec eum quidem occurriſſe, de principibus viris lætiori procacitate ludenti; eos autem, qui inepta ſedulitate ipſum nempe in Callione invenerunt, abominandos tam integræ domui eſſe, quod per illius maledicta amoris & diligentiæ quæſiverint nomen.

Sed nec ſolertia meliore meum Anemonem produxere de tenebris, in quas illum compoſita conjecerat larva, eo etiam pejores quod integerrimam matronam eodem facinore læſerunt. Contubernalem meum, ſe inanius efferentem, ne ipſo quidem invito eram ultus, & quidem ne hæreret ſuſpicio uxorem attribueram, cum ſpem ipſam conjugii ejuraſſet. In ea vero muliere multarum impudicam licentiam exponebam, ſed præcipue ſubitam & inconſultam libidinem flagitioſæ domus. Sed nec favore laſciviæ niti, aut frangere obligatos mihi animos quærebam improba voluptate legendi, cum non videretur dubitandum tam fœdæ mulieris æſtus nemini placituros, viris certe faciles & oblatas voluptates aſpernantibus. Illam autem quam fœda ſuſpicione violarunt, neque ſuo merito Satyram timuiſſe, neque mea integritate oportebat. O virtutis inanem cuſtodiam ſui, ſi alieno ſcelere deformis eſſe poteſt! Matronæ proſtituere famam, & de mea Comœdia in fornicem deducere, conjectores ineptiſſimi audebant,

pant, digni, ſi perveniunt ad populum, qui nati per eadem ſcelera, vel non meliorem familiam ducere credantur. Et hæc quidem in privatorum ignominiam jactabantur, ſed præcipua moles invidiæ me in Protagonis & Doromiſi nominibus penè toto pondere affixit: neque tamen moleſtius fuit hic criminibus onerari quam nunc lætandum puto defenſioni locum eſſe per ſummorum hominum laudes ituræ; niſi omnino deliquiſſe me credas, quod tam ſancta nomina indigno polluerim loco, & velut contagione criminum quæ in aliis arguebam. Nam nec olim Principis ſignum inter multas ſordes, aut funeſta obſcœnæ ſedis vilitate ſtetiſſet. Cur igitur in Satyram auſus tam indignos conjicere Heroas & velut in mortalitatis mala ipſos deos adoptare? Hæc ſi triſtis objiceret Cenſor, non fortaſſe à ſincera ratione erraret priſcæ ſimpliciſque virtutis: cæterum nec penitus hodierni moris erit, & intempeſtiva probitate moleſtum facillima defenſione ſubmovebo.

Nunquam noſtro ſeculo tam pervicaciter iratus fui, quin paria aut fœdiora in Majoribus facinora agnoſcerem; & de fatis injuria queritur, qui poſt Heroum ætates inter mortua ſemina virtutum putat ſe in ſola vitia natum eſſe. Sed non ſuſceperam revocare memoriam priſtini pudoris, & velut exemplis tot autorum conſuetudinem noſtrorum malorum ſancire. Ac præterea videtur inhumana accuſatio quæ in ſolam nec profuturam ignominiam mortuorum inſurgit. Sed &, humanæ naturæ vitio, maligna gaudia criminationem viventium inſinuant; rigida autem & intempeſtiva reprehenſio antiquitatis non inveniet probatorem. Igitur nec accuſationem peſſimæ ætatis inſtitui, ac ne quidem hujus ævi corruptiſſimas gentes aut ſtultiſſimas veris & meritis conviciis proſequutus ſum. Gallias Britanniaſque, id eſt, florem univerſi, & humanitatis hæredem quæ decurſo Oriente in noſtrum veſperum deflexit, in ſeveritatis meæ titulos cauſaſque rapiebam, tum quod nitida & exacta corpora ſuos nævos melius ipſa diſſimilitudine fatentur, tum quod ibi literarum

domi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

domicilium eſſe, & iſtius notæ volumina, inter liberos & ingenioſos homines, & quidem ſine altiore malitia procaces, ſciebam avidius excipi. Et fortaſſe in vitia dicturus, neſcio cujus vitii jam tacitis ſancit ſuffragiis commoditate uſus ſum. Si tamen vitium appellem, ſolutam quidem illam, ſed innocentem & peccantem intra verba dulcedinem jocandi, aut etiam de faſtigio rerum & tota Orcheſtra diſputandi. Nam quis dies Galliæ illuxit qui evulgatis aut ſe inter conſcias tenebras prementibus libris novum ſcriptorem per aliena ludibria commendare noluerit? Taceo quod illiberali ingenio & ſæpe non artificioſo facinore magna & caſta nomina diris & crudelibus contumeliis infeſtant, in quibus plerumque ſola temeritas placet vel mentiendi audacia, cum ſtatim moritura novitate.

Sed nos quidem plus quam Heroſtrati nomen de memoria tollamus, cæteroſque humanius ſævientes, ſi placet, ſaltem ad cognitionem & judicium admittamus. Ex iis aliqui, jam in partes diſcedentibus ſacris, myſtas adverſæ factionis permiſſo & veluti religioſo odio, falſis ſæpe ſed apud ſuam plebem creditis facinoribus aut ludibriis objurgant. Alii in externos obverſi Principis ſui imperio late viciniam deſtinant, & inter Muſas ſuas debellant. Illi exprobratis hominum aut regionum incommodis toto ſpiritu licentiam ſuam fatigant. Quidam felicitatem ulciſcuntur, quæ indignos attollit; multos quoque muliebris faſtus, aut impotentia, de ſua ſorte exeuntium, ad ſcribendi violentiam accendit. Etiam lenta judicia, emptæque curules, & forum prædonibus plenum, irritos & ſupervacuos accuſatores invenit. Iam nugæ & caſſa vanitas incolentium aulam, jam perjuria amicitiam polluentia, jam omnis conditio & ſæpe virtutes citatæ ſunt literatorum ſtudio ad populi famæque tribunal. Mihi autem inter hos acres impetus, & interdum illuſtres, illi, plurimum aberrante prudentia, videntur in ineptiam quam in aliis caſtigant incidiſſe, qui gravi & ad majeſtatis ſpeciem tornata ſapientiæ larva ambulant, id eſt,

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

qui plurimum ſapere volunt, ſubiti patres nec à cenſoribus recitati, & de magiſtratibus queruntur; remque ſummam non rogatis ſententiis evolvunt. Nunc ſuarum partium ſacra veluti de faſtigio aliis inacceſſæ ſapientiæ excutiunt: nunc populi mala, & inconſultæ fortunæ munera, nihil profuturæ iracundiæ oſtentatione vexant. Audent quoque Regibus componere ſua edicta, &, quam vitæ rationem probent, inimica poteſtate præcipere. Inter hæc, modeſtia & hilaritas de tumeſcentibus exigitur ſcriptis, quæ libertatem ſtyli ſibi multa permittentis potiſſimum commendant. Nam ut immenſa & inanis loquacitas nullis ſeriis condientium riſus probatur, etiam in Paraſitorum viliſſima fame: ita nec victura aut profutura cavillatio, perpetua ſapientia debet eſſe invisa: Cum oporteat omnem Satyram aut veniam habere modeſtia, aut lepiditate mereri. Sit igitur, ut proſit, altis quidem veriſque querelis conſperſa & plena comitatis, ut delectet, magiſque ſuo ſeculo & vitiis quam hominibus iraſcatur. Neque enim aut Tarentinorum quisquam Metoni offenſus eſt in errorem civitatis ad Pyrrhi auxilia converſæ ludenti; aut lenitas Bruti trucem Fannii libertatem admiſit.

Igitur Gallia in infinita libertate ſcribendi indignis & felicibus Satyris exundat, dum omnis generis ingenia vel impatientiam riſus per hæc ludibria offendunt, vel tumorem ſubeunti invidiæ levant; etiam tum prudentiæ applaudunt quam ſibi affinxere: peſſimi autem vel fortunæ ſuæ crimine omnibus irati, vel malignitate livoris ipſam maledicendi voluptatem ſatiant. Hos mores polita diſciplina, & in humaniſſima quidem gente, palam ulciſci, an opertis oculis diſſimulare debeat, ſi quis quæret, primum ſciat, cœli quidem & terrarum velut fata, non arborum modo aut animalium genera pro regionum conditione varia eſſe, ſed & in mortalitatem valentia noſtram, vario & diſſimili affectu incolarum animos temperaviſſe. Sub hoc cœlo ſubtilis & ſæva timiditas videtur, ſub hoc autem inſana & ſeſe profundens

fundens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

fundens temeritas naſci: reverentia Principum, aut odium legum, vectigalium quoq; patientia, vel infra avaritiam ſanguinis ſui cura. Nec ullus eſt humanarum mentium affectus qui non aliquem Orbis locum præcipua religione invaſerit. Huic itaque morbo ſeſe male tenentium linguarum mederi publico imperio præfecti haud dubio debebunt per terrorem ſævientium legum, in illis gentibus, in quibus deſpectum Principum odiumve quidam communis ſpiritus altè egit; aut ſicubi tardos proviſoſque ſermones non niſi matura animorum acerbitas expromit: At vero Gallicis animis ipſe halitus ſuperſtantium aſtrorum longe alia ratione providit, qui extemporaneo impetu penè iracundiam, priuſquam conceperint, effundunt, induſtriamque jocandi non ſæpius inimicis quam familiaribus adornant. Ibi virtutes & vitia, ſi vere judicamus, majori quam pro vero ſpecie erumpunt, quæ laxa inaniter & effuſa nunquam ad verum bonitatis aut malitiæ ordinem poſſunt cogi, niſi cum refelluntur. Teſtis alacritas in fidentibus animis magnifice exſultans, altoque ſpiritu gloriæ & diſcriminibus ad faſtum intenta; iſta quoque procacitas, & aſperitatis Satyricæ morſus, quorum illud fortitudinis ſpecie tectum, hoc autem perſona maledicentiæ infame non paucos hoc ſeculo decepit. Quippe illa generoſi ſpiritus velut expreſſa effigies, dum per inconſultos tumores in Gallica juventute luxuriat, nihil eſt aliud quam adulterata fortitudo, quæ ſua petulantia veræ virtutis decora projecit. At vero idem torrens cum ad obices rumpitur inhibitus, æmulatione aliorum, & ad experimentum provocante fortuna, tunc inanis ferocitas de illo faſtu ſuam aciem evolvit, redienſque in virtutem ad virilem & maturam fortitudinem ſe componit. Hoc contra malignitatis ſimulachrum, hæc nonnumquam inſana & præter faſcium reverentiam procacitas, ut turpiſſimam larvam habet, ſic intus innoxia, nec vero facinore deformis, ipſa libertate contenta eſt. Si vero non parcentibus edictis teneretur, tunc fortaſſe totum virus, quo per hanc laſciviam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

viam ſe Gallica ingenia exonerant, in immanium & tectorum ulcerum tabem coiret. Adeo ſæpe vir-utes & vitia non ſunt priuſquam laceſſantur. Igitur ut eædem arbores pro terrarum ſitu naturam quoque mutant, nec Perſarum mala Romanos extinxerunt, icutaque nonnunquam utimur ad frigiditatem po-ionis; ita mores æſtimare ad ingenium utentium oportet. Neque plus eadem verba, quam ritus in his llisque gentibus diverſa ſignificant. Et fides alio-um populorum, linguarum penſata modeſtia, ſedi-ionum ſcelerumque pericula male in Gallia metie-ur innoxia ſcurrilitate, quæ his nugis occupatum faſtidium odiumve præſentium rerum & in nonnul-lis fortaſſe nequitiam conſumit.

Erectus hac conſuetudine tot inultis ludibriis ſan-cita, quamquam alienæ gentis homo, auſus ſum in jura & veluti ſacra Gallicæ libertatis intrare, & Sa-tyram, vix ultra titulum ſævientem, leni fletu & inermibus jocis implevi. Quod niſi Principes Viros tenuioribus velis obductos (ut nec longa conjectura dubiave retegi poſſent) egiſſem in hunc ludum, quis (ô facinus) innocentem turbo, quæ tempeſtas in-undabat! Nihil eſſet triſtiori ſupercilio grave, nihil invidioſa atrocitate ſuſpectum, quod non malevo-lorum improbitas in contumeliam illorum rapuiſſet; mihi quidem inſimulato tam funeſtæ loquacitatis gravis, ſed illis iniquior quos tam grandi malorum facinorum ſuſpicione violaſſet. Igitur ipſam purpu-ram conſultiſſima ratione detexi, ut æſtimari mo-deſtia mea poſſet, nec in deos crederem auſus quæ vilioribus ingerebam, aut quibus etiam ipſa vitia ſub fictis & ſcenicis nominibus lacerabantur.

Cum hæc moderatio tutum iter primis ſcriptis præſtitiſſet, neſcio qua fiducia in ſecundum Euphor-mionem excrevi. Hic cum primo ſe ſolveret riſu, ſupprimere jocos jubetur, &, ex operarum mani-bus, ad judicium mulctamque deſcendere. Quod cum mihi tot fluctibus terriſque diviſo amicorum indignatio ad intempeſtiva odia vocantibus literis pertuliſſet; non indulſi dolori, aut repentinis inimi-

citiis

citiis mutatus ſum. Nam & Magiſtratus ſciebam, ſi quid injuriæ eſſet, ignoti hominis libello obtuliſſe: quod ſi maxime meum eſſe cognoviſſent, tamen pepercisſent diligentiæ, quam prætextu publico in me malevoli homines vel imperiti erexerant. Nimis enim humiliter ſummorum Magiſtratuum rerunt, ſi ſufficere minimis debent: & illorum otium ſeveriſſima lege turbamus, niſi alienam concedimus fidem, cujus diligentia tuta præſertim judicia & extra fortunarum ſortem exerceant. Liber quoque agere gratias ipſo nomine injuriæ, quæ Euphormionis famam fortaſſe extulit, ipſa damnatione præſignem. Sed jam fracta invidiæ nube, haud dubia timidave fiducia exſpecto, ut expertam verecundiam emendata in Eleutheriam ſuffragia reducant. Quantumcunque ſevero tribunali diſceptemus, ecce, Italia, & ab utroque Germania cœlo, ludibria, ne appoſitis quidem penſata præconiis, non modo neglexit vindicare, ſed pro munere amplexa, ingenuæ libertati applauſit. Vbique evulgatus velut præmio delationis ſuæ liber, in illis urbibus illiſque domiciliis quæ notavit, jam fidelius mores explorat: & ſua indicia, præſenti teſtimonio ſancit, aut in jocum traductus emendat. At Eleutheria in immani patientia urbanitatis, proh fatum, meos ſales publico donare dubitavit, quæ ridiculam, &, quod eſt pejus, non ridentem ſui Militis audaciam, & equitis fanaticum robur, & toties ſcribentium pudendam libertatem, nullo ſupercilio tam ſedulæ majeſtatis offendit.

Sed nec illis tenebris projeceram fœtum, ut obſcurus parens eſſem, &, ſi quid paraſſem atrocius, præſentiſſimus vindex erat, qui in ſuis nunquam ſociæ & amicæ majeſtatis deſpectum patietur. Ignorant moderationem mei Regis, qui, quam pacem Orbi facit, non putant ad verborum etiam tranquillitatem pertinere. Nam & diligentius, in populi ſui ore, ſociorum Principum famam amat, quam ſuam caſtigare, gnarus nec amoris pignora cum improbis jungenda, neque bonos contumeliarum flagitio eſſe lædendos, ſed nec deorum crimina licenter in vulgus

ιus & ſine honore efferenda. O præclarum, & quod ot Principum ambitio inter feroces & inhumanos itulos non vidit, bonitatis fideique cognomen; quæ n hoc inultæ amentiæ fuiſſet. Sed laudationem o-nitto, ne ſuſpecta adulatione evileſcat. Longa poſte-itas, quæ vere de præterita virtute cenſebit, ſatis antum memoriam ſua in noſtra tempora invidia commendabit. Cæterum non facile videri debebam, voluiſſe tunc primum ſe tradentem fortunam jugu-are, & profana petulantia in quædam Numina, mi-ni inconciliare omnes deos, quaſi, faventibus vindi-iis, quæ hoſpitibus certe debentur, jam non fide-ius tamen à ſe amicorum imperio Regum quam no-mini eſſet conſultum. Etiam cum hoc luſtro horri-bilis atrocitas Diræ una face penè Britanniam cre-maſſet, & proditionis nefas vix de ſuo jugulo eſſet excuſſum, de populi ſolicitus voce, nihil prius edi-xit, quam ne quis triſti ſuſpicione macularet Regum ſociorum dignitatem. Iocos tamen, aut vulgaria, & veluti per totum populum laſſata ludibria, exorabili comitate agnoſcit, quæ ſe lepiditate conciliant, & nocere jam non poſſunt, veneno quod tectum & occultum ſæviſſet jam corrupto & per nimium aë-rem expirante.

Hoc arbitrio fortunarum mearum potuiſſent for-taſſe magiſtratus dubitare de deferentibus meum nomen, nec vicaria fide tantilli voluminis conſcien-tiam explorare: cum præſertim ſcriptionem in quam magis tempeſtas incubuit nuncupaſſem Heroi, quem fœdis convitiis præfecere ſupremæ, nec in hoc Rege tanto plus vibrant quanto Natura capacior commu-nium vitiorum facultatem obtulerat, ne inepta ne-ceſſitate eſſet probus. Hoc eſt enim eſſe ſanctum, non ſi à ſceleribus abes, ſed ſi ea refugiſti. Equidem Rex meus gloriari pulchre poteſt; nullos quidem ex-terorum ſuis muneribus ad perfidiam fraudis alle-ctos, nec proditionis conditionem ferentes huma-nius auditos, quam ludimagiſtrum Faliſcorum Ca-millus excepit. audiant Magiſtratus meum librum (nam pro ſe eiuſmodi dicet) eum facile de judicii metu littera ſalutari exſolvent. Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Sed in Protagonem tamen luſit, & de Doromiſo totas chartas implevit. O horribilem rectarum mentium calamitatem! ſecura flagitia occupare præmia virtutis, beneficia autem & merita periculo ſceleribus conſtituto palleſcere. Ego vero ſi literatorum infortunio quæſtum accepiſſem librarium, anxiamque mercedem ſordidiſſima adulatione captaſſem, nemo ante Protagonem erat cui meos labores exprobrarem: illum extra humanam ſortem laudibus eductum, illum huic honori qui eſt ambitioni humanæ chariſſimus eſſe ſubvectum; nec unico ſeculo duratura præconia, morituris ſaltem donis & imparibus comparanda, nunc gratuitis muneribus & ne æſtimata viderentur confuſo ſub Euphormione nomine largientis ipſa gratia perit, & plus invidiam, horum temporum vitium, quam meam fidem inaſſueta integritas adiuvit. Ecce autem ne hoc quidem beneficium fata indulgent, ut apud ſentientem me excuſem, cum vulnere (ô dolor!) poſt omnium memoriam indigniſſimo, ille Protagon, ille natus ad miraculum terrarum, deſtituerit Orbem. Proh facinus ad noſtri ævi infamiam efficax, quod per teterrimum nefas tantum Principem nondum poſcenti reddidit cœlo. Sed & ſtupor lachrymas, & ſtuporem ultionis cupiditas, de omnium penè gentium corde & oculis ſubmovit. At te adoranda Anima, te melius per virtutes & famam quam per exeuntem de buſto Aquilam conſecratam, hic omni ſolicitudine placabo; ſi quid de tam juſta remiſero cura, non minore flagitio, quam ſi viventem offendiſſem, peccaturus in Manes. Sed nec ille excanduit, &, ſi adhuc dignaretur mortalitatem noſtram, nullus certior aut veniæ author eſſet, aut innocentiæ meæ vindex.

Stabat ad tribunal Africanus, & jam intonuerat acerbitas in ipſa innocentia quærentium crimen, cum Antiochum, filiique vinculum & indicium corruptelæ non expavens, ipſam quoque defenſionem erubuit. Iudicum quoque plauſus, revocata beneficiorum memoria, in Capitolium uſque perduxit.

Tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Tam memorabili exemplo meus liber de reorum pulvere digniſſimo tumore conſurgens, & ſummarum creditor laudum perambulare potuiſſet Protagonis totum limen, donec præmiis abſolutus abiret. Primum enim, non imparis dignitate perſonæ, tantum nomen magnificentiſſime operui. Nam quid aliud Protagonis cognomen quam militaris ſcientiæ veriſſimam confeſſionem expreſſit? Nec penſata tot principum, tot ſeculorum laude, illum omnis memoriæ primum ac penè ſolum ducem, in juſtum gloriæ faſtigium aſſerebam. Nempe ex hoc convitio cæteræ & ſub judicibus litis, ipſa innocentiæ meæ verba ad teſtamentum citabo. Nunc igitur eſt in Euphormione Protagon: *Vir hoc ſeculo major, & dignus fabulantium miraculis vatum:* hic alius, *nihil de eo mortale prædicabat.* Et ſolertiſſimus ſenex multis in eum præconiis effuſis in hæc verba deſiſtit: *Nulla ſecula Protagonis genium æquarunt.* Et, *Nec quemquam ſimiliorem Numinibus ad nos fata tranſmiſerunt.* Nec minor eximii viri cultus totum ubique Satyricon adoratæ majeſtati ſubſternit. Quod ſi de jocis publicis meus deinde liber crevit, ſi cum populo ſcire auſus ſum, nec acerbiore riſu quam quo Protagonem delectarem inclamare Thalaſſio, ignoſcite, quæſitores: bonitate Protagonis & veſtra libertate ſum deceptus. Sed videte, ne majore piaculo nimis officioſam diligentiam polluatis, dum hos ludos intempeſtiva ſeveritas ſilentio damnatos videtur neſcio qua cenſura notaviſſe.

Si vero de Fortunæ deſcripto imperio queruntur, quam in ipſo Eleutheriæ templo, ipſa ara, ſanctiſſimo honore appellavi, ſi aſpernantur illam deam, & me quaſi ſuorum ſacrorum ignarum incuſant, certe legum ſuarum videbuntur oblviſci, ſed & parvam gratiam habere illi Numini, per quod ipſi creverunt. Nam quod his ſeculis virtuti ſtabile iter ad opes, niſi jam opulentæ? aut quis ad magnarum dignitatum culmina, niſi quadam forte pervenit? ac ut nemo niſi dignus, aut divitiarum potiatur aut bonorum, nihilominus opus eſt fortunæ regno, quæ

æquales virtute, ſaltem impari felicitate diſtingua
Nam multorum ingeniorum magnæ dotes, velut d
biles & ipſa paupertate ægræ jacent. Libet aliquand
meminiſſe Satyricæ libertatis & iterum adorare for
tunam. Tu es, inquam, ſine qua nullæ virtutes ſib
placent, nullæ poſſunt per noſtrorum temporum
tempeſtatem emergere. Tu de ſacerdotiorum colle
giis ſuffragiorum poteſtatem, tu de opulentis ſolitu
dinibus excuſſiſti. ſed & forenſibus miniſteriis i
hoc arduo locatis quo ſolum extructæ pertingant di-
vitiæ, quæ via nudæ induſtriæ patet? aut quid ſaltem
felici ignaviæ vel ingenioſo ſceleri negaviſti? Sed
tantos & tot faſces tibi hæc ætas non dedit. Iam
olim omnia potuiſti, etiam ante luxum atque æſtus;
etiam cum memoriæ labentium annorum ſatis fixæ
parietis fides erat, cum numerantibus clavis, & ca-
ptas tot annorum uſus gentes nulla interdicta extor-
quebant. Hac veneratione Fortunæ ſi quis offendi-
tur; aut ipſius beneficiis ſaginatus, capta & ebria
mente deſævit, aut ſane eſt iratus, nec reſpicienti
per tot vota litavit. Sed hoc totum non video quo
argumento poſſit ad minimam Protagonis notam
aut injuriam traduci, cui etiam fortunæ arbitrium
adſcripſi, ut felicitatem ab illa nemo magis quam
ab iſto exoraret. Doromiſum autem (alterum Sa-
tyræ crimen) immani piaculo aggreſſus ſum. Scilicet
ab ipſo nomine initium injuriæ fuit, & Doromi-
ſum appellavi, quaſi per nimiam frugalitatem libe-
ralitati infeſtum. Ecce de infelici beneficio novum
nefas, amoriſque conatus iterum indigniſſimo reatu
perculſi. Quaſi Doromiſi non invenerim numen,
quod nullis donis tanta integritas poſſet nulla ſoli-
citatione perverti. Cur igitur ambiguum nomen
(nam vos ambiguum feciſtis dubitando) in triſtius
deduxiſtis, niſi quod mens mala, in ſuſpicionibus
gravis veneno ſuo paſtum de innoxio flore quæſi-
vit? Sed & illum quibus verbis, qua commendatio-
ne celebravi? Amiſiſſet Satyra ſuum nomen, ſi pau-
lo ulterius indulſiſſem. Nunc *vir ingentis naturæ* ap-
pellatur? nunc *qui in cœlum poſſit meritiſſima prædi-*
catione

atione levari. Nam imperitiæ imputabo æmulorum, ſi vel ſenem de illius frugalitate loquentem, vel Euphormionis inopiam cum ſuo artificio Muſiſque neglectam, in criminationis acerbitatem deducere audent. Nimirum æquo jure ſua libertas ſcenæ ac Satyræ larvas indulſit, quibus ſupra Pythagoræ fatum ſæpe homines renaſcantur in die, & nunc juventute luxurient, nunc maturas partes abſolvant. Niſi forte ſervilis calliditas, & ſupercilium heri nunquam Roſcio per eadem ſpectacula convenit. Equidem Euphormionem non excuſo, ſi in diverſos habitus tranſire non licuit, qui in Doromiſi domo ideo ſcholaſticam induit vanitatem, ut irriſus abiret. Tunc enim in inſaniam ludebam, necdum cognitis fidentium Muſis; qui inutiles, nec ad pulchritudinem exactas nugas omnino tanti putant, ut de egeſtate ſecuri ſint, & ad opus à felicibus tollantur, aut in iis animorum ſcabritudinem incuſent. Nec Doromiſum caſtigabam, ſi Auguſto hanc turbam Poëtarum ſubmoventi ſummus Lyricorum pepercit; dicebamque *ignotas ibi Muſas*, quæ ad ſtimulos ſuperbæ paupertatis neſcio quid ignobile & mercenarium cantant. In eo autem ſene, cujus indicio Doromiſi nomen accepi, malignum ingenium non omnino inquieti populi fingebam, qui ſemper magiſtratibus iniquus, tamen ingentia merita non peſſimo aut artificioſo livore agnoſcit. Sed & magnæ faſtigium portæ & aviditatis effigiem vidi abducentis ab oppidanis Plutum: quod nemo opinor bonæ & candidæ mentis in cujuſquam contumeliam vertet. In eodem quippe videbit bellorum inſtrumenta, curruumque Gradivi, cum ea vaſtitate, quam Annibal Italicæ præſagium cladis in ſomniis exhorruit. Nam auguſtam, ſed formidabilem domum, & gravem tam longo apparatu, non aliter debui quam Martis penetralia depinxiſſe.

Et his quidem argumentis jam confido Eleutheriæ omnes deos digniſſima litatione placatos; Nunc de reliquo ſolicitatus Orbe, ſi quid eſt iratorum Numinum, etiam faciliori propitiatione exorabo. Et

vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

vero apud cæteros expedita innocentia facili
emerget. Labetrum autem metuo ne innoxii quide
joci, ſed fortaſſe crimini viciniores implacabili pr
judicio in me accendant; præcipue cum cognove
de hac cauſa indicio illorum, quos Caſſius amovi
ſet trium verborum cautione. Nam qui contin
integritatis fiducia ſuam cauſam cum cælo Pri
cipibus miſcent, mei premendi occaſionem p
tavere ſe nactos, quod eodem ſcripto in Labetrum
in ipſos jus libertatis exercuiſſem. Sic igitur poten
tiam alienam ad ſui ultionem callidiſſima fraud
armarunt. Suis injuriis ſilentio tectis, tanquam pi
& laudabili dolore commemorant contumelias; (it
enim appellabant) quas ego in Labetrum & Pedæ
am flagitioſe fudiſſem. Adeoque valuerant aſtus
ut innocens procacitatis Euphormio, novo judici
genere, in alio Euphormionis & Satyrici innocen
te penè vindicaretur. Et hoc quidem atrocior vide
batur injuria, quod Pedæam illis jocis miſcuiſſem
Nam & ſeverius ſuæ Metellæ vindictam in Athena
quam defectionis Sylla exequebatur, & hic Scyth
qui in Bajazete penè facta Ottomanorum præcepit
plus contumeliis in uxorem quam imperii libidin
accenſus eſt. Non eſt tanti meus liber ut imparis o-
dii magnitudinem excipere velim: &, ſi pietatem
nolit, ultro ſe iratis noxæ dedit: plus tamen inno-
centia ſua motus quam periculo meo. Labetrum &
Pedæam non tam originis vetuſtas, aut potentiæ
extulit robur, quam virtutum claritudo. Neque
præconium tantæ confeſſionis jam effundo, aut ſpe
beneficiorum agitatus, aut indignitate terroris. Sed
ubi res ad ſerium procedit, non auſim ad tanta fa-
ſtigia niſi vera adoratione ſuſpicere. Et vero nullius
flagitii incuſatos tantum veluti publica voce pro-
duxi. Nam communem, & ſi maxime eſſet verus,
non turpem rumorem ſequutus ſum, & per aliquot
jocorum ſuavitatem expreſſi: ac ut magis impetrabi-
lis venia offenſæ ſit, non tam illud in Euphormio-
nis ludum arripui, quam ut fabulæ vanitatem im-
probabili narratione damnarem. Igtiur nec iſti li-

bertati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

bertati mallem triſti & ignobili ſuperbia iraſci, quam ridere cum domino gentis humanæ, qui trimeſtres liberos felicibus naſci impatienter non audivit. Sane de Liphippo, niſi ex perſona aliorum nihil dico, quos ſi reverentiores majeſtatis feciſſem, periclitabar adulationis opinione contemni.

At Thebanos quis ignorat eximie à me coli, dum majorem noſtram patriam aſſidua veneratione appello, & amicitias illorum ambitioſe quæſitas ad ſcrupuli moleſtiam & ſolicitudines conſervo. Nec illi moderationis obliti, acerbius meos riſus quam eos miſeram exceperunt, digni quos veris laudibus attollam, cum ſynceris judiciis nec falſa beneficia admittant, nec injuriarum ſpeciem vanitate præjudicii ulciſcantur. In Aquilio autem è vivorum societate jam ſublato, etiam ſupervacua excuſatio eſſet: in cujus conditorium neque fama meæ narrationis intrabit; &, ſi maxime fieret, ejus manes humanis negotiis non ſolicitantur.

Vereor ne prolixa trepidave defenſio meæ cauſæ fiduciam corrumpat, præſertim quam non ita ſuſcepi quaſi inimicorum meorum humilitas pulſare meam quietem ægritudine ſolicitudinis poſſet. Magnatibus autem ſic me facilius approbabo; Nihil ſcriptum aut cogitatum eſſe, quo illorum dignitatem violarem; Si nihilominus perſeverant ſuſpicari, me execrationem mei fœtus pretium ſuæ benevolentiæ eſſe facturum.

Domita autem vel ſedata vi ferocitatis externæ, jam forte familiaritas merentium quæret, num tam perpetuo favore mei pignoris caligem, ut in eo cognoſcere errores aut agnoſcere non poſſim, denique a quam eum toti orbi, tam etiam mihi excuſo. Nam & Brutus ſuos liberos primum virgis, mox ſecuribus cecidit, ille autem adulterii vindex non prius filio oculum reliquit, quam ſibi excuſſiſſet; & ubique quo eſt tolerabilior lenitas parcentium ſuis, eo laudabilius erit hujus veniæ ſuavitatem aſpernari. Igitur tanquam è publico rediens, & hemicyclo augente privatam majeſtatem, domeſticas de ipſis

M Præſtiti-

Præſtitibus culpas expecto. Neque mollius quam jurata ſententia diſceptabo, vel ut tanquam Hermolai patrem ſua rabies in filium abſolvat, vel ut ipſius filium iracundia parentis eripiat; externa miſericordia per internam & velut parricidalem diſcordiam benigniſſima lite erecta. Ecce autem jam vexatum percenſui ſcriptum, duriuſque diſcuſſi, quæ reciperent culpam aut abſcondere poſſent. nihil publice peccatum annotavi quod caſtigatione in exemplum poſſem ulciſci. At privata & tantum in domeſticum nomen errata, etiam ætati donavi. Primum quidem, invidioſi argumenti ferociam, quæ ſub prima juventute adhuc rudem & inexpertam libertatem ſævientium odio vel iracundiæ objecit: tum conatus præmaturos, & cupiditatem famæ, quæ luxuriantem vitio annorum ſcriptionem novaculæ ſeveriori non ſervavit. Nam in prima Satyrici parte etiam quotidie lituras facio, ut in multis, velut fronti invenuſtæ, ſaltem velum imponam. Sed hoc judicium non ingrata violentia mihi ereptũ fatorum clementiæ permiſi, quæ hoc penè exeuntis pueritiæ tirocinium victuris ſpiritibus annumeraverunt. Secundæ vero parti, quæ, provectior biennii mora, ſapuit per prioris impetus nævos, meam quoque gloriam imputo: ac quod Epidicus & Orator ſuis authoribus fuerant, id mihi de Callionis potentia liber Euphormio, & ſe primis litteris ſub fabula imbuens, eſſe poteſt. Nimirum ut cenſeri per illius virtutes aut vitia non recuſem. Neque me tam propitii itineris ad gloriam poteſt, aut ſi mavultis præclari erroris, pœnitere, ſine contumelia immerentis fortunæ, quæ velut conſilio meam temeritatem provexit. Adoleſcentibus autem totique juventuti, quæ adhuc curioſa & libera diligentia ſpeculatur aditus ad ulterioris vitæ ſecuros & opulentos curſus, meis cautionibus, & jam experto navigio, quo adremigent portum oſtendam. Fallitur enim qui literarum ſplendorem putat etiam Pluti cæcitati illuceſcere, & ſtatim ac in Parnaſſum pervenit, opes ab Apolline efflagitat omnis metalli conditore.

Nam

Nam omnibus ſeculis diverterunt divitiæ à ſtudiis virtutis, & ſæpius Philoſophia ingratis friguit, quam purpuram deſpexit. Illi ipſi qui libertatem ſolutarum gentium ſubegerunt eloquentia; qui Cheronæa in Philippum arma cudere, qui Corneliis Sergiiſque ſua conſilia extorſere, non exiviſſent de Rhetorum umbra, niſi nudæ eruditionis altam & candidam ſimplicitatem mixtura civilium negotiorum corrupiſſent. Nemo igitur intra ipſas literas aliud ſuis laboribus promittat, quam caſtiſſimæ dulcedinem voluptatis, & ad ſummum inutilem egentibus famam. Ille nobiliſſimus amor impetuſque ſciendi, à pecuniæ & ambitus utilitate ſemotus, in ſecuris & jam felicibus ingeniis, inter avitas opes digna & præcipua majeſtate ſe commendat. At vero ſi quis impari amore deceptus, de egeſtate ſua altiſſimas quoque Muſas contemplari & eadem ſinceritate colere audebit, quantumcumque magnifice cogitet, ſæpiſſime de Hecates cœna guſtabit.

Nam ut primum de Rhetorica dicamus, & humanis literis, ſequentemque has Philoſophiam, quod præmium quamve ſpem illæ Nymphæ ſuis amatoribus invenerunt? perpetuum ſcholarum pulverem, & (proh facinus) in tam liberalibus diſciplinis ne quidem mercenariæ doctrinæ opulentam locationem; in privatis quoque familiis educationem puerorum jam olim ſervilis neceſſitatis munus, & hodie non unius Piſtocleti immiti ſuperbia deſpectam. Iuris autem immenſa cognitio, per tot nodos impedita, & plerumque ſolventium nugis, ingratiſſimos ſudores raris ſtipendiis videtur ad ſolam æternitatem laboris educare. Nam interclusa tribunalia non niſi jam opulenta ſcientia pulſantur: ſi placet de reorum miſeriis augeri, ſi in patronorum nomen ire, jam exiſti de mearum literarum pulchritudine, quam hic ſterilem & ad opes currentibus inutilem damnamus. Nempe enim tot municipiorum jura in ſola codicum nauſea & ſolitudine veſtigabis. Vivo ſtrepitu opus eſt, & callidiſſimis experimentis, quibus incendere lites aut opprimere poſſis. At nec

divinis ſtudiis clementior portus; ubique divitias ſui juris faciente fortuna. Nam infinitæ opes quæ ſacrorum cuſtodibus venerunt longa & trepida majorum pietate, nunc mercedi, aut inconſultæ amicitiæ Magnatum, aut ſolicitæ adulationi ceſſerunt. Inter hos ſcopulos tam turbido freto & obſtinatis fluctibus repellentes literatorum remigia à divitiarum curſu quidam velut everberatam tempeſtatem propria fortuna vicerunt, qui in apice ſtudiorum aureos quoque fontes & ambitioſum otium invenere. Sed in illis ipſe caſus potius quam eruditio felix fuit, & ſaltem numeranda paucitate infamant Muſarum egeſtatem, quæ pauciores quam vilia aut pudenda artificia ad humanam ſublimitatem attollunt.

Deſolanda igitur tantorum Numinum limina, & literis inexpiabili ſacrilegio ejectis, fœditas barbarorum annorum revocanda? Abſit ut per tantum flagitium velim fatum jam labentis eruditionis præcipitari, quæ, ſi vere æſtimamus, nos è pecudum vilitate ſeduxit, ſoletque præcipue cognationis cum cælo admonere; Sed nec velim juventutem aberrare velut Sirenibus deceptam, nulla præſertim pœnitentia utiliter illius temporis conſilium emendante.

Igitur domeſticas amoliri anguſtias & faſcium dignitatem volentes reſpicere, acri quidem impetu incumbant illis literis quas magis propitio impetu iis natura admoverit: niſi forte flexibili ingenio eligere ſtudia, & repugnantem animum regere poſſunt: cæterum ut ſe aperuerit floridior ætas, & veræ curæ per primos ſtimulos ſolicitaverint mentem, non quidem relinquant ipſas Muſas (neque tam levi ſarcina opprimentur) ſed eas ſecum velut ad utiliorem mercatum circumducant. Tum primum ſuos mores civili venuſtate nec perfunctoria ſolicitudine mitigent, tum ipſa comitas amorque ſolertiæ, & cura placendi, tum fraudis & malarum artium diſciplina, non in uſum ſed cautionem ac fortaſſe ſpeciem invigilantem animum informet. Et quidem (ut omittam qui in forum prorumpunt, civica arma inconſultis vendituri) pro genere ac

fortuna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

fortuna tranſeat juvenis in factioſam clientelam. Ibi pro omnibus diis patronum ſuum placet, non gravis affectatione paritatis, aut ſordida vilitate dejectus. Sed & iſta prudentia eſt in eligenda ſervitute tenenda; primum ut quod præcipue genii impetu potes, id eſt, qua potiſſimum emines dote, id aut poſſit cognoſcere patronus, aut mirari; deinde ut per altiſſima quæque flumina navigationem intendas. Nam & de vivis fontibus multæ aquæ hauriuntur, ne quidem ſentientibus ripis, & tuas ſordes eluet pretioſæ purpuræ contactus, ac, ſi ſupra Philoſophum dona erunt, tamen Alexandrum decebunt.

Inter has curas, miſerrimæ quidem mortalitatis ludibria, utiles tamen ad præſidium ſenectutis, ſi facilitas rerum aut magnitudo ingenii reliquerit otium, ad eruditionem cum pulcherrimo labore colendus eſt animus, qui hac deflexione forenſium rerum, veluti quodam ludo, ſuas curas mitigabit. At vero cum emerſerit liberalis animus de formidine paupertatis, vel cum ſatiaverit modeſtas honorum cupiditates, & poterit ſuas literas inter ſplendorem dignitatum majori præjudicio oſtentare, tum vero permittendæ ſunt habenæ iſti ambitioni, tum inquam acrius deſcendendum ad perpetuos quidem ſtudiorum labores, ſed dignos mortalitatis faſtigio, & ſudoris præterea rivos per multiplicem amœnitatem pluſquam Apio aut Oleaſtro detergentes. In his domeſtici ſolatii vis ingens, & per ſtupeſcentem tuorum æqualium barbariem admirationis externæ. Per hanc famam ut omnia felicibus accedunt, ſic quod ſupererit ad editos honores, poteris faciliori aſcenſu emetiri. Quod ſi quis tam robuſto animo erit, ut acquieſcat uni ſuavitati literarum, omneque diſpendium infra celebritatem ponat, & par ingenium tantæ nobilitati efferveſcat: Valete faſtigia dignitatum, & habendi libido per ipſas opes excita. Hæc Philoſophia, & inopi lectulo demerſa paupertas, cum volet, certis telis omnem magnitudinem petet, ſua mole vulneribus patentem. Sed & longis præconiis ſupererit ſuo ſeculo cum luxu ambituque

M 3 morienti,

morienti, neque ulla ſpatia definient doctæ virtutis perennitatem. Verum hæc eſt dura & penè ſylveſtris eruditio, quæ, ſi me audient, multos habebit laudatores; rari autem excellentes animos tanta rigiditate imbuent.

Neque vero ſupervacua diſceptatione hic exerro, qui defenſione mea erupi ad præcipiendi gravitatem, ſed volui ita meæ juventutis impetus ad ſtudia probare, ne inde aliis exemplum ſtatuerem, & omnino caſtus liber quam in alienos fuit temperans, tam ſit innoxius laudatoribus ſuis. Nam & Satyricon propitiis fatis tradens, ſtimulos multis forte adoleſcentibus admovi, ut aſſiduis maturiſque literis properarent ad dulcedinem famæ. Nunc vero juventutem utiliſſima ratione dehortor, ne rapta pulchritudine laudum anxie eruditæ eloquentiæ invigilet, id eſt, omnis doctrinæ ſed & omnis ſudoris compendio, niſi ſuis opibus nitatur, vel capaci animo partiri curas poſſit, aut denique de ſcholaſtici pulveris otio nulla ambitione ſe moveat.

Ego vero, qualiſcunque fortuna deinceps meos conatus excipiet, non revocabor ab hoc curſu, utraque Pallade aut amicitias meas aut odia colendi; ſed vobis ſummas gratias diligentiſſima memoria habebo, quicunque Euphormionem amaviſtis: cæteris autem, qui ſunt ſolicitudine mea digni, non ceſſabo ſimplicitatem tam inermium jocorum probare, donec ratio aut fortuna meam innocentiam explicaverit.

FINIS TERTIÆ PARTIS.

PARS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

PARS IV.

ICON ANIMORUM.

Sereniſsimo & Potentiſsimo Principi,

LVDOVICO XIII. Franciæ & Navarræ Regi Chriſtianiſſimo, Euphormio Felicitatem, Victorias, Triumphos.

Mortalium animos ſeria contemplatione deprehendi, Ludovice rex Chriſtianiſsime, & veluti oculis ſubjici poſſe, ille ſciebat qui in oraculi modum edidit ut ſe quiſque cognoſceret. Sed privatum bonum eſt ad ſuæ unius mentis notitiam pervenire. Plurimorum autem varios genios, impetuſque animorum, curioſa diligentia poſſe diſtinguere, res adeo publicæ utilitatis, ut nec indignum duxerim munus quod Tuæ Majeſtatis adoleſcentiæ traderetur, hanc mentium morumque picturam; In qua ut potui fideliſsime Naturæ lineamenta ſequutus ſum, & aliquot diſcrimina adumbravi, quæ in hominum animis eadem Natura conſtituit, ſive terrarum ubi oriuntur ſpiritu, ſive fortunæ, in quam naſcuntur, aut perveniunt, ſorte: ſive etiam variarum ætatum diſcrimine, aut illorum affectuum qui penè diverſi ſingulos agunt. Non indulgeo, Rex Sereniſsime, intempeſtivæ & ſuperbæ ſapientiæ, ut his ſcriptis informare adoleſcentiam tuam ſtudeam, & inter diſciplinas, quæ jam primam tuæ Majeſtatis ætatem feliciter exercent, non rogatæ ſententiæ ſuffragio audiri. Habes Iuventutis tuæ Rectores, quos Burrhum & Senecam appellarem, niſi quod in Trajanum inciderunt. Habes utriuſque parentis ſacratiſsimum genium ô Rex, illumque præterea qui à Numine eſt, vobis ſuæ Majeſtatis vicariis incubantem. His tu optime indolem tuam credes. Nobis tamen in parendi ſortem genitis ſi templa adornare & coronas licet aris appendere, cur non & pietati videamur operari, cum ipſos in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ingenii noſtri cenſus, velut in ſacrum Numinum ve-ſtrorum ærarium, ingenua devotione conferimus? At quid (inquies) externæ gentis homo divertit ad peregrini Numinis cultus? Numquam erit (Rex) ut meo Regi domeſticus me apud te ducam externum. Tuæ enim fortunæ magnitudo non in Galliarum adeoque nec terrarum finibus hæret. Tranſit quoque maria, obtinetque amicitiæ jure Britannias, quod perſæpe eſt ipſo ſervorum & civium ſacramento validius. Fœdus dies, ſeculoque pudendus, qui parricidio ſupra omnem atrocitatem horribili inclytum tuum Patrem Orbi ademit, tibi fidem tuorum amicorum approbavit certiore experimento quam etiam ipſi vellent. Inter omnes nemo Regum Principumve Sereniſſimo meo Rege aut verius, defuncto Henrico ingemuit, aut ſincerius timuit viventi Ludovico. Neque vero cunctatus eſt, dum cognito rerum eventu poſſet perfunctoria & ſecura pietate ſe jactare. Sed cum adhuc in tanto rerum articulo extrema timerentur, in hanc vocem ad immortale amicitiæ exemplum erupit, ſe tecum communicaturum pericula, venturaſque in ſortem Britannias quamcunque ille turbo tuis Galliis feciſſet. Nec deinde degeneravit Rex maximus à ſuorum verborum ſanctitate, affectu anniſque tibi Pater, & antequam velles frater, communione dignitatis. Hac tanta animorum utrinque mixtura, & Gallica decet in Britanniis vota fervere, & noſtra apud vos exaudiri. Et ea mihi publica ratio (nam privatas tacuerim) nuncupandi Tuæ Majeſtati donarii. At nunc quidem Iconem Animorum, Rex potentiſſime, tibi vovi, mox quoque Tui Animi & Majeſtatis imaginem Poſteritati paraturus, cum te ad illa, quæ Orbis expectat purpura tua digna, major ætas propulerit, ſpiranſque in oculis atque ingenio tuo Maximi Patris virtus; qui bello ac pace mirabilis, æmulorum invidiam vicit, & amicorum fidem. Galliam ſuam agentibus fatis inſaniam armis fregit. quid in Cæſaris laudibus majus? Suum deinde in victoria animum clementia exarmavit. nec id potuit Alexander. Tu tanti Patris hæres, tu ſpes metuſque populorum: jam famam impleviſti

quan-

quantamcunque capere tam teneri anni poſſunt. Dum creſcis, dum in vires ſummis rebus maturas exurgis, Tuæ Majeſtati in hæreditatis interim partem laus Parentis, triumphique, & cæteræ dotes erunt, quibus æternitatem emit. Sed & hæc ipſa, licet patria, aliena eſſe cenſebis, voleſque tuis titulis niti, ubi eoſdem poteris per ætatem meruiſſe. Vale.

CAPUT I.

Ætates hominis quatuor, pueritia, adoleſcentia, ætas virilis, & ſenectus.

HVmani generis, ſicuti cæterorum omnium, præcipua in cunabulis cuſtodia eſt. In arboribus rami naſcentes obſequuntur Agricolæ: cujus ductu vel in altum enituntur, vel ad terram proni deflectunt. Ita puerorum animi, parentum velut obſtetricum manibus fingi poſſunt, certa & in ſequuturam ætatem manſura imagine. Semina maxime, & veluti fundamenta virtutum, his antiquo præaltoque affectu inſinuanda ſunt; ut deinde ignorent, natura an præceptis acceperint, parentibus obnoxio ingenio eſſe, facilique præcipientibus; intemperantia, mendacio & fraude, veluti inſolentia prodigiorum, exterreri; præcipue vim Numinis venerari, nunc beneficio nunc vindicta ſuſpiciendam. Et hæc ipſa non atroci aut moleſta ratione urgenda ſunt. Nam quæcunque ſuppliciorum metu colimus, eadem triſti faſtidio ſolemus averſari: & concepta à puero odia, neſcio qua horroris conſuetudine, ad ſenium quoque deducimus. Sed aſſiduis ſermonibus imbuendi ſunt de faſtigio præmiiſque virtutum: flagitia cum ſupercilio ac verecundia apud illos nominanda: quæ omnino neſciant ſæpe publice nec jam cum infamia regnare. Tam lenibus rudimentis initiati, oderint vitia, virtuteſque tanquam feras aut rigidas non timebunt; & faciles ad hæc prima rectæ diſciplinæ initia accedent, parentum magiſtrorumque auſpicio, quorum ſententiis, veluti divinæ mentis oraculis, detinentur imbe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

cilli in illis animi, nec dum judicandi ambitione ſolicitati. Accedit, quod non emitur promiſſis adulantium vitiorum haud intacta modo ætas, ſed incapax voluptatis. Itaque rem turpem judicio ſuorum, & ſibi nullis lenociniis commendatam, facillime proſcribent. Neque hic pueritiam initiamus ad ſuperſtitioſæ & anxiæ pietatis ſupplicium, ſed ad virilem cautamque virtutem. Nam cum animus hominis ingenerato pondere in prava deflectat, neceſſe eſt adhuc faciles ramos in contrarium cogi, ut deinde impetu ſuo redeuntes medium inter naturam & inſtitutionem teneant.

In hac autem puerorum diſciplina, gloriæ quoque ſtimuli paſſim infigendi ſunt ſentientibus animis, ut jam tum ſuos honores aſſueſcant ſuſpirare, &, ſive ſcholis ſive ludis exerciti, eminere æqualibus labore dulciſſimo contendant. Præterea cum ætate ſenſim veluti ex captivitate deducendi ſunt: ut & mitior majeſtas parentum ſit, & illi etiam non ſubito aut improviſo libertatis incremento laſciviant. Suis etiam ſtudiis relinquenda eſt pueritia, ne videamur Naturam arguere, quæ hanc ætatem imbecillem eſſe juſſit, & intempeſtiva ſemente ſapientiæ nondum præparatum ingenium corrumpamus. Sit illis innoxia laſciviendi venia, ſtudium literarum magis ad mutationem ludi quam ad faſtidium, minuſque ſupplicii ex ſupercilio parentum quam timoris: fruantur denique adhuc miſerantis Naturæ indulgentia, nec ante humanarum mentium ſupplicia, quam meruerint, tolerent. Niſi forte putamus in levibus malis eſſe, cum pueri à ludo in totum prohibentur, omnemque ſtrepitum faſcium cum illius Stolonis conjuge exhorrent: & ſapientiæ quam nondum capiunt acerba documenta, tanquam mimum, aut exhibent aut revolvunt. Qui ſenſus eſt ad miſerias accerimus, in hanc ætatem cadit: dum teneræ mentes nec timorem regere poſſunt, & pejus de incognitis malis judicant. Ac ut viri quos fortuna ingentibus malis fregit, quam capaces animos habent, totos implent ſuarum miſeria-

rum

rum contemplatione, atque ſenſu: ſic & in pueris, dum incidit quod miſerrime expaveſcunt, omnis vis timendi dolendique conſumitur. Interrogatus qui prædones laqueum minitantes evaſerat, quo animo expectaſſet mortem; quo, inquit, olim puer flagrum expavi. Sed & illa in pueris perpetui metus acerbitas ſuccum abſorbet, quem Natura ad laxandos corporis artus, & incrementa adoleſcentiæ, exundare voluerat. Non enim ſuam vim ventriculus habet, evocato ad laborantis cerebri præſidium igne, neque actu lætitiæ diffunditur ſanguinis impetus, qui omni interpellatione triſtitiæ marceſcit. Ita hæc ingenia, inter ægræ cuſtodiæ vincula, vel territis vel exhauſtis viribus ſic ſubſiſtunt, ut, qui ſupra pueros ſapuerant, poſtea infra decus virilis prudentiæ delirent. Equis certe, juvenciſque, in primorum annorum libertate incurioſos impetus effundere concedimus, ne tunc primum robur enaſcens timeat ad vincula accedere. Adeo cæcæ mentes, quod in cæteris animantibus videmus, in noſtris pignoribus aut negligimus, aut neſcimus. Neque tamen in infinita libertate prima hæc ætas dimittenda eſt. Sit illis mediocris terror ſupplicii, ſumma parentum reverentia, & ſemper quantum ſibi liceat ignorent. Nam ſi procax eſt alicujus pueritia, nimiaque ferocia exuberat, tunc faceſſant lenitatis iſta præcepta; tumorque, naturæ vitio enaſcens, quem ſæpe parentum lenitas ad ulceris maturitatem fovet, adhuc crudus ac facilis exſecetur.

Hoc modo lepida pueritia ſuæ & parentum voluptati relinquetur, &, poſtquam expleverit ſtultitiam innoxiarum cupiditatum, ipſa ætas paulatim ſtudia mutabit, radiceſque virtutum adoleſcent, quas ipſi jam non impetu, ſed judicio amabunt. Tunc afferent ad adoleſcentiam, & ad crepuſculum prudentiæ, mentem liberam, placidamque, quæ ad illius lucis pulchritudinem vi ſuæ inſtitutionis obverſa ſit.

Sed ut omnis rectitudo diverſis vitiis oppugnatur, plus inter ſe, quam cum media virtute luctantibus; ita

ita qui acerbos adhuc animos vocant ad nimiam maturitatem ſtudiorum, non durius oportet accuſari, quam ignaros virium quas Natura ejuſmodi ætati conceſſit. Nam præterquam quod quibuſdam eſt præcox ingenium, & Curiæ capax prætexta Papyrii, eſt etiam à natura illis annis dos ſua atque ſenſus; vis ſcilicet capacis faciliſque memoriæ; quæ in pueris ſumma eſt, & quicquid iis temporibus acceperit, pertinaci felicitate ſervatura: ſed creſcentibus ſenſim annis hebeſcit, inſtar roris ad noſtrorum corporum ſalubritatem eximii, qui in ferventibus plagis ilicibus inhærens, niſi excipitur prima luce, ad ſurgentis Solis radios expirat. Multis ideo ſermonibus, mox uberi hiſtoriarum lectione, dum licet, ſerendus eſt ille campus, ut nec cogitantes pueri bona concipiant, deinde vel cum invitis adolitura. Linguarum quoque varietas, quæ tot vigiliis nobis conſtat, ſurgentibus ad pueritiam infantibus per colloquentium commercium pulchre accedit. Hæc ſcilicet minimi laboris opera; nulliuſque judicii, ubertim exequitur illa ætas, nec labori idonea, nec matura judicio. Quod ſi areſcere ſiverimus facilem humentemque memoriam, erunt longo laboris faſtidio quærenda eadem, quæ tunc melius, & abſque nauſea, habuiſſemus. Nam quid miſerius, quam hoc tempus, quod prudentiæ idoneum nobis in virili ætate conceditur, licet breve, nec jam tot ſcientiis artibuſque ſufficiens, in his etiam ſæpe conſumi, quæ vacua pueritia, ſi eam excoluiſſes, ita in receſſus memoriæ ut in penariæ cellæ latebras condidiſſet?

Sunt autem in ejuſmodi quoque annis quædam omina creſcentium vitiorum aut futuræ virtutis; moliente jam Natura aptum unicuique indoli fundamentum. Adhuc Cyrus, qui Perſarum imperium condidit, paſtore genitus credebatur, cum in eo emicuit animus, quo deinde toti penè Orienti jugum impoſuit. Puer cum parium annorum cœtu ludebat: rex forte ludendi à jocantibus factus, vere jus regium in ſodales exercuit: contumaces verberibus cecidit, ſat ſuperque idonea majeſtate. Res ad Aſtya-

gem

gem delata eſt ab eorum parentibus quos Cyrus ver-
beraverat: Et is juſſit Cyrum ad ſe perduci, qui ad
ſolii tiaræque conſpectum non vili aut puerili timo-
re emarcuit: Regem ſe ajebat à pueris conſtitutum,
&, quod regium eſſet, egiſſe. Hinc majora ſuſpica-
tus Aſtyages, quam quæ præſens pueri fortuna ju-
bebat, in illius genus & parentes quæſivit, mox ſuum
ex filia nepotem agnovit. Cato autem, qui à fatali
ſibi Vtica nomen traxit, paulo ſupra infantiam erat,
cum Legati Latinorum ſuæ genti jus civitatis oratu-
ri Romam perveniunt, adeuntque Livium Druſum
Catonis patruum, apud quem ipſe educabatur. Hunc
puerum cum legati per jocum rogaſſent ecquid illos
juvare apud patruum precibus vellet, hæſit immo-
tus, eos etiam acri vultu perſtringens. Et ipſi tan-
tulæ ætatis contumaciam admirati, in experimen-
tum indolis ulterius blanditias, moxque minas in-
gerunt, nec verbum extorquent: tandemque corre-
ptum extra altioris triclinii feneſtram, ut in terram
projecturi, aliquandiu verſant. Sed is timere dedi-
gnatus pejus quoque ſupercilium arctavit. Tanquam
in ſeveræ rigiditatis auſpicium, qua ipſe deinde tota
vita inhorruit. Errant tamen haud raro qui ex pue-
rorum moribus temere de futurorum affectuum ra-
tione conjiciunt. Nam oportet grave eſſe indicium,
& ſupra illius ætatis levitatem pertinax, quod ſit ef-
ficacis argumenti ad motus venturorum & flexi-
lium animorum deprehendendos. Vnum eſt quod
vix fallit præſagium, ſcilicet lacrymarum profuſe ex-
cidentium facilitas. Qui enim ad primum perculſæ
mentis ictum veris gemitibus madent, ſunt illi na-
turæ mollioris & ad humanitatem amoremque
compoſitæ. Alios videas magnis quidem clamori-
bus, & ſimulantibus fletum, ſiccos tamen oculos
inter parentum minas & verbera tenere; feri iſti ple-
rumque ſi adoleverint, aut certe in opacis pectori-
bus nec teneros affectus, nec juſtos etiam timores
admiſſuri.

In adoleſcentiam deinde productos, primamque
juventutem, ipſe impetus ſanguinis, viresque jam ſe
nimis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

nimis cognoſcentes, prorſus immutant, & animum abripiunt per inconſultæ fiduciæ ac ſecuritatis æſtus. Tunc primum idonea deliciis ætas eſt, nec plus de voluptatum ſenſu gaudet, quam quod illas audeat impune experiri. In poſterum conſulere ideo neſciunt, quia adhuc crudæ vires non reputant ſe obnoxias eſſe fortunæ: & præterea lætarum rerum ſpecies tunc animos ita implent, ut ſeveriori prudentiæ, quæ primo aſpectu moleſta eſt, in iis nihil vacet. Et tunc quidem, jam non vano aut diſſimulato impetu, ſua quemque natura in ſtudia abripit, ad quæ potiſſimum factus eſt. Nam quos ad vilia artificia ignobilis indoles ducit, ii deſtinatam ſibi artem monſtrantibus fatis agnoſcunt: tum quibus potior militaris diſciplina: tum quos ingenii vigor ſive Muſis ſive negotiis dicavit: omnis denique ſpecies animorum in ſuam tribum adoptatur, præeunte Natura: Quæ niſi quendam impetum ac ſuavitatem adjungeret huic utilitati laborum quos præſcribit, certe adoleſcentia juventuſque, vix ducta ratione nec durum aliquid in ſe audens, penè cum venia erraret.

Verum & in ipſa incuria eorum, qui omnino à labore ac officio recedunt, plerumque illa vis emicat ad ſe vocantis induſtriæ: veluti herbarum ſemina per ſaxorum latera quæ naſcentibus obſtant exili cacumine enituntur, ut ſaltem ſe oſtendant enecari. Sive enim ignavia adoleſcentes perdiderit, ſive luxus, aut commeſſationum inſana dulcedo, quoties ſuis voluptatibus ludiſque laſſati recedunt interdum ad aliquam laboris ac induſtriæ ſpeciem, cui perfunctorie incubant, &, tantum ad mutationem voluptatis, ad eam potiſſimum partem divertunt, cui diligenter excolendæ idoneam mentem geniumque acceperant. Adeo non poteſt in totum interire fatorum ſtimulus in certa munera unumquemque pulſantium.

Vt vero arbores, quæ multo ac valido ſucco in inutiles ramos exuberant, tandem matureſcente illa luxurie feliciſſimos proventus alere poſſunt: ita ju-

venis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

venis nimio æſtu exultantem liberumque animum nactus, aliquando juſta & ad ſapientiam ſufficiente moderatione reſidebit: quod ſi jam ab ipſa adoleſcentia maturam ſobriamque vim ſortiatur, certe languore inutili ante primam ſenectutem marcebit. Sed hoc maxime eſt ad judicium futuræ virtutis, ſi ipſe inter cætera ſtudiorum aut affectuum genera aliquid valde volet, id quicquid eſt nimio ac veluti præcipiti fervore complectens. Nam hæc acris cupiditas ſaltem oſtendit, illum vero, & per hoc laborioſo impetu, in ſua ſtudia poſſe ferri: ſine qua indole nemo virtutem vere colet, aut gloriæ litabit.

Cæterum quamvis adoleſcentiæ interdum ſint ingrata ſenectutis conſilia, tamen ipſa conſcientia ſapientiæ nondum in ſuis annis maturæ, neſcio quid de iis altum ſentit, qui jam ante experti juventutem per eam commeantibus iter oſtendunt. Animus autem in hoc ætatis flore prima cupidine laudis ardet, impatiens contumeliarum; non diu eadem conſilia probare, aut exequi, facilis; etiam plurimum ſibi placet, nec ſatis amicitias poteſt eligere, nec poſtea adverſus ſuccreſcens faſtidium tueri. Quicquid autem ſubito mentis acumine inveniri aut perfici poteſt, non aptiores in mortalibus habes quam in illo flexu annos. Vt videatur pueritiæ eſſe, facta majorum, vel dicta, indefeſſa memoria adipiſci; juventutis autem, & facere nova, & loqui; ſequentis deinde ætatis ſe ex utriſque moderari.

Excipit juventutem ſtata ætas ac virilis, media inter adoleſcentiæ præcipitia, ponduſque ſenectutis. In hac adeo cum animo corpus viget, ut tunc demum vere hominem eſſe credideris, datumque in illorum annorum gratiam quantacunque eſt mortalibus vita. Hic ingens corporum & animorum mutatio, ut ciborum plerumque ac voluptatum alius tunc delectus, ita mores alii, & in novum efformatæ cupiditates. Robuſtus animus, & veluti ab adoleſcentiæ caligine emiſſus, primum ſolet de anteactis erroribus atroci cenſura judicare, mirari-

que

que ſe tam improvide potuiſſe peccare.

Illinc ſtatim utilis pœnitentiæ, & ruinas, quas juventus fecerat, emendantis ſedulitas, Opum honorumque præcipuus amor eſt; & quaſi nunquam de vita deceſſuri, ita avide ad illam ſubſidium & ornamenta quærunt. Simulare amicitias, ſuiſque deſideriis imperare, non alii magis ſciunt. Veram quoque fortitudinem habent, caſtigato impetu, neque extincto, quo ad iram-vindictamque adoleſcentia fervebat. Tunc demum vis integra ſolerſque judicii, in incitato torrente juventutis, non feſſi corporis ægritudine laborans: Cauta illis vitia; ac plerumque nec virtutem ſine præmio colunt.

Sed hanc denique pulcherrimam vitæ partem ſenectus, velut aliquo æſtu ſenſim inundans, ſanguini primum, & mox ingenio, ſuum frigus inſinuat. Hæc diverſa habitu, affectibus, moribuſque, priorum annorum virtutes partim auget, partim avertit in vitia. Timiditas maxime inſidet, & aptam alioqui prudentiæ ſedem infeſtat. Quippe ſenes hoc pectoris igne defecti, qui fortitudinem inſpirat, nec aliter quam per ſua aliorumque pericula in tantum ætatis provecti, omnia ſolent nimis anxia cogitatione verſare, tam quæ ipſi effugere, quam quæ alios perdiderunt. Hinc illa vis conſilii, atque prudentiæ, quæ maximam ſenectutis dotem facit, ſæpiſſime nimio pavore corrumpitur, dum omnia etiam tuta circumſpicit, mavultque interdum malo ocio vulnera tegi, quam in periculum venire medicinæ. Felix ille Cunctator, qui furentem Annibalem vallo caſtrorum, velut clypeo, à pernicie Italiæ ſubmoverat. Ille Fabius penè Imperii Vrbiſque aſſertor, quid abfuit, quin religioſa ſupra modum timidaque ſententia, redeuntem felicitatem à Romanis liminibus arceret? Scipio trajiciendi in Africam conſilium impetumque ſumpſerat. Ita extorquendus erat Annibal, & ad patriæ clades de viſceribus Italiæ revocandus. Tam ſalubrem optimi ducis mentem, ſimulque incolumitatem Imperii, penè ille Fabius intervertit, omnia tantæ expeditio-

nis

is pericula anxie reputans: cum ad naturam ſua ponte cunctantem ſenectus acceſſiſſet. Sed hunc in enibus nævum facile virtutes excuſant, maximeque onjiciendi futuri ſagacitas, quæ in illis edocta per ræteriti temporis memoriam, quo minus corporis inculis obligatur, eo purius omnia & quaſi communicato cum ſyderibus conſilio proſpectat.

Quot urbibus, quotque Imperiis hæc ſapientia aluti fuerit, quanta etiam privatis hominibus utilias, qui ſe ſenum conſiliis permiſerunt, plena ſunt etuſtatis monumenta, & quotidiano uſu unuſquiſque perdiſcimus. Et fortaſſe hinc ſenibus illa inens & plerumque indefeſſa loquendi cupiditas, uaſi datus à Natura ſtimulus, ne illi docere gravaentur qui omnium optime poſſent.

Sed plerique eorum non ſatis in hac parte molum tenent, ut quiſque ſe juvenum illis applicuerit, er ſuorum annorum rerumque geſtarum ſeriem ininita oratione euntes; ac quod moleſtiſſimum pues, ne una quidem & ſimplici vexatione contenti, uotieſcunque in eundem inciderint rurſus, pari ſeroni aut invenient cauſam, aut facient. Etiam quo atientior aut verecundio r erit, quem ad illud udiendi ſupplicium rapuerint, hoc miſerius eum lectent.

Nec audiri tantum amant: ſed ubi conſuluntur, ut etiam ſponte monent, ſibi fidem haberi, comonique omnia in quem modum præſcripſerint, nimis interdum pro imperio volunt; urgentque noentes: rati ab iis ſe contemptos qui abnuunt regi: uvenum virorumque conſilia pervicaci faſtidio & eluti de altiori ſcena deſpiciunt. Tu ſi dignus es, quem aliquando in ſenectute peccantem juventus quæ ventura eſt excuſet, jam mulcebis animos inoxio gaudio exultantes, faciliſque dicentibus, fronte ſaltem ac luminum nutu, quicquid dixerint lætus ccipies. Nam quæ minor reverentia provectis his nnis & patrium cultum merentibus poteſt haberi, quam ut ſaltem ſimulemus probari à nobis quæ ediunt, facilique & nihil auferente officio tantæ vene-

venerationis ætatem ſuo gaudio perfundamus?

Eadem autem rerum humanarum experienti quæ illos per reliquas ætates ad ſenectutem deduxi ſimulque eorum exempla, quos vident in egeſta tem labi, agere ſolent ad nimiam domeſticæ r curam. Quis ferat hoc mortalitatis ludibrium, tu fortunas avidiſſime expeti, cum nec diu maner nec jam ſolicitare precioſis deliciis effœtum corpu poſſint? Viget hoc tamen in ſiccis pectoribus ma lum, labenſque Natura timet ſcilicet ad inopiar pervenire, à qua non poſſit jam laſſis viribus, in di morientibus, vindicari.

Illis vero qui in ſenectute hæc vitia, velut ſyrtes effugiunt, nihil eſt ad omne conſortium commo dius, Res publicas atque privatas feliciſſime regere deſpicere malos impetus, ac vincere, qui animo noſtros inconſulte diripiunt: & conſulere juventuti & parcere; quid ipſi fuerint, quid tunc ſenſerint nondum immemores: digni denique qui longa ſene ctute ſua ſapientia fruantur, Orbemque illa velut expertæ Philoſophiæ diſciplina componant.

CAPVT II.

Secula penè ſingula ſuum genium habere, diverſum que à cæteris. Eſſe præterea cuilibet regioni pro prium ſpiritum qui animos in certa ſtudia & mo res quodammodo adigat. Hos ſpiritus inveſtigar operæ precium eſſe.

GRenovicum pervetuſta Regum Britannicorum domus eſt, miliaria IIII ſub Londino, ad Ta meſis ripas. Mons imminet Regiæ, modico ſuper cilio ſubjectum oppidum fluviumque deſpiciens. Brevibus tumulis in illum aſcenditur: verticemque deinde ingenti ambitu planicies extendit. Forte in eum bene mane conſcenderam: & ſolitudo circum erat, ut nemo interpellare poſſet cogitationum lu dum dulciſſima libertate errantium. Sed memora bilis amœnitas penè citius animum quam oculos diffudit, aſpectu, non Britannia tantum, ſed fortaſſe

tota

ta Europa pulcherrimo. Ingens planicies aliquot ſpenſa colliculis, rurſus montes in orbem effuſi, eq; cito caſtigabant oculos, neque illos per immenm cœlum ſpargebant. Tameſis lætiſſima ubertate viciniam exudat, & ad radices montis redeuntius in gyrum fluctibus inſulam penè molitur. Paſm toto alveo naves, & omnis generis onerariæ: proximas quidem totas aſpicerem, cæterum lonius ſtantes, aut ſub altiori ripa, ex malis antenniſue tanquam nudam & brumalem ſylvam cognoerem.

Nihil illa plaga viridius. Paſcuorum utilitas eam ugibus abſtulit: & vix alibi felicior in gramina errarum luxuries. Privatorum quoque fundos, de nore patrio, perpetuæ foſſæ & pleræque in margiibus arbores ſepiunt: Maxime vias publicas altiſmæ populi à lateribus tuentur, ut de monte deicienti perpetua facies hortorum videatur ſaltuume factorum ad ambulationis voluptatem. Præcipua ſt tam varia viriditas, penè in diverſos colores ditributa. Nam quæ longius abſunt, velut cærula inumbentis cœli facies opacat: propiora, denſiore ronde in arboribus nigra ſunt, vel humi tenui herarum virore nitentia. Sed pulcherrimum ſpectaulum præbebat ipſa urbs, inter eximias Europæ ceebrata, Londinum, innumeris domibus, vix tanen populi ſui capax: Quippe ad alteram Tameſis ipam late effuſum eſt, viciniſque annexum oppidis, x penè continua ædificia per quatuor milliaria rotendens. Per hoc ſpatium non privatæ tantum lomus, ſed & fana crebro faſtigio eminent, & melia civitas tanquam umbone, ita præcipui templi nole diſtincta eſt.

Cum his ego nec proviſa voluptate deducerer, andem revocare animum cœpi, & ſic mecum repuare: quid eſſet quod incogitantem rapuiſſet: unde lle aſpectus ſic placeret: quæ occulta vis, quæ ratio meam mentem tetigiſſet? num ipſa urbs, num fluminis curſus, monteſve, an campi, an imago ſylvarum? Horum omnium nihil unum: ſed tantarum varie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

varietas rerum , & veluti Naturæ ſuas opes explica tis induſtria. Subiit inde cogitatio: nihil eſſe mortalium rebus ad ſuam pulchritudinem ſic ex ctum , quod tandem non fatiget contemplanten niſi ad hunc quem intuebar modum adverſaru dotium beneficio in aliam aliamque venuſtate mutetur , ſemperque laſſatos improviſa novitate re ficiat: Et quoniam ad omnis decoris faſtigium pe ducendus Orbis erat , nequaquam tantæ artis obli natura eſt: Regiones aliquas montibus ſuſtulit , ali in planiciem deduxit: has æſtu torruit ; has damna vit ad brumas: reliquas , nec quidem æquali inge nio, temperavit.

Fœcunditatem , aut ſqualorem , non modo no ubique, ſed nec in perpetuum impoſuit : olim feli ces proventibus terræ , nunc ſterilibus arenis infor mes ac vaſtæ ſunt : & quæ quondam crudo aër horrebant, non tantum jam in fruges , ſed & in vo luptatum inſtrumenta luxuriant. Adeo eſt ex totiu Orbis pulchritudine , illius partes in multiplices ha bitus vultuſque tranſire. Neque aſtra, licet certis iti neribus ſemper curſum tenentia , aëri motus eoſ dem & effectus ſolent infundere : Ideoque quamvi iiſdem ſpatiis omnes anni in orbem excurrant , nul lus tamen in totum aut eum imitatur qui præceſſit aut exemplum eſt ſequuturo.

Sed ille cujus gratia cæterarum rerum orna tus inſtitutus eſt, ille ad divinitatis memoriam ſpecimenque homo compoſitus , præcipue naſcitur in hujus varietatis venuſtatem. Nam non modo diverſos in corporibus habitus ſortiti mortales ſunt : ſed & animos adeo multis ſimul rebus idoneos , ut nulla pictura pluribus coloribus poſſit , aut lineis , delectare intuentes , quam quas in hominibus fata duxerunt. Quæ virtutum aut vitiorum ſeries, quæ artium ſublimitas, quodve calliditatis ingenium , non eſt in hoc ſapientiæ penetrali à Natura reconditum? Nulla tamen quam magis admirere diverſitas, quam in libertatem homines naſci (qui enim aliter ſe regere poſſent, laudemque vel cum pœna infamiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

: ſuſceptis ſtudiis mereri?) ſimulque ſervire , ad
ioſdam ſcilicet affectus , ac vivendi penè normam,
a indole vel temporum ſorte adacti. Nam omnia
ecula genium habent, qui mortalium animos in cer-
ſtudia ſolet inflectere. Quædam ætates præcipue
mis exercitæ ; mox omnia in quietem compoſita;
imRegnorum, tumRerumpublicarum in populis a-
ior; nunc veluti in barbariem homines naſci, dein-
e facilioribus animis manſueſcere , & poſt ſecula
iquot ad ſtipatum prima caligine ingenium redire.
ra ſæpius Orbis cultis hominum moribus enituit;
ibſidenſque deinde induſtria , velut quadam nube,
ibducta eſt. Florentibus Græciæ rebus , quid ad hu-
ianitatem, aut aſtum, illis gentibus defuiſſe exiſti-
ies? Artificiorum tanta vis , ut in auro , vel ſaxis,
ve hominum , ſive pecudum formas , penè etiam
nimarent: ea eloquentia , in Poëtis ſuavitas, ut il-
im ſibi ſumeret Romana ambitio , quam imitare-
ir , non vinceret. Inde in alias terras concedente
ortuna , nulli ipſis Græcis dolentius ad Majorum
nemoriam ſuſpirabant à quorum ingeniis excide-
int.

Sed Romani Imperii vices , & quæ inde propius
d nos ætates ſunt , multo certius illos mutabiles
æculorum genios prodent. Sub Auguſto compoſi-
a Roma omnis humanitatis cultu ſuam magnitu-
inem ornavit , ac inter cætera velut ad faſtigium
Latinæ venuſtatis provecta eſt. Nihil vetat ab exi-
uis quoque rebus magna colligere. Vnde tunc
Poëtarum examen feliciſſimis numeris ludentium,
iſi à quodam ſpiritu tum mentes agente , qui neque
abores Poëtarum in Italia afflaverat , & paulo poſt
n idem ſtudium incumbentes deſtituit ? A Nerone
n Trajanum , pauci anni multos quoque Poëtas
abuerunt , ingenſque tunc numerus in Rhetorum
rena ſudantium : in quibus jam labentis linguæ in-
licia, & pro nativi decoris , quod perierat , pompa,
umor obſcurus , & ad ſapientiæ ſpecimen ſuborna-
æ ſententiæ. Eadem tempeſtate ſub Nerone ex-
cuſſa pax, qua Orbis Romanorum in quietem com-
pone-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ponebatur: & mox turbo ubique, & in omniu animis bellum, à Gallia, Germaniaque, ad ultin Orientis ſenſim infuſum, quid erat niſi arcana vi quod propemodum fatum appellem, ad certas deſtinatas vices corda mortalium propellens? Qu ſecuta eſt ætas, jam quidem plurimum exciderat antiqua venuſtate dicendi: & quod milites omn poſſent, mores quoque ad feritatem recedeban Tamen humanitas cum illis malis luctata eſt: don externæ gentes in Imperium invaſerunt: &, quo luctuoſiſſimum fuit, extincta ſcientia vix ſui me moriam reliquit. Nati ſub hæc tempora homin velut ad barbariem facti, non illam quidem feram ſed quæ obtuſa ingenia triſti nocte ſpiſſabat. At tun plerique Majorum, quorum ſcriptis vel præcept vetuſtatis vel geſta inerant, omiſſis per incuriam libris, ſecunda & pejore morte oppreſſi ſunt. Artificiorum quoque alia rudioribus præceptis procura ta: alia in totum perierunt. Nec multo poſt rurſu hominibus ſcientiæ amor increvit: Sed in illorum ſeculorum infelicitatem damnati, non quam optat tam invenire ſcientiam poterant, ſi ſcientiam appellamus antiquarum notitiam rerum, & acumen non in ſcholarum modo argutiis, ſed altius ac nobilius ſpirans, denique eruditionem ejuſmodi, qualem veteres in ſui ſeculi litteratis coluerant.

Erat tamen ſcientiæ quoddam genus, animis & temporibus illis aptum: Philoſophiam, reſque divinas, immenſo diſputandi ſtudio aut evolvere, au miſerius impedire: tum in Iure reſponſa Prudentum, Imperatorumque reſcripta, vel quæ Pontificibus placuerunt, inſanis & inconditis voluminibus ad æternos diſcentium labores augere. Pluribus vero hæc ratio tunc ſcribendi, ut quodcunque argumentum ſibi ſumerent, priorum authorum de eadem re verba atque ſcientias, tanquam ſua, lectoribus darent. Sic unius ſæpe error cæteris lubricum fuit quo temere laberentur; viciſſimque de unius recta ſententia mutuam ſapientiam multi ſumebant.

Etiam quoſcunque titulos libris ſuis facerent, ad

universa

niverſa digredi tunc decorum. Quæ illa tempe-
ate hiſtoriæ à condito Orbe non exorſæ? Quæ
rs rerum humanarum à rudibus ingeniis, quotie-
unque ſcriberent, velut in chaos non coacta? At
ſcias illos homines non defuiſſe Naturæ, ſed il-
m tunc anguſtam, & propemodum ægram; certe
on parcebant laboribus, nec deerant in illis indi-
a ſynceræ prudentiæ, ubi eas ſcientiarum partes
bibant, quas tunc ſolas illi ſeculo fortuna indulſe-
at. Hoc erat, in Philoſophis quædam arguta di-
putandi ratio; in Iuriſperitis autem quid legibus
averetur potius noſſe, quam formularum vim,
auſaſque factionum aut ætates diſtinguere.
Iſto denique ſeculo hæc ex hominum animis
aligo evanuit, jam ad omnis generis aſtum lucem-
ue compoſitis.

Nec tantæ mutationis indicium in litteris tantum
e ſcholis exiſtit. Regnorum, & rerum publicarum
nomenta multo callidius procurata; bella ingenio-
ius aut illata, aut repulſa: & in multorum artificio-
um culturam tanta felicitas, ut quidquid invenu-
tum ac rude eſt, id vel dignum eſſe, vel natum in-
ultis majorum moribus, cum faſtu jactemus. Nec
liunde tanta mutatio quam veluti ab iſtius ætatis
ndole: cujus præſtantia ubi poſt definita tempora
xpirarit, tradet Orbem alteri, ac, quod timeri po-
eſt, rudiori genio; fortaſſe & ipſa poſt aliquot de-
nde annorum ſpatium reditura. Ita ſeculorum æta-
umque diſcrimina, non melius ex ſyderum motu,
quam ex humani generis in varia ingenia ac ſtudia
deflexione, diſtinxeris.

Sed alius præterea impetus animos rapere ſolet,
certiſque affectibus addicere; ille nimirum ſpiritus,
qui ſingulis regionibus proprius, naſcentibus homi-
nibus patriæ habitum & cupiditates ſtatim ingene-
rat, Nam ut iidem cibi pro condientium arte ſapo-
rem quidem mutant, cæterum interna vis alendi
aut nocendi nullis blandimentis in totum corrum-
pitur; ita in omni gente per æſtus ſuccedentium ſæ-
culorum, mores animoſque mutantium, hæret quæ-
dam

dam vis inconcuſſa, quam hominibus, pro cond
tione terrarum in quibus naſci contigerit, ſua fa
diviſerunt. Hinc illa ab antiquo vitia, & patr
ſorte durantia, quæ totas in hiſtoriis gentes a
commendant, aut notant: ut iſtic naturalis levit
populos agat, turbidiſque incerta conſiliis; illic pi
gues graveſque animi triſti ſuperbia, tanquam ſp
cie arcanæ ſapientiæ, ferociant: illi ſitim non tol
rent: alii in mutationem, nec proviſa conſili
temporariis ingeniis incumbant: apud cæteros pl
cari non poſſit ultionis ingenium: Rurſus virtutu
æternitas, velut hæreditatis jure ſancita, in quibu
dam ſimplex fides, in aliis acumen animorum, i
pluribus fortitudo.

Et quoniam nihil utilius, quam ex genio varia
rum gentium ſic animum inſtruere, ut diverſus ſi
cum diverſis, cognoſcatque quid à quaque expe
ctandum, aut timendum; operæ precium erit ali
quot populorum præcipuos mores in conſpectur
ita dare, ut, ex communi multorum hominum in
dole, privatam in ſingulis deprehendas. Nec inve
nietur, opinor, tam ſuperſtitioſus amator ſui ortus
cui grave ſit, in recenſione patriæ ſuæ, etiam viti
nominari. Si enim neminem Natura mortaliun
tam conditis moribus finxit, in quo non aliquid
deſideres, velut ultimam artificis manum; cuju
ſupercilii eſſet, totas Provincias publico fato velle
eripere, & indignari, ſe, ubi peccatur, id eſt in-
ter homines, natum eſſe? Faceſſat in omnibus ſua
gentis præceps favor, ſimulque cæterarum aver-
ſatrix invidia: Et noſtra vitia fideliter agnoſcamus,
& virtutes in aliis nos delectent.

Igitur ſequeſtro omnia injecturi contemplatio-
nem in indolem Populorum, primum Orbem è
ſpecula deſpiciamus, & quales ſive incolas, ſive do-
minos hac tempeſtate ſortitus ſit. Aſiæ Africæque
ſub Barbaris Imperiis caſus, & Græcorum Thra-
cumque calamitas, præcipua humanitatis commer-
cia in ultimam Europam coegit; ut tot cladibus à
barbaris domiti, & veluti feliciori parte execti, no-
ſtras

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſtras vires poſſemus recognoſcere, aut timere alienas. Nos vero ad malorum omnium ſenſus peſtifero ſopore torpentes, nec divinam vim horruimus, ac ne in barbararum quidem gentium minas tot Provinciarum quæ reſtabant valiturum citavimus robur. Etiam omni diſcordiarum genere laceravimus noſtras opes, indigno prorſus facinore, ut, quod uno corpore vix ſat erat, bellis odiiſque in diverſa diſcederet. Tandem ſive expirantibus tot motuum flammis, ſive per malam requiem pejora concipientibus, poſita penè ubique arma miſcent hodie mutuis conſortiis populos, qui ut ingeniis linguiſque diverſi, ita nec una arte poſſunt eſſe tractabiles. Hi ſunt Galli, Britannique, Itali, & Hiſpani, & quos jam immenſa Germania ſuo nomine occupavit. Pannonum quoque reliquiæ, & quod de Illyrico & Dalmatia nobis ſupereſt: tum illi Sarmatæ, atque Scythæ, quos Polonos Moſcoſque appellamus: Cimbri etiam, & quidquid ſub Danico aut Suevico ſceptro componitur. Nec adeo (proh dolor) à Turcis receſſimus, ut pigeat mores illorum, vivendique conſuetudinem, cognoſcere.

In iſtorum populorum moribus licet utiliſſima contemplatione verſari, & Naturæ divitias numerare, quæ tot habitus, mentiumque variarum impetus, una membrorum ſimilitudine obtexit. Cæteras vero plagas eadem diligentia ſcrutari, minus fuerit ad conſortii uſum, quam ad curioſam voluptatem. Nam Africam qui hodie præter mercatores adeunt, in ipſis littoribus, aut ſi forte nonnihil ulterius à fluminum oſtiis in regionem invehuntur, cum incolis ſubita nec ad amicitiam valida pacta jungentes: Perſas autem à nobis non ſuperſtitionis magis impietas, quam ingens terrarum cœlique divortium diſcrevit. India pari modo à mercatoribus tantum nautiſque luſtrata: ſi Luſitanos excipias, ibi pertinacius inhærentes. Chinenſes autem cum exteris conſortium ultro refugiunt. Nec ullus ex hominibus noſtris curat cum Tartarorum fœda & ut plurimum miſera gente miſceri. Americam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

qua cultum animorum paſſa eſt, Hiſpani ſic tenent ne ullis extra hos unos impune liceat commeare Ita ſolis & licet & eſt commodum, illarum gentium indolem pernoſcere. Qua vero in eadem part terrarum, nuda barbaries, & generi humano pudenda, efferavit animos incolarum, nullis legibus nulla induſtria temperatos, diligenter annotarun quos illuc opum ſpes à regionibus noſtris trahit, in conditi populi ingenium noſtros cultus non capere ad ſe advectos plerumque tanquam inſidiatores libertatis pro hoſtibus ducere; nec deeſſe tam rudibu animis in flagitia calliditatem; crudelitatem, atqu perfidiam, his non raro prudentiæ & fortitudini loco eſſe.

Horum ulterius mores tradi quid juvet, qui fero impetu Naturam videntur exuiſſe? Præſertim cum ſuis littoribus terriſque contenti ſint; neque ad ſ commeantes, niſi ſubacti, aut in ſolum ſubitæ mercaturæ uſum, excipiant.

Sed, ut à gentibus abeamus, vel ignotis, ve nimio terrarum mariumque diſcrimine à noſtra familiaritate ſubductis; de noſtri Orbis incolis genioque quærentibus, ne quidem ſupervacua diſceptatio erit de regionum cultu, de conditione terrarum, cœloque propitio, vel alterutra intemperie gravi.

CAPVT III.

Galliæ dotes, & ingenium incolarum.

GAllia penè provinciarum in Europa ampliſſima, ſi eam intra veteres terminos æſtimes, Romanorum quondam terror, Græciæ Aſiæque victoriis clara, jam in varia imperia moreſque diſtincta eſt. Quidquid Rheno, Oceano, Pyrenæis, Alpibuſque clauditur, Gallia erat. Ab alio deinde Alpium latere ad Rubiconem pertinebat. Romanorum cervicibus gravis. Quippe fortiſſimi hominum Galli, cum in Italiam penetraſſent, capta incenſaque Roma tantum terroris attulere, ut deinde caveretur, ne, quoties Galli tumultum intuliſſent, ſacerdotibus

ſeni-

ſenibuſve ab armis vacatio eſſet. Et domita quidem à Romanis viciſſim Gallia eſt, ſed per partes, & inter ſe domeſtica æmulatione commiſſa.

Neque integra aut agnovit ſuas vires, aut in Italiam experta eſt. Poſt hæc Franci è media proru-pere Germania; & videbantur ad ſecundam ſervitu-tem Gallias vocaturi.

Sed mox victores miſcuere ſe victæ genti, ne tam Gallias quam Romanos in Galliis viciſſe viderentur. Iam vero diviſis in pleroſque Principes terris, penè in tantum Galliarum nomen obtinet, quod in iis occupant Franci, gens virtutibus factiſque eximia, & quæ meruit ut communis fabulæ vanitatem ad ſuæ ſtirpis præconium Scriptores uſurpent, dicanturque Trojanorum reliquiæ eſſe.

Hæc igitur omnium regionum, quæ ad Occidentem receſſerunt, feliciſſima, ſoli bonitate cum Genio & indole incolarum certavit.

Ager vini & frumenti paſſim ferax; olea quoque inſignis, & omnibus pomis quæ crudum aërem non ferunt; qui ad Alpes & Liguſticum mare porrigitur, aut viciniore Occidente intepuit. Nec ulla provincia in Orbe terrarum pro ſuis finibus tot incolis divitias indulſit. Adeo omnis generis clara, ut exterorum mercatorum commercia penè ad ſolam volupta-tem exceperit. Nam & luxus tranſalpino ſerico pre-cium fecit, & artificia Germanica opulentum popu-lum ad peregrinas delicias adverterunt. Britannicæ tamen merces, ſi non neceſſariis, utilitatis certe pleniſſimis navigiis ſubvehuntur, quæ plumbo atque ſtanno, ubere etiam croco, tam quotidianis uſibus, quam altiori elegantiæ miniſtrant. At Gallia præter meſſes, quibus ſolitudinem Hiſpaniæ levat, vina etiam in frigidiorem viciniam diſpenſata, multa carbaſo & cannabi dives, neceſſaria pleriſque gentibus vela, rudenteſque, & quæ cætera ex funibus in claſſium armamentis idonea, ſubminiſtrat. His & aliis dotibus, aurum, quod in venis ſuis vix habet, largiſſimo proventu excipit, ut, qui illud anxia & crudeli diligentia effodiunt, qui ab extremo de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

vehunt Sole, plerumque videantur Gallicæ felicitati famulari.

Tam diffuſa regione, tot provinciarum vario nexu compoſita, vix ſterilis aut inculti ſoli glebam indulgentia Naturæ omiſit. Nam & vaſta aliquot in Aquitania loca, ne incolis quidem ſunt vacua, vel ingrata, pinetis frequentibus, & ſucco fructibuſque precioſis; Avibus quoque catervatim provolantibus, quæ in deliciis ſolent haberi: ut aëri illa plaga tantum debeat, quantum de juſto telluris officio arena ſubduxit.

Gallia ad utrumque mare pertingens, Oceano alluitur, & pelago quod ab Hiſpaniæ Africæque faucibus poſitas ad Ægyptum terras interfluit. Ita commodus nauticæ rei ſitus, & qui claſſes per omnis nominis maria littoraque poſſit emittere, ſi Galli quam equis tam navali induſtriæ aſſueſcerent, ſpeſque, ut ſubitas, ita longas ferre poſſent.

Toti populo ingens amor & patientia dominantis. Apud illos vere regnatur, nefaſque quantum Regi liceat dubitare. Gens armis ſtrenua, ſed equeſtri certamine melior; ignara perfidiæ, publico præſertim conſilio: indomitæ intra ſe molis; & ubi in exteros exundat, ſtatim impetus ſui oblita: eo modo nec diu externum imperium tenuit, & ſola eſt in exitium ſui potens. Longobardiam, Neapolim, Siciliam, & pleraſque alias per Orbem terrarum provincias, frequentibus victoriis ſubegere. Sed mox hoſtes male domitos fidentius quam par erat contemnere, aut ſimulantibus obſequium credere, inconſulta laxaque bonitate. Tum licenter uti victoria, & præter illarum gentium indolem laſcivire: Ad extremum oblivíſci armorum, aut ad patriam ſuam reſpicere, cujus diu abſentiam ferre non poſſunt. Per hæc vitia ceſſere in prædam his ipſis de quibus triumphabant; læta ſemper bellorum initia atroci exitu corrumpentes.

Nullis mortalibus indoles ad ſpeciem virilis elegantiæ magis facta. Oris intrepidi habitus, motuſque, atque geſtus, qui totum corpus decent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Et hic decor virtutem ingentium virorum adornat; exiguis autem animis pro fuco eſt, ac veluti naturali munimento, quo ſuam humilitatem abſcondant aut mitigent. Sic venuſte compoſiti qualemcunque veſtitum de ſuæ mutationis infinita ſerie, tanquam inexhauſto penu deprompſerint, quocunque ſalutationis artificio corpus inflectant, putes nihil magis illa inſtitutione convenire. Vicinæ autem gentes ridiculo errore deceptæ, ad illorum quoque mores, per earundem veſtium ac motuum variam imitationem putant accedere; ignaræ, leporis & gratiæ virtute in nonnullis hominibus uno genio cuncta placere; in aliis autem, in quibus Natura ad hos mutabiles habitus propitia non eſt, ejuſdem venuſtatis imitationem & curam ingratam ac ludicram eſſe. Nam virtutes & vitia, & quicunque alii motus ipſis animi receſſibus inhærent, poſſunt à nobis non multum operoſa ſimulatione effingi, quia adeo ingentibus latebris reconduntur noſtri ſenſus, ut vix ullus deprehendat, veris an extemporaneis affectibus deducamur. Sic facile humilitatem ſimulabis; ſic odium, amorem, pietatem. At vero quæ non magis imperio animi, quam uſu, & externo corporis obſequio, perficiuntur, eorum imaginem in te transferre, reluctante natura, non poteris, ut eſt aptitudo corporis prompto habilique decore idonea, ut hilaris jocandi facilitas, & omnino eloquentia, non in præcordiis, ſed ſummo ore nata. Hæc autem cum in Gallia conſuetudine emineant, ægerrime te ad illius ſimilitudinem transferes, niſi ſe tuus genius huic indoli ſponte admoverit.

Cæterum nunquam Orbis dignas gratias hoſpitali Galliæ habebit, quæ humanitatis templum videtur aperire, quo ſe omnium externorum fortuna conjiciat, Animum in hominibus, non patriam æſtimat. Neque communi cæterarum regionum errore, in inquilinis, ac advenis, naſcendi ſortem punit. Ita candido ſimplicique amore virtutis eximios viros, undiquaque prodierint, ſine invidia miratur, & ſua opulentia gaudet augeri, & in tantæ

humanitatis præmium habet publicam primum laudem: tum etiam tot hoſpitum fortunam, ac famam, qui Gallico corpori non indigna aut inutili adoptione inſerti ſunt. Neque illic hoſpitibus dediſcendi ſunt patriæ ſuæ mores, aut ad Gallicam ſimilitudinem flectendi, dum ſuperbia abſit, aut inculta barbaries. Quippe, ipſa veluti profeſſione exteri moris, ſollicitabis curioſæ gentis ſtudia, ſimplicius peregrina, quam ſua æſtimantis, etiam quædam vitæ aut corporis vitia, ſi modo aliunde advehantur, trahentis in laudem. Nam & peregrini hominis eloquentiam vidimus crebro linguæ errore favorem meruiſſe; & grandis opinionem ſcientiæ, quod non intelligeretur.

Plebis in amplioris fortunæ homines vera, nec ex metu, aut ſola inſtitutione, reverentia; Rurſus primi Optimatum eodem genio culti ab illis, quia gratia aut genere perinde non excellunt. Sed ſuperbiam faſtumque non ferunt; Si videris dominari, ſervire erubeſcunt. Comitas, quæ frontis artificio, luminumque clementer vibrantium, vel per ſermonum familiaritatem blanditur, fidelius purpuratorum latus clientibus cinget, quam potentiæ magnitudo. Opes omnes & ipſe vilior honoribus ſanguis. Præcipue Patriciorum ſpiritus in ſuum aut patriæ damnum ſæpiſſime excreſcunt, dum nemini eorum mercaturæ aut artificiorum utiliſſimam diſciplinam capeſſere ipſa inopiæ experientia perſuadet. Æmulari præpoſtero ambitu magnitudinem placet avorum, & fœdari gentilitium ſanguinem putant, ſi populum vivendi conſuetudine acceſſerint. Ita vanum nobilitatis nomen, & magnifici ocii improba ſpecies, ad patientiam triſtium curarum ſufficit, & in ſola exeuntium morte. Et hæc animorum celſitudo, quamvis ſibi placeat, adeoque ab omnis generis ſordibus videatur abire, tamen interdum penè neceſſariis facinoribus corrumpitur, in miſerorum penatum anguſtiis turbulentam induſtriam exercens, ut vel publica violentia, vel arcanis ſceleribus inopiæ ſqualorem repellat. Mercatura illic vilior quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

quam tantæ utilitatis rem eſſe deceret, & quæ prima humanitatem per orbem circumduxit. Solon quidem qui Athenis leges condidit, & plerique Græcorum, uſque ad nos fama durantium, illo commercio ſuas res tulerunt ad exteros, viciſſimque fecerunt ut exotica ſui cives viderent. Nec abhorret ab hoc more Italia, in illuſtribus familiis opes eadem induſtria late componens. Britannia quoque ſanguinis claritatem illo vitæ genere fœdari non putat. At in Galliis hanc mutuæ utilitatis rationem non modo ſtirpes antiquæ aſpernantur; ſed & quaſi mercatores ſui puderet, ubi illis largius fortuna indulſit, ſtatim in aliam diſciplinam filios ſuos agunt, iubentque majorem paterno faſtigio ſcenam ſperare.

Et quidem magnitudinem Gallicorum animorum nullibi efficacius videas, quam in ambitu Magiſtratuum, à quibus pervicax licitatio jam diu egentium virtutes excluſit. Exhaurire familias, nomina facere, rem fidemque conſumere, decorum; dum inter æquales emineas vel ſterili dignitate, vel precio furtivorum munerum patrimonii ruinam reparante. Nec dubium quin illa libido titulorum, niſi ipſa ſe frangat, curias, tribunalia, præfecturas, tandem ſit viliori ſanguine anguſtiſque animis maculatura.

Quippe è ſordidiſſimis artibus multi compendioſius ad divitias properant, quam antiqua nobilitate ſpectabiles, paterniſque opibus utentes ex majorum dignitate. Hoc modo, dum ad emendæ Curiæ, aut præfecturæ, ambitum, nummorum pugna initur, ſæpiſſime ii vincunt, qui ut ſanguine ſic & ingenio cedunt. Accedit, quod vetuſtarum ſtirpium viri non tam pervicaci ſtudio ſuas opes dignitatibus illis donant, quam homines adhuc novi, qui è latebris quas auro condiderunt eruere filios properant, & eam nobilitatis gloriam ſuæ genti emere, quam abſque ullo ſumptu in hæreditatis partem Patricii habent.

Sic paulatim hi honores ſordidiorum eſſe poſſunt, (ſi pecuniæ tantum conceditur) & forſan aliquando, in ignobilitatis ſuſpicionem, eorum nominibus cenſeri. Neque ideo fiſci induſtria maligna crimi-

natione carpenda eſt, qui de ejuſmodi Candidatorum bonis excreſcit. Nam cui non ſatius videatur profeſſo precio dignitates à principe molem publicam ſubeunte proponi, quam avaris Purpuratorum ſuffragiis in prædam concedere? qui, ubi hæc publica licitatio non eſt, obtrudunt Regibus Candidatos, quos ſibi munere chariſſimos fecerint; & quod à domino impetrant, deinde clientibus vendunt. Vt nec meliore ſortitu delectos Reſpublica accipiat, nec interſit eorum qui ad tribunalia ſubvehi ambiunt, utrum cupiditatem dignitatis ſub Principe an ſub Optimatibus luant; utrimque pari ſydere in Patrimonii ruinam percurrente. Hæc igitur tolerabili inſtituta conſilio, jam ipſo furore licitantium in præceps abiere, qui & medioctis cenſus virtutem excludunt, & tota opum mole eos honore redimunt, quibus ipſi tam immodicum precium fecere.

Vt vero, quo generoſius vina adolitura ſunt, eo adhuc recentia turbulentius deſpumant, ita iſtius gentis, ad humanitatem & cum ſenuerit prudentiam factæ, adoleſcentia ac juventus inſano incautoque impetu ut plurimum fervet. Vana in ejuſmodi ætate libertas, nunc jocandi, nunc ignotos pariter notoſque laceſſendi, & ubique titulos nimiæ ſecuritatis affectans. Leves animi, & rumoribus rapti, jam impatientes ocii, moxque tumultus. Oſtentatio libidinis ſupra naturæ deſiderium inepta, tum inconſulti riſus, nemini que parcentes; vis etiam intra ſe irrequieta, per varium ac multiplicem tumultum erumpens. Quidam tamen in omnium exordiis rerum induunt non veram & ideo majori ſpecie ſubornatam prudentiam: Veluti matura ſapientia compoſiti, verba tarde euntia deducunt, lento vultu, & aſtum cum humanitate fingente. Ex re quoque factum nomen, ut appellent frigiditatem. Sed & virtutis ſimulatio tunc eſt ingrata, nec diu tamen ſcientia perſonæ impatientem omnis veli levitatem abſcondit. Media autem indoles, quæ nec Gallis certe deeſt, lætitia capacis animi exuberans, eique non efficta prudentia frenum imponens, ea demum omni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

omni precio major, & ad ſapientiæ ſimulque hilaritatis imaginem exacta eſt.

Illud autem in Gallicis moribus, ac veluti fatis, triſte, quod benevolentiam, qua in ſua regione hoſpitibus indulgent, extra patriam vix in ſuos cives expromunt.

Quis credat in exteris tam humano populo non ſatis convenire? Aves quoque in caveam deductæ roſtra & iracundiam vix ſtringunt, & ſocietas fati peregrinationem ferarum conciliat extra ſylvas quærentium prædam.

Soli Galli quocunque in peregrino ſolo conſederint, præſertim ſi miſeri, & ad opem alienam converſi, ſæviſſima æmulatione decertant. Tum occulta ludibria, livorque deformis, tum profeſſa odia, & rixarum etiam ad peregrina tribunalia concives vocantium deriſa improbitas. Sic inter ſe certantes neſcio qua infamia apud imperitos inundant ſuam gentem, quaſi in invidiam nata ſit, exorſque quietis, ac amoris, quo unius patriæ cives arcana vi Natura conjunxit.

Et hæc Gallorum extra patriam ſuam labes. Adhuc autem fœdius in Galliarum viſceribus peccant, qui paſſim tanquam gladiatores ad arenam damnati, ſubitis odiis, armiſque privatis, ad ultima diſcrimina committuntur. Rem immanem, & ad iſtius ſeculi probrum: leve jurgium, ſolaque altercantium ambitione increſcens, aut revera innocens jocus, plerumque autem turbulenti ingenii præcipitatio ad famam, ſæpe ad triſtiſſimas cædes & familiarum orbitatem, lymphatam juventutem propellit. Hinc toties miſerorum parentum intercepta conſilia, ſpeſque occiſæ, & propemodum fruſtra pax in Galliis, & quæ vix minus patricii ſanguinis, quam ſi bello certatum publice eſſet, in hac arena hauſit. Quæ hæc autem dementia? ritu ferarum, non ratione, ſed impetu injurias ulciſci, rerumque ſuarum judicium permittere penè ſcenicæ arti, fortunæque ſæpe fallenti ipſam artem, ut, quicunque felicius, ille & juſtius arma ſuſtulerit? Feræ gentes, & ab ipſa venien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tes barbaria, Orbem ſupra aliquot ſæcula ſuis moribus polluerunt.

His authoribus quondam factum, ut in dubiis judiciis, cum utrimque argumenta eſſent obſcura, armis litigantium crederetur. In circum arenamve dimiſſi pugnabant, victus pro nocente habebatur: & inde veſaniæ origo hanc ætatem infeſtans, quæ jam auctis finibus, cum olim in Magiſtratuum arbitrio eſſet, hodie ad privatorum libidinem deſævit. Iſti tamen gladiatoriæ arti prætextus eſt, neſcias magnificentia an utilitate acceptior, peritia pugnandi. Nam cum arte gladio ferire, vel deflectere deſtinatos ſibi ictus, quis neget ad rem militarem pertinere? Hoc Græci Romanique, & omnis gens armis ſtrenua, cum ambitu quæſivit.

Nunc vero non tanquam in anguſtia ſeſe prementium cuneorum (ut in juſtis præliis ſolet) ſed veluti in apertæ arenæ libertate, per curſus recurſuſque, per omnem corporis habitum, per longam & diſparem oculorum manuumque fallaciam, quis non potius privatorum odiorum crudelitatem erudire, quam publicæ pietati ſuam fortitudinem parare videatur? Et vero nihil jam ad amentiam aut impietatem reſiduum in propinquos amicoſque ſævientibus. Sive ſanguinis, ſive familiaritatis jure conjuncti, non atrocibus injuriis, ſed inani ſuperſtitione verborum, & propemodum gratis, diſſociati, alterno cruore imbuuntur: quodque ultimum furoris gradum putes, ne inter ſe quidem læſi, ſæpe aliorum inimicitiis tantum nefas tribuere amant, & in gratiam nihil ad ſe pertinentium odiorum ſeipſos & amicorum chariſſimos immolant; quippe à pugnaturis qui perire ſoli nolunt, veluti ad theatrum aut cœnam, ita ad hunc feralem ludum invitati, ultro ſubeunt; & quicquid hominibus aut dulce aut charum eſt violare non dubitant, ineptiſſimo deſiderio famæ: ut jactentur magno vitæ contemptu in arenam proceſſiſſe, id eſt, truculentiſſimum facinus auſi eſſe barbara ignoratione virtutis.

Sed hæc mala, & ſi quæ præterea maculæ ſe Gal-

licæ

licæ indoli interſerunt, omnino donari eorum virtutibus debent, quos vel ætatis vel ſapientiæ pondus ita compoſuit, ne æſtu patriorum vitiorum diripi poſſint. In iis egregia comitas: non fucata, aut inſidioſe in hos ipſos quibus blanditur collocata. Non fraudibus, non ſecretis odiis vacant: Dignari ſingulos qui acceſſum aut notitiam petunt, & pro ſua ſorte unumquemque mulcere.

Externo homini ad illorum conſortium admiſſo ſatis erit, aperto ſcelere aut nimia ineptia non peccare: ut quidem alibi in alienos mores, ne tibi noceant, intentus ſis; cum maturis autem & caſtigatis Gallorum animis teipſum reſpicias. Nec aliquid in humana ſocietate felicius, quam conſuetudinis tam politæ erecta viriliſque ſuavitas.

CAPUT IV.

Britannicæ Inſulæ: in quibus diverſi populi, Angli, Scoti, Hyberni.

BRitannia per tot ſpatia diffuſa, tam diverſis pulſata fluctibus, tamen magis ad magnitudinis ſuæ fidem poteſt varios civium mores, quam tantorum littorum ſinus & nomina proferre. Tanquam alium in Oceano Orbem faceret, omnis animi genera incolis inſevit. Non alia Inſula toto terrarum ambitu illuſtrior. Sicilia, Creta, Cyprus, viſæ regni fortunam ac nomen capere poſſe: non, ſi in unum corpus tranſeant, uni Britanniæ terrarum ſpatiis aut opibus pares ſint. Priſcis quoque temporibus, armis inclytis ſtrenua, materiam fabulis dedit, quæ plurimarum gentium ingeniis linguiſque vulgatæ ſunt. Quaſi nihil eximium fingi poſſet, quod non apte caderet in alumnos Britanniæ. Olim quidem inter novem principes diſtributa. Mox bellis atque fœderibus mutari cum Regibus gentium fines: donec tribus Dominis fortuna totius Inſulæ cederet: Saxonum coloniis, quos Anglos appellamus, ſub unius ſceptri felicitatem coactis; Britannorum vero reliquis, pertinaciter inſidentibus Cambriæ montes,

(hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

(hæc nobis hodie VVallia eſt,) & Scotis, quibus jam diu exciſorum Pictorum portio acceſſerat ad Septentrionem colentibus. Mox Cambria diuturnitate bellorum macerata totius Angliæ conſenſui impar fuit. At Scotia ſpe quidem victoriæ minor ſed cujus ſpiritus Anglia non domaret, veluti in æmulationis argumentum, non pervicacius armis quam diverſa ab Anglis indole pugnare ſuos juſſit; donec noxioſiſſimam æmulationem fata damnarunt: nunc utriſque impoſito Rege, cujus ſpiritu Inſula in unum Imperium coaluit.

Anglia felicibus paſcuis, & ad multas variaſque arbores commoda humo, commeantium oculos pulcherrima viriditate mulcet: gratuitis etiam bonis plebis animos in ſegniciem exſolvens. Pabulum illic paſſim pinguibus campis abundat, boum equorumque armenta ad perpetuam ejuſmodi animalium aviditatem explens: alibi autem ſiccioribus arvis, & humili gramine induentibus terram, ſuper fidem multos greges educat, excuſatque utiliſſimam & ad ovilia factam ſterilitatem. Ne hyemis quidem rigor aſſueta libero aëri pecora (niſi forte ſupra morem inhorruerit) in ſtabula aut ovilia deducit. Iis ſufficere ſolent nuda ſub dio cubilia, herbæque quas hybernus tepor alit. Quippe hyemes non illic pro plaga & Septentrionis vicinia aſperæ, cum vehementer Gallicam oram quatiant, qua Britanniæ adverſa eſt, multoque rigidius Batavorum cœlo incubent.

In tanta aëris indulgentia Britannicus ager omnis generis ſemina facile concipit atque ſervat. Proceras habet lauros: Roriſmarini planta, apud multas gentes ipſa cura qua educatur precioſa, hic vulgaris, & nonnumquam in ſepes velut ad hortorum cuſtodiam ſtipata. Vitem alere poteſt, uvaſque ad maturitatem perducere. Nam & Cantii amœnitas crebro collium dorſo ſuſpenſa, & Wintonienſis regio, cum cæteris ad Meridiem Ortumve ſpectantibus, olim vineta habuere, quæ deinde paſcuorum utilitas, viliuſque redemptum ex Aquitania vinum, exemit. Lupi quoque ea inſulæ parte exacti, nudos greges,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

greges, & vix alicui moloſſo creditos, non infeſtant. Nam diligentia antiquorum, cum graſſaretur luporum rabies, curamque paſtorum aut fatigaret aut falleret, totum in iis ſedibus tam pervicacis feræ genus extinxit. Ita fortuna per patientiam pecorum ſub dio durantium, & mirabile luporum exitium, profuſas nec æſtimatas opes videtur indulſiſſe. Cibo, corio, vellere, velut exundantis terræ muneribus, populus in ocio, & plerumque oblivione laboris, diteſcit. Ne quidem in colendo croco labor, quem optimum habent, facili herba oblatas in floribus opes non in ullius curæ aut induſtriæ præmium aperiente. Et ne quid tam propenſo fato deſit, tranſmarinum militem ante aliquot ætates non viderunt: Domeſtici autem motus hoc ſeculo rari: neque in Anglia, ut alibi terrarum, ſolent bella conſeneſcere. Sæpe octiduum ingentes ſimul turbas quam parit tam abſolvit. in homines ſæviunt, non in opes & tecta, & ſubitæ acies adhuc crudas ſurgenteſque lites dirimunt.

Tam ſpontanea felicitas ſecurum & opulentum vulgus non modico tumore ſuſtollit, ut neque pro conſuetudine cæterarum regionum timida humanitas, & patriciorum dignitatem reverita, mitiget mores plebis, & plerumque rudiora artificia tot divitiarum tantique otii crimen fiant. Nam artem aliquam profeſſuri, ſeptem annis, ut plurimum, tirocinia deponunt: ubi vero peractis rudimentis in collegium artificum adoptantur, quaſi laboribus exempti, ſub ſe alios tirones aſciſcunt, edoctoſque breviter in officinis proſtituunt: Tunc ipſi non ſolemnes modo dies, ſed & faſtos (quis credat?) ſi ſudum eſt, vario ludo in proximis campis exercent: nubilos in diverſoriis oblectant: prorſus ut artificia impolitius habeant, quippe diſcipulorum peritiæ credita, & eorum redemptores contumacius urgeantur ad pretium, quo & tironum labor, & deſidia magiſtri ali poſſit. Diligens tamen nonnullarum Operarum induſtria, exactis artificiis eminens, preciumque per Orbem merentibus, ſatis prodit, in ea regione ejuſmodi ſtudia non ſtipatis cœli vitio

animis,

animis, ſed nimia felicitate laborare. Vt enim ad extimulanda ingenia, arteſque fovendas, nimis cruda aut avara imperia nihil juvant, depreſſis populi mentibus, & deſperatione ſolutis, ita fortuna laſciviens, laborique haud aliter quam per ludum intenta, plebis ſolertiam non attollit ad exactam artium curam.

Nullibi in tam ingenti regno vectigal, non in urbibus pontiumve diſcriminibus publicanorum ſtationes: præterquam iis locis unde naves in exteras plagas ſolvunt. Nam importatas merces, aut quæ inde exportantur, profiteri apud eos neceſſe eſt, qui à Rege portorium conduxerunt.

Sed nec plebis ſuperbia acerbior peregrinis quam in patricios ſuæ gentis exerta eſt, qui opulentiam ſuæ patriæ luunt ruſticorum faſtidio, ſeipſos penè primis ordinibus ſtirpibuſque æquantium; & indignationis ſuæ tam pretioſam cauſam odiſſe interdum non verentur.

Summa tamen apud omnes nobilitatis reverentia: quam intra brevem eorum numerum æſtimant, quos Dominos vocant. Hi ſunt Duces, Marchiones, Comites, & Barones: Ducium & Marchionum omnes liberi, ex Comitum filiis major natu. Illis quoque Epiſcopos Majorum pietas adjunxit. Apud hos proceres ad omnia obſequia deſcendere non indignum, & ipſi velut in terram poſitos contemplantes ſuum faſtigium non ignorant. Nec illæ dignitates emptionis commercio producuntur in vulgus nummorumque fortunam: ſed ſucceſſionis ſerie tranſeunt in hæredem; vel beneficio Regis, novi quoque Optimates in hos gradus adoptantur. Et ne hoc inane exiſtimes decus: multa publice conſtituta tam ambitioſo nomini reverentiam cultumque conciliant. Si contigerit æri alieno impares eſſe, urgentibus creditoribus in eorum corpora nullum jus eſſe poteſt, quamquam in Anglia debitores etiam in judicium non vocatos ſæpe carcer accipiat. Sed hoc illuſtrius, quod maximorum criminum accuſati, ſcilicet, in ipſam rempublicam iniiſſe conſilia, de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

de equuleo ſecuri ſunt. Veritatem ab iis per tormenta poſſe exprimi noluere qui leges condiderunt.

Anglis ut plurimum gravis animus, & in ſe velut ad conſilium ſeductus; ſeipſos, & ſuæ gentis mores, ingenia, animos, eximie mirantur: Dum ſalutant, aut ſcribunt, deſcendere ad verba imaginariæ ſervitutis quæ iſtorum ſeculorum blandicies invenit, niſi forte externis moribus imbuti, non ſuſtinent. Populus rei maritimæ ſtudioſus; neque aliud tantæ Inſulæ validius munimentum quam tot nautarum ſedulitas. Nec in caſtris quam navibus pejor miles, præſertim ſi externo aëri aſſuevit, cibiſque, quos ſæpe inexpertos avidius Angli guſtant. Nam hæc gulæ incommoda à Britannia delatas legiones non ſemel abſumſerunt, & claſſem Elizabethæ Reginæ auſpiciis Luſitaniæ littoribus applicatam, cum Angli ſtragem hoſtium & vaſtitatem feciſſent, nimius æſtus, & ſuavitas pomorum, ac baccarum, quas illa plaga habet, penè totam debellavit. Diſcrimina omnia, & adeo mortem, impetu plus quam judicio ſpernunt: Et hinc utiliſſimos militum dixeris, ubi ducum ſuorum conſilio reguntur: Sua autem ſponte ruentes, & illa audaciæ caligine pleni, de ſe ſæpius poſt funeſtos exitus queri quam de fortuna debuerunt. In Belgio cum ſtudia partium nuper & arma ſævirent, milites Hiſpanicarum partium aliquot à Batavis capti erant, & ſuſpendio conficiendi: (ita viſum referre vicem hoſti, qui captivos eodem lethi genere perdiderat.) Sed in omnes ſævire non placuit. Ex quatuor & viginti (tot enim capti erant) octo ad laqueum deſtinantur: cæteris incolumitas promiſſa eſt. Demiſſæ igitur in caſſidem ſortes, juſſique ſinguli ſuum fatum extrahere: qui teſſeram ſuſtuliſſet nulla nota inſignem, periculum effugeret; qui ferali imagine impreſſam, ſtatim ab infelici arbore penderet. Omnium mentibus ingens periculi imago inerrabat; quidam præcipue Hiſpanus votis lachrymiſque miſericordiam plurimorum, etiam aliquorum riſum elicuit. Erat in illa ſorte ac periculo Anglus, è militum vulgo, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ingenti vitæ neglectu acceſſit ad caſſidem, & teſſeram nil cunctatus adduxit: favit ſors; erat illa ſalutaris.

Exemptus periculo accedit ad Hiſpanum, adhuc fatali caſſidi manum credere dubitantem: decemque aureos pactus, (fides Numinis) Iudices rogat, ut Hiſpano extra aleam miſſo ſibi iterum liceat fortunam experiri. Furioſo, vitamque tantulis nummis æſtimanti, Iudices annuerunt, & is rurſus felici teſſera evaſit: non hac gemina modo, ſed & ſimplici ſalute indignus, quam adeo vilem habuerat.

Leges quibus utuntur Angli, Gallica lingua, ſed veteri, & ab hoc ſeculo abhorrente, ii tradiderunt, quos Normannia ad eorum ſceptrum tranſmiſit. Paucæ illæ etiam, & plerumque ambiguæ. De cætero, conſuetudo & conſulta ſapientum ſufficiunt magno aditu ad lites, & infinitam judicum poteſtatem: & arcanum populi ingenium, tanquam Neuſtricæ originis habitus retinens, ad ſubtilitates apertum eſt, quæ litibus forum implent. Et inde vulgatam fabulam crediderim, ineſſe Anglis caudas.

Conſuetudinum autem ac legum, quæcunque à majoribus inoleverunt, adeo patientes ſunt, ut jam olim ſancitas, rudi adhuc tam peccantium vitio, quam legum ſanctitate, etiam nunc mutare aut delere, religio illis ſit. Vnde enim niſi ab hac majorum incauta bonitate lex viget, ut maritus jubeatur prolem agnoſcere, hæredemque habere, anno poſt aut amplius natam, quam ipſe ultimo ab uxore diſceſſerit, modo conſtet interim à Britannicis littoribus in exteras regiones non evectum.

In Philoſophia autem, ac Matheſi, terrarumque & Aſtrorum ſcientiis, nulla eſt tam prodigioſa ſententia, quæ non ex hac regione authores invenerit vel turbam amatorum, vividam quidem, ſed modum curioſæ ſubtilitati & per innumeras diſputationes effuſæ non invenientem. Terram circumagi, non cœlum, Solem cum ſyderum lata ſerie non inhærere cæleſtibus globis: ſed & globos ejuſmodi nuſquam eſſe, & quicquid Philoſophi delirave-
runt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

unt, multi ex his opinantur, aut credere ſimulant: anquam altius ſupraque vulgi ingenium ſpiraturi, i videantur communem ſapientiam ut prophanam vilemque negligere, altius in arcana Naturæ, quæ pauci deprehenderunt, intuentes.

Sed ut nihil animos magis agit, quam religionis enſus, ita multo acrius ejuſmodi diſputationibus ncumbunt. Nec quicquam in numinis cultu modicum poſſunt, qualemcunque ſibi ſpeciem pietatis perſuaſerint. Prioribus ſeculis aucti opibus homines n ſolitudinem & eremum jurantes; adeo ut optima pars regni fundorumque huic pietati conceſſerit, nimis timido & periculoſo voto, tam illorum qui dabant, quam eorum quibus hæc ipſa concedebantur; cum illi rempublicam exhaurirent, iſti autem n luxum ſe agi tantæ fortunæ vitio ſinerent, mox in nvidiam ſecum quoque ſacra tracturi: Et hanc quidem colendi Numinis rationem jam Anglia publice ejuravit, multi autem ſic in contrarium divertere, ut, quo longius à veſtigiis patrum abſunt, eo ſe propiores cœlo credant. Nec id tamen publico conſilio, aut ſi deprehendi contigerit, palam inulto, ſed eluſis per privatas ſuperſtitiones animis, novamque, ac propriam, & per hoc ſibi gratiorem pietatem fingentibus. Itaque quos hæc cepit ſuperba ſuavitas præter cæteros ſapiendi, in varia nomina abierunt, legeſque diverſas, non ipſa hominum authoritate aut numero, ſed pertinacia ſancitas: & quod miſerabili riſu digniſſimum putes, crudelibus edictis illæ ſectæ invicem ſæviunt: unos ſe cœleſtium rerum participes, exortes cæteros omnes eſſe. Forte in unam ſuperſtitionem conſenſerat cum duobus liberis pater, è plebe vir, ſive vulgus intra opum aut ingeniorum humilitatem æſtimes. Illi tres unam rempublicam ſectamque faciebant, (& ſæpe non pluribus hæ religiones conſtant.) Tandem pervicacius inter ſe de divina re agentibus, deceſſit primum à filiis pater, non quod meliora ſentiret, ſed diverſa: & ab illis de communione ſanctorum (nam ſic nugatores dicebant) ejectus eſt. Porro ſancti non his

alii

alii præter ſeipſos erant. Mox autem & diſciſſ mentibus alter fratrum alterum à cœleſti conſorti excluſit. Sic de anguſta eccleſia, & trium hominum numero definita, tres quoque eccleſiæ natæ ſun prodigioſo ſcelere, & in amentiam prono. Ne perfunctoriè veſani pro ſomniis ſuis pugnant. Nov indies ſectæ rapiuntur ad tribunal, in quibus nih ſimile præter unam contumaciam Iudices viden Fœda, indigna hominibus, ſentiunt. Non ulliu præeunte veſtigio errantes, ſibi quid credant autho res ſunt: non tormenta perhorreſcunt; non ſalubri bus conſiliis aut prudentiæ acquieſcentes, igne quo que conſumpti, ſe ipſi furori ſuo litant.

Iam vero peregrinis cum hoc populo agentibu ingens cautio eſſe debet, ne ex paucis, ac fortaſſ plebeiis, totam gentem æſtiment: ſed neque inſti tuenda eſt ratio, qua mores tam diverſos excipiant Ferox vulgus ubi vino aut ira incaluit, nonnunquam ſuperbiam tumoremque in hoſpitum injuriam ver tit: In tanto turbine animorum eos per æmulæ ſu perbiæ contumaciam laceſſere velle, paulo aliquid ſupra dementiæ malum eſſet. Nec tunc quidem tempeſtivum eſt tuam cauſam fidentius orare in ſæ vo ægroque tumultu; multo minus magnitudinem animi oſtentare defenſionem meditantis. Leni & placido queſtu melius exarmaveris irruentes: igno biles preces erunt, quibus primum æſtum mitigare conaberis in furorem euntium.

Nam hic torrens, ſi nullo obice irritetur, momen to languebit. Et hæc quidem timidæ prudentiæ cau tio adhibenda, ubi in oppidis agriſve multitudo in advocationem eorum qui in te primi deſæviunt, aut concurrit, aut timeri certe poteſt. In ſolitudine au tem, & ubicunque non impari certamine potes in gruentes refutare, tunc exercenda eſt, ſaltem ad ſpe ciem, vis animi contumelias non ferentis, qua ter rebis non vera virtute inſultantes, & injuriam pati tam idoneus quam inferre. Magiſtratus porro, ac judices, peregrinorum queſtibus faciles, haud inul tam popularium in illos injuriam ire ſinent; Si

modo

odo non peccaverit multitudo, quam accuſari pro-
um, plecti autem ubique difficile, &, ut pluri-
um, nefas. Et adeo hoſpitalia tribunalia in ea
nte erecta ſunt, ut, ſive externus actor ſit, faventes
dices habeat, ſive uno crimine cum indigena reus,
ve ad virgas furcamqne deſtinato, ipſe interdum
hil acerbius jubeatur quam à Britannia exce-
re. Patriciis quoque animus ad excipiendos
regrinos ſponte factus; & famam illius comi-
tis cum honeſto ambitu quærunt; ut neminem
ſſit peregrinationis Britannicæ pœnitere, niſi
verſis incultiſque moribus in barbariem natum,
t indignum qui Optimatum conſortio miſceatur.
um his tamen, qui ſui faſtigii gravem cultum ipſo
eſtu atque verbis magnifice adornant, ex adverſo
omponendus eſt gradus ad certamen majeſtatis, ne
forte aut ex ſua gravitate, aut ex tua oratione
ſtiment; quæ non Italicæ Gallicæve humilitatis
more demittenda eſt. Evileſces alioquin apud ho-
mines non aſſuetos huic generi humanitatis per al-
ternas blanditias mentientis.

Britannia in Septentrionem excurrente, Angliam
cotia excipit, inclyto ſceptro ſupra fidem & æta-
em Regnorum cæterorum: quippe viginti jam ſe-
lis ſui imperii fortunam in unius familiæ hæredi-
tem ſervavit. Centum & octo Reges à primo Fer-
uſio in Iacobum Britannicum numerantur; qui tot
egibus Anglicam nobilitatem addens, nunc pri-
mum uno imperio omnes Inſulæ partes junxit,

Scotis animus ad humanæ conſuetudinis cultu-
am facilis: corporis habitus ſupra multas gentes:
æteraque cum Gallis communia, præter ſoli uber-
atem. Nam regio ad Septentrionem porrecta, nec
rumento ubique idonea, multis locis ſteriles mon-
es habet, neque illos ſaltem nemoribus indutos,
ræterquam ea plaga quæ horridius in cœlum
xurgens, ſylveſtre & barbarum cognomen incolis
uis fecit. Fortiſſimæ tamen genti multum cibum,
e avium, ferarumque, armentorum etiam, & gre-
um frequentia, natura paravit. Trecentorum cer-
vorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

vorum aut amplius agmen videre non inſuctu
Multo plures incolarum induſtria cogit ad vena
tium procerum voluptatem. Neque ex patriis bo
deſunt, quæ advectis exterarum gentium mercib
ad neceſſarios uſus permutent. Sed inopiam æ
nullo artificio emoliuntur. Sic in patria facilli
degentes, etiam numeroſis clientibus graves; n
in exteris locis ſimili cultu, & fortunæ ſuæ pa
vivere poſſunt. Nulli tamen magis memores ſuæ ſti
pis, adeo ut familiæ decus malint interdum ſua pa
pertate fœdare, quam ſupprimere intempeſtivos tit
los, & ſuæ cognationis parumper oblivIſci. Nam
regione, virorum fœcundiore quam frugum, nece
eſt clariſſimi ſanguinis multos in egeſtatem naſ
quibus per diverſa terrarum quærentibus opes (n
alii fide, aut induſtria præcellent) & ad præcon
ſuæ nobilitatis obſtinatis, ſæpius audientium riſu
quam lachrymæ & fides acceſſit.

Ipſam autem regionem, in ſe quoque animoſam
paſſim inimicitiæ exercent, ſupra fas humanitat
aut odii etiam ſævæ. Quippe per familias & cogn
mina diſcreti, ſuarum gentium Principes habent, i
los qui in antiquiſſimam familiæ hæreditatem ſu
ceſſerunt. Eos ita obſervant, ut vix patriæ charit
major ſit: & ad ipſos læſi confugiunt, patrocini
viribuſque ſuæ familiæ uſuri. Ita ſæpe modica ju
gia, & inter obſcuros, magnis & indignis motibu
ſuffecerunt; dum utrimque jurgantes apud illos ſu
gentis Principes dequeſti, privatas contumelias i
ipſarum familiarum injuriam vertunt. Neque re
modico ſanguine peragunt: Interdum in agmen &
veluti aciem coacti deſæviunt, & inſita inimicitia
rum vis in hæredes quoque abit. Cædem cæde re-
penſare decorum; incendia alternis ignibus vindi-
cant: Nec aperto tantum Marte; inſidiis, fraudibu
agunt. Nihil turpe aut ignobile, ſananti oculos ini-
micorum malis. Et hæc peſtis ſæpe Optimates ever-
tit: ſive inter ejuſmodi arma extinctos, ſive frequen-
tiam ſtipatorum (nam ſuſpectam vim inimicorum
ita ſubmovere neceſſe eſt) fere inopia diſtractiſque

fundi

ndis luenres: Etiam quod ut plurimum regio ar-ɔribus caret, quidam putant illorum odiorum cinus eſſe, dum adverſis facibus inimicorum lvas cremant, & privatis injuriis vaſtitatem pa-iæ faciunt. Sed hæc olim deflenda dolentius, cum dies iſta arma ſævirent. Nunc placidis rebus, quam ntire meliora, tam licet augurari. Quanquam nim tantum nefas ſubmovere non fuit in veterum egum manu, proceribus fide clientum numeroque rocibus: tamen patriæ ſuæ hoc demum Iacobus ritannicus beneficium dedit. Is cum adhuc uni cotiæ imperaret, hanc publici mali cauſam habuit ı præcipuis regni curis. Sed pigebat illi peſti per artes, & plerumque inutili ſolicitudine, occurrere; ec enim poterat ullis jurgiis vera pax ſtatui, niſi mul omnia componerentur, cum exempla ejuſ-odi criminum, illiſque venia, neceſſitate tempo-um frequens, omnes ſolicitarent ad parem auda-iam, ſaltem ne timidas aut degeneres iras geſſiſſe iderentur. Semel itaque & in perpetuum placuit æc odia aboleri.

Ipſe Rex eorum rationem inivit, quorum fami-æ & rixæ eminebant. Precibus, & authoritate fra-tos, partim per ſe, partim per Senatus ſui delectos, a reconciliavit, ut vix amplius in tota Regione am aſſueti facinoris acerbitas nominaretur: Ingens pus, nec à ſapientiſſimo & diligentiſſimo Rege, iſi multo tempore & mira felicitate, abſolutum. am biennium erat ex quo pacaverat Scotiam, cum d Angliæ ſucceſſionem vocatus eſt: ingenti auſpi-io ad hanc novam Scotorum ſanitatem; quippe ot viribus auctum Regem nunc vero & ſalubri me-u colentium.

Scotis præceps ad omnia animus quæ ſpes ſemel erſuaſit, cui maxime credunt: Iracundia in promp-u, ſed quam facile poſt primos impetus mitigant. Quærere opes, quam ſervare, meliores: Sive quod ndoles fortuna ſua major inconſultæ liberalitatis mpetu laborat, amatque opulentiæ famam; ſive atriæ more decepti, ubi ad nummos pervenerint,

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

qui in Scotia felicitati ſufficerent, jam de inopia ſ
ſecuri, neſciuntque in unaquaque regione cum a
argentique frequentia ſumptus quoque & rerum p
cia convenire, ut nec facile ingens pecunia qu
poſſit niſi ubi effuſiſſime ſolet expendi. Animi il
in quæcunque ſtudia inclinant, mirifico ſucceſſu i
clyti, ut nullis major patientia caſtrorum, vel aud
cia pugnæ, & Muſæ nunquam delicatius habea
quam cum inciderunt in Scotos. Etiam urbanis n
gotiis pares, ad omnis fortunæ vitæque genera ſua
induſtriam aptavere. Vagis porro, nec ex dignita
peregrinantibus, adeoque non alia nitentibus o
quam ut ſuæ gentis hominum, qui in externis r
gionibus ſibi divitias peperere, ineant domos, ex
gantque veluti patriæ vectigal, nihil eſt ſuperl
mendicitate deterius.

Inſulæ Britannicæ plagæ vicina, ſub eodem In
perio, Ierna antiquis, mox Hybernia appellat
ſpatiis ingentibus diffunditur; navibus commodit
te portuum facilis, neque ex quorundam incolaru
illuvie æſtimanda. Quippe multa felicitate colon
ex Anglia Scotiaque invitat; humenti quidem cœl
ſed ſalubri, & quod animalia veneno infeſta im
pune non hauriunt. Lacerti bufoneſque ibi dela
non vivunt. Exportatæ arbores nullo ſitu concipiu
vermes, aut incuria araneas admittunt; quamquan
& ſuas Hyberni araneas, ſed illas innoxias, haben
Weſtmonaſterii ampla ſedes, ubi jus litigantibu
dicitur, ex illis Sylvis trabes accepit, & efficta mul
ta arte tabulata. Mirum dictu; araneis circum pa
rietes pendentibus, vix ligno tam ſordidæ textura
filamenta adhæreſcunt.

Hybernis, qui ab oppidis cultuque receſſerunt
mita cujuſvis aëris cibique patientia, paupertati
longo uſu. Victu parabili, ſemicruda fera, vel bove
ſatiant famem; cibum temperant lacte: fragiles do-
mos ad altitudinem hominis excitant, ſibi pecorique
communes. Et hoc in illa gente mirum: Amor de-
ſidiæ reliquas gentes emolliit; Hybernos duravit ad
bella. Quippe per ignaviam fertiles campos illis co-
lere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ere , ac ſerere , penè ignotum. Pabulo , & telluris enio ad armentorum alimenta , contenti ſunt. Arificia quoque non exercent , tanquam maculantia nobilitatem, quam tantopere jactant. Ita turpi ocio xigunt vitam , & incommoda ex ea barbarie frequentia , patientia quam laboribus malunt refelere; tantaque eſt ignoratio deliciarum , ut nec ſeniant mala. Simplici veſte imbrem & frigora toleant; venatibus ad celeritatem perveniunt, feris paem; feſſis vel nocte deprehenſis humus ſufficit; conectoſque nivibus, vel imbre diffluentes , prius ſaties uietis quam cœli injuriæ excitant ; pulchra fortitudinis bellique rudimenta , ſi non ex tam fœda ſegniie. Et has ſordes ne in pace quidem excutiunt, ommunione Anglorum, vel æmulatione Hiſpanici noris ; vitamque tot malis horrentem , veluti curis vacantem, diligunt , improba libertatis ſpecie capti, uæ per diverſas fraudes variis gentibus illuſit. Illis nimus ad ſua vitia obſtinatus, labori averſus & per hoc omni frugi ; acer ad furtum & prædam, omnemque laborem qui venationem imitatur. Et hæc uidem ignava plebis mala. Optimates ſyncera fide multi, eximios animos dignis ſuo ordine virtutibus excolunt. Etiam qui in urbibus degunt, aut amœnioribus plagis, non mediocri humanitate adornanur. Ita probant ; feram illam populi partem , ſua ponte barbaram, non Inſulæ fato in illa vitia factam eſſe.

CAPUT V.

Germaniæ ritus, & Belgii, cui hodie Germaniæ inferioris nomen.

RHenus flumen ab Alpium radicibus per Belgarum fines Oceano illabens , quam olim incipiebat Germaniam , hodierna imperiorum nominumque mutatione auctam interfluit. Ampla regio, & à Gallia Alpibuſque ad Sarmatas & Pannones pertingens, in diverſos Principes & Reſpublicas diſtributa eſt. Olim ſylvis & incolis fera , nunc oppidis paſſim inſignis: nemoribus quoque, quibus immenſis tegebatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tegebatur, ad uſum decuſque caſtigatis. Vitem al
qua in primam excurrit Italiam, ſupraque inur
brantes Rhenum colles, in Pannoniam quoq
declinans, & aliquot præterea locis, ubi hum
propitiis collibus vel tepore fluminum mitigat
Multa deinde abiete, in montibus, ſylviſque, f
gentis plagæ arena abundat. Pene mediam Iſter i
terſecat, in Europa fluminum Princeps, mater
que alveum in annuorum pontium ruinam att
lens. Ripas amnis celebres quidem urbes, ſed pa
cæ, nec pro fluminis nobilitate, inſigniunt. Rh
nus, Albis, & plerique deinde jam ab antiquo cel
bres fluvii totam quam lata eſt Germaniam pe
meant. Regio diverſoriis non inculta, qua Alp
latus tegunt, totoque Iſtri curſu, & qua labit
Rhenus, Mœnuſque, & Moſella, tanti fluminis i
crementa: eadem, qua ad Oceanum ſpectat, aut i
trorſus à præcipua ac publica viarum celebritate d
vertit, ſqualentibus hoſpitiis, totoque vivendi gen
re, multum ſui illius genii retinens, quem antiq
ſcriptores notaverunt. Vrbes tamen non indign
ſua fama: foro præcipue compitiſque ad munditie
exactis: porrectis quoq; domibus in altum & æqual
faſtigium, & fragilem materiam celante pictura.

Interiora ædium non pati artificio ad uſus aptat
ſunt. Lectos ſternunt in ſemota ac plerumque obſcu
ra ædium parte. Caminis, ut plurimum, non utun
tur. Fornaculas ad levamen frigoris malunt; quas in
textas tricliniorum parietibus pro conditione aëri
ignibus complent. ſed hic calor pleriſque advenarum
moleſtus eſt, quod & capita inexpertis vaporibu
gravet, & illinc in publicum prodeuntibus, laxun
corpus, atque omnis auræ impatiens, exhorreat
Præterea ſi remittere ignis incepit, hoc genus hypo
cauſta ingratis odoribus ſpirant, ea maxime in qui
bus convivantur, ubi expreſſæ confuſæque tot da
pium nebulæ exæſtuant; vino quoque, ut illic aſſo
let, quam epoto tam effuſo. Neque in hypocauſti
modo, ſed & in cæteris thalamis quoque atque
tricliniis, fœda multis Germanorum & confuſa re-

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rum incuria: ideoque advenis in hæc penetralia admiſſis aër gravis.

Immenſa cupiditas potus, jam confeſſo vitio, ideoque magis libero, illam gentem infeſtat. Nec ad voluptatem tantum hæc Thracica libido eſt, ſed in parte comitatis, & penè diſciplinæ. Venalis quorundam Principum gratia pretio tam infami, ſive quærentium comites vitiorum, ſive legatis, adveniſque, hoſpitalem parantium menſam. Nam Germani nulla comitate ſuavius, quam longo nec ſobrio convivio, peregrinos credunt excipere: & tunc veriſſimam ab ipſis hoſpitibus benevolentiam in ſe expromi, ubi mutuis poculis inundari non abnuunt. Id illic ſumma urbanitas, & coëuntibus prima amicitia animis in fœderis locum.

Forte ſtipendiarium è Germania militem Tribuni in Gallias, & ipſi Germani, adduxerant, Regi operam ſuam navaturi. Ex his unum vir inter Gallos clariſſimus vocavit ad cœnam, gnarus utique quam precioſum eſſet amicitiæ pignus quod bibendo cum Germanis ſancitur. Itaque hominem largiori potu invitavit ad hilaritatem convivii; crebræ poculorum formæ & bibendi rationes commeabant, cum Germanus, ſive in experimentum benevolentiæ, quam hoſpes præferebat, ſive quod languidum in bibendo certamen averſatus, ſtrenuam victoriam quærebat, laceſſito Gallo præit, exſiccatque ingentis molis ſcyphum: neque Gallus conterritus mirantibus nobis ſurgit, &, Vt ſcias, inquit, té in amicum incidiſſe, non modo conditionem, quam feciſti, non recuſo, ſed ecce & in benigniſſimam litem mutua vice laceſſo. His dictis, poculum primo, in quod erat provocatus, perpetuo ſpiritu haurit: idemque iterum ingeſto mero plenum in hoſpitis gratiam jam tumentibus membris infundit. Delectatus tam prolixi amoris indiciis ille Tribunus, in pedes vix jam patientes oneris ſurgens; Tu vero, inquit, nec putes collocatam in ingratum tantæ amicitiæ operam. Scis non parvam militum manum ſub ſignis meis eſſe. Hos ego totis duobus menſibus in caſtris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

habebo, veſtro ærario nihil graves (quandoquidem id jam temporum iniquitas abſumpſit.) Stipendium deinde ſi placet, & licebit, perſolvetis. Ad tam grandem unius poculi mercedem tum ſubito quidem horrore ſtupuimus, ſed multo deinde amplius cum promiſſo fides eſſet. Apud hanc gentem aperti mores placent, & qui Baccho libertatis nomen impoſuerunt. Omnem ſpeciem reconditi aſtus odere; ſive quod fideliter non tegunt arcana, cum mero ſolvuntur, ſive quod animi in illis corporibus plerumque ſentiunt ſe retuſos, & aciem cæterorum, tanquam in ſe intentam, moleſtiſſimo timore ſuſpiciunt.

Rerum publicarum Magiſtratus, ex civium ſorte delecti, non quidem ſublimis elegantiæ mentem afferunt ad Tribunal, ſed diligentia efficaci inhærent parentum inſtitutis. Faciles autem ad imperantium nutum populi, etiam ſæpe ſuis Magiſtratibus de Religionibus credunt; & vix ſacrorum ritus, quos Princeps Civitaſve probaverit, videas ulla privatorum religione aut pertinacia inquietari. Mala quæ Angliam, &, quamdiu inter hos æſtus luctata eſt, Galliam jactaverunt, hæc miſerabilis incuriæ penè dicam felicitas evaſit. Auſtriam tamen exceperim, ſcilicet penè exeuntem de Germanico cœlo, nec quæ ut nomine ita priſcorum ingeniorum ſorte excidit. (pars enim Pannoniæ priſcis fuit.) Bohemiam quoque, non hac primum ætate infelicibus circa Numinis cultum litibus in ſe converſam. Sed & illa quanquam in Germaniæ ſinu, tamen ab ipſius corpore execta eſt, lingua, moribus, legibuſque diverſis.

Litteræ in multis locis cultæ inter homines minus ſciendi avidos quam docendi. Plura quam legerint ſcribunt: & ſuam famam ex voluminum quæ edunt numero aut magnitudine æſtimant.

Vis mentium ut opaca, ita ad æternitatem laborum eſt robuſta, ut cæteri melius quidem ſcire, illi vero plura poſſint. Ex Optimatibus multi, qui ſuis opibus moribuſque contenti, unam Germaniam aut vide-

viderunt, aut mirantur, licet judicio ſuo graviſſimæ prudentiæ conſcii, humanitatem noſtri ſeculi parum habent.

Verba illis ſimplicitatis antiquæ, neque ſcientiarum vis hodiernæ ſapientiæ coloribus cincta. Peregrinandi gens avida, & exterorum morum, dum ſe receperit domum, aut ſimulatrix aut retinens. In eorum ſedibus inoleſcere peregrinos aut ad dignitates pervenire, inſuetum: & penè contumelioſum apud illos nomen eſt, quo externos appellant.

His moribus oneratam Germaniam ſuæ dotes & magnitudo virilium virtutum abſolvit. Ignota ibi perfidia, etiam in venali fortitudine ſtipendia merentium. Ne ingenium quidem fraudis aut odia ſub amicitiæ titulis latent: & omnino ingentia ſcelera verecundi populi ſimplicitas ignorat. Parca & in furtorum ſuorum tenebris merſa libido: non, ut alibi terrarum, palam inter titulos atque ludos exultantis juventutis. Nam & prope ad muliebris pudicitiæ ſimilitudinem viri quoque hanc peſtem aſpernantur. Prudentia autem ut non illic ſubtilia ingenia paſſim habet, quorum artificio deducatur in confinium doli: ita veris maturiſque judiciis inſidet, quæ & facile caveant ſuis rebus & alienos errores deſpiciant.

Neque deſunt altiſſimæ mentes, in quibus patriam gravitatem vividi & excitati acuminis felicitas temperat; Præcipue ſi validum ingenium diu peregrinis artibus moribuſque miſcuerint. Gens armis egregia, & quæ pacem ferre poſſit. Tarde & cunctantibus conſiliis ad tumultus concitantur: ſed excitos longa tempeſtas, & hominibus digna, exercet. Populus æris ferrique tractandi peritia, & per mille artificia ducendi, inſignis eſt. Typographiæ inventum, pulveriſque nitrati, illis ingeniis Orbis debet, ambiguo prorſus beneficio, & quo tam pernicies mortalium, quam utilitas, ſeſe humanis rebus ulterius inſinuavit. Candidi animi, virtutes aliorum, factaque, aut inventa, maxime abſentium, non maligno & timido livore delibant, ſed ſinceris

laudibus ac propemodum immodicis attollunt.

Sed nihil in ea gente magnificentius, quam quod nomen ſummi Imperii Aquilamque ſibi habet: tanquam Romam Germania vicerit; & provinciarum ultima, quæ Italico jugo acceſſit, jam ſit ſola in qua nomen atque reliquiæ fortunæ Romanæ acquieverint. Tanti nominis ſancta Majeſtas, nulla ſociorum Principum æmulatione corrumpitur, Regeſque, quanquam viribus ſæpe majores, ſponte Imperatorio culmini concedunt. Olim quoque illi ſummæ appellationis faſtigio inerant dignæ vires, quæ paulatim emarcuerunt velut fatali ſenectute. Quippe domeſticis bellis, tum nimia Optimatum potentia, denique quod non naſcendi ſorte, ſed per ſuffragia defertur hæc dignitas, datus ad terram Imperii vigor venerabile ſpecimen in hæc ſecula magis cæterorum pietate quam ſua fortitudine ſervavit. Inter cæteras hanc præcipue excidentium virium cauſam invenias, quod ipſi Optimates nimiis patrimonis, tum Imperatorum beneficio aucti, commiſſas ſibi quondam Provincias tandem in Principatus mutavere, & ne non aliquid ſupra Imperatorem eſſent (qui non juri ſuccedendi, ſed ſuffragiis, fortunam ſuam debet) etiam ſuæ hæreditatis fortuna in ſobolem tranſeunte. Hoc modo gentium & populorum mentes, quas vis quædam ingenita ad ſuorum Principum cultum advertit, antea in unius Imperatoris reverentiam intentæ, ad iſtos vicarios, & mox dominos, acceſſerunt: propiori ſcilicet vel periculo, vel utilitate. Ita cœpta, inſitaque deinde, Purpuratorum potentia, totam Imperii molem exhauſit; Primumque quod è Gallia ſupererat, mox ipſa Italia, fons nempe imperii, tum validiſſimæ Germaniæ partes, veluti de ſuo corpore exciſæ, in diverſos animos, ipſa dominantium varietate numeroque, abierunt. Galliæ, Britanniæque, id eſt veriſſimis regnis, longe alia ratione proviſum; exterminati Numinis conſilio, regnantumque induſtria, Optimates quorum ſuſpectæ vires erant. Nam quis porro regibus locus, ſi Neuſtriam, Armoricos, Aquitaniam,

niam, Æduos, Arvernos, Pictones, Provinciam, atque Campaniam, ſui ut quondam Reguli, Ducum titulis, Comitumve, obtinerent, viribus ſuis tuti, & veluti precario obſequio Regem minorem tantum non deſpicientes? In Britannia autem formidabiles Ducum opes, Comiteſque Palatini, regio prope jure, factionibus & clientelis graves, quibus regnum cladibus miſcuerunt? quam ſæpe in Reges atroci conjuratione certarunt? Nulla hodie certior Regni ſalus, quam quod eorum potentia, ſtirpeſque depreſſæ, regni nervos in unum contulerunt.

Hanc igitur deſcripti Imperii cladem antevertere Imperatores debuere, cum ſe primum immodice Optimates efferrent. Nunc autem inveteratis rebus, adeoque compoſito Imperio, ut ex his ipſis Proceribus potiſſimum conſtet, velle iiſdem potentiam extorquere, intempeſtivum ac inane facinus eſſet, tot vindicibus ejuſmodi dignitatum in communis decoris ſecuritatem coituris: maxime cum tam jure hodie ſuis Provinciis potiantur, quam Imperator ſummæ rerum præfectus eſt. Conſenſu videlicet eorum qui potentiam tradidere; tum poſſeſſione, ac tempore, quo omnia Imperia, plerumque ab initio aut violenta, aut invalida, legitima eſſe cœperunt.

Sed quod expiranti Imperio malorum ſummum fuit, imitatæ Procerum morem plurimæ urbes, ſe quoque velut in ſingulares reſpublicas collegerunt. Leges ſibi dixere, certoſque magiſtratus; &, ne dubites ab antiquo receſſiſſe officio, ſibi nomen libertatis in iſta ſeceſſione fecerunt; mutuis quoque inter ſe fœderibus ad auxilia, & aſſerendum jus repentinæ majeſtatis. Sic illa regio quæ ſub uno ſpiritu, uno quoque Rectore, par toti Europæ eſſe poſſit, viris, urbibuſque inclytis, & digna in quam Romanæ fortunæ ſpecies tranſierit, jam vix agrum urbemve inveniat, quam ſuo Imperatori pleno jure cum Imperio tradat. Neque enim aut Reſpublicæ, aut Dynaſtæ, in ſuis arcibus Imperatoris præſidia regnare patiantur; neque inveniat tam anguſta ap-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

pellatione dignatus, in tot oppidis, ubi cum civium venia habitet. Hoc dulci publicoque errore, ſuæ patriæ majeſtatem exarmarunt. Neque enim Septemviri, quibus nominandi Imperatoris patrio more conceſſum jus, alium quam ingentis potentiæ virum, & qui vel opulentis ditionibus, vel purpura etiam ſceptriſque emineat, Cæſarem dicere debent. Sola virtus atque nobilitas hæc ſuffragia ferre non poſſunt. Vbi enim conſideret Imperator, niſi jam illi antea extra Imperium ſedes; ubi Regia, quæ tantæ majeſtatis titulos excipiat? Ægre alicubi habitare paterentur, quem ut plurimum amant abſentem venerari. Quod ſi fortiſſimæ gentis fatum delecto Principi totam provinciam regio more habendam permitteret, tunc indomitis viribus de ſuo corpore inveniret illi ſceptro idoneos, unamque in comitiis virtutem reſpicere cogeretur.

Igitur Imperatori in omnes eſt, ſed certa & caſtigata, potentia. In civilibus litibus ad eum ut plurimum provocatur. Capitalia judicia Dynaſtæ, atque Reſpublicæ, ſæpe ſuo jure exercent. Is comitia Imperii cogere, bella indicere, de ſummis inter ipſos Dynaſtas controverſiis judicare. Ingruentibus bellis milites & pecuniam imperat: ſi imperare putes, quod non aliter quam aſſenſu civium tollit.

Principes, ut in ingenti regione, permulti. Sed diviſæ inter agnatos ſingularum familiarum opes ingentium titulorum magnitudinem ſæpe non æquant: quippe haud multo ſecus Provincias atque Dynaſtias quam privatæ ſortis hæreditatem dividunt. Eo modo Saxoniæ Principatum forte plures hoc ſeculo fratres inter ſe ſpargebant: & quoniam res ardua erat, legum & conſuetudinum periti his advocantibus advenere. quibus in conclavi ſedentibus cum litigantes fratres adeſſent, emotæ mentis vir, ſed innoxia jucundaque inſania conſuetus delectare audientes, in id ſecretum perrupit. quem grandior natu ex Saxonicis fratribus intuens, (nam is illius aulæ cibiſque aſſueverat) Vis autem & tu, inquit, ſententiam dicere de herciſcundæ familiæ rebus? At ille; Et quid-

ni,

ni, inquit, velim? Expectaverant omnes ab amente ridiculi leporis venuſtatem. Igitur rogare perſeverant, ne in tanta re ſuum conſilium deeſſe pateretur. Sed ipſe negabat, niſi veſtis qualem Iuriſperiti induebant ſibi daretur, tantæ conſultationi miſceri; cum illa ſe ſapientiam eſſe ſumpturum. Hilarior genius omnes invaſerat: Adeo ut ipſius quoque herus, non ſine maximo riſu, juberet, de penu ſua produci ſuffultam pellibus togam, injicique cupienti. Quam ut ille curioſe aptavit, bis terque per triclinium ſpatiatus, rogare dominum cœpit, ecquid ſe illa veſtis deceret? Egregie, inquit; ſed ſupereſt ut his rebus, quæ inter nos agitantur, tua ſapientia modum imponat. Ille brevem in ſe moram eſſe reſpondit, in proximum conclave pauliſper abiturum: illic ſe melioris ſapientiæ ſpiritus ad conſilium arceſſere velle. Cum eo ſeceſſiſſet, adduxit repente oſtium, ne quis arbiter prudenti nequitiæ interveniret; exuitque illam togam, & gladiolo, quo erat accinctus, ab humeris ad fimbriam in longas & exiles partes exſecuit. Ita laceram cum ſibi iterum injeciſſet, reſerat fores, pervenitque ad dominum, & intueri rurſus jubet quam ornatus incederet. Iracundia arcuit riſum, quia precioſa erat veſtis quæ ita in partes perierat, &, O te vecordem, inquit, flagelliſque ſcindendum! nihil vero timuiſti dominicæ veſti furioſas manus afferre? Neque ille conterritus, Ridiculum, inquit, cum vos multo perículoſius inſaniatis, tam graviter mihi iraſci. Hæc eſt veſtræ fortunæ imago quam indui, multoque ſtolidius Saxonicum principatum perditis quam ego hanc togam. Incolumis me decebat, rideriſque diſcerptam. Ita Saxonia integro corpore viget, armis & opibus gravis: cum eam per partes laceraveritis, nemo priſtinam dignitatem agnoverit.

Germanorum Principum divitiæ, præter aliquot vectigalia, aut tributa, plerumque ex gregibus armentiſque ſunt: agri quoque fœcunditate, quem ut maxime ſpontanea nec redempta ruſticorum opera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

exercent. Hoc modo ſuas opes, & annuæ pecuniæ numerum, non poſſunt definire, cum ſit ex mutabili annonæ precio æſtimanda. Nobilitati magna & ſuperſtitioſa ſui generis cura eſt; & maculari veterum ſanguinem putant, ſi ad novam imparem v familiam matrimonii conſortio acceſſerit: nec in multas ſtirpes hæc nota eluitur. Quippe, ad Patricii generis ſyncerum documentum, in utraque parentum ſerie octo ex majoribus numerant, in quibus hæc inæqualis conjugii labes non hæſerit. In conferendis ſermonibus unicuique hominum ſorti deſtinatos titulos & loquendi normam habent. Ea negligere, aut incurioſe confundere, magna religio eſt. Nec ulla gens tot conceptis formulis agit; etiam eorum memoriam fallentibus, quos à puero illa ars & tot diſcriminum ſuperſtitio exercet.

In illius Belgii parte, quam ſuo nomine Germania invaſit, ſunt fere illæ provinciæ, quæ ſub Burgundica olim ſtirpe unum corpus bello, nuptiis, ſucceſſione fecerunt: mox ad Hiſpanum conjugii fœdere delatæ, & ſummum illius gentis robur, ſi tam pati abſentis Principis cruda imperia, quam præſenti parere, potuiſſent. Sed ex his populis multi durius hac ætate ſe habitos queſti, reſciſſis concordiæ vinculis, quibus cum Principe, ac inter ſe, tenebantur, acerrima tempeſtate, & ad Europæ terrorem idonea, inhorruerunt. Per hos motus pars ſibi libertatem armis fecit, & cæteri, ſive domiti bello, ſive antiquum dominorum nomen reveriti, in Principis fide manſerunt. Qui Hiſpanorum Imperium aſpernati in Rempublicam ſeceſſere, ii maxime ad Oceanum colunt, ad exteros populos nomen à præcipua inter illos Batavorum gente ſortiti. Neceſſaria poſt defectionem audacia, rem nauticam curavere. Inde robur, atque opes, omnia littora ſcrutantibus, & per hos infeſtum Hiſpaniæ mare. Statimque ducta oppida, & ex quotidianis prædis divitiæ. Acceſſere ex Gallia, Angliaque, auxilia, in mutuam tam eorum qui juvabantur utilitatem, quam illorum qui juvabant. Alii ſub Hiſpaniæ ſceptro poſiti, nomen

quoque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

quoque à Provinciarum una duxere, & per Orbem Flandrorum appellatione cenſentur. Diſtinctis in hæc duo imperia populis, idem tamen genius, iidem mores manent. Candida quidem, ſed veluti cœli vitio depreſſa ingenia, quæ etiam gravius bibendi intemperie ſtipant, ſive hanc ſitim fortuna terrarum, & ex majoris Germaniæ vicinia velut ſpiritus, ſive mos educandæ infantiæ accendit. Quippe adhuc ab ubere pendentibus, quo paulatim lactis deſiderium minuant, lagunculas ad ſimilitudinem uberis effictas, & hordeaceo potu plenas, tradunt in manu. Tum rudis & incurioſa ætas ſubinde ad os referens tarde meantem potum, ſugendi ſimilitudine capitur, tum etiam innocentis ocii faſtidium levat. Nec utilitate res caret, ſi ex primis incrementis rem æſtimes. Quippe valida membra, ſuccoque lætiſſimo ad venuſtatem florentia, ita inſtitutam infantiam decorant. Sed aſſidua bibendi ratio, ipſo uſu in perpetuam voluptatem tranſiens, ſubinde palati aviditatem ſolicitat, ſemper utique poſt hunc morem aut natantem aut arentem. Accedit illius potus conditio, non ad diluti vini conſuetudinem ſitim ſatians; ſed craſſo liquore identidem faucibus relinquens quod ſuccedente potu diluendum ſit. Illa tamen perpotandi dulcedine (quod mireris) in ſegniciem non merguntur obrutæ mentes: Sed ultra cæterarum gentium ſedulitatem, mercaturæ, artificiis incumbunt. Aſſuefactis ſcilicet robuſtiſque corporibus, illi vitio pares ſunt, & hauſtas inter convivia nebulas mirabili felicitate exolvunt; adeo ut in multam noctem producta temulentia poſtero mane ad negotia vacaturis pigritiam non imponat.

Nulli ad vilium artium induſtriam meliores. Ocium pluſquam Attica ſeveritate multaverunt. Pueri in tirocinia diſtributi, publico ſi neceſſe eſt ſumptu: virgines ad filum lanamque eruditæ: omnem ætatem idoneus ſudor exercet, & à puero familiaris labor ignotam ſegnitiem, vel ipſa conſuetudine, neſcit amare. Tam frugali diſciplina, artificiorum vis ingens opulentiam illuſtrat civitatum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

paucique in mendicitatis veterno acquieſcunt. Ingenium populi neque capax neque patiens fraudum. Ea fide qua ſunt digni facile alios æſtimant, ſed decepta ſimplicitas intractabili odio perfidiam lædentium fugit. Inter hos eximiæ quædam mentes omni ſeculo ſuſtinuerunt dignitatem literarum, aut ad Principum, rerumve publicarum ſecreta admiſſi, commiſſas res digna ſolertia curavere. Nimirum ut in regionibus, ubi vulgo, & velut ipſo natalium munere, acria aut lepida ingenia exurgunt, pauci ex ſuæ mediocritatis tenore vel curant vel poſſunt excedere: ita humilioris veluti fati gentes, & plus antiqua bonitate, quam per vanam ſubtilitatis culturam ornatæ, interdum ingeniis ſunt inſignes, quæ propius ad cœlum accedant, quam ad terram erant nata.

Batavorum Optimates, ad Reipublicæ genium, quam ipſi fecere, animos quoque & mores velut in vulgus deduxerunt; ſive facilitate naturæ, & in eam ſortem nati quam res ſuæ hodie habent, ſive callida, & ad tenendum populum apta imagine; prompti quoque ad mutuæ ſervitutis imperia, niſi cum juſſi imperare. At Proceres Hiſpanicæ ditionis, plus ſcilicet ſtimulis aularum exercentur, & Belgicos animos imperantis populi moribus miſcent. Hinc veluti gemina illis indoles, variatumque, ac penè diviſum, per diverſiſſimos affectus ingenium. Sed inter cæteras cupiditates præcipua honorum libido eſt. Titulos, ac nomina per adulantium aſtus inventa ad diſcrimen dignitatum, anxie ambiunt ac tuentur. Neque ulla re magis tibi eorum animos conciliaveris, quam cum arte & honore compellando. Blandientibus faciles, largique honorum, dum majores expectant. Ita callidæ laudationis fraudem vera ſimplicique gratia remunerantur, niſi quod inanibus cauſis ad amandum concitatos ſæpe idem impetus mutat, vana forſitan ſuſpicione contemptus, uſque ad odium quoque averſos.

Vulgus in illis utrimque Provinciis ſpeciem li-

bertatis

bertatis & vana paritatis indicia plus ipſa libertate æſtimat. Et hinc artes, quibus facile capi poſſit: Non dedignari ruſticos jocos, per viam annuere comeſſantibus; &, cum multum emineas, ipſis tamen, nihil auferente nec multum duratura humilitate, miſceri. Guilielmus Auriacus, ſummorum conſiliorum vir, plus hac arte quam ulla acie Ibericas opes afflixit. Agreſtes Batavorum pleraque oppida ad Oceanum incolebant; haud dubie deficientis ab Hiſpano Belgii ſummum robur, & utriuſque ſolis divitias fatigaturum. nam urbes natura ſituque impeditæ, non operoſo munimento poterant ad inexpugnabile robur educi. Sub prima igitur defectionis initia, Guilielmus popularitatis novitate animos omnium in ſe convertit, reputantes quanto meliori conditione quam ſub ipſo Rege viverent, ſub auſpiciis ducis, ſibi faſces & imperium debentis. Quippe ab aratro aut navigio inculti, adibant nec majeſtate nec ſatellitio gravem. Ipſe altiſſima calliditate gaudebat, non ſe per invidioſa nomina ab obviis objectiſque, ſed & Guilielmum interdum appellari; gnaruſque quo potiſſimum modo ſuæ gentis affectus impellerentur, nullam ſalutantium vilitatem alto aut incurioſo ſupercilio obibat. Excepta vox in adulationem caſtigantium humanitatem ſuam; hominem bene emi, qui ſalutatione conſtaret.

CAPUT VI.

Italia, & Italorum indoles.

ITaliam inter exiguas olim aquas quæ Rubiconem faciunt æſtimatam, nunc Alpium clauſtra propius ad naturæ mentem definiunt. Tellus multum ſuis bonis, ſed amplius propitiæ famæ debens, olim Græcorum coloniis ad Orientem celebrata; tum magnitudine Imperii, quo illuſtrius nulla ætas aſpexit, & ſuorum ingeniis culta; nunc etiam, poſt exciſos Romanæ magnitudinis nervos, adhuc multis gentibus manet omnis vitæ & inſtitutionis exemplum. Ibi lævigari juventutem, ibi humanitatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

velut ludum aperire, noſtri homines arbitrantur. Ipſa nomina urbium, locorumque, tot hiſtoriis fabuliſque vulgata, ad ſtuporem imperitorum valent, ſemperque aliis ſyncerius quam ſibi credentium. Hoc mortalium favore, & Italiæ mala teguntur, & bona ſpecioſiora ſunt. Nec dubium quin aliquot locis amœna ſit ſupra cæterarum regionum felicitatem; qua Benacus maſculis undis per montium clauſtra ludit, qua Avernus, Puteoli, Cumæ, laſciviunt. Etiam quicquid Gallico nomini Longobardi eripuerunt, ferme æquis & irriguis agris, pulchritudinem ſuam habet. Sed ſi totius Italiæ fortuna cum vicina conferatur Germania, Galliaque, & ad Septentriones pertinente Britannia, tunc fortaſſe & erubeſcemus, quod prævaricatione noſtra, qui tantam illius famam ultro alimus, dotes premat noſtrarum regionum non inferiores.

Tellus frequentia montium aſpera, aut nimio & maxime ſterili æſtu torrens. Solum in pleriſque locis aret, & qua ſegetes patitur, frequens rubiginis tabes crudas fruges corrumpit, aut incuſſa turbinibus grando. Ne quidem paſcuorum magna vis, improbo vellere ciboque pejore. Et vix unquam ubertas Italiæ ſuis alumnis per triennii continuam felicitatem ſatisfecit; multo minus ſuffectura, niſi frugalitas, cœlique conditio multum cibum aſpernantis, parca & ſobria convivia temperaret. Variorum generum arbores, quæ ſub noſtrorum ſyderum manſuetudine largo proventu ſe onerant, ibi nimio Sole conſumptæ, invalidos & vix utiles fructus edunt. Malis autem aureis, puniciſque, præfervida regio, & diverſa ficuum ſtirpe, ad ſuorum æſtuum levamen abundat: quæ nec neceſſaria ad humanos uſus ſunt, & per Orbem circumlata, plus noſtris deliciis quam precio ſuo merent. Nam olivas, quanquam ibi inter tria maxima humani generis commoda (cum ſegete vinoque) numeratas, maxime ex ſuarum regionum conditione æſtimant, in quibus paſcuorum vitio ſiccæ boves, exilia ubera, aut olida, mulgentibus tradunt. Carnes, ſi pauciſſimas excipias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

pias animalium ſub ſole pervicacius durantium, à noſtrarum menſarum deliciis pene in alios ſapores degenerant.

Vt jam illa Paraſitorum gula, Græcas Romanaſque comœdias piſcium commendatione implens, pro illarum ſedium ſorte non parum videatur ſapuiſſe.

Vrbes eximiæ, amœnis, ut plurimum, locis conditæ. Domus non è fragili materia, hæ præſertim quas Palatia appellant, plus interdum ſua mole ſpectabiles quam ad habitantium uſum aptatæ. Vario marmore, ac interdum auro nitent: faſtigia ingenti opere in altum producuntur. Exeſæ ſtatuæ precioſis locantur umbonibus, haud raro ſolo vendentium mendacio debentes quod tam ambitioſe emineant. Qua vero parietes laxantur in feneſtras, non par reliquo artificio ædibus decor eſt. Nam plerumque aut carbaſi vile textum, aut inunctæ oleo chartæ id ſpacium amplectuntur quod recipiendo lumini deſtinant; quæ nec in publicum decent, & eorum oculos qui ſunt in ædibus, intra triclinii aut porticus fores, tanquam in cuſtodia, coërcent: longe à Britanniæ aut Galliæ cultu, quo muri ad feneſtras aperti vitro junguntur, libero ad exteriora conſpectu, lætaque trepidantis, ut ſolet, ſplendoris imagine. Templa autem (nam in tantæ famæ parte ſunt) nec totam advenarum expectationem implebunt. In imaginibus, ſigniſque, ſummus decor. Nihil aris formoſius. Purpuram, ſericumque, inter gemmas, & metalla, pro vilioribus ornamentis numerant. Solum omnis artificii pavimentis effulgens diverſo marmore miſcetur, quod per idoneos colores vel imaginem florum reddit, vel in volucrum pecudumque ſpeciem conjungitur. Columnæ etiam ex marmore, ingentes, & penè ad illius lapidis vilitatem. Sed tam opulenta pulchritudo non ad ultimum venuſtatis pervenit, faſtigiis ſcilicet plerumque non editis, & nunquam libero ſole in obſcuras ſedes admiſſo. Feneſtræ multo ferro, & ipſa picturarum denſitate inumbrantur: ſi quam Ædem vel fores opportunæ,

portunæ, vel viciniæ libertas illuſtrat, etiam appoſitis velis, pariete interjecto, tanti ſyderis munus repudiant. Adeo religionis ſenſum putant triſtitia noctis elatum, & per lucis jucunditatem expirare. Quicquid vero peregrini de publicis illis operibus credant, certe privatas hoſpitiorum ſordes, ac plurimum egeſtatem, non ſine triſti ſenſu & mirantur & oderunt. Quippe in diverſoria delatos, jejunæ ſqualenteſque epulæ inter aviditatem & faſtidium dividunt. Tum tricliniorum ſitus; tum culicum, cimicumque omni genere infeſta cubilia. Acer inde diverſitor, & inclementis hoſpitii gravis merces.

Sed alia illi regioni blandimenta fortuna invenit quibus adventantium ſtudia caperentur. Nam aut publicus error, aut propitium Italiæ fatum, ex omni Europa ibi juventutem propellit, mutuo in tanta frequentia ſolatio, quod cum ipſi ſibi debeant, huic tamen imputant terræ. Sive igitur tuæ gentis homines amas, ibi frequentiam invenies; ſive te aliorum delectabit conſortium, in tam numeroſis diverſarum regionum cœtibus erit quoque quod deligas: præcipue quodam animorum commercio peregrinos alligante, ut interdum ad amicitiam plus valeat hoſpites ſimul eſſe, quam cives. Ita ex omnibus provinciis in unum corpus tranſeunt, ibique communem, & extemporaneam patriam videntur conſtituiſſe. Præterea, qui in Italiam pergunt, juvenes, ac plerumque opulenti, dum aut oppida mutant, aut præcipua incolunt, dum omnia ad videndi audiendique voluptatem ſollicitant, annos elapſæ pueritiæ venturæque prudentiæ medios permittunt incurioſæ remiſſioni: maxime cum à patria ſemotis non occurrat domeſticorum negociorum facies, & hæc ætas à gravioribus curis ſeipſa ſubducat. Accedunt oblectamenta juventutis, ars equeſtris, Cithara, ſpectacula, artifices ad Comœdiam nati, ſed vix cothurno pares. Reverſis deinde in Patriam, & negocii (ut opus eſt) plenis, quid mirum ſuavi recordatione redire mitiſſimi temporis ludum, percuſſoque animo in elapſæ nec rediturae oblectationis memoria,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ria, locum quoque tantæ felicitatis conſcium gratum eſſe ?

Cæterum magni caſus, & regio toties in exitium ſui dives, illos primos, & quos ex veteribus dicimus mores, de Italicis gentibus ut plurimum excuſſit. Animus tamen omnium rerum capax. Neque pingui impetu, & tantum ad naturæ imperium, ſed erudite, & cum artificio, virtutes, aut vitia ſequuntur. Humanitatis effuſa promiſſio ab iis omni corporis geſtu ſancitur: verba exactæ urbanitatis, & cum volunt ad perſuadendum aptiſſima. Etiam prolixe benevolentiæ indulgent. &, ubi vere amant, omnia diſcrimina habent infra tam humani fœderis ſanctitatem. Si quos autem oderunt (ſive ſponte averſi, ſive ſe laceſſitos exiſtiment) ideo periculi plenior res eſt, quia hanc animi ægritudinem plerumque tegentes, alte interim æmulationis aut offenſæ memoriam recondunt. Læſi interdum ad obſequium deſcendunt, ut inter amicitiæ jura tutiori fraude graſſentur. Etiam ætatem odia hæc ferunt; Ac quod noxioſiſſimum putes, nonnunquam animus tam facilis eſt ad vulnus, quam pertinax ad cicatricem. Mentes intra triſtiorem prudentiam caſtigatæ vix ſuſtinent jocos; nec quid temere, & abſque conſilio, vel dicere aſſueti vel facere, ex ſuo quoque more alios æſtimant: nutus omnium, oculos, verba, in argumenta animi ſuperflua ſubtilitate ducentes. Ita perpetuis ſuſpicionibus, atque curis, ſui æſtus pœnas luunt. Sed & ipſa nimiæ calliditatis opinio eſt ingrata, cum vix in ſimplicem, nec ſuſpectam familiaritatem deſcendentes, ſemper ſtare in ſpecula credantur, quid cæteri agant arbitraturi. Venena, damnatamque libidinem, ideo omiſerim, quod non Italiæ propria vitia, ſed in totum Orientem criminatio, ad meridiem quoque deflectens, uni genti præcipue imputari jure nō poſſit. Maxime cum hæc ſcelera tenebris fraudiq; mandata, & negari facilius à conſciis poſſint, & ab æmulis fingi. Ingens autem & publica crudelitatis opinio eſt, qua illic feruntur odia inter ſe inimici exercere, prædoneſque graſſari. Ita affectus

diſpen-

diſpenſante natura, ut, in quibus regionibus major paſſim humanitatis ſpecies cernitur, ibi prædonibus ſit trucior animus, inimicitiarum quoque & ultionis ingenium magis in barbaros ritus degeneret. Nam Italia ultro prodigens obſequii cultuſque promiſſa, quod eſt ad odiorum immanitatem aut latronum, in extremum ſævitiæ abiit. Galli non pari humilitate verborum, geſtuumque, amicitiam colentes, multum quoque de crudelitate remiſerunt. Neque enim tam facile adducuntur, ut impiis cædibus naturæ jus violent; ſaltemque mortem ſuppliciorum maximum putant, non pœnarum optabilem metam, & ad quam debeant inimicis per tormenta gradus eſſe. Demum Anglia à Gallicæ humanitatis pompa recedens, etiam multo magis ab illa crudelitatis barbarie divertit. Nam & prædones ſpoliis contenti ſunt, & omnino inſolens facinus adimere vitam: oblongas perticas, ferroque præfixas, cervicibus euntium illidunt, ut, animo per ſubitum & brevem liquente torporem, nec illi ſuas res defendere poſſint, nec ipſi ad cædis nefas adigi, qua mutuæ rixæ frequenter funeſtæ ſunt.

Italiam autem, quanquam totam Alpes & maria in ſe collegerint, unius quoque linguæ ſocietate cognatam, tamen diverſus multiplexque ſpiritus in varios mores egit. Sæpe enim, & per partes, à diverſis gentibus victa, non unius animi incolas admiſit, quos indoli ſuæ miſcens, ab iis viciſſim externi genii fatis imbuta eſt. Acceſſit ad formanda ingenia regiminis modus, in quod ſe unaquæque pars poſt tot cladium mutationem compoſuit.

Roma multo variatum gentium impetu jam olim de ſuæ magnitudinis ac opulentiæ faſtigio dejecta eſt, tanquam Orbis ſua ſpolia inde repoſceret. Neque unquam mutatio jus ſuum in hominum animos majore prodigio exercuit, quam cum illud Imperium, ingenti ſpiritu Romanæ indolis erectum, humilitate & ſocordia afflixit. Nunc ipſa Vrbs ſub Pontificum Iure, cum non modica Latii Vmbriæque regione, viciniſque aliquot populis, aptos quo-

que

que tali imperio animos induit, ſcriptis quippe, terroreque, & veneratione cœleſtium rerum, toto Orbe ſui Principis Majeſtatem, plusquam armis & majorum fortitudine, aſſerens. Sub Regibus autem illud omne conceſſit, quod à Piceno, ſinuque Formiano, Adriaticæ & Tyrrhenæ undæ cingunt, in ingens Ionii maris latus extrema cornua Italiæ effundentes: Sedem nomenque Imperio Neapolis dedit. Non alibi in Italiæ finibus majoribus armis nobilium virorum impetus, ac propemodum faſtus, attollitur: Equorum armorumque ſtudioſi ſunt; faciles ad ſtimulos gloriæ, & in omnis magnificentiæ cultus intenti.

In alia Italiæ ora, qua influenti Adriatico primæ terræ intercedunt, urbem Veneti condidere, cum oppidis exuti, in illa vaſtitate quam Attila Italiæ fecit, ſuis ſe paludibus tegerent. In ea civitate quanquam toti nobilitati gerendæ reipublicæ jus eſt, tamen ſummum Imperium penes paucos ex ſenioribus manet, ſeverum quidem illud atque ſollicitum, ut neceſſe eſt, in tanta vicinorum potentia, civiumque deinde opibus, niſi cohibeantur, ad ambitum vitio divitiarum ſpectaturis. Sic illa diſciplina domitos animos, per aulicorum ſtudiorum venuſtatem non deducit; ac ne quidem illis voluptatibus decorique aſſuefacit, qui Patricias ſtirpes alibi tenet: ut eſt rei equeſtris, armorumque diſciplina, aptæ quoque elegantiæ, & urbanitatis, pro ſeculi more, peritia. Plus denique publice ſapere, quam privatim, edocentur, niſi quod in procurando patrimonio eximiam ſedulitatem habent. Aliæ prætereа urbes olim ſe compoſuerant per varia Italiæ littora in Reipublicæ auſpicium, quas fortunæ vis erepta claritate Imperii, quod per externa maria quæſierant, in Regum Principumque clientelam coegit. Iam in iis mixti animi, ſemperque pendentes ſunt, inter glorioſæ libertatis cupiditatem, cujus adhuc imaginem vident, & Principum, ad quorum patrocinium confugere, neceſſariam ſimul gravemque potentiam.

Inſubres.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Inſubres autem, corporibus animiſque ſpeciem genium Galliæ Italiæque miſcuerunt, vultu men briſque penè compoſitis ad Gallorum venuſtaten quam deinde Italicis dotibus implent. Sed & utri que ut virtutes, ita vitia exceperunt. Cæteræ in It lia regiones Principes ſuos habent, modicis plerun que imperiis, ideoque majori calliditate, ut ſunt ingenti pelago ſcaphæ, adgubernandis: cumque angustis Provinciis niſi per immenſa vectigal ſufficere opes non poſſint majeſtati dominantis; ſ lubri conſuetudine illæ gentes aſſueſcunt & opes in venire, & pro imperio repoſcentibus non negare.

Nihil autem eſt tam arduum ſedulitati humana ad quod Italici acuminis Præſtantia non tollatur Ab ultima etiam ſorte vulgi non paucos quotidie i nomen atque opes felix induſtria producit. Nullur curarum genus quod divitias promittat, aut, ſi opu eſt, humilitatis ſpecimen aſpernantur: longi quoqu laboris ſpeique patientes. Quorum alterum faſtu Hiſpaniæ, alterum ſubita atque præceps vis Gallo rum non toleret. Altæ, & ad Rerumpublicarun gubernationem validæ mentes, ad omnem fortu nam idoneæ, frugi homines, intentique ad futura.

Latine ſcribere inter illos haud pauci, non uti que loqui norunt. Linguam quoque, qua vulgo utuntur, quanquam nihil eſt aliud quam cum cor rupta Latinitate barbarorum mixtura verborum, quantum poſſunt, ab originis ſuæ veſtigiis loquen do ſcribendoque avertunt; adeo ut in fauces revo cent verba, quo aſperitas ſoni, vocumque contractio (quæ vix totæ ad aures perveniunt) nihil Latinæ cognationis videatur habere. Quo more Hiſpania jam & ipſam ſuam linguam infecit, ita demer gens ſimplicitatem vocum, ut confuſa, & ſum mo pectore coacta aſperitas deleat multarum lite rarum ſuavitatem. Tamen amœnitas ſtudiorum in Italia non exigua, & maxime eæ partes ad quas vi vax Naturæ lepiditas invitat. Teſtis gentilitii car minis pulchra, & ad vicinorum invidiam gravis ubertas, quæ nomina Poëtarum, tot amorum igni

bus

ous ad ſupplicii celebritatem fictis ardentia, ſacravit. Nec enim intereſt, ſua, an antiquorum lingua locuti int, cum ſit ejuſdem virtutis impetus, qui tene-um & opulentum ingenium in popularem, quique n veterem facundiam, laxat. Nam & Græci quæ ntelligeret populus ſcribebant; & Romani Græcos nimos, & Atticæ eloquentiæ efficax robur, ad ſui ulgi aures accommodaverunt. Iam quid de Italicis iſtoriæ ſcriptoribus dicam? iſtis quidem ſincera rudentia victuris, illis autem tantum nimia elo-quentia & partium favore peccantibus? Sed & ſa-pientia cœleſtis, & humanæ prudentiæ diſciplina, cæteraque omnia quæ in Muſarum tutela ſunt, nun-quam parum illius populi ingeniis debuerunt. Ad extremum non alibi ſanctiorum virtutum exempla, pejorumve facinorum, quam in Italicis animis cer-nas, &, quod quidam de Attica dicebat, nullibi vel atrocior cicuta eſt, vel ſuavius apes exuctis dige-ſtiſque floribus cellas implent.

CAPUT VII.

Hiſpanorum genius, mores.

VLtimum Europæ clauſtrum eſt, in immenſum Oceanum Libyamque tendentibus, Hiſpania; quæ olim à ſitu Heſperia, mox ab oppido Hiſpalia appellata, tandem in hodiernum nomen conceſſit. Ingens tellus, quippe Galliam Afris committens, &, ſi Pyrenæi paterentur, Inſula, antiqua ubertate inſignis, hodie per vaſtas ſolitudines fidem tot hi-ſtoriarum corrumpens. Nudum in pluribus locis ſo-lum & ſterilibus arenis incultum, egens aquæ, non herbarum, non meſſium decore ſpectabile. Sed qua repentibus venis frugum aut vinetorum alimenta ſuggeruntur, mirum eſt quantum natura indulgeat. Illic ubertas eximia, & penè reliquæ plagæ ſterili-tatem penſatura. Monſtrum putes quod alicubi ar-va auctum centies ſemen agricolæ reſtituunt. Fre-quentia oppida non ſunt: ſed nec in iis commeatus, quo hoſpites, Gallico, Britannove, aut Italico ſal-tem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tem more , excipi poſſint. Incolæ autem in priſc
habitus, geniumque majorum , ut maxime durar
Robuſtum hominum genus, laboriſque illius p
tiens, non quo arva coli ſolent , aut artificia pr
curari, ſed qui maxime eſt ad bella idoneus, ut
ferme pervigilium, inedia, ſitis , & omnino ad m
litarem diſciplinam obſequium. Nam in ſuſcep
ſpes pertinax animus, præcipuè virtutis partem cr
dit, malis & periculis non laſſari. Hinc ad Roman
olim partes obſtinata Saguntus , excidio ſuo & m
tuæ cædis fortitudine clara. Tum pro famæ magn
tudine parva Numantia , tot Romanorum prim
ad extremum ſui victrix. Luſitania quoque reper
tinis viribus , & cogi ſolvique facilibus , Viriatu
ſuum ſuccingens ; & omnis Hiſpania , ad Serto
diſciplinam fide & moribus commoda , ipſumq
cum Pompeio Metellum fatigans. Adhuc Barbaro
& in rudia variaque imperia diſſectos, ſuæ fortitud
nis admonere laceſſentes hinc Pœni , inde Roman
quorum ambitum Hiſpania luebat velut in præ
mium alienæ victoriæ conceſſa.

Domitis expulſiſque Carthaginis copiis , libid
& aviditas Romanorum , libertatis quoque cupidi
tas , quam Hiſpani demum ut amiſſa eſt cognove
runt , crudam gentem , & barbaram, ita inconcilia
vit victoribus , ut nunquam in totum pacata , pen
omnibus faſtis Italica arma laſſaret. Ipſe quoqu
Auguſtus , bellum cum Cantabris , non ut leve &
quotidiani momenti, ſuis Legatis mandare ſuſtinuit
Viſum illi par ſuæ felicitati periculum , præſenſque
depugnavit. Necdum Hiſpani tot bellis , tantoqu
ſuo & hoſtium ſanguine, de exteris Imperiis cogita
bant, duntaxat adniſi non ſervire. Tandem jugo aſ-
ſuefactos Gothi , Vandalique , de Romano exeme-
runt imperio: tunc quidem ſibi ipſis , ſed quoniam
in Hiſpaniæ corpus tranſierunt , & Hiſpaniæ quo-
que vincentes. Supervenit deinde ex Mauritania
atrox fulmen , non ipſam modo Hiſpaniam corri-
piens , ſed uno impetu in Galliam tranſiens , Sara-
cenorum viribus in immenſum effuſis. Exacti è

Gallia

allia & viciniore Hiſpania illi Mauri, ultra Bætim
 Iberum conſederunt. Reliquiæ Hiſpaniæ partes
 diverſa & plerumque æmula imperia abiere: do-
ec in primum coalituræ Hiſpaniæ pignus, Iſabella,
uæ fratri in regnum Caſtiliæ ſucceſſerat, Ferdinan-
o Arragonio nupſit, & magnitudine dotis, Arra-
oniam ſemper liberiorem quam ſub iuſto Rege pro-
inciam in meriti jura coercuit: Mox ambo com-
unibus armis domitos Mauros, penè octo jam ſe-
ulis Hiſpaniæ incubantes, ſuæ Africæ reddidere.
ub eorundem auſpiciis Americam aperuit ille Co-
mbus, ad Occaſum poſitæ Indiæ penè author: &
t proſperis undique fatis res Hiſpana emicaret, huic
iam Belgium, aſcito in communionem generis &
mperii Philippo Auſtriaco, acceſſit. Eodem tem-
ore pulſa ex Apulia arma Gallorum, Neapolim
erdinando conceſſere. Mox novis & creſcentibus
ebus, reverentiam, & quandam maturitatem, ad-
idit Carolus V, Imperii titulo auctus, ſtrenueque
Mediolanum ſibi aſſerens. Reſtabat ex omni Hiſpa-
ia, nomine & affectu Luſitania diſpar, Orientis
ommercio gravis, ad quem per immenſa, & infida
Africæ littora magno auſu navigans, victo etiam &
er ſparſas colonias occupato imperabat. Sed hanc
uoque provinciam in ſuæ Hiſpaniæ corpus reſtituit
ebaſtiani Regis caſus, quo amiſſo Luſitani in Phi-
ippi II Hiſpani poteſtatem conceſſere.

Tam ingentibus incrementis non mutati in Hi-
panis quidem mores, ſed magis aliquanto excuſati.
Quippe eorum rebus adhuc humilibus dignus ta-
men hodierna magnitudine tumor fuit, in quem ſuæ
Naturæ ſponte nati ſunt. Et hic illis vitiorum ac
virtutum cauſa eſt. Graves enim animi, & cum
pondere quodam elati, non ſubito impetu effun-
duntur in diverſa: nec vincere magis ſciunt, quam
victoria uti. Ita ad omnia pericula pervicaces, ne
tempore quidem & tædio vincuntur; factamque na-
tura & arte conſtantiam vix de illis locis amoveris
quos ſemel inſederit. Sed verba, quibus ſe ſuoſque
attollunt, ingrata audientibus, fabuliſque ſcriben-
tium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tium traducta, vultus quoque cum hoc grandi ſe
mone conſpirans, & convictus, niſi ſervientibus
domitis animis gravis, ſeveræ majeſtati penè quo
dam odium addit. Vnuſquiſque in acie, ac maxi
phalange, quam ſingulari diſcrimine, melior. Se
vatas parcimonia opes, & ad temperantiam inſtit
tis corporibus ſæpe negatas, in veſtitu conſume
amant, & ſic ad oſtentationem proferre; immer
ſui fiducia, ſed apud timidos aut patientes major
Illis frugalitas eximia, non tantum in ſuæ Hiſpani
æſtu (ubi corpora nimio Sole marcentia cibum p
non videntur) ſed ubicunque ſuorum nummoru
periculo edunt. Modicus panis, nec precioſa herb
rum condimenta, aſſuetis tam rigidæ virtuti pl
rumque ſufficiunt. In alieno autem ſumptu haud f
cile alii ad menſarum hilaritatem meliores. Nul
tunc ſeries opulenti convivii, quam non totam ocu
lis manuque percenſeant. In ultima paupertate ſu
percilium non omittunt. Sutori & egeno, cum ja
fata inſtarent, aderat filius in paternam ſortem na
tus. Is cum rogaſſet ecquid ſibi deceſſurus præcepto
rum relinqueret, jam defecta voce pater, Vt, inquit
memineris in majeſtatem aſſurgere familia tua di
gnam. Miraculo nobis fuit ex Hiſpania mulier, vi
centonibus ſatis tecta, tribuſque qui comitabantu
liberis precarium ſpiritum triſti mendicitate produ
cens. Forte in Gallorum cœtum inciderat: Et ex hi
ſtatim unus ſpectaculo motus, Ego, inquit, ô mu
lier, hoc te onere ex parte levabo: majorem ex tui
liberis (& is forte ad decennium pervenerat) mih
trade: hunc levibus, ſuæque ætati paribus ad ſer-
viendum officiis aſſuefaciam; ubi adoleverit, meo
ſumptu curaque artificii genere quod maxime pro-
baverit imbuetur. Ad hæc mulier; Nec Deus hoc
ſiverit, inquit, ô mi homo, quanquam pauperem me
vides, ut in tantam humilitatem filium damnem:
qui aut tu, aut ego, ſciamus, in quæ fata ſit genitus?
aut quam claris virtutibus ſubſidium patriæ para-
turus? Satius illi, ſi ita fata tulerint, inedia extingui,
quam ad ſervitutem (ſub externo præcipue do-
mino)

ıino) egregiis hominibus indignam accedere.
Fallunt tamen Hiſpani tantorum ſpirituum ſpe-
ie, quales naturæ ſponte, & ſæpe incogitantes, ef-
undunt. Nam plerique illorum parca modicaque
orte contenti, ne ſpem quidem ad majora faſtigia,
t ſupercilio ſuo digna, videntur attollere. Hinc
ideas ad arcium præſidia modico ſtipendio collo-
atos, velut in patriis laribus, inter impares tam
mbitioſis verbis curas, ad ſenectutem pervenire.
Quod utique minus pati Gallorum animi poſſint,
d nova ſubinde omnia erecti; & Italica ſedulitas,
emper illam quæ ventura eſt fortunam obſervans.
In Hiſpania, ſtudia literarum eo cultu non ni-
ent, quem hæc ætas nudis & ſqualentibus Muſis re-
oſuit, cum periiſſe videretur ille eruditionis ſpiritus
ui omnem ſcientiarum partem debet implere. Non
nim Latinæ eloquentiæ ſtudium ibi viget, non ve-
uſtas poëtices, non hiſtoriæ, priſcorumque rituum
tilis & robuſta lepiditas. Veterem ac penè Barba-
am in quærendis ſcientiis rationem obtinent: Phi-
oſophiæ incumbunt, Theologiam amant, non
pernunt Legum & Canonum peritiam. Sed illas
cientias Græca Latinaque eruditione mitigari indi-
nantur: putantque hoc modo fucum addi, quo
irilium literarum lineamenta elangueant. Vir nu-
er non ignobilis in literis famæ, cum ab iis, quibus
bſequium addixerat, juſſus eſſet in Hiſpania divi-
arum rerum ſcientias profiteri, ſtatim hac politio-
is doctrinæ velut infamia eviluit, admotiſque pre-
ibus ſupplex, à ſuæ libertatis dominis impetravit
lias ſedes, & ſuæ humanitatis patientes. Præcipua
d Germaniæ morem ibi eruditionis ſpecies, pro-
ixis voluminibus pauca complecti; ſed & illa ple-
umque ex aliis auctoribus ſupervacuo labore de-
erpta. Et hoc quidem Academiarum malum eſt.
In cæteris urbibus non adeo frequens eſt ſcientiarum
commercium (niſi quod in ſuæ regionis dignitatem
libros patrio ſermone conſcriptos amant haberi;)
Prorſus ut in militaris nominis ambitum videantur
hanc formam ſeverioris in Muſas negligentiæ quæ-
ſiviſſe.

Recon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Reconditæ illis mentes, & ad lenta conſilia idone
Hinc longos cuniculos agere, & veluti obſeſſis in
ſpectos. Arma & pacem ex ſuis temporibus ſapie
tiſſime æſtimare. Opibus animos ſubigere, ab h
invicta arte de fortiſſimis gentibus triumphare. M
xime autem ſolemne eſt, ad parandam reverentian
nomine cœlitum uti, ſpecieque ſacrorum ſubduce
ambitum oculis vulgi. Numini ſuas cupiditates in
putant, &, veluti pro illo depugnantes, ſolertiſſin
ſibi vincunt. Illa veluti præfatione, in omnium r
rum cœpta, tanquam in ſcenam & tragœdiam, i
trant. Ferdinandus, & Iſabella, hunc jam patriu
morem nepotibus tradiderunt. Quippe in hoſtib
ſuis inveniebant publici odii cauſam, adeo ut ſemp
in bellis credi vellent divinæ iracundiæ miniſtran
Cum externarum gentium Principibus acturi, no
ex Optimatibus Ducibuſve Oratorem legebant, ſe
ab alicujus monaſterii ſolitudine extractum. It
præter reciſos legationis ſumptus, fidem quoqu
ejuſmodi feciales & reverentiam negocio faciebant
Equidem digniſſimum laude putem, quod Hiſpan
in magna hominum penuria, vaſtum tamen & di
ſipatum imperium ſuorum civium coloniis aut præ
ſidiis tenent, ſuique ærarii famam opulentiæ Indica
nomine & ingentibus præterea verbis cauta & in
duſtria fraude ſuſtentant. Cæterum in Hiſpanic
gente pompa verborum, geſtuumque, ideo minu
ingrata eſt, quod non aſcititia aut extorta, ſed velu
ti ex Naturæ præcepto intumeſcit, cujus omnis im
petus, etiam in vitia declinans, neſcio quo genio
decet. Sed nec indignos putes illa ſpecie animi in
cothurnos aſſurgentis. Sordes ſaltem palam odere
cultuique corporis amant munditie & patritii ritu
veſtibus indulgere: arma, etiam deficiente penu,
tanquam præcipuum in viro ornamentum, & ſer-
vant, & geſtitant. Nihil in illis ineptum (niſi ſi
quid jactatio expreſſerit) in colloquiis cæteræque
vitæ uſu: callidis aptiſque ad omnia ingeniis, nec ſe
ipſa eodem fuco ignorantibus, quem facere aliis
verborum pompa volunt. Sermonum & amicitia-
rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

um exordia per ſpeciem mitiſſimæ humanitatis dornant. Hos tu quoque illis initiis optime potes eadem tranquillitate adoriri; ſuccedentes autem d faſtum, mutua majeſtate excipere. Si vero te nathonem anguſtior fortuna voluerit eſſe, timido lentio plauſuque ſatia animos in ſuam aut patriæ agnitudinem diffuſos. At tunc quoque, niſi quod m admordeas, tuum eſſe ne duxeris; meminerisue, ut te promiſſis onerant ſupra fidem ingentius, largiorem etiam quam præſtare unquam poſſis peram, mendacium aſtruente fiducia, polliceri.

CAPUT VIII.

Hungari, Poloni, Moſci, Gentes reliquæ ad Septentrionem poſitæ.

Annoniam jam nutantibus Romani Imperii rebus Longobardi inſedere, Hunnique, qui transſo in provinciam nomine Hungariam appellavent. Hinc pro diverſis regnantium viribus ſæpe utata limitum ſedes eſt, nunc illos in viciniam oferente, nunc in arctius cogente fortuna. Savo, ibiſcoque fluminibus rigatur. Iſter jam plurimis ntibus auctus interfluit, capacique apud Taurum alveo excipit Savum. Regio à Polonia atque ermania ad Dacas & Mœſiam excurrit; qua lyricum & Dalmatiam ſpectat, Alpium molibus cta eſt. Omni proventu felix ſolum. Vberrimas getes alit, paſcuorum ingentium fidem exteris genbus facit, venalibus per Orbem armentis. Pau minus centum millibus boum in ſingulos annos ermaniæ tranſmittit, illincque in vicinas Germaniæ terras. Partem quoque Italiæ iiſdem cibis it. Vinum generoſiſſimum eſt, nec multum illi ſpar, quod in Hiſpania gignitur. Cœlum quoque l valetudinem commodum, niſi quod ſub Autumo intemperies mutantis in horas aëris morbos eat; maxime hoſpitibus ſævos. Noctes ſcilicet ulto frigore horrent, ingens æſtus ſuccedit, media ce campos corporaque adurens. Sub veſperam ge-

lidus aër iterum incautos aſtringit. Varii generis pr
ciique metalla in viſceribus tellus habet, aurumq
interdum cum arena fluvii volvunt, feraciſſimi p
ſcium, quos ibi nimia copia viles facit.

Indolem gentis ideo magis arduum ſcire, quo
hoc ſeculo horribili clade perculſa eſt, ſuiſque mo
ribus vix relicta; hinc urgentibus barbaris, potitiſqu
magna parte provinciæ; hinc milite ex omnibu
Europæ populis ad auxilium lecto, moraque, &
multitudine, aliquid ſuorum morum ſenſim in il
lam regionem transfundente. Dixerim, bello & a
ſiduis malis factum, ut vulgus quod in agris habi
tat, excuſſa ruſticitatis ſimplicitate, in ſævitian
plerumque abierit. Nullo diſcrimine, in ſuos, atqu
hoſtis milites, inſidias ſtruunt. Si quibus ſub nocten
aberrare contigerit, adſunt ſtatim ad prædam, &
ingratiſſimo ſcelere ſuos milites, ſibi opem per om
nia diſcrimina ferentes, non aliter à ſe quam nu
dos, & in ultimæ mendicitatis imaginem amittun

Nobilibus, ut par eſt, mens erectior, meliorqu
frons, & animus ad magnificentiam factus, mem
bra, inceſſuſque compoſiti ad venuſtam majeſta
tem. Togis & tunicis utuntur, ad morem orientis
purpureis maxime, aut quæ cœruleum colorem ac
ceperunt. Et hic veſtitus egregie viros decet, brev
ut plurimum acinace ad togatum latus appenſo
Callidis & ingentibus conſiliis valent, parique au
dacia: præſertim ſi brevi duntaxat & furtivo impe
tu opus. Ingentes Proceribus opes ſunt; magna quo
que, licet in regno, libertatis veſtigia. Vnicuiqu
pro opibus multitudo clientium; & illis in patro
nos ingens fides. Non alia ingentior nobilibus cura
quam ne quid de iis prærogativis decedat, quas tam
à multis ætatibus intemeratas habent. Et ideo majo
armorum pertinacia contra Turcas, qui in unam ſer-
vitutem omnis claritudinis ſanguiniſque familia
premit. Abſque hoc, inclinatio animorum in illi
timeretur, aliunde potius Reges quam ex Germa-
nia petituris. Quippe Hungaros Germanoſque vul-
gare viciniæ malum, ſuperba æmulatio, inter ſe

com-

committit. Probra utrimque in domeſticis colloquiis ſæva, alternisque vitia curioſe aut explorant, aut fingunt.

Hungari equorum ſtudioſi, quos optimos habent; veſtes quoque, & arma, ad delicias pompamque exigunt: equis malunt quam pedibus prælium inire, timerique cum ambitu quærunt. Italica ingenia arteſque ſequuti, ne quidem ab eorum vitiis creduntur abhorrere, & vindictæ facinora peragere dicuntur iiſdem artibus, parique livore. Ad amicitiam facillimos putes: Sed hæc verane ſit aut tuta, nulli melius æſtimabunt, quam ii ipſi qui illam inibunt; ſerio reputantes num amari meruerint, an vero illa gens utilitatem captura, ſimulatione benevolentiæ, fraudem paret.

Inſignis eſt apud illos magiſtratus quem Palatinum dicunt: Is nihil ex ſe decernere, ſed obſtare Regi poteſt quicquam publicum ſancienti: cui poſtquam ſuo ſuffragio interceſſit, infirmum eſt quod deinde ſtatuitur. Et hunc plurimi colunt, tanquam vindicem libertatis, oppoſitumque Regibus, ut olim Tribunatus Romanis Conſulibus poteſtatis modum fecit. Hinc ſcias, magnos gentis animos, nimiumque tumentes, dura aut ſoluta imperia pati non poſſe: niſi (quod in provinciis illic cernas quas Turcæ invaſere) ad reverentiam dominorum, acri metu cogantur, & premente ſpem omnem libertatis.

Illyrici, Dalmatæque, quos Iſtros Sclavoſque appellamus, ad Hadriatici maris littora incolunt; illinc qua introrſus terram ſpectant, in Pannoniæ fines perveniunt. Immanium montium dorſo ea regio horret, perpetua hyeme in cacuminibus rigente: quæ in valles demittuntur, mitiora ſunt, viciſque & artibus frequentia. Gens alieni juris eſt; diverſiſque dominis jamdiu aſſueta, in eorum plurimum mores, ac veluti indolem, abit. Pars Principibus Auſtriæ ſubeſt; Veneti non pauca ad mare obtinent: reliqua Turcarum Imperio acceſſere: hinc Germanici habitus atque mores, Italici etiam, ac denique barbari, pro dominorum genio diſpenſati. Penè in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

via regio eſt, niſi quod in portubus naves interdum excipit, quæ à Venetis in Orientem ſolvunt, aut illuc in Adriaticum remeantes: cætera peregrinos non invitant. Inde lectis militibus fortitudinis & audaciæ fama eſt, in Turcarum præcipue caſtris paucique præter illos Conſtantinopoli in prætorianas cohortes leguntur.

Hungariæ à Septentrione Polonia eſt, inde ad Oceanum procedens, Ruſſiæque contermina. Tot ſpatiis diffuſa regio penè nullibi in montes aſſurgit: & à planitie factum nomen, quam Scythico verbo *Pole* appellant. Campi in immenſum patent, quos nix altiſſima hyeme obruit: hac diſcuſſa ſegetes creſcunt, non in indigenarum tantum uſus, ſed & mari delatæ, per multa Baltici littoris ſpacia, ſterilibus fundis annisve opem ferunt. Sævæ hyemes terram fluminaque advinciunt, quia violentia Aquilonis, nullis montibus repercuſſa, liberum ut in pelago cœlum rapit: accedit Septentrionis vicinia, & ibi emoriens Solis vis, præſertim cum receſſit ad brumam. Natura ſubſidium admovit profundiſſimas ſylvas, quæ & in ignem datæ frigus expellant, & in iuis præterea umbris animalia alant, quorum pelles fulciendis veſtibus precioſiſſimæ habentur. Hac duplici ope utuntur in hyemem. Alio quoque commodo ſuis ſylvis obnoxii. Quippe alicubi immenſa examina apum fervent. Agreſtia illa ſunt, nec cujuſquam cura aut paſtum aut tecta accipiunt. Vacuis quercuum ramis, aut truncis inhærent; ibi cereas domos extruunt & optimo melle implent. Hinc ingens facilisque in regionem proventus. Ceram mercatores devehunt; ipſi melle conficiunt potum, quem in deliciis habent. Flumina, paludeſque, plus juſto quaſdam provincias obruunt, adeo ut æſtate vix poſſint adiri. concretis per hyemem undis curricula habent, quæ lubrica glacies facile evolvit: ita per regionem feruntur: & hoc eſt commercii tempus quo externi ad eos commeant, ceramque & pelles mercantur, ac ſi quid præterea ſub tam rigido cœlo in precium naſcitur. Plerumque lapides extruendis domi-

domibus deſunt. Lignis ad parietes utuntur, ſtramentoque operiunt, præterquam in celebribus oppidis, arcibuſque Optimatum, quantum illa regio ferre poteſt excultis. Polonis ut plurimum dura vita, cœlo aſpero, nec populi moribus factis ad noſtri ſeculi venuſtatem, & hinc aliquando ſæviora ingenia. Diverſoria peregrinos excipiunt, longe à noſtrarum terrarum ratione. Deducuntur in ſedem quæ inanis, & plerumque perfoſſis ad accipiendum lumen parietibus, ventis quoque & hyemi patet, nulli quibus decumbant lecti, non erecta ad epulas menſa, longo ac multiplici clavo paries fixus eſt. Illic hoſpites ſarcinas quas habent in ordinem appendunt. Multo deinde ſtramento ſternitur ſolum; & hoc in illis diverſoriis pro thoro eſt. Itaque per illam regionem proceſſuri, ad iter ita ſe comparant, quaſi domum circumducant. cibos, & cætera in alimentum ferunt, lectulos in rhedis collocant, ut nudis illis tectis, excepti ſua ſupellectile, & famem & frigora arceant. Gens eſt ad ferociam, & licentiam nata, quam vocant libertatem, adeo ut infandæ barbariei legem, multis ſeculis ibi ſolemnem, vix nunc demum omiſerint. Ea ſcilicet caverant; ut, qui hominem peremiſſet, ſolveretur metu judiciorum, ſi in jacentis cadaver projeciſſet pauculos nummos, quorum numerus eadem lege deſtinabatur. Nec tam vile feciſſent humanæ vitæ precium, niſi ſui genii impetu pro levi facinore haberent humanum cruorem prodigere. Ipſum nomen non tantum ſervitutis, ſed & juſti ac legitimi regni oderunt. Rex ad patrias leges vi & armis adigitur. Nobilitas triſtibus prærogativis ſe ipſa donavit, quibus poſſit ſibi invicem & impune nocere, quippe Principi non ſatis juris eſt, ut quod peccaverint ipſe vindicet. Maxime ibi credunt: nec major libido eſt libertatis in moribus vitaque incivili, quam in religionum & cœleſtium rerum ſenſu; de quibus, ut placet, ſine metu, & ſentire volunt, & loqui: ſcilicet immani fiducia ſui, quibus ſapere alieno ductu pudet. Hinc in diverſa hodie ſciſſæ mentes, erro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rumque omnium lues, quicunque antiqua ſecul
polluerunt. Quiſque in ſuæ familiæ laudem inten
tus eſt; præſertim ſi in exteros incidit, & experte
ſuarum fortunarum. Sævire quam decipere prom-
ptiores, & ipſi magis fraudibus quam vi patent.

Vltra Poloniam Ruſſia jacet, quam obtinet Mo
ſcovitarum Princeps. Nomen Imperio ab urbe Mo
ſco eſt: quam illius Ruſſiæ caput multitudo incola
rum, & habitatio Regum fecit. Ab Oceano ad Ca
ſpium mare immenſo tractu patet. Diverſis lateribu
Polonis Suediſque confinis eſt. In aliis ejus limitibu
Tartari hærent. Longo frigore, & penetrabili, dam
nata eſt. Vix profecto jam vere redditur terra, quan
nives oppreſſerant. Inde æſtas graviſſime incumbit
& quaſi redimeret moras quas longa hyems feci
ſubito æſtu percoquit fructus, non tamen ad noſtra
rum arborum felicitatem. Penè ſupra fidem eſt ib
quoque pepones matureſcere, quibus apud nos no
flagrantes modo ſoles quæruntur, ſed & ſæpe repetit
Crebræ ſylvæ campos attollunt; in iis precioſæ pel
libus feræ; ceræ etiam copia, atque mellis, & hin
præcipuum in illis regionibus mercaturæ commer
cium. Multi incolæ ſunt, neque tamen pro terrarum
amplitudine, quas poſſident.

Servituti gens nata, ad omne libertatis veſtigium
ferox eſt; placida ſi prematur. Neque abnuunt ju
gum. Vltro fatentur Principi ſe ſervire, illi in ſua
opes, in corpora, vitamque jus eſſe. Sordidioris re
verentiæ humilitas Turcis non eſt in ſuorum Ot
tomanorum ſceptrum. Cæteras quoque gentes e
ſuo genio æſtimant. Hoſpites, ſive forte, ſive conſi
lio in Moſcoviam advectos, in idem jugum dam
nant, & ſervire ſuo Principi volunt: ſi quos furtim
abeuntes retraxerunt, ut fugitivos plectunt. Magna
tibus, licet ipſi ſerviunt, in minores ſuus faſtus eſt
& vulgus horum maxime ſupercilium timet.

Fertur populus adeo literarum rudis eſſe, ut pauc
inter illos vulgatiſſimas preces memoria teneant qui-
bus Numen propitiamus. Bello quam ocio aptio-
res: & plerumque in armis ſunt: ſive quo Tartaro
rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

um impetum frangant, ſive alio limite Polonos laeſſunt, aut repellunt: Iſta quoque ætate civilibus odiis inter ſe certaverunt. Acies illis ex equitibus tota: pedite ideo vix utuntur, quod omnium bellorum momenta in celeritate conſtituunt: magno impetu vel impreſſionem adorti vel fugam. Sed ubi pavere inceperunt, ad deſperationem quoque vertuntur. Adeo ut ex prælio fugientes, ſi aſſequitur hoſtis, nihil auſi repugnare, ita ſe victoribus dedant, ut nec mortem deprecentur. Caſtigandis furtis remiſſi ſunt: tamen prædones ultimo ſupplicio ulciſcuntur. Gens eſt cauta, nectendiſque fraudibus apta: Neque ignorant ideo mercatoribus ſe ſuſpectos: quos ut placabiliores habeant, interdum in mutuis commerciis aliam patriam ſibi fingunt. Perpotandi ſtudium acre eſt, & præter patrios potus ne quidem advecta vina deſunt.

Vxoribus longa captivitas, quas domi ſerio continent, dignas quoque majoribus malis: adeo ſervilibus ſupra fidem ingeniis demiſſas eſſe ajunt. Virorum in ſe benevolentiam ex verberum numero æſtimant: nunquam melius ſuo judicio habitæ quam cum in ſæva ingenia inciderunt. Quidam è Germania in Moſcoviam migraverat, vir è plebe, & ſi nomen in tantilla re placet, Iordanes dicebatur. Hæſit ergo in illa regione, & cum ſibi eæ ſedes placerent, inde etiam duxit uxorem. Hanc cum charam haberet, omnibuſque officiis mutuam gratiam affectaret, illa dejectis luminibus mœſta, crebro in ſingultibus & cæteris mœrentis animi indiciis erat. Viro denique ſciſcitanti mœſtitiæ cauſam; ſe enim nullis quod ſciret amicitiæ muneribus defuiſſe; Quid tu, inquit mulier, tam egregie fingis amorem? Num putas latere me quam tibi vilis ſim? ſimulque largos gemitus cœpit effundere. Ille attonitus, in amplexus mœrentem recepit, rogare perſeverans, nunquid eam offendiſſet; peccaviſſe ſe forſitan, ſed culpam emendatione deleturum. Ad hæc illa, Vbi autem ſunt verbera, inquit, quibus te amare docuiſti? hoc certe potiſſimum pacto, maritorum in uxores apud nos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

benevolentia & cura ſancitur. Hoc à Iordane au dito, primum ſtupor continuit riſum; mox utroqu vaneſcente, è re ſua eſſe putavit, ut uxorem eo mod haberet, quem ipſa præſcripſerat; nec multo poſt a ripuit cædendæ mulieris cauſam: & illa fuſtibus mi tigata, tum primum bona fide amare & colere vi rum cœpit. Nec tenuit ille modum, ſed jam ferie quam miſera conjunx optaſſet, ad extremum granc ictu dicitur hujus etiam crura & cervicem affixiſſe.

Germania, qua Baltico alluitur mari, Cimbric Cherſoneſo confinis eſt, parvoque maris diſcrimin cæteras inſulas videt, quæ idem Cimbrorum regnun faciunt, hodie Daniam appellamus. inde brevis i Suediam trajectus eſt: cui ad Boream Norvegia ad jacet. Et hæ quidem regiones ſunt, ex quibus tanta gentes numero ſuo, victoriiſque celebratæ, quodan turbinis æſtu toti olim Europæ infuſæ ſunt. Ind Cimbri, Teutoneſque, inde Gothi Vandalique proru pere; per quos Italia, Libya, Hiſpania, cum Galliæ par te afflicta eſt. Recentioribus ſeculis quæ inde Colonia emigrabant, Northmanni dicebantur, id eſt, homine à Septentrione venientes. Per hos diu occupata Bri tannia, in Galliis plurima ferro igneque corrupta ſunt: ſed illis poſt varia diſcrimina pax placuit, & conce dentibus Gallis, Neuſtriam inſederunt, quam exinde vocavere Normanniam. Adeo nihil in Europa inta ctum illis fuit, & omnibus formidabiles, etiam vulgo indomiti cenſebantur. Vnde tanta hodie multitudo, & velut fons gentium aruerit, incertum eſt: certe jam minus crebra in illis regionibus oppida; tan tumque à mittendis coloniis abſunt, ut, cum bella ingruerint, externo milite uti conſueſcant. Credi derim barbaras gentes, cum frugales ibi olim in in culto ſolo eſſent, ignaræque vitiorum, multa ſobo le increviſſe. Et quoniam infelicitas terræ numeroſo populo alimenta negabat, ſæpe dimiſiſſe juventu tem novas ſedes quæſituram; cui ſe ſponte tunc om nis ætatis homines applicabant: Nunc autem inſa no comeſſandi bibendique vitio obruiſſe genitalem vim, nec habitatores niſi ſuis regionibus ſufficere poſſe.

poſſe. Illic Germania perpotandi ſtudio ſuperatur. Mane primum excitati ſtomachum implent ingeſto calidiſſimo potu, quem ab ipſo vino igne exprimunt. Sic refectis, miſſa ad caput æſtuantis potionis caligo ſomni cupiditatem facit: brevis quies eſt, rurſuſque ſecedunt ad potum. Vinum tunc bibunt, aut ſi quibus, ut vocant, cerviſia placet. Quod inde ſpatii ad medium diem eſt, negociis datur. Tandem ad prandium conveniunt, quod utique ſæpe non dubitant continuatis ſermonibus in cœnæ tempus extrahere: hinc ut plurimum in thalamos deferuntur, contumelias nec facere prompti, nec pati. Datæ dexteræ fidem non violant. Multa Germanicæ in his linguæ ſunt, ſed in moribus plura veſtigia.

Norvegiam rari incolæ tenent. Vt plurimum venatione vitam tolerant: nullibi commodiores malis, aut navium tabulatis arbores creſcunt. Gens eſt rudis, & apud multos veneficiis infamis. Ajunt venalem apud illos ventum eſſe, quem inde navigaturi emant, Vlyſſis Æolique fabulam vero æquante prodigio. Diræ apud illos hyemes, & plerumque incautis infeſtæ. Torpens aër, remiſſo, ac pene nullo ſenſu, occupat corpus:ne, ante quam perieris, intelligas te perire. Memorabili exemplo huic peſti is ereptus eſt, quem Numen ad regnum Britanniarum deſtinaverat, nunc unius Scotiæ Rex, Iacobus. Filiam Annam illi deſponderat Fredericus II, Cimbricæ Cherſoneſi Rex: Sed cum illa in Scotiam veheretur, non ſemel in Norvegiam ejecta eſt, vi ſortium, maliſque geniis ad Veneficæ imperium ventos cientibus, quæ aliquanto poſt facinoris pœnas luit. Sed Rex interim amore & juventa impatiens, ad conjugem deferri conſtituit: provectaque jam hyeme, illud mare glacie infame ingreſſus eſt. Cœlo & tempeſtatibus luctatum Norvegia excepit; nec multo poſt quæ eum vexerat navis, velut in aridam delata, ita circumſtante glacie immobilis hæſit. Res ad Iacobum delata eſt: ſtatimque libuit hoc inſolenti ſpectaculo frui: quippe nulla ſuæ Britanniæ littora concretas undas tenent. Sudum erat, neque portus ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

hoſpitio Regis procul: Proceſſit igitur, nec ſpirantib
ventis, nec acriter, ut videbatur, inhorrente aër
contemplatuſque pauliſper glacie ſtratum mare
thalamum rediit, nec dum aliquid de pernicie hy
mis ſuſpicatus. Sed dum foco ſe admovet, ex ci
cumſtantibus unus, in dexteram Regis manum,
forte ſit, intuens, advertit vicinum pollici digitu
cæruleo & exangui livore rubentem; perituſque co
li illius, Ne tu, inquit, Rex, ad ignem acceſſeri
nocuit tibi aër, & digitum exanimavit; ſic jam a
fectum, pejus ignis intempeſtivo calore perdideri
frigoris lues alio frigore pellenda eſt. Admiratus Re
primum ſe læſum negat, quippe nullo modo dolor
ſenſu tentatus. Sed non diu dubitavit, quin rect
moneretur. Nam ſtupebat rigens digitus, ſenſum
que cum ſanguinis calore amiſerat. De remedi
quærenti, referunt, certam eſſe & in promptu me
dicinam, cujus ſe ſalubritas, brevi quidem, ſed acer
rimo dolore, inſinuet. Id pati oportere, niſi mali
intercidere digitum tam noxia hyeme contactum
Allatumque eſt vas ſubito, plenum nive, non qui
dem ad ignem domita, ſed per ipſum triclinii tepo
rem jam ſenſim diffluente. Illo Rex digitum inſe
rere ex præcepto incolarum monetur: ſubitoque in
gens dolor per torpentes paulo ante articulos pen
illius patientiam excuſſit. Remeantis in digitum
ſenſus documentum primum fuit, quod doleret. E
modo Rex incolumis evaſit; admonitoque tam im
proviſi mali facilior poſtea cautio fuit, vel certe me
dicina: quippe & poſt, aurem dexteram equitanti
eadem peſtis aduſſit.

CAPUT IX.

Turcæ, Iudæi.

TVrcarum ferum genus, & ad urbium, artificio
rum, ſcientiæ excidium natum, noſtris vitiis
quam ſua virtute felicius fuit. Hæc publica Orbi
lues, barbaro impetu, tum multitudine hominum
& auſtera parendi diſciplina, invaluit. Primum illi
à Scy-

à Scythia, quam Tartariam appellamus, exordium. Hinc ſive ſtipendiarii diſſidentibus Perſis ad auxilium accerſiti ſunt, ſive ultro inopes patriæ campos reliquerunt, invitati felicitate viciniæ, Ducis quem ſibi conſtituerunt auſpicium mira religione ſequuti ſunt. Huic ſe ſuaque addixere; ſive libertatem nunquam viderant, ſive ultro projecerunt. Nec in aliis gentibus conſtantior in modeſtos & legitimos Principes fides, quam illis in atrocem, cui ſe damnaverunt, tyrannidem: niſi quod tantæ reverentiæ impetus ſenſim creditur jam torpere, ſub Principibus illo obſequio minus dignis; nimis quoque in populo animorum affectibus nunquam diu conſtantibus.

Per hos primum correpta pars Aſiæ, quæ olim fluere deliciis dicebatur. Hinc ſub Amurathe in Europam, Ligurum ope remigioque, tranſvectis, illa Græcia, illud Muſarum domicilium, conceſſit in prædam. Ipſi tamen dura indole eluctati humanitatem, in majorum feritate perſeverant; prorſus ut intelligas ſub molli cœlo immania ingenia eſſe poſſe. Quandiu in Bithynia hæſerunt, aut in Thraciæ deinde littoribus, æmula hinc Græcorum, hinc Trapezuntinorum imperia, per quæ vinci oportebat niſi ipſi vincerent, accendebant ſæva ingenia, & tunc quodam primarum victoriarum æſtu ferventia. Vbi pudendo nobis bello tantos hoſtes ſuſtulerunt, Conſtantinopolim à Mahumete captam habuere in præcipuum regni caput; deliniti ſitu urbis, quæ Europæ Aſiæque faucibus hæret, & commoditate pulcherrimi portus, tum fama Imperii, quod ibi multis ætatibus inclytum duraverat.

Quod in Oriente reliquum erat, vel à Soldano tenebatur, qui Syriam, vicinaſque regiones, Ægypto addiderat; vel ſub Perſarum jure erat, terras, quæ ab Euphrate ad Indiam late jacent, uno Imperio jungentium. Perſa palam Turcæ infeſtus, & de regni limitibus quotidiano odio belloque certabat. Vtrique cum Ægyptio fœdus erat: ſed viſus Selymo Turcæ Ægyptius id cum Perſa arctius & religioſius colere: Et hæc ſtatim cauſa armorum. Nunquam tam bre-

vi bello parta major victoria, ſpoliis, viris, terris: & quod eſt amplius, diuturna earum rerum quæ victæ ſunt poſſeſſione, quippe duobus juſtis prœliis, uno que tumultuario, omnes Soldani regiones, opes, arma in Selymum fortuna contulit. Hinc ille in Perſam gravior: Europæque ſimul imminens, noſtras opes faſtidioſe deſpicere. Sed à Syria cum Triumpho redeuntem acer morbus oppreſſit, eodem illo loco ubi quondam in parentem Bajazetem acie certaverat: velut diris patriam vindictam repoſcentibus. Sed ſtatim Solymanus ipſo Patre acrior Pannoniam invaſit. Rapta Buda, quæ Hungariæ caput eſt, auſus quoque Viennam Auſtriæ obſidione tentare. Senſim tamen Bizantinæ deliciæ illorum Principum animos à noſtris cladibus averterunt. At nos inteſtinis interim odiis & æmulatione gentium fracti, non erubeſcimus pacis bellique momenta ab iis expectare, in ipſos nihil ſponte audentes, contentique non laceſſi, adeo ut legatos, velut belli redemptores, & deprecatores fœderum, ad hos Bizantii Tyrannos dimittamus; quos illi, ſive ſua ſuperbia, ſive religionibus noſtris offenſi, nullo colloquio, ac vix quidem conſpectu dignos putant, rati infra ſui imperii dignitatem, ſuos quoque legatos ad mutuæ amicitiæ commercium in has oras deſtinare. Cæterum ut tot victoriarum felicitas, majeſtatem Principis Turcæ penè ſupra humani faſtigii cultus ſubvexit, ita ipſum populum, cujus manu impetuque partum Imperium, (mirum dictu) videtur afflixiſſe. Nam adhuc humilibus Ottomanorum Principum rebus, cum penè ſuam gentem, quantacunque tunc erat, in caſtris haberent, certe quicquid dignitatum prædarumque vellent dividere, ſpargendum in illos ipſos milites erat: nec alios præter hos Scythas habebant, quibus amicitia miſcerentur. Auctis nunc opibus, liberoque delectu, ex ſuis domitiſve gentibus, quos malint ad Rempublicam admovere, à præcipuis honoribus arcent veteres illas ſtirpes, illorum militum nepotes à quibus Ottomanica domus idipſum cum imperio olim accepit, ut jam in-

grata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rata eſſe poſſit. Neſcias id faſtidio factum, an con-
ietudine, (quæ poſtquam invaluit, barbaris pro
ligione eſt) an ſecreto ad ſui regni ſecuritatem con-
lio, quod ingentes præfecturæ, tribunalia, digni-
ates, non aliis permittuntur, quam iis qui ex Chri-
ianis parentibus nati ſunt. E Dalmatia potiſſimum,
t Illyrico, de ſinu parentum abrepti pueri, virgi-
eſque, in deſtinata Conſtantinopoli clauſtra ducun-
ur. Ibi ſacra parentum, quæ vix infantes memine-
unt, in veſanas ſuperſtitiones mutant, circumciſis
enitalibus, & reverentia in Mahumetem imbuti.
thi cœtus in tam miſerabili rapina coacti, Regi
urcæ pro ſeminario ducum, principumque ſunt,
uibus corporis ſui curam vireſque imperii tradat.
Hinc prætereà ſpadones, ad intima deſtinati obſe-
uia, ideoque non vile aut pudendum ibi genus.
Hinc Reginæ pelliceſque & ſemper tanto Regi re-
naturæ poſt ſe ſubolis mater. Suas quoque amitas,
 ſorores, ex illa cohorte delectis nuptum dant: ſi-
i patrueles, & nepotes, daturis. Adeoque eſt in pre-
io de Turcica ſtirpe non naſci, ut ſumma in Impe-
io munera, quæ iſti ex Chriſtianis parentibus geni-
i tenent, in eorum liberos nuſquam tranſeant. Nec
lia cauſa eſt, quam quod illos in legem rituſque
urcarum ediderunt. Et hoc illa gens patitur, ſuo
uoque judicio vilis.

Turcis enim ruſtica ac demiſſa indoles: neque di-
na libertate quam non curant vindicare. Rudes
nimos ne ulla ſcientiarum humanitate mitigent,
Mahumetes lege cavit, quo facilius ignari compo-
erentur in legis veſaniam, quam præſcripſit. Gre-
um, armentorumque, & ſupellectilis præcipua il-
is cura: ædificia vix ad uſus, nedum ad cultum ex-
truunt; ſive adhuc Scythicæ originis memores, &
itæ in plauſtris errantis, ſive quod unuſquiſque
uum agrum precario jure poſſidet, ad Principis nu-
um non fundos illos tantum, ſed & provinciam
nutaturus. Principem ingenerato affectu mire co-
unt; umbram hunc & effigiem Numinis vocant.
n ea gente ſæviſſimi, fœdiuſque in Chriſtianorum
odium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

odium intenti, non ſunt illi qui longa majorum
rie in Turcis ſunt, ſed qui in eorum ritus à no
defecere: cæteris mitius ingenium perhibetur, lon
tamen à moribus noſtris eſſe. Venena non alibi i
genioſius parantur: & vix credibile, quantis artib
vim nocentium rerum exprimant copulentque, n
aliter ſcilicet, quam per mirabiles aſtus, illa
quemquam tollant: omnibus, quo hanc mortem
effugere poſſint & tradere, in pari vitio calliditate
quærentibus. Quis credat non guſtu, ſed nec tac
opus eſſe, levi aura hanc peſtem inſinuante, corr
ptiſque vitalibus nec lentam quidem mortem indu
cente? Nuper Alepenſem præfecturam emerat à gr
tioſis in Aula hominibus quidam ex illarum dign
tatum candidatis. Vrbs eſt vix bidui itinere à Cil
cio mari ſummota, mercatorum frequentia Orien
tiſque commercio gravis, unde merces partim Eu
phrate, partim jumentis delatas accipit. Inde ſu
rectoribus ingentium opum cauſa, tam licenter i
provinciam graſſantibus, quam profuſe illam emun
Hoc igitur homine in præfecturam miſſo alius ma
joribus donis ſollicitat fidem eorundem Optima
tum, jubeturque illi priori ſuccedere, qui provin
ciam vix dum libaverat. Is hoc nuncio celerit
amicorum fide perlato, vehementer, ut par erat
improviſa clade perculſus eſt, nec dum ulla ſci
licet præda ambitum emptæ præfecturæ repenſan
te. Igitur amicorum qui aderant conſilium advo
cat, apud illos amiſſas opes deflet, perfidiamqu
aulæ queritur, tam fœde venalem. Incertus conſi
lii erat, pareretne revocantibus Conſtantinopolin
literis, an ſucceſſori armatam manum objiceret: au
daciæ veniam à Bizantinis proceribus novis mune
ribus impetraturus; aut ſaltem publico ſuo decori
ſimulque domeſticæ rei, ſuperſtes non futurus. Inte
has cogitationes furentem, anxiumque, ſeduxit fi
diſſimus amicorum; monet ne quid temere audeat
ſi reſtiterit ad mandatam provinciam venienti, id
Regem pro defectione habiturum. Nullum in ſua
gente atrocius crimen eſſe, quam non modo vio-

lantis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

antis, ſed vel remorantis obſequium. Tutius, inquit, conſultum tibi volo. Accedenti æmulo etiam um donis occurre: ne tua benignitas ſit ſuſpecta, pud eum querendum eſt, tuarum rerum ſpes hac ntempeſtiva ſucceſſione propemodum eſſe accisſas. Tamen nihil tibi antiquius quam patere. Accipiat ane provinciam cui deſtinatus eſt; in amicitiæ quoque pignus illa munera, quæ hoſpitali comitate prouleris: iis ſatis gratiam habiturum, ſi in Regiam redeunti literas dederit, quibus ſignificet, nihil te unctatum, imperium, ſtatim ut juſſus es, urbem, ura, provinciam tradidiſſe. In tuis autem donis ſtrophiolum erit, inquit, quod habeo, multi operis, ſed nocentiſſima tabe perunctum. Hoc ſi quaſi artificii venuſtatem monſtraturus ad illius vultus explicas, ſic ut vel minimo halitu perfundatur, ſpondeo, nunquam in Alepenſi urbe regnabit. Vtitur ſagaciſſimi viri conſilio Præſes, longaque & multiplici pompa exceptum ſucceſſorem in ædes deducit. Ibi inter inſidioſæ liberalitatis blandimenta evolvit fatale ſtrophiolum, auro & ſerico diſtinctum. Lætus hoſpes ſuæ mortis inſtrumentum aſpexit. Inde divertunt ad cœnam. Sed hic fraudibus agens, ſimulabat, primo ſe mane iter Bizantium verſus ingredi velle. Expreſſit itaque eadem illa nocte literas ſuorum officiorum teſtes: Neque enim tam benevolo deceſſori iſte miſer perfunctorie indulgebat: Sic exacta noctis parte ad quietem ſeceſſum eſt. Primo mane novus Præſes inſpirato per ſtrophioli auram veneno impar fuit. Iacebat in ſtrato exanimis, nec tam repentini caſus aliis cauſa patebat, quam illis qui incautum peremerant. Peracto facinore veneficus Præſes Conſtantinopolim literas deſtinat, tam illas quibus ſucceſſor ſignificat ut optime eſſet exceptus; quam alias ſucceſſoris interitum nunciaturas, orranteſque tunc ſaltem imperium ſibi & provinciam prorogari. Nec id ægre impetravit, tanto ſceleri felicitatem indulgente fortuna. Et hoc ſævo & in flagitium mirabili aſtu, non plus ſtudium venenorum, miſerabili ſubtilitate excultum, ſuſpe-

xeris,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

xeris, quam corruptos in ea gente mores, venund
tos magiſtratibus populos, fas æquumque infra p
cuniam poſitum, & cætera ultimæ tyrannidis m
la. Vix ambitus, aut repetundarum actio; viles m
gnatibus injuriæ, ac penè indignæ vindicari, quib
vulgus affligitur, diuturnitate ſervitutis, & inſtit
tione parentum, non auſum aſpernari tam deject
ſortis cladem.

Non aliud in Turcis magis mirer, quam quo
homines immortalitatem animorum tam conſtan
ter aſſerentes, ut his inde vilior hæc vita ſit, ſi
eorum flagitiorum licentiam faciant, quæ etia
abſque lege natura refugiat. Tamen in egenorum
hoſpitum opem multorum animi illic effuſi ſun
Ad hæc humanæ miſerationis opera paſſim æd
extructæ, in quas ægri aut feſſi divertant; ibiqu
conſtitutæ privatorum teſtamentis & publico ſum
ptu opes. Nos etiam, quanquam canes & credunt &
vocant, non arcent à tanti beneficii humanitate
Ingens in parentes reverentia: & ſi quando moleſt
ſunt, plus recordatio dati ſpiritus, quam acerbita
injuriæ valet. Multi cibi gens, & plus curando cor
pori intenta quam animo.

Omnis autem libidinis, qua ſunt infames, mino
his ipſis culpa quam fœdo Mahumeti, has cupidita-
tes maxime innatas mortalibus, ſed Numinis pu-
doriſque vinculis aſtrictas, ſua lege exolventi. Ita
allicere placuit militarem quidem populum, ſed ut
in Oriente ad voluptates molliorem. Inde his vitiis,
tanquam concuſſa remiſſione, exercentur, miſera-
bili virtutis inſcitia. Neque abeſt à libidine crudeli-
tas, ſaltem in Principe tam ſuorum ſibi ſanguinem
quam opes vindicante. Conſtantinopolim Rex
Turca obibat, in proximos agros venatione decreta,
cum ad militis fores adoleſcentulum videt impu-
dice fractis oculis vibrantem. Accenſa deterrimi
Principis libido eſt, rapique & in regiam duci ju-
bet. At miles, qui puero aſſueverat, reverentiam
amore vincente, non dubitavit pro ſcorto opponere
ſuum pectus, ſtrictoque gladio irruentes miniſtros
ſub-

ıbmovere. Sed quid unus in multitudinem poſſet? pſe Princeps, ad omnem ſuorum contumaciam tam ervicacis iræ, tamen hanc amantis violentiam in rimen non duxit; illum quoque, tanquam in pre-ium abrepti pueri, ruſtico prædio donat; & ſti-endium jubet augeri. Neque mora, viliſſimi ſcorti more Rex flagrare, nec tantum in deliciis habere, ed & in ambitioſæ amicitiæ locum. Quod miles um audiret, eum olim ſibi cariſſimum aſpicere nter tantos honores concupivit. Donis itaque ac recibus evicit à cuſtodibus qui ſtabant ad fores, ut, um Rex in hortis veſceretur, clam & à Satellitum ergo ipſum accumbentem ſimulque adoleſcentulum ntueretur. (nam & is ſolebat regiis conviviis adhi-eri.) Conſtituto tempore adeſt. Iacebat Rex in apetibus patrio more, neque procul impuriſſimum cortum, & nimio impudicitiæ precio jam ſuper-um. Inter hæc miles incautius forte prodire, ſic ut puero conſpiceretur, qui veteris obſequii memor, tatim ad ipſum curſu defertur, amplexæque dex-eræ oſculum ponit. Princeps in redeuntem inſi-iens, fronte oculiſque furore ardentibus, interro-at quo vecors & infidus divertiſſet. At ille, Ad tiorem, inquit, herum, Rex, quem à me ſaltem pportuit ſalutari. Haud mora, Rex æmulatione in-aniens, brevi ferro quo erat accinctus, ſui amatoris erfodit pectus. Sed ut labentem vidit, ſequutus in erram, ſuo ſinu vulnus fovit, ingemuitque morien-i. Iuſſus ſtatim miles mori; quaſi tanti doloris Prin-ipi cauſa: ſed ille inter tumultum elapſus, ipſo fa-ore ſatellitum evaſit, latebris & ſuorum ſilentio ectus, donec princeps mitigaretur. Adeo nullius micitiæ nexus tuti ſunt à tyrannide tam atroci, nec incolumitatem ſuam tantum, ſed & voluptates, upra vitam ſuorum civium æſtimante.

Arma autem, jam ceſſantibus Principibus ſub quorum aſpectu ingens militum audacia erat, mo-dicis in ea gente ſtudiis, nec ex parentum impetu, culta ſunt. Prætoriani in urbe regia, quos Ianiſſarios vocant, deſueti jamdum vero pulvere exerceri, in

ocio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ocio & civilibus deliciis ad turbidam ſed gnava
audaciam inſtituuntur. Hinc ſolvendæ diſcipli
initium ſuperbis militibus, nec laborem, nec feli-
tatem pati idoneis. Non aliis vitiis olim everſi
ſua mole Romani jacuerunt. Et illud forte Imp
rium, jam deficientibus ventis quibus alte intumu
ſuo pondere vitiiſque obruetur. Illi tamen qui Ægy
to præſident, maxime ad Memphim collocati,
teris militiæ decus cum ingenti laude obtiner
ſcilicet ab aula ſemoti, arcendiſque prædantiu
manibus, qui de montium jugis erumpunt in va
lem, in quotidianos labores exerciti. Sed in fugie
tium latronum agmen fortes, tantumque inſtare c
dentibus; ſi in noſtrorum hominum robur incid
rent, fortaſſe equorum celeritate qua præſtant,
ſalutem, non prælium uterentur.

Sagittarum, quæ præcipua Turcis vis, jam negl
ctus ille uſus qui olim formidabilis Orbi fuit; cred
quia ſine longo ſudore, corporiſque ad labore
obſequio, ad hanc artem perveniri non poteſt;
hodie milites fracti ocio, & languenti diſciplin
tanti non emunt fortes eſſe. Breves arcus ſunt, in
flectique niſi à peritis difficiles, cæterum mul
majore impetu tela expellunt, quam quo machin
noſtræ plumbeas glandes ejiciunt. Vidimus quiden
(& fidem oculis noſtris tarde habuimus) chalyben
tres digitos altum ab exigua ſagitta pertranſiri. ne
minoris prodigii fuit, deſtitutum ferro telum i
modicæ arboris truncum arcu impelli, & utrim-
que defigere. Hanc artem clariſſimo apud nos viro
cum Conſtantinopoli eſſet, tradidit Solymani ve
tus miles, confeſſus illam artem interire ſuorum ſo-
cordia: vix tres eſſe in tam vaſto Imperio quibu
curæ fuerit hanc majorum fortitudinem in ſe produ-
cere; cæteris laxos arcus, nec aliis quam levis arma-
turæ hominibus eſſe timendos.

Quod ſi Numinis beneficio, & illorum vitiis ut
vellemus, quid hac tempeſtate facilius quam opima
extorquere provincias à barbara gente, ſuumque
impetum, quem pro fortitudine habuit, dediſcente

Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

hoc gementes ſub tam feræ tyrannidis mole expe-
ctant à nobis Chriſtiani, immenſa multitudo, ſed
ducibus armiſque defecti: hoc noſtri quoque ritus,
et templa, quæ veſani delevere: hoc de illorum
imperio dejecta humanitas, terræque olim cultiſſi-
mæ nunc velut informes, nec in ſui decoris hone-
ſtatem, niſi noſtris auxiliis, redituræ. Quod ſi quem
moveant experta toties arma, fruſtraque exhauſtæ
divitiæ, dum noſtri majores à Saracenorum impetu
Syriam, Palæſtinam, Ægyptum, contendunt vin-
dicare, in Turcas etiam ingentibus ſæpe copiis mo-
ventes; cogitet, eos magis æmulatione inter ſe,
quam hoſtibus illis victos. Vt omiſerim Principes
Græcos, ſemper infeſtos militibus ab Occidente ve-
nientibus; quoties ipſi inutilibus odiis noſtros impe-
tus in nos converſi conſumpſimus? Non oportet
recentibus exemplis noſtri ſeculi pudorem onerare,
ſic ne quidem curioſe recenſere veteres clades. Satis
erunt ad doloris & cautionis argumentum, Gallo-
rum Anglorumque in ejuſmodi bellis funeſta diſſi-
dia. Richardus II, Rex Angliæ, cui ex leonis corde
cognomen eſt, in Syriam exercitum duxerat, ultuſ-
que injurias quas Cyprii intulerant, ad ultimos me-
tus Soldanum adegerat, jam Hieroſolyma tradere
& ſic cum Chriſtianis paciſci cogitantem: Cum
ecce Gallorum Rex Philippus, quem Auguſtum ap-
pellarunt, reverſus & ipſe à Syria, & Richardo in-
feſtus, cum exercitu in Normanniam movet, (hæc
tunc Anglici juris erat) & oppida adortus, quædam
vi capit, alia metu aut factione ſubigit. Sic Richar-
dum, tum publicis Orbis rebus intentum, ad rerum
ſuarum tutelam in Europam revocavit, & tunc Sa-
raceni Gallorum manibus Chriſtiano exercitui erepti
ſunt: qui poſtea Anglis quoque beneficium debue-
runt. Quippe vix ſeculum inde effluxerat, cum Phi-
lippus cui cognomen Valeſio, Francorum Rex, om-
ni regni ſui mole ad hæc bella tranſmarinæ pietatis
converſus eſt. Aderant in auxilium Navarræ Rex,
Arragoniæ, atque Bohemiæ; multique præterea
mortales, quos regni magnitudo, ſanctitaſque belli
coëgerat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

coëgerat. Iam in anchoris claſſis ſtabat, quæ quad
ginta armatorum millia veheret. Trium annor
commeatus addebantur. Exercitus terra iturus t
centorum millium erat. Sed tam gravem appa
tum, tantamque ſpem mundi, intervertit Eduar
III, Angliæ Rex, tunc primum Franciæ ſceptru
tanquam matris Iſabellæ hæreditatem, aggre
vindicare. Sic in noſtra viſcera acti ſumus; & à r
bis ſuperati, triumphos Saracenis Turciſque conc
ſimus. Triſtiſſimi quidem hi caſus; ſed illorum i
gens ſolatium, nobis adhuc vires eſſe eruendo
barbarorum Imperio; ac ne quidem conjuratione
noſtrorum Principum in hoc quæri: plures ex il
eſſe, qui ſoli huic victoriæ ſufficere poſſint. N
innumero exercitu opus eſt, nec velis immenſu
mare tegentibus. Vir inſignis judicii animique,
jam longiſſimo uſu rerum Turcicarum peritus, ſu
Regi ſpondere non dubitat, ſi ſibi claſſis detur, tr
ginta millium exercitu impoſito, in biennium ſt
pendia, in annum commeatus, ſe eo tempore P
loponneſum, Eubœam, magnamque Achaiæ oram
in illius ditionem redacturum. Ni fecerit, ide
exercitus, qui ſibi committetur, decepti Regis exi
gat pœnas; vindicetque atrociſſima morte temerita
tem irritæ ſponſionis. Eandem ſpem victoriæ, pen
nec tanto ſumptu, auſus maximo Regi ante aliquo
annos dare eximius belli dux, opibuſque & ſangui
ne dignus, cui tanta expeditio crederetur. Sed mor
illius conſilia occupavit, incertum an veneno ma-
turata. Vtrique cauſa ſperandi, ex noſtrorum mili-
tum robore, bellique diſciplina, tum ex Chriſtia-
norum numero, atque votis, noſtra arma illuc ad ſe
vocantium; denique ex languentibus Turcis, qui
fortitudinis famam non alio jure obtinent, quam
ob majorum ſuorum nondum expirantem memo-
riam. Sed ajebant iſti Duces, in ipſius hoſtis ſinum
jaciendam hanc facem; non tutandis limitibus ſtan-
dum, in quibus ſummum victoriæ præmium eſt,
hoſtem à patria ſubmovere, mox ſævius rediturum:
victis autem, & ſua, & patriæ captivitas imminet.

Ideoque

ꝛoque volebant non in Pannonia nos hærere, ſed
genti procurſu in media Græcia, Thraciave, ca-
a metiri. Hanc in bellis inferendis rationem, ple-
ue veterum inivere. Sic in Italia Hannibal vin-
at Carthagini: Sic Romanis in Africa Scipio: ſic
nique ipſi Turcæ, quas gentes nunc obtinent, ar-
s in earum provincias prolatis domuerunt. Ne-
e Galliam Franci, neque Normanni majorem
itanniam, lento bello remotoque velut à limine
utaverunt. In ipſas Provincias irrupere, etiam
te victoriam penè occupata mercede victoriæ.
Quid quod multa, quæ jam ſunt ad hæc bella
jumenta, noſtris majoribus defuerunt? Hoſtem ad
trema Orientis quærebant, tunc primo victoria-
m æſtu ferventem, quem hodie in ipſo Pannoniæ
u, & in adverſo Italiæ littore ſtatim invenias,
aſque, plena, & mox receſſura fortuna ſeneſcere,
l ideo quod non augeſcit. Patrum quoque noſtro-
m erroribus edocti, ea ipſa, quæ in illis expeditio-
bus peccaverunt, habebimus in melioris diſcipli-
: cautionem.
Nunc etiam urget hoſtis, ut penè in hoc tantum
liberare liceat, perdere malimus, an vinci. Iuve-
s Achmetus, qui hodie tyrannide potitur, ad bel-
m reſpexit, & Tranſylvaniæ imminet. Sive laſſus
o ocio animum ad hanc expeditionem adjecit, ſi-
apud ſuos reverentiam paraturus, ingens inde re-
m noſtrarum diſcrimen eſt, cum languens apud
os militia his ſtimulis exſuſcitari poſſit, & prin-
ps, hactenus inter voluptates ſegnis, ſolicitari victo-
rum guſtu, atque inde acrius in noſtram perni-
em ardere. Ajunt Carolum, qui ultimus Ducum
urgundici nominis fuit, primam partem egiſſe ju-
entutis, non expertem modo armorum, ſed &
axime quietis ſtudioſam, mox Gallia flagrante eo
ello cui publici boni titulus fuit, adeo in contra-
os motus verſum, ut exinde nullum vitæ tempus
abuerit quo à militaribus conſilis vacaret. Abſit,
eoſdem impetus hic Acmetus conſurgat. Sed
uis in tanto periculo non præſtabilius credat arma
moye-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

movere, dum illi nondum veternum excuſſeru
quam expectare ut uſu & victoriis graves à me
(quod abſit) Italia atque Germania, nobis ad un
ſervitutem ferale ſignum tollant? Quod ſi Achn
tum ſua luxuries revocabit ad ocium, non à no
extruſum, non in ſuis penatibus arma noſtra a
dientem, certe hanc penè turpem pudendamque
lutem fortunæ debebimus, non virtuti.

A Turcis ad Iudæos abire hic liceat: vel id
quod poſt Turcas illis ſumus. A Iudæo percuncta
de quibus melius ſentiret, Chriſtianis, an Turc
fuit quo frontem hominis miraremur. In nos enim
inter quos erat, vix auſus inclementer dicere, tam
ſenſum non preſſit: &, Certe, inquit, Turcæ ſalte
genitalia circumcidunt. Gens eſt vagis errorib
diſſipata, nullius provinciæ potens: actis cogend
opibus, ad omnem mercaturam ſtrenua, & per fo
noris flagitium dives: Vbicunque ſit, ſervit: & jam
domitos animos, quondam ad libertatem tam acre
huic ſorti aſſuefecit. Mores paſſim miſcuerunt, &
ſuæ indoli, cui cum pervicacia adhærent, addu
regionis ſpiritum in qua naſcuntur. Pertinax ill
ſuperſtitionis ingenium, & vix in noſtram pieta
tem, quantumcunque ſimulent, ſyncere mutabil
Eorum corpora olere non ſine argumento vulgatum
eſt. Fœda quippe in ipſorum domibus, veſtibuſqu
incuria eſt, & neſcio quid inſolens exhalat. In ſum
mis divitiis non augent corporis cultum, ſive no
ſtram invidiam reveriti, ſive inter ſe amantes pari-
tatem. Magnum ſervitutis argumentum eſt, quod
nec arma nec fundos poſſidere conceſſum ſit. Recte
vires adimuntur hoſtili populo, & nos pejus, ſi pol
leret, mulctaturo.

Iam vero enumeratis populis, & veluti ad cenſu-
ram vocatis, quorum animos moreſque cognoſcere
iis prodeſt qui in publica luce interque homines vi-
cturi ſunt, ad varia ingeniorum genera & affectus
veniendum eſt: qui ut unam aliquam nationem vel-
uti ſuo jure non poſſident, ita per omnes gentes
vagi, multiſque ubique hominibus inſidentes, vir-
tutibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tibus vitiiſque aut ſemina aut alimenta ſuppedi-
nt.

CAPVT X.

ater patriæ indolem, dari cuique mortalium ſuos affectus, atque ingenium. Præcipua inveſtigari poſſe, non ſcribi omnia. De ingeniis ad ſubitos jocos aut ſententias valentibus. De aliis, qui ſpontanea eloquentia diffunduntur. De hominibus tardioris lentioriſque prudentiæ. Perfectos demum eſſe, qui inter hæc duo genera ſunt poſiti. Vtrum ſint præſtantiores animi, qui literis idonei, an qui adminiſtrandis rebus publicis. Delicata ingenia aſſiduo aut diuturno minus apta, quam tarda & depreſſa.

VEluti ſub iis ſyderibus, quæ multo frigore, humentive aëre, ſolent candidos cæſioſque populos
lucare, nonnulli haud ſecus quam in vicinia Solis
ſco vultu inumbrantur: in iis autem plagis, quæ
mio Sole flagrantes plerumque ſpiſſiori ſanguine
bjectas gentes tingunt, quorundam hominum
ndor à patria ferrigine recedit: Ita in humanis
pulis quædam aſperæ mentes rigent: aliæ de pa-
ia barbarie nihil habent: craſſæ aliquæ in tenui
elo mentes, tenueſque in opaco. Nec ulla eſt re-
o, tam proſperis, aut malignis illuſtrata ſideribus,
æ non omnium vitiorum examen, ſimulque vir-
tum, in ſuis alumnis exceperit. Quippe ſingulis
ortalibus præter patriæ ſuæ indolem adhuc pro-
ium aliquid Natura conceſſit: prorſuſque ingenti
iraculo, per tot ſecula, & nomina populorum,
icuique hominum ſua lineamenta invenit, quæ
m frontis quam animi habitum, à reliquorum
rporum, mentiumque ſimilitudine diſtinguerent.
linc illius mirabilem ludum, tot hominum affe-
ibus animiſque variatum, haud quis facilius cogi-
ndo aſſequetur, quam pictor ſuis tabulis omnium
orporum ſpecies atque formas incluſerit. Licet ta-
nen, tanquam eminentes in condendis ſilvis arbo-
s, præcipua ingeniorum & affectuum genera in-
tueri,

tueri, quibus homines agi ſolent, ac propemod[illegible] componi; ſimulque à cæteris inſigni diſcrimine [illegible] parari.

Neque ſuperflua cogitatio erit eo modo perc[illegible] ſentis diverſiſſimas hominum claſſes: in quibus [illegible] unuſquiſque inveniet, &, qualis eſſe velit, aut [illegible] meat, tanquam ex ſequeſtra & aliena imagine, [illegible] prehendet. Ac præterea cum nullius ingenii ſpeci[illegible] tam lubrico, aut vicino veſtigio in vitia propende[illegible] quæ non facile prudentiæ habenis intra rectum fle[illegible] poſſit; nihil quoque tam cognatum virtutibus, qu[illegible] non pravitas utentium corrumpat: juvabit affect[illegible] impetuſque mortalium, ſuis bonis maliſque ſtipat[illegible] contemplari, & quatenus aut noceant, aut proſi[illegible] veſtigare, ne deinde aliquos immodice laudem[illegible] vel ſupra fas & æquum averſemur.

Igitur mortalium ingenia recenſenti, ſtatim o[illegible] currunt extemporaneæ ſubtilitatis homines: I[illegible] ſcilicet, qui, quoties loqui placet, ſubita ac plerumq[illegible] feſtiva oratione per ſuſceptum argumentum decu[illegible] rent. Hi ſi juſto pondere, ut ſolet, deſtituuntur, n[illegible] ſtudio eloquentes, nec ſapientes conſilio, ſed tu[illegible] demum cum loquuntur, roganturque Philoſophi, a[illegible] Oratores facti, poſſint uno precio cum mercibus a[illegible] ſtimari, quæ per ſe inanes ipſo fuco artificii impo[illegible] nunt. Eorum duo genera invenias. Quidam in privati[illegible] & conſciis ſermonibus regnant, brevi nitidoque acu[illegible] mine, & ſemper veluti in aliorum ineptiam inten[illegible] to. Alii propius ad eloquentiæ dignitatem perve[illegible] niunt, quandocumque placuerit, ſtatim torrente in[illegible] genii, publice, aut inter ſuos dicturi, rerum om[illegible] nium, quas viderint legerintve, oportuna ſubeunt memoria. Utrorumque pompas ac faciles impetu[illegible] mirantur, non modo imperiti, ſed & interdum qu[illegible] meliori eruditione imbuuntur, dum ab ejuſmod[illegible] ingeniis multos jocos atque ſententias vident facil[illegible] ac veluti temere effundi, quas ipſi non niſi anxio & ſevero labore poſſent exprimere.

Nam quid illis hominibus (ut ab illis ſcilicet or-diamur) quorum brevis vivaxque procacitas emi-net,

net, magis putes ad induſtriæ ſimulque leporis imaginem factum? Quid elegantius quam ad omne argumentum ſententiolam habere? quid urbanius, quam omnium dicta, factaque excipere improviſis talibus, vel prudentia, quæ, facilis, & nata ſub manu, ipſa celeritate placet? Huic venuſtati ſi accedit corporis gratia, vel hominis dignitas, & præter hæc non immodica ſed ſecura audacia, regnabit ubique illa jocatio, his etiam non ingrata quos laceſſet, & veram exactamque ſapientiam, in egregiis, ſed tardis hominibus, ſuo ſtrepitu obruet. Sed hæc loquendi felicitas frequenter ſuis morbis infeſta eſt. Tolle illos de privato conſortio, & à ſubitis fractiſque ſententiis, id eſt, à velitatione prudentiæ, deduc in certamen prolixæ orationis: tum ſterilitatem egenarum mentium, nec ſufficientium ad veram longamque ſapientiam, haud dubie contemnes. Quod ſi & illa, quæ in iis miraris, dicta conciſa, & veluti brevi fulgure micantia, ſcriberentur, ut non abrepto & intercepto animo ſimul incidant atque effugiant, ſed ad maturam judicii ſeveritatem exigi poſſint; quam ſæpe inania aut inepta viderentur, quæ nunc vani præjudicio, & lepore celeritatis fallunt? In iis igitur hominibus, non altum & perenne ingenii flumen, ſed Naturæ impetus aliquis, quæ ut exiguas aquas, ſi in ſublimi natæ ſunt, & iniqua tellure opprimuntur, quo anguſtior eſt exitus, eo majori niſu in altum propellit, ita ſcintillas ſapientiæ ſtatim ſi excipiantur expiraturas, magis vivo & ſonoro ſtrepitu laxat de cuſtodia parvarum mentium & in hunc tantum abortivam ſapientiam felicium.

Alii autem quibus ita in prolixam eloquentiam ipſa ubertas eſt, ut per inexhauſtum ſpiritum verba ubique & ſententiæ ſufficiant, clari quidem apud populum eſſe ſolent, ſi inter publicos cœtus in foro ampliſve audiantur. Grati quoque in privato uſu vitæ, ſi tam poſſint tacere quam loqui. Sed cum omnia animalia id, quo potiſſimum valent, arcano inſtinctu ſentiant, & eo uti ament, tum iſti maxime ſua loquentia delectati, qua una inſignes ſunt, haud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

facile modum tenent, quamcunque rem dicendi l
bido rapuerit; ut mirari jure poſſis, in tanta impru
dentia tam commode dici poſſe. Solutis deinde co
loquiis, quæ importune produxere, cum illos, qu
loquendo fatigaverunt, lætæ & porrectæ frontis v
dent, non cogitant ab intempeſtivę orationis faſtidi
dimiſſos gaudere, ſed ut perfuſos magnifica volupta
te, eo omine ſinunt abire, ut, ſi in ſe rurſus inciderin
de eodem cibo guſtent. Amplæ hæ mentes, & ſpon
naturæ per omnium penè rerum ſeriem patentes: ne
tamen exactæ neque tinctæ, aut imbutæ, ſed ſingu
præcipiti curſu libantes. Et ut Echo neque poſtrem
quas acceperit voces tenere, neque quidquam ult
rius ingenio loqui poteſt: Ita iſti omnium reru
ſcientiarumque primas ſpecies ſibi à capaci Natu
ſubjectas, facillime, ac penè nec cogitantes, admi
tunt; aliquid autem amplius atque exactius in earu
dem rerum ſtudiis aut facere aut velle vix poſſun
Ingens quidem argumentum eſſe crediderim, non ju
dicio animi, ſed impetu & veluti fortuna, tantam re
rum copiam, ac indigeſtam venuſtatem ab iis produ
ci: quod omnino, de quacunque re ſermonem inſtitu
rint, illa pari ubertate huic verborum & ſententia
rum pompæ ſufficiet. Vt vero aliquid memoria i
ipſo orationis curſu ſubjecerit, ad hoc illico diver
tunt, inde quoque in aliam, ut forte inciderit, par
tem: tandemque per diverſa capita diffuſi, non ſæp
originis meminerunt, unde univerſus ſermo de
fluxerit.

Ergo iſti vagis animis, nec in certam rem defini
tis, non ſummam modo illam, ſed & vulgarem inte
mortales prudentiam, plerumque non vident. Qui
dam ſui ipſius immodici laudatores, alii nec amicos
nec ſe ipſos iis officiis juvantes, in quibus ſedulus la
bor, unique negotio inhærens, aptandus eſt; leves ple
rique, & ut paſſim provolantibus rebus varii, ita ne
à ſententiis, quas videntur imbuiſſe, in alias tranſ
ire difficiles. Tamen, ut maximam ſpeciem haben
cultæ indolis, & per omnes ſcientias adornatæ, ple
rumque ad rem & famam promoventes debita un
ſapientia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſapientiæ bona occupant. Maxime, ſi, ut vim ſuam ntelligunt, ita & vitia non ignorent, habilique velıt fuco ſe tegant, ne cui, ſaltem è vulgo, ſit aditus d nævorum ſuorum contemplationem. Id autem otiſſimum aſſequentur, ſi in loquendo ſibi imperent, eque ſinant evagari ſubditas cupiditates, &, quoiā ut aptiſſimo ad omnia condimento, ita eloquenia omnia auribus conciliantur, varios ſermones cum ariis callido deflexu inſtituant, ſemperque ejus generis quo audientibus poſſint imponere: nimirum pud militares viros, aut ignaros vetuſtatis, de divinis ebus agant, de ritibus antiquorum, de populorum entiumque origine; & ſi quid eſt præterea in ſcieniis curioſa venuſtate ſpectabile: cum iis quos lychni mbræque Scholarum rudiores ad civilis gubernatiois diſciplinas faciunt, de populorum & Imperiorum atis, de Principum genio, diſputent; neminem deniue in ſua arte laceſſant. Neque enim ingratum, in ociandis interdum ſermonibus ad res iis qui audiunt lienas, aut ignotas, divertere; præſertim cum & ova nos delectent, & de iis quæ neſcimus quædam os altior opinio, & reverentiæ plena, ſubeat. Minus ericuli iſtis oratoribus erit, ubi cum humili & anuſto animorum genere agent, cui omnia quæ audai lætaque facundia effunduntur, tanquam ſacræ & er Oracula editæ voces, placent. Igitur has ubique artes ſuſcipiant, quas ex audientium ſorte ad ſuam mam eſſe crediderint. Quod quidem ideo facilius oterunt, quia adeo diffuſa ingenia per cunctas ſcienas atque artes erudiri ita poſſunt, Natura præeune, & modico forte uſu, ut de rebus omnibus non epte loquantur, cum tamen ſingula magis non norent quam teneant.

Scribere autem ejuſmodi Oratori tam arduum it, & plerumque ad famam exitiabile, quam fale & venuſtum eſt loqui. Raro enim illi ſpontaneæ oquentiæ additur vis judicii, quæ ſtilum perenni atia ad poſteritatem deducat. Quippe promptus, penè turbulentus animus, ubi in ocio, quod ſcrientibus datur, ſe ipſum recognoſcit, ipſa rerum quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

occurrunt multitudine oneratus, & confuſus, divi tiis ſuis premitur: nec ſcribere quæ invenit omnia nec quæ potiora ſunt eligere poteſt.

Denique tam diverſa eſt à loquendo ſcribend ratio, tamque alii nervi, ut, qui robuſta facundia aſ ſueverat quacumque liberet decurrere, jam in ipſ ſcriptione evanidos moliatur, & veluti in ſomnii ictus. Cæci tamen, ſuaque & aliorum adulation corrupti, nonnunquam gloriam eloquentia quæſi tam ſcribendi cupiditate deſtruunt. Multo magis è r ſua facturi, ſi longam ſpem ſuarum ſcriptionum fa cere Orbi poſſint, nunquam autem editis libris i famæ periculum venire.

His cautionibus, ille vivax & per omnia diſſipa tus animus ſubducet imbecillitatem ſuam oculis po puli, & in ſpeciem ſapientiæ aſſurget, ſive ſe reger ipſum poſſit (quod utique frequenter non videas ſive ſaltem conſilii patiens ſuadentibus amicis ac quieſcat: ut qui prima vini caligine domiti adhu ſciunt nec ſe ſapere, nec monitis familiarium per vicaci ſua fiducia obſiſtunt.

Ex adverſo ejuſmodi hominum, eſt aliud genu prima fronte tam à ſpecie ſuæ virtutis alienum quam iſti eloquentes à vitiorum in quæ nati ſun imagine recedunt. Hi igitur, cum ſubito loquendum eſt, tardam ægriuſve ſequentem orationem habent hærentque ſæpiſſime blandimentis laceſſiti, vel jo cis, quæ ſubiti & expediti ingenii homines in quo tidianis colloquiis tanquam levia tela contorquent Neque autem ſola verba ægre expediunt: ſed ſicub etiam dicenda ſententia, quærunt quid ſentiant neque ſtatim inveniunt. Verum advocato animo & in ſeſe ad meditandum reducto, in rerum & ne gotiorum vim idonea ſubtilitate penetrant, verba quibus utantur apta concipiunt. Vis in illis recon dita, utileſque & veræ, non fucatæ, & ex ſcholi umbratiles ſententiæ, & ſi eruditio ipſis acceſſit uſuſque ſcribendi, plerumque digniſſimæ quas poſte ris ipſi tradant. In hoc vero iis fortuna male conſu luit, quod anguſtis retuſiſque animis ipſa primorum

motuum

motuum verborumque ſpecie ſimillimi, iniquiſſimo præjudicio ſæpe jacent, temnunturque. Ideoque ignota magnitudo ingenii non utique habet ſemper propitiam virorum principum manum, qua ad dignas ſua induſtria curas & honores tollatur. Veluti precioſiſſimarum mercium decor, ſi ſine titulo intra viles faſciarum nodos latet, non adducit emptores. Iis igitur hominibus utilitatis pleniſſima ratio eſt, viam facere, qua ad ſui animi interiora adeatur, nebulaſque amoliri quas in ſuo limine natura ſtipaverat. Hoc porro aſſequentur, vel ſcribendo (nam quid eſt aliud tabulam animi proponere?) vel aſſiduo uſu excitando lentioris ingenii acumen, ut quantum eſt tantum eſſe ſciatur, aut denique quam poſſunt intima longaque familiaritate cum illis optimatibus ſe miſcentes, qui ut multo uſu agnoſcere robuſtæ mentis vires, ita agnitas poſſunt provehere.

Inter hæc nimii ponderis & levitatis mala, poſita indoles, & ad humanæ dignitatis faſtigium pervenit; huic modica ineſt, & tantum cum opus eſt, eloquentia, &, ſi tempus ſtudiumve accedat, venuſtior in familiari uſu vitæ, prompta & nitida, non hærens & turbata oratio, vis judicii non multum involuta, & quanquam actis ſubito, tamen poſt moram & conſilium validior. Hic eſt demum idoneus virtutibus homo ad privatam ſapientiam & publicam factus, aut ſi vitiis fœcundum animum tradet, non quotidianæ nequitiæ velut moles, in quamcunque partem incubuerit, pernicioſiſſimo caſu omnia affligens.

Ampla autem ingenia ab opacis mentibus velut hac nota Natura diſtinxit, quod hæc dignitatem ſuam agnoſcant, peragantque omnia liberalius, verecundis quidem, ſed erectis ſpiritibus, ſemperque diffuſum aliquid, & vividæ majeſtatis contemplantibus: Retuſæ vero mentes in anguſtas cogitationes atque conſilia ipſæ ſe damnent, nunquam auſæ à timida humilitate excedere; In parvis interim, & menſuram ſui animi non ſuperantibus, ad ultimam diligentiam exactæ ſunt; cum ſcilicet aſtus quidam illis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

illis ingeniis accommodatus ſit, non altus ille a
nobilis, ſed ut in exiguis & invalidis animantib
videmus, per diffidentiam ſuis rebus ſemper inte
tus.

Sunt quidem ex literatorum numero, qui ſiv
diſciplinis ſuis faventes, ſive eruditionis utilita
(quam eximiam eſſe quis unquam niſi ex barbaris ig
noravit?) decepti, negant aliquod ingenium in magn
numerandum, niſi quod poſſit literas capere; aut u
lum ad juſtum decorem perveniſſe, quod non illis o
natum ſit. In hunc modum homines publicis virtut
bus claros, natoſque regendis populis, ſi ad literaru
ſubtilitatem inepti ſint, à veræ humanitatis & magn
tudinis claſſe excludunt, peſſimo prorſus ſuffragio a
errore, aut ſi mavis inſania; quandoquidem è contra
rio verius dicas, neminem eſſe civilibus rebus parem
niſi in ipſis naturæ divitiis conceptum; multos autem
in umbra ſcholarum etiam ad laudem pervenire, in
nes, & ſuperflui acuminis viros; quippe quorum in
doles, intra metam neſcio cujus ſcientiæ damnata
caligat ad utilis illius prudentiæ lumen, cui omniu
literarum diſciplina donanda eſt. Niſi forte non ve
rius ſapientia illum amabit, qui augurari in popul
motum, & tempeſtivis remediis occupare poterit
quam in Lunæ, Soliſque defectibus doctum, Aſtro
rumque errores, & redeuntes in circulum anni vic
perpetua contemplatione numerantem. Illi ipſi
qui adeo importunis laudibus Muſas attollunt, no
hunc tantum politum aut eruditum vocant, qui om
nes ſcientiarum partes pari felicitate impleverit
ſed ſatis eſt in aliqua modo regnare. Vt ſi Orato
egregius ad argumenta ſe ipſam torquentis Philoſo
phiæ ineptus ſit, aut ſi non natus ad Eloquentian
Philoſophus, ſi Hiſtoriæ aut Poëſios rudis, no
hunc ideo à ſcientiæ, aut præſtantis indolis titul
velint arceri. Quam igitur laudem pars diſciplina
rum aliqua ferre poteſt, cur ab iſta ſcientia auden
detrahere, quæ eſt in regenda ſocietate hominum
poſita, cæteriſque omnibus, quæcunque in human
rebus ſunt, antecellit? An ſapientiam Græce tantum

an

ut Latine, ac non potius arcano impetu & omnium
inguarum ſermonumque conſcio, ſuis alumnis lo-
qui exiſtimes? Parum eſt præſtanti ingenio naſci, ſi
nihil eſt aliud quam aptum ingenium ad Academicæ
ruditionis induſtriam eſſe ſortitum. Illi primi, quos
habemus eruditionis Principes, non in Scholis ſu-
laverunt; & erant tamen propitio cœlo nati. Con-
lere civium mores, patriam conſiliis firmare, in
itus peregrinos intueri, quæque inde placebant in
uos invehere: deprehendere cœli motus, ne anni
patia ad ſtatos & neceſſarios gentium uſus laterent:
hoc tunc ſcientia erat; hoc nunc noſtri literati ſcili-
et imitari arbitrantur. Quippe illi antiqui dum in-
eriore cura rudes populos ſtudent manſuetudini
æterisque conciliare virtutibus, ſtatim facta eſt ci-
vili Philoſophiæ origo: dum mutua contentione
provecti hoc vel illud populo perſuadent, primæ
eloquentiæ nata vis. Denique hiſtoriarum monu-
menta illorum veterum prudentiam, atque aſtus,
narrant hodiernis literatis, tanquam ſucceſſoribus, ſi
& ipſi molem negotiorum ferre poſſunt; ſin autem
animo non ſunt ad res civiles idoneo, tanquam cu-
ſtodibus & æditius antiquæ virtutis. nam hiſtoriam
ad ſolam contemplationem legere, inanis & ocioſa
voluptas eſt, quæ abſque fructu tranſit: imitari autem
laudatos olim viros, vera & publica eruditio cen-
enda eſt.

Equidem non negaverim, illud demum abſolu-
tum eſſe ingenium, quod ad rempublicam ſimulque
ſcientias factum ſit. Tunc quippe mutuo auxilio hæ
dotes ſe in cælum ipſæ attollunt. Regit enim literas,
ne ineptiant, aut ſordeſcant, ſublimis & ad ſui ſe-
culi morem formata calliditas; quam invicem literæ
armant, ne expertis tantum rebus, ſuique temporis
notitia nitatur, ſed peritia quoque & laboribus an-
tiquitatis.

Si quis tamen, ut interdum fit, publicæ luci &
iuvandæ patriæ idoneus non eadem felicitate à Mu-
ſis amabitur, nihilominus celſioris ordinis & ele-
gantiæ cenſendus eſt, quam qui duntaxat argutias

umbratilis ludi, & quæ cætera in Scholis edocentu capere poteſt, inepto ad civiles diſciplinas anim quæ potiſſimum uſu conſtant. Adeo ut non per jo cum magis quam ex Philoſophiæ præcepto Favor nus ſcientiam Adriani metitus ſit ex magnitudin poteſtatis. Adrianus Imperator famam ſcientiæ qua rebat, & forte in Favorinum Philoſophum incid rat, qui ab eo laceſſitus argumentis, parcius, & victus, agebat, quo Princeps impune exultare Objurgantibus amicis, quod tam facile ceſſiſſe Male, inquit, admonetis: Nam cur non doctiſſ mum putem, qui habet viginti legiones? Hæc no ſine argumento Philoſophus: cum, ex arte tot legio nibus moderari, ſit altioris ſcientiæ, quam quicqui exercito, & per contemplationem ſublato acumi ne, in ſcholis deprehendas.

Cæterum ut omnium rerum, tum ingenioru maxime pulchritudinem, ſæpe ſui fiducia pervertit Multi enim ſuæ imbecillitatis conſcii, id conantur laboribus impetrare, quod Natura negaverat, & aſſiduo cultu animum ita mitigant, atque formant ut deinde ſupra illos emineant qui ad magna felicit nati erant, ſed ſuarum mentium robur inconſult ſpectantes, laboribus, tanquam ſupervacuis, abſti nuerunt. Ingens quoque inter hos ipſos diſcrime eſt, qui diligentiæ ſtimulis exerciti perficiendo in genio incumbunt. Nam nonnulli, quamcunque rem ſibi ad labores propoſuerunt, in ejus duntaxat api cibus ſummiſque faſtigiis occupantur, ad minora ac interdum neceſſaria, ne cogitationem demitte quidem poſſunt. Alios adverſus error habet, qui vel uti ac ſi quid à tergo ſuſpectum aut inexploratu relinquant, adeo exigua quæque ſcrutantur, adeo quicquid didicerint ſcire volunt, ut nec progredi i deſtinata ſtudia multum poſſint, nec ad veram & liberalem hujus rei quam tam ſuperſtitioſe ambiun cognitionem pertingere.

Sed nec omnibus præterea ingeniis vis eadem a laborum patientiam, & diuturnitatem, conceſſa eſt. Nam quo ſubtilior eſt animus, & in acumen

magi

magis factus, eo quidem ſibi facilius in impeditas res viam facit, ſed & citius aut magnitudine laboris aut longitudine hebeſcit. Quippe ejuſmodi mentium cuſtodiam habent non opaca corpora, ſed aptata accipiendo cœlorum hauſtui, meantibuſque ſanguinis & capitis ſpiritibus laxata, qui ut aciem ſubtilius expromunt, ita ſua tenuitate vaneſcentes, ſolo ocio & ludo reparantur. Ejuſmodi vero hominum non modo ipſe labor, ſed & precioſum ocium ideo erit, quia egeſtis mentibus novum robur ſufficit, ac plerumque ſolutum, & huc illuc errantem animum altis ſeriiſque cogitationibus implebit. Velut pinguium camporum felicitas, dum ceſſat à cultu, interdum in plantas ſua ſponte luxuriat, nulla hortorum venuſtate deteriores. Ita Coſmus Medicæus, idoneus prudentiæ author, ſenſit, ille conditor florentis hodie in Hetruria dominatus. Placide, & veluti incurioſo ocio, in altam lucem acquieverat, cum unus forte ex amicis ſupervenit adhuc inter ſomnum vigiliamque marcenti: &, Vbi, inquit, ille Coſmus, cui tanquam Argo Rempublicam credimus? de die ne quidem oculis utitur. ego quidem rebus meis jam in foro operam, jam domi meæ dedi. Ad hæc Coſmus, An autem putas, inquit, meam diligentiam anteveniſſe, cujus quies operoſior atque utilior tuis laboribus eſſe ſolet?

Quidam tamen exempti ſunt huic fato, quod eximios à diuturnis laboribus arcet. Pauci illi, & tanquam chariſſima munera, rebuspublicis à Natura donati, qui ſcilicet altum & penetrabile ingenium in prolixam ſedulitatem demittant, non aſſiduæ moli impares, non diverſo negociorum vultu confuſi, adeo ut nati ad imbecillitatis humanæ ſubſidium rerumque communium tutelam videantur.

CAPVT XI.

De fortibus animis: Temerariis, Timidis, Superbis Sordidis, Languidis & Reconditis, Hilaribus, & Exertis. De inconſtantibus ingeniis, omnia acriter, ſed non diu, volentibus.

IMpavidæ ad pericula mentes, ſuique ſecuræ, ita i hominum ſocietate eminent, ut in campis, coroniſve, tori, ac tumuli, cæteris partibus per intervalla ſuperſtantes. Eſt autem illa indoles inter bon malique confinia pari diſcrimine conſtituta; nihi ex ſe iis quos inſedit miniſtrans, præter impetum quo inſignes ſint, ſive probis eſſe placeat, ſive ac flagitia divertant. Nam utrimque temeritate, & fortitudine, cognatis quidem, ſed diſſimillimis affectibus, ſollicitantur illi homines in virtutis & viti partes. Temeritas penè eadem ſpecie atque vultu cum fortitudine eſt; adeoque ſæpe fallit, ut ipſi, qu magnorum hominum cenſores ſe faciunt (quod iniquiſſimum putes) plerumque ex ſolo eventu eam æſtiment. Quot ex viliſſimo militum ſanguine, quia ſuperfuerunt contemptis periculis, ad ſcientiæ bellicæ famam, eique deſtinatum faſtigium, creverunt? Alii vecordiæ accuſati, quod in eodem conſilio, & iiſdem periculis, occubuerunt. Tiberius Gracchus, dum amore populi, proprioque ambitu, ferendis legibus incumbit, Optimatum conjuratione ſublatus eſt. Eodem fato Caius frater opprimitur. Ergo illi (inquiunt) inconſultæ temeritatis viri. C. Cæſar popularitate, & largitione vulgo acceptus, ad ſummum potentiæ pervenit. Illum ideo dixerint fortis ſapientiæ virum. Agis Rex in Ephoros contentione provectus, Lacedæmone viliſſimo laqueo extinguitur. Cleomenes audet cæde Ephororum regiam dignitatem ſancire; caſu an virtute, rem utriúſque exiſtimes verti? Sed hoc maxime. Alexander, compoſita jam Aſia, exercitus partem continendæ Europæ deſtinat; aliam, ne qui motus in Aſia exiſterent, apud ſe perſeverare jubet. Ignari milites quo rex conſilio ſuas copias divideret, una face, & publica

blica accenduntur ad tumultum. Aſpernati Imperium, non Alexandri conſpectu, non voce terrentur. At ille, ſive conſilio, ſive iracundia ferox, è Regia ſede in furentes proſiluit, & eos, qui loquenti pervicaciſſimi obſtrepuerant, ad ſupplicium ipſe rapit, eadem majeſtate in plectendis iis tutus, qua in mulcendis vix fuerat. Ex conſternatione militum ponentium minas, hoc conſilium in virtutis famam ivit. Galba autem Imperator, dum compeſcere milites ſtudet, haud paulo remiſſius, ut videbatur, quam ſub Alexandro agentes, in medio foro confectus eſt. Fortitudinem, an temeritatem appellaveris? Adeo vicina, & penè confuſa ratio, hanc virtutem vitio miſcet: aut ut verius dixeris, interdum cogitur fortitudo ad eadem conſilia in quæ temeritatem furor impellit, tumque ægre à vitii ſuſpicione expiatur, niſi vel felici ſucceſſu ſibi reverentiam favoremque conciliet, vel ille, qui ad hanc ineundorum periculorum neceſſitatem adigitur, longæ prudentiæ ſanctitate meruerit, ut extrema remedia, & temeritatem imitantia, credatur non temere, ſed ex præſcripto judicii, uſurpaſſe.

Igitur hunc affectum, cum non ſatis ſibi cavet, ſevera atque atrox ſui fiducia corrumpit: faſtidioſo velut nutu cuncta deſpiciens, ſuperbiæ quoque malis infeſtus eſt: In jactationem ferme proclivis; nec placere, aut odia ſaltem effugere, ſatis curans; per inſanos impetus præceps, donec indulgentiam fortunæ, & temeritatis felicitatem conſumpſerit. Cum vero tenere modum poteſt, tunc in virtutem clariſſimam evadit, & magnitudinem animi in hoc tantum attollit, ut ſalutis vitæque diſcrimina leviora exiſtimet quam deſerti officii infamiam, vel proditæ per ignaviam pietatis. Quod ſi quis præterea illam vim intrepidæ mentis manſuetudine adornet, & iracundiam poſſit arcere, (quæ plurimum ejuſmodi ingeniorum robur ſtipat) tum vero eximii in omnem partem conſortii erit, & in ipſa formidabilis pace, id quidem ab indole habebit, ne abſque cujuſdam horroris reverentia cum eo quiſquam agat,

agat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

agat, à moderatione autem ſua ut etiam diligatur.

Eſt aliud adulterinæ audaciæ, ſed tutioris genus & in quo graſſari infimæ humilitatis ſpiritus poſſint: cum aliquid non noſtro ſed alieno periculo audemus. Huic propemodum nihil cum ea quam deſcribimus indole, præter appellationem, convenire exiſtimem. tamen haud raro immeritis hominibus ad gloriam & præconia ſuffecit. Nec alii eam propitiam magis habent, quam Præfecti militiæ, & qui medicinam profitentur; hi militum, illi ægrorum periculo inclyti. Et vero quotuſquiſque non Principum tantum, ſed ex Tribunorum aut Centurionum numero, gloriam ſuorum ſanguine non quæſivit? Triſti quidem militum fato, quorum laudes unus intercipit, excuſabili tamen conſilio mortalium; cum publice interſit incolumes duces eſſe, quorum ſapientia ſæpius hoſtem quam armatorum impetus evertit, militeſque in hanc ſortem ſcribantur, ut emptas ſtipendio animas, ubi utile erit, Reipublicæ reddant. At Medicos non Pater Æſculapii Apollo, non ſatis cum Apolline Muſæ excuſent. Illos dico, qui ad opes & famam præcipites, non officii ſanctitate aut ſociæ mortalitatis generiſque affectu, ſatis ægris placantur; ſed eos veluti deſtinatas ſuæ gloriæ victimas habent, ſecuro ſcelere ideoque & frequenti. Inexperta & ſuſpecta remedia illorum quos curant periculo uſurpant, non contenti ſuæ artis documentis, non præcepto antiquorum, ſed vetuſtatis accuſatores, & ſi illis crederetur novæ arti ſuum nomen daturi. Si hoc modo temeritatem fortuna adjuverit, & remedium ab illis, in mortem, aut in valetudinem (nam & utrum ſit ipſi neſciunt) propinatum, vel forte, vel concedente jam morbo, vel ipſo robore ægrotantis profuerit, ſtatim fama velut certæ ac propemodum divinæ ſcientiæ in vulgus emanabit. Et hanc unius ſanitatem ſua pernicie plurimi luent; his Medicis jam audacius, & cum pereuntium plauſu, peccantibus. Sed triſtis iſtius audaciæ non ab illa indole origo eſt, quæ erectos homines, & ſive temerarios, ſive fortes, ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rem & interdum turbulentum impetum agit: uippe audacia aut fortitudo eſt, in ſuo periculo non rreri; in alieno timere, humanitas.

Ex adverſo ſecuri atque intrepidi animi, inge-ium timiditatis conſiſtit: quæ ut nonnunquam ad robitatem facta eſt, ita ſæpe in vitia deflectit. Si nim in ignavos affectus omnino tranſierit, qualem-unque ſecuritatem amans, tunc inepta virtutibus, ec privatis aut publicis utilis rebus, in vitium, il-udque fœdiſſimum, degenerat. Quos autem hæc im-ecillitas fregerit, ſcire, niſi cum pericula inſtant, lcirco eſt arduum, quia ſibi conſcii turpiſſimi me-us, diligenter illius indicia tegunt, etiam adornatis d audaciam verbis, & diſcrimina quodammodo ceſſentes, cum utique illa abſunt. Cæterum inju-as, contumeliam, cladem, quam timere tam pati lonei; ad omnem ſpeciem minantis fortunæ hor-ſcere; neque hæc mala, quæ tantopere metuunt, orti conſtantique ſtudio, ſed dejecto ac ignobili, eclinare; virtutem ſingulorum atque vim, ne qui-em tentatam, expertamve, ſupra ſuam timide du-ere; cunctoſque & odiſſe, & invita ingrataque apud veneratione mirari. Cum impune autem licet, ef-ſi in crudelitatem: ſive quo audaciam ſimulent, ve fœda & anguſta natura in vindictam imminen-: denique futurum timorem occupantes, ſubrutis uos metuere in poſterum poſſent. Benigni tamen ltus ſunt, & ab innata ferocia diffidentes: Vt Syr-bus areniſque ſimiles eſſe credideris, quæ brevibus placidis undis tectæ, tamen ventorum impatien-s in immenſum ſubſidere ſolent, & haurire calcan-s.

Sed maxime, ubi Principis animus huic ingenitæ rmidini damnatus eſt, ſervis aut civibus ſuſpecta ſe debet illa animi mollities, placere quidem quæ-ns, ſed nec ſibi, nec aliis, vel tuta vel felix. am, velut in vindictam contemptæ Majeſtatis, nè videas triſtiſtiſſime hos perire, qui captivo ti-entis domini ingenio audent illudere: Et ipſe licet, genito pavore perculſus, quos veretur ſuſpiciat, licet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

licet indigno permulceat cultu , eoſdem tamen od
interdumque velut ab effractis ergaſtulis totus erum
pit , tàm ſubito & inconſulto turbine quam ſe fœ
illis ante permiſerat. Servos autem aut cives illa
mendi indole eſſe imbutos , interdum magno m
mento eſt ad ſecuram regnantis majeſtatem. Tu
vero neque illi nimis ſolute habendi ſunt , ne ſe
meri putent, neque etiam crudis aut importunis im
periis laceſſendi , omninove ſpernendi , quia etia
de pavidiſſimis hominibus acris multitudo cogi p
teſt ; ubi tumultuantibus univerſis quiſque non ſ
ſed ſociorum fiducia omnia audet.

Si quis autem ſic in timiditatem natus eſt , ut fo
titudinem tamen accerſere conſilio ac prudent
poſſit, eaque , cum opus eſt , ſuos metus temperar
is non modo à vilitate recedit , ſed & ingentem la
dem habet, quod imbecillem affectum , & ſæpe n
xium , in virtutem coëgerit. Inſigne pavoris exem
plum, cui hæ robuſtæ virtutes acceſſerant , fuit P
trum noſtrorum memoria vir egregius bello , & c
multum arma Gallica debuerunt. Strenuus man
ſummuſque conſiliis , tamen in ipſo pugnatum a
ticulo , cum in conſpectu hoſtes eſſent , plenus o
verſantis periculi imagine, adeo ſolvebatur, ut etia
ſecreto indigeret , quo ſeſe ſubſidentibus alimen
reliquiis , ſimulque pavore , exoneraret. Collect
deinde ſpiritibus , ea erat producendi milites ar
tantus ardor dimicantis , ut dubitares Ducis parte
an militis enixius obiret. Ad extremum etiam vita
clara illius', ſed miſerabilis virtus , oſtendit no
ſemper à fortitudine triſtem illum pavorem diver
tere. Quippe ferale certamen ad Ticinum , quo
Franciſco Rege capto penè ſpem Italiæ Gallis eri
puit , iſtius quoque ducis ſanguine funeſtum eſ
Pridie cladis rex advocato conſilio , ipſe quiden
pugnæ avidus , tamen ſuos ſententiam dicere juſſi
Iſte ſenex magnopere ſuadebat ut auxilia expecta
rentur quæ accita , & jam protinus adventare con
ſtabat: neu in diſcrimen , præſertim non neceſſari
tempore, in alieno quoque ſolo, res ſaluſque Gallo
run

um conjiceretur. Non de gloria modo Regis, ſed incolumitate agi. Aderat in eodem conſilio acer juvenis, ſed turbulento impetu pugnam incipere quam in ea perſeverare magis idoneus. Is nihil præſtabilius ajebat, quam ut armis victoriam (nam nec de ea ambigendum) quam primum occuparent. Nimium honorem hoſtibus habituros, ſi à tanto Rege, & tam alacri exercitu timerentur. Ipſo Regis nomine jam paventes turbine Gallici equitatus proculcari ſatis poſſe. Adjecit in hunc Ducem, nihil mirum, ſi & ſenex, & pavidus, cunctari juberet, cui animus ſolitis terroribus quateretur, jam etiam ſibi per illa quærentibus viam. Non tulit ille vir immodici joci procacitatem: &, Ego vero, inquit, quandoquidem Rex pugnare decrevit, cras non obſcura morte in illius oculis defungar: tu vero temeritatis & audaciæ oblitus, hoc certamen, quod verbis jam accendis, turpi fuga deſtitues. Hoc triſte vaticinium uterque implevit. Quippe juvenem terror ab acie abſtulit; & alter quem promiſerat ſanguinem in conſpectu Regis præclaris vulneribus effudit.

Hæc igitur cauta, ac modeſta timiditas, non modo prudentiæ jungi poteſt, ſed & illius interdum magna pars eſt, utilitatis quoque pleniſſima, cum in eos incidit, quorum nimiam, nec in modum coërcitam, audaciam Reſpublica luere poſſet. Qui vero suum ingenium ad formidinem factum hac juſta & ſalubri arte regere poſſunt, ii plerumque mitiſſima humanitate adornantur; blanda ſimplicique pietate verecundi, neminem lædere gratuitis injuriis ſuſtinent: etiam in viliſſimis hominibus, aut ultima egeſtate damnatis, ipſam animorum & mortalitatis communionem venerantur. Sed & magis ſibi quam aliis hoc inſito pavore moleſti ſunt. Nam & tacitis ſecum ipſi conſiliis laborant, ægrum animum, & non ſponte terroribus raptum, virilibus præceptis componere: palam autem, neque decorum arbitrantur hos timores fateri, neque ex inquietæ formidinis impulſibus quicquam amant, ſive ſuum, ſive ab amicis commiſſum, miniſtrare. Aliud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Aliud ab audacia, aut timiditate eſt, ſed veluti
illorum fatorum confinio, ſuperbum animum, ſ
dibuſve dejectum, nanciſci. Superbia peſſimi inge
fomes, funeſtis ac multiplicibus vitiis in diverſa pr
rumpit, odii, amoriſque, & ſuper omnia invid
ſuppliciis obnoxia. Nec alii magis anxii aut perpe
motus ſunt, quam hominum non tam quærentiu
laudem, quam hanc ſibi deberi credentium. Et co
temni ſe facile ſuſpicantur, & hanc aliorum, ut p
tant, contumaciam, in ſe acerbiſſimis curis vind
cant. Iam ſua vitia neſciunt, jam virtutes aliorum
Ita captis, pietas, fides, & quidquid in hominib
ſacrum, infra famam honorumque cupiditatem j
cet. Quantumque ſucceſſerit, nihil illis in quiete
eſt, ſed in novas ſpes, pejuſque animos diductura
Sed atrocius ſupplicium non eſt, quam cum ſuperb
hominem pavidi ac muliebris animi ſubit. Tu
pudore ſcilicet atque metu cohibetur inſana cup
ditas, interimque, per tumorem anxium ſeque ce
lantem, à ſeipſa exigit pœnas. Cæterum hæc indo
les amicitiis inepta, & ubique ingrata eſt, niſi cu
fortaſſe Superbiam craſſæ aut territæ vulgi mente
pro erecti animi magnitudine venerantur.

Vile autem & ſordidæ humilitatis ingenium, u
nihil magni curat, ita nec aliquid ducit indignum
quo ſuis cupiditatibus obſequatur. Cudit autem oci
inertiam, atque languorem, & veternum volupta
tum, vel opibus inhiat, triſtiſſimo ardore, & tam
partis quam quærendis non utente. His ut plurimum
moribus ferri ſolent abjectæ illæ mentes. Si ad tem
pus ſublimibus excitantur conſiliis, videnturque ra-
tioni annuiſſe, ſtatim naturali torpore ſuis ſordibu
redditi jacent. In hanc indolem moreſque dejecti,
non ad imperandum nati ſunt; ac ne quidem com-
modos ad obſequia credideris, cum illis cæterorum
virtus inviſa ſit, quam non amant, capiuntve, quæ-
rantque libertatis licentiam, qua inter ſordidos &
anguſtos affectus nullo objurgante marceſcant.

Sed vitiis ſæpiſſime favemus, & in virtutum no-
men, quæ proximæ illis ſunt, adoptamus. Ita te-

meritas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſione prodentibus, ex adverſo conſtituta eſt indoles, arcano pondere, velut prudentia, ſuos ſenſus & animi libidinem tegens. Et his hominibus haud pauci nomen virtutis, ac induſtriæ, nihil ultra exploratis ingeniis, concedunt; quoniam ingens modeſtia imago eſt, parce, nec aliter quam ex præſcripto verecundiæ, loqui, ad omne vitii nomen ſupercilium ducere, nemini, ſaltem palam & profeſſo odio, contumeliam aut facere aut referre. Quid denique propius ad ampli ingenii ſpecimen, quam videri recondito nec ceſſante commercio cum ſapientia loqui? Ita enim dixeris factos, qui in iſtam quam deſcribimus lenitatem, & ſolitaria conſilia, producuntur. Sed hæc lenta graviſque tranquillitas ingentes latebras habet, quibus etiam vitia excipiat, quorum ne nomina quidem ipſi publice audiant abſque pudoris horroriſque indicio. (teneras enim frontes, & ſuis animis diſſimiles, habent) Illud tacitum, intraque ſe detruſum cogitationum examen, non poteſt continuis ſtudiis in virtutis aut induſtriæ laborioſam imaginem intueri. Nam cum omnium hominum impetus à labore in jucunditatem voluptatis declinat, tum vero præcipue iſtorum, quippe mollioris naturæ, & ad muliebrem lenitatem accedentium. Hinc omnium voluptatum ac vitiorum genera illorum animis ſubjicit hæc frequens & ocioſa ſolitudo, cui fœdiſſimæ contemplationi ideo ſecurius acquieſcunt, quod ſic impune liceat ſibi unis conſciis eſſe, palam autem non multum operoſa pietate, ſed ad cæterorum credulitatem idonea, virtutem adornare. Sed neque hos ſemper in ſapientiæ, ac ne quidem in vitiorum imaginem eſſe defixos exiſtimes. plerumque tardi animi ideo hærent, quoniam minus apte quod loquantur inveniunt. Ipſo interim vultu, & neſcio quo ſilentio, ſeu ſi mavis pondere, (quo ut graviſſimi hominum ita pecudum inſulſiſsimæ nutant) integritatis laude & induſtriæ cenſentur.

Eſt aliud ingeniorum genus, penè cæterorum omnium diſcrimina, mira quidem, ſed illaudabili

varie-

neritas interdum pro fortitudine colitur, & ſuper-
ſam erectæ viriliſque indolis titulis admiſcemus,
anſitque hoc fœdæ humilitatis ingenium in hu-
nanitatis colores, & veluti rectæ Philoſophiæ ſim-
licitatem. Nulla tamen ingenia pejore judicio ſo-
mus æſtimare, quam exerta, & ſemper aliquid
elut temere agentia. His enim, tanquam à modeſtia
beuntibus, ut plurimum levitatis infamia adhæret:
contrario autem languentibus, & reconditis men-
ibus, ſapientiæ quædam imago populum conciliat,
trinque non modice, ſed nec ſine argumento, pec-
antem. Aperta igitur, & vigore perpetuo excitata
ngenia, non arcanis odiis, non fraudibus ſatis ido-
ea, ac ne quidem ut plurimum ea procacitate cæte-
iſque vitiis, quorum imaginem referunt, infeſta
unt. Quippe in illis magis ſubitus loquendi aut in-
oxie laſciviendi impetus viget, quam in vitium pro-
iſa conſilia. Ocium parum ferunt; ſive magnis oc-
upentur, ſive levia placeant, ſerio ſemper intenti.
ta ſordes, quæ ſegnibus animis per torpentes cogi-
ationes ſubrepunt, illa ſedulitas ſolet effugere; jo-
os ne in amicum quidem tenentes; ſed plus in illis
xtemporaneam voluptatem quam ullius injuriam
mant. Nam inire amicitiam faciles, nec ſolvere;
lliuſque dulcedinis impetu non ducuntur, quæ ple-
oſque in rerum aut hominum novo uſu vel conſor-
io, tanquam inuſitato guſtu, blandiſſime perceliit.
Rei cui incubuerint, ſi non exactam manum ſum-
meque felicem attulerint, ſaltem ex ſuo genio ne-
cio quid quod placeat transfundunt; maxime quia,
quod agunt, non anxio labore perficitur, ſed ipſa fa-
ilitatis gratia eminet; velut ſpontaneo naturæ in-
enio in ſuum decorem productum. Si quid in
itteris quoque tentaverint, nimii ſudoris opinio-
ne legentes non offendunt; qui in laboris partem
enè videntur cum illis authoribus venire, quos
onſtat non ſine unguium vulnere, & pervigilii ma-
o invitas ſententias, aut verba, coëgiſſe.

His ingeniis nullo fuco obductis, ſemperque quid
gant (niſi multum interſit celari) ingenua confeſ-
ſione

varietate complectens, tamen in primis egregium, ſi quàm illi impetum tam frænum natura addidiſſet. Illud eſt hominum, ut quique affectus impulerint, ad extrema ruentium. Si pietas ſerio illis placet, & numinis cultus, quaſi nulla hilaritas intercedere tam ſanctis officiis poſsit, fronte dejecta, & ad omnem remiſsionem iraſcente, ſupercilium induunt non duraturæ ſanctitatis. Alienæ etiam vitæ ſuperbi cenſores, cæterorum probitatem ex ſua extemporanea ſeveritate metiuntur. Tunc priorum amicitiarum delicias ſolent abjicere; etiamque innocentem jucunditatem non ferunt, quæ in ſapientium vita ad oblivionem vel patientiam laborum ſolet interſeri. Mox nimia intentione fractum animi robur, ubi odiſſe incipit hanc ipſam cui inconſulte incubuit pietatem, non per gradus & reciprocantis æſtus vices, ſed in contrarium acto torrente, repetit quem omiſerat luxum. Tunc vero tam immodice in voluptates ſolvi, quam eas inepte refugerant: tunc etiam ipſum nomen ſeveritatis odiſſe, jociſque, & omni libertate cultoribus ſubhorridæ illius pietatis, quam modo reliquerunt, illudere. Dum hæc agunt, ecce tibi, revocata pietas adeſt, triſtique pœnitentia laſciviam rurſus expellit, donec etiam illius pœnitentiæ inceperit pœnitere. Nec in Numinis tantum cultu frequens illa, atque immodica mutatio; ubique pari impetu errant. A ſummi amoris conſuetudine eos in extrema odii velut aliquis turbo agit. Nunc aſsiduus labor placet: ſtatimque ſine nervis ſegnities. Iam mite literarum ſtudium, jam amorum exultans cupiditas: & quæcunque præterea in contrarios motus mortalium mentes agunt. Loquendi etiam tacendique ſtudium non ſatis adgubernant: Si incitantur fervore dicendi, quemcunque cœtum iniverint, ſermonem univerſis præripiunt, ſolique audiuntur: Mox hilaritate deſtituti, quæ in verborum luxuriem diffuderat mentem, ægro ſilentio contabeſcunt; ſecumque velut ad internum colloquium collecti, ita lumina defigunt, ut vix præſentes agnoſcere, aut rogati audire videantur; Pari

utro-

utrobique flagitio in humani conſortii venuſtat in quo & commode loqui & tantum per ſpatia t re conceditur.

Illis autem hominibus tanti erroris cauſa quædam interna ſuavitas cui ſe totos permittu Hac auſpice, quid fugiant aut ſequantur, conſtitu Et is motus in quamcunque rem iſtos agat, et curis aut labore pleniſſimam, eam primum blan ſima ſpecie fictam animo offert: quem mox d amœnaque violentia victum rapit, & omnia cre re ſibi cogit. Vbi autem ille fucus evanuit, & h mutabilis ac fugitiva dulcedo ſe in aliam part vertit, hanc etiam iſti ſequuntur. Sunt enim n tantum laboris impatientes, ſed & ipſius volupta ſtatim ac lenocinium iſtud abeſt blandientis in pectus cupiditatis. Eſt autem hæc læſi, nec ſe gentis, judicii nota: Indoles facta virtutibus, tantum ad virtutum initia: non ad fidem, non amicitiam fortis, ſui diſſimilitudine prorſus grata. Nec ſibi imperare, nec negare quicqu poteſt. Triſtiſſimum autem fatum eſt, & p pulis grave, ſi, quos natura in hanc infelicitatem e derit, iidem extra metus, & propemodum verecu diæ leges, ad imperandi faſtigium producti ſint.

CAPUT XII.

De animis Amori obnoxiis. Hos affectus ſingulorum temperari, & interdum mutari, a fortuna, & v ſplendida vel obſcura vita conditione.

SEd in recenſendis mortalium affectibus, præt fas ac humanitatem eſſet Amoris oblivisci, qui omnium animis, niſi prorſus barbaris, regnans, t men quoſdam vehementius ſuis curis imbuit, ſib que propius addicit. Eſt autem blanda & irrequie cupiditas, iis ipſis placendi, qui nobis ſive forte, ſi ſua virtute, ſive noſtro denique errore placuerun Et is quidem, velut inſidiis, ita irrepit, ut nos an ſentiamus amare, quam inſtituamus de amando con ſilium. Neque arduum in ipſis initiis eſſet excute

tantu

tum pondus; niſi ſenſim neque ſine ſuavitate in-
nbens ita eos ipſos ſuis lenociniis caperet, quos
ligit, præſertim inexpertos, ut putent inhumanum
inus fore, ſibique omnino incommodum, ſi in-
entis mali dulcedinem auſint à ſe ſevero imperio
ere. Hoc autem affectu, ſi inſtitutio recta acceſ-
it, nihil in mortalibus magis eximium. Namque
omnibus virtutibus quandam ex ſe venuſtatem
ıcilians, interdum ipſa vitia excuſat. Male nihi-
minus ſeveri homines Amorem averſantur, eum-
e fœda & enervi imagine ſibi fingunt: quo nihil
humanis rebus ſyncerius, modo in juſtis limiti-
s, & à virtute factis, ardens, non etiam ſuo in-
ndio quæ vetantur corripiat. Neque in adoleſcen-
ustantum, aut maturæ ætatis hominibus, blanda
a cupiditas concitatur; ſed & pueros in innoxiis
licitat annis, ut intelligas hunc ignem dignis pecto-
us penè non tam accedere quam innaſci. Et quo-
am minus ſe regere, curiſque, etiam ſupervacuis,
oderari pueri & adoleſcentes poſſunt; ideo magis
xia in ipſis hæc ſolicitudo ſolet incumbere. Inde-
e illis animus ad eximia conſurgit, & ſuam æta-
n ſupergreſſa; tanquam ipſis hoc experimento
obaturis, an digni ſint qui jam ament. Adoleſcen-
lus quidam in Scholis agebat, multa cura moni-
que magiſtrorum in pares ſuæ ætati diſciplinas
licitatus. Sed ingratæ litteræ erant ludi ociique li-
rtatem amanti: cum ecce ad idem oppidum forte
atrona nobilis, cum duabus ex ſe natis virginibus,
vertit; & quoniam neceſſitudo inter utramque fa-
iliam erat, ſtatim iſte in diverſorium mulieris,
ſalutationis officium, deducitur. Nec mora, cum
teram ex puellis intentius mirari, mox inhærere
rmonibus, ad extremum eodem ipſo die efflictim
nare. Tum primum rudis & ſolutus animus ad
ras adactus eſt. Itaque poſtero die repetit ignoti
ılneris conſcium locum, & ægritudinem ſuam diu
otracto colloquio ita pavit, ut deinde pejus dole-
t. Nam ut tertius dies illuxit, Matrona cum om-
comitatu profecta penè vivum adoleſcentulum
non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

non reliquit, cui, ne aliquod ſolatium haberet, p
mendum quoque erat tanti incendii malum, ne
parentis ſupercilium cogeret, vel inter æquales t
duceretur. Diu intra ſe collecto conſilio, nihil u
lius vidit, quam ut ſtudiis literarum totus incumb
ret: ita quippe parentem conciliari ſibi poſſe, q
non tantæ in ſtudiis diligentiæ ſuum ludum neg
turus videbatur. Ab hoc igitur, in recte colloc
temporis præmium, veniam exorare ſtatuerat, v
ſendi celebrem in proximo urbem. Ea erat in q
puella habitabat. Hæc non perſunctorie agitanten
maxime præceptores, æqualeſque, mirari; ſubind
que requirere, quæ illa animi mutatio, quis ſubit
ad litteras ardor, paulo ante ipſum ſcientiæ nom
faſtidioſe damnantis. Quippe adhuc quieſcentib
cæteris in ſtudia ſurgebat, nec aliter quam ſæpi
juſſus ſecedebat ad ludum. Amoris impetus, cui hæ
diligentia dabatur, ita ſenſum laborum mitigaba
ita Muſas adornabat, ut nec cogitans puer illaru
dulcedine caperetur. Mox, ut ſolet, in ejuſmo
præcipue annis, cum conceptum de puella judiciu
& quicquid ille ignis inſanienti ſubjecerat, longio
re abſentia jam torperet, hæſit actis ſciendi cupidi
tas; & ipſe liberalibus ſtimulis ſerviens adeo in hæ
Muſarum ſtudia ſubvectus eſt, ut deinde litteræ hui
etiam non pauca debuerint.

Cæterum pertinax Amor, nec qua reliqui motu
facilitate ſanabilis, niſi in cunabulis pereat, vix ali-
ter ſubmoveri quam tempore poteſt; dum laſſus ſci-
licet expiret. Cum enim in curſu eſt, ſemper habe
quo ſui imperii atque jugi faſtidium tollat. Nam ſ
amanti per ægritudinem, malorumque perpetuam
faciem, aliquo modo ſucceſſerit, omnino ſibi cru-
delis videbitur ſi illam amœnitatem à ſe velit abi-
gere. Sin vero fortuna ſeverior aut ſpem in longum
produxerit, aut hanc quoque ſuſtulerit, tunc etiam
dolor placet, & ſibi ipſi miſerabilis animus ſuam
cladem inter ſuſpiria recognoſcens, liqueſcit in de-
licatæ triſtitiæ voluptate. Sed maxime tectus ignis
duraturo ſpiritu viget; ſive furto inter duos jurato

ipſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſa ſecreti & conjurationis dulcedo placet, ſive ne
utuus quidem amor ſit, ipſo duntaxat ſupplicii
i conſcio qui ſentit ſe ardere. Nec exiſtimes, in
ſpari tantum ſexu hunc affectum convenire. Nam
Alcibiadem Socrates amavit, nec Lycurgus in
rpem inſtituit diſciplinam ne quis juvenum ſuo
natore vacaret. Pudicitia Naturæ ad juſtos & egre-
os amores ducentis ſæpe hæc diſcrimina non vi-
et, multoſque ex probiſſimis cernas, ipſa juvenum
ura, id eſt, ſi rectam rationem ponimus, amore ma-
rari. Et hic amor, eſt quidam benevolentiæ
exus, quem amicitiam, ſed ardentem, appellaverit:
m morum in iis quos amamus formandorum ſtu-
ium; perpetua denique vota pro eorum gloria ac
lute, etiam quidquid egerint ne non ſuccedat
mor: & ſemper, quantumcunque fortuna indulſe-
t, viſa illorum virtutibus eſſe iniqua. Acris illa eſt,
eque minus irrequieta cupiditas, quam quæ venu-
tatem alterius ſexus in licentiores uſus conciliat.
ed nec putes eximiæ caſtitatis exempla inter diſpa-
is ſexus amantes durare non poſſe. Licet res pericu-
plenior eos ipſos ſæpiſſime fallat, qui paulatim
invitis, vel neſciis, aliter amant quam aut velint
ut credant.

Eſt autem hominis animus, quem ad amandum
atura produxerit, præcipue mitis, ipſoque oris ha-
itu modeſtiam & ſimpliciſſimæ virtutis ſpeciem
erens, clementibus magniſque ſpiritibus factus:
eque vindictam contemnere, neque iram ſupplici-
us donare difficilis; cum quid ipſe peccavit, in pœ-
itentiam pronus; humanitatis officia amans, im-
atiens ocii, & omnium quæ in ſegnitiem ſolvunt:
modo non, tanti muneris oblitus quod à Natura
ccepit, ſuæ indolis felicitatem laſciviæ malis, &
eluti veterno, corruperit,

Vanum eſſet totum Naturæ ingenium in men-
ium humanarum multiplici ſorte ludentis perſequi
velle. Quæ hic tamen poſuimus, præcipuorum fon-
ium inſtar ſunt, unde mox rivuli in vitia & virtu-
es ſecantur: ut ex eorum notitia intelligas qui ho-
mines

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

mines regi poſſint, qui ad amicitias & conſuetu nem vitæ apti, denique qui timendi, aut infra cu rum gravitatem ſua inertia, vel etiam levitate, p nendi ſint. Quippe probitas, atque nequitia, ve aut fucatæ ſapientiæ indoles, liberalis etiam & a guſta, & quicquid in rebus publicis privatiſque p tiſſimum eminet, per horum affectuum fortuna generi humano dividitur. Ex hac autem contemp tione animorum, juſta quædam virtutibus & vit merces accedit: Niſi enim curioſe in hæc Natu penetralia ſpectemus, ſæpe ſe turbulentum ingeniu pro forti atque læto oſtentabit: tardus animus, a inanis, debitum maturæ gravitati aut eloquent ſuæ precium inveniet: viciſſimque jacebit incogni virtus, quam ſæpe prima fronte quædam vitioru opinio, aut imago, infra juſti decoris faſtigiu premit.

Sed ingenium, ut plurimum multo receſſu abd tum, non utique poteſt ſine longę prudentię ſedulita deprehendi. Ideoque qui ex primis indiciis de hom num moribus ac indole judicare non verentur, ipſi in longiſſimos errores plerunque impediunt. Certe in gladiatoria arte nihil periculi plenius, quam cum homine, cui torvi oculi exerrant, dimicandu ſit: (quia quo ictum deſtinet, deflexis, ut videtur in contrariam partem luminibus, vix conjici po teſt:) Ita cum illis acturus, qui ſuum ingenium vel arte, vel corporis beneficio prorſus diſſimulant debet longa ſeveraque diſceptatione à ſe ipſe quid de illis ſentiendum ſit exigere; ne, ſi eos iniquo ſuf fragio, aut inconſulte propitio, æſtimet, etiam om nium primus ſuæ ſententiæ pœnas luat. Frontis præcipue imago ſæpe inexpertos decepit.

Quam multos truci vultu, ipſoque ſupercilio timendos, humanitatem credas abigere, quos ſi propius adire contigerit, jam ex prima colloquii lenitate placatus humaniſſimos eſſe non dubites? Alios ipſo corporis motu, menſuraque ſuſpenſi veſtigii, ſe in ſuperbiam componere putabis, qui ad illam tumoris ſpeciem, vel natura, vel innocenti conſuetu-

dine

ſine facti , mite ac facile ingenium in omnes huma-
itatis leges ſub hac larva inſtituunt ? Neque in con-
arium deſunt , in quibus, præter corpus in ſimula-
hrum virtutis effictum , nihil quod ames invenias;
Nunc quietæ lenitatis ſpecimen, quam vultu exhi-
ent, triſtiſſima iracundia corrumpunt; nunc vividis
culis impar ingenium ſubeſt: denique, velut inſidiis,
nterdum vitia collocantur ſub earum virtutem levi
ractea à quibus potiſſimum divertunt.

Hæc autem tam immenſa ac perplexa animorum
ognitio non poteſt præceptis definiri, neque aliter
uæri, quam ejuſmodi hominis longo uſu , qui tam
a prudentia , quam erroribus in iſta arte promo-
erit.

Illud vero cavendum eſt , ne ex una virtute , vi-
iove , de indole atque animo univerſè ſententiam
ætas. Multi enim adeo felici ad diſciplinarum ali-
uam ingenio nati ſunt , ut, quandiu in illa verſan-
ur , nulla prudentiæ atque induſtriæ ſigna deſint: In
æteris autem rebus inepti inſulſique , ne bonæ qui-
em mentis veſtigia unquam prodant. Aliis ſuus
untaxat nævus ita additur , ut in reliqua vita ſa-
ientiſſimi, in una tamen parte aut ſtudio videan-
ur delirare. Nec ex ipſa quidem conſortii , & con-
ictus ſuavitate aut elegantia , de ingenio , aut ſa-
ientia judicandum. Sæpe enim in quotidianæ vitæ
onſuetudine minus offendunt anguſtæ indolis ho-
nines , quam quos magnitudo Naturæ lætioris la-
avit: Dum hi ſcilicet ſibi diffiſi timide cuſtodiam
ui agunt , vel æterno ſtudio hos publicos mores
nempe ad majora non idonei) conſectantur : illi
utem capaciori ingenio aut hæc vulgaria minus cu-
ant , aut admittunt etiam vitia non raro virtutem
tipantia.

Sed nec ſatis eſt hos Naturæ impetus veſtigare,
nimos mortalium in diverſa deſtinantis. Adhuc
liquid ultra eſt quo ingenia perficiantur , aut mu-
entur : nimirum ſors vivendi, ſqualorve , vel digni-
as , in quam caſu aut virtute unuſquiſque pervenit.
Quot enim ad ingenium rectum ac mite geniti , vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tio nimiæ felicitatis ipſi ſuam indolem affixeru
Quot mentium læta ſublimitas, &, ſi fortuna ſiner
in exemplum omnis virtutis ſuffectura, ubi pe tin
ci egeſtate, aut fortunæ iniquitate premitur, ſ
præſtantiæ oblita etiam in contrarios affectus c
generat? Athenion tamdiu mores ad publicum pr
bitatis exemplum componens, quandiu in Acac
miarum ſpaciis inter famam & centones pro virtu
dicebat, nactus tyrannidem ſtatim cum viliori p
lio etiam Philoſophiam excuſſit. Abdolomi
quotidianum victum ex hortuli cultu quærere ſ
manibus aſſuetus, cum deſtinaretur ad Sidonioru
Regnum, optavit, ut, qua modeſtia inopiam tuler
ea ſceptrum pati poſſet. Nunc igitur & hos quoq
videamus affectus, qui ex conditione fortunaru
& genere vitæ, hominibus accedunt, & nonnu
quam enecant mores, quos ſimplicitas Naturæ nu
lis obruta cladibus, aut illecebris corrupta trad
derat.

CAPUT XIII.

Diverſos affectus eſſe, Tyrannorum, & legitimoru
Principum: Rurſus Regum qui ſucceſſionis jure,
eorum qui ſuffragiis ad regnum perveniunt. De Pr
cerum, qui apud Principes gratioſi ſunt, ingenio.

POpuli qui in neminem jus regnandi contulerun
licet ab omni nomine ſervitutis abhorreant, t
men ſynceram libertatem non habent. Magiſtrat
bus enim opus eſt, quibus ipſi ſe tradant, vim pu
blicam, quam toti genti ineſſe gloriantur, in pauci
ſimis hominibus adoraturi. Adeo illic etiam, ul
omnes regnare exiſtimes, magna pars ſervit; arcan
rerum lege ita nexus & ſeriem univerſi diſpenſante
ut, ad divinitatis imaginem, unius capitis nerv
multa membra temperentur. Paulo illuſtrius in Op
timatum imperio elucet hæc dominandi vis, utiqu
paucos amans; maxime autem in regno, ubi omni
unus poteſt. Illa autem potentiæ magnitudo, cu
Numen arcana vi mortales ſubeſſe imperavit, no

ı illorum gratiam qui ad hoc faſtigium legerentur,
nſtituta eſt, ſed in eorum qui parerent. Itaque vel
egum libidine ad voluptatem & ambitum ſuæ di-
nitatis utilitatem corrumpente, vel ignoratione
opuli ſua commoda non ſemper capientis, Regium
omen ſæpe invidia afflictum, ſæpe in variis regio-
ibus ingenti clade everſum eſt, ac deinde reſtitu-
ım. Reſpublicæ, quotquot olim viguerunt, primum
eges habuere; quibus expulſis, & per veræ liberta-
is imperitiam devotis, ſucceſſit aut cæcæ popula-
tatis imperium, aut permiſſa proceribus potentia,
l eſt, multiplex pro unico quod expulerant re-
num. Ac ut membra, quæ violentia de naturali
de dimovit, non niſi per violentiam in articulos
ıos redeunt, ita provinciæ, quæ hoc modo ab opti-
ıo genere gubernationis diverterant, prius errorem
ıultis cladibus expiarunt, quam antiquæ, & à ſe
rojectæ, rectitudini redderentur. Quippe in illis
ebuſpublicis cives multo ambitu provecti, ſive ar-
ıis ſuum nomen inclytum fecerant, ſive plebis er-
ɔre nimis amplis aut diuturnis magiſtratibus aſſue-
erant, ſæpe occupatæ Reipublicæ vires ad ſe tra-
ere, Regeſque ſe dixere. Sed neceſſaria, in novis
mniumque odio flagrantibus rebus, atrocitate ter-
biles, ſcelere quæſitum imperium adeo fœdave-
ınt, ut pejus plerique populi de Regibus inde ſen-
rent, nomenque Tyranni, quod olim inſigne re-
ıantibus, in publicam infamiam odiumque con-
deret.

Cæterum in eos affectus inſpecturus, quos Regi-
ıs fortuna ſui faſtigii ſuſpirat, non ſub uno velut
to omnium Regum purpuram cogere debet. Di-
erſæ ad idem faſtigium viæ non unam omnibus
ıentem injiciunt: ſeque longe aliis conſiliis regere
lent, qui novas habenas in rudem adhuc ejuſmo-
imperii populum moliuntur, quam qui jam aſſue-
ctis gentibus, tuto, & per ipſarum vota regnant.
urſus alius ſenſus eſt hominis ſceptrum per ſuffra-
a adepti (ut in Pannonibus, Sarmatiſque fit, &
ſo nomine Romani Imperii) alius paternas atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

avitas opes tenentis cum hæreditate imperand
Nova regna, nec conſtantia populorum nec adhu
vetuſtate inolita, Principes ſuſpicionibus aſſidu
peruunt. Adulari illi ultimæ ſorti, timere magna
tes, maxime cum timeri ſe putant: reputare aſſidue
nondum conſtitutas res ſub ipſo fortunæ motu poſ
quam condi tam facile everti. Neque modo his co
gitationibus inquietari quos ad purpuram occupat
tyrannidis nefas provexit, ſed & quibus inſuetæ re
gio nomini, atque imperio, gentes bono jure tra
duntur. Acrior tamen in Tyrannos hic pavor; quo
ſive Rempublicam oppreſſerint, vindices libertat
Optimates timeant, (quos antea ſibi pares ægre ſe
vire non dubitant) ſive in regnum invaſerint, i
expulſis quibus illud debebatur, populum in veter
dominos pronum, aſſiduæ cogitationis moleſtia ſil
fingant. Itaque nec amicis ſatis fidi ſunt, quod, a
notitiam conſiliorum admoti, ſciant quoque, à qu
latere ſua tyrannis peti poſſit, & lædi; & fidem i
nemine expectant, quam ipſi violarint. Palam ta
men, & ex compoſito, ſub ornata benevolentię mate
ria, integritatis famam, amoriſque in Rempublicam
ambiunt. In egenos liberalitatis effuſæ. Vltores vitio
rum quorum ipſi exemplum fecerant; legum den
que optimatum, onerumque publicorum, ad civi
tatum ornamenta, vel authores, vel vindices. I
præſentem invidiam, & apud poſteros infamiam
amolituri. Hoc modo tyrannus ut plurimum for
tis ſuæ, non ingenii, vitio peccat, aut neceſſitate pro
bus eſt. Illius animus, immodice auſterus; & blandu
intuitus, erectus ad omnia, præſertim quæ formi
dat; ſynceræ voluptatis ignarus, cujus ſpe didu
citur; vano decore atroces moleſtias permulcens
velut fuco; & ipſe ſibi imponens. At juſtus Rex, ſe
comitiis, ſeu ſorte naſcendi, admotus imperio, ipſi
majeſtatis conſcientia elatus, minus in ignobile
metus, aut ſceleſta remedia, demitti conſuevi
etiamſi turbulentum forte tempus, & populi nan
ciſcitur inſaniam, cæteraque quæ Tyrannus ſempe
timet. Et hi quidem qui ſuffragio debent fortunam

Principa

Principatus in ſua familia non hæſuram, adhuc aliquo modo privati, nempe qua eos poſterorum cura tangit, publica commoda non videntur tam vera totaque diligentia procurare, quam qui ſuum jam à majoribus regnum etiam nepotibus adornant. Itaque illas curas, quæ populo debentur, privatis ſuorum affectibus impendunt excuſabili pietate, modo partita mens ſe utrinque reſpiciat, ita cognationis memor, ne obliviſcatur & Regni. Quod ſi aliquem forte ex ſuis ſpe votiſque in ſucceſſionem regni deſtinant, tunc precio & adulatione emenda ſuffragia, tunc omittenda vis, & veluti ſupercilium majeſtatis. Ita ſerviet per occultam ſollicitudinem animus, iis ipſis à quibus publicæ venerationis cultum accipiet. In has ſuæ familiæ curas ſæpe periit abſumpta eorum ſedulitas, qui publicis antea virtutibus imperare meruerant: Nonnunquam & in pejora rapti ſuos mores corruperunt, veteris odii aut æmulationis memoriam exercentes: cum ſcilicet quos iniquos ante experti ſint, quorum prona ad regnum ſuffragia non habuerint, ex animo minus delent; novaque potentia, & ſeipſam nondum capiens, in ultionem intumeſcit.

Quod ſi nulla ex his ægritudine laborant, illos tamen ut plurimum ſolicitat magna ac memorabilia audiendi cupiditas; ut per ingentes illas res ſibi ſuiſque temporibus apud poſteros nobilitatem dent. Tam hi autem impetus incommodi publicis rebus, quam utiles eſſe poſſunt. Nam ut in pomis bacciſque, coacta, & præter aſſueti temporis legem maturitas, inſolentia quidem rei jucunda eſt; cæterum ipſæ arbores, medicamine, aut admoto æſtu præcipientes maturitatis tempus, hoc edito ſpectaculo marceſcunt: ita publicis rebus, & præſertim gravioribus, quidam ordo dictus eſt, quem qui pervertunt, ſalutem provinciarum videntur enecare. Nihilominus Reges, qui per comitia id nomen adepti ſunt, dum æterni nominis ambitione flagrant; aut temere externam militiam, aut intra patriæ viſcera novas res eſſe molitos omni ætati conſpexeris;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ex ſua audacia, & periculis ſuorum, famam compa-
raturos, forte etiam æſtimantes. Pauci cum Polo-
norum Rege, Stephano Battorio, quid agant, no
ex ſe, ſed ex ſalute patriæ metiuntur. Extat ſenten-
tia illius, efficax ad tanti animi imaginem; Effi-
ciam vero, dicebat, ut intelligat Orbis quam præ-
ſtet Rex ſuæ virtutis merito in tantum faſtigium
volentibus provectus, iis Regibus quos invitis populi
jus ſucceſsionis obtrudit.

Reges autem, in quos veriſsime hoc ſummæ ma-
jeſtatis nomen cadit, perpetuam potentiam quan
à parentibus acceperunt in ſtirpem tranſmiſſuri, jan
non ſuffragiis populorum obnoxii à quibus olin
omnia habuere, longe alio genio videntur ad re-
gnandum inſtituti. Sed hanc mentem illorum, ſ
ipſam uni Numini debentem, explorare fortaſsi
ſacrilegæ ſapientiæ eſſet, neque fas nobis deprehen-
dere illos motus, quos ad gubernationem Orbis, &
mutationem rerum, ac præcipua humani generi
fata, illis divina vis ingenerat. Quærant licet curio-
ſi, an ſit utilius Reges à puero in ſceptra venire, &
huic magnitudini aſſueſcere, tanquam ſimul ſecum
natæ, quam ſub paterno cognatove imperio adole-
ſcere, tantæ demum fortunæ hæreditatem adituros.
Num pacati, nec quidquam detrectantis populi ob-
ſequium, frangat mollitie Regum animos tam ſecu-
ra poteſtate luxuriantes: an potius ille amor civibu
Regem, veluti patrem familias chariſſimorum do-
meſticorum officiis conciliet: Denique ſi averſis ci-
vium animis bello occupatus fuerit legitimus domi-
natus, utrum poſt victoriam Princeps odio contem-
ptuque graſſaturus videatur; an vero experta pericu-
la, nec aliter quam gravius reditura, eum ad alter-
nam placendi ſolitudinem deductura ſint: Vtrinque
argumenta exemplaque non deerunt, quæ (per vi-
ciſſitudines mortalium rerum) quamquam ſub iiſ-
dem ſæpe cauſis non eoſdem tamen exitus ſortita
ſunt.

Sed fruſtra eſt hæc Numinis conſilia explorare.
Sit à curioſis cogitationibus intactum Regum cul-
men,

nen, ac, ut arcana in ſacris vetuſtatis, non niſi ad
doratіonem ſuſpiciatur. Nam optare bonos Prin-
ipes pietas eſt, damnare etiam nocentes religio. Ac
um præterea non tam ipſi ſe regant, quam ducen-
ibus fatis permittant, (quæ per illorum effectus Im-
eriorum inclinationes & incrementa conſtituunt)
mnis ars atque prudentia inſpicientium in eorum
enium, & de illo conjicientium, ſæpiſſime fallit.

Primus ab hoc ſummo faſtigio gradus eſt Opti-
natum, tam horum in quos diviſis Regni curis
Principes acquieſcunt, quam eorum qui ſumma dul-
ique amicitia eorundem Principum animis inhæ-
ent. Per utroſque, veluti oſtia fluminum ad ingens
elagus pertinentia, vota civium ſpeſque feruntur.
At ipſi diverſis rationibus ad magna producti, ne
iſdem quidem ſtudiis nituntur. Illis igitur qui flo-
re ætatis, vel generis ſorte, aut vivendi diſcendi-
que comitate, ſe eximie Principibus commenda-
runt, inſtitutus ad placendum animus eſſe ſolet;
quem ſcilicet propriis affectibus negatum, domini
ingenio comparant. Mirum quidem, artiſque ple-
niſſimum hoc genus ſervitutis, vilem demiſſumque
animum interdum adumbrans, nunc procax libe-
rumque ingenium. Interdum voluptatem conſecta-
ri, jocis ludiſque incumbere, fœcundiſſimi laboris
inſtar eſt. Etiam ſupercilio in dominos uti, & penè
regnare (modica tamen nec longa contumacia)
Principes haud raro accendit, quam amare volentes
tam amari. Quippe Proceres in tam altum lubricum-
que producti, ſi Dominum mollis animi eſſe co-
gnoverint, nec earundem voluptatum conſuetudi-
nem ferentis, parce ſuos aſpectus, jocoſque, aut
quicquid in ipſis illi placet, indulgent; ita diſpen-
ſante prudentia, ut amor ſæpe, & per intervalla, in-
citatus, nec faſtidium ſui faciat, nec torpore aut
oblivione deleatur. Quod ſi Princeps facilis qui-
dem ſit in diverſos affectus amicoſque tranſire, ſed
quocunque ſe applicet, ut brevi, ita cæca & vehe-
menti amicitia incumbat; qui ab eo amantur, me-
mores inundari ſe altiſſimo æſtu, ſed in ſuum Ocea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

num ſtata mutatione redituro, quam avidiſſim
pectoribus de illa felicitate bibunt. Neque enim la
ſare hunc amorem flagitatis muneribus timen
qui etiam, niſi tempeſtiva celeritate excipitur,
vina ætatem non ferentia, inutili veterno conſen
ſcit.

Longe alia ratio cum Principibus ineunda, q
amoris torrente non perditi, illi ſuavitati, qua a
amandum impelluntur, conſilium quoque addun
Nam hæc vera, &, ſi mereris, perpetua benevolen
tia, ut nunquam omnia, ita ſemper aliquid poteri
nec tam ſpolianda illa arbor, quam carpenda cum
delectu, ſcilicet in proventum reditura. Igitur ejuſ
modi Dominis gratioſi Optimates dare ſe totos ſo
lent, nec unquam in amando majeſtatem dediſcen
tes mitigare obſequio; jus libertatis in loquendo, au
monendo, verecunde uſurpare; ſæpius meminiſſ
hos eſſe Principes, quam ſe amicos. Iis autem ut eſ
prima & aſſidua cura, locum quem propitiis gra
tiis obtinuerunt ſemper inſiſtere; ita proxima ſoli
citudo, opes interim cumulare, præfecturas, au
perennes inire magiſtratus: Ut, ſi à tanto apice exci
dant, ſaltem felix priſtinæ potentiæ monimentum
ad reliquæ vitæ ſecuritatem duret. Qui vero vel ſuo
rum immemores, vel fortunæ confiſi, illas opes, &
tam ſplendidæ amicitiæ quæſtum nihil parcente
luxu aut incuria conſumunt, digniſſimos putes qui
intempeſtivum tandem ludum, in egena ſenectute,
inutili pœnitentia damnent.

Eſt & cautio Proceribus illis ingens, & quæ ſæpe
negligentes pervertit; non ſe Domino anteferre, in
rebus utique quibus ipſe excellere aut credit, aut
contendit. Subtilitatis gloriam amat, eloquentiæ,
fortitudinis, venaticæ artis, militaris peritiæ: Non
vereatur concedere etiam qui ſentit ſe victorem: ne
Princeps in æmulationem exardeat, quæ amici-
tiam extinguere ſolet, & præterea pervicacibus odiis
fœde ſævire. Sæpe enim non leni modeſtaque am-
bitione, ac nec pro materia, occupatus Principum
animus, ejuſmodi gloriæ cupiditatibus incumbit,

doletque

doletque à palma excidere. Nec eſt aliud, quo certius ſibi dominorum animos purpurati iſti parent, quam ſi eos mirari aſſimulent; ſed cum arte, & quæ fidem inveniat. Non enim iiſdem adulationibus omnes patent. Vt quiſque Principum aut ſibi maxime virtutis eſt conſcius, aut vana credulitate elatus, potiſſimum iis blandimentis decipi amat, aut poteſt; tot omnium votis ad placendum laudandumque coëuntibus, expugnantibuſque verecundiam de ſe magna credendi. Nec minor ars extorquendæ benevolentiæ, eſt amoris ſimulatio, quadam Venere inſinuante officioſam gratiam, & pares affectus repoſcente. Adhuc vivit, adhuc tantæ fortunæ præmiis incumbit, qui incipientem domini charitatem ejuſmodi caſu feliciſſime fovit. Princeps cum equo in itinere prolapſus, afflicto latere, febriculæ horrore tentabatur: ipſe triſti perculſoque, ut videbatur, vultu tota nocte inſomnis aſtitit. Sive ars, ſive pietas fuit, ita domini animum permulſit, ut nemo deinde gratioſior haberetur.

Nec dixeris ejuſmodi felicitatis arbitrium (qua tot veluti rivalibus ſummas illas amicitias ambientibus, pauci quidam ſuis votis potiuntur) uni Fortunæ credi. Nam ut illa ſua ſponte non paucos Principibus conciliat, ita multi artificio & calliditate deſtituti de tanto faſtigio ſolent excidere: Vt quidem fortunæ interdum eſt, ad hæc culmina quos placet ſubvehere: plerumque autem prudentiæ, in ea felicitate poſitos poſſe ſervare. Ideo autem formidoloſior res eſt hoc gradu prolabi, quia ad tantæ amicitiæ ſacramentum admiſſi, vix poſſint ab eo veſtigio niſi in odium, aut certe faſtidium, recidere. Non tam quippe aboleri amor ſolet, quam contrariis affectibus marceſcere.

Hi vero optimates, per quos Princeps præcipua momenta Reipublicæ procurat, quibus externas res, atque civiles credens, in arcanis conſiliis potiſſimum fidem habet, dignitatis ſuæ nervos longe ſolent in alios concentus temperare: ſcilicet ad ſe ſic trahere, ac propemodum ſuas facere, altas illas, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſalutis omnium curas, ut non tam Republica eg
ant, quam ſuis officiis deinde Reſpublica. Hoc au
tem aſſequuntur, aſſiduo in hæc negotia ſtudio, ca
terorumque, ac nonnunquam ipſorum Principum
ingeniis ab intima illarum rerum cognitione quam
maxime poſſunt excluſis. Nam tunc quidem tutiſſ
me omnia poſſunt, cum Principes ſuarum reru
ignoratione & credulitate in ipſos laborant. Se
ignari ſuæ famæ veras voces non ſæpius quam ip
Reges exaudiunt. Non peculatus, non ſuperbiæ in
vidiam, non cætera facinora, ſi quorum infami
graves ſunt, licet publica indignatione jactata, ant
de ſuis penetralibus emanaſſe cognoſcunt, quam ipſ
pondere obruti, ſimul ſe eſſe inviſos, & caſtigari in
telligant. Vultus ipſis ut plurimum ad gravitaten
compoſiti; non promiſcui acceſſus, brevia alloquia
tædiique aut majeſtatis ſpecie vibrantia. Inter ho
pauci, nec negotiis confuſos, nec marcentes ſuperbi
vultus ſervant: digni hi quidem laude; ſed nec cæte
ri accuſandi, qui mores ex dignitate inſtituunt, &
fortunæ ſuæ accedunt. Quippe neceſſaria quoqu
interdum eſt ſublimis hæc majeſtas, & de popul
commercio excedens, in illis utique hominibus pe
quos Reges præcipua ſuæ poteſtatis momenta exe
quuntur: cum maxime hæc aditus loquendique am
bitioſa difficultas reverentiam conciliet, quo fren
cohibentur vulgi animi, aut timere aſſueti aut ſper
nere. Sed & illa ſtrictæ frontis aſperitas, ſive faſtu
eſt, ſive juſtæ potentiæ indicium, indulgeri facilli
me illis poteſt, qui in tot curarum præmium hoc
honoris potiſſimum ac reverentiæ ſpecimen habent
Etiam perpetua negotiorum ſerie & faſtidio attriti
non utique poſſunt eoſdem ſemper vultus, nil muta-
ta aut afflicta ſerenitate, obtinere.

Quid ſi illa potentia, ſimulque juvandi ac fallendi
ſolertia, in impias mentes inciderit, ac, dum ſe
ſuaque reſpiciunt, publicæ interim ſalutis oblitas
tunc, licet in ſuis flagitiis virtutem ſolertiſſime
adumbrent, tanquam rei domeſticæ negligentes, &
unum Principem, remque communem, videantur

reſpicere: interim autem negocia eo flectant, unde potiſſimum ſuæ dignitati incrementum aut incolumitas allucebit? Si impeditis Principis rebus plurimum poſſunt: dum eas omni diligentia videntur exſolvere, novis nodis colligabunt, & veluti ſuperfuſa caligine imbuent. Quod ſi in placida utcunque Republica ſecurius regnant, tunc etiam neceſſario oderint motus, ſinentque ſui temporis pacem in occulta malorum ſemina adoleſcere, & nepotes fortaſſe perditura. Quæ denique Reges ſuffragiis ad ſceptrum vocatos, hos quoque Optimates, cupiditates torquent: ſubita utrinque potentia, nec ut plurimum in ſobolem tranſitura.

Quis eos igitur non miretur, qui in hac immenſa potentia tam facile tantoque præmio, ſi vellent, peccaturi, tenere veſtigium tamen poſſunt, rectæque virtutis meminiſſe? quales in generis humani ſubſidium aliquot omni ævo ad hanc orcheſtram ſubvehuntur, in ſe rigidi, candidaque & innocente gloria omnem ambitum reipublicæ donantes. Sed nec ejuſmodi viros illa probitas ab invidia præſtare tutos ſolet. Nam ab ipſo dignitatum lubrico (cui duntaxat pauci ſatis fortes inſiſtunt) vitioque ſociorum, ſæpe eorum virtus infeſta eſt: Neque maledicorum licentia amat ab illis culminibus abire in quam poteſt meritiſſimo ſæpe indicio, nunquam autem ſine ſuſpicione, graſſari.

Fructus porro tam ambitioſæ dignitatis eximius: quod tuti, & extra teli jactum poſiti cæterorum in ſe invidiam contemplantur, iis quoque ad ſe colendum coactis, quos ſciunt non aliter quam à maligno pectore, & æmulationem celante, imaginem benevolentiæ extorquere. Nam hæc admirationi conjuncta invidia, & in ſolam felicitatem exerta, neſcio quo ſenſu ambitioſæ voluptatis ſolet hos ipſos quos petit permulcere: Quippe eos magnitudinis ſuæ admonens, & humilitatis cæterorum.

Eſt & eorum alia, ſed multo præſtantior, in gerenda Republica prærogativa, poſſe magnis & virilibus ingeniis, quæ rei familiaris anguſtia aut aliæ

difficulta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

difficultates premunt, propitiam manum dare, veluti adeſſe naturæ imploranti. Quod ut illis face eſt decorum, ita nec impune poſſunt omittere, ſe licet vel tacita indignatione bonorum caſtigati, v aſſidua exprobantis virtutis imagine apud ſe ha culpam luentes: Cum enim hoc ipſo attolli meru rint, quod aut ſint, aut credantur, primæ illius prudentis induſtriæ viri; quid morantur ſuam ſo tem agnoſcere, & ingenii ſimilitudine junctos co gnata charitate complecti? Nec ignorant qui ii ſin aut unde petendi. Nam ut omnium animaliu oculi, niſi cæcitate damnati ſint, ſui generis conſo tes & vident & agnoſcunt; ita animi caligine exut in ingentis judicii felicitatem diffuſi, ſuę ſublimitat ſocios non dubia contemplatione deprehendunt. A nec dicant ſe multitudine hujuſmodi ingenioru premi. Iis omnibus neque ſe, neque rempublican ſufficere poſſe. Bene conſultum generi humano, tanta præſtantium animorum meſſis eſſet, ut, diſtri butis inter illos rerumpublicarum negotiis, ſupereſ ſent adhuc vacui aliquot ſuperfluo & inutili mune re à Numine Orbi donati. Multo parcius cum felicitate hominum actum; rarumque in omni ætate ac populo fuit altum ingenii acumen, putum, aptumque omni vitæ cuicunque incubuerit, excultum diſciplinis, exerta fortique verecundia natum omnia nec quid nimis audere. Illas mentes cum Optimates vocant in publicæ felicitatis partem, ſeipſos quidem primum, quaſi illius genii participes, commendant, tum Reipublicæ nervos addunt, nunquam pulchrius quam à ſapientibus gubernatæ. Sane ut artium, quæcunque eminent, famam, multitudo artificum, & imperitia ſæpe afflixit, pleriſque ad ea quæ promittunt rudibus, ſed vanum modo nomen quo commendentur quærentibus: Ita ſapientiæ gloriam, atque ſcientiæ, haud raro indigni homines, nec quid minus quam cum Muſis aut prudentia loquuti, corruperunt. Sed incumbit ſummis hominibus fictæ & adulteratæ virtuti illudere: veram autem induſtriam, imperitorum præjudicio non obrutam, à juſtiſſimis præmiis non arcere. CAPVT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

CAPVT XIV.

De ſtudiis Aulicorum. De diverſis generibus & affectibus egenorum; itemque divitum.

Præter hæc duo genera Optimatum, jam propitia fortuna felicium, ingens eſt in Regiis multitudo, novi atque patricii, omnis cenſus ætatiſque homines, illic opes, famam, amicitias, quærentes. Et hæ quidem Principum domus, licet ad ſpeciem publicæ hilaritatis luxuſque compoſitæ, nunc choreis exultantes, nunc ad mutationem ludi venatico ſudore confuſæ: plenæ honoribus, omni veſtimentorum pompa & epularum ſpectabiles: ſingulis, qui in iis agunt, magnificentiæ ſpecie adornatis, & plerunque ſuam ſortem ſupergreſſa luxurie: Tamen diligentius intuenti videbuntur nundinarum inſtar eſſe, ubi homines laborioſiſſimum negotiationis genus exerceant. Quot artibus quotque moleſtiis conſtet hæc vita, quot curas ſimulatio miſerrimæ frontis obducat, ne ii quidem ſatis dixerint, qui diu ſuos ambitus illis malis luerunt. Neque ullus in hoc freto portum meretur, niſi qui adeo intelligat ſibi curam laboremque aſſiduum eſſe debere, ut hæc ipſa, quæ in ejuſmodi vita (ut ſolet) molli jucunditate blandiuntur, in ſeveros uſus flectat, & ſemper in illis deliciis inveniat induſtriæ curarumque materiam. Nam ut acerrimus quiſque labor ſæpe ad oblectationis dulcedinem manſueſcit; (ut cum immodica venatio, aut ſtudia plus juſto pervigilia, acrem animum, nec habenas ſcientem, delectant) ita ludus etiam omnis poteſt ſeveriori intentione temperari, ut divertat in juſti laboris gravitatem. Igitur illa remiſſio atque ocia, quibus aularum luxus vibrat, non tenent eorum prudentiam, qui minus egeſtatem ambitumve expleverunt, ne, inter hæc fugitivæ felicitatis ſimulachra, obliviſcantur ſe felices nondum eſſe, omittantque fortunam, quæ ut plurimum non ſe tradit, niſi in mercedem impigræ fortiſque diligentiæ.

Quæris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Quæris itaque, quo vultu aut quo more illas S
renes excipiant, ne vel auditæ noceant, vel ſi ab
ruſtice contemnantur, hos proſcribant tanquam i
tempeſtive Philoſophos? Non opus eſt truci vult
barbariſque præceptis. Si ejus conditionis ſunt, æt
tis, habitus, ut per has pompas & lepiditatis nomi
felicius credant emergere, tunc arte hanc magnifice
tiæ ſpeciem adgubernant, quæruntq; comitatis publ
cam famam, ad illum quoq; luxum ſuam larvam i
flectunt qui potiſſimum Principi placet. Sed nec eg
ſtis patrimoniis longæ ſpei miſerias emere deben
nec frangere animum lenocinio tam lubrici motu
& voluptates imitantis: qui inter hæc aſſidue mone
dus eſt, ſe venationi, non prædæ incumbere. Cæte
autem qui ad hanc deliciarum ſpeciem non eade
fortuna invitantur, (ſeu corpore, ſeu moribus, a
generis ſorte, ad eam incommodis) illo errore ſe ca
non ſinunt, qui ſæpe incautis perſuaſit, non poſſe fo
tes eſſe, aut in aulæ cultoribus numerari, niſi qui em
neant per audaciæ titulos, vel omnem ocioſæ volu
ptatis luxuriem. Sciunt, alios & ſecuriores aditus il
lic ad opes honoreſque per ingenioſam virtutem ap
riri. Quippe conſciis hominibus ſuæ ſortis, ac indo
lis, eique abſque fuco aut ſuperbia obſequentibus
multo certiorem apud Principes reverentiam eſſe
quam ambitioſe effingentibus mores, quos ſuo cen
ſui corporive fortuna negaverit. Hanc igitur mode
rationem illi prudentes tenent, ut, qui ad iſtas ille
cebras, velut ad aliquam artem, coacti ſunt, his utan
tur, non fruantur: quos vero fortuna tam luxurioſ
ſumptui non damnavit, has ſi placet ad ſobriam vo
luptatem delibent, ſed veluti in requiem curarum
graviorum, magiſque ut ſpectent, quam ut ipſi im-
pleant ſcenam: his denique quibus jam facta res, ſiv
ſua ſedulitate, ſive majorum, fas eſt confectari pare
illas ſuo faſtigio voluptates.

Neque mirum ſi hic ad magna ſint inepti, quos
velut aliquo carmine attonuerit ignava & ſe unam
contemplans luxuries; cum non alii magis vitæ,
quam quæ in Regiis ducitur, neceſſaria eſſe ſoleat, vi-

gil

il quædam , nihilque omittens ſedulitas. Nam ut lantas arboreſque exigua ſemina concipiunt, & mo-ico ſaltu ingentes fluvios emetimur in fontibus : ita æpe ad felicitatis incrementum in Aulis ſufficiunt arva initia , & quæ oculos facillime lateant ludo ut ocio intentos. Metellam jam imperantis Syllæ natrimonio conjunxit, quod theatrum pertranſiens, & ad ſedentis humerum leviter manu nixa , addide-it, velle ſe cum tanto viro in felicitatis partem veni-e. Adhuc jacenti Mario primos animos addidit for-uita Scipionis oratio , illum ad militaris ſcientiæ fa-tigium , velut aliquo vaticinio, deſtinantis. Scivit nim audientium animos illo præjudicio ſibi paratos acerrima diligentia ſervare , naſcentiſque illinc famæ magnitudinem implere. Adeo ſæpe levi , ſubitoque uſurro, admonemur commodi venti , qui, ſi audia-mus , navem impellat ad vota ſupra ſpem ac penè in-vidiam ſublimia : Illos juvit viro illuſtri occurriſſe per ſoluta & incurioſa gaudia diffuſo , & ad primam quæ obvia fuerit amicitiam aperto : hos aut ſenten-tiam aut jocum tempori inveniſſe : indicium forti-tudinis vel induſtriæ temere elapſum , aut laudatio fortuita , nec juvare credentis ſæpe grandis auxilii vicem obtinuit.

Eſt igitur in dignis hominibus qui Regiam propitiis fatis colant, non præceps animus, non impatiens len-tæ ac multiplicis ſpei , ſed compoſitus, ſemperque in Fortunam intuens, ne incurioſos effugiat, ſi quid illa etiam perplexe annuerit. Sed nec expectant in ocio , donec ultro illa felicitatis ſemina occurrant. Magnis artibus juvant fortunæ favere volentis induſtriam : quarum fortaſſe præcipuam dicas , quamplurimos amicitia complecti , aliquem autem mutuo cultu de-mereri ex iis quos Princeps ad gratiam primæ fami-liaritatis admoverit. Nam & illa ſuccreſcendi ratio apertiori invidiæ eſt ſubducta , & ſæpiſſime regni opes minus Regis quam ſuorum amicorum benefi-cium fiunt. Sed ſit ille cui ſe addicunt ejuſmodi qui clientes publicis commodis poſſit attollere. Privatas enim opes neque volent purpurati effundere ; nec , ſi velint,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

velint, tanti ex illis rivulis æſtus exudent, qua
ex ipſorum Principum mari.

Ex his illum, quem ſibi propitiaverint, nolint fa
gare frequenti aut inutili voto, ne jam ei graves f
vel ipſo conſpectu, quaſi novam ſubinde per pre
moleſtiam allaturi; aut temere, & in exiguis reb
favore conſumpto multum ipſi debeant (utpote
preces innuenti) parumque fortunæ. In fabulis qu
que videmus illius prudentiæ expreſſam imagine
Neptunus Theſeo filio tria optare indulſerat: ſanx
ratq; ſumma religione deorum in iis compotem vo
fore. At ille bis experta jam numinis fide, cum r
ſtaret ultimum munus, adeo non prodegit certu
nec rediturum beneficium, ut inter Plutonis vincul
cæſoque Pirithoo, non invocaret Patrem ad promi
ſæ opis officium, timeretque (quaſi aliquid ulteri
morte eſſet) tanto pretio ſalutem redimere.

Eſt & alius in Regiis labor multa utilitate ſpecta
bilis; verſatilem animum in diverſa componere; &
motus affectuſque, quicunque juvabunt, ſaltem i
ſpeciem, induere poſſe: quod vix tamen commod
ullus unquam perfecerit, abſque ſedula auſteraqu
diligentia, aut ſummo in ſuas cupiditates imperio
Ea arte multis hominibus parta res, atque decus; ſiv
in liberis civitatibus, in quibus una virtute aut viti
tot dominis non placebis; ſive in Principum fami
liis, ubi non modo ſimulatio ad eorum ſtudia fle
ctenda eſt, ſed etiam ambiendi qui gratia apud illo
excellunt; quos ſæpe varios ingenio diverſis obſe
quiis mitigabis.

Hæc & ſimilia anxiæ diligentiæ ſtudia ſunt illo-
rum quos ſpes & præcepta rectæ prudentiæ tenent in
aulis: cæterum eadem aut illic non videt, aut pejore
quam cæcitatis malo juventus inconſulta aſpernatur,
& ſæpe parentum indigna laboribus, à quorum opu-
lenta modeſtia luxurioſo & mox egeno ambitu
divertit. Illis pulchrum ipſum Regiæ nomen, & in
proceribus numerari; credo, maxime quia hæc pri-
ma libertas eſt à Scholis aut magiſtrorum ſupercilio
exeuntium; neque deſunt, qui hos novitios ad inex-

perta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

erta vitia propellant. Quod ſi illos perfunctorio rincipis nutu, aut verborum comitate, beari contigerit, tunc vero ſolutis ſuperbo gaudio articulis pene labare: qui adfuerint, quos tantæ gratiæ teſtes habuerint, vix ſe tenentibus oculis perluſtrare. Sed aximе laſciviæ ludorumque famam amant, quaſi nobilitatis, & quidem jam virilis, indicium. Nec ro ſua ſe fortuna, ſed ex magnatum ſumptu, regunt. a curſum ſupra ſe euntium æmulati, nec veſtigiis antis pares, exhauſto ſpiritu deficiunt. Hinc interim lieni acerbitas æris, & indigni queſtus in Principes b his ipſis qui peccarunt: quaſi ſuorum omnium inzeniis ſapientiam poſſint infundere, debeatve ſacrum rarium, & per hoc Reſpublica, tantæ libidinantium inſaniæ pœnas dare. Sunt non in Regiis modo, ed in omni genere vitæ, diverſa quam divitum tam genorum ingenia; Egenos autem putem, non moo quos inopia ad veſtium ciborumque miſerabiles uras adegerit, ſed quibuſcunque opes deſunt ad ilam quam inſtiterint vitam, & à cujus claritate, niſi udenda confeſſione paupertatis, non poſſint recelere. Igitur ex inopibus aliqui apertis doloribus genunt, & queri de iniquitate ſuæ ſortis, quam excuare aut tegere eam, malunt. Ita magno calamitatis olatio, palam poſſint fortunam objurgare, fugiuntue majus inopia malum, ſimulare divitias. Etiam ſſueſcere incommodis ſuis poſſunt, profeſſiſque laoribus remedium quærere in ægritudiné quam non egunt. Et hi quidem ſunt, vel humilitate parentum ra facti, ne ad egeſtatem erubeſcere jure poſſint; Vel (quod vitiis penè annumerem) iniquitate fortuæ velut verbere domiti, nec ſpirare altius auſi; Vel denique pulchro rerum humanarum contemptu, nequaquam eam ſortem indignati, in quam à fatis colocantur; & magna regere idonei, & in parvis non dejecti.

Eſt aliud egentium genus contumaci Spartanaque patientia ictus fortunæ ferentium. Hi anxios animos, curiſque divulſos, læti vultus imagine obdurunt; viſi quoque ſibi felices, ſi hoc aliis videantur.

Ita

Ita ad ſuarum miſeriarum ſilentium obſtinati, ve
cundiæ pœnas luunt, de publica ſoliciti fama, nec
domeſticorum voce ſecuri, quibus hæc privata v
nera magis patent, & interdum ferenda ſunt. (
ex illis inopibus in vicino opem vident, & c
(quod interdum ad obſeſſarum urbium pertinaci
ſat eſt) auxilia, ubi aliquamdiu paupertatem fi
hilaritate contexerint, non modo non inſin
landi ſuperbiæ, ſed ingentis virtutis conſcii, digni
ſunt in quorum auxilium felicitas feſtinet. Hi v
qui in ſua paupertate, perpetui ſupplicii imagin
quidem vident, vix aliqua expectatione fortunæ ſp
ſaltem ſubvehente, poſſunt tamen in hunc modu
ſuas opes diſpenſare, ut inter domeſtica mala ſem
ad hanc publicam divitiarum larvam ſufficiant, n
ſeratione prorſus digni, illum ambitum, quem
anguſtiis emunt, certe abſque invidia habent. Su
denique quos, tanquam in extemporaneis torrentib
aquæ, ita opes per hanc inanem & ſuis rebus imp
rem magnificentiam tandem in totum defectu
prætereunt. Ingens illorum animis ſupplicium ſube
& amentia ſua dignum, neque eſt alius majoris pi
culi furor, quam nolle de certo exitio declinare m
tura confeſſione tuarum fortunarum, quas dum ſu
ptu non diu ſuffecturo vis à populo ſummas credi
in perpetuum ſic affligis, ne vel poſſint in medioc
bus deinde conſiſtere. Hic magnatum juvenumq
præcipue error eſt, in paternas ſuccedentium opes
acerbis adhuc ingeniis, & neſcientibus frugalitatem
vel ſupra rem fortunamque majorum ex profuſis d
vitiis quærentium famam.

Iis animus longa tabe inquietus, & ſæpe ab ea quan
præfert magnitudine excidens; quippe vix ulla hu
militas, ac nonnunquam fraudis genus, in quod no
ſe ſecreto dimiſerint, ſi inde intercipi nummi poſ
ſint, quos poſtea publice per turbinem inconſult
temeritatis profundant. Neq; quidquam periculoſius
quam aliquid publicum illis ingeniis credere, om
precio redimentibus inopiæ moram, quam anxia
ſed pœnitentiam abnuente, ſui erroris notitia ſempe
expectant.

Ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Nec pauciora ſunt in opulentorum ſorte quam
enorum diſcrimina. Quidam ſcilicet in cumulatas
majoribus opes naſcuntur. Senſim alios divitiæ at-
llunt, docentque paulatim eſſe felices. Horum utri-
ue nec ſe mirari ſolent, nec immodice exultare,
ilicet per ipſam conſuetudinem penè fracto quoti-
anæ lætitiæ ſenſu, quæ & nunquam nimia eſt, ubi
r gradus expirat & aſſurgit. Sunt deniq; qui repente
odigentis felicitatis munere inundantur, uno curri-
ulo viam in cælum è terra emetiti. Et hi, inaſſueta
ulcedine ſui quoque obliti, deducuntur in ſuperbum
ætis illius de qua exiere contemptum.

Nuper fuit ut ejuſmodi animum adhuc recentibus
onis ebrium liceret contueri, & viſa res quæ refe-
tur digna; quoniam ex unius pictura plurimorum
nagines poſſunt effingi.

Adoleſcentes duos earundem ſcholarum commer-
um non vulgari neceſſitudine conjunxerat. Nomen
uic Mellæ, illi vero Cœpioni, in cujus patria hæ
holæ, amoriſque exordium. Exactis temporibus
uæ in ejuſmodi ætate litteris dantur, receſſit in pa-
iam Mella, arctis primum fœderibus in æternita-
m amicitiæ cum Cœpione compoſitis. Nec virilia
einde ſtudia hunc adoleſcentiæ animum mutave-
int. Crebris litteris, invicemque arcana prodenti-
us, veteris amicitiæ conſuetudinem alebant. Inte-
m Cœpionem inopinata hæreditas in altiorem ex-
ulit ſortem. Et Mella in Cœpionis patriam quibuſ-
am negotiis vocatus eſt. Quem ut Cœpio adventaſſe
udivit, non tam amicitiæ memor, ſed teſtem felici-
atis habiturus, haud mora viſere properavit. Mellæ
ncerus amor erat, nec paribus machinis expugnatus
fortuna. Fit igitur bona fide obvius Cœpioni, am-
lexumque ſalvere multum jubet, & cætera quæ poſt
ongi temporis abſentiam primo impetu amici me-
ninerunt. At Cœpio tardos oculos graviter adgu-
ernans, arguta quoque voce, tanquam diducere ti-
neret compoſiti oris formam, penè occœpit modu-
ari. Invitatus in triclinium ſuccedere, ad quod, ut
n modicæ fortunæ domibus ſolet, utcunque anguſti-
gra-

gradus ducebant, Quid tu, inquit, Mella, in car-
rem me an thalamum rapis? Offenderat Mellam t
contumax majeſtas Cœpionis, ſed ne ex adverſo q
que peccaret, ſe in conducto habitare reſpondit :
men, gradus, triclinia, advenis tam toleranda loc
quam utenda. In cubiculum pervenerant, cum C
pio in lectum negligenter procubuit, frontem
permulcens, iterum incommodos ædium gradus
ſtica urbanitate deriſit: elicuitque indignation
Mellæ, quam tamen (veluti Cœpioni annueret) a
riſu texit. At ille ubi cubiculi cultum circuma
oculis, tanquam perfunctoria gravitate, luſtravit, c
vertit ad ipſum Mellam vultus, viſiſq; ocreis, Equ
vero, inquit, habes, an potius equos? Iis quidem
precium qui à vobis advehuntur, nec aliis pernic
fugam cervorum in nemoribus meis premo. A
nuente Mella ſibi patrios equos eſſe; quippe avect
quidem à ſe, ſed neſcio qua tabe ſub inaſſueto cœ
interiiſſe: Cur igitur, refert, ocreas geris? Me
contemptim, has ſibi in hyemem eſſe quæſitas. H
Cœpio; Rheda autem, quam ſub primo liminis te
vidi, ſcis cujus ſit? Cum ſuam Mella aſſereret,
tibi (ait Cœpio) negabas equos eſſe. Patrios nega
mihi eſſe, inquit Mella. Sed me putas tantæ ur
compita peditem poſſe obire? Germanicis ad rheda
equis utor. Bigæ ne, ſubjicit Cœpio, an quadrigæ rh
dam hanc trahunt? Iam faſtidium indignationi acce
ſerat. Sed voluit Mella in totum huic ſcenæ ſufficer
Itaque placide, ſe bigis vehi, dixit. nam quadrigas i
lis beatis, qualis erat Cœpio, relinquere. Dic autem
inquit Cœpio, Regi tuo ſæpe ades? quis agri tibi m
dus? num habes tui juris oppidanos? Ad hæc Mel
penè profeſſo riſu, nihil aliud quam ſe majorum for
tunas ita regere ne aut illis dedecori, aut exitio po
ſteris vivat. Iterum qui annui cenſus eſſent impor
tuna ſedulitate rogatus, dixit hos ſibi, & interdu
amicis, ſufficere. Hinc ſe divitias potiſſimum meti
ri. Sed cum obrui tot quæſtionibus tæderet, tan
dem onus reſpondendi in cupidiſſimum Cœpionen
rejecit, cœpitque rogare quot domeſticis ad familia

ri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

a obſequia uteretur, tum de equorum numero, & iam eſſet in aula gratioſus. Nec ille de ſe modera- or, quam in alios prudens. Sed præcipue de ſtudiis læ egit. Procerum multos ineptiſſimum genus eſ- : Hos ſe non multum operoſa calliditate tenere: ios ſuæ fortitudinis gloria capi; jam bis enim de- endiſſe in arenam: alios gratia qua apud Principem lerent adductos, quicquid in eis eſt in amicitiæ ecium polliceri. Stupebat attonitus Mella, tantæ ementiæ verba niſi à furioſo poſſe effundi. Tædio itur in admirationem, & voluptatem, verſo, in- are acrius cœpit, & ſponte ruentem, per inſanas uæſtiones præcipitare. Forte modica quies erat, troq; poſt tot deliramenta in ſilentium compoſito, um Cœpio, tanquam acri ſubeunte memoria, excla- nat: At quam putas ingens eſſe ferarum deſiderium anibus meis? Nam hos vetui in ſylvam me abſente roduci. Accipitres quidem jam opportune ceſſant, beuntibus hac anni tempeſtate, & in ſucceſſionem enaſcentibus pennis. Nec interpoſita mora. Sed am flectit in veſperum dies, inquit; Papæ! me jam iu Principi adeſſe oportuit; habeo objurgatorem eſidiæ, quod in hoc lucis protraxerim abſentiam neam. His dictis velut altiori amplexu in procum- entem Mellam incubuit, invitatumque domum, aſtu ad blanditiem accommodato, rogavit, fidiſſi- næ amicitiæ & favere cupienti, ſaltem ſi quid opus haberet, poſtulando ne deeſſet. Experturum bene- icio; nihil pollicitationibus ſuis integrius eſſe. Hic uit colloquii finis, quod attonitus Mella, impenſe ubitas divitias devovit, ſi cogerent ad hunc modum nſanire.

Huic vitio immodicæ jactationis videntur obno- xii, non ii tantum quorum ſapientiam ſubitis mu- neribus fortuna obruit, ſed & qui militares diſcipli- nas in præcipuam partem gloriæ ponunt. Rudes enim ut plurimum animi, & vel in caſtris eruditi, vel inter hos qui caſtrenſibus vitiis ipſam pacem im- buunt, nihil credunt præſtantius quam timeri; fi- dem autem facere de ſe quoque dicentes, inſulſe ar- bitran-

bitrantur. Inde jactationis audacia, tumorque ve
borum, quaſi omnium gratiam & crudelitatem
ferro ſuo impetraturus. Hinc Pyrgopolinices, hi
Thraſo, inſtituti in veterum ſcenis, in docume
tum ferociæ, plus tormento verborum, quam int
vera belli diſcrimina vibrantes. Sed in ſenibus præ
cipue, & quidem ducibus, ſecurius, & majori veni
hic procedit; factis illis ad gloriam animis, ſed no
nunquam inconſulta vanitate errantibus.

CAPUT XV.

De Magiſtratibus. De cauſarum Patronis.

AB Aularum Principumque faſtigio ſtatim prim
eſt Magiſtratuum dignitas, quibus fortunæ liti
gantium ſunt commiſſæ, ſontiumque ultio, & qu
munera jam in judiciis numerus candidatorum, &
quærendæ pecuniæ cauſa, in varia nomina exegit
Hi plerumque, vel nihil diſſimulata emptione, i
hos gradus aſcendunt; vel, ubi hæc mercatura d
publico arcetur, privata, & ſæpe rigidiore cum Pro-
ceribus pactione, illic quoque, quei Rempublicam
vendant, inveniunt. Tanto, & ſæpe immodico
ſumptu provectos, palam eſt ambitionis ſtudiis, au
ſpe prædæ attineri. Nam duntaxat Reipublicæ velle
prodeſſe cara illa & patrimonium deſtruente ſollici-
tudine, non iſtius ſeculi virtus eſt; & nec forte, poſt
Curios aut Fabricios, quærenda. Sed quoniam nulla
jam virtus gratis & ob ſuam pulchritudinem coli-
tur, ſed unaquæque ſuis præmiis conciliatur homi-
nibus, ideo hæc bonorum opumve in Magiſtratibus
libido facile ferri poteſt, modo contenti publico &
veluti permiſſo more peccandi, ſynceris deinde ani-
mis in munus quod emerint incumbant.

Cæterum ut ab illo quod ineunt jugo, moderari
ſubjectis gentibus poſſunt, &, ſi placet, illudere: Ita
niſi maturis ingeniis, & quæ non pro ſolo tribunali
ſapere poſſint, cupiditates caſtigent, ne ipſi quidem
ludibria aut convitia effugiunt. Sed hæc tecta, &

maxime

maxime in abſentes ingeſta. Palam enim adulantium verbis ſolicitantur in ſuperbiam, ſuique inanem fiduciam; tot litigantium turbis, multo cultu, ſed non diu duraturo, illos propitiantibus: cum nemo in diſcrimen fortunarum vocatus, ſupplicare Iudicibus dubitet, & vel torvos aſperoſque mulcere, vel dulcedini ambitionis apertos, multa laude, & venerationis geſtu, tanquam cibo aliquo ſatiare. Iam olim illam artem Roma monſtravit, cum reos, ſordentibus togis, neglectuque comarum viliores, Iudicum pedibus reverentia metuſque affunderet. Sed ejuſmodi ſupplicum cœtus, in quemcunque deinde exitum dimittantur, ubi primum extra judicantium conſpectum poſſunt conſiſtere, hanc timidam placendi larvam ponunt; & quas adhibuere blanditias, interdum nec modico riſu inter ſuos recenſent, etiamque illorum quibus adhibebantur credulitatem. Iudices enim ſuccedentium clientum agminibus ſemper pleni, ſe haud raro ex eorum adulatione metiri non dubitant; omneſque revera ſuo faſtigio concedere arbitrantur, qui ſibi compoſita humilitate eorum animos parant. Illos judices dico, quorum ambitio noſtri ſeculi moribus & callidioris vitæ peritia deſtituta eſt; ſive nihil viderint præter Scholam, Curiamque, illic nugari aſſueti, hic habere cultores & decipi; ſive anguſtis aut inanibus animis ad facilitatem facti ſint, ut pro ſe dicentibus avide credant. Sed tunc maxime populari riſu jactantur, ſi, tanquam ſuæ ſortis puderet, in militares animos ad ſermones erumpant, ſi in corporis cultu aularum adumbrent delicias, cæteraſque voluptates conſectentur, togarum & tribunalium majeſtati non conceſſas; Quæ nonnunquam vitia inexpertam adhuc fallunt (nam & ſæpe ad has dignitates ſubvehitur) juventutem.

Sed nihil publicæ utilitati magis infeſtum, quam cum Magiſtratus, Iudiceſque, obliti nominis Deæ illius, cujus titulis, & veluti vicaria fide, jus dicunt, ex magnitudine munerum aut litigantium gratia, affectum componentes, ipſis legibus imponere non

veren-

verentur. Nec facile dixerim, utra pernicies Re
publicam pejus infeſtet, cum amicis, aut cum pe
cuniæ indulgent. Quippe illa facilitas nihil famili
ribus negandi, Iudicis animum impietati aperit, p
hos flagitiorum gradus ita aſſuefactum, ut excuſa
ſpecie amicitiæ ſceleribus, poſtea ubicunque odiu
aut ſpes impulerit, peccare non dubitet, id tande
pro ſe auſus, quod amicis primum indulſit.

Quod ſi acriter divitiis incumbunt, ſi quærunt
populi malis opes, tunc omnino Reipublicæ corp
ſub illis medicis plus remedio quam vulneribus l
borat. Pauci tamen aperto facinore audent vel ſi
cupiditati, vel amicorum ſervire. Sed eſt lentior p
ſtis, aut ſi mavis modeſta crudelitas, & jam ip
conſuetudine excuſata, longis ſcilicet nodis impe
re productas in forum ſuum cauſas, & infinito,
veluti religioſo ordine, ad exitum ſero producer
His artibus regnum ſuum producunt in miſeros;
vaſtandos uberius miniſtris ſuis tradunt; patrono
que, & jam magnam illam gentem, quæ clientu
miſeriis ſaginatur, perenni paſtu implent. Quis f
rat & quorundam malas artes? Iudicia, quæ ipſi ve
dere palam timent, ſub aliis ſectoribus proſtituun
Miniſtros ſuæ domi, à memoria, à ſcriptionibus h
bent: qui digerere, qui ſervare relata ita in ſcript
diſceptantium argumenta & inſtrumenta litium ſo
lent. Hos autem ad tam ambitioſam ſervitutem no
ante admittunt, quam ingenti, & per licitatione
creſcente pecunia, ſervire meruerint. O ludibri
habitas fortunas miſerorum, qui ſe tribunalibus cre
dunt! Miniſtraturos judicibus non operam ſuam lo
care, ſed & magni emere, in familiam & ad ſervili
officia illic admitti, quid eſt aliud quam veniam
ſcelerum comparare, ut furtivis inde prædis graſſen
tur in ſupplices, venditiſque ſuffragiis, & libellis ve
celatis, vel obtruſis, ipſi domino, aut æquitati au
ſint imponere? Multis tamen Magiſtratuum candi
dæ mentes, potiorque tam avaris artibus ſanctitas &
juſti honores, merceſque quam leges conſtituunt.
Graves illi, & intra fortunæ ſuæ magnitudinem

modeſt

modeſte compoſiti; neque hos magis adulatio implorantium opem, quam juſtitiæ & famæ pietas laudibus implet. Si vero hos Magiſtratuum cœtus, non ex ſingulorum moribus, ſed ex totius collegii gravitate æſtimes, mirum quantam ſui reverentiam ſtatim infundant; ut in eorum conſpectum admiſſus, omnino ſentias, Cyneæ verbis dignos, qui in Romanorum Senatu quot convenerant Patres tot è Regibus circumſideri dixit. Sed hæc tamen tanta majeſtas longe gratiori ſpectaculo hos mulcebit, qui forenſi negocio vacui, nihil ex judiciis aut ſperabunt aut metuent, ac veluti in portu conſederint, mare procellis æſtuoſum, hoſque Neptunos omnem luctum ſuo nutu temperantes, intuebuntur. Carthagine Romaque in fœdus compoſitis, Regi Numidarum Maſiniſſæ, qui & ipſe Romanam amicitiam colebat, cum Pœnis diſſidium fuit. Iam in caſtris utrinque exercitus erat, dictus etiam certamini dies, cum Scipio minor, forte ad alia negotia in Africam miſſus, pervenit ad caſtra Maſiniſſæ, antique prælii ſpectaculum cepit. Tuta illi res, quocunque ſe fortuna inclinaſſet, Romani nominis majeſtate. Succeſſit ergo in tumulum, viditque certantes: & impune licuit tot mortalium periculis frui. Et viſa res tam ambitioſæ voluptatis, ut negaret hanc ante ſe contigiſſe, niſi Iovi ab Ida, Neptunoque è Samothracia, extra aleam Græcorum & Trojanorum bella cernentibus. Idem in fori Iudicumque ſpectaculum convenire non dubites, quo ſcilicet vix quicquam jucundius, ſi non in diſcrimen adductus ſis, ut nec preces admovere neceſſe ſit, nec timere. Nam & excultis (ut multi ſunt) Iudicum animis potes interdum jucundiſſima familiaritate miſceri, aut horum in variis litibus ſenſus ſaltem, neque ineloquentem eruditionem percipere, ac de ipſis judicantibus ferre ſententiam. Aut ſi gratum eſt in tumultu fori eſſe, ipſe diſcurſantium fremitus, vultuſque diverſi, hi exanimati metu, ſpe alii exultantes, ita animum oculoſque abripient, ut te utiliſſimam humanæ dementiæ ſcenam intueri exiſti-

mes. Ac præcipue Patronorum calliditas (ubi el quentia eſt in pretio) oſtentatione ſcientiæ & verb rum pompa vibrans ſufficit ad lepidam nec omni ocioſam voluptatem ; qua perfuſus, tamen ſecuris ſ ſpiriis ad aliena mala interdum ingemiſces.

Quippe animus & ſors ipſa Patronorum (ut g nus humanum etiam ſua auxilia in perniciem detc quet) longe à prima tam officioſæ pietatis inſtit tione divertit. Cauſas apud Iudices orare, & vel n centes accuſare, vel adeſſe ſordidatis, olim magni cum & liberale munus fuit, etiam hominum quib ſummam rem in caſtris aut Senatu Reſpublica cred bat. Non ſæpius in acie Pompeius, quam ſub Iud cibus, ſtetit; Primique Cæſares, cum jam omnia pc ſent, tam reis interdum advocatione maleban quam ſummæ authoritatis ſuffragio, adeſſe. Merc autem, præter gloriam, magnificæ rei adeo nulla era ut afflicta deinde illius nobilitatis rectitudine, Oratoribus jam operam nec occulte locantibus, leg primum rogarentur, quæ tam periculoſam mercat ram infamia notatam arcerent; mox publico viti hos quoque obices proruente, ſaltem modum conſt tuerent, certamque pro mercenaria eloquentia per ſionem. Iam inſaniente Orbe, & in immenſum lit bus auctis, gens illa quæſtuoſa, etiamque populoſi ſima, vix ferendo agendoque clientibus ſufficit, ſu exuvias ad certamen tradentibus.

Patronis cauſarum, ut ubique unus ſpiritus, a opes famamque properandi, ita pro conditione r gionum ſunt varia ſtudia atque gradus, per quos d ſtinata perficiant. Leges ut plurimum, non nud & candido genio perceptas, quo ducebantur qui illa condiderunt, ſed deflexas per innumeros anxioſqu calliditatis articulos, in præcipuæ ſcientiæ parten habent. In iis aliquid invenire, quo eludi ſimplici tas poſſit bono jure utentium, glorioſiſſimum puta tur. Apud pleroſque populos illa jura obtinent, qu Romani ſibi olim condiderunt, & civilia appella mus. Et quoniam eæ leges, à peritis olim authoribu ſancitæ, robuſtam & variam eruditionem habent

ide

deo earum ſtudium non ſolum diffundere ingenia
olet, per ardua ac moleſta juris factique argumen-
a, ſed & pulchra antiquarum rerum ſcientia imbuit,
uæ ad humanæ vitæ culturam precioſa eſt, in foro
ltem ad oſtentationem valitura. In illis autem gen-
bus, apud quas non ex Romana ſapientia, ſed ex
unicipali, & nonnunquam barbaro gentium ſci-
, jura deſcripta ſunt, vix aliquid humanitatis in-
rata Cauſidicorum ars habet, &, niſi promitteret
uæſtum, iis quoque inviſa, qui ſtudioſiſſime eam
olunt. Ibi enim Patroni cauſarum ingenia non exer-
ent per Romanæ Græcæque ſapientiæ aut facundiæ
enuſtatem, ſed inhærentes aliquot vocibus, conce-
taſque rudibus verbis leges, nunc in cautionem,
unc in dolum, contemplati, vix unquam puriori
ientia animos mitigant aut attollunt. Anglia, quæ
luſas, & ſtudia literarum, ſuperbiſſimis Academia-
um tectis excepit, quæ opulenta hæreditate hæc
ientiarum domicilia, velut in æternitatem erudi-
onis, ditavit, legum ſuarum ſtudioſos, patronoſque
auſarum, ideo non poteſt Latinæ eloquentiæ aut
hiloſophiæ humanitate adornare, quia in iis legibus
ullum Romani juris ineſt aut peritæ antiquitatis ve-
igium. Gallico ſermone conceptæ ſunt, priſco illo,
quem in antiquiſſimis authoribus aut negligimus
it ridemus. Si quid ſcriptum eſt verbis in hodiernos
us durantibus, hoc ipſum impoſito duntaxat ac-
ntu, & pronunciandi errore, ſuum fecerunt. In
unc artem inſtitutis raro majoris ſcientiæ cura eſt,
ut plurimum nec latini ſermonis elementa perdi-
unt. Satis ad advocationis rudimentum putatur,
iſcos illos codices legere poſſe, & loquendo cor-
mpere. Ita initiati adoleſcentes in collegiis ejuſmo-
argutiarum agunt, multoque tempore, provectio-
m colloquiis, & uſu, edocentur: nam nec modico
tatis diſpendio tam laborioſa ars, & tot diffuſa in-
nniis, conſtat. Non in ea regione certior ad divitias
a eſt. Quippe Anglia ab externis quieta terroribus,
pſam contentionibus fori, haud multum impari
adi, permiſit: At cum præterea eximii magiſtra-

tus in præmium illius ſcientiæ deſtinentur, nil m
rum eſt ingenuos adoleſcentes ejus ſtudio capi; ad
ut nulla ſit patriciorum gens, quæ non cognatio
jure à quo in litibus ſublevetur inveniat. Ejuſmo
Advocatis, veſtis eſt in ſpecimen ſuæ artis, ad ped
pertinens, toto margine, quantum in conſpectu
prodit, gentilis cuniculi pelle ſuffulta. Hanc & d
mi ſubſidium, & ornamentum publice habent; n
dubitant in publicum ocreati procedere, etiam calc
ribus verberantem pulſantibus togam.

Gallia aliis virtutibus, vitiiſque, ſuarum cauſ
rum oratores inſtituit. In Academiis nomine Iuri
prudentiæ aliquandiu degunt. Illic quidam liter
propitio genio incumbunt. Alios putes in veternum
aut immodeſtiam natos. Vtriſque (proh tempora
inde abeuntibus idem honos, eorundem titulorum
promiſcua merces. Qui enim inutili laſcivia aut to
pore luſere, nihil minus modicæ pecuniæ ope
munus advocationis perveniunt; emptis ſcilicet I
riſperitorum ſuffragiis, quibus, de diſcipulorum er
ditione teſtantibus, Magiſtratus & Iudices credun
Iam olim ita tradito more, ut is honor ejuſmodi te
ſtimoniis haberetur, nondum eruditorum & qu
dem jura docentium animis ad facilem & prom
ſcuam mercaturam proſtantibus. Et hi immerita d
gnitate ſublati, in ignobilibus deinde coloniis agun
& inter parem animorum cæcitatem, obſcuro tr
bunali ad miſeram clientum advocationem ſuff
ciunt; vel ſi inter divitias nati ſunt, paternis opib
ſtatim excepti, proh nefas! & in Magiſtratum quo
que excreſcunt. Qui vero lætum ingenium Iuriſpru
dentia primum, mox eloquentia perfecere, ii ſu
virtute totum ordinem Patronorum in ampliſſima
laudem attollunt. Vix in aliis hominibus tam ſince
humanitatis ſtudia, tanta cura aut tam felix litera
rum; adeo ut ſimplicitatem Muſarum (quas auſteri
rudeſve Philoſophi, penè ruſticas extra hominum
conſortium tenent) erudiiſſe videantur ad civilis vi
tæ aſtus, & deductas de ſuorum montium ſecretis
veræ luci aptaviſſe. Quidam tamen ex illis nimi

elo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

eloquentiæ ſtudio peccant, & juventutis ſtimulis, aut gloriæ ferventes, à commiſſo patrocinio deflectunt. Iudicem quippe & auditorum auribus ad voluptatem ſervire adeo curant, ut, ex omni numero, neminem minus juvent quam clientem: &, quod Poëta olim riſit, dicturi de capillis, ament ab Hannibalicis ordiri furoribus, luctumque Cannarum, & rubentem Romano ſanguine Aufidum memorare. Alii exercitis per fallendi conſuetudinem animis regnant, venalemque in quodvis patrocinium fidem, malo innocentiæ exercent. Ita obruere veritatis indicia, ita magna ſpecie inanes induere umbras, & plus juris in foro, ſuo ingenio quam legibus facere. Documentum tam publici mali; Nullæ lites, nulla in judicium vocata flagitia, quæ non Patronum inveniant; modo ſit advocationi pretium, cui tanquam omnis patriæ charitatem vincenti obſequium nunquam deeſt.

CAPUT XVI.

De divinarum ſcientiarum peritis: deque Præfectis Religionum.

ELudant ut volent majeſtatem Scientiæ, per contemptum atque jocos, quidam barbaris aut incultis ingeniis horrentes, & hunc demum virilem animum & nobilitate dignum exiſtiment, qui Muſas omnes, ut viles ineptaſque, refugerit; certe nihilominus ſub ictu literarum per omnia penè regnantium haud raro res eorum ſunt, & in judiciis (quæ utique ex præſcripto ſcientiæ regi debent) tremere ſolent, ſuæ audaciæ & ſtirpis obliti. Sed & alia præterea, majorque vis, eruditionem toti generi mortalium præfecit: Religionum ſcilicet & Sacrorum procuratio, quæ excultis inter ſtudia literarum ingeniis creditur, & pleriſque hominum animis vere imperat; cæteros, neceſſaria ſimulatione impietatem tegentes, non minus in obſequium ſui tenet. Nec tam ulla demiſſa, ſeu paupertatis, ſeu ignobilitatis fortuna eſt, quæ arcere hominem à celebritate famæ poſſit, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſupra probitatis aut nequitiæ vulgus ſemet religion
ſpecie atque argumento extulerit. Et ne uſu, aut e
fectu, hanc literatorum potentiam carere exiſtime
quam facile inermium hominum, & inter ſolos v
lentium libros, nomina percenſebis, qui hoc ſecu
ſub anguſtis compoſiti tectis, & de religione certa
tes, hos ipſos ſcilicet ſuperbos Muſarum contempto
res inter ſe commiſerunt; Principibus, populiſq
velut ſignum ferentes ad exitiabilis belli cladem, qu
necdum conſumptis acerbitatis ſeminibus (ut vide
tur) noſtris malis in totum contenta eſt?

Nulla igitur utilior animorum inſpectio, qua
eorum qui in hac Orbis tam multiplici tempeſtate a
religionum clavum ſedent. Et hos optime in vari
claſſes diſtinxeris. Quidam, veluti duces, novis ſac
initium faciunt, ſive veram ſapientiam habent, ſi
ambitioſo errore præcipites. Ita ille qui ab Ægypt
Iudæos remeantes acceptis à cœlo legibus compo
ſuit. Ita poſtea Sanctus ille terrarum ac ſiderum Au
thor, qui hominibus ſponte annumeratus, noſtr
generi ſua morte ad vitam iter ſanxit. Et (quoniam
non hic tantum probitatem, ſed & fortunam, qua
lis in humanis rebus ludit, deſcribimus) proh nefas
ita ille qui Arabas primum & Syros, poſtea quic
quid ab India ad Helleſpontum jacet, & nunc in
omnes terras ad citerioris Pannoniæ fines, ſuo ſcele
amplexus, Lybiam quoque penè quanto ambitu ci
cumfuſa maria extendit, ſacrilega ſuperſtitione co
rupit. Et hos quidem, quos vera & cœleſtia auſpici
ad eam legum ferendarum majeſtatem deducunt, no
bis haud licet niſi ad fidem aut adorationem ſuſpice
re. Cæteris, qui nomine cœleſtium in re tanta abu
non verentur populiſque imponere, eum animum
eſſe neceſſe eſt, qui nec ipſis ſuis legibus, nec omni
no de divinis quidquam credat, non virtutibus par
cat, non flagitia, niſi ad ſpeciem forte, refugiat; I
quidem potiſſimũ curans, ut ſibi venerationem con
ciliet, legeſque quas condit ad libidinem vel ſuperſti
tionem ſuæ gentis inflectat. Neque (ut in aliis ſceleri
bus interdum fit) qui ſic peccant, decipi ipſi poſſunt

& v

& vel ſuæ ſententiæ, vel rerum amore quæ in quæſtione verſantur, cæcari, ſed ſuæ improbitatis conſcii, ſe impios, & peſtes mortalium non ignorant; maxime cum, ad perſuadendam populo inſolentiam iam ſeriæ novitatis, ſit ſubtilis ingenii exerta procacitas: Sed & mentiri multa oporteat; Viſum ſcilicet, vel auditum ſibi Numen, communicata cum illo conſilia, & quæ cætera peſtiferi nugatores laborant aſtruere. Sed hæc non omnium ſæculorum labes eſt: pauci enim, neque ſemper cum ſucceſſu, ad tanti flagitii audaciam provecti ſunt. Eſt aliud hominum genus, longeque frequentius, profitentium non abire à patriis ſacris, neque aliquid novi afferre; ſed tantum errores, humano vitio, & præter authorum mentem, in Religionem illapſos, purioribus documentis velle exſcindere. Et his quidem magnifica ſpecies probitatis, ingeniorum reverentia, (nam qui tantam rem niſi induſtrii ſubtileſque audeant?) denique ipſa novandi, & à cæteris diſſentiendi cupiditas, penè ſemper ſequacium hominum turbam invenit. Ejuſmodi interpretum lites Ottomanorum gentem multo acerbius diverſitate ſuperſtitionis, quam æmulatione imperii, in Perſas incenderunt. Sed quid intereſt quo potiſſimum modo pereant illi populi, qui, quamcunque elegerint ſuæ legis ſemitam, errabunt? Nos ipſos in lucem, quæ hominibus una eſt, miſſos, quis non maxime indignetur his eruditorum diſcordiis tam funeſta pernicie poſſe rapi? Quippe ſedecim ſecula, quibus noſtræ Religiones viguerunt, plus centum ingenia peperere, novandi ſtudio, & noſtris deinde malis inſignia; quorum quidem exitus ut nunquam excuſem, (quippe nimiæ pertinaciæ vitio à juſto & qualem exorſi videbantur modeſtia aberrantes) ita primos impetus odiſſe non utique ſemper licet. Nam & opes, & veternus, otiique ſecuritas, ſæpe ſolutam apud noſtrorum aliquot diſciplinam impotenti ſuperbia & aliis pleriſque vitiis obruerunt: & inde tam indignatio peritorum excanduit, quam ſpecie pietatis diſſimulata inquietorum hominum ſuperbia exarſit. Quidam enim juſtis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

doloribus victi detonuerunt. Alii ſeculi vitia taci
ambitu amavere: quippe occaſionem ſuis queſtib
& ſucceſſioni præbitura. Vtriſque idem initium eſ
ſolet. Parce primum neque multa exagitant, vo
quoque & exhortatione optimorum provecti: n
tam videntur iraſci quam monere, & gemitibus do
lorem profiteri. Sed ubi ad factionis magnitudine
proceſſerunt, tunc & ipſi laceſſere inimicos impu
nius, & utrinque partium ſtudia æmulatione accen
di. Tunc vero nec tantæ celebritatis fortunam ſat
regunt, nec in veſtigiis hærent, per quæ antea ire a
pulcherrimum facinus videbantur. Sed majori ſuper
cilio aſſurgentes, plura in adverſariis & atrocius da
mnant. Sive quo ſuum nomen illi ſectæ quam effin
xerint miſerrima ambitione relinquant: ſive quo
olim agitatum tantæ defectionis conſilium niſi ſen
ſim prodere non ſunt auſi: vel denique odio in illo
incitati, qui prima, & adhuc ſancta illorum conſilia
nimis acri & intempeſtivo certamine exceperunt. It
multos piis initiis in hanc emendandi provinciam
ingreſſos, deinde ſuperbia, vel æmulationis acerbi
tas prodidit.

Sunt denique quibus vera fortiſque ſapientia
mentem dedit ea vitia inſectandi, quæ neſcio
quam ipſis religionis umbram faciunt, culpa My-
ſtarum. Iis tam caſto impetu à modeſtia non ab-
errantibus, ſublimis fortiſque indoles eſſe debet,
&, quod rarum eſt, nihil pro ſe, ſed pro publi-
cis commodis laborare; Contumeliis, inimicitiis,
maledictis, nec in odia rapi, nec à cœptis abſti-
nere. Eximium prorſus munus, arduæque virtu-
tis. Raro enim qui ab iis ſic carpuntur deeſſe ſuis
vitiis videas, aut æquo animo pati cenſores. Sed fla-
gitiis fucum inveniunt, vel, quod pejus eſt, ea quo-
que importuno patrocinio tueri non dubitant; co-
nanturque hos ipſos monitores, licet intra juſti offi-
cii pietatem compoſitos, apud populum perpetrati
ſacrilegii opinione evertere.

Cæterum ut naſcentium Religionum ritus, ſuorum
Autorum induſtria & genio nituntur: ita poſtquam

à po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

à populo probatæ ſunt, Præfectos ſuos habent, per quos rite diſpenſentur: Hos aliæ aliæque gentes diverſis nominibus inſigniunt: nos Pontifices, Præſuleſque & cæteris in eum ſenſum vocabulis appellamus. Servandarum religionum non alius utilior illo regimine modus: qui etiam à cœleſti præſcripto eſt. Ex iis qui eruditæ & laborioſæ virtutis ſunt, reipſa Sacrorum incolumitatem ſuſtinent; improbi, ſaltem ſpecie & virtute dignitatis. Munus quondam laboris pleniſſimum, &, dum publicæ leges noſtra ſacra vetabant, etiam in extremum periculi excurrens: mox domita extinctaque inimicorum ſævitia, congeſtæ paſſim opes in tanti officii reverentiam, penè cauſam reverentiæ extinxerunt. Nam additis (& addi quidem decebat) ad illa divina humanis opibus atque officiis, tantum onus vergere in terram cœpit, eorum vitio quibus in hac utrarumque rerum mixtura tellus potior cœlo fuit. Triſte afflictæ probitatis argumentum eſt, quod tanti labores curarumque provinciam, quæ olim miniſtros quærebat, jam multo ambitu ſibi depoſcunt homines nihil minus quam de pietate & laboribus cogitantes. Ita hæc eximia cœleſtiſque dignitas plerumque ſuis ipſa opibus & ornamentis concedit; Et animum ad hæc munera applicare, eſt ut plurimum in ſplendidæ illuſtriſque opulentiæ cupiditatem incumbere. Tum potiti tam ambitioſi nominis, illas gazas in humanitatem hoſpitii, & ſpem egenorum collatas, permittunt privatæ laſciviæ, nunc inani picturarum ſtudio, nunc cumulatis variorum artificum laboribus indigne ludenti. Nam has opes prodigentem per pejora ſcelera nequitiam, modeſti doloris verecundia omittit. Cujus autem dementiæ putes, non modo tantorum facinorum audaciam habere, ſed & ſæpe, quantum peccent, ignorare? Habent quippe præſcriptas ad Numen ſibi preces, quas effundant in quotidianæ pietatis officium; ſanctas has quidem, neque illis omittendas; ſed tantillo penſo defuncti, credunt ſe nihil cœlitibus debere, opeſque ſuarum inſularum bono jure ſibi emptas. Larvæ illæ, & vecordium furor!

quod munus aſſiduo labore ægre perficias, id crede
levi & perfunctoria opera rite abſolvi. Quod ſi ſu
delicias hac ſaluberrima cogitatione diſtinguerent
ſe in ſpecula poſitos, dicique paſtores; ſi quæ oviu
ſua ignavia in prædam conceſſerint, in extremam ſ
perniciem hoc futurum; fortaſſe interdum devov
rent illam ipſam qua exultant ocii laſciviæque licen
tiam.

Sed non omnes paribus deliciis, & ignavia ma
cent. Nonnulli de voluptatum ſumptu detrahu
quod in literatos collocent, ipſi quoque literas bre
impetu, tædiumque non ferente, vel in ſpeciem ſa
tem colunt. Alii ad eruditionem perveniunt, feli
mentis impetu evincente ignaviam. Sed & ipſi i
nulla re magis eruditione utuntur, quam aſſerend
illius qua potiuntur dignitatis prærogativis. In infi
nitam ſui libertatem argumenta inveniunt, facitqu
diſſimulata cupiditas eloquentes. Eo modo videntu
unum cœlum intueri, unius cauſam agere, tum
etiam à terra vix recedunt.

Qui vero hæc mala eluctati, in dignam ſuo faſti
gio mentem conſurgunt, & publico ſplendore, a
commodum populi, decuſque Sacrorum, uti amant
(& vero nunquam ejuſmodi deſunt) illi nec ſui ordi
nis libertatem ſuſtinent violare, nec extorquere alie
nam: quantum poſſint, quantumque debeant, ſoli
cita contemplatione conjungunt. Et hi demum ſun
ad priſcæ ſanctitatis imaginem facti, iiſdem curis, vi
vendique ratione, quæ priſcis temporibus opes me
ruit quibus hodie perfruuntur. Abſit omnis invidia
hi demum ſunt antiquitatis beneficiis & noſtra ve
neratione digniſſimi.

Populus Antiſtitum voce, ut eſt eorum exiguus nu
merus, non ſatis ſemper poteſt de cœleſtibus erudiri
Hinc doctorum hominum ingens turba, & ubiqu
divinarum ſcientiarum candidati, quorum aliqui ve
re, ac cum ſapientia, ei quam profitentur ſcientia
inſiſtunt. Cæteros verius dixeris pro factionibus ſui
quam veritate depugnare; adeo torrentis animi æſtu
rapti omnis generis patrocinium probant, quo Reli-

gioni

gionis ſanctitatem poſſint populo commendare; amantque pietatem etiam impia ratione provehere. Suas igitur ſententias aſſerturi, pulchre, & cum laude decipere credunt, etiamſi evidentibus argumentis illi rei faciant fidem quam duxerint eſſe veram. De adverſariis porro dicturi, vix ſincere illorum ſententiam produnt, ſed deflexam in odium, & penè de ſenſu autoris exeuntem. Veſana autem repugnandi cupiditas eo æmulationem deducit, ut, à quibus diſſidere inceperint, in omnibus divertant; & hoc ſolent in pietate numerare. Tum quaſi nihil probe aut aſtruere ii homines poſſint aut carpere, qui ſemel erraverunt, nefas quoque exiſtimant, ejuſmodi adverſariorum judicio proditos in ſe nævos agnoſcere, & ſalubri mutatione eluere. Hæc itaque propugnando, quæ non poſſe defendi ſatis conſtat, iniquiſſimo præjudicio onerant juſtam in cæteris rebus litem.

Magni nexus inter omnis eruditionis partes ſunt; & affectus, qui divinarum rerum peritos exercent, ſæpe cadunt in cæteras Muſarum diſciplinas; maxime illa conſuetudo litterarias lites, ac penè odia, agitandi. Iuriſconſultorum quidem rixæ etiam ad inhumanitatem verborum deſcenderunt, noſtro ſibi ſeculo ſcuticam flagellumque minantium. Abiit in ſectas Medicina, magis etiam pervicaces: quod illis non in gloriam tantum fama, ſed & in opes quæratur, & vix unquam ludicrum aut ad ſolam voluptatem in ea arte certamen ſit, ægris quodcunq; iſti male ſenſerint immerita calamitate luentibus. Cæterum omnium litteratorum genus in duas rite claſſes diſtinxeris. Quarum illa ſit hominum multa quidem eruditione felicium, ſed qui præterea civilibus diſciplinis imbuti, incurioſam ſcholaſticorum morum vilitatem effugerint. Alia vero illorum qui animum unis literis impenderunt, diutius inter extinctæ vetuſtatis rudera quam cum ſuo ſeculo viventes, ut plurimum foris inepti, & domeſticis ſordibus viles. Neque etiam aliam elegantiã aut noverunt, aut curant, quam illam ſolitariam, qua à Muſis ad contemplationem accepta frui quam uti magis poſſunt. Et hos tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tamen maxima utilitate colueris, ſi ſcias ab hac cruda informique arena exprimere aurum, & nitere illo ipſo ornamento, quod in iis, velut multo pulvere obrutum, lucem amiſit.

FINIS QVARTÆ PARTIS.

PARS V.

ALITHOPHILI

VERITATIS LACRYMÆ.

SIVE

EVPHORM. LVSININI

CONTINVATIO.

HENRICO BORBONIO, GALLIARVM PROTOPRINCIPI, Alithophilus perpetuam fœlicitatem.

Commendo tibi Veritatem, quam hominum malitia neſcio qua iniquitate, & ad malum pravitate naturæ, damnavit exilio. Vt poßis æſtimare, quantũ te amet Dea illa Iovis filia quæ tibi tantum ſupplicat: Arrexere fugitivam ad magnas ſpes, dexteræ tuæ fulminantis robur, vigor animi, & ingenii feliciſsimi liber impetus, quæ tria ſolum paria imperio ſuo Galli habent. Senſiſti quibus injuriis emeretur rariſsima mortalibus Veritas, quæ ſuis miſerabilis, non alias magis oblectat cultores ſuos, quam cum per calamitates venit. Si reddideris libertatem quam nondum inter cædes & ſupplicia totam projecit: dabit tibi præter immortalitatem nominis, quam jam tuis factis meruiſti, gloriam reſtitutarum Muſarum, quæ una cum Veritate dudum exulant: effœto nimirum & intermoriente ad ſtudia ævo. Non poſſum amplius indignationem intra me tenere, & dolorem meum continere,

uem graviorem illud maxime facit, quod libere queri on liceat. *Quod ſi tu quondam Veritatis partes ſeuutus, audeas imperare manus ſuas & arma promitentibus, quæ hodie in proceſſu ſunt vitia, poſtmodo elut in ſolitudine & ſitu jacebunt, adoratura virtues; quæ nunquam magis fulgent, quam cum Veritaem comitantur. Quid enim aliud totos homines inludit tumulo, quam mendaciis infamis hiſtoria, quæ aborantem in ſectatione veri poſteritatem ad ludirium antiquitatis aſtringit, dum miracula deſcribit & fabulas etiam priſtinis indignas. Ideoque male viimus, quoniam ſævi mores, & infenſa tempora, vea dicentes non tolerant. Sed lachrymæ, ſuſpiria, & uerelæ ſuper ejuſmodi malo hactenus fruſtra! cum ampridem diſciplinarum ſtudioſos (quibus etiam uam famam bene nati principes debent) aſpernentur, & pervicaci contumelia rideant meliores litteraturæ ectatores, quorum tantum beneficio ipſi vivere diuius poſſunt. Vetus ſane in hoc regno malum! Vnde nirum eſt, inter magnatum inſcitiam, artium, linuarum, & eloquentiæ contemptum, poſſe te inveniri qui ſcientias ames. Adeo pauci ſunt qui Muſarum deus, & Apollinis ſequutores poſſint ſuſtinere. Sic in nonumenta & libros clariſſimorum virorum alias non arce ſævitum, cum nomina eorum, typographorum oquacitas vulgaſſet, aut audacia ſcribentium, quos ona conſcientia contemptores fecerat comminatæ necis. Igitur*, AVGVSTISSIME PRINCEPS, *tuæ iſtæ partes erunt, errores publicos, ignorantiam, & mendacium deprimere. Veritatem à ſervitute vindiare, fugare dolentis mœſtitiam, tergere lachrymas, levare planctus. Pro quibus officiis famam vocabimus in laudem tui, quæ virtutes tuas differat per totum terrarum orbem. Mutuo iſta fiunt; juvabimus, ſi juveris.* VALE.

QVærebam quod miſeriis meis finem faceret. nam & hilarior fortuna vultus jampridem ſuos in perniciem meam condiderat, & vix inveniebatur numen aliud quod Alito-

phili

phili meminiſſet : adeo etiam Veritatis nomina I
odere. Cum vox inter ſylvoſas convalles audita
ſolitis querimoniis , importunis terroribus , & err
ribus inexpletis , calamitoſiſſimum hominem ad n
ſcio quod ſolatium vocavit : ſi conjuncti gemitus,
iniqua miſerorum paritas , Fatorum acerbitatem,
invidiam mortalium , aliquo modo lenire poſſu
Turris erat tam conjuncta lapidum ſerie , ad æter
tatem durata, ut, etiamſi Iupiter aurum eſſet , illu
tamen incorrupta non timeret. Crebri ferreoru
radiorum nexus , & quibus cum ſua Venere Ma
turbulentior incluſus , nec armis ſuis locum inven
ret, nec fugæ. Non illam ſuis brachiis æquoreus N
ptunus cinxerat , aberant fluviorum Dii omne
nymphæque tremulæ loci horrorem fugientes lyn
phas ſuas alio deduxerant. Dura ſolitudo exeſos te
luris anfractus , & tenebricoſas voragines , habit
bat ſola, niſi quod ſenex mulier hac quotidiana qu
rela ſanctam ſimul caniciem & ſolitarium ſilentiu
rumpebat.

Quod poſſum, furtim lachrymas male invida mat
Nate tibi comitique tuæ, fero, conſecro, dono.
Te patriæ pietas, te livida turba potentum,
Te veri ſincerus amor, juſtumque, fideſque,
Perdidit ; hanc tua ſors : ambo periiſtis in uno
Crimine, ſi ſcelus eſt quæ quondam numina fecit
Immanis probitas. Sed non periiſtis & ambo,
Aut libertatem melior ſententia reddet,
Aut ſi fata negant, adeone relanguit ardor
Quo geminam gemino partu dedit Ilia prolem,
Quo fœcundum uterum generoſo ſemine nuper
Conjugis implevit Mars Gallicus, ut ſua damnet
Facta miſer, timeatque ſuæ ſupereſſe querelæ,
Qui rediviva ſuis reſtauret Pergama Gallis.
Neſcio quid ſpondet manſurum hæc turris imago.
Iam ferit Illyricum remis velocibus æquor,
Tyrrhenoſque ſinus. illum Galathea ſalutans
In tenero vultu vultus miratur avorum.
Ardet, amanſque ſui tum deſerit Acidos ignes.
Ille quid ? in dubio eſt ! ejus connubia poſcunt

Mill

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Mille Deæ. Vellet cunctas, & in omnibus errat.
Hinc Arethuſa ſuis ſuſpirat blanda ſub undis,
Illinc Stymphalides maleſano vertice currunt,
Et Melas, & Cyane, nymphæque Symætidos amnis.
At parte ex alia turrito vertice Divam
Vaſta parens, lento incedens per littora paſſu,
Volvitur ante pedes, ſupplexque affata ſilentem eſt.
Innuba reſtabam, ſed tanta potentia formæ
Virtutiſque fuit. Protagonis imagine capta
Succubui. ſenſit victam, thalamiſque recepit.
Poſt illum, mihi crede, places. ſed tæda jugalis
Non patitur ſincera duos. tua cætera ſunto.
Elige de multis. Tibi jam ſua brachia tendens
Mitior occurſat diſcuſſo Roma pudore.
Hinc Solyme matura thoris, ac veſtibus atris
Et laceris petit amplexus. Cui proxima fulget
Parthenope, & roſeo ſpirans Biſantia vultu,
Innumeræque urbes, quarum vel mœnia quondam
Borbonidum fregere manus, vel bellica virtus
Cognita disjecit trepidis à civibus hoſtes.

Dum loquitur, mentem fatidicus furor, membra omnia ſui motus deſeruere. Nuſquam poſt verum de Euandri ſucceſſu vaticinium altiore ſomno Carmentam Tyberino in littore Deus oppreſſit. Acceſſi; qua manus brachio committitur, indicem admovi; defecerat omnis arteriarum pulſus, ſuccedenſque in ejus locum glacialis ſudor, pertinaci glutino totum corpus irroraverat.

Ecce dum ſudorem extergo, frontem frico, pectus detego, deficienti ſpiritui ventorum ſpiritus præbeo, ſuperveniens militaris cohors interrupit humanitaté meam, &, quaſi non liceret eſſe pium, in ignoto damnavit officium quod Romulus olim civica corona ſine plebiſcito donaſſet. Interim marcentes oculos quæ jam jacebat aliquantulum allevans reviviſcere cœpit, ſive illam tumultus hoſtilis, ſive frigidioris aëris libertas excitabat. Tum demum convertens in me pallidos vultus, nutu ſervitii mei continuitatem interpellabat, & voce nondum firma, ut ſciret cui beneficium debebat, de ſævitiis præſen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſentium querebatur. At illi maritimis ſaxis ſurdiores, & crudeliores Siculorum tyrannorum ſatellitibus, ne ſupplicantis quidem voto reſponderunt, ſed infeſtis manibus ori oculiſque impoſitis, vocem ſimul & nutus cohibuere.

Trahitur publica via caducum annis & mœſtitiâ corpus, exitium virtutis & regni ingens plaga, cum ſub juſto principe ſeveritate dominantium ne verba quidem & lacrymæ impune eſſent. Et ne me lateret tantæ ferocitatis cauſa, inventus eſt aliquis paululum à turba ſeductus (dum matronam mœrentem & crines cum veſte lacerantem alii advehunt) qui ſtuporem meum hac oratione diſcuteret.

Nullum unquam ſeculum hoc iſto pluribus vitiis reſtagnavit. Verum, cum cæteræ virtutes pari fere ſententia exulant; inventa eſt una Veritas, quæ catenis onerata, flammis toſta, rotis colliſa, oleo ebullita, in perniciem ſuam ſubtiliſſima quæque ingenia invitet & acuat. Mirum tamen; tam cruenta virtus cultores invenit. Iam plures familiæ ſanctis parentibus deſolatæ, Deam colunt, quam in publico damnant: aut, ſuis tectis excluſæ, in ſylvis delubra extruunt, & aras, *Veritati*. Iam rari nobiles priſcæ libertati, qua maxime Gallia commendatur, non valedixerunt: hujus funus plangore & veris fletibus perſequi, ne potentioribus quidem fœminis licitum eſt. Hæc juſtiſſimi mœroris impedimenta, quæ miraris: ipſaque, ut audiſti, regii ſanguinis femina ſaxeo carcere ſerviliter incluſa, exemplo ſunt, quam periculoſum ſit hoc tempore Veritatem ſectari. Et ne me putes in depravatos ſeculi mores illegitima invectiva excandeſcere, nondum repertus eſt, qui uberiori ſuorum ſanguine Veritati parentaverit. Capiluporum gens, integritatis ſuæ fama, totam Germaniam impleverat: &, quod rarius eſt, bonam mentem comitabantur nobilitas, & ingenium. Avus meus cum corpus ſuum ubique terrarum circumtuliſſet, nihil inertius tot inſolentibus variiſque monachorum ſectis judicavit. Itaque centone è Virgilianis carminibus confecto, monaſtica otia,

ſimula-

mulatam ſanctimoniam, ingluviem, avaritiam. bidinem, ambitionem, petulantiam, & reliqua ligionis prætextu multa ſcelera ſtylo alieno ſoler-ſſime confodit. Plebs, quam nulla catena arctius perſtitione conſtringit, non tulit ejus authores ordaci dente lacerari. Ruit impatiens iræ, caput-ue veridicum Rheno merſit. Extimuit fluvius, coque ſanguine timidas aquas contrahens, pallen-es ſubmiſit fluctus, & Orpheo ſuo pepercit. Hic oſtmodo, relicta patria, cum duobus filiis in Gal-am venit: ſed & illa Germanica contagione vexa-a, nuper Mendacio ſacrificaverat. Non potuit ta-men, vir innocuus, inter tot fortunæ minas, & in-ruentia undique pericula, libertatis ſuæ non recor-lari. Igitur, converſus ad antiquæ Satyræ morſum, octiſſimo & jam ſuo verſu Veritatis hoſtes per-trinxit. Cujus exemplum filii ſequuti, pertinaciſ-imis argumentis Romanæ laſciviæ bellum indicen-do, videbantur immortalitate digni, cum idem entus & navigationis auxilium, & naufragii cauſa uit. Breves & mutabiles ſunt humanarum rerum ices, & conditionis noſtræ Fatum rector nunquam impliciter indulget. Celebritas nominis, invidiam arit, invidia inimicos, mortem inimici, & nihil ſt tutius ignorantia. Parcite dolori meo victrices mbræ: has lacrymas, deſiderium veſtri; hæc ſuſpi-ia, poſthumi pietas foras evocat! Abſit, ut gloriæ eſtræ invideam, quæ plus poſteritatis eſt, quam eſtra. Pro Veritate cadendo, feciſtis ut hæres lau-lis, non bonorum, eſſem. Sub oculis meis, avus, pater, avunculus jugulati, minus amicorum officiis, quam inimicorum crudelitati debent. illa, vitæ in-commoda mitigaverunt: hæc, mortis ludibria ſi-mul abſtulit: & immortalitatem largita eſt. Quid aciam? ſi Germaniam repetiero, ut extraneum, ab-dicabit. Quiſquis enim miſer à ſuis ſolatium ex-pectat: neſcit quam levi momento mutentur ho-minum ingenia: & quam repentino ab animis ab-ſentium memoria deleatur. Si in Galliis diutius moravero, ipſa me meorum funera docent quid ti-

mere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

meredebeam ! nemo bene vivit inter parricidas.
ille optime Fortunam adverſam ſuſtinet, qui calan
tates ſuas abſcondit. Nullum ſolum infœlici grat
ſolitudine : in qua , nec parricidæ inveniuntur , r
alius, qui miſerias exprobret.

Hac deliberatione ferox , tantis caſibus adſpira
tem reliquit ; ſed dum fugit , neſcio quæ vox au
lium implorantis fugam ejus inhibuit. Convert
itaque ad notiſſimum ſonum videt amici corpus vu
neribus lacerum, & tam continuis fuſtium ictibus i
tumeſcens, ut ne Chiron quidem, attonitus ad tot
cera, homini peſſime affecto auderet ſanitatem poll
ceri. At ille qui jacebat , undique circumlatis oc
lis , ubi in Capilupum incidit, quis crederet ? ta
pertinaci conſtantia in Onoſandrum declamavit ,
facile eſſet conjicere , eum plus de ultione , quam
ſalute propria, cogitare. Potens , & efficax nom
eſt , vindicta : quod quiſquis amat , & vitam ſim
ſpernit , & bona Fortunæ. Male ſine ſtimulis ſat
ras ſcribimus ; admovenda ſunt Poëtis infœlicib
calcaria , & atrocibus injuriis excitandus furor. Pa
tua, Botris, quod nuper Onoſandrum poëma argui
enervi , & flaccida facundia languebat : nunc , quo
offenſus exclamas , mirandum ſapit , & aliquid m
jus Hipponactis carmine. Cæterum , quoniam h
& illud typographorum curioſitas in publicum m
ſit , hunc libellum aliena ſarcina exonerare volui, r
quis aut extra rem procaciter immiſſa poëmata p
tet , aut Onoſandri odio invidioſe deductum opu
Iam vulnera declamantis frigeſcente ſanguine recru
duerant , jam pallor ſuffuſus totum corpus occupa
verat , & qui jam victor adverſus iram Deorum pla
cebat ſibi , intercluſo ſpiritu , in ſua poteſtate vocen
non habebat , quo conſtantiam ſuam extollere
Proh ſuperi ! quam facili ratione barbaris etiam pre
cantia verba neceſſitas ſuggerit. Ille , ille Capilupus
qui colloquium meum , & amicitiæ naſcentis jur
contempſerat, ut primum Bottrida expiranti ſimilem
vidit , tam humano ſermone , & miſerabili geſtu
perfricuit indignantem animum , ut ne dubitaverin

qui

uidem ſubvenire auxilium meum ſuis & amici mi-riis imploranti.

Dum ſemicadaveri fletu magis, quam fomentis ccurrimus, inter plures domos adverto chirurgi ta-ernam, & è feneſtris dominum ædium ſubterlabenti uvio purgamenta ejicientem: qui ut ad indices vo-antis ſignum cucurrit, tam facili medicamento fu-ientem animum, ſenſuſque morientes revocavit, t æger confeſtim ſalubritate toto corpore percepta ineri ſuffecerit, quod ad beatas ædes ſalutaris homi-is ducebat. Vbi juſſi conſedimus. Tum novus ille Eſculapius ad nos.

Hactenus humanæ fœlicitati quodcunque illud eſt nimicum numen quibus ſuppliciis potuit deſæviit: am demum ferocitati ſuæ habenas injecit, & minus oſtiliter peccat, & occidit. Levis mors eſt, quam ladius alienus infert; at illa miſerabilis, & deplo-anda maxime, quæ alium percuſſorem præter mo-iturum non invenit. Biduum eſt à quo hoſpitem ex-uli, quem ſua manus repugnantibus fatis abſtulit. Cauſa violentæ necis, Veritatis amor. Et ne vos alio-quin ſititores novitatis male texta narratione diutius etineam, hæc epiſtola (è ſinu chartam producebat) uam ad amicum ſcripſit, antequam ſuis vulneribus eneroſum efflaret ſpiritum, totam tragœdiam cu-ioſos docebit.

PERCAS EVPHORMIONEM

ULTIMUM SALUTAT.

Utinam & Fibullius conditioni meæ invidiſſet, & ego libertati. Aliquid erat, inter ſerviles notas quas olim fronti tuæ, juſſus, inuſſi, quod feſtinan-ibus divitiis anteferrem. Irarum miniſtros domino-rum favor, dum evehit, ſtrangulat. Ambitio, & uxuria, & libido, ſcenam deſiderant: ſcena, cata-trophen. Non imus in ſervitutem, ſed cadimus. Tamen inter ſordes & paupertatem ſecuritas habitat. At quidquid in altum caſus elevat, aut alienis dolis conceſſum in dubio manet, aut ſtatim feſtinat ad rui-nam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

nam. Non pronum tantum iter eſt ad interitum, ſ
& præceps. Felicioribus etiam lubricum. Neq
enim corpora modo, ſed & ingenia, illis debem
quos ſequimur: & nulla eſt deterior ſervitus illa qu
nos crebris muneribus, & iniqua ſecretorum vulg
tione obligat. Alienum eſt, quod gerimus. Conſil
noſtra, & res per nos fœliciter geſtas, jubentium p
tentia ſibi vendicat: injurius eſt, quiſquis agnoſc
quod ſuum eſt, &, ut infidele mancipium, poſcit
ad ſupplicium, rapitur ad pœnam. Quo tandem (i
quies) tuæ querelæ? Anemon à Callione injuria
acceperat. Provocatur Callion ad certamen. Du
dubitat provocatus, ire, an recuſare malit: ſolus i
venitur Percas, qui, evidenti periculo, Anemonis g
neroſitati pro Callione objiceretur. Scis, opinor
quam æquis lineamentis utriuſque faciem Natura d
ſtinxerit. Pari igne oculi fulgent, frons armatur a
ſeveritatem, aduncatur ad audaciam naſus; & rel
quæ oris partes, dum in utroque ſimili proportion
noſcuntur, non invenirent qui ſine errore à Percan
Calliona ſejungeret, ſi capillorum & barbæ colo
unus amborum vultus confunderet. Hoc nimirum
reſtabat ut Callion eſſem; & ſola pilorum caducitas
caneſcentiſque calvitiei ſqualor horridus, ignobilem
à nobili ſeparabat. Itaque novo capillamento, quo
colore Gallionis crines referret, oneratur innocen
caput: & barbæ fictitia ſupponitur barba, deduco
in arenam, componor cum Anemone, in ſtatu ſto
petor, excedo, perſequor; non animo, non arte vin
cebam; caſu vici. Anemon quippe verum me Cal-
liona exiſtimans, dum magno impetu ictus ingerit
attrito in lapidem pede, excuſſiſque è manibus ar-
mis, in terram ruit. Non inſolenter uſus ſum victo-
ria; contentus hoſtilibus ſpoliis, ſine cæde domum
revertor. Timuit Callion, ne vulgata pugna nomen
ſuum ad infamiam vulgaret. Summoveor domo, &
priſca familiaritate in odium verſa, hoc mihi cum
multis commune præmium fuit, ut ſatis eſſet fugiti-
vo ſi viveret. Quam repente rerum facies immuta-
tur? ecce victor ſupplex à victo vitam petit. Ad Ane-
monem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

onem confugio, & illi ut acciderant ſingula fide-
ter exponens veniam merui, &, quod venia dulcius
t, amicitiam. Iam non ſervus, ſed comes, & ali-
ianto etiam Anemone major, ſi ad illius humani-
tem mea in ejus domo perpendatur authoritas.
um denique inquirentibus quænam ſors me cum
allionis hoſte conjunxiſſet, placuit mutationis meæ
uſas ad hanc hiſtoriam referre, ne quis aut ut malæ
ugi ſervum contumeliis laceſſeret, aut Callionem
t Anemonis victorem laudaret. Non diſtulit rumor
miditatis ſuæ teſtem ad Gallionis aures inconſulta
iligentia perferre. Tum demum vehementiſſime ex-
ſit, & ad fugitivum perſequendum crudeliſſimam
ctorum manum miſit, quæ captivum quia com-
erta & vera narraſſet per tormenta laceratum cruci
nfringeret, & publicum ſpectaculum ad crudelitatis
tiam ſatietatem rotæ impoſitum populo exhiberet.
Non hoſtem indignantem, ſed potentiam indignan-
is verebatur Anemon, qui ſacrum jus hoſpitii ad ul-
imum ſervaſſet, niſi Callionis domeſticos, & aſſe-
larum numerum timuiſſet. Vt ergo & nomen meum
notti eriperem, & corpus barbaræ multitudini, de-
elictus ab omnibus, à meipſo tandē petii auxilium,
t doceam omnia illi patere, cui aditus reſtat ad
nortem, modo in extremo libertatis oſculo velit ex-
irare. Hæc iſta qua ad te ſcribo manus, ut epiſtolæ
imul & vitæ finem faciam, invitat, & armata ferro,
tramento deficiente, dum ſanguinem poſcit, ſolum
oc permittit ut inſeram. Vale.

Adhuc extremæ tabulæ à legentis dextra pende-
bant, cum cubiculum in quo eramus ſenex canus in-
travit: hunc clypeata publicorum ſatellitum pha-
anx, cum plebis infirmæ turba miſcellanea, ſeque-
batur. Tum ille proclamare cœpit, majeſtatis reum
hoſpitem noſtrum eſſe, qui tabernam ſuam contra
Divorum Marci & Commodi edicta fugitivorum
aſylum feciſſet: ſe, legis Faviæ & Senatuſconſulti
Modeſtiniani authoritate, ad Percantem inquiren-
dum miſſum. Nec quæri, an domini pecuniam ſer-
vus interverterit: conſtare è voluntaria fugitivi nece,
majus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

majus admiſſum crimen. Nimirum, maleficum & proditorem, non tantum Callionis vitæ inſidiatum, sed & in gloriam famamque integerrimi & generoſiſſimi hominis imprudentiſſima calumnia invectum. Illum, & ſcelera ſimul ſua, & ſupplicia quibus deſtinabatur, tranſtuliſſe in fautorem & celatorem nocentiſſimi mancipii.

Dum rabioſa voce in transfugam, & hoſpitem transfugæ perorat, injectæ chirurgo nequicquam reluctanti catenæ, & in proximos hortos impetu facto, nuper inhumatum Percantis cadaver cum hoſpite quondam ſuo publico plauſtro, quo damnati ad ſupplicium vehuntur, barbara feritate imponitur: interque noſtras, & bonæ viciniæ lacrymas, eodem funere, mortuus & vivus inferuntur. Cui demum (inquam ego) futura eſt ſecura quies, ubi fato functis denegatur? quæ tranquillitas ſapientum animis, ubi locus non invenitur quem tuto incolant? umbræ fœlices ab Elyſiis eruuntur, & inter beatorum ſedes nondum Veritas effugit pœnam? Blandum ſubriſit Botris, & exclamationem meam oratione tam placida ſuſcepit, ut videretur Phœbus inter nubes nitidum coruſcare, aut in tempeſtate tranquillum Neptunus apparere. Et tu etiam (inquit) ex illis es, qui mortalium crimina Deorum exemplis neſciunt in virtutis locum tranſiſſe? hodie non meretur hominis nomen, quiſquis erubeſcit cum Diis peccare. Authores ſcelerum facimus Deos: & nullum numen ſuperſtitioſe colitur, niſi prius, hominum nefariis cupiditatibus, ſuis vitiis authoritatem fecerit. Impii parricidæ Saturni exemplo delirant, perjuri amatores Iovem imitantur, Venerem improbæ meretrices, Mercurium oratores ampullati, Apollinem multiloquaces Poëtæ, Æſculapium impoſtores medici: & quicunque in hanc lucem blandiente Fato venit ut aliquid male faceret, nihil unquam ſine ſuffragio Deorum immortalium fecit. Deſine mirari incredulis ſatis eſſe ad mendacium fidei, ubi fabulæ ad religionem ſimul, & ad præſentis vitæ felicitatem, conferunt. Hic, luctante lingua, oſculum illi adfigit,

quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

em mox occiſurus eſt: ille, dum deum Fidium in-
cat, amicitiam violat: alter, effuſè mœret adver-
n in alio Fortunam, quam ipſe dedit; & ſera in-
ia ambitioſi affectus, à lacrymis quærit: ſævi ju-
ces eodem momento, quo cuncta litiganti promit-
nt, mendacitatem minantur: advocati nunquam
e ſpe clientes ſuos decipiunt: illudunt credulis
ocuratores: imponunt Theologi omnium animis,
centque nullitimendos eſſe Deos, hoc dilemmate:
Dii ſunt, inquiunt, & ipſi ſalutares, nemo niſi
ioſus veretur ſalutaria: Si non ſunt, ſtultum eſt ti-
ere quod non eſt. Quid plura? ad eum gradum
rvicax ſeculi perverſitas venit, ut humillimi etiam
ritus homines in perjurium loquaces ſint, & in
enum damnum facundi. Inter male ſana paren-
m præcepta creſcimus, pueri auditione fabularum
lectamur, ſenes narratione: inter luſus & ſeria in-
imus falſum, & tantis injuriis emitur ambitio, ut
e homicidiis leves ſint rapinæ, & extorſiones ſine
erela, ubi miſeris etiam omnia præter vitam eri-
untur. Avidum eſt humanum genus, & invicem
i obſtat; quicunque rapuit, alienæ aviditati expo-
tur; nulla felicitas in tuto eſt. Peſſime quippe cum
rtute vivimus, & quiſquis in ſolitudine ſibi conti-
t, languere in otio dicitur, & inerti animo ea de
uſa tranquillitatem quæſiſſe, ut ſe civilibus nego-
s eriperet, & imminenti tempeſtati timide ſubdu-
ret. Negant mortales cæteri, philoſophum illum
ſe, qui à terrenis animum dimiſit ad divina: & in-
r plauſus, quibus mendacium excipitur, luget Veri-
tem nondum poſtliminio rediiſſe. Dialecticam
m tantum admittunt, quæ luci tenebras ingerit,
fallat: quæ ratiocinationibus, ut vocant, ſuis
ruit rationem, & intentum vaniſſimis ſyllogiſmis
ditorem ad decipulam ducit. Laudant Phyſicam è
ugis Poëtarum ortam, quæ, dum ſolo Naturæ ſpe-
aculo reſpirat, non invenit Deum: & à feris, quas
us inſtinctus ad omnia movet, didicere violen-
am, cædes, furta, & alia ſcelera quibus maligna
ortalitas ubertim reſtagnat. Quid dicam de Meta-
phyſica?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

phyſica? quam ideo recepere, non ut Deum
oſtenderent: ſed ut ſimplicitati delirantis populi
curiſſimis nominibus, & nunquam intellectis, in
dias ſtruerent: & ideas, materiam, formam, tr
ſcendentia, introductiones formarum, eſſentiam,
ſimilia, vitiis ſuis accommodarent. Quæ omnia
cilius creduntur, quia non videntur: & fortius
conſultas aures implent, & rapiunt, quoniam hum
na fragilitas ad dubia & falſa ſua ſponte inclinat.

Accedit ad ea & quartum genus Philoſophi
quod Morale appellatur: & cum multi ſint, qui v
riis præceptis tenera formaverint ingenia, ſo
Theodorus in pretio eſt, qui affirmat, omnia crim
na in ſapientem etiam cum laude cadere poſſe: o
& habitus modeſtiam, famamque affectatæ ſanct
tatis, non modo ſceleratiſſimos excuſare, ſed & co
tentioſe, antequam fata poſcant, adſcribere eos cæ
lo. Improbos mores triſtitia vultus, & religio
obtentu quaſi tenebris obvolutos, per virtutis ſp
ciem expirare. Tegenda obſequiis frequentibus odi
ut per ſervitii & familiaritatis jura tutiori frau
quodlibet perficiatur ſcelus, cui & ipſa Fortuna pe
catrix fœlicitatem ſolet indulgere.

Hæc ut palam prædicabat, publicum odium in
convertit. neque enim magiſtratus tantum cum ſu
turba hanc declamationem cum faſtidio audiebat
ſed & quiſquis in eam tabernam confluxerat ſpecta
tor pendentis exitus, aſpernabatur importunum ora
torem. Iam murmur, jam clamor, minæ, injuria
ictus, & quidquid aut tumultus, aut furor, iratis ſug
gerit. Tardum eſt, differre, quod expedit. Inter to
hoſtes Hercules ſine vindicta cecidiſſet, & quicun
que alius à ſuis viribus auxilium expectaſſet, aut
mora, bellebori potione ſanandus erat. Igitur fugi
mus non inviti, ſed ab ingruentibus undique pericu
lis invitati. Per anfractus deinde obſcuriſſimos, &
deſerta ſylvarum egreſſi, in eum locum deſcendimus
quem Apollo, ſi viveret, præferret Parnaſſo. Nemu
præaltis denſiſque frondibus umbroſum, nivatas fon
tium lymphas, & numquam ſitientes arenas, ſua opa
tate

tate veluti propugnaculis tegit, excluſuſque dies
olet lumen ſuum ad interdictum veniſſe. Sparſi ta-
en flores, qua ſubtiliſſimis radiis Sol penetrat, vi-
de gramen prætexunt, & zephyris dulce errantibus
lores præbent quibus nutriantur. Præterea, arbo-
m radices muſco circumlitæ ſuas vires adhærente
miditate temperant, & erumpentes certatim trun-
os lætioribus ornant brachiis. Tota ſylva arguto
ſciniarum cantu perſtrepebat; quem ſimul aura le-
s commotione foliorum, & placide manantium
viorum loquacitas ſuavi murmure interrumpebat:
ibus ceſſantibus, ſub platano, quæ in immenſam
titudinem ſurrexerat, bonus Tamias hac cantile-
antiquis delirantium Amorum flammis valedi-
bat.

Adhæſi quondam dominæ vultibus
Servus Cupidinis.
Solutus vinclis ſatis eſt. Impetus
Invenit exitum.
Beatus quiſquis placido naufragus
Dat vota littori,
Procellas temnit Veneris perfidæ,
Ridetque turbidos
Amoris fluctus. Metus ut ſpes abit:
Nec liber invidet
Amantum veris querulus gaudiis.
Hinc pulcher ingerit
Cupido luſus: valida dextera
Illinc necem ciet.
Faceſſant arcus, pharetra, & ſpicula
Sævæ libidinis.
Procax juventus reperit torridis
Fervoribus modum.

Tam leni concordia ad vocem pulſabat reſonantes
tharæ nervos, ut Sirenum contemptor Vlyſſes, ar-
ori navis alligatus, vincula dirupiſſet, etiam cum
riculo novum Ariona propius auditurus. Oculi ad
iniſtræ manus motum adhærentes addebant canenti
atiam, Muſarum & Charitum dulce temperamen-
m. His, aut ſimilibus modis, à Deidamia gau-

T dium

dium Achilles extorſit. Tum demum languente br
chio citharam demiſit in terram, complicatis dein
pedibus, & dextero cubito genui impreſſo, ſic a
Daphnidem (qui ſub ejuſdem arboris umbra ſedeba
cum lacrymis inſit. Mille nos caſus quotidie col
dunt, ſed generoſus animus concitatus ad honeſt
aut nihil timet, aut ſi ad aliquid expaveſcit, malu
illud eſt. Neſcio an adoleſcentiæ meæ vigor, an n
turalis impetus, ad libidinem proclivior fuerit. Ia
ſero, immo vero jam nunc, ſtultitiæ meæ me pœn
tet, & pallido horrore ad omnia blandimentoru
nomina contremiſco. Sed quoniam jubes me, D
phni, delirium meum meminiſſe; vel iratis etia
Cupidinibus, & mirum & ſævum ſine mora m
morabo.

Ilium ex negotio petebam. Forte Pactoli flum
nis in ripa Ilienſes mulieres Iunoni ſacrificaturæ exi
rant muris: omnes ſi non Deæ, credi tamen pot
rant: & forſan inter tot calentes formoſarum fœm
narum ſinus, melius quam in Cypridis gremio non
dum ſatis defletus Aſſyriis Adonis latuiſſet. Cunct
eximium pulchritudinis aureæ decus, amantius t
men in una nitebat. Vtpote cujus genis nix inha
rens purpureo madefacta ſanguine, extingueret roſa
rum & liliorum nativos colores. Collectam front
modeſtiam duplici ſemicirculo inſtar creſcentis Lu
næ æquabili meditullio ſupercilia nigra cingebant
radiata lumina imminebant naſo, & veluti è vall
in aggeres, inevitabile Amoris telum vel & in inno
centem ſpectatorem ſine delectu torquebant. Ian
crines ad captivitatem flexi, quot orbibus vibraban
tur ad gratiam, totidem laqueis hominum liberta
inſidias fecerant: & ipſe purpureus in labiis color
videbatur, humani cruoris continuo potu in tantum
ruborem veniſſe. Cervix alba, & ſine gemmarum
fulgore ſatis ſuis deliciis ferox. Infra gemini folles
Cupidinem undequaque ſpirantes, incentivo & ad
pruritum etiam frigidos invitante motu ſororiante
pulſabant papillulas, & à ſuo ſubſultu lumborum le-
vitatem indicabant amatoribus. Nihil vetabat adve-

nam

am cultorum turbæ adſcribi. Etenim ſicut divini-
ıs, ſic forma (cœleſte donum) laudatorem nullum
cultu ſuo ſemovet.

Contremui, ſenſere novas præcordia flammas;
Hæſit & in vultu, qui fuit intus, Amor.
Haud aliter niveæ depaſtus amore juvencæ
Taurus agit ſpumas, & pede ſaxa ferit.

Nec mora, ſtimulatus ardore, acceſſi, atque ita ompellavi. Crede mihi domina, fax recens ad illud ıcendium parat ſe. Quod ſi negligis, vel poſt moılam non poterit extingui. Quod ſi peregrini vota dmittis, ecce tibi duo magna Numina concilio: morem ſcilicet & Apollinem. Illum tui oculi è elis, ubi æque ac in terris imperat, eripuerunt, ut ıihi traderetur, & ego illi viciſſim. Hunc vero tua ta facies formata ad invidiam Dearum litigantium Idæo monte è conſortio Muſarum ad laudem ſuam ocavit, ut ſcires, tantum ſpeciei miraculum unius ri cuſtodia tegi non debere: nullum eſſe bonum, ıod commune non ſit: & formoſitatem ideo dari à iis, ut à pluribus ametur, & plures amet.

Quocunque aſpicias, nil toto majus in orbe
Collucet Phœbo: tamen hic communia vulgat
Lumina, & incertis inconſtans ignibus errat.
Aureus huic color eſt, & ſunt argentea Lunæ
Cornua, uterque tamen non æquo lumine flagrat,
Vertentemque ſuis definit curſibus annum.
Lympha fluis, formoſa fluis: ſeu dædala rupes
Findis, & irato pertundis marmora fluctu:
Seu tu prata rigas, Cereremve inducis in armis.
At formoſarum tamen eſt communis aquarum
Vſus, & aſtrictæ nulla ſub lege vagantur.
Sola nocens, ingrata viris, ingrata puellis,
Perque nefas, & triſte decus, male ficta, reliquit
Lex thalamis ſpeciale malum, quo frigidus olim
Tutior in dominæ conjunx amplexibus eſſet.
Hæc inter morimur, ſævaque Cupidinis ira
In vetitum ruimus. Nam quem non improba carpit
Forma, vigorq́; animi? ſic Tantalus imminet undæ,
Quæ refuga ora ſenis nullo pro crimine ludit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Impia quid damnas tam juſtas Iulia flammas?
Quid terres fidei & probitatis imagine vana
Fœmineam mentem? Furor eſt, concedit, & offert,
Quæ quia juſſa negat, cur ſic ſejungis amantes,
Et concedentem ſecludis barbara cunnum?
Quem faſtidito demulcens rore maritus
Ad plenos acuit coitus, optataque furta.
Quid non ceſſantes cuſtodis in arbore fructus,
Dure marite, ferox, & ſævo ſævior Euro?
Ille tuus ſelectus ager, ſulcatus aratris
Pluribus, uber erit; non illum deteret uſus.
Deperit inde nihil; contra fœcundior alto
Imbre tumet, largoque potens in ſemine ſurgit.
Quam miſera eſt natura hominum! mortalis iniquas
Cura dedit leges, & quod tot furta Deorum
Oſtendunt, audire pudet. Sic Iuno Tonantem
Luſit, & accepto decepit adultera flore.
Qui flos in teneris ſecretus fingitur hortis
Imprægnaſſe Deam, & thalamos læſiſſe pudicos,
Mentula erat, duplici turgens plus cornea bulbo:
Lacteus huic caulis, ſed quem pro ſtipite poſſes
Accipere, & firmum duris æquare cupreſſis,
Aut niſi purpureo vertex fulgeret ab oſtro
Totus ebur nitidum, cujus vel lilia poſſent
Intactæque nives tantum cupiiſſe colorem.
Cuncta Clio noſti. tu, quæ Iunonis amores
Vidiſti, narrare velis, quo Iupiter igne
Arſerit, an ſtricto trajecerit ilia ferro,
An frendens fulmen dextra librarit ab aure,
Setoſamque ferox injecerit Ægida tergo.
Riſit: & immunda tractando virilia palma,
His quoque furta placent, conjux, ait. utere donis
Quæ natura dedit: non ſum tam tetricus, ut, quos
Senſi ignes, damnem: brevis eſt injuria noſtri
Et ſecreta thori: meus eſt genetricis in alvo
Imperfectus adhuc infans. Tu nate parentem
Aut ſequere, aut penetra Stygias injurius undas.
Dixit, & in medio placidus conſedit Olympo.
Tantorum miſeri cur non exempla Deorum
Mortales ſequimur: cur non communia tecta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Communeſque thori, ſævum de corde dolorem
Depellunt, demptiſque ſolers clementia ſulcis
Zelotypas mulcet frontes! Hoc itur ad aſtra
Limite: quid Divum donis fœlicibus obſtas
Iulia? & ingratis ſervas tua jura maritis?

Ad hæc illa; Bono animo eſto, inquit: neque enim huc ſine Numine veniſti. en, & Amaryllis Tamiæ mutuo amore mancipata eſt, & jamdudum pari cupidine ad integram voluptatem ſuſpirat. Facito ut probus miles ad excubias hac proxima nocte in conniventi lumine agendas cum armis venias; non ultra differo, quod petis: Veneri ſacrificaturæ minima eſt de Iunone cura. Effice tantum ut memineris domicilii mei quod peto, ne cum abierit dies & tu ſine lectulo vigiles, & ego ſine amatore. Proceſſit deinde per ampliſſimam civitatem, pererratiſque pluribus vicis, ingreſſa eſt domum tam multis inſignem ædificiis ut oppidum ſola facere poſſet. Quod ſi ab ædium fronte interiora conjicere licet, in his majus erat aliquid aurea Neronis domo.

Commodum Sol ad Oceanum curſus præcipitabat, & minori lumine inter diem & noctem Veſper nitebat, cum felices tenebræ intenderunt ſe cælo, & patentes fores in ipſo limine mulierem excepere furtivo ſuſurro, & qui tamen audiri à vicinia poſſet, Tamiam appellantem. Non dubitavi me meamque fortunam ad vocantis arbitrium credere. Nimirum Amor ex hominum animis timorem expectorat. Illa manu prehenſum ubi per flexuoſos ſinus ampliſſimæ domus pertraxit non repugnantem, eo ſe mecum cubiculo incluſit quod luxus, credo, ſpeciale ſibi domicilium elegerat. Ibi nive candidiores cereæ faces ſua multitudine immiſerant diem, & eas brachia per ditiſſima aulæa exerta tota ex argento ſuſtinebant. Ebore candidiſſimo, teſtudinibus cupreſſinis, & jaſpide, ſumma parietum refulgebant. Lectum circumdederant parapetaſmata phœnicei coloris, aureis fimbris ad immane pondus onerata; aureæ quoque fimbriæ ſtragula cingentes totum fere tegebant pavimentum, quod varii marmoris ſolerti conjunctione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ad Veris etiam invidiam & reddebat omnis gener
flores, & ſervabat. Adeo vitia ad virtutis ſpecie
ornantur, ut, qui quondam in Cincinnatis & Fabr
ciis Virtus fuit divitiarum contemptus, ille hod
inter luxuriem ſæculi uſque ad nauſeam calcantiu
regnet.

Tum menſam illa quæ mihi itineris dux fuerat an
te focum erexit, impletamque ſelectiſſimis bellariis
& poculis Liberum patrem ſpumantibus, indixit poſ
cœnium: interque mutitationes Veneris hortatrices
cui ſerviret, expoſuit.

Iam octavus eſt annus, à quo Amacho ditiſſim
homini, ſed ad faſtidium ſtolido, Amaryllis nupſi
Caveant puellæ quæ fœlicitatem ſuam ad numorum
menſuram metiuntur, ne inter devotam amatorum
turbam eum conjugem eligant, quem ſplendor au
non virtus, non ingenium, non inguinis indefe
grave pondus etiam ultra deſiderium commendan
Inter aurum & argentum jacet Amaryllis, & in nu
ptiis vidua, ignorat quem habitura ſit hæredem. Ta
men, caſtiſſima mulier, tanto ardore ad quæſitio
nem liberorum fertur, ut nihil ſinat intentatum, qu
prægnans uterus expectatiſſimo partu aliquando ſuc
ceſſorem reſolvat. Abſit, ut de tua forma tantum
præſumere velis, ut credas te ab Amore ad tantæ fœ
minæ amplexum vocari! quoties ardere ſe dicit
toties fumum dat, non fidem: ſcilicet ex ambition
audientis, non ex cupidine ſua jurat; neque enim
habet pulcherrima mulier quod diligat; nec magi
formoſa quam pudica, ſine crimine oſcula dat
& accipit; interque varios concubitus non inve
nit adulterium, quod non coitus, ſed ad libidi
nem æſtuantis mulieris voluntas facit. Pridie dum
ante aras ſtaret, & mellita oratione ſollicitare
in auxilium ſuum ſalutarem Venerem, viſum e
Deæ ſimulacrum annuere voto precantis. Crepue
re injectæ foco laurus, & ſplendidiſſimo nitor
colluxit templum, ſubridenſque amico numine Ve
nus, nunquam minus dubia voce hoc oraculum ex
preſſit.

Qu

Qua largus diti reſtagnat Pactolus unda,
Et qua luce Deæ Iunoni ſacra parantur,
In Tamiam ſævi flammas jaculabor Amoris:
Cor grave vulnus alet: ſubitus rubor ora notabit,
Præbebitque ſuos ad verba precantia vultus.
Suſtine; quodque petet, facilis concede precanti:
Non ante exerto ſua cornua Luna reducet
Vertice, quam tumido tua viſcera pondere creſcent.
Mater eris, gravidæque tibi Lucina favebit.

Ne mirere igitur, amatorem te tam cito receptum, quem Dea (ſub cujus tutela totus orbis agitur, & quæ vita pariter cælis & terris dat) juſſit in pudicos thalamos admitti propagandi generis humani cauſa. Cura Numinum ſi non maxima, tamen aliqua ſumus, &, quodcunque ſine illorum arbitrio fit, inutile putatur. Amachus infauſtis ominibus quo die Amaryllida duxit, frigido congreſſu interfecit cum virginitate fecunditatem. Succeſſere in illius locum quatuor fratres, & Amachum dum à ſterilibus thoris arcent, conturbatis ſeminibus illuſerunt ſorori. Iſtorum impotentia totam familiam in ſolatium vocavit; ſed inter tot futurorum millia nondum inventus eſt, qui deſideratæ ſobolis imprægnatione repararet labentis domus ruinam.

Ea adhuc loquente, in cubiculum in quo eramus præcipiti paſſu venit Amaryllis: excuſſæ fores ſtridenti cardine converterunt ad ſonum ſuum oculos narrantis facundia penè obſeratos in ſomnum. Collucentes faces ad ejus conſpectum viſæ ſunt majoribus flammis ardere. Nimirum ipſos etiam ignes geminus ille ocellus mortalis nymphæ urebat. Quæ poſtquam moras ſuas importunitate mariti, & familiæ vigilia excuſavit, Amatores, inquit, & tenebras quærunt & ſecretum. Statim reducti poſtes, & janua, admotis repagulis ad ſecuritatem, laxata. Omne deinde nocuum lumen extinctum, & rorans balſama lectulus ad gaudium ſemiapertus. Crediderim illum poëtas olim ſpeluncam feciſſe, in qua Dido tantum Æneam ſuſtinuerit. Delectata illa ancillæ ſedulitate multum riſit, & brachiis huic collo injectis, &

ad oſculum ſeſe ore ultro offerente, Torus, inquit iſte latebras ſuas debet hujus vernæ officiis: at tu dum quas ſenſurus es flammas imperant abſconder illis ſilentium. Hoc dicto ſævit arctius in amplexum & hiantibus labellis tremulam linguam in os ſtuper tis condidit, interque gannitus pertraxit in torum amatorem jam cadentem.

Scis, Daphnis, quæ bella tanta libido laſciviens lumbo ſuſcitet; qua amantum voluptate ſuccub mulieres crebris ſubſultibus & lubrico ſpinæ mot amori indulgent; quæ petulantia ad reciprocos mo ſus ſoleat in ipſo profluvio ſeminum jacentes effera re; quæ ſalacitas varietate congreſſuum Spintriarum inventa ſuperet, aut Elephantidis libros? Crede hæ omnia in thalamum noſtrum veniſſe, & tandem lon go & repetito certamine fatigatos, in altum ſomnum deſcendiſſe: poſtera die, refectas cibis vires, ad hu juſcemodi colluctationes converſas; & duraſſe ad confinia menſis voluptatem ſolidam, donec in fœ tum obſtipato Amaryllidis utero Veneris oraculo fi dem fecerim. Ipſa tandem conſuetudine ſatur peti miſſionem, cum illa & languori jam meo irata, & puto ad novitatem erecta, quod petebam etiam ultra expectationem facili nutu conceſſit; addita hac mo nitione.

Si, inquit, tam proſpere Dii tecum egerunt, u poſſis inter virtutes tuas taciturnitatem numerare inveniſti, quæ fidelitatem ſilentii tui inſperatis honoribus aliquando remunerabit. Si vero tua iſta lingua importuno motu ſecretum revelaverit, ſcias te certiſſima nece ejus temeritatem luiturum. Longæ ſunt manus & implacabiles mulieri læſæ, utpote quæ nunquã torpent, niſi poſt excidium provocantis. Excitatur deſuetudine furor: cumque alii mentis impetus, & violenti affectus animi, tempore, longaque abſentia, veluti tectus enſis, rubiginem contrahant, ſenſimque minuantur; ira, cui loquacitas male ſani amantis cauſam fecit, non invenit in fœmina modum. Et, ne me putes ad minas inanes & fictum ſupplicium deſcendere, advocetur hic Hippocomus,

ut tra-

ɛtraductus lanienæ, doceat Tamiam quid timere ebeat. Pervicax eſt in famam meam Fortuna, & ı ipſa domo dudum invenit qui pudicitiæ meæ noeret. Nimirum quem è ſtabulis, & ab Hippona, ad omeſtica ſervitia contuli, quem in hunc recepi toum ut per luxum & illecebras conditionis ſuæ obliiſceretur, gratiam meam tradidit, & nefario ſerıone tot mea in ſe beneficia ingratiſſimæ loquacitas ſcelere polluit. Adeo etiam in ſerviles animos viris ſexus conſuetudo deſcendit; qui, ubi ad ſatietatem bidinem explevit, ludibrio habet amatam, & ſuerbo faſtu negligit Cupidines nuper pernoctationius, lacrymis, ſuſpiriis, & exitiali penè inedia quætos. Lentius in Africa qui ros ad medelam corpoum inter Auroræ roſas è cœlo ſalutaris cadit, ad priıos naſcentis Solis radios expirat.

Sub iſto fine ſermonis perductus eſt Hippocomus, omo laſcivæ frontis, oculis petulantibus, nigro crie, barba primula, & nondum ad mentum delicato c tenello vellere deſcendens. Solum pectus, quod d inflatorum utrium ſpeciem protuberabat, deforaverat formoſiſſimum corpus. Quod Doris minira ubi ad infelicem trabem arcte colligavit, egit reo cubitum veſtes, & alte ſuccincta ſuppoſuit patieniſ pedibus argenteum labrum. Nec mora; quem teebat gladium tam alto vulnere in Hippocomi pectus ondidit, ut ſanguis erumpens uno impetu penè toum labrum impleret. mox inter cruorem evulſo orde aperuit os nil reclamantis, & extracta viſcera arnifice manu præbuit ut manderet; addita etiam ac imprecatione, Pari nece damnatum ſpiritum ejiiat, quiſquis impudicam quam fecit inſolens diffanat probris, & in bonam amatæ famam dedignatur mentiri. At ego, ut eram ſemimortuus, eamdem crudelitatem frigido horrore expectabam: eratque ſummum trepidantis votum, mors mitior; quam in preium præcipitis obſequii ſerio advocabam: ſciebam uippe raro ſubſiſtere laſſam feritatem, pantheræ n modum, quæ plus, quam exigit fames, devorat: Cum ſæva Amaryllis, & ſævior Doris Amaryllide,

monitum meminiſſe Hippocomi ſupplicii, expul
runt domo.

Tandem reſumo animos, & domicilium Circes,
Sirenum inſulis crudelius pernici fuga relinquo; qu
ſitoque diverſorio & invento, per totum triduum i
cluſus quæ videram identidem replicabam. O Di
rem perditam; matronarum noctes morte emimus
aut exilio omni nece pejore. Inter delicias eo ſen
venit homicidium, ut ad illud publicus miniſter pa
leſceret? Quid me crudeles fœminæ jam Stygiæ p
ludi innatantem momentariæ luci reſtituiſtis, ut ſa
vius poſtmodo peream? Hæc veſtra benignitas ino
ficioſa eſt, quæ, dum parcit, differt ſupplicium. Pe
mittite me in quietem, & ſine mora expectanti orc
paratam victimam reddite. Quo enim pertinet Hip
pocomi pœnæ novitas, niſi ut moneat, impudicam
dum formam proſtituit, ad omnia ſcelera ſine leg
ferri? At enim ille in tormentis non modo vocem ſe
& gemitus habuit in poteſtate? Præcipiti curſu pro
fluens è viſceribus ſanguis, inter ſaniem tabumqu
elapſus, veternum olebat? Audaci ancillæ dexter
cor extractum, minus humano erat, & pectora cum
acuto ſtridore rupta, fidem etiam iſtis oculis negant
Omnia hodie in mendacium effinguntur: mutuatam
perſonam ne quidem ante Deos exuimus, &, niſi
quod humanæ fragilitati divinitas accommodatur
jampridem vacua fulminibus manu inter nubes in-
nocuus Iupiter ſpectaret crimina, non puniret.

Hæc ut ſæpius repetebam, exſonuit oſtium, mir
res! præbuerat aures querelæ Hippocomus cujus fu-
neri condolebam, jam non cruentus, nec gibboſo
pectore; cæterum timidiore vultu quam nuper evul-
ſionem cordis viderat: qui ut deprecanti ſimilis ſeſe
ad genua mea incurvavit, Parce, inquit, in tantam
fœminam invehi, cujus iras & ipſa cœleſtia corpora
ſentiunt. Minus eſt, quidquid de Medea dicitur
etiam in cogitationes hominum furtive irrepit, &
abſens audit abſentes. Quod ante peractum alieno
ſanguine, & ſine vulnere in oſtentationem venit.
Quippe pellis ovis innocuæ, cum viſceribus, cruore,
& cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

& corde ſuo, firmo adhærens ad hoc pectus glutino, & cultrum Doridos excepit, & diſſimulatum Amaryllidis furorem in exemplum luit. Dii melius quam ut fictum ſupplicium vera cæde caput tuum reſpiciat: neſcio quid in ſalutem tuam hoc amico ore Deus agit, admonetque veloci fuga certiſſimam necem vitare. Neque ſum tam effera barbarie ut patiar eum, quem fata eodem amoris fructu ſatiarunt, indigniſſima morte perire. Quis ſcit, an ille Amor, qui nos in eundem thalamum compulit, ad eundem tumulum aliquando feret?

Gratias egi inexpectatæ hominis humanitati, & verbis ad communem urbanitatem expreſſis, ubi vitam monitioni ſuæ debere me longa confeſſione monſtravi, juravi illam redditurum quandocunque voluiſſet: &, data invicem acceptaque fide, in hanc ſolitudinem veni.

Ad iſtum modum ſuam Fortunam memorabat Tamias: ecce dama famelicorum luporum rabiem fugiens, viſa eſt à nobis auxilium deprecari. A curſu anhelabant pectora, & os ſupplex extremam laſſitudinem deſpumabat, quod lacrymæ ab oculis cadentes ſine miſſione humectabant. Dum ſurgimus, pedum attritu quæ iacebant folia fragorem fecere, qualem Zephyrus arboribus obſtrepens in ſylvis amat. Vt vero in eam in qua eramus partem contemplationem Daphnis injecit, quaſi monſtro perterritus diriguit: laxata poſtmodo voce, tam validum intonuit, ut crederes ad imperium Iovis fulminantis totam Mundi compaginem divelli. Qua tandem (inquit) cauſa in has terras deſcendit Alithophilus? quæ illum numina reddidere quondam miſero, nunc demum beato Daphnidi? longam moram fecit properanti amicitiæ quiſquis Deus tam amica lumina iſtis oculis tamdiu negavit.

Non erat dilectus ſodalis tantum ſibi, ſed exilii ſui tædium ſpargit in amantis corda, & maximam partem miſeriarum quas ſuſtinet transfert in abſentem. Teneo te Alithophile, & nunc oſculis tuis ad ſatietatem fruor. Venit ſimul in amplexus tam arcte hærentes ut ſpiritus libertati tormentum facerent. Excepit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

cepit alios liberali ſalutatione Tamias, & ſinuato corpore ubi utriuſque veſtigia inutili urbanitate pene vultu preſſit, invitavit ad proximos lares.

Iamque illis præcedentibus, è collo meo Daphnis brachia dimoverat, languidumque corpus eo liberaverat onere, quod nec Atlas ferret, nec Hercules humeris ſuis imponi pateretur.

Dum præeuntes ſequimur, advertimus caſam, quam in Philemone Iupiter damnaret, & Romulus inter paupertatem naſcentis regni faſtidiret: tamen Daphnidis & Tamiæ domicilium. Rami pingui argilla obducti muros faciebant: ad eandem æqualitatem diſpoſiti junci paluſtres tectum fecerant, imbribus repentinis decurſum, & quotannis renaſcentes ſubſidium hiemis. Ianua pluribus palliis ſimul junctis ſtabat, ventorum ludibrium, & quam ſuum limen nondum ſenſerat. Intus vero variæ picturæ, ea manu natæ, quam Apelles quondam ſuæ prætuliſſet. Supra tabulas pittacium erat cum hoc titulo:

LABORES ACIGNII.

In prima ille dolorum artifex ſuam veſtem indutus, ſuperſtitioſo paſſu religioſam majeſtatem tentabat. Sol nunquam magis lucidus vultus hominis quaſi perſona tegebat. Micabant in omnem partem contorti radii, oculoſque ingentis turbæ ſuo fulgore perſtringebant. Hic, elatis in ſublime manibus, aſcititiam gravitatem mirabatur: ille, pronus in ora: alius, genuum flexu: quidam, votis: erant etiam qui donis & humili cultu quaſi Deo ſupplicarent: Præcipue ſordidæ conditionis viri, effœti ſenes, ſimplices puellæ, pueriq; ferulis objurgari ſoliti: Adulteræ quoque matronæ, lenones impuri, ſpintriæ famoſi, & quiſquis alius aut aquis ablui crimina putat, aut tralatitia confeſſione tolli. Infra iſti verſus legebantur:

Quid ſolis radiante Veritatem
Flamma fingis? iniquus es. Deam illam
Iampridem gemina Deus catena
In cœlis retinet, negatque terris.

In

In ſecunda tabula ſubigebat Acignius clune agili criſſantibus lumbis nequicquam reluctantem eam. Reliquerat flammeum pudicos oculos, & dam terram diruptum ſparſerat. Circa geminæ ces inæquali pondere arenam urgebant, & omnia ondam Iuſtitiæ ornamenta velut in fornice jace- nt. Mirum! Protagon eo vultu quo quondam ſe- itatem nubibus dabat, & tranquillum pelago, ctabat inter malignum robur & leges iniquas, vir- is ejus infamiam, cujus ope nuper avitum regnum eperat, & vim male imperatam cum proceribus & atu ridebat. in iſta breve carmen erat:

Olim Poetæ Themida jurant virginem.
Sed mentiuntur, paſſa jamdudum eſt nefas.

Tertia notiſſimorum hominum etiam ultra natu- m reddebat imagines. Dolæus, Robertus, Duran- s, & Martillierius, hiantibus labiis putabantur clamare. Scribebant Carmina Douzæ, Scaligeri, Lermæi. Ad ſolutæ orationis licentiam calamos rquebant Caſaubonus, Paſcalius, Barclaius, Gro- s, & Hogerbeetzius. Pyramidem cadentem ſuſti- bat valida manu Servinus. Torquebat fulmen in bjectas aquas Atlæus, & per Styga jurabat nun- am ſe permiſſurum quidquam de Senatus ampliſſi- i fama diminui. Agebant alii alia. Interim verte- tur in fontem pyramis, & expatiatum flumen in aris ſpeciem ſpargebatur. Solus Acignius, obtentu rgæ quam dextra tenebat, imperabat æſtuanti un- e. quæ videbatur mandatum ejus audire, & iratis ctibus indicere reliquis exitiale bellum. Vnde fons cipiebat, hæ literæ erant, AQUA VIVA. A la- re vero ejuſmodi epigramma:

Hic vere eſt Moſes dum ſaxis exprimit undam,
Et frangit ſæva Gallica jura manu.
Sancta patrum decreta jacent, Deus author in illis
Læditur: offenſo quis dabit arma Deo?
Vos eſtis fortes animæ: Vulcania tela
A veſtra tantum ſunt fabricata manu.
Excutite infeſtis hoſtilia ſpicula dextris;
Victima non fuerit gratior ulla Deo.

Ape-

Aperiebatur in pratum quarta, quod penicilli lux ria diverſis floribus impleverat. Hic ſerenæ temp ſtates disjectis nubibus reſeraverant diem, qui ab e cuſſa terra candidiſſimum lilium accipiebat. Erun penti flori imminebat Acignius, & jam duobus a tritis, iraſcebatur in obitorum locum pullulanti. H erat in iſta ſcriptum:

Gallia ſuſpiras tacito colliſa duello,
Et neglecta tuis faſcibus orba jaces.
Sume animum, renova feſſas ſub pondere vires,
Et tua veſano lilia deme pede.
Iam periere duo; de tot modo floribus unus
Reſtat; & hoſtili ſub pede colla refert.
Vive precor, Clodovae, tuis maturior annis,
Et repara nutu ſæcula noſtra tuo.
Si peris, ecce perit tecum tua Gallia: ſaltem,
Si tibi nolueris vivere, vive tuis.

In quinta, ingenioſus pictor efferaverat raræ ma gnitudinis leopardum, qui penè extincto igni capa ciſſima urna injiciebat aquas. Inter hæc volveba tur mons in Ætnæ formam, & per Oceanum ſu mole tutus urgebat obſtantes undas. Infra, reci procante fluctu excuſſa alga vicinum littus candi diſſimo humore texerat. Supra, denſo fumo & velu in nubem coagulato atramentum obſcuriſſimun regebat lucem, niſi quod ceſſabat nox à dextro latere, & dubiam diem admittendo præbebat oculi hanc lecturam: SVPEREST ADHVC SCINTILLA QVÆ ARDEAT. Quam ſequebantu iſti verſus:

Quod cupit eſt: facies velox mutatur in omnes.
Qui modo fons fuerat, tam cito flamma furit.
Flamma furit, violenta furit, facibuſque cruentis
Indicit bellum Rex Iacobe tibi.
Detegitur crimen, fluctuque immergitur ignis,
Et tamen ultrices ridet iniquus aquas.
Scilicet ille doli fabricator & improbus hoſtis,
Diis terræ pariter jura dat, atque maris.
Quoque refert fumo nubes mortalibus ægris,
Vrit, ut indicio eſt proxima flamma latens.

Poſt

Poſt hanc picturam, ſerico fune ducebat Acignius victum leonem; cui alter, jubis inhorrentibus ſervitium fugiens, terga dabat. Pars adhuc catenæ diruta ſequebatur collum, perque os fulminantis attrita videbatur ad annulorum excuſſus ſpectantium aures vocare. Adeo ad omnem ſenſum ducitur pictura, &, præter oculos, invenit auditum cui placeat. Non deerat huic tabulæ ſuum epigramma:

Belga quid expectas? tenet heu, tenet ecce leonem.
Ni fugis, iſtius protinus alter erit.
De geminis ſaltem ſervato leonibus unum.
Optima vindictæ proxima quæque dies.
Diffuſe rictus creſcent, creſcetis & artus;
Quique ſuos hoſtes terreat, unguis erit.
Ille erit, ille tuæ ſalus & tutela ſenectæ:
A forti non ſic Hercule tuta fores.

Septimam plures Italiæ civitates impleverant. Venetia placido natatu Oenotrium mare findebat, quatienſq; ſanguineum flagellum, jactabat ſe de Acignio ſumpſiſſe pœnas, eumque exilio mulctaſſe. At ille vulneribus ſuis gaudens inter pulcherrimas nymphas beatus conviva diſcumbebat. Lances onerabant muri, caſtella, propugnacula: fontes vero, flumina, & mare ingentibus poculis ſervabantur: hæc, ad ſitim, illa, ad famem inſatiabilis hominis levandam. Quæ omnia depilabat avidiſſime, perque tot fercula potuſque graſſabatur innocue. Pro bellariis, mitræ, rediculata peda, & galeri coccino tincti. Pro miniſtris, præſto erant Fortuna, & Abundantia, quæ dudum curioſe providerant ne quid deficeret. Circum ſedebant, Ferraria, Mediolana, Florentia, Luca, Ancona, Parma, Placentia, Genua, Verona, Bononia, Sena & Parthenope, duodecim celeberrimæ nymphæ, quæ virgineo pudore permittebant ſua munera depaſci, nihil ſibi præter pauciſſima palatia reſervantes, & quæ è verticibus ſuis in præceps poſita minabantur ruinam.

Supra caput Acignii, hoc erat: PLVSQVAM SPERO. Infra, iſtud:

Non eſt forma ſatis. Sors blandior omnia donat,
Sis licet ingrato corpore, gratus eris.

Vna

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Vna negat, riſit volucer cum matre Cupido,
Proque illa, dixit, jam tibi mille cadent.
Nil metuas, molles venient tua præda puellæ,
Injicientque tuis baſia longa genis.
Mœniaque, & turres, & quodcunque hoſpita port
Terra, dabunt. dic mi, num placet exilium?

In proxima ſuper ſtemmatibus Hiſpaniæ exonera-bat ventrem, cum hoc diſticho:

Monſtrat quam late diffuſa potentia regnet,
Stemmata dum occiduæ concacat Heſperiæ.

Sequens pennis labentibus aquilam humile volan-tem, laqueoque pedibus inſerto, monſtrabat. Demi-ſerat caput Acignius, genibuſque flexis dum repu-gnantem prædam ſine miſſione trahit, permitteba-t exire ab ore ſuo tria verba, NON SVM DIGNVS. Hinc iſti verſus:

Excute divulſas bellis Germania plumas,
Et filum validis frangito verberibus.
Si perſtas miſera vires attundere pugna,
Exuvias de te qui ferat hoſtis adeſt.
Qui cum ſe dignum præda negat eſſe, ſeverus
Attrahit immiti lubrica lora manu.
Sic meretrix certo cuivis mercabilis ære,
Se, capiendo, negat, quod capit, accipere.

Accedebat iſtius lateri tabula altera, in qua ille idem rotundo pileo, & qui pilis nigricantibus aſſur-gebat in tumorem, grave caput incluſerat. Collum, linteum amiculum in ſeſe pluribus nodis complica-tum, & in formam radiantis Apollinis effigiatum, cinxerat. Pallium, tunica, enſis, Cracovitarum ve-ſtitus & arma. Dextera vero torquebat haſtam, qua circumjacenti telluri & Neptuno videbatur infer-re bellum. Dabat ſe curioſorum oculis hoc epi-gramma:

Sarmaticis victor ſpoliis exultat, & inde
Moſcovios, Turcas, Hercinioſque petit.
Menti avidæ facile eſt montes contemnere, ſylvas
Tollere, & irato mittere vincla mari.
Illius omne ſolum eſt, illi nimbique, geluque,
Flamina, tempeſtas, flumina, flamma, patent.

In

In penultima ceſſabat ingens illa regnorum avidi-
s: premebat reſolutis pedibus acervatim jacentia
eptra, coronas, paludamenta: innixuſque fortiſſi-
æ arboris trunco tergeminam coronam ab emi-
enti cacumine crebris ſuccuſſibus petebat. Vacilla-
ant potenti motu excitati rami, &, incurvatis bra-
iis, dubitabant an fructus ſuos permitterent æſtuan-
s deſiderio.

Regna jacent, ſteriles prædæ: contempta colorem
Ponit ab inſano purpura preſſa pede.
Sola per hoſtiles petitur tua Petre tiara
Succeſſus minimum eſt: ſi cadit, ipſe cades.

Claudebat extremum parietem ultima pictura,
uæ Acignii validis humeris ſphæram totius orbis
nponebat. mille veſtes oneraverant hominem, &
ol nunquam magis fervidus flammatos radios in
mbulantem vibrabat: inter hæc ſine ſudore, ſine
nhelitu, ſine labore, contemnebat onus ſuum, &
olis flagrantis invidiam cachinnatim ridebat. Ade-
ant & iſti verſus:

Invalidus reſtans Atlas ſub pondere cœli,
Sudat, & Alcidem poſcit in auxilium.
Aſt ego, quem Phœbus, quem millia plurima veſtis,
Terra, Poluſque premunt, omnia vinco, ferens.
Ambitio humanas cum lancinat improba mentes,
Omne onus, omne nefas, dum fruitur, patitur.

Dividebat in æquales partes labores duodecim ta-
bula lignea, medio infixa parieti, quæ encauſto lite-
ata hanc inſcriptionem reddebat:

ACIGNIO.

Neque viro, neque mulieri, neque hermaphrodi-
to, neque ſeni, neque juveni, neque puero, ſed om-
nis ætatis Deo, neque mortali, neque immortali:
qui neque cœlo, neque terra, neque mari, neque in-
feris, ſed ubique regnat, ſine diademate, ſine ſce-
ptro, ſine bilance, ſine lege: Theompolitanus
Daphnis, neque hoſtis, neque neceſſarius, neque
flens, neque ridens, hoc neque marmor, neque mo-
nimen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

nimentum, neque trophæum, ſciens & neſciens
hoc fecerit, ę. non P.

Dum ſingula perfunctorie delibo, ecce caput h
mano majus, ſine humeris, ſine pectore, querulo ſt
dore ſubjacentem huic inſcriptioni aram percur
Tremulo motu ſubſiliebant labra, denteſque inte
colliſi minabantur morſum. In fronte hoc erat m
leolo & celte inciſum: OS VERITATIS. Ci
collum vero iſtud: TANTVM HOC MEND
CIA PVNIT. Et ne quid ſine linea vacuum eſſe
ſuperiorem aræ marginem hoc diſtichon implebat

Curarum Verum pater eſt, materque doloris.
Qui caret hoc, malus eſt; qui tenet, hic metuit.

Inferiorem pone baſim, ſequens:

Seu ſequeris Verum, ſeu damnas, peſſime vivis;
Odia Divorum contrahis, aut hominum.

Ad ſingula velut ad miracula ſtupebam, & jam ven
rat in mentem inquirere quid ultima vellent, cu
me meus Daphnis, hilari intuens vultu, excitatu
benigna manu invitavit ad paratas dapes, poſtera d
ſatisfacturum ſe curioſitati meæ promittens.

Iam diei ſenium indixerat Veſper, & geniales te
nebræ irrepentes ſubdebant voluptatem. Iam lautio
res epulæ, gannitus, muſſitationes, ſomnus, nox ca
dens, horæ matutinæ, & quidquid à Tithoni tor
Auroram vocat. Tum demum juvit repetere Verita
tis oraculum, & à Daphnide rei rariſſimæ narratio
nem extorquere. Nec iſtud, inquit, potens Dea ſinat
ut ſine illius nutu detegam myſteria Eleuſinis tacitur
niora; annue ſacratiſſimum Os orationi puriſſimæ
& in Alithophili favorem redde te expectantibu
propitium numen. Bene eſt; contortis molliter ocu-
lis approbat religioſum propoſitum, inque deſide-
rium noſtrum deſcendit; & puto veniret in familiare
colloquium, ſi ultra reges inveniret quem dignaretur
alloqui. Vnum illud, quod nobis vel invidentibus fa-
tis reſtat, exequamur: digitoque indice hoc ſacro-
ſancto ori inſerto illæſi probemus vera omnia eſſe
quæ ſumus dicturi. Si fallo, ſæviant ut ſolent juſtiſ-
ſimi dentes in exitiales morſus, & temere mendacem

meri-

eritiſſima pœna puniant. Ac primo de Protagone od bene memini referam, poſtmodo vobis qui hic etis audituri mirantibus, pandam calamitates quæ am meam continuo nubilo turbarunt. Sed ante-am cauſas juſtiſſimi doloris acceſſam, quid ſolli-anti fatum ſuum Protagoni nondum adhuc barba-quondam reſponſum fuerit, edocebo.

Ante hanc aram pronus in ora jacebat longi tem-ris abſtinentia purus, cum placuit tibi, ô veridi-m caput, obſequium generoſiſſimi regis, & in il-is potentiam per frequentia verba juraſti. Orbem rarum Borboniacæ genti jampridem fatum debet, l Fortuna Virtutum inimica nondum ſe illi tota rmiſit. Ivit quondam in avorum tuorum ſinus per rtes velociſſima Dea, & nunquam ex integro cu-rrit: tandem contumaci rebellione laſſata, te in gnum Galliæ, & filios tuos ad Imperium totius undi vocat. Io tunc exilia, io cædes, io luctus, & idquid inquietum Numen, ut tot heroibus obſiſte-t, contrarium invenit: Poſt turbidum mare placidi ictus excipiunt navigantes, bellis pacem neceſſitas ligat, & melioribus auſpiciis finitur victoria quam choatur.

Sed ante valida bella tractabis manu.
Pavebit amplas Coltraſus turmas videns,
Primiſque cinget hoc tuum lauro caput.
Virtus jacebit principis Ioiſii
Toto ſepulta flumine, hinc ferox Iber
Periturus amnes diſcat & fontes tibi
Præbere fluctus, & tuas partes ſequi.
Iam video, ſcuta commovet, profert, quatit,
Et bella ſumit infidelis Allobrox:
Fervent minaci milite Alpium juga
Fato jubente; poſtmodo victus cades
Cruore multo purpurans patrias nives:
Tuuſque cedet Gallico Chiron Herculi;
Quem fulminantem vidit irata manu
Arquenſis acies, quemque Lotharenus feri
Obſcura ſenſit regna complentem Ditis.
Timuere cuncti, quoſque ſupremus cadens

Apollo

Apollo luſtrat, quoſque radiante face
Ad ſolita naſcens opera de thalamo vocat;
Dubiumque an idem preſſerit Deos timor.
Poſt tot labores, parta Pax regnum premens,
Gallica quietis reteget arva meſſibus:
Venient vocata Numina, Cupido puer,
Zephyruſque Veris nuntius, Charites, Venus,
Et Iuno forti conjuges jungens jugo,
Cynthiaque & Hymen, cumque Partumna pote
Vacuna, & omnes præſides partus Dii.
Iam vota properant; Hernicis exit vadis
Maria Medices, Francicum littus ſonat
Frequente plauſu: gaudium lacrymas habet
Quas fecit amor, haud aliter excuſſus cadit
Ros ante radios Solis inſtanti die.
Nimium moramur, uterus optata tumet
Iam prole, totis lateribus rimas agens:
Aurata creſcunt lilia: hæc pater pius
Miratur, & fœcunda mater ſex Deum.
Quos inter annis major infanti manu
Pertractat arma patris, & gladio minax
Amoris ore Martis abdit impetum.
Sapiunt Deorum filii ante annos quoque,
Cuniſque ab ipſis inferunt caput polo.
Illo decenni, Parca properanti tuos
Secabit annos dextera; bino cades
Confoſſus ictu: cauſa tum cædis latens
Alto ſtupore territum Mundum premet,
Hoſtiſque fama victus haud credet neci.
Di nempe terris Numen humanum invident.
Hinc te à beatis Iupiter cernens locis
Populo quiete jura præbentem tuo,
Sui repoſcet æquus in partem imperi:
Cœlum nequivit. præbuit parem Iovi
Gallica patentis terra populatrix poli.

Non paſſus eſt Botris Daphnida Protagonis victorias diutius memorare, ſed poſtquam negavit tantis præconiis ſatyram convenire, juſſit narratorem ſui promiſſi memorem ad ſecundum experimentum deſcendere, & liberiori ſtylo Acigniorum crimina confodere.

ere. Fecit quod jubebatur Daphnis, ſed ante in
funditatem marmoris patentis immiſit digitum,
mittenſque vultum ſuum ruborem (indicem pu-
ris, qui formam ejus egregie decebat) palam face-
ſuſtulit è terra modeſtos oculos, & modera-
nimo geſtu, inſigni facundia, ſuam hiſtoriam in-
ſus eſt.
aram facit mixturam cum fœlicitate forma: adeo
le nati ſumus, ut, ſi quid in occaſionem ſuperbiæ
tura dedit, Divorum invidia, aut injuriis homi-
m ſoleat excæcari. Non ſum quidem tam temera-
s æſtimator mei, ut de me, ultra quod eſt, præſu-
am. Hæc iſta facies nondum decore ſuo Venerem
ovit ad amorem, nec Gratias accivit ad cultum ſui.
tamen, proh pudor! placuit ultra quam debuit, &
od maxime mirum, etiam me invito Cupidinis
probi imperium exercuit, & in adorationem ſui
ortalium ſceleſtiſſimum vocavit.
Studiorum cauſa Theompolim veneram, in qua
ter meus plurimos magiſtratus cum laude geſſit;
imvero, quod æquis judicibus ſolet, pauper mor-
us eſt. Poteram tunc temporis ejus ætatis eſſe, qua
bulantur Poëtæ raptum Ganymeda, & qua plerique
odie mancipatione corporis præcipuos honores, &
aximas opes lucrantur. Forte, ut mos eſt Acigniis
i inanibus ſpectaculis illudunt populo, juventutem
theatralem majeſtatem induerant. Argumentum
bulæ erat, NATIVITAS CVPIDINVM.
ui turbæ multiplex cauſa me dedit: nam præter na-
lium ſplendorem & integritatem patris, quæ mi-
um in modum civitati placebat, ætatis quoque deli-
atæ flos primævus, & jam ab illa die Sors maligna,
nter eos pueros locum fecere quos vere Venerem pe-
eriſſe non pœnituiſſet. Itaque corymbio caput ad-
rnatur; cujus aurei capilli calido ferro vibrati in
ndas, imaginem præbebant inquieti maris; volſel-
s in ſemicirculum æqualem ad confinia malarum
inguntur & producuntur ſupercilia; ceruſſa delini-
ur facies; purpuriſſo in roſæ matutinæ colorem ge-
næ labellaque premuntur; lacteas cervices cæſaries
vario

vario unguento fragrans, & liquore pretioſo mad[illegible] pererrabat: aureæ pinnulæ, pharetra ex auro, & [illegible]gittæ aureis pennis ad impetum effictæ, circa hum[illegible]ros ſonabant, mutua laſcivia tremulum reſultant[illegible] oneraverat ſiniſtram arcus corneus, dexteram [illegible] igne coruſco ſplendida. Quis inter tot arma ſævie[illegible]tium Cupidinum ſine ictu ab ipſo ſpectaculo & ſce[illegible] remeaſſet domum? Quidquid in contrarium nudit[illegible]tis amatores ingerant, juvant nos ornamenta, & ip[illegible] habitus cultior multum addit ad formam.

Inde mali labes, noſtræque injuria gentis.

Hoc telum fuit quod Nometum Acigniorum pr[illegible]fectum fixit, huic ille cultus animam abſtulit, crin[illegible] emptitii ſervitutem fecere, vultuſque fucis blandi[illegible] dedit audaciam jam per ſe ſatis impudenti ſuas flam[illegible]mas ad oſtentationem traducere. Non habet vere[illegible]cundiam qui inverecundum Cupidinem ſuſcepit ho[illegible]ſpitio; non enim putat ſe peccare, quoniam ſui in[illegible]cendii habet authorem Deum. Paſſim itaque regna[illegible] amatores, & ſine timore Orphei ſacra colunt. Quo[illegible] ſi atrocitate legum, & vigiliis judicum, vindicaretu[illegible] ſcelus, otioſi juvenes aut ſupplicii metu abſtraheren[illegible]tur à culpa, aut aliis exemplo eſſent quam funeſtum foret ultra fœminas peccare, quas in ſodalitium no[illegible]ſtrum Natura dedit ne periret.

Ac primo ingredientem theatrum, Platonico do[illegible]gmate invitavit me, actiones verbaq; omnia ad cor[illegible]poris elegantiam metiri; pulchritudini favere Gra[illegible]tias, & moroſiora quælibet Numina currere in au[illegible]xilium formoſorum. Deinde, ut intellexit me to[illegible]tum penſum peregiſſe, extra ſcenam non reluctan[illegible]tem in ſecretum traxit, tabellaſque ſerico filo obſe[illegible]ratas condidit in puerilem ſinum, mentitus in his na[illegible]tum ſub manum carmen in laudem meam ſcriptum; cæterum amoris nefandi indicia continebant.

Nondum inſidias ſenſeram. itaque inter nolle & velle, qui mos eſt virginum, ſubducebam importunam manum, cum ipſa colluctatio accendit pereuntis deſiderium; dicunt enim ab ipſa rixa Amorem vires ſumere. Vtitur occaſione ſolitudinis Nometus.

& poſt-

poſtquam oculis libidine marcidis ſuper faciem
am diu hæſit, forti amplexu corpus meum miſit
obſequium ſui. addidit petulantia verba, intem-
tivum murmur, crebra oſcula, petulantes geſtus,
quidquid impatientiam Veneris notat. Iamque
liſper inguinum laciniam removerat, officium
rporis extorſurus, cum ego ad tantum nefas ex-
rrens exclamo in auxilium, nuſquam infamiam
ſurus.

Commodum inter altercandum ſodalium aures
rberavere voces querulæ: fit concurſus, relaxantur
uſtra, & januæ repagula ad primum impetum di-
pta admiſere venientes: ſed inter inquiſitionem
moris evaſit futurus ille corporis prædator. Quid
erem? domum peto, patris genua complector; &
r Naturæ jura, per ubertim cadentes lacrymas, per
niliæ decus, & innocentiam deprecantis, de vin-
cta ſollicitudini meæ ſolatium poſco. Statim ru-
or percrebuit, veniſſe exitioſum Acigniis diem,
mque orbi univerſo lætum & ſalutarem. Sævit
lgus; & ad novum ſpectaculum converſis omnium
imis, ædes undique vacuantur, complentur roſtra:
tenſque Curia populi frequentia laborat. Iamque
olimi ſuggeſtu multo magiſtratu reſidente, pro-
xit me in mediam orcheſtram pater, & illo ore,
o ſæpenumero plebis furorem compeſcuerat, ita
clamavit in Acignios.

Scitote P. C. hodierna mala quæ me infeliciter
emunt imminere capitibus veſtris, & familias ve-
as pari contumelia reſpicere. Clauſum eſt Acignio-
m malignitate non mihi tantum ſed & urbi uni-
rſæ ad antiquam libertatem ſuum iter. Quare ma-
s congruit, ſingulos vos & univerſos pro ſalute ve-
a ſerio providere, ne ſceleratiſſimi homines tot
mnatæ libidinis ſtupra commiſerint impune. Per-
unt omnia, ubi, quidquid potentia ſuadet, indul-
ntia permittit. Vnum hoc communes miſerias ſo-
tur, quod diu non perdurat imperium quod mul-
rum damno exercetur. Faveat quantum voluerit
ortuna, rumpet plurimorum metus odioſam felici-
tatem;

tatem; & quod à ſingulis fieri non potuit, tere per turbam. Vivunt etiam nunc alieni raptores honoris; & ſaginati, beneficiis quæ nos ipſi largiter injecimus, uxoribus liberiſque noſtris inhiant. Miſcetur in unum utriuſque ſexus cupido; & jam, poſthabito fœminarum pudore, nova luxuria litant aversæ Veneri; & formoſiuſculorum adoleſcentum pudicitiæ attentantes, multos Pigiciacis ſacris initiant. Taceo Ralladevii, Rillarvii, Naimurdi, & aliorum notiſſimas ſcortationes; ultra calamitatem publicam pungit me domeſticum malum. Hic filius, qui, propter me, fletu madens, adſtat, in ſe unum ſenſus meos trahit, & animum, alioquin boni publici ſuperſtitioſum amatorem, ſanguinis proximitate pr[illegible] vertitur. Expectatis ut palam faciam inique tent[illegible] tum ſcelus? deſint ſenectuti meæ verba quibus nef[illegible] coarguam: ab hac epiſtola (porrexit epiſtolam quam ad me pro carmine ſcripſerat Nometus) laſcive obſ[illegible] gnata cauſæ meæ ſumite argumentum: ſatis illa pr[illegible] me loquetur, dum Nometum nefarii ſceleris reum [illegible] ſua manu damnabit.

Cum iſto fine ſermonis, reſolvit vincula, amatorias tabellas non ſine luxu ſub ſecretum tenentia, & altiori quam antea voce, quod ſequitur legit.

NOMETVS DAPHNIDI S.

Uſtrina tua major eſt flammis Cupidinis. enimvero te diſſimilem Veneris filio fecerunt Fata. inter vos nihil convenit, niſi quod æque formoſi ſin[illegible] delectu ſpectantium pectoribus paſſim & ubiqu[illegible] atrox moveris incendium. Sed ille ſævus Deus alii[illegible] ignem ſuſcitat, tu tibi. Numquam Amori contigi[illegible] amari: te vero amant quos amare torques: nec fugi[illegible] ille, quem figis, ſed delectatur vulnere ſuo, & ab ictu tuo gaudet perire. Morior, ſi, quod ſentio, ſcio[illegible] adeo fel tuum, mel eſt: & illi flammei oculi tui, ex occulto dulce lædunt. Hoc unum te tamen efflictim deprecor, ne mortalis hominis illius obſequium faſtidias, qui pro te paratus aſſari, omnem alium cultum ponit in faſtidio. Vale.

Inte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Interim ſævire vulgus, & injuriæ atrocitate in ſe-
ditionem ferri: ebullit murmur, & inconcinnæ vo-
ces vario fremitu roſtra feriunt. Cum ille qui ſenatui
præerat, poſtquam mutuis ſuſurris à circumſtante
magiſtratu ſuffragia excepit, juſſo ſilentio, prætextu
noctis adventantis in craſtinum diem cauſam diſtu-
lit. Ah, quam ſecurus eſt, quiſquis nocere poteſt!
Quæ induciæ Acigniorum potentiæ ſuffragantur? iſtis
impunitum manet ſcelus, & liberum iter reo ad fu-
gam relinquitur? Viſus eſt judicum benignitate No-
vertus, & per tenebras elapſus eripuit ſe pœnæ. Quæ-
re nunc qua parte terrarum Iuſtitia regnet! cum in
ea urbe, in qua major Divorum turba ſibi domici-
lium ſelegit, judices in facinus non modo conſen-
tiant, ſed & in auxilium facinoroſorum impias ſen-
tentias & ſenatuſconſulta ſceleratiſſima pronuncient!
Quicunque ab hominibus juſtitiam expectat, neſcit à
quo tempore Themis aſcenderit cœlum. Nimirum,
humana fragilitas, ut inclinat in vitium, ita in gra-
tiam vitioſorum inique clementiam induit; & nun-
quam ſeverius inſanit, quam cum dicendum eſt in
improbitatem.

Hæc res bonos omnes movit, qui, etiamſi ſe non
noverint, exercent tamen amicitiam conciliante vir-
tute. Solus pater inter manifeſta ſcelera ſeculi im-
motus reſtat, & illo animo quo fœlicitatem ſolebat
excipere, eodem infamiam familiæ ſuæ ſuſtinet, &
in cauſa ſua ad patientiam reſpicit. Neque defuerunt
poëtæ qui in iſtos judices ſcriberent. Cæterum è tot
carminibus unica ſatyra venit in hanc manum, quam
aſſidue mecum porto, quamque hæc argentea pyxis,
hic collo ſuſpenſa, & à furto vendicat, & ab inju-
ria temporis tenuiſſimam papyrum ſurripit: in qua
ut licet plures verſus, non dubito tamen quin om-
nes placeant. Iam pyxidem veluti ciſtam ſecretorum
Palladis capacem Daphnis revelaverat, jam explica-
verat chartam, jam ſatyræ lectionem inceperat, cum
Eremias: Et quæſo te Daphnis abſiſte conviciis qui-
bus inſanum carmen judices noſtros lacerat, quos
commune Eleutheriæ malum mille criminibus dam-

navit ab eo die quo magiſtratus & clavus latior licitationem venerunt. Cum & habeam quæ de N mero tuo referam, & pati nequeam contume quas inſolens poëta in parentes meos invenit, dum omnes Theompolitanos ſenatores malo tempe mento vitia digerit & miniſtrat, ne fervidus ſty aliquem videatur omiſiſſe non confoſſum.

Nuper cum in illa urbe forem in qua Rhodan noviſſimos Araris fluctus præcipitatis aquis frange ſubtrahit nomen nobiliſſimo amni, & à bibliop quærerem librum, quo Garaſſus umbram Paſcha miſere premens, in clariſſimi viri monimenta jac latur fulmen, quod ſtatim deficit authoris invale tia, & argumenti fœditate; intravit mecum bibli thecam ſcholaſticus, qui Petronii Arbytri ſatyric peteret. Miratus inquiſitionem nobilis pueri, pe ab illo quibus præceptoribus inſtrueretur tam tene annis & tantæ formæ? Ad hæc ille, Dubia, inqu & languida Philoſophia invenit tandem validam ſ liditatem, & in hodiernos homines tam altum pen travit, ut jam antiquam animorum noctem clariſ mis facibus reſolverint. Summum mirandæ ſcienti reciprocus maſculorum amor! quo quondam O pheus muliebres blanditias, & imperfectam libid nem abdicavit. Hujus doctrinæ memorant auth rem Iovem, qui Iunone contempta in plumata aquilam mutatus durum oris cornu intrivit Gan medis ori, & petulante lingua oſculum fixit meli ave. Apollo deinde contemptam philoſophiam co git recaleſcere ex integro, & reſumere impetum fra ctum omiſſumque, dum ſpretis Daphnidis ignibus i Hyacinthi vultibus exarſit. Invidere Dii philoſoph & amicum necavere. Inde deſerta habitanti, triſt diræque noctes in memoria amiſſi pueri vigilatæ, & mala vita æternitatis munere pejor. Taceo Hero illos, Herculem, Agamemnona, Achillem, Alexan drum, & alios, quibus iſta ſcientia plus ipſis impe riis placuit. Quid putas Socratem feciſſe? quid Pla tonem? quibus Philoſophi immortalitatem ſuam debent, dum rigidam hactenus ſcientiam certis le

gibu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

gibus vinxere, & raram in amicitiis fidem conſolilavere mortalitati, animoſque agreſtes certis formaverunt præceptis ad bene beateque vivendum. Quanus de prioris ſinu Alcibiades ſurrexit, robore, virtue, ingenio? Qualis à poſterioris amplexu Phædrus lle, cujus nomine libros ſuos nobilitavit. Et ut cæeros omittam philoſophos qui mentes hominum ad erverſa degenerantes ad virtutem reduxere, unus Arbiter inſtar mihi omnium; ne me putes inepte uæſiſſe quem diligo. Hic pro Ariſtotele in Acigniorum ſcholis hodie legitur, interpretatur, laudatur; ion temere & ubique (neque enim omnes ad hoc enus exercitationis accedunt) ſed inter privatos parietes ſelecti ad audiendum adoleſcentes, quos facile ngenium & formoſum corpus ad omnes humanitaís leges detorquent. Et ſi me nondum noſti, Philoophus ſum. Plerumque enim ſolers gymnaſiarcha ueris adhuc naſcentibus induit philoſophiam, & doleſcentes juvenibus mixtos eadem vivendi regula omponit. Nomen gymnaſiarchæ ubique locorum elebratur; adeo eum luxuria ſua manifeſtum fecit. Nometum appellant. Homo ille quidem rigidi vulus, & corporis obeſi: ceterum inter Acignios amoe puerorum, & profeſsione venerabilis doctrinæ noſsimus. Hinc Philoſophorum ordinem triplicem atuit, audientium, profitentium, docentium: uorum tria exempla in uno Petronio putat imitana. Pueros & adoleſcentes, quos in auditorum numerum reponit, ad Gytonis mores inſtruit. In eo udans officioſam pueritiam, cum ſe ſervilibus inuinaret obſequiis ut fratri ſuo placeret. Patientiam, ui viderat ſine murmure Quartillæ Circeſque conubitus. Audaciam, qua cum virgine luſerat. Geneoſitatem, preceſque, & lachrymas, quibus Aſcylti, ucolpii, & Eumolpi fregerat iram, diſcordiam ſeaverat. Blanditias, quibus cum offenſis redibat in ratiam. Formam, qua excæcaverat nautas. Mollitem, & nequitias, & quidquid ephebos ad patienum geſtientes commendat amatoribus. Iuvenes & gere & pati doctos, Aſcylton & Eucolpion, imitari

jubet, & profiteri virtutes quas olim in cinædis &
exoletis antiquitas rudis vitia putabat. Et primum in
his fortitudinem extollit, qua diſpoſitis ad prælia
dum gradibus currebant ad mortem, niſi interveniſ-
ſet Gyton. Mox conſtantiam, qua mutationem &
injurias fratris ſuſtinuerunt. Sagacitatem præterea,
qua tuniculam recuperavere, ſimulque vitaverunt
judicem, & leges quas graſſatores nocturni time-
bant. Humilitatem tandem Eucolpii, qua defectu
ſuos apud Circem excuſavit. Seniores vero, quos ma-
giſterium decorat, ad Eumolpi vitam reformat: Si-
mulationem in eo commendans, qua, ubi de uſu for-
moſorum mentio incidiſſet, excandeſcebat ſevera tri-
ſtitia, neque violari aures ſuas ſinebat impudico ſer-
mone. Subtilitatem, qua Pergamenſi puero gaudium
extorſit. Sapientiam, qua populi contumelias &
miſſos in ſe lapides contempſit. Robur, quo in inſula
M. Mannicii concurſus iratæ familiæ, & hoſpitum
armatorum impetus retudit candelabro. Solertiam,
qua ſerviles notas ingenuis vultibus inſcripſit. Elo-
quentiam, qua Licæ & Triphænæ furorem compe-
ſcuit. Facilitatem, qua mendacia & inveniebat, &
promebat. Prudentiam, qua & conjugii damnatio-
nem laudabat, & pœnas uxoratorum. Solertiam,
qua perſonam principis viri ſuſtinebat, & divitis, &
ſapientis: donec cumulatus ingentibus divitiis illu-
deret Crotonienſibus.

Sic apud Orpheoteleſtas omnes virtutes invenit
quibus melior Philoſophia conſtat; legeſque in Pe-
tronio, & præcepta, & exempla ſalutaris ſcientiæ.

Inde Celtarum, Cretenſium, & Chalcidenſium
philoſophorum legitima in fœminas odia magnis en-
comiis noſter Nometus celebrat. Melius quidem fe-
ciſſe Thracas qui ulciſcentes Orphei necem ſtigmata
mulierum frontibus inuſſerunt. Spartanos, Roma-
noſque, maſculam Venerem coluiſſe. Ludos bene
celebratos apud Megarenſes in Dioclis puerorum
amatoris honorem. Multa per ſacram Thebanorum
cohortem feliciſsime geſta. Athenienſes libertatem
ſuam Harmodio & Ariſtogitoni debere: Agrigenti-
no

os Charitoni, & Melanippo; quos idcirco fortuna-
os Delius dixit, quod cultores & duces fuiſſent di-
inæ & optabilis amicitiæ. Solos Tyrannos vetuiſſe
uerorum amorem, quia virtutes odiſſent. Meruiſſe
atuas & ſua templa Cratynum, Argynnum, Anti-
oum. Hinc cum Zenone Cittienſi concludit, Amo-
em ejuſmodi Deum eſſe, liberalitatis, amicitiæ,
oncordiæ largitorem & procuratorem: auxiliato-
em in his quæ ad Rerumpublicarum & Imperiorum
lutem pertinent; Fortem, eloquentem, & pruden-
m. Vnde & illi ſtatua una cum Pallade, Mercurio,
: Hercule in Academia & gymnaſiis. Eundem vi-
orum hoſtem, virtutum hoſpitem, formoſiſsimum,
mnipotentem: ſine quo nec Mundus eſſet, neque
aret. Inventorem legum, morum præceptorem, &
iſciplinarum; per quem & vitæ tranquillitas quæri-
ır, & mortis timor adimitur. Fœminas, imperfe-
um animal, ſecludi ab iſtis bonis, quæ eo citius
etentibus occurrunt, arctiuſque adhærent, quo per-
ctior eſt quiſquis ad tantam Philoſophiam enititur
ervenire. Viros indignos nomine ſuo, ubi mulie-
ibus blanditiis permittunt ſe, & inquinantur am-
exibus; cum ad eum finem nati ſint, ut ad meliora
mper ſuſpirent, gaudeant æqualibus, inferiores con-
mnant. Neque ſolum pulchritudinem corporis ex-
tendam, ſed & animorum, quos ſapientia pluri-
is dotibus feliciter aſperſit. In hac formarum mix-
ra habitare ſummum mortalitatis bonum, quod
el amans ingerit amato, vel amatus amatori, vel
reciproca ſpirituum communicatione nutritque &
cendit corporum contrectatio: juxta illud anti-
uorum dictum, Inter amicos omnia communia.
um hæc ingenti volubilitate verborum ſcholaſti-
s effudiſſet; Et ut video, inquam, multum etiam
npubes profeciſti, qui tam alte, tam perſpicue novæ
hiloſophiæ partes enumeras, & declamatorio ſtylo
hil omittis eorum quæ hactenus inauditum ſapien-
æ ſtudium commendant. Minime, inquit ille;
inam maturius ingenium meum ad tantam diſci-
inam miſiſſem, quæ eo blandius nos delectat, quo

 pau-

pauciores tot virtutum oblectamento delectantu[r.] Totum quidem tam puer, tam formoſus & quidqui[d] volueris addere, abſolvi ſatyricon, hoc eſt Philoſo[-]phiam: ſed adhuc me decipit carmen, & Helicon[is] aſperitas terret, qua ſcientia noſtra ſuſtinetur: nequ[e] enim unquam melius ducitur Amor quam Apollin[is] manu ad loca pura & innocentia, quæ Dii habitan[t;] & mortales in quorum pectora noſtrum ſapienti[æ] ſtudium influxit. Vix dixeris quam facile Poëtæ in[-]genii ſui viribus ad magnas ſpes pervenerint: & ni[ſi] Eumolpus tentaſſet verſum, nunquam illum Eucol[-]pius audiviſſet, adoraſſet Triphæna, aut Crotonien[-]ſes ceu miraculum ſapientiæ ſpectaſſent, & tot ephe[-]bi, attoniti ad auſteritatem rigidi vultus, ſua cor[-]pora ſummiſiſſent imperanti. Iam vero quæ in pu[-]blico ſpecies, quæ veneratio? coire populum & cir[-]cumfundi, & accipere affectum quemcunque juſſe[-]rit: ſive ille Tragicus iterum capiat Trojam, aut ci[-]vile bellum heroicus canat, ſeu ludat Lyrico, au[t] mordeat epigrammate. Vnde non mirum ſi Muſas & Gratias comitari Cupidinem Heſiodus ſcribat, & Pauſias redimitum lauro & citharifantem pingat. [Si] enim ab Amoris oculis detraxeris velum, putabit[ur] eſſe Apollo; aut iſte Amor, ſi illud flammeis lumi[-]nibus applicaveris. Quid enim aliud magis amante[s] facit, quam Poëſis? aut Poëtas, quam Amor? Or[-]pheus, Sappho, Ovidius, Catullus, & alii, quod vi[-]vunt, quod leguntur, quod laudantur, Amori de[-]bent, ſicut iſte quod celebratur Poëtis: adeo provid[e] & prudenter æqualem æquali, impuberem impuberi, Deum Deo neceſſitas conjunxit, ut mutuis egente[s] auxiliis, nunquam niſi mutua & in reciproca con[-]cordia perdurent. Hoc jamdudum Nometus ſciebat qui, poſtquam totam Philoſophiam expedivit, ſtatim ſcholaſticos ſuos ad licentiam carminum detruſit implevitque auditorum pectora pulcherrimo Muſa[-]rum furore. Nam, præter Eumolpi verſus ſua inge[-]nuitate fluentes, etiam Petronii fragmenta notis in[-]ſtruxit, deſcenditque ad Catalecta: hærentique & at[-]tonito ſimilis hodie à nobis petiit ſenſum diſtichi

quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

nem ſi dederis, adorabo te: nam & illud totam holam in incerto detinet; & ille, qui invenerit, ſolum amplexum accipiet à magiſtro. Cum me Oepum jactaſſem, ſumpto libro invitavit ad lectioem, tam abſtruſi ut putabat carminis. Hoc erat:

Dum loquor, una mihi peccatur littera; nam T,
P, dico ſemper, blæſaque lingua mihi eſt.

Paravi, inquam, multo dilucidius epigramma, à uo hujus diſtichi lucem facilius eripias quàm Proetheus olim ignem de cœlo.

Suſceptus nuper ſuperis Acignius oris,
In Ganymedæis vultibus omnis erat.
Altum ſtertebant conſumptis Numina menſis,
Et poſitis circum ſecubuere toris.
Non eſt paſſus Amor primæ mala tædia noctis,
In teneris pueri clunibus inguen agit.
Ut ſenſit non eſſe Iovem puer, excutit illum;
Fit ſonus, illatis ignibus acta patent.
Hunc pædicantem Lethæas miſit ad undas
Iupiter, ut Stygium rumpat amore Deum.

Contraxit Scholaſticus frontem, &, O, clamat, nendacium mendaciſſimum! nunquam enim Acinius pervenit in cœlum: ſed cum in Capitolio er Pontifices inter alia Gephyriorum numina nunuparetur, recuſavit divinitatem; & ante oculos pectantium, cum via ſacra (qua quondam Claulius Imperator viſus eſt ire ad Deos) traheretur in ltum, ipſe ſua ſponte delapſus ab aëre, humanas oluptates prætulit immortalitatis bonis. Remuneabo te niſi faſtidis totidem verſibus, ne aut tu inrato poſſis beneficium exprobrare, aut ego non robare quæ dico.

Quod ruit è prima cœlorum Acignius arce,
Non fuit hoc ſortis, ſed pietatis opus.
Dum pietas decepta, Deos & ſidera donat,
Fit pius, & ſuperas ſponte recuſat opes.
Impius ante obitum, pius eſt poſt funera, cœlo
Decidit, & caſu noluit eſſe Deus.
Quantũ humilis ſimplexq; fuit, data ſidera temnit,
Et non conceſſo maluit eſſe ſolo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Roma cave ; noſtrum cœlis qui prætulit orbem,
Romanum mavult quam Iovis imperium.

Riſu excepimus Tamiæ de ſcholaſtico narratio-nem ; cum Botris, veluti lymphatico percuſſus mor-bo, ſe extra tugurium Daphnidis miſit, & cum ſi-lentio incepit præire ſequentes : eo truculentior, qu & Acigniorum ſcelera tolerare non poterat, & ti-mebat Onoſandri potentiam, quam extra Eleuthe-riam riſurus erat, ſi illum Dii in aliena terra ſervatum vellent, & nos nihil omitteremus ab officio & ſacra-mento quod nos una vinxerat.

Declinabat Sol diem, cadentibuſque radiis ſumm montium libabat inſtabili fulgore. Proxime antrum fecerat Natura eo aſpectu, ut crederes inde eruptu-ram Sibyllam, quæ quondam Æneæ poſteris fatum fecit. Vertex in præceps poſitus mox caſurus putaba-tur. Hunc denſum vimen tegebat, & inter caducita-tem veteris ſaxi uberes aquæ volvebantur, quas gra-men excipiebat, tam lento ſtrepitu, ut ne cader quidem eas putares. Intus tenebræ ſepulcralibus for-midabiliores, niſi quod in intimo ſeceſſu appare-bat exiguum lumen, &, inter fragmenta rupis, vi-vum cadaver.

Hærebamus ante aditum ſpeluncæ, horrore nocti & novitate rei ſtupidi : cum ſeſe exeruit homo ſe-nex, humano major ; gracile corpus, & adeo de-crepito ſqualore incultum, ut tacitis concatenatio-nibus ſingula membra moveri viderentur. Teſtudi-neos & vacillantes gradus ſuſtentabat baculo : triſti vultus ; oculique ſulcatis per ætatem genis, diſco, quo fingunt olim Hiacynthum cecidiſſe, grandiores. ſpiſſa barba & ea illuvie obſita, ut inter album & nigrum eſſet. Os deductum, apertæ nares & mu-ſco horridæ : glabrum caput ; tota denique corpo-ris compages quaſi ſignum pictum in pariete ad ter-rorem puerorum. Quis fuerit, & quid dixerit, ac-cipite.

Novi jamdudum (inquit) quibus tempeſtatibus acti, reliquiſtis mare, quod hi ſoli navigant, quos humana caducitas delectat, & ſervitutis exitiale ju-gum.

um. Felices animæ; quæ, fucis relictis, ultra huma-
itatis leges præoccupaſtis cælum, & in Deorum
eatitudinem ante mortem veniſtis. Enimvero me-
iunt omnes, & nullus eſt qui verum ſciat, niſi qui
ipſum negligit. Parum eſt minas ferre; præverti-
is ſupplicia, & tormenta velut exhibita in theatra-
em ſcenam riſiſtis. O liberi liberalium artium libe-
, qui eas animas, quas dudum precarias inter aliena
itia traxiſtis, parati eſtis in extremo anhelitu mo-
entis libertatis exhalare! ô conſtantia! Plures ho-
ie Hiſpanice dominantur, pauci Gallice reſtitiſtis:
ngredimini penetrale iſtud, & ſecretis meis partici-
es futura diſcite.

Divinum putabamus, &, ſi falcem habuiſſet, erat
n animis mirantium pro vetere Saturno venerati,
iſi quod fabulis non credimus. Cæterum colore eo-
em quo nos viderat, placido vultu, quieto pectore,
on tumultuarie ut Bacchantes & Deliaci, poſtquam
aculo, quem gerebat, rupit funem quo ſuſtinebatur
ipis qui latum ſpeculum tegebat, in quo plures ima-
ines videbantur; ſic ad nos:

Omnis anima Dei filia cœlos habitat, ſciens eo-
um omnium quæ hic & apud ſuperos ſunt: mox
orpori incluſa, in capacitate organorum languet.
epet in pueritia, oppreſſa contrario calore: in ado-
ſcentia, per ratiocinationem eniteſcit: in virilita-
e, creſcit per judicium: in ſenectute, per pruden-
am emicat: poſt ſenectutem tandem, ſeipſam re-
iniſcitur, & excuſſo ſervitutis humanæ jugo, quo
ninus corpori debet, eo excelſior fertur per aëra, &
uidquid ubique fit uno inſtanti pernicitate ſua vi-
et. Hinc illæ frequentes in decrepitis vaticinatio-
es. Etenim ſpiritus promptior eſt, quo tardiora
nembra, & carnis titillatio remotior eſt. At præter
ta quæ mihi cum ejuſdem ætatis hominibus com-
nunia ſunt, ipſa ſolitudo & ſilentium, à quibus Mo-
aſonis nomen mihi reſtat, alas addidere ad futuro-
um cognitionem, quam per repræſentationem ea-
um rerum, quæ paſſim aguntur, ex iſto quod videtis
ERITATIS ſpeculo accipio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Anus mulier, quam hic cernitis longo morbo &
ætate macilentam in lecto jacere, in cujus ſaluten
aliquot medici pharmaca miſcent, GALLIA eſt
cujus membra per diverſas ſeditiones diſtracta anti
quum robur videntur amiſiſſe, & Proſerpinam expe
ctare, quæ jam ſua venuſtate cadentes crines impavi
da ſecet. Aliquot regna felicitas loci tutata eſt: mul
ta gentis robur in ſublime erexit: ſunt quæ prudenti
in conſiliis ſervavit: Alia opibus ſuis debent quo
perdurant: nec deſunt quæ ſenectutem Fortunæ be
neficio retineant. Nimirum ab externis ruinis ſur-
gunt imperia: primis duobus ſæculis adoleſcunt, to-
tidem creſcunt, totidem integre & cum gloria ſer-
vantur, ſeptima & octava ætate labant, nona &
decima fatiſcunt, cadunt, pereunt, & cinis eſt ub
Troja fuit. Pauca exceſſere mille annos, & illa ſin
decore, frigidis viribus, pigro ſitu, & quotidie no-
vis doloribus aggeratos dolores ad ultimum ſpiritun
ferentia. Subitum Mortis venenum eſt, nihil ſtabil
quod in Mundo, nec perpetuum quidquid morta-
lium luminibus videtur. Hiſpania augetur ambitio-
ne & conſtantia. Roma quod claves hodie etiam ha-
bet, facit ſuperſtitio. Reliqua omnia dehiſcunt in
Europa, & ſingulis paucæ Olympiades reſtant pro
termino. Italiæ principes timore vinciuntur. Veneti
vicinis propugnaculis coërcentur. Cotzii paupertate,
Subalpini ſanguinis proximitate domantur. Rheti
largitionem ſequuntur, rupturi fœdus ad Hiſpanici
auri fulgorem. Belgæ hoſtili exercitu teruntur in-
dies; pavet Anglia; Germania diſcors in præda eſt.
His omnibus inhiat Hiſpanus, & brevi, ſi Deus
ſinat, franget. Fatum eſt in partibus illis. At prom-
ptior Galliæ ruina imminet: florentiſſimum re-
gnum, &, niſi quod viribus ſuis rumpitur, ſuper alia
duraturum.

Hactenus evitata favore Deum pericula & ſuc-
ceſſus hiſtoricis relinquo: ſola mihi de futuris cu-
ra, ut & quæ prævideo ſciatis, & tantum Imperii
corpus naufragio & ſepulturæ detrahatis: Sin mi-
nus, idem vos æquor fluctibus mergat, ne patriæ

veſtræ dedecori ſuperſtites ſervitutem ; quam fugitis, inveniatis.

Dudum eſt à quo Hiſpanus peregrina libidine ad furorem uſque æſtuat, obliviſcitur Ibericarum formarum, & in una Gallia patentibus votis ſuſpirat. Nihil auro efficacius, præſertim in amore, ubi & Cupido aureus nominatus & aurea Venus. Vſus eſt communi amantium remedio, & pecuniis per ſervos & ancillas matronæ vetulæ attentavit pudicitiam. Major pars corrupta ceſſit juvenis petitoris dolis, & ipſi quorum tutelæ Gallia committitur proditores veteres caſtitatis vendunt dominæ ſecreta, & ſuis inimici, hoſtium amici fiunt. Adeo in exitium noſtrum feroces ſumus, degeneres fidelitatis antiquæ, & corruptione ſæculi ad omne ſcelus parati. Hinc domeſticæ exaſperationes, & inter potentiores diſſidia, cum alii pro libertate pugnarent, alii privatis commodis publicam utilitatem poſtponentes in patriam ſuam arma tollerent.

Neque tum exciderant omnium animi, reſtabant ſublimia ingenia, quæ nullo pretio delinita ſuſtentabant deficientem Galliam, donec gliſcente adulatione, & timore mortis deterrerentur. Minima turba & ea fugitiva rixata diu cum incommodis ſuis callum per injurias duxit, & adhuc infracta malis de genu pugnat. Multi ad virtutem nati ne pauperes eſſe cogerentur deſeruere naturam. Aliqui, quia probi eſſe non poterant, ſequuti ſunt perverſitatem, & in commune malum juravere. Illos ambitio ad magiſtratus evexit, quoniam per ſcelus compendiaria via eſt ad honores, longa & ardua virtuti. Iſtos ad avaritiam impulit Larium neceſſitas. Hos pauperis nobilitatis titulus, & gloria proavorum hæreditatibus major, Poſtvertæ addixerunt. Plures pugnandi aviditas, & incerta vitæ ſecuritas, armavere in regnum, ut certius & citius perirent; cum ab his, qui res imperii adminiſtrabant, ne ſperare quidem ſtrenuo militi fas eſſet beneficium quo glorioſis vulneribus poſſet mederi. Omnes in diem vivunt, & ſtipendiis ſuis exuti, cum nihil accipiant, rapere coguntur.

Iam vero reducite oculos ad ſpeculum, & tricipitem iſtum Geryona, qui ægrotanti Galliæ medici pallio tectus aſſidet, curioſe contemplamini. Ille eſt qui tot ſanguiſorbas adhibuit ægrotæ venis, ut ſine ſanguine membra reſtent, ſimulatis medicaminibus vexata ad deſperationem ſalutis. Ille, ille eſt, qui in propoſitum veſtrum accenditur, & Veritatem foras migrare juſſit, quæ vos aliquando, cultores ſui numinis, inſulæ ſuæ longis peregrinationibus feſſos excipiet.

Ecce autem naſcitur Hercules, & victor tot laborum, fautorem Hiſpaniæ Geryona clava cædit. O ineluctabilis Fatorum vis, ô fœcundum germen ad ſpem noſtram natum, ô reſtituta libertas, & brevi, favente tanto principi fortuna, ab exilio reverſa Veritas, & ſedibus ſuis reſtituta! Quid igitur patrio ſanguine cruentamus manus? quid paucorum crimina innocentum punimus ſuppliciis? Quorſum bella civilia & prætextu religionis impune patratæ cædes ad barbarorum etiam ſatietatem? Societas Gallica fornicationi ſimillima eſt: fatiſcit detracto lapide, & in unius aut paucorum nece volvitur in ruinam. Cur non ſuccurrimus vicinis, & facta concordia in peregrinos iras tranſmittimus? cum ſciamus noſtrorum cruorem in nos verti, & illum ſaluti ſuæ male conſulere qui proximi vitæ non conſuluit.

Hinc Geryon innocenti gladio & nunquam evaginato quaſi Iupiter alter funeſtum tonat. Hunc ingens corona nobilium & populariam cingit, à quibus veluti rerum author & naturæ tam crebris precibus in favorem ſupplicantium vocatur, ut & templa vacua ſint, ædes publicæ non ſecus ac in peſtilentia deſertæ, & ipſæ celebres olim curiæ, ſine voce, deſtitutæ poteſtate ſua, ſerviant alienis imperiis.

Eia quis percuſſor peſſime authoritate ſua utenti manum præbet? quis everſorem Galliæ humi ſternit, & Plutoni conſecratum mactat? Herculem video clavæ ſuæ pondere monſtrum umbris immolantem. Tollite Galli victorem, canite Pæana Galli, & conſervatorem veſtrum rapite ad triumphum. Rideat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

n fortunam Virtus, interque ſacros lares, & ultra
renæos montes eniteat, tanto acrior, quanto ſup-
iciis & opprobriis fuerit amplius fatigata.

Hæc ut dixit, laſſi ſua ſenectute poplites reliquere
embra, animus quoque vacuum calore corpus in
nſpectu noſtro reliquit. Dubitantibus nobis quo
pogæo fatis functum conderemus, ſupervenit ado-
cens figulea lagena & pera quæſtuariis cibis turgi-
onuſtus. Qui poſtquam levibus ſuſpiriis mortuum
oſequutus eſt, tam conſtanter peroravit, ut nec ipſi
ii æquiore animo mortalium caſus ferant quam iſte
ſtinebat ſenis expirationem.

Vitio, inquit, gentis humanæ ad improviſa defici-
; vultibus ad marmoris tincturam pavidis conſi-
ratis novos caſus, & veluti monſtro turbari qui ſi-
vix recordamini. Scitote igitur me hic favore
eum veniſſe, ut & ægris mentibus ſolatium adfer-
m, & vacuis jejunio corporibus precariis ciborum
liquiis auxiliarer. Quid timore ſupervacuo exul-
ratis pectus, & noctem deducitis inter lacrymas &
porem? Omnes eodem cogimur, ſed plures alie-
ictu mortem inveniunt quam ſuo. Hunc ad ſubli-
ia tendentem inimicorum ventus rapit; alium de-
it ſua ſors longa obſtinatione ſatiata: multos in-
convivia caſus ſtrangulat: aliquos facinorum con-
entia ad interitum præcipitat: furiarum ſtimulos
ſa morte graviores putant, cum illam, quæ aliis ſup-
icio eſt, in remedium poſcunt: ſed multo plures
ſequium & potentiorum amor perdidit. Et ne pe-
grinis exemplis ultimum iſtud probem, hærebo in
onaſonis fortuna, & luctum veſtrum illius laudi-
s levabo.

Monaſon pueritiam & adoleſcentiam ſub Melean-
o proſpere & cum gloria egit: apparebat præcox &
udens in puero ingenium. hinc regis amicitiam
omeruit. Creſcentibus annis virtutum omnium
micilium exiſtimatus, armis audaciam inimico-
m compeſcuit, amicorum benevolentiam firmavit
pquio. Tandem perfidia ſuorum Meleandro uno
lnere in mortem per cucullatum ſicarium affecto,

Pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Protagonis partes ſequutus pericula omnia du
Martis tentavit. Verebatur Fortuna ne caderet,
ille Genius tutor Gallici regni qui Protagonem
imperium ſuum vocabat, exarmaverat Parcas ne n
cerent Monaſoni. Quid plura? placuit & huic re
Ecce pacato orbe ſuo geminatis victoriis ſibi pace
fecerat Protagon: riſit Cupido victorem, & va
vulnere invictum bellis principem ſub jugum ſu
miſit. Nihil tam ſecretum quod jam Monaſonem l
teat: adit regem, invehitur in amoris impudici flan
mas, laudatoque legitimo hymenæo ægre perſua
ut nuberet. Velox eſt Amoris flamma, hærent pr
mæ ſpecies amatorum animis, & tarde vulnus depo
nitur quod licentia conſuetudinis in longum put
rem crevit. Non ſe tenuit pruriens natura: ut eni
Lucillam ſuam vidit, ſequutus eſt corporis imp
tum, & admonitu Monaſonis extincta penè favil
acrior revixit. Senſit hoc Monaſon. itaque ſubt
arte aggreditur Lucillam, percontatur de amore r
gis, pollicetur ſe utrumque matrimonio juncturum
Faciles ſunt ad credulitatem puellarum animi: r
ſcribit regi, & Monaſonem rogat ut epiſtolam ſua
ad Protagonem perferat, quæ de nuptiis loquebatu
Erat autem ejuſmodi:

LVCILLA PROTAGONI S.

Laus minima eſt decepiſſe puellam: nunquam for
tuna tua aut gloria creſcet ab Amoris ludibriis. S
vis uxorem, habes me longa tibi obſequii laude co
gnitam. Sin minus, fugiam ego à vultu tuo: ut p
meam abſentiam oblivium mei te ſequatur. Defo
me nomen eſt amicæ: prævaluit jam atrox fama
&, niſi me ad thalamum tuum vocas, vocabo te a
tumulum meum. Vale.

Poſtquam legit Protagon ambitionem mulieris
hæſit aliquandiu. Mox converſus ad Monaſonem
Abeat, inquit, inſolens mulier; ruptum eſt vinculun
quod me illi ligabat: &, quoniam dulce numē meun
ſuſtinere non potuit, diſcat perferre contrarium.

Tun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Tunc Monaſon cælibis vitæ incommoda argu-
ıentis pluribus regi demonſtravit: eo illum inter
ɔmines loco eſſe, ut quidquid fuerit actutus ſingu-
s tangat. Seligendam quidem uxorem quæ legiti-
is amplexibus vagum amorem retineat, det libe-
s ſe & conjuge ſuo dignos. Inter nobilitatem ve-
ſtiſſimi regni plures fœminas aſpirare ad tantum
ıatrimonium, quarum omnium quæcunque ſemel
guſtaverit imperium, alienaturum à principe inſo-
ntia ſua ſubditorum animos. Nunquam bene uni-
erſis Gallis imperaturam quæ inter mediocritatem
enatium vix duabus aut tribus ancillulis etiam ma-
imperaverit. Diverſo ambitu ardere principes fœ-
inas virgineſque, pudicitiam, modeſtiam, maje-
atem, & pulchritudinem, cum maximis dotibus
ɔ omnibus Europæ partibus allaturas. Seligeret mo-
o quam vellet: has ſcilicet regni fortuna dignas,
uæ præter probatos mores ab ipſis cunis didicere
uid eſſet imperium. Obliviſceretur interim Lucil-
am ſuam, & cæteras formas, quarum corpora lex
li eadem ſubdebat, quæ regni Gallici habenas tra-
iderat.

His monitis ad novas curas accingitur Protagon,
edignatuſque reſcribere Lucillæ, ſe ipſum conſulit
uam ab exteris regnis in partem regni & curarum
ıarum deduceret. Iam Lucilla Protagonis animum
ſe alienatum ſenſerat, fraudeque Monaſonis com-
erta, iram ſuam conſulebat qua ratione ulciſcere-
ır injuriam. Deſideriis noſtris, quæcunque illa
ınt, præſto ſunt ſtudia & miniſtri, ſceleribus aliena
ıgenia accommodantur: nimirum certa ſunt tum
eneficis, tum percuſſoribus præmia; ſola virtus ſine
retio eſt.

Erat quidam Pantomorphus miſcendis venenis,
alſis accuſationibus ſtruendis, necandis per ferrum
ıominibus æque ſolers: hujus opem cum Lucilla
nercari deſtinaviſſet, amore ſimul & iracundia fe-
ox, ſcripſit ad eum litteras, per quas Monaſonis vi-
a veluti ſubhaſtabatur, nullum niſi ſceleratum em-
ɔtorem repertura. Dudum me pater meus Lucillæ
tradi-

tradiderat, longa illius cum Protagone familiarit
adductus in ſpem maximæ fortunæ, quæ nunqua
niſi felicibus apparet. Creduntur mihi ſcriptæ
Pantomorphum litteræ; neque enim habebat Luci
inter famulantes liberos quem præ me diligeret. V
ædes reliqueram neſcio quomodo etiam errore m
ſævus, occurrit mihi Monaſon: & poſtquam in c
leritatem meam inquiſivit, lenocinantibus verbis fr
git fidelem pertinaciam, extorſitque à manu m
ſecretas dominæ litteras. Ille ut ſibi parari inſidi
cognovit, exuit ſub honoribus laborantem nobilit
tem, & ſibi deinceps victurus, vocavit me in ſod
litium ſuum. Verebatur Protagonis cum Lucil
redintegrationem, ſciens iram in amoribus flamm
augere, & fœminas vindictæ appetentes, ubi ſem
conſenſere in unius mortem, eadem contumacia a
ſepulchrum uſque deferri, nec unquam parcere ill
quos ſemel timuere. Ah! quam honeſta res eſt pa
pertas læta! quam nobilis fulgor eorum qui reges ſe
quuntur! Ridiculum eſt mortali inter tot vanitatum
ludibria perpetuam felicitatem expectare; vocan
nos undique in amplexum ſuum moleſtiæ, & inte
delicias ſemper aliquid ſævi nos ſtrangulat. Nul
contingunt magna bona & diuturna. Ridet fatum
quos ſubito evexit, & ſi non miſereatur rapit. Per
tinax eſt qui non cedit ſortis ſuppliciis, neque eam
excuſat quæ perpetuo movetur. Habemus ſolatia mi
ſeriarum noſtrarum illius inconſtantiam, & quod ad
omnes injurias naſcentes exponimur.

Vixdum ſecretum hoc ſpeluncæ ſilentium ingreſſ
eramus, cum Protagon conciliatus Lucillæ ſuis quo-
que incommodis lætabatur, præſentium cupidine ac-
cenſus, & oblivione amicitiæ qua nuper Monaſon
gloriabatur, etiam in illius damnum velox. Inimica
magnæ potentiæ res eſt, nimius erga dominos amor;
& nulli miſerius vivunt, quam qui maxime regum
ſuorum non modo incolumitati ſed & gloriæ ſtu-
dent. Quæritur ad omnia tormenta Monaſon, non
quia peccaverat, ſed quia expediviſſet peccaſſe. Ni-
mirum omnes hodie Cares ſumus; & veteris condi-

tionis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

onis obliti, degeneres majorum libertatis, ſponte noſtra depoſuimus Gallicam licentiam. Iam ſuperſtitio objiciebatur abſenti Monaſoni, jam ille damnabatur odii in illud imperium cujus tranquillitatis partem ſuo ſanguine fecerat, jam philtris traxiſſe regem in amicitiam ſuam dicebatur, objiciebanturque ejuſmodi alia ſcelera, quæ quondam virtutes fuiſſent. At Monaſon ſua conſcientia ſecurus ridebat atrocitatem famæ, & nihil aliud Deos rogabat quam quod fœlicitati Protagonis arbitrabatur conducere. Tempore cui flebile fuiſſet deſerere tot per annos continuum vitæ ordinem, finemque ſuum novis ſimul veſtigiis & motibus polluere. Excuſabat velocium cupidinum motus, & nihil minus querebatur quam exilium ſuum.

Interim rediere priores animi Protagoni; reminiſcitur Monaſonis prudentiæ, fidelitatis, roboris. Nimirum præſentem virtutem odimus, ardemus in abſentem! O acies, ô fulgor! nictant ad illius aſpectum mortalium palpebræ, & oculi veluti radiis fluantis ſolis tacti, triſte putant lumen, quod ubi amotum eſt videre geſtiunt. Debebat hoc patriæ officium Monaſon, ut Protagone juſtis nuptiis vincto, regiam familiam generoſa conjuge, mox liberis augeret. Nec mora; exerit caput è latebris, acceptamque ab Etruſcis Reginam thalamo Protagonis locat, primo partu Clodovæum Galliis daturam. Hoc, & aliis beneficiis obligatum regnum reliquit; priſcaque ſolitudine lætus jamdudum, cavit ne novis aulæ incendiis implicaretur.

Pronus erat ad veſperam proxime præteritus dies, cum Monaſon repentino ſomnio turbatus inſolitum excuſſit torporem, & magna voce appellavit me in opem ſuam. Tandem ut ægre proximo gramini incubuit, ſudore manu deterſo, Iamdiu (inquit) Phileſitere ſumus experti, quos fœtus mentes criminibus gravidæ in manus obſtetricantis invidiæ mitterent, quo aculeo foderent incautos, qua fraude & inſidiis circumvenirent eos quibus palam blandiuntur. Cecidit Tolmites ejus perfidia quem ſibi amicum credebat,

bat, & vix placide quieſcit Ajacis umbra in h[illegible] concuſſi regni motu. Deſiderabimur aliquando e[illegible] iam à peſſimis, ubi Parcæ ſuo ictu imperaverint m[illegible]ri. Ibo inter hæc obviam morti pervertenti ordine[illegible] naturæ, & minorem fratrem major annis ſequar. [illegible] poſtquam Iovi liberatori, & Proſerpinæ libavere[illegible] ſuadeo, Phileſitere, ne ſpem tuam deſperationi d[illegible]nes. Venient verarum virium viri in defenſione[illegible] tuam, & illa turba Veritatis aſſecla te cum Pinotidi[illegible] in tutelam ſuam accipiet. Illa ſapientiæ præcept[illegible] animos tuos componet, illa blandiloquo monitu ſ[illegible]veros mores mitigabit, & innato jampridem in v[illegible]tia odio à conſcientia tua indefeſſam probitatem ex[illegible]torquebit. Incipe itaque eorum providere receptui[illegible] quos præceptores habiturus es, & à proximoru[illegible] hortulanorum liberalitate quære convivium peregri[illegible]nantibus.

Hæc ultima ad me Monaſonis verba fuere, nequ[illegible] ego dubito quin ſingula eveniant, cum à præſenti[illegible] veſtra in partem jam Veritatis inquiram. Omittit[illegible] itaque pavorem; & ſine funeris ſumptu, ſine pom[illegible]pa, mortuo ſubvenite, vacuum animo corpus trala[illegible]titia humanitate tumulaturi. Prævisum exitum for[illegible]titer tolerate, ne conſtantiam defuncti impatienti[illegible] veſtra maculetis. Relinquite præficis commendati[illegible]tios fletus, cum ſciatis verum dolorem lacrymis in[illegible]dicere ne cadant, & egeſta muliebriter ſuſpiria de[illegible]trahere de generoſiſſimi ducis laudibus. Vocant ad ſe Dii quos amant, ſubtrahuntque eos hominibus, u[illegible] & nomen eorum ab oblivione vindicent, & permittant eos à cœlo ſecuros inquirere in laudes & præconia ſua, & patientiam noſtram.

Igitur compoſuimus tumulo Monaſonis corpus, & lapidibus, quos ſolos crudelis fortuna fugitivis reliquerat, aggeſſimus ſepulcrum. Iam manes ultimum proclamati in Elyſio fruebantur fama ſui, jam ad ſolitas operas reducti modeſtis vultibus deſiderium tegebamus abſentis. Vt enim ſolet diſcuſſis imbribus redire priſtinus ætheri nitor, ſic fletu detumeſcente nova tranquillitas roſeum colorem revocavit in ge-

nas,

as, quem nuper pallor mœſtitiæ comes expulerat.
Nimirum umbræ felices tranquillitatem amant ani-
morum: quoniam ipſæ in tranquillo ſunt, delectat
illas ex alto bona noſtra reſpicere: cæterum illæ no-
bis nuſquam condolent, quoniam beatitudini con-
traria eſt condolentia.

Commodum multiformes dapes fecerant Hecates
cœnam, hinc placentarum lautæ reliquiæ onerave-
rant terram, inde fruſta ſecundarii panis, cum vetu-
ſto caſeo, & nucibus & caſtaneis, penè moretum fe-
cerant. Hac omnes copia lætati deſtruebamus con-
geſtos temere cibos, cum colonus quidam furtive
ſpeluncam noſtram ingreſſus ad Phileſiterum ſic ait:
Plures Monaſonis æquitatem ante has fores oppe-
riuntur: nam & noſtri, illius beneficiis ad ſervitutem
uſque devincti, tanti hominis famam ultra miracu-
lum poſuerunt: unde hodie quaſi ad ſacrarium Veri-
tatis immixti plebeiis, ruſticiſque nobiles ad illius
tribunal ab omni terrarum parte ſtudioſa celebritate
congregantur, malis ſuis, & jurgiis, à divino Mo-
naſonis ore remedium petituri. Laudata Phileſiterus
clientum frequentia, Proclamabis, inquit, Monaſo-
nem nobilitatem animi deduxiſſe in cœlum; quod
longa probitate vivens meruerat; mecum tamen eſſe
juvenes qui occupare poſſint vacuum Themidis ſedi-
le, orbiſque totius diſcordias certo judicio compo-
nere. Abierat ruſticus: neque Phileſiterus expecta-
vit invitationem audientium, ſed lætiſſima fronte
anteceſſit curioſitatem noſtram. Quoties (inquit)
Diana curſum ſuum æquali ſemper invectione per-
fecit, junctiſque cornibus reparavit orbem, toties
Monaſon circumfuſa villicanorum multitudine cin-
ctus varios caſus audiebat, & è Veritatis ſpeculo quid
decerneret accipiebat. Quiſquis enim ante ora vete-
ris cavernæ ſedens judicaturus oppoſitum ſibi conſu-
lit ſpeculum, certiſſima lege mendacium à veritate
ſecernit. Quippe in eo veriſſimi vultus, habituſque
loquentium, accuratius exploranti referuntur, exuunt
omnes mutuatam perſonam, & ementitos cultus
ponunt. Cæterum ſuus color veracibus permanet,
quem

quem confundit mendacium, & fuligine teterrim
maculat in ſpeciem Mauri. At glacies ſpeculi pu
fulgore nitida imitatur tranquillitatem maris, u
Veritas fabulis obtegitur, & velut ventis undique ce
ſantibus tacita ſilet. Quod ſi levibus mendaciis ver
narratio coinquinetur, differtur aliquantulum ſer
nitas, & exiguis nubibus ſpeculi candor obducitur
donec iterum erumpat Veritas, quæ ſicut flabris ſp
rantis Zephyri impurum aërem, & peſtiferam cont
gionem, ſuaveolenti flatu depellat. Reſtat, ut jud
cem ſortiamur, qui expectationi confuſæ multitud
nis reſpondeat, & conſtanti judicio admirationem
mortalium ſimul trahat, & ſequatur Monaſonis fa
mam.

Necdum finierat, cum Tamias inclinavit in ele
ctionem meam: & quamvis ignorantiam timidiſſi
ma deprecatione damnarem, acceſſere ad illius ſen
tentiam cæteri, ſimulque conſenſere in authoritatem
meam. Dum efferor ſodalium manibus, dum pro
pter puteal Libonis componor, dum mihi ſaxea ſe
des pro ſella curuli paratur, dum Veritatis ſpeculum
ante oculos vicina in nocte figitur, & cavetur ne pri
ma & male fida umbra ſpeluncæ dicturis ſecretum
detegat: memineris (inquit ad me Daphnis) ô Ali
thophile Prætoriæ gravitatis, ut & tardo ſermone
aſcititiam hodiernorum judicum majeſtatem poſſis
teſtari, & inſolentem ſeveritatem vibranti ſupercilio
fingere. Iſta, plures judices fecere, quam ſcientia
aut probitas; quarum illi conſuetudinem eo inſolen-
tius ejuravere, quo jactantius æquitatem mentiuntur,
aut ſanctitatem profitentur in publicum.

At ego veritus ne coëuntium clientum animi lon-
giore mora ſolverentur ad confuſum murmur, eripe-
rentque mihi impatientia ſua libertatem ex præſcri-
pto judicandi, tacui ad querelam Daphnidis, ut &
alienis querelis me permitterem, & operam meam
litigantibus addicerem gratis.

Vix pro tribunali ſederam, cum juvenis ruſticus
ad eum quem manu ducebat, Heus, inquit, com-
milito, caveſis ne dicentem interturbes; nam & tu

craſ-

aſſis auribus, & tarditate loquutionis jampridem
eruiſti ut taceres. Tum alter, At tu ne abſurda
entiendo narrationis veritatem inani fraude juga-
s; nam & amitteret oratio leporem ſuum, & ab
a lite veluti ab hydra litium mille capita ſuccreſce-
nt. Iſto accepto reſponſo, ſubjecit alter, Viderit
i contentionis noſtræ judicium permiſſum eſt, ne
ntumaci corde reſpuat orationem in ſpeciem Græ-
nicæ fabulæ compoſitam: quam tamen ſi bonis
ulis & aure fideli exceperit, inveniet omnia, li-
t primo ſupra captum cogitationis humanæ ardua
deantur, factu facilia, auditu grata, eruditione
ena.

In Arvernia qua collibus aſperioribus aſſurgit, ur-
s & aſinus, hic calce, ille unguibus infeſti, in mu-
a vulnera ſæviebant. Forte viator tam immanes
ras miſeratus ad extremum vitæ periculum ferali
ello deduci: Avete (exclamat quo maximo poterat
ſu) fortiſſimi Martis clientes, & generoſæ beſtiæ,
d imperium etiam hominum lætis ſideribus advo-
atæ: horret animus contemplando fortitudinem
ua libentius lethiferos ictus corporibus excipitis
uam aurum alii utraque manu. Nec me putetis huc
ne cauſa veniſſe; fœdus inter vos perpetuum ſanci-
urus. Ad hæc quieverunt bellaces feræ; & reductis
n ſuam gratiam ſuperciliis, hinc aſinus prævalida
uventa, inde urſus ſuis unguibus fidens, placati audie-
ant conſulentem.

Sic ubi ſtelliferum linquens Cyllenius axem
Per totum deſcendit avum, cognata reponunt
Numina funereas iras, triſtemque remittit
Quiſque metum, bellique ſui medicamine viſo
Miratur virgam, quæ vincula ferre leonem
Cogit, & imbelli tigres albeſcere rictu.

Neque ille tardavit reliqua adhortationis ſuæ per-
exere. Poſtquam, inquit, Doromiſus Fortunæ Ilien-
is templum deſeruit, omnia in deterius mutata ar-
es homineſque ſine mercede reliquere. Suffectus eſt
n illius antiſtitis locum tardiſſimus equus; Taſti-
ium vocant. Hic grato hinnitu quos meliore vultu

For-

Fortuna reſpexit ſalutat, & gazæ regiæ malus adm
niſtrator non niſi beſtiis felicitatem oſtendit. N
neque theſauros ſibi commiſſos glorioſis militib
aut probis judicibus diſpenſat, utpote qui ſtolidi
ſuæ male conveniant: ſed e ſylvis, ſtabuliſque,
ſtercore, eligit bruta ſibi ſimillima, quæ in con
meliam Bellonæ & Apollinis deducat ad divitias
honores. Quid vetat & vos ad hunc beatorum n
merum adoptari, cum cætera animalia membror
fortitudine præcellatis? Hoc dicto ingreſſus in h
rorem vicinæ ſylvæ, urſum aſinumque reliquit, m
gnis cogitationibus ſpes ſuas ad ambitionem t
quentes. Tandem inter utrumque convenit, ut a
nus per villas, oppida, & urbes urſum ſuo tergo d
ferret, hac novitate ſtipes aliquot æreas argenteaſq
in mutuum ſubſidium aggeſturi: ea conditione,
urſus ad fortunam feſtinans expectatas opes à Taſt
cio acciperet, ut in aſini quoque lucrum æqua pa
cederet. Itaque aggrediuntur iter quod ad Eleuth
riam ducebat. Ac ut primum ſtetere propter Lige
aquas, qui præcipiti curſu inſtabilem volvit arenan
& incerto alveo ſpacioſas planicies percurrit, me
horridi imminentium calamitatum omen putave
occurſum irati Dei, qui tum etiam vicinorum terr
ſua colluvie deterrebat. Neque ego, inquit aſinus
ominibus crediderim. quid intereſt infelicibus, a
fluctus abſorbeant perituros? An melius nos exc
pient terræ ſi fatorum acerbitas peregrinis indixer
mori? ſaltem crurum longis voluminibus ligat
juncta mors feret, umbraſque felices uno cymbæ tra
ctu portitor Charon Elyſiis reddet, ubi magni ſpiri
tus beſtiæ laureta, & victricibus palmis loca conſit
obambulant, & à Plutonis imperio ſummotæ inte
amoris leges & delicias melioris naturæ indulgen
immortali genio. Aude aliquid natalitiis tuis di-
gnum: nam aut neceſſe habes cum inſaniente furere,
aut malo augurio detentus frangere propoſiti con-
ſtantiam, &, audaciam tuam ſubita verecundia de-
ſtruendo, priſcas latebras repetere, ubi lento otio
ſaginatus damnes primam ambitionem. Nihil te

mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

norari debet; magnanimi eſt, adlatrantes Scyllas contemnere, & exemplo Lunæ, quæ diſpendiis Phœbi lucet, nocturnos canes irridere. Et ecce nihil aliud expecto quam communionem periculi, imo præcedo te, &, ſi me vectorem non faſtidis, mihi Ligeris pro Helleſponto erit, aſinus tibi pro ariete; forſan in Eleutheria Colchidem inveniemus, &, in æde ſacra Fortunæ Ilienſis, vellus aureum.

Incredibile dictu qua audacia bonum ſocium urſus ſuperaſcenderit, qua levitate ſeſſorem per rapida fluenta minacis fluvii aſinus vexerit, quo impetu calcatas prioribus ungulis undas fregerit, quam molliter crura in ulteriorem ripam repoſuerit. At poſteaquam de fluctibus extulit ſe penè ad necem laceratus unguibus urſi, (qui, ne arietem ſuum inter undas novus Phryxus deſereret, fortibus uncis adhæſerat aſini tergo) vulnera fortunarum ingentium prænuntia exiſtimans, nihil de ſævitia ſeſſoris conqueſtus, ne alter exprobraret ignaviam, fortiter caſus ſuos toleravit.

Inter hæc auſis ulterius progredi omnia ex ſpe proveniunt; agreſtes oppidanique deſertis velut in ſolitudine ædibus, intentis ad lætum ſpectaculum animis, variis muneribus onerant urſigeruli dorſum, gratis aſino ponderibus, qui ad miraculum ſimul incedebat & theſaurum.

Ad iſtum modum à ſingulis aliquid corradentes Eleutheriam, mox Ilium perveniunt, ubi largiore quæſtu gravati, & fœcunda accretione læti, pinigero diverſorio ſe ſuaque bona commiſerunt. Vt intellexit tabularius cauſam quæ utrumque ad ampliſſimam urbem vocaverat, delectatus novorum hoſpitum contubernio in hæc prope verba cœpit.

Noviſſimis temporibus quando Protagon per mortalitatem commeabat, patebat in honores merentibus via: nam & Doromiſus artes amabat, & ſimilitudine morum Protagoni gratus malebat emere ingenia quam corpora. At hodie qui regnat Geryon, ſimul atq; præfecit ærario non ſuo Taſticium, oſtendit noluiſſe Virtutem auri gravitate onerari, aut in-

quinari

quinari ſordibus male cumulatæ pecuniæ, quæ h[illegible] mines ſcarabæis ſimiles facit, quos ſimi guſtatus [illegible] tiat. Quicunque igitur ad ſumma vota propera[illegible] ut inter cultores Fortunæ reperiant locum, ad il[illegible] tantum ſtudium ſeſe applicant ut ſentiantur ſe ni[illegible] ſcire. Hoc præceptores, hoc parentes liberos doce[illegible] & ſi quando ignorantiæ fortior natura repugna[illegible] otio & præmaturis voluptatibus ſepeliunt incautq[illegible] & magnos ſpiritus per ſe ad æternitatem aſſurger[illegible] inſtabili divitiarum fulgore præcludunt; exiſtima[illegible] tes in eo ſummam doctrinæ conſiſtere, ubi elem[illegible] tarius juvenis infideli lectura litteras in ſyllabas, ſ[illegible] labas in verba coagmentat, aut componit. His f[illegible] in templi ſui limine felicitas, & ultra blandiente n[illegible] tu in oſculum ignavos pariter & ſtolidos applic[illegible] Plerique inter mortales diverſis ætatibus ante fo[illegible] templi Fortunæ liberalis præcepta chartis mandan[illegible] ſerviuntque beſtiis, quibus pro manibus pedes, p[illegible] digitis obtuſæ ungulæ dudum fecere ut ſcribere n[illegible] ſcirent. Nam in collegium ſacerdotum qui dant op[illegible] ram ſacris inconſtantis Deæ; muli tantum, aſin[illegible] equi, & boves aſcribuntur: feras quippe non patiu[illegible] tur tam manſueta animalia, ſed eas ad bellicas dig[illegible] tates ſervant, & ſupervacuos honores ſupra ſummu[illegible] cum ſideribus elementum micantes.

Pro Fortuna in ſublimitate aræ ſtat monſtrum f[illegible] rocius Ægeo, qui centum enſibus minabatur Io[illegible] cum Titanes affectarent cœlum. Huic pedes ſex d[illegible] verſis motibus inſtabiles, ita ut facile hinc detru[illegible] poſſet ſi aliquis inveniretur quem fatigaret vita a[illegible] deſiderium laudabilis exitus. Totidem manus vari[illegible] geſtu accipiunt ingentia munera, aut exigua conce[illegible] dunt. Multi nobiles confuſa geſtuum permiſtione de[illegible] formati in ſpeciem pumilionum quos annuo præli[illegible] grues infeſtant, aut errantes Geryonis pedes ad ſtabi[illegible] litatem componunt, aut podicem lambunt noviſſi[illegible] ma exoneratione ventris fœdatum: ſimulque cu[illegible] excrementis aurum liquatum combibunt: nequ[illegible] enim aliud metallum calidus ſtomachus ſuſtinet &[illegible] concoquit. Multi à ſura pendent, à tibiis alii; bea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ores de genibus expectant crepitum defluvii aurei ræcurſorem. Nunquam ſcilicet grata expectantibus mpeſtas erumpit, niſi ante colliſæ nubes dulce per-onaverint.

Hic ubi placatur ſupplicantium precibus, concutit iceps caput, & ſtatim in orantis ſinum tænia ſerica eptunii coloris deſcendit. Ad quod ſignum Taſti-us paululum in pedes aſſurgens, priorum crurum nculis implicat exoratum, auraſque hinnitibus cre-ris pulſans, aut eum vacuas ſedes occupare imperat, ut è templi tholo inter fartim pendentia nobilitatis ſignia rapere equeſtrem torquem qui ſolus nobiles eſtias facit, atque illo vincire collum quod melius l ſcalas Gemonias, & deforme buſtum, Plutonius nis ſtrangularet.

Finierat diverſitor, & jam nox altior ſuaſerat ſo-nos, cæterique ſub eodem tecto quieti ſe repoſue-nt: neq; tamen, cum alii hoſpites altum ſterterent, llicitæ beſtiæ membra laſſitudine feſſa lecto permi-re. Damnabant Auroræ moras, & Lathmo tene-is ultra Cimmerias inhorrente abdicabant diem, uod tamdiu inter rubentis Deæ amplexum Cepha-s retineretur. Longum eſt omne compendium, & rdum omne momentum ſperantibus: ipſæque vo-ptates timentur ab his quos cupido, & deſiderium pectati eventus, ad impatientiam obligat. Neque nge lux aberat; mota eſt Aurora ſollicitudine be-arum. Præluxerat jubar, & ingentem Phœbum undis Hiſpaniæ Doridos eduxerat. Quis, incla-at urſus, ſtabuli fores janitor abſolvit? ſummus es eſt; etiamnum tacent cardines, & nullus eſt qui nuas reſeret? Vbi chlænici, ſartores, lacernarii, oucularii, ſolearii? Accurrit ad illius imperium meroſa familia: hic, præpeditum multiplici pen-pileum imponit capiti immanis feræ; ille, carba-n æqualibus ſpiris & ſinubus rotundum ornamen-m collo aptat: alii caligas conchyliatas, holobe-m thoracem, enſem, balteum, tibialia, periſceli-s, calceos, palliumque è purpura bis cocta auro in-textum induunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

At parte ex alia generoſæ ſtirpis aſello
Auribus è geminis circum cava tempora pendent
Auro duratæ phaleræ, cui plurimus ore
Oſtri fulgor abit, fulvum ſub dentibus aurum
Manditur, & rigidi gemmis micuere tapetes
Inſtrati dorſo: non fortius æthera luſtrant
Solis equi, quando fraternas languida flammas
Luna fugit, mergitque vadis luctantia contra
Sidera, & immenſo condit ſua lumina Ponto.

Itur ad conſtitutum templum ſequentibus merce-nariis ſatellitibus, cum fæce populi proſequente conductitiam pompam; quæ ubi pulvinaribus ſe intulit, urſus humi projectus adoravit Geryonis ſta-tuam, & votum quod ſpes incitabat per tot pericu-la conſtanter ſervatum fortunæ tanti numinis per-ſolvit.

Per te ego fœcundiores Amaltheo cornu dexteras, per Danaës imbrem deprecor, per meſſes aureas, per tot exempla felicitatis quæ ubertim circa pedes tuos repullulant: patere beſtiam in hoc tuo ſacrario ſub-ſiſtere, & inter tot famulantium greges urſum nu-merari, qui rictu cruento nihil niſi invidentium tuæ gloriæ cædes deſpumabit, & quod hic apud vos no-biles multum æſtimari intelligo, qui per fas & ne-fas iram tuam vindicabit etiam innocentum ſup-pliciis.

Nunquam humanior fuit Geryon; continuo cæ-rulea faſcia evolavit in ſupplicantis ſinum. Senſit ur-ſus divinæ providentiæ beatitudinem, & illico eque-ſtri torque donatus deſeruit teſtudinem templi, novis honoribus tumens, &, ab innocentia ſylvarum, volu-ptate leviſſimi muneris corruptus, in ſuperbiam & inſoleſcentem faſtum degenerans.

Dum hæc agebantur, aſinus è ſpatioſa porticu con-templabatur ſcribarum veloces manus, qui, ſedentes in atrio, Fortunæ præmia variis voluminibus inſere-bant: & alia omnia, qualia omnino diverſitor de-ſcripſerat. Invitatus locorum ſplendore, & prole-ctante ſpe optimæ hæreditatis quam jam tacitus de-vorabat, propius acceſſit; mox paulo fidentior

intra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ntra limen ſani ſeſe jaciens , nixus poſteriori genu , riore vero amplexatus aram, ſic adprecatur. Tu qui Parcarum fila , & imperia fatorum pro arbitrio re-is, qui exemplo creſcentis Iovis inter paſtorum ca-as educatus parentum inopiam penè ſceptro mutaſti, x nunc benefactorem Saturnum de cœlo deturbare ogitas; Tu qui libertatem hominum longa anno-um præſcriptione ſuper animalia cætera ſuperbien-em exitiali ſervitio premis; Qui tot inſignes beſtias, ub quarum onere circumjacentia tribunalia gemunt, umanitati præfeciſti : Veteris fœni & ſegnium car-uorum cibo remoto aſſere me in aureum convivium uum , & iſtis beſtiis immanitate corporis, tum Ar-adicis etiam grandiorem aſinum , aſcribe in culto-um tuorum gaudia, ad quæ non modo ſe favens ortuna , ſed & hominum quoque ſtudium in-linat.

Non ſegnius dexter Geryon aſini devotionem op-ata tænia comprobavit; aſſurgunt Fortunæ antiſti-es, detractiſque hyphippiis ſacerdotium cum tribu-ali aſino dari jubent : quod ubi per ſcribas publicis nſtrumentis relatum eſt , confuſis ruditibus, mugi-u, atque hinnitu antiſtitem novum ſalutavere; jun-tiſque cum fide pectoribus , tumeſcentia palearibus ectora , & oſculum ſimul miſcuere.

Cæterum ſuis muneribus ſors laſſata (quæ nun-uam magis clareſcit quam per publicam aut priva-am calamitatem , bonæ ſtabilitatis impotens) ur-um ad graviores priſcis miſerias improba manu re-uxit. Etenim ſicut inanium ſpicarum caſſi vertices er ventorum ludibria ubi ſemen amiſere cœlum ſuo acumine ſpectant , ingrata altitudine agricolarum mul ſtudia & turbinum impetus deludentes : ſic li , quos paupertas inter inutiles honores implicat, ullo divitiarum pondere gravati inferunt quidem ſi-eribus caput, ſed tam moleſto dignitatis fulgore, & perflua magnorum nominum meſſe , ut nihil aliud ræter auras & infortunia redivivo ad miſerias corde ercipiant. Inde , plerique cum incommodis ſuis ertinaci modeſtia luctati , permittunt ſe communi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

bus vitiis, & vitam ſuam ad alienas injurias, & ſica
riorum officia præcipiti commodant. Hoc ſenſit u
ſus', quem familiarium rerum neceſſitas inter ſteril
nobilitatis titulos opem nuper vectoris expoſtula
coëgit; neque enim poterat longis jejuniis extenua
tum corpus ad extremam neceſſitatem durare. Ve
rum aſinus mutato genere vitæ mutaverat mores: &
quamvis aurum modio metiretur, malebat accipere
quam dare.

Querebatur urſus ruptam tam cito ſocietatem
quam volebant leges ſemel contractam non alite
quam mutuo conſenſu reſolvi. Eam conditionem
qua vocaverat vectorem ſuum in partem ſperati lu
cri ſi à fortuna reciperetur, reciprocam intelligi. &
tacite cautum ut aſinus pari obligatione teneretur,
ſpes decepiſſet ambitionem ſuam, & ille vector aſi
nus expectatam Fortunam occupaſſet.

Mirabar ſuperficiem ſpeculi pererrantes umbras
faciemque dicenti eamdem permanere, diverſo ta
men habitu, & veſtibus longe aliis quam uterentu
hi quos ruſticitas ad ſtivam & boves damnat. Etenin
de cæruleo ſerico per latus columba aurea diſcurre
bat. Micabant circum ſimplicem avem aureæ quo
que flammæ, quæ fluctus ſuos vario lapillorum co
lore criſpaverant. Eodem inſigni coruſcabat nota
bile pallium in ea parte qua capulus argenteus ingen
tis gladii ſiniſtram manum ſuperbe ſuſpendit. Ho
ludibrio mens attonita, cum diverſas ſpecies conci
pit, penè oblita eſt quod ſuggereret. Revocavi tanden
ſpiritum ad tot miracula fugientem, & judiciun
velut ad Philadelphicam Pharon, aut Herus lucer-
nam, in hanc ſententiam decenter retorſi: videlicet
non teneri aſinum pro ſocio, cujus ſervitium curaſ-
que cæca etiam Dea æquiſſima liberalitate donaſſet
lucra penes eum eſſe debere, qui incertam fœlicita-
tem & nullo voto conceptam per certiſſima mal
quæſiviſſet animis ad calamitatem obſtinatis. Vi-
deri tamen tum demum ad bonorum communio-
nem vocandum urſum ab aſino, ſi ſummittere
corpus aſini obſequio, & pari viarum laborum-
que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

que diſcrimine, quo nuper fuerat exceptus, ſuſtineret ſeſſorem.

Tunc vero recepit intermiſſam orationem ille idem qui paulo ante loquebatur. Et, Per fidem (inquit) in conditionem beſtiarum ſincerum judicium feciſti. Nam cum inter has altercationes aſinus ad Gephyrium neſcio cur legaretur, promiſit in urſi manum ſe omnia quæ à Gephyrio acciperet fideliſſima ſorte inter utrumque partiturum, modo ſe tergo admitteret duraturo obſequio donec ad eam terram veniſſent quæ quondam erroribus Æneæ requiem poſuerat. Etiam generoſas mentes ſortis melioris expromiſſio ad ſervitutem domat; omnia fiunt ut paupertas fugiatur: nec iſte regii ordinis urſus recuſavit extremum ſervitii genus, quod in miſerrimum canterium torquatum equitem ignominioſiſſima metamorphoſi vertebat. Venalis eſt omnium vita, etiam eorum qui ſe à libertate vindicarunt: infamiam conſuetudo ſuſtulit. Neque dedignantur Sabæorum reges, ubi odorata meſſe camporum hilaritas exultat, in fimeto conſiſtere.

Cum ergo pars eorum qui aſino ſerviebant præceſſiſſet, ut diverſoria in adventum celebris legati quam humane pararentur; Alii itineris impedimenta, auream argenteamque ſupellectilem, periſtromata, menſas, lectos, & quidquid ad magnificum apparatum luxuria & ambitio invenere, mulis, plauſtriſque inveherent; Nec deeſſent qui comitarentur inſidentem urſo legatum: Commodum, ſuperatis Alpium jugis (ubi nives illudentes calori Solis frigore ſuo radiorum flammantium impetum retundunt) ad Rubiconem venere fluvium,

Qui Gallica certo
Limite ab Auſoniis diſterminat arva colonis.
Tum latus in niveis fuſcum deponit arenis
Vrſus, & obſtantes infringit pectore lymphas.
Inde abit ulterius, mediique per æquora tantum
Torrentis defert equitem, qui pallidus ora
Vertit ad oblatum littus, pedibuſque recurvis
Vrſi terga premit. Stant circum brachia collo,

Cornea quæ duro devinxerat ungula cornu :
Succutiturque tamen, nec certo pondere fluctus
Suſtinet : & membris victoris lubricus errans,
Quid faciat neſcit. Multum poſt terga relictum
Fluminis, & totidem fallaces computat undas
Ante oculos. Tentat ſuprema pericula mortis
Evitare miſer ; flexiſque utrinque lacertis,
Inter gannitus, vaſtum genitale natantis
Condidit in clunes, femori quo junctior eſſet,
Hæreretque magis : rabidoque hæc addidit ore.
Hi tibi ſint fluctus multa pro Ligeris unda,
Proq; tuo amplexu crura hæc, proq; unguibus inguen
Auſonios addiſce pati nexuſque jocoſque,
Queis robuſtus Amor, queis gratia maſcula forma,
Et melior Cypris fœlices ingerit ignes.

Interrupit dicentem adverſarius qui hactenus tacue
rat, tam blanda oris ſeveritate, ut ſævientibus Iov
& Neptuno in varias tempeſtates poſſet indicere pa
cem. Noli, inquit, ſuggillare vitia mea, & inutili de
precatione exigere à judice invidiam. Iampridem li
tis hujus infamiam ſuſtulit procera potentia. Sicu
napelli aut aconiti flos lethalem torporem inter ro
ſas & lilia perdit, ſic inter ſuaveolentes divitias no
invenit fœtens ſcelus ſupplicium. Quidquid ſupr
nubes evexit Naturæ aut Fortunæ imperium, placi
de regnat, & quieſcit; infra nocuum frendent fulmi
na, corrugat aëris frontem ſpiſſius cœlum, aut cum
grandine lacrymas exprimit. Iſta non tangunt Deos
quos humana ſuperſtitio temere fecit. Quidqui
Poimenarchi peccamus, caſtigat auri fulgor, & oc
cupatæ per timidam mortalium pietatem vires, qui
bus etiam in animas iniquiſſima pœna ſævimus. No
dedignabor mores meos ad cenſuram traducere, &
ſummoto fabularum velo aperire ſcenam vitæ meæ
Statim reliquit ruſticas veſtes, ingens pallium cum
purpurea tunica defluxerat in pedes; petaſoque ca
piti impoſito, & compoſitis circa pectus ſericis no
dis qui de pileo tremuli pendebant, poſtquam ex
puit longa tuſſi marcorem, omiſſum ſermonem ſi
retexuit.

Quo

Quod alter ſub aſini nomine luſit, tranſiit illud omne in partes meas. Illuxit naſcenti mihi peſtiferum ſidus, & contumacem ignorantiam animis ad ſcientias obductis inſevit. Sed nihil eſt ab omni parte miſerum. Pro ſolertia ingenii floridum corpus, & membrorum omnium gratia, benevolentia ſortis minor, quæ literarum gloriam pertinaci mendicitate vendens, eos tantum amat, quos ſolutum naturæ robur ad Muſarum & Apollinis odium reliquit. Hinc inexpectatus honor divinæ ad Gephyrium legationis, & ſubitus in me Geryonis favor procacem ad opes aviditatem antecedens. Hinc ſervile Philoceni officium, quod ab equite regio neceſſitas, & anhelantes ſub paupertatis pondere nobilitatis tituli extorſerunt. Satis ſub urſi fabula & perſona villici delituit: prodeat jam totus & ſuus in theatrum, ut ante iſtud Veritatis & Iuſtitiæ ſacrarium agnoſcat me indulgentiſſimum patrem, feſtinata adoptione præoccupantem Naturæ leges, & prodiga liberalitate parentales curas prævertentem. Nam cum ex Eleutheria diſcederem, oneravi eum ingentibus donis, & ingratum juvenem ad partem lecti recepi, in his locis, in quibus olim Cæſar maluit occupare Imperium Mundi, quam relinquere. Nemo dixerit deformem roſam, quia colorem ſuum induerit à cruore inſidioſæ matris Cupidinis: ſic neque vituperaverit puerorum amorem, quod ubique fœminæ ſint. Nam neque corrumpit amabilem puerorum formam uſus, neque illud exoticum ſcelus vitiat duras Naturæ leges quæ ultra Græciam utramque maſculum Cupidinem truculenter fugavere.

Perit Gratiarum pulchritudo, quando Vulcanus atra fuligine obſitus miniſtras, imperitantis ſibi Veneris quærit ad amplexum; & nihil eſt quod homines magis à beneficiis deterreat quam ingratus accipientis animus. Plures hic turbo de ſublimitate Fortunæ diſcuſſit, quam ignavia, aut ignorantia. Non ceſſavi tamen immerentem amore ſimul & munere proſequi, pretia voluptatis externæ; quæ raro Eleutherianis niſi per inſolentiam & crimen placet. Vt

vero me Gephyrius pallio coccineo donavit, Flaminemque fecit Dialem : quæſtuoſiſſima quæque ſacerdotia in Philoceni ſinum congeſſi, quorum reditibus inſolens inter nobiliores regni in laude & gloria vivit ; cum apud eos divitiæ inter potentiam & virtutes numerentur. Deridet tamen alumnus infelix liberalitatem meam, præſcriptoſque ambitioni ſuæ fines ſuperbiſſima temeritate contemnit. Petitque hanc purpuram (quæ de Regum imperiis diſceptat) in auctionem & licitationem ſubſterni: Vt hoc ultimo beneficio ſaginatus nomen meum traducat ad infamiam, & celeberrimam authoritatem per confragoſa paupertatis præcipitia ad exemplum innocentis Hippolyti taceret.

Nullæ nubes exaſperaverant ſplendorem ſpeculi, & conſtans loquentis imago quidquid poſtremus dixerat demonſtrabat à Veritate comprobari. Sed jam juraverat Philocenus in benefactoris obſequium, fidemque: exhortatione mea adductus ad aliquam rei familiaris curam, vitaturus deinceps prodigalitatis ſcopulos, ad quos plures juvenes impingunt quam cadaveroſi ſenes in avaritiam.

Tum vero movit obſtantem turbam validis pulſibus Acignius; & corpus inter frequentiam audientium impeditum velut è vinculis expediens, celerrimo curſu ſeſe intulit in os ſpeluncæ, proculdubio præda inſequentis militis horrendæ proceritatis, & qui pannucius totus nihil magis oſtendebat præter oſſa extuberantia quam gladium, quem obducta ad crudelitatem fronte intentabat in Acignii latus, niſi ruſticus æque laceris veſtibus percuſſum fuſte militem ad aliam pugnam revocaſſet: qui novam cædem videbatur facturus, niſi aſtantes reſpexiſſent ad pacem, & impetus furioſorum repreſſiſſent: Non aliter æris ſonus incitatos venantium clamore canes à morſu feræ reducens, ſævire eos ultra latratum non ſinit. Prior temperavit ab ira ruſticus, & candida fame labra ad hanc querelam deduxit.

Vt in corpore invalidum membrum continuis fluxibus debilitatur, & in lacunam omnia purgamenta peſti-

peſtiferæ domus ingeruntur: ſic nos quaſi ſentinæ & debilia regni membra contagione & morbis civilibus atterimur. mortuum mare, ſterile ſibi, undas nobis inutiles ſummittimus alienis navibus, & ambitionem magnatum augemus noſtra ruina. Vetat hyems prominere herbeſcentes ſegetes, aut obterit eas ingrata glacie, aut immoderatis imbribus annuo naufragio mergit. Gemmas, quas in vitibus benigno flatu excitavit Zephyrus, naſcentes urit Aquilo, vel adultas grando proſternit. Spes omnes noſtras aut rubigo vitiat, aut Syrius conſumit, aut venti proterunt, aut lues tabida corrupto cœli tractu enecat. Vt in domo vetere omnes lapides excidium minantur, & amnium cunctorum curſus ad Oceanum: ſic nos innumeris malis affligunt mutationes temporum, & hominum ad aliena ingluvies cœli injuriis major. Pro crimine omni paupertas nondum ſatis extrema. Præter tributa & decimas, quas injurii domini pro reditu habent, damnamur ad inſolitas operas, & ad culturam alienæ glebæ inviti deducimur: Dum ſquallent pauca agrorum jugera, antiquum patrimonium; quod nondum omne perdiderunt avaritia pacis, & licentia belli. Sic nos miſeræ ſervientium animæ ignobili morte deficimus, nec aliud effuſi toties ſudoris ſanguiniſque pretium expectamus, quam virgas, ſecures, cataſtas, cruces, & alia pro dominorum ingeniis ſupplicia, quæ humana malignitas inferioribus intrivit.

Accedunt damnoſa fœnora, quæ pecuniæ cumulandæ cauſa intulit ingenioſa nimium & ſolers in ſplendorem ſuum ambitio, quorum fœturis citius otioſi in civitatibus diteſcunt, etiam his quos cupido gloriæ, aut utilitas mercium ultra Herculis columnas advectarum rapuit ad aliquam fortunam:

Hoc uſura vorax avidumque in tempora fœnus.

Poſt hæc, inæquali ſorte exactiones creſcunt; modo per capita, modo pro cenſu inferuntur, inveteratum malum, & quod in ſingulos dies fit robuſtius, dum ſpecioſis nominibus venena iſta teguntur, quibus minus vetus imperii ærarium quam paucorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

qui male ſub regibus regnant polluuntur arcæ: qui falſis titulis ſuam crudelitatem, avaritiam, rapinas, remedia, ſubſidia, vectigalia, & erogationes vocant: nota publicarum cladium nomina. Hinc fit, ut princeps pecuniis deſtitutus ſine authoritate reſtet; quæ nunquam bene ſervatur, ſi deſint Virtuti ſua præmia, & militibus ex laboribus ſpes. Aurum enim in Republica idem eſt quod in humano corpore vitalis ſpiritus, quo cum ſanguine egeſto membra omnia in mortem patent. Tot in exercitu millia ſub paupertate laborantia onus ſunt & prædæ. Tum demum ærarium incuria & prodigalitate exhauſtum per ſcelera ſupplendum eſt. Empti milites inſtabili in imperantes fide, ubi ſtipendiis fraudantur, feruntur in furorem: &, ſi qui denique probi ſint, illos contagione ſua ad inſaniam rapiunt. Noſtra bona, quaſi hoſtile ſpolium, vænum dantur. Fœlices qui guſtavere tot mala, nondum autem fæcem omnem ebibere. Omnia ſunt in bellis civilibus miſera, ſed nihil eſt miſerius quam bene partis non poſſe frui. Gemunt percuſſi ſecuri boves, & inexpletos diurno labore novalium ſulcos implent cruore ſuo. Pelluntur oves à paſtu, & nuſquã redituris veſtibus exuuntur jugulatæ. Relinquunt ſub ipſis caulis dulces animas nutrices pauperis familiæ vaccæ, & ab uberibus ſuis lac extremum ſuffundunt. Cuncta denique velut pulchritudo floris matutini uno momento vaneſcunt, & nihil miſerorum oculis ſupereſt ultra cinerem & favillas.

Quid non mortalia pectora cogis
Auri ſacra fames, & amor ſceleratus habendi?
Non tantum ſegetes alimentaque mitia poſcunt
Ad jugulum gladiis, ſcrutantur viſcera terræ,
Quaſq; recondidimus, Stygiuſq; admovimus umbris,
Effodiuntur opes, irritamenta malorum.

Nec iſte miles tot damnis meis ſatiatus pepercit liberis: temperavit quidem à mucrone, ſed tam improba humanitate, ut ſpiritum adempto victu lento effugio tenuatum pejus ſolverent, quam ſi eos enſis dediſſet neci, Diis infernalibus votum. Vtinam tam in

in poteſtate mea eſſet acceptarum cladium oblivíſci, quam tacere! vel, ſi negaret recens dolor ſilentium; vita me infelix cum voce nihil profectura relinqueret! Similes ſumus ſerpentibus, quorum morſus torpent ſub frigore; nos noſtra imbecillitas arcet à nocendo, & nunquam niſi cum anima exertum aculeum relinquimus, quem aliena injuria in ſui ultionem expreſſit.

Ad hæc miles; Quod, inquit, in cœlo primum mobile, hoc apud nos Acignius civilium motuum cauſa omnis & origo. Alii iſtius agitatione inſaniunt, hic ſua: nunquam ceſſaturus niſi Eleutheriam in ditionem Liphippi miſerit. Etiam in ſudo pacis graſſatur inimicus ignis varia face, quæ flammas ſuas in plures ſpecies mutat, & multivago fulgore coruſcans pro tempore colorem induit & cum tempore deponit. Iactamur interim civilium bellorum tempeſtatibus, &, ut in irato mari fit, diverſis flatibus turbarum ſeditionumque; quæ prudentibus eo apertius videntur, quo teguntur ſecretius. Neque enim moveri poteſt & contundi hoc imperium, niſi ante cives cum civibus concertarint, & ſic defeſſi ac exangues inhiantibus Iberis tradantur. Relinquo annorum præteritorum triſtia monimenta, hoc luctuoſiſſimo exemplo contentus, quod me ad paupertatem duxit per eandem viam qua reliqui regni nobiles ad certiſſimum exitium inconſulto præcipitantur. Quid aliud Retiarius ad Gephyrium miſſus legatione ſua peregit, quam ut invicem bellaremus? Quid aliud Acignius cum Geryone, quam ut Eleutheria gignendis inimicitiis per ſe nimium fœcunda ignotæ potentiæ ſubderetur? Pudet referre aviditatem innocuè prædantis, ad quam nauſeant etiam hi qui ignominiam conſumpſerunt. Hoc, quodcunq; eſt, Acignius fecit; ſive ille Geryonem ad odium vocare voluit, & Liphippum ad regnum: ſive male quæſitæ poteſtatis fautor, maluit Eleutherianos perdere, quam ſervare. Verum eſt, aguntur bella iſtius ductu, & nondum tamen infamia peſſimi excidii ceſſit in authorem. Per hunc Geryon regnat; per hunc Geryonis parentes affineſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

que aſſequuntur periculorum præmia, etiamſi periculis non affuerint. At reliqui magis inopia quam laboribus feſſi in ſcelera ruunt; cumque videant interclusum ſibi ad honores & divitias iter, credunt innocentibus aliquando licere nocentes eſſe. Hinc ſeditio, libido, ſævitia, & quidquid privati hominis nomen ſupra principem elatum contumacibus in gloriam animis immittit; impatientes obſequii ubi eum imperare vident quem ad ſervitium & dedecus natura genuerat. Ab eo fonte ira & queſtus, &, poſtquam non ſubvenitur, quiſque ſibi remedium quærit à licentia, ad quam facile ducuntur juvenes quos penuria à virtutibus ſejunxit. Eos amici pariter & inimici per colonias, municipia, urbeſque, atque oppida diſperſos nunquam tuto excipiunt: ſpoliant, rapiunt, non ſacro, non prophano abſtinent: feruntur in omne nefas, cunctis obnoxii. Non enim habet legem neceſſitas, & jejunus ſtomachus, & corpus petitum ſæpius telis; quod peſtilentia & fames citius hoſte corrumpit. Hæc ſi me (ô Alithophile) ab accuſatione ruſtici non liberant; ſi nocens eſt, qui non ſponte eſt nocens; ſi paupertati frænos imponitis quicunque aut auditores hic adſtatis aut judices; ſi auxilia vitæ, miſeris militibus erepta, etiam merentibus denegatis; ſi vobis ignotum eſt,

Quid cæde calentibus armis,
Quantum iræ liceat, motuſque quid audeat enſis:
Si vobis ſceleris tanta eſt injuria noſtri:
Mergite me fluctu. vel ſi ſuprema recuſant
Fata moras, juvat hoc ſcrutari viſcera ferro.

Demiſerat in terram capulum, compoſitamq; aciem gladii ad pectus tentabat, cum ſic orſus eſt Acignius.

Quotquot orbis terrarum reges tenet, hos omnes Gephyrio ſubdidit religio, & fortuna in illius imperium obſtinata. Metus, & terror, & ſeveritas, vincula ſunt authoritatis, quam in omnes principes ſparſam dudum agnovimus, exuta libertate, & adempto per inquiſitiones loquendi audiendique commercio. Sic paulatim refracto pudoris clauſtro in populorum animos irrepſit adoratio Gephyrii, & eos in Imperatores

ratores

tatores armavit quibus audacia fuit recuſare ſervitutem. Data deinde imperia, & immutato ordine naturæ Gephyriani ad externa ſceptra vocati: inter quos etiam vetere inſtituto delectus fuit. Vt enim aquila pullorum generoſitatem experitur ad radios Solis: ſic Gephyrius principes, prolem ſuam, ſi ad lumen religionis male fideli oculo conniveant, præcipitat è Solio regali, veluti adulterinos & degeneres. Vnde fit, ut ille plerunque in primogeniti jura ſuccedat, cui reverentia major & conſtans in patrem obſequium. Et jamdiu eſt, à quo minorem natu Liphippum fratribus præpoſuit. Frangit nimirum naturæ leges paternus amor, quem gratia filii, & pietas, & probi mores fecere. Fateor, vehemens olim fuit in Eleutheriam Gephyrii affectus: ſed, ut ſolent mobiles eſſe hominum voluntates, illius inclinatio in Liphippum ceſſit: pro quo laboramus, ut, fractis per bella civilia Eleutherianis, irrumpat in florentiſſimum regnum Europæ caput, &, ſi ſorti placeat, poſt paulo umbilicus Ibericæ dominationis. Nec iſte miles & ruſticus, quod querantur, habent, tot actos labores, tot damna paſſa: quos pro religione bellantes æternitas excipiet, & certiſſima felicitas, quæ tantum illis patet, quos ad utilitatem Liphippi, & Gephyrii nomen mors funerata eſt. Non ſuſtinuit inſolentiam Daphnis, ſed Acignii intempeſtive mentientis vultum excuſſiſſima palma percuſſit: juſtiſque injuriis incitatus, in alias quoque corporis partes ſæviiſſet, niſi Acignius, relicto inter manus verberantis pallio, per mediam turbam fugere cœpiſſet. Neque diu moratus Daphnis relictum pallium in militis faciem miſit, hoſtile ſpolium. Sed & hic, ut juſtam ruſtici litigantis querelam leniret, abſtinuit Acignii pallio, & reliquis permiſit judicium.

Tunc Bottis pro præcone agens, Si qui, inquit, reſtant litigatores, hos univerſos & ſingulos ad hoc tribunal ſiſto. Nec mora; vir quadragenarius, ut apparebat, paululum ſemotus à turba, ejulans, ac dilanians impexos crines, ut ante me ſtetit, in hunc fere modum declamavit.

Quod

Quod adhuc ſpiro & vivo, fecit mendacium quod hodie vobiſcum mori geſtiam, Veritas faciet. Intus eſt accuſator qui me ad tribunal veſtrum traxit. Lancinat me conſcientia mea, & internas lites movens, petit à juſtitia veſtra ſupplicium dignum criminibus meis. Cruentus enſis jam ſuper impia cervice pendet. Omnia lacera ſunt, perdita omnia, ſi ſemel ſemoverimus probitatem, & ab horrore imminentis necis ſubtraxerimus corpus alias pro Veritate moriturum. Neque ego à benignitate veſtra licentiam dicendi depoſcam. Licet enim magnitudo rei grandia verba detrahat, quibus deberem loqui, ipſa tamen hiſtoriæ novitate ſecurus, judicio meo demerebor ſilentium.

Nondum Clodovæus Typhone percuſſo exuerat ſervitutem: nondum imperium Protagonis receperat: & jam tamen nuptiæ, jam prolis ſpes, & omnia futuræ regni fœlicitati accommoda: Circenſes ludi, ſcenicæ artes, & loquacia per lationes & mutos motus tripudia. Inter quæ nobiliores Eleutherianorum equis invecti Sybariticam ſaltationem explicuere. Intentæ ſublimioribus palatii tectis nubes ſpatioſam aream tegebant: Pone feneſtram, è qua ſpectabat cum conjuge ſua Clodovæus, theatrum vacuum erat. Ac primo ſimulata fulmina cum ſtridore è ceraunoſcopio excuſſa: mox disjectæ nubes loco ſiderum varia lumina aperuere. E ſummo deinde projectu verſatiles machinæ deſcendentes Venerem cum Cupidine ſuo, Gratiiſque, Polymnia, ac Pallade, vacuo hactenus theatro tradidere. Nec mora; acido cantu cœleſtis turba hoc verſu regni numina ſalutavit.

Nos veſtro famulæ jugo
Orbis quidquid habet congerimus Deæ,
Et palmis tegimus thorum,
Quem non tempus edax deſtruet, aut ſequens
Ætas. Iam veniet cohors
Multa gente gravis, fertilibus comis
Excuſſura ferociam:
Qui Syrtes Libycas, qui Tanaim colunt,
Aut Tigrim rapidum bibunt:

Parthique, atque Arabes, Æthiopes quoque,
Et Pœni fragili fide.
Hos nunc veſtra vocat copula, non malæ
Veſtris abſtrahet imperis
Sortis ludibrium, non necis impetus.

Sequutus eſt cantionis dulcedinem tubarum ſtreperus clangor, & in hippodromum cum equitibus ſuis educti equi, revocantibus interim Parcis cantatrices Deas in ſuum theologium. Hinc Aſſyrius eques compoſitus in majeſtatem equum ſuum ad concordiam præcinentium tubarum regebat. Proxime, laxatis frenis in ſpeciem pugnæ, volitabant Maurus, Medus, Parthus, Arabs. Non deerat equiti Perſico quem Tolmites, non Ibero quem Ajax, non Germano quem Enedrevus repræſentabant, gentilitius tumor. Scytha veloci actu percurrebat omnem aream. Tardum Suevus ititabat. Laſciviebat Gaditanus. Convolabat Syrus cum Turca. Finiebant agmen Græcus, Thrax, Polonus atque Italus: omnes ad eumdem concentum momentumque diverſis itineribus ad varias figuras revertentes, tam facilĩ equorum recurſu, ut putares univerſos agi ab eodem rectore. Diverſas quippe ſingulorum actiones, motuſque, ſub iiſdem indicationibus ultimus numerus terminabat.

Iamque humiles, jamque elati ſublime videntur
Aëra per vacuum ferri, atque aſſurgere in auras:
Nec mora, nec requies. At fulvæ nimbus arenæ
Tollitur, humeſcunt ſpumis, flatuque ſequentum:
Tantus amor laudum, tantæ eſt victoria curæ.

Tandem ad carceres ſuos revocati glomeratis greſſibus equi, documentum ſpectantibus præbuere, generoſum animal ideo ſocium hominis nominari, quod polleat ratione, Martis ſimul, & Muſarum cupitor.

Hic finis ſaltationis Sybariticæ præbuit initium proditionis in Enedrevo, non aliter quam peſtilens ventus civitatis minatur deſolationem ubi ab exciſione unius familiæ funeſtus incepit. Singuli eadem perſona in qua ſaltaverant ſuas domos petiere, uno

Ajace

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Ajace excepto, qui audito lucis propinquantis galli-cinio, in proximo angiportu quo reliquum nocti duceret, elegit Timandræ domicilium. Erat illa nationis Iberæ, tam commendato ſermone ut ſpecioſiſſimam etiam formam extingueret mirabilis facundia: neque uxor erat Ajaci; nam & Monaſonis ſoror, quam juſtis nuptiis ſibi junxerat, nuper reliquerat vitam. Vt Enedrevus, cui ſola Ajacis gloria ad honores obſtabat, hominem contrarium fortunæ ſuæ vidit tenſis dudum retibus implicatum, ad palatium recurrit, monetque regis oculum, (ſic ille vocabatur qui ſtipatoribus corporis regii imperabat) infidum Ajacem eo cultu, quo Liphippi cultores uterentur, Timandram nocte intempeſta petiiſſe; proculdubio inſidias ab utroque in Clodovæum ſtrui, nec aliud agi in tam ſcelerato colloquio, niſi ut Gallia Iberis in prædam cederet. Statim viri fortes, qui pervigili cuſtodia fores palatii ſervabant, irrumpunt in Timandræ domum, divellunt clauſtra, & reſiſtentem inſultantibus Ajacem vario vulnere confodiunt. Includitur robori Timandra; & illi robuſti latrones poſtquam ædium omnium ſecreta veſtigavere, nudato Ajacis cadavere, ruptiſque veſtibus in quibus ſaltaverat, imaginem Liphippi inter thoracis ſuturas inveniunt, in ea parte, quam, ſi viveret, concuteret cordis ſpirantis ſubſultus. Sed neque exiſtebant qui Ajacis fidem labefactatam, corruptumve ad ſcelus pecuniis animum dicerent. Vnum illud mortuo objiciebatur, familiaritatem cum Timandra, imaginem Liphippi intra veſtes inventam, & quod inter tot larvatos Iberico habitu viſus eſſet in celeberrima ſaltatione. Cuncta, ſi abfuiſſet invidia, vix digna levi caſtigatione. Sed Enedrevus Typhonis gratia ſubnixus ſingula in deterius vertebat. Hinc inſcio Clodovæo faucibus obliſis Timandra cum Ajacis cadavere deturbata in Gemonias.

At Tolmites Monaſonis frater exaſperatus ſupplicio pro fratris, & imminentis exitii intelligens ſi negligeret bonam mortem, juravit ſe omnia potius toleraturum quam ſe ſummittere per execranda faci-

nora

nora quæſitæ Enedrevo fœlicitati. Potuiſſe eum per oſcula & complexus inſidias ſuas tegere; jampridem aulica conſuetudine exercitum celare odium fallacibus blanditiis. Ajacem pridie quam necaretur cœnaſſe apud Enedrevum, poſt cœnam induiſſe Ibericas veſtes, quibus per famulos ſuos Liphippi imaginem inſuere potuit Enedrevus. Hactenus infractam fuiſſe Ajaci erga principem ſuum fidem, in eo virtutum & ingenuarum artium perfectam fuiſſe collectionem, inque cultas urbium inſidias, incultarum villarum intaminatos affectus, & ingenium ad bona natum. Semper aliquid habere ex iniquo omnem necem juſtam aut perpetratam de nocte, ſine legibus, ſine defenſione. Neque jam dubium erat Enedrevi fraude interemptum Ajacem. Itaque Tolmites ſpem in virtute ſua ponens, & ſalutem in victoria, jubet me appellare Enedrevum ad ſingulare certamen. Aſſiſtebat ei Tarſias, qui dudum Typhonis voluntatem veneficio quæſierat; hic caſum eundem cum Enedrevo popoſcit, deformi humanitatis jure, quod nos, vitæ commodis ſejunctos, ad idem genus mortis vocat. Ridebat uterque periculum ad quod ducebatur. Sed neque Enedrevus naturam ſuam exuerat, comi extrinſecus ingenio, & eo etiam jactantius generoſiore, quo facilius tegeret novæ fraudis deſtinationem. Ac primo Tolmitis quaſi amici dextram complexatus, juravit ſe puris manibus ad inviſum certamen accedere, malle tamen ſontem exiſtimari quam ſupplicem. Experiretur, ſi vellet, innocentiam loquentis; recepturum ſe arma in tutelam fidei ſuæ quoties provocanti placeret. Tum ſecurior de facilitate credentis, addit amplexum, quo impeditus Tolmites certius caderet: quippe clam educto pugione Tolmitis tranſadigit latus, nihil ejuſmodi in tanta oſtentatione amicitiæ metuentis. Nec ille mortali vulnere accepto ſine vindicta cecidit: irruit in Enedrevum, fortique ictu enſem evaginatum perfido pectori condidit. Statim expreſſere ſpiritum, & ſimul inter homines agere deſierunt.

Ecce, dum in auxilium Tolmitis convolo, inſequitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

quitur Tarſitas, & à tergo incautum tranſverberat. S
lutæ venæ egeſſere maximam partem vitalis ſpiritu
&, niſi hyems frigida coagulaſſet per profundum p
torem erumpentem ſanguinem, pari cum Tolmi
exitu lethæos tentaſſem fluctus, & Cerberi latrat
audiviſſem.

Sic cochlea contis
Torta retorta gemens tardantia vina repellit,
Quæ capiant laxo pendentia vimina labro.
Fit fluvius rubei laticis, quem lenta refundunt
Torcula ſuppoſito lacui: ſtagnantia donec
Munera Divorum deſertis uva racemis
Comprimat, oppoſitu molis qua mollius altas
Vimen agit rimas, quo Bacchi defluat imber.

Hic fortuitus caſus pro medicina corporis fuit, &
membrorum omnium ignavus torpor animi ſola-
tium. Tandem velut ſomno excitatus intelligo m
Tulliano clauſum. Dum vulnera mea obligata, dum
carcerem miror, dum ſurdis parietibus inſidias Ene
drevi detego, dum me indicio ſceleris relictum con
queror, proxima grabatulo in quo jacebam janua te
nui ſtridore reſeratur. Intravit in cubiculum mile
ignotus, &, adducta poſte, peſſuliſque firmata, ſilen-
tium in hæc verba rupit.

Via unica eſt, Pinotidi, qua effugere potes alio-
quin inevitabile ſupplicium. Semper leges in duella-
tores armavere ſe atroci ſævitia, ſed illis nunc edicto
Clodovæi exaſperatis metuentior metus, cicutaqu
& cruce mors violentior. Vt umbræ terminus luci
eſt initium, ſic timoris excuſſio, libertatis. Nuſquam
bene liber eſt, qui robore tenetur. Aude aliquid ani-
mo tuo dignum, & ſpiritu meis monitibus excita-
to, ſubtrahe te à forcipibus jam capiti tuo imminen-
tis Proſerpinæ, & à Charontis cymba refer pedem.
Certum eſt, fatales Parcæ undequaque imminent:
ſed fugienda eſt crudelitas, & tortor, & rota. Valet
etiam apud poſteros memoria honeſti exitus: at
omnis pœna, manu carnificis publico ſpectaculo in-
flicta, ſemper aliquid habet ab ignominia. Neque me
tibi implacabilem faciat quod Tarſiæ amicus ſim:
cau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

cauſa veſtra ſeparari non poteſt. cum in eadem nave
entetis Acroceraunia, eadem vos Scylla, eadem Cha-
ybdis aut abſorbebit, aut evomet. Quis in judicio
nnocentiam Tolmitis ab Enedrevi fraude ſejunget?
Quis Tarſiam percuſſorem dicet, abſoluto Pinotidio?
Veritas in judiciis nunquam niſi teſtibus quæritur;
reliqua vana & reo nuſquam profutura, maxime ubi
generoſioribus etiam exitium jus præſcribit. Nemo
miſer mentiri recuſabit, cui ex mendacio ſupererit
ſpes. Hoc unicum iter eſt quod te ad ſalutem ducit.
Finge ergo, male præviſo Enedrevi & Tolmitis cer-
tamine accurriſſe te, animos exulceratos ad amicitiam
reducturus; cæterum, malo tuo fato inveniſſe in ne-
cem furentes, adeo ut te amicorum vulnera impedire
volentem demerſo per coſtas gladio capulo tenus
proſternerent. Excipiet loquentem Tarſias, jurabit-
que viſa ſibi fuiſſe terna cadavera, cum in eum locum
veniſſet quo duellum inter Tolmitem & Enedrevum
rumor popularis vulgaverat: nec potuiſſe uti animo
ſuo ad amborum concordiam, quando conatus ſuos
antevertiſſet fatum, utroque jam mortalitate exuto.
Cui judici videberis falſa dicere, veriſimilia profe-
rendo? eritne aliquis damnaturus jactatam amici-
tiam? quænam tam efferæ leges invenientur, quæ
ſupplicium bonis civibus inferant? nimirum peribis
tu qui mortem contempſiſti ne alii perirent. Iam li-
bertas in arduo montis ſupercilio attollit ſigna, claro-
que tubæ ſono ad oſculum ſuum te vocat. I, erige
te: & horrore carceris mortiſque fugato reſtitue te
tibi, & in ſpem melioris vitæ utili mendacio mar-
centem animum demulceto.

His dictis, reliquit cubiculum, & me ſititorem li-
bertatis in ſuas rationes traxit, quibus mitigati ju-
dices, me, Tarſiamque, per eandem mendacii januam
incolumes dimiſere.

Statim ab ipſa Pinotidii querela ignari Acignii ira-
rum multa militum manu cingimur, quam offenſus
ducebat Acignius per ſicarios Geryonis vindicaturus
injuriam ſuam. Vndique ſtricti gladii comminaban-
tur mortem. Ceſſerat omnis miſeratio indignationi,
& ni-

& nihil inter tot imminentes neces certius ad ſalutem fuga. Primi omnium clientes manifeſtis ictibus attriti ſuo damno ſenſere quantis periculis Veritas quæreretur. Mox explicata latius peſtis in ſocios meos graſſata eſt varia clade. Quippe hoſtilium armorum diverſitas diverſum vulnus fecerat. Talis in Pirithoi nuptiis pugna fuit, ubi non una nece Centauri cecidere. Et jam neſcio quis immenſi corporis miles vitam meam elato mucrone pretium ſceleris ſui petebat: Deus, profecto Deus, divertit ictum, & nondum Veritatis aris debitam victimam ad noviſſimum ſacrificium ſervavit.

Commodum Acignii crudelitatem aliquantulum evaſeram, ſolus: niſi quod timor, & pallor, & trepidatio, & in fatigato per ardua montium & lubrica vallium corpore horror necis, nondum deſeruerant fugientem. Defecerat membrorum robur, & ceſpes in ignotis agris ad laſſitudinis ſolatium pone fluvium torum fecerat. Aſſurgebant humili faſtigio ad dextram colles, in quibus generoſiſſimis vinetis Bacchus triumphabat. Qua campus æquior, flaveſcebat meſſe ſpiſſiſſima Ceres: eo formoſior, quoniam à pluribus annis jejunium poſuerat quod olim indixerat raptus Proſerpinæ. Neque minore cultu fonticulos dulce manantes ſequebatur Flora, quæ florida veſte in ſuaviſſimam ſeſſionem nymphas invitabat.

Lucebat tertius poſt fugam meam veſper, & ut alter Hercules pluribus catenis attonitum facundia populum, ſic ille præcoci lumine ſequentia ſidera trahebat. Nec jam inſtabili face fulgebat Luna: coierant in orbem ſuum cornua, & ſine nubibus in ſpeciem dubiæ lucis coruſcabat. Neque ſomnus dulcedine ſoporis inquietas palpebras gravabat, ſed eas ventorum ſuſurri, & foliorum motus ad perpetuas excubias aperiebat. Dum auſculto ſi quid ſolitudinem loquacitate ſua frangeret, & arrectis auribus ad omnem ſtrepitum vigilo: proximus ſonus pavidam mentem confudit: Donec inter virgulta enituit virgo, tam facili curſu, ut aut Camillam, aut Peneiam,

ciam, aut Atalanta velocitate ſuperaret. Inſequebatur feſtinantem piſcator in ſenilem ætatem jam vergens, qui labore anhelo laſſitudinem poplitum ad victoriam corrigebat. Vt me aſpexit: Ne, inquit, quiſquis es, mendacem fœminam ſine pœna permittas elabi, quæ datam fidem ideo violavit, ut & ſibi libertatem profligandi pudoris faceret, & miſero mihi moriendi neceſſitatem indiceret. Remiſit illa de celeritate ſua: &, Si, ait, huic placeat de cauſa noſtra cognoſcere, extra invidiam crimenque nomen meum ponam, & validis rationibus promiſſum meum liberabo. Cum annuiſſem de patientia mea, collegit altius ſpiritum, & mox verecundos geſtus in hæc verba compoſuit.

Ratum erat in litem noſtram Monaſonem pro judice accipere, aut alium quemlibet ad antrum Veritatis populis reſponſa dantem. Sed illi qui inter ſolitudinem ſapientiam quærebant, per Acignii potentiam in excidium petiti, & plerique eorum ſemineces, fracti alii, fugatique feſtinatione, victoriæ relicti.

Geryon Albam obſederat; Albanique per exploratores acceperant, partem exercitus ad vindicandam Acignii injuriam deſeruiſſe caſtra. Erupere omnes per obſeſſæ urbis portas, & incautos hoſtes trucidavere, onuſtique præda redierunt victores in urbem ſuam. Iratus Acignio Geryon, quod milites ſine imperio ſuo de vallo & aggere traxiſſet, putavit eum acceptæ cladis cauſam; & inſolentem hominem, qui de fortuna ſua tantam licentiam uſurpabat, juſſit à vultu ſuo ſecedere.

Videbatur oppreſſa Veritas ſub Acignii authoritatem, reſumptura vires, & deſideratam tamdiu pacem oculis amabilibus proſpectura. Sed obſtitit Geryonis furor, cujus ſævitia veluti procella concuſſi Veritatis ſectatores, qui Acignianam feritatem effugerant, ſub vinculis habentur. Iſta bonum hunc piſcatorem ad impatientiam obligavere, qui petiturus erat à Veritatis judice, aut mortem ſuam, aut nuptias

meas.

meas. Cæterum plerique Deorum etiam extra co lum ſuum regnant, neque omnes qui verum amant ſacrariis Deæ retinentur. Patet omnibus coruſca numen, &, ſi quando aliquid diſtulit, tandem cumu late reponit. Quandoquidem autem te diva illa (qu larvales impetus & mendacia comprimit) fortis ſuf fragiis ſelegit arbitrum cauſæ noſtræ, permitte nar rationi meæ tuas aures, pro qua laboraturus ſum n non placeat.

Hominem me natura creavit, ejus ſanguinis, quem ſi vellet renaſci Iupiter Saturni antiquitati præponeret. Sed nemo ab omni parte fœlix de cunis ſuis ſurgit; inſipientia fortunam antevertit, aut ſequitur: & niſi iſta ſint, quoniam nullum præcoquum durabile eſt, cito virtutum ſemina crudeſcunt, & nunquam perveniunt ad frugem niſi per injurias aëris & hominum invidiam.

Hoc, & ætatis ſimul paritas, Clodovæo me junxit. Enimvero nullus inter ambitioſos & invidos bene quieſcit. Et quia principum amicitiæ lente augeſcunt, ſubito extinguuntur, ubi inſuſurravere inimici in regis aurem, ut adoleſcentis admonitus contemneret, ſtatim regno depellor & avidis imperandi ſucceſſoribus juvenem principem relinquo. Diu per Italiam exilium meum circumtuli, per Tuſcum tandem, Siculumq; mare, devectus Melitam, (quam perpetuum bellum ſupra omnes Europæ inſulas evexit ad famam) ibi prima militiæ ſtipendia ſub Apolide merui. Dein auſpicio facto, votiſque in littore Neptuno reduci ſolutis, armati ingredimur navem, numeroque potiores hoſtes primo congreſſu fœlici temeritate ſuperamus. Non durat ad extremum ſors faventior, immutat vultus, & maligno aſpectu terret, quos celeri gradu ad læta promovit. Aurum & gemmas ad ima viſcera telluris fæx obducit, & nunquam bene fulgent niſi iſtas & illud ignis examinaverit. Inhorruit æquor, adverſo flatu verberati fluctus impediunt remos: nunc velut è ſcopulo pendemus, nunc reductis undis arenam pulſamus, & ipſa Tartara trepidi intuemur. Donec diu per Acroceraunia

jacta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

actatos ad Locrorum terram impulere venti. Iam ſatis laxatis compagibus aperuerat coſtas, & per plures rimas acceperat mare: Cum Apolis imperterritus Tyndaridas in tempeſtate oſtendit, tempeſtiva oratione animos ſuorum militum ad tranquillitatem reducens.

Scitis (inquit) non aliis hoſtiis placari Phæſtium Apollinem, qui hic pietate cæca colitur, quam humanis: & his maſculis quos aut fortuna belli, aut ventorum iræ permiſerunt Locris. Tantum externæ fœminæ in oraculi fidem ſervantur, quod ab amplexu Locrorum regis & alienigena muliere dudum prædixit naſciturum principem, ſedem imperii orbis terrarum aut Oeanthen aut Argon Eupaleam factuтum. In eam ſpem ab omnibus univerſi partibus conquiruntur puellæ & matronæ expectatam ſobolem daturæ. Quærendum eſt effugium, quo Cyclopum carnificinas, & Phorbantis implacabilem ſævitiam vitemus. Certum eſt; videbimus Tænarum, & victimæ infelices ante aras Apollinis ſine vindicta jugulabimur, ſi recuſetis conſilium cujus ſalubritas non aliter quam per exitum comprobari poteſt. Quotquot hic viros eſſe oſtendit barba, induite illico mercatorum habitus, & fingite vos per ſinum Criſſæum in hanc oram ſponte deſcendiſſe, ut ſpecioſiſſimas formas per varia maris terræq; pericula quæſitas addiceretis emere volentibus. Nos, quorum vultibus tenerior ætas nondum virorum notam inſevit, mitellis colligabimus crines, annulis aures onerabimus, & varia mulierum veſte ad exemplum ſervientis Herculis fortia evirabimus membra. Sic vos titulo negotiationis tuti, ad mercatum cæteris expoſitis, mox vænum datis, reparato navigio inviſetis iterum amicas terras: mox plurima nave, ſelecto milite farta, reduces vindicabitis ſervitutem noſtram, & periculo imminentis necis commilitones veſtros præcoci celeritate & intrepida virtute liberabitis.

Simul raptim ad hanc ſimulationem immutato habitu, compoſitiſque geſtibus ad faciliorem propoſiti ſucceſſum, pars impoſitam mercatorum perſonam

nam

nam mentita eſt, reliqui muliebrem laſciviam indu-
mus. Tum vero invaſere littus Locri, ſciſcitant[es]
quod genus hominum & unde eſſemus. Cum aſſeve-
raſſent ſimulati mercatores ſponte ſe in illorum pla-
gas incidiſſe pretioſiſſimas merces ſub haſtam miſſu-
ri, formas nimirum quibus liberi homines parerent:
expediunt decepti hoſtes pretium ſervitutis ingratæ:
& me cum Apolide aliiſque imberbibus ſociis (qui
ementito ſexu fœmineis veſtibus deliteſcebant) em-
ptoribus tradunt. Sic captivi Danai in voto latentes
ſtipabant equi Trojani receſſus, ut per fraudem finito
decenni prælio aliquando Trojam caperent.

Iam noſtri mercatores artis fallacis proſpero even-
tu lætati, & pecunia ſatiati quæ nos ſervitio proſcri-
pſerat, vela ventis dederant. Iam Locrorum regis hor-
tis incluſi expectabamus commilitonũ reverſionem.
Iam ſinguli cuſtodum moliebamur gratiam, ut re-
laxatis clauſtris mutuo alloquio ſervitutis tædium
poſſemus eludere: &, ſi ita expediret, juvare nos
conſilio & ope reciproca.

Adventabat ſacrificii dies quo Phæſtio Apollini
humano ſanguine placato per ſortes eligenda erat in-
ter captivas fœminas quæ proſtitutione ſua parenta-
ret oraculo. Quid debent expectare ſcelerati, ubi
innocentes ducuntur etiam Deorum juſſu ad pœnam?
Intelligo nihil magis obeſſe duraturæ fœlicitati,
quam prudentia, aut caſtitas. Hoc argumento incidi
in miſerrimam conditionem, quæ me in proximam
noctem de turba captivarum ſelegit contra naturam
ut maſculus parturiret. Cæterum benignior ventus
diſtulit recens propoſitum, & miſeriarum pelago
vagum ad humaniorem portum per varios anfractus
deduxit.

Erat inter principes regni corporis mei cuſtos Gno-
ſius quidam, qui longa mecum aſſuetudine amorem
hauſerat, deceptus muliebri ſtola, & in omnem pa-
tientiam ad imperium meum contumax. Non paſ-
ſus eſt vocari me ad alienum complexum: & ut fu-
gæ proſpexit, præcipiti deliberatione quam libido fa-
ciebat ante ipſum Apollinem Locrorum regem mo-
leſtum

leſtum rivalem immolavit: acceptoque fratre cum pretioſiſſimis ſarcinis miſerum me criminis ſui præmium paratæ ad fugam navi reddidit. Scilicet plerique hominum iraſcuntur illis vitiis quibus ſuum ſæpiſſime nomen maculant, & omnes præpoſteri motus nunquam bene ſuſtinent alienum exemplum. Volunt ſoli peccare, quibus inſolitum ſcelus pro gloria eſt, aut ipſa potentia, impunitas. Sic recedente paulatim littore in altum componimur, incerti quo nos fata ferant, & ubi quietem ad colligendum ſpiritū promittant. Septimus Sol Dianam innumerabili ſiderum caterva comitatam relegabat Lathmon. Gnoſius amoliri à ſe fratrem cogitabat, & ſopitum ſomno de puppe in fluctus dejicere; facilitate credendi, quæ zelotypo perſuaſerat eum qui amat ne fratrem quidem tuto ſuſtinere poſſe. Cum diu per diverſa maria jactati innatantem inſulā proſpeximus, nullis fundamentis telluri cohærentem, ſed communibus radicibus avulſam, fluctuantemque, in modum Delus Latoniæ: Haud mora ingreſſis errantem terram, mira omnia provenere. Depoſuit Gnoſius cæcæ libidinis vulnus, & fraternum odium in amicitiam vertit. Neque ego illi amplius interni cauſa morbi, aut ſpes incolumitatis: momento fœnilis flamma diſparuit: & me non dominam, non Vindocinam, ſed ſocium & Vindocinum cœpit appellare: ignotum illi hactenus nomen, & quod ultra natalem meum ſolum ſine reverentia eſt. Fecit idem & hic piſcator, qui hodie me in thalamum poſcit, & connubiales leges. Nam cum inter inſulares piſciculos vimine incluſos, aut hamis dependulos, duceret in littus: occurrit ſtupentibus nobis, ſingulisque noſtrum ſuis nominibus ſalutatis, agnovit hominem eum quem hodie nimium pertinaciter credulus in uxorem ambit. At enim nondum Lethæos fluctus potaverat, qui illi dudum mei ſuiq; cognitionem ſubtraxere. Reddideramus ſalutem, & ille, miſeratus ſtuporem noſtrum, humaniſſime viſa miracula, & quonam terrarum eſſemus, expoſuit.

Nondum, inquit, hæc Veritatis inſula eruperat in mortalitatem quando Saturnus incolebat terras.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Homines Diis æquales ignorabant vitia, uſque dum fœcundum malis vas male curioſus Epimetheus in humanam perniciem aperuiſſet. Tum demum mortalium contubernium dedignavere Virtutes, & paucis hominum ſecum raptis (quos nondum auri fulgor ad omnem pravitatis licentiam obcæcaverat) ſeparavere has terras à continente: quas in ſpeciem ratis vagas incertis curſibus agunt venti, & undæ ſub tantæ molis pondere laborantes. Hac nave, prudentiſſimi mortalium vitavere cataclyſmum, cujus damna Deucalion cum ſorore jactis poſt tergum lapidibus reparavit. Inde inter utramque ſobolem mira diſparitas, & diſſimilitudo. Pars, incrementa ſaxorum, prodigioſa pullulatione quotidie creſcit in immenſum, & nunquam niſi ad ſcelera movetur. At hi, quos Veritatis inſula in probitatis ſemen nutrit, pauciſſimi numero, conſervant aurei ſeculi gloriam, & nunquam niſi ad rectum ſuſpirant. Tuti ſine legibus, quoniam ſine ſcelere viventes æmulos patientiæ & conſtantiæ omnes accendunt, & hominum mentem ad perverſa facile degenerantem ſuo exemplo ad rectum detorquent. Fit tamen aliquando ut longo diſcurſu inſularibus actis, vel morte diminutis, ad novum germen ſponte ſua inſula iſta cohæreat continenti, mox probis incolis exculta, recedat ab alieno agro, & antiquam navigationem interfuſo mari repetat.

Ac primum impacta Pyræo continuo terrarum tractu occupavit Græciam: quo tempore celebres illi ſeptem ſapientes orbis miraculum credebantur. Hinc aquis reſtagnantibus oppreſſa pars Siciliæ, & Brutium ſolum à Trinacria divulſum. Poſt Socratem tandem & Platonem rediit Ionium mare, cavique arenarum gurgites recepere fluctus, qui ſupernatantem Veritatis inſulam quæſitis diu terris Latio ſtitere. Suſcepit laſſatam Tyberis, & vicini ponti ſpretis imperiis de perpetuo tributo aliquantulum remiſit.

plenas capit alveus oras,
Subſidunt lymphæ, colles exire videntur.
Surgit humus, creſcunt loca decreſcentibus undis.

Vive-

Vivebant hoc ſeculo Curii, Fabriciique, &, niſi Iulius occupaſſet regnum, etiam Catone fatis functo, in celeberrima urbe permanſiſſet Veritas, neque hodie diſtracta à Romanis ſedibus vaga tellus, ageretur ad Neptuni libitum, & ventorum licentiam. Sed ubertas & affluentia antiquiſſimam civitatem totius orbis dominam enervaverunt; ubi maxime urbanitas fuit, & eloquentia, ſuſtinere mendacium: antea ſcurrarum vitium; quod poſtea Conſulibus etiam in laudem & lucrum ceſſit, ubi Imperatores proborum ſtudia adulantibus poſtpoſuerunt. Poſtremum delata qua Rhenus prorumpit in Oceanum, Gallicum littus ſubiit regnante Philippo Pulchro. poſt paulo levitatem gentis exoſa deſeruit Belgas, & locum, quo nuper adhæſerat, permiſit incrementis liquidæ Amphitrites.

Intremuit, motuque vias patefecit aquarum.

Nunc, quo ſe ſiſtat, non habet; adeo nationes omnes ad verum nauſeant. Hoc unico remedio reparatur, ſi inter profundum deſcendant in hanc inſulam navigia, & onus ſuum fluitanti terræ committant.

Sed neque durat omnibus Veritatis amor. Animus à pueritia corruptus malis ſemper delectatur, & ad omnem virtutis ſplendorem expavet. Plerumque initiorum acerbitas delicata ingenia deterret. Alii, paupertatis tædio quæ hic religioſiſſime veneratur, ſteriles terras & importunis ſenticetis horrentem inſulam, ad commodiorem culturam relinquunt. Aliqui in tantum profecere, ut contra mundi illecebras audeant attollere oculos; ſed non pertinaciter. Cedunt innatæ imbecillitatis vitiis, & dubio itinere inter bonum pravumque ducuntur, oppreſſis aliquantum affectibus, nondum tamen bene firmatis, ad perſeverationem veri. Pauciſſimi à pravitate naturæ degenerant, & temporariam quietem æternæ commutantes, per corporis incommoda animi tranquillitatem emunt; quibus eſt quædam paupertatis ſuavitas, & ſolitudinis ſolatium, humanis negotiis non ſollicitari. Iſti excedentem ab orbe ingeniorum fertilita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

tem ſuſtinent, & lento tepore non augent literarum nomen, ſed conſervant; mortem omnibus ab utero æqualem oblivione apud poſteros aut poſthuma laude diſtinguentes. Soli omnium ſine timore pœnæ ſequuntur rectum, ſolis mortalium recondita quælibet patent. ut enim quiſquis venit in hanc inſulam perpetuus incola futurus, ſimul induit omnes ſciencias; & qui ſint, quid velint, unde veniant qui hic rate devehuntur, certiſſimo norunt. Revelat nimirum Veritas cultoribus ſuis ſecretiora, ut non ex oculis, ſed ex mente judicent.

Præter hæc quæ tunc narrabat piſcator, notavimus inſulares unum tantum Deum agnoſcere; cultumque tanti numinis incorruptum nunquam ad ſtatuas & inania ſimulacra tranſlatum. Non ibi aræ, non templa, non ſacrificia; abhorrent ab illis ceremoniis per quas ſuperſtitio animos hominum ad terrorem devincit. Orientem adorant Solem, & in illa luce authorem univerſi æterna ſobole humanum genus propagantem. Vivunt aut vento chamæleontis in morem, aut herbis lethaliter amaris, quas tellus arida inter arenas & vepres emittit. Alii maris & aquarum vapore ſaturantur, tam peſtifero halitu graves, ut ne Mephitis quidem fœtidius oleat. Multis pabulo ſunt ſcarabæi, fuci, cicadæ, formicæ, vermes, & alia ſectilia. Plerique loligine, ſepiis, polypis, ozæna, locuſta & aliis piſcibus veſcuntur, qui ſanguine carentes, vel rara carne ſunt, vel tenuitate pellis conſpicui in modum cryſtalli tranſlucent. Omnes aut abſtinentia ſolvit, aut ſua mors trahit in tumulum. Summa macies renudat oſſa, alimentique penuria quidquid de corpore deducit impendit in animi vigorem. Et quia maxime laudari merentur, nulli patientius reprehendi ſuſtinent, neq; mitius alienis criminibus iraſcuntur. Cunctis unica toga, & pileus unus: hunc & illam initiatorum exemplo nunquam deponunt; nam, quod vetuſtas abſorpſit, centonibus reſarciunt; velut olim Argon Æmoniam Athenienſes, quam perpetua reparatione conſervatam ter mille annos poſt Iaſonem duraſſe hiſtorici tradunt.

Ibam

Ibam per totam inſulam lento gradu & corpus jejuniis grave modo per arenarum deſerta, nunc per ſqualentes littorum ſinus circumferebam: cum intentum piſcationi & ſcaphæ inhærentem implacabilis ventus diſtraxit in mare. Fugerat à longe natans tellus, & nihil aliud in conſpectu meo reliquerat fortuna præter cœlum & undas, & iſtum, qui nunc importunus litigator priſca ſolatia in injuriam vertit. Ecce! omnia alia timebam præter homines: cæterum plerumque initium calamitatis eſt ſecuritas. Expedivit ſe de fluctibus nova inſula: viſos intravimus receſſus, & per flumen (quod ibi aquas ſuas æquori maritabat) devecti, in ripam ſeceſſimus. Vt vero bibit iſte argenteas lymphas, oppreſſit eum ferrea oblivio, & in ſtupida ignorantia ſtatim conquievit. Putares Cydni, qui Ciliciam interfluit, liquore diriguiſſe, ſi aut Alexander fuiſſet, aut rigore fluminis frigidum corpus ſummoviſſet ſpiritum. Contra vitalis calor crevit, & me (novo monſtro turbatus) fœminam exiſtimans populante altius flamma incaluit primo, mox junctis mala fide pectoribus, ſi negligerem ſuccurrere furori, videbatur ruiturus in mortem.

Terrebant me, ſolitudo loci, & ſine rectore ſutilis cymba, ſi deſperarem inſanientem amatorem. Promiſi nuptias meas, modo reſumeret vires, & me natalibus oris redderet. Hac conditione placuit piſcatori matrimonium. Fecit quod promiſerat, hodie fidem meam poſcit, & à te, cui data eſt cauſæ noſtræ cognitio, inutilis ſtipulationis utilem expectat eventum, quem impoſſibilitas negat, & fiduciam deluſi hominis in irritum transformat. Ardet nimirum mas in marem, & furioſum amorem deſperatione auget, cui promiſſis meis Natura potentior, & cœlicolæ, qui facta impia deteſtantur, remedium recuſant.

Finierat. Contra piſcator reſpondit. Non eſſe omnino circuitu agendum, maxime in illis cauſis in quibus veritas facto ſtaret. Produceret adverſarius partes quibus viri ſumus, & ab oculis ſuis quæreret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſibi judicium. Nec minus alter revelatis crutibus ſexum ſuum aperuit, manumque dexteram ingenti feminum ſarcina complevit. Hoc aſpectu verberatus piſcator in proximum gurgitem, quem vicini fluvii rapidior impetus faciebat, ſeſe non tardatus immiſit. Percuſſi recanduerunt fluctus: diſceſſere primo in exiguos orbes, deinde in latiores, qui poſt paulum evaneſcentes in planitiem fluentis aquæ ſoluti ſunt. Exeruit poſtremo naufragum caput ab amne, qui repetitum circumactumque infeſtis vorticibus corpus ſicco littori reddidit.

Promittebat domorum vicinitatem circumjacentium agrorum cultura ad proceritatem ſegetum vinearumque luxurians. Humeris piſcatorem imponimus, iter ad oſtia fluvii carpentes; ac momento temporis in humilem aſcendimus collem, è quo vimine obducta tecta proſpicimus, tuguria agreſtium quæ ſequuta fluvii amœnitatem ripis inſiſtebant, in monticulo ſita, & clivo adeo fallente aſſurgentia, ut alias, quam cum aſcenderis, non ſentias te aſcendiſſe. Stabant ante fores mater & filia diurno penſo fuſos implentes, qui filo tenui de proximis calathis ſubinde ducebantur. Sed filia ſuum opus morabatur, intenta carmini quod ſuaviſſima voce canebat.

Oſchara qui placido curſu, criſpantibus undis,
Volvis lapillos aureos:
Et dulci retinens defeſſam murmure Lunam
Ad littus invitas tuum:
Carpere ſeu malit ſomnos, ſeu clune procaci
De nocte nymphas ducere
Ad numeros agili ferientes ter pede terram.
Hæc inter attriti gemunt
Per riguum nati gramen ſub pondere flores
Quos unda nymphis educat.
Venit & ad turbam ſatyrorum læta juventus,
Meroque Silenus gravis.
Quique colit vineta jugis innata propinquis
Lyæus invectus cado.
Et ſuccincta caput flava Trinacria meſſe.
Num juvit & me ponere

Quas

Quas Amor accendit duras in pectore curas
Molli ſub alga littoris,
Quod ver perpetuum veſtit florentibus herbis?
Hem duco mecum numina,
Per quorum jurare faces arcuſque ſeveros,
Mortale formidat genus,
Cum videat non ferre pios ſua vulnera Divos.
Si ſcire quæ ſint expetis;
Durus Amor, comiteſque Dei, luctuſque dolorque
Hæc turba lecto me trahens
Excutit è ſomno, & ſecum mea gaudia defert:
Vrit medullas acriter,
Et flammas animi repetitis ignibus auget.
Quid lentus expectas tuam
Si nunc fata ſinunt Alithophile viſere Chlorim,
Multum furentem ſundere (amoris
Quicquid habet rabidi flammarum in ſanguine
Lauroque myrtum jungere.

Vt expoſuimus piſcatoris caſum, orantes extremam defuncto humanitatem, ſexagenaria mulier minus polita quam ſincera reſponſione animorum perturbationes fregit.

Raritas conciliat rebus admirationem: ſub oculis poſita ſolemus negligere, pro incertis maria tranſmittimus & in extremo orbe ſtulti tum mentis, tum corporis ægrotationibus, quærimus remedia quæ Natura ante pedes poſuit. Seu quod omnium rerum deſideria langueſcunt ubi vicinitas & occaſio utendi facilitatem fecere, ſeu quia differimus videre quod quoties placuerit poſſumus. Permulta in ſolo noſtro nata negligimus, quæ ſi portentoſa ſervaret Ægyptus, aut Græcia miraculorum ferax, ſingula jamdudum luſtraſſemus, longinquorum nimium curioſi. Quid juvat currere per Ionium mare ut Amoris flammas extinguere poſſis, premere Deucalionis exemplo Actæas aquas, & præcipitem ſe dare per ſinum Ambracium, quem in ſimilitudinem jacentis rotæ Leucates promontorium circumſcripſit? quid Anterotos numen agnoſcere, & apud Eleorum gymnaſium ſacrificare oblivioni? Melius Selemni aqua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

præterlabentis Achaiam fluvius iſte ab amore liberat, & Cupidineis affectibus abſtinentiam inducit, coërcetque ſuo frigore voluptuarios motus. Hoc docebit vos iſte, qui mox cum ſomno relinquit antiquos ignes, oſtendetque nondum ſe mortalium numero decidiſſe.

Vt flores relaxata hyeme in tepore inchoantis Veris frangunt terram, & debili faſtigio micant, poſtmodo calefacta humo vernant, ſurgunt, aperiuntur: Sic piſcatoris pectus extolli primo cœpit, & ſpiritus alte conditus emergere, poſtea fortius egeri, pulſari ſalubri pulſu tempora, aſſurgere demum cadaver, &, ut antea ſolebat, loqui: niſi quod omnia alia meminerat præter amorem, cujus flammas inter nivales aquas venerabilis fluvii reliquerat.

Tacentibus nobis ad hoc miraculum, repetiit mulier quod omiſerat. Et nihil magis, inquit, in Poëtis condemno, quam quod fabulis Naturæ providentiam tegunt, & occultas vires cuncta moventis ad inanes cauſas & ridicula facta referunt. Sic Selemnum in Argyræ formam æſtuantem deformatum in flumen fabulantur quod Cupidineos ignes fugat. Sic Salmacidem oblaqueatam amore Hermaphroditi Cariæ fronti mollitiem dediſſe. Anigrum induiſſe peſtilentiam de cruore Centaurorum quos Hercules interfecit. Clitorium abſtemios facere de facto Melampi Amithaonis filii. Arethuſam Alphei flammas vitaſſe mergendo ſe in ſpecum, ut per obſcuros terræ meatus concavaſque partes errando, inſinuante ſe fluctu telluris anguſtiis, adveheretur Ortygiam. Citius anhelos equos æquore Phœbus tingeret, quam Poëtarum figmenta ſuper ejuſmodi fluminibus dicto aſſequerer. Fragilis & laborioſa mortalitas in Naturæ ſecreta raro pervadit, ideoque miracula putat illa quorum rationes cauſaſque ignorat, &, cum veritatem occupare non poteſt, recurrit ad fabulas.

Sic fractis publicorum ingeniorum aculeis hebetantur mortalium ſenſus, &, cum ultra capacitatem ſuam inquirant, contra Naturam furente zelo torquentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

quentur. Ridet ejuſmodi deliria ſapiens, quæ pervicax ſuperſtitio & ſcrupulus innocens invenere. Aut enim veræ rationis ſcaturiginem novit, aut alium noviſſe exiſtimans, ingenue fatendo inſcitiam ſuam, non erubeſcit hæſitare ad abſcondita. Habent omnia proprietates ſuas, & ab illo momento, quo creata ſunt, ſummi numinis munera conſervant, quæ per experientiam & tempora in apertum proferuntur. Pauci anni ſunt, à quibus iſtius gurgitis mirabile frigus, quod Amorem extinguit, hoc caſu revelatum eſt.

In faucibus Pyrenæi montis qui inter Hiſpaniam & Gallias jugum ſuum extendit, niveſque & nimbos ſublimi vertice ſuſpendens inculta vaſtitate horret, ſpelunca collibus affixa reſpicit mare, qua Gades & Calpe Euripi anguſtiis includuntur: domus Eurybati infamis piratæ, vicina maria terraſque deprædantis: cruentarum prædarum receptaculum, & ſpoliorum infœlicium ærarium. Infra, plures ſinus errore multiplici per concava telluris currentes. Supra, os arctatum, decreſcente paulatim itinere quod ab imo ad exitum cavernæ ducit. Hinc Eurybatus injecto in intima terrarum fune, Stentorea voce, Alliga captivos, Atrax, quos heſterni diei fortuna victori permiſit. Statim de abſcondito tenebrarum receſſu educti adoleſcens & adoleſcentula, tam fœlici pulchritudine, ut putares inter arenas ſurgere lætiſſima roſarum liliorumque vireta, niſi quod demiſerant in terram vertices, quos captivitas languidos fecerat. Tunc invocato proſpero eventu ſic ad adoleſcentem victor.

Soror tua inter catenas & vincula libertatem ſibi fabricata eſt, & victorem me traxit in ſui adorationem. Vbi Zephyrus tota rupe ſepultus dudum temperavit à flatu, iraſcitur Æolo, & motu ſuo terrarum itinera interturbans, blanditur Veneri, quam ad fontium murmura, & graminis laſciviem vocat. Ceſſant nimbi, pruinæ, glacies, & meliore vultu collucet ſerenitas cœli. Non es primus, cui maximæ fœlicitatis exordium Fortunę crudelitas attulit. Parum

 abſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

abſunt ab extremis calamitatibus inexpectata ſalus, & gloria & divitiæ. Ego vero, quamquam alias imperare poſſum, deprecor in matrimonium ſororem tuam. Si facis hoc, utere omnibus quæ in poteſtate mea ſunt, & famoſiſſimum ducem, tibi amicitiam & duraturum obſequium conciliantem, dignare affinitate tua.

Non vacabat reſpondere ad cuncta timenti; lingua quippe vim ſuam perdit in eo qui ultra ſpem beatus eſt. Silebat adoleſcens, cum ſic ad Eurybatum adoleſcentula. Immoderatas miſerias excipiunt plerumque tranquillitas & lætitia; non habent extrema modum. Fulmina præ rapida celeritate excuſſa diſſipantur illico, & eo minus perdurant quo ferocius micuere. Tot caſibus calamitoſiſſima capita inundantibus ſuccedit Amor, noſtris injuriis iratus, &, quam conditionem in libertate ſperare non audebam, captivis ingerit. Nunc ſecura libertatis, ad genua tua depoſito capite, compendium breve neceſſitati depoſco: liceat uxoris nuncupationem ſacrificio prævertere. Silentium fratris pro conſenſu eſt, qui fugientis comes, & infortunii ſocius, gentilitiis ceremoniis totus incumbit, & Iunoni jugali meditatur votum. Accendere tædas, conſtrepere hymenæum, immolare victimas Eurybatus cœpit. Simul clamoribus inquietis miſcentur omnia, ſævit armatorum manus feroci eruptione, feſtique diei hilaritatem in horrendam faciem tranſmutat.

Liphippi recens edictum, impunitatem, bonam famam, reverſionemque in patriam latronibus piratiſque conceſſerat, qui piratæ latroniſve abſciſſum caput detuliſſent in curiam. His præmiis excitatus Celadon Melandriorum ſecundus terror, ſuam infamiam aliena morte liberare voluit, & commilitonis cæde ſalutem emere. Tentata itaq; militum fide validiorem prædonum manum armavit in ducem. Crudeſcere interim ſeditio, & ab inconcinno murmure ad gladios & tela tranſire. Pavens Eurybatus, & ad repentinum tumultum deſperabundus, timenſque ne quod etiam poſt ſuam mortem ſpolium rebellibus

bellibus relinqueret, quæ natura trepidantium eſt, intentuſque captivæ nuptiis, inter ancipitia belli pactam uxorem perdere maluit quam Celadonti reſervare. Commeavit ad novam conjugem, & inter ultimum oſculum inſeruit enſem amato pectori, idem bonus maritus, & cruentus percuſſor. Tum vero omni timore calcato, & eo generoſior quia jam chariſſima quæque perdiderat, irruit inter ſpicula gladioſque hoſtiles, certus effundere ſpiritum, aut retinere per virtutem. Adeſt plerumque temerariis victoria. Cecidere cum Celadonte rebelles, & validas manus, quas ad erogandam ſtipem aperire non potuerant, poſt ereptum ſpiritum armatas ferro retinebant: ea etiam cura prædonibus honeſti exitus fuit.

Cæterum Eurybato Martis Dei blanditiæ pro ſævitia erant, & hoſtium cædes, invidia. Ejulare, ſingultibus aſſiduis illa quatere, dolere, lamentari, nemo latronem crediderit, niſi prius in barbaris adoraverit humanitatem. Frons, oculi, vultus, perſæpe mentiuntur. Domat feras mentes Cupido, ubi ab aureo arcu dulces ſagittas decuſſit. Immitem Polyphemum ad ſuſpiria coëgit pulchritudo Galateæ, & inter horrorem ſylvarum, Deorum contemptum, hominum necem, à puella victus, fletus ubertimos ab oculo miſit.

Cædis amor, feritaſque ſitiſque immenſa cruoris
Ceſſant, & tutæ veniunt abeuntque carinæ.

Traxit ab inferis Plutonem Proſerpina, Tantaloque atque Ixioni remiſit pœnam.

Agitur novis furiis Eurybatus, & lymphatico ritu torquet ſe ad inſanos motus. Periit, quia perire non potuit, & inter victrices palmas renuntiat ſaluti. Tinctus hoſtili ſanguine, ſuum amiſit, totque infeſtis ſpiritibus ad Acherontem miſſis, non retinet ſuum. Vt vero ad mortuam (quæ ante ora ſpeluncæ in cruore ſuo jactabatur) rediit, queſtus de crudelitate fatorum, laceravit veſtes, amplexatur avide corpus exanimatum, furentique oſculo adhæret cadaveri quod ipſe fecerat: & tanquam ſuum crimen

excuſare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

excuſare vellet, dedit domum ſuam conditorium defunctæ, poſitoque ad antri aditus immenſo lapide, diu multumque defletam dimiſit, & caſum ſuum inſana voce queritans, egreditur de Pyrenæis montibus, ſolatium in ignotis terris præſumens, inque horrida ſolitudine pii ſceleris ſupplicium. Vagum tamen hominem comitabatur luctus, & quia, cum aliena deſereret, inferebat ſeſe amor conjugis, & furor, & inſania, trepidum pectus occupabant; adeo pauci ſunt qui ſe in poteſtate habeant, & facilius eſt totum populum ſervitio premere, quam erigere animos ſupra minas & tumultus fortunæ. Tandem poſt errores diuturnos venit in has terras; &, extructo in proximis collibus tuguriolo, radicibus diu paſtus, corpus ſemivivum ægre licet traheret, ægrius tamen mentem, cujus ærumnas cumulabat tempus, & otium, & amiſſæ conjugis deſiderium. Vnde & hodie in limine eremi ſimulacra Mortis & Amoris, hic arcu protenſo, illa concuſſa falce, ad æternam facti memoriam ſtantia viſuntur. Legiturque hoc Eurybati epigramma: nam & ipſe componebat carmina ubi aliquid de impetu ſuo furor remiſerat.

Quid fugis, ah demens, comitantes pectora flammas?
Sævus habet pennas, ſpicula ſævus habet!
Prævertit celeri fugientes improbus ictu,
Et volucri penna, quod fugit, aſſequitur.
Si vitare velis durantem in vulnera dextram,
Ad quæ confugias brachia Martis habes.
Vna eſt, & verax ſummæ virtutis imago,
Vivere cum poſſis, non timuiſſe mori.

Concluſerat epigramma; ſubiit intemperans humor, qui ſenſibus immoderata inſaniæ permixtione vitiatis totam mentem præcipiti & extremo corrupit exitio. Non potuit pati diutius indomiti mali vulnus ſaucium pectus: domeſticis Eurybatus concitatus furiis egit ſe de ſaxo, quod impactos vicini fluminis fluctus elidit. Vaſtus ruentis fragor aures noſtras invaſit. Accurrimus. occupaverat jam canum littus exangue corpus, cum mox inter oblu-

ctan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ctantis animæ moras, & crebros ſingultus, jam ſanus & fœlix, experientiam fecit aliquid eſſe quod inſanos Amoris affectus ſanet. Hæc aliquando Apolidi narrabam juveni nobiliſſimo & formoſiſſimo, qui caſas noſtras hoſpitio ſuo dignatus fortunatos nos ſolebat dicere, qui remoti ab ambitionis ſtudiis otium & vitæ tranquillitatem ſequeremur, unico mortalitatis incommodo à Deorum vita diſcrepantem. Tum ille, poſt longa ſuſpiria & lacrymas in Eurybati caſum miſerabiliter ejectas, Hæc, inquit, vis vorticis, quæ cupidinem in frænis habet, majore diligentia contemplanda eſt, & ad aliquam naturalem cauſam indagatione ſolerti deducenda. Hanc ego de frigore natam auſim aſſerere quod rigore ſuo contrarium ignem depellat, & penè cum amore ſummoveat animam.

Sub ipſis fluvii aquis exprimuntur gelidi fontes, qui pluribus venis eluctati acceptas virtutes & potentias receptaculis ſuis inferunt. Saturnus, ſive plumbum viſcoſæ materiæ impactum nexumque, ſubtilibus fibris quod minus concretum eſt eliquat. Illud ſi præteriens unda ſecum trahat, proculdubio qualitates induit Saturni, qui ſiccus & frigidus fugit coitum, & maligno aſpectu Venerem premens oſtendit odium quo in ſequiorem ſexum crudeliter inclinat. Similiter argentum de ſympathia Lunæ, quæ frigida & humida eſt, pruritus venereos enecat: unde & caſta Diana à Poëtis vocatur, & abſciſſa Saturno genitalia fabulæ referunt. Itaque, ſi per minera plumbi aut argenti colantur fontes qui occulto itinere ſubeunt terras, ſtatim ex uunt nativum ſaporem, & inſertas metallorum potentias verberatione crebra motuque ſuſcipiunt, rigorem materiæ, per quam fluunt, beneficio trahentes; frigusque Saturni aut Lunæ, aquis, in quas deſcendunt, penetrabili gelu inurunt. Hinc contra faces Cupidinis virtus, & frigidus torpor, & inſperata quies æſtuanti animæ conceſſa: Quod apertius videtur in lapidibus, quorum vires utrunque ſidus auget recondita communicatione aſpectuum, qui procul à ſublimi ætheris vertice diſcretas gem-

mas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

mas celeri tranſcurſu corroborant. Inferiora quippe ſuperioribus per mutuam applicationem copulata miraculorum ſpeciem exhibent. Hinc turchesia, androdamas, chalcedon, enydros, exebenus, frigidiſſimi lapides, de utriuſque ſideris aſpectu amentiæ amoris medentur, & libidinem frænant: cum ex mixtione terreæ qualitatis in concoctione ſua nihil obtineant de qualitate ignea. Hæc conſervat terra, & emittit. Videamus quid aquæ ut medicatæ ſint ſorbeant, ut excludant deſideria libidinis & omnem pruritus titillationiſque affectum.

Veſtiunt aliquando fluminum fontiumque ripas gramen, & herbæ, cupidini medicamina: inter eas, haſtula regia, ſabina, ruta, vitex, ſylveſtres lactucæ, cunila, & nymphæa. Quæ omnes aut vires ſuas tranſmittunt, affunduntque fluviis per radices ad ima ſubeuntes, aut folia, floreſque, ventis & autumno excuſſos permittunt ſubjectis fluctibus, quorum humore corrupti ponderibus ſuis deprimuntur; hos unda tandem devorat; quæ novis ſuccis imbuta, pari cum littore ſuo medicamine ſuperbit.

Erat aliquid quod ultra malorum meorum partem inquirerem: laborabam in Apolide; & ipſa cupiditas ſciendi quis ille eſſet, fletus meos, & lamenta tardabat. Prævenit Vindocinus deſiderium meum, & ad anum, Rogo, inquit, mi parens, noli deſtituere cupidum adoleſcentem ſua ſpe; perge ulterius, & iſtum Apolidem deſcribe mihi, ut ſciam an ſit ille quem quondam apud Locros in fœmineas veſtes inſertum & abſconditum deſerui. Pluris hoc faciam, quam ſi omnes ab occulto latentes Naturæ poteſtates in apertum exercitata ſubtilitate produceres. Iſtæ, inquit puella, meæ partes erunt, ſi laſſata mater ſubſiſtat & ſcenam mihi longioris calamitatis permittat extendere. Conceſſit mater. Tum illa; Mediocris Apolidi ſtatura, moderatus geſtus, ſingultus frequens, capilli nigri, & in modum corvorum quoties ad ſolem convertuntur deflexi, varie pro ſua nitentes agitatione.

Sic picturato prætexens aëra limbo

Ducit

Ducit ab adverſo ſpeciem Thaumantias aſtro.

Frons porrecta, arcuata ſupercilia; cærulei oculi, & fulmina ſubinde torquentes; naſus neque in labra depreſſus, neque recurvus in frontem; oſculum quale Venus blandiebatur Adonidi; genæ, mentum, cervix, manus, roſarum liliorumque cognatione notabiles. Hem! adeſt, exclamat Vindocinus: agnoſco ducem meum, & jam reducem lubens amplector. Prope etiam erat ut exclamarem, Et hæc quoque Chloris mea eſt, niſi recepiſſet interruptum ſermonem virgo, &, Hoc, ait, in poſterum probatæ humanitatis erit ſi ſine exclamationibus facili patientia loquentem velitis audire: ultro etiam veſtros affectus excuſo, qui ab auribus ad oculos deduxerunt audita, & præſentes vultus finxerunt quos à nobis tanta maria & circumfuſæ terræ revellunt. Paruimus imperio. Tum illa factum ſilentium hiſtoria memorabili remuneravit.

Tantæ pulcritudinis adoleſcens iſtius domunculæ latebras inviſerat. Illuſit Cupido ſimplicitati meæ, & ruſticam puellam ſævienti face irritavit. Ceſſabat antiquum in tædas jugales odium, & modo, quæ tot petentes eram averſata, nuptias ultro petebam. Reſtitit Apolis, & blandiente dicto revocare me ab inutili amore conabatur. Ignis repulſæ crevit, & in imo corroboratus membra omnia in maciem & languorem trahebat. Monuit tandem ut propinqui vorticis experirer potentiam, & morbum quem ſanare non poterat aliena medicina expellerem. Ratum erat uti conſilio temere amati ſi ultimam querelam contempſiſſet. Ingredior de die Apolidis cubiculum. Cubabat ille meridie, & ſolis æſtus humenti ſomno demulcebat.

Invado dormientem effuſiſſimo amplexu: &, Teneo te, inquam, qualem jamdudum petieram. Dimovit ille ſomnum, & obſtantes libertati ſuæ manus de pectore ſuo decuſſit. Dii boni! quæ rerum facies? quod formæ monſtrum? Pendebant è collo inornati capilli, & ſideribus ſimiles oculos veluti nube tegebant. Pars avulſa candidiſſimos flores ad

mira-

miraculum aperuit. Protuberabant gemino colle lactei ſinus, qui nudi ementitum ſexum cum ſtupore meo vulgaverunt. Vix me ſuſpexerat, conſedit prior impetus; ſervataque ſuavitate purpuræ quam fecerat ira innata modeſtiam verecundiſſimo rubore notavit; & quas ad ſupplicationem porrexeram manus ſuis interſerens, Vides, inquit, ut miſerabili ureris flamma; quam virilis habitus mendacium ſuſcitavit. Ardebas haſtenus in muliere virgo, &, niſi prodigioſo cupidini medelam caſus attuliſſet, manebat te triſtis exitus, & adductum ad deſperationem vivendi tædium.

Quid ſis nata vides, niſi te quoque decipis ipſam,
Et pete quod fas eſt, & ama, quod fœmina debes.
Spes eſt quæ capiat, ſpes eſt quæ paſcat amantem,
Hanc tibi res adimit.

Quandoquidem autem tibi ſexus meus pateſcit, nolo te fraudare majore cognitione vitæ meæ, cujus recordatio præteritorum malorum gravitatem obruit, & lento torpore ſolvit moleſtiarum ſollicitudinem, ad quam miſeram me Fortunæ crudelitas reſervat.

Nolens deducta de viri manu ad invitum torum, poſtmodo ſum experta quas inimicitias male contracta matrimonia parerent; quam injuſte lex regni divortia ſuſtuliſſet, & impio vinculo retinuiſſet quos hymen male invocatum funerali face luſtravit. Multi hodie mariti vivunt pudoris illius beneficio qui raro ſexum noſtrum niſi cum virtute omni deſeruit. Illos tamen creberrima vota pulſant ad tumulum, & niſi nos reverentia famæ contineret, plures Medeæ, & Clitemneſtræ, quam Alcyones & Alceſtes invenirentur. Omnino diſplicebat maritus: ſed neque tunc erat alius qui placeret. Poſt quinquennium viſo Alitophilo exarſi, & nondum corpore adultera innuptam me deſiderabam, ut amatori meo præter ætatis florem totā me & ex voluntate traderem. Cæterum intempeſtivo connubio ſociatæ ſola corruptarum nuptiarum vindicta ſupererat. Adjuvabat deſiderium ſoror mea provectioris ætatis,

quæ

quæ marito meo infenſa per reatum meum quære-
bat illius contumeliam.

Sed ſi jam vellem fines tranſire pudoris,
Hic major culpæ cauſa futurus erat.

Marito caſtellum fuit ad Oſcharæ ripas, quas altiori culmine tegit, & preſſos lapides ſublimi mole patefaciens in palatii ſuperbiam elevat. Illic ſæpius convenimus conciliatrice ſorore, quæ eo ardentius ſequebatur Alitophili partes, quod aliquando ſimili adultero mancipata, delectabatur adoleſcentis imagine, qui vultu & voce, & geſtu amatorem ſuum referebat. Interim, ſi quid ab amplexu vacabat, ſcribebam verſus, qui abſentem Alitophilum revocarent. Hinc illi quos habes à manu mea; & quorum concentus dulcedinem ſi ſervaveris, habebit aliquid Arion quod invideat.

Timendum erat ne voluptates ſatietate langueſcerent; providit caſus ne impune liceret eſſe beatis. In ſuſpicionem quippe Alitophili maritus meus neſcio quo modo inductus ultionem parabat. Expugnaverat zelotypiæ dirum venenum otioſum hominem, & incertum ſpiritum ad crudelitatem verterat. Nactus deinde occaſionem vindictæ, homicidio quod cogitarat accingitur. Vtebatur adoleſcens contigua domo. Ecce, dum de nocte dormitionem capeſſit, improviſum adoriuntur armati, & circumfuſi per latera male reſiſtentis inſiliunt, premunt, vulnerant: &, niſi proſternatus moribundo ſimilis pedibus pulſaſſet terram, nunquam ſicarii temperaſſent ab ictibus; contra glomerata procella procidiſſet amatum caput, & ad necem non dubiam vapulaſſet.

Hujus cruenti facinoris fama totam civitatem pervagata, non alium nocturnæ cædis authorem quam maritum meum faciebat, eo manifeſtius, quod in fuga inter jacentis pedes pileum reliquiſſet. Hoc, ut infœlicis aures percuſſit, denegatæ voluptatis indignatione furens, incenſos animos ad ſcelus acuebam: cum litteræ mihi ab Alitophilo redduntur, in hunc modum ſcriptæ.

ALITO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ALITOPHILVS CHLORIDI S.

NOndum me pœnitet uſurpatæ per furta licentiæ. Firmiſſimum vinculum erit geminatæ affectionis, ſi nos diſſociari non ſinas. Minus me mariti tui vulnera quam tua cruciant. Iſta, æterna erunt: illa jam evanuere. Adeo Marte acrior eſt Cupido, & periculoſius ferit. Præcluſit aditus rumor in caſtellum tuum, opportunum tamen clandeſtino colloquio locum inveni, ſi nihil omiſeris de amore tuo. Cras me reperies in templo Veneris Hetæræ quod ultra urbem eſt. Illic conſilium quod utrique expedit aperiam. Omnia ſalutaria & commoda ſi mature veneris. VALE.

Placuit invitationem ſequi, cum jam expectatione turbida etiam de momenti mora conquererer. Deceſſit nox, &, ut ſequens dies Solem Mundo reddidit, ſacrario Veneris illabor. Prævenerat Alitophilus diligentiam meam, & ante pulvinar Deæ procumbens, ſolitariam complexatus ſtatuam, propitium conſiliis ſuis invocabat numen, & hoc votum inſerebat ſaxo quod divinam imaginem ſuſtinebat.

Dea, quæ flaminibus ſiccis inducta fugas nubila, quam cum gaudio elementa omnia ſuſcipiunt, quæ tempeſtates revocas, coërces inimicos ventos, deſolatam terram reparas, extinguis diſcordiæ ſemina, concordiam ingeris; permitte nos aliquando quieti noſtræ, & cœptis meis aſpirando famulos tuos conſerva, quos ferventior in numen tuum cultus ad odium mortalium crudeliter expoſuit. Si tuis precibus, Deorum Dearumque iræ remolleſcant, inviſemus ſaluberrimam illam tuam ædem, quam Pyrenæus in arduo montis ſuſpendit, & initiati ſacris tuis, ſoluti voto quod ſyncera fide ſignamus, docebimus alios, per te ſolam genus humanum conſervari.

Vbi nos voti reos fecit, deſeruit ſtylum, & lento ſermone cunctabundus ad me, Vt, inquit, mea Chloris, effugiamus mortem, tibi moriendum eſt.

Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

cum devoviſſem caput pro ſalute loquentis, ille pauca, quæ ad rem noſtram pertinebant, ſic profatur.

Ea volui ſcire, quæ non modo ab Europæ terminis disjunxit Natura, ſed & ſecreta illa quæ ubique terrarum penetralibus ſuis reſervat. Cum enim denegetur nobis diu vivere, diſcendum eſt aliquid quo nos vixiſſe teſtemur. Cita morte præoccupati terram relinquimus. Minus tamen queruntur hi quos philoſophia ad reconditarum rerum miracula vocavit. Hoc adminiculo multa percepi quæ vitam melius ſuſtinerent, & mederentur periculis, quæ reliquos ad deſperationem per compendium ducerent. Videmus firmiora quælibet præcipiti velocitate labi, & ortus occaſuſque intra momentum temporis revolvere. Perficiendum eſt, ut purgata caligine, qua mortalitas hominum mentes inficit, ſerenitatem ſubinducamus, & imminentium malorum revocata per prudentiam procella conquieſcat. Inter alia, vires herbarum occultas, quæ de telluris gremio ſurgunt, apprime novi, quarum ſpiritus neſcio qua contagione naturam ipſam videntur corrumpere, & ad humanum exitium noxaliter naſci. Ejuſmodi venena ſunt, quorum frigore velut hoſtilibus flabris inhorreſcit ſanguis, & animam indignatione vehementi verberatam de corpore ſuo pleniſſime diſcutit. Inveniuntur tamen herbæ ſuccis minus noxiis, quæ gelato quidem rigore ſpeciem mortis inducunt, & eliſis pulſibus inferentes torporem medicatos homines mortuis ſimiles reddunt: cæterum, poſt longum ſomnum refunduntur per membra vitales ſpiritus, &, torpente veneno depulſo, ereptam pro tempore cum motu & ſenſu remittunt animam. Hac potentia nobilitatur incluſus huic pyxidi pulvis. (porrigebat pyxidem.) cujus vim ſoporiferam quicunque per ſuffitum hauſerit, tolerare non poteſt; ſed ſtatim ſolutus in ſomnum, per totum biduum obdormit, donec remeante per artus calore, qui circa pectus ſervatur, iterum reſurgat. Fit autem ejuſmodi pulvis, de lactuca ſylveſtri, abſynthio,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

thio, crambe, melanthione, papavere, roſa, na
ciſſo, croco, liguſtro, baccare, hedypnoide, &
cytino: pinnis dextris vituli marini cum corallio &
melle demerſis in ollam ad ignem ferventem. Hu
ſi aſperſum ardentibus favillis olfeceris, confeſtir
ſuccumbent oculi venienti ſomno, tam arcto tor
pore, ut intercluſi ſpiritus non vini odore, non aſper
ſione aquæ, non fomentis ullis in venas remear
poſſint. Sic Orci victima credita, funus eris, fera
lem pompam proſequente populo, & exoſo ill
marito tuo, tum multis amicitiæ & pietatis ſu
premæ nominibus, tum mœrore ſquallido, & im-
moderato planctu, ad ſui ſpectaculum ſpectantium
oculos evocante. Providendum tamen eſt commo-
ditati noſtræ antequam ad ſepulturam & mane
deſcendas. Conficies teſtamentum ſorore tua hære
de nuncupata, ea tamen prius clam admonita ut bo-
norum tuorum ſemiſſem ad te procuret pervenire
quocunque rediviva juſſeris. Cavebiſque ſpeciali
mandato, ne illa ex ornamentis tuis quidquam de-
trahi permittat. Velle te inferri ſepulturæ tuæ pre-
tioſiſſimam veſtem, margaritas, monilia, & alia
mundi muliebris, quorum affectus ultra mortem
etiam ambitioſis perdurat. Vt vero gravitate ſomni
diſcuſſa ſeſe in venas refundet renaſcens calor, &
recuperabit vires vigoremque ſuum creditum nuper
cadaver, revolvam ego de monumento tuo lapidem,
& te deſiderium meum de Acheronte revocabo
in vitam. Fruſtra quæ ſubſequuta ſunt per partes nar-
raverim, ne triſti & mœſto ſermone veluti peſtifero
alimento patientiam tuam detineam. Accepi pyxi-
dem, deſerui Veneris templum, feci quæ dixerat.
Obdormio, ornataque gemmis deferor meorum
manibus ad nobile ſepulchrum, quod ſolutæ jam in
fœtorem parentum reliquiæ formidoloſum fecerant.

Non aliter Dido ſummas in ſede ſub auras
Erecta ingenti, crinem de fronte coronat
Funerea: pendent gemmata monilia collo,
Involvit tum compta comam; mortemque ſerenis
Depaſcens oculis, varios per brachia flores

Texuit,

Texuit, arſuros committens ignibus artus
Sidonio projecta toro. Stant corpora circum
Educti tenebris manes, & funera lambunt
Telluris permiſſa ſinu: deſcendit ad umbras
Infœlix anima, & populos per inane volantes
Mœſta timet, trepidatque novis ſimulachra figuris
Cernere, nec notos olim cognoſcere vultus.

Is honor ad tumulum per alienos pedes eunti fuit,
jectis corpori ornamentis quæ in nuptiarum ſuper-
am venerant. Sic officiis feralibus peractis, & im-
inente hora ſalutari, qua recuperare vigorem ſuum
rpus debebat, rediture ſalubritatis expectatio Ali-
philum campo ſtiterat, in quem extra civitatem
: Senatus conſulto Duelliano, quicunque de fami-
noſtra finiſſent mortalitatem, non ſine pompa
eferebantur. Vt venit ad tumulum, revoluturus
xum quod aditus obſerabat, patere jam ſepulcrum
ffendit, & intus murmur, quale latronum ſpolian-
um ſepultam. Quo percitæ mentis torquetur fu-
r? minimum malorum mors illi eſt qui ſemel
ontempſit mori. Deſcendit ad imas tenebras, &
lgore gladii, faciſque, quæ omnia utraque manu
mul rotabat, umbrarum & tumuli violatores ad
epidum pavorem perſtrinxit. Sic arbores vibratæ
ento tremiſcunt antequam fulmine feriantur; illud
nim præmittit ſpiritum, & agit ante ſe dum rupta
ube pervolat. Cecidere de manibus impiorum no-
iſſima defunctorum ſpolia, & territas ſuo ſcelere
entes fortuitus horror turbavit. Improviſa raro
moram patiuntur ad recolligendum ſe. Reliquere
rma nocturni graſſatores quibus ſepulcrum rupe-
ant, & ut effugerent pœnam quam Conſtantii &
uliani leges ut ſacrilegis minabantur, deſeruere na-
uram ſuam, horrendumque propoſitum, quo manes
nquietaverant, inuſitata verecundia & incognito
metu mutavere.

Nondum bene exierant, pertentat Alitophilus
partes omnes ſubterranei ſpecus, & ut me dormien-
tem aſpexit, totum ſe labante ſpiritu ſuper meum
corpus effudit. Inter hæc allevatis luminibus agnoſ-

cere

cere amplexantem incepi. Iam mihi, jam illi redd ta refici, & relaxata potionis vi ad ſuperos remeare niſi quod adhuc claudebar tumulo. Rediere quo que vires Alitophilo, aſſurgimus; & ornamentis qu paſſim circa cadavera jacebant (nuper ſpolium la tronum) requiſitis, ſublatiſque, mortalitati nos red didimus. Putares Eurydicen de Tænaro tractam Orpheum ſequi, ſi aut Alitophilus tenuiſſet citha ram, aut ego relapſa ſub umbras & iterum obvi Cerbero ad geminatos iraſcentis latratus palluiſſem.

Sic ab inferis remeantes, obducto tumulo ſolutu ri vorum Antelucio petebamus ædem Veneris Py renæis jugis ſacratam; & jam multum itineri emenſi eramus, cum latronum (qui ſub Eurybato militabant) manus effera decepit pietatem noſtram, & incautos catenis oneravit.

Inſidebant ſublimioribus locis incultorum mon- tium prædonum reliquorum examina, & veluti pia- culares damnatæ ſolicitudinis victimas de rupibus dependuli immiti lumine ſpectabant, quos in carce rem & tenebras celebri ſupra noxiorum reatum ignominia ſocii peſſimi trahebant.

Præibamus noſtris vinculis triumphum gravem, & ſuſpenſos ad lenta ſupplicia ſpiritus torpore magis quam metu premebamus. Tunc ego non inſcia pe- riculi quod utrique imminebat, oſculo Eurybati genu adorato, præcocia fata & ſalutarem ſola cele- ritate mortem mihi fratrique (ſic Alitophilum ap- pellabam) deprecata ſum. Eurybatus expalluit ad conſtantiam meam, & blandiore vultu ne deſpera- rem de pietate ſua monuit: vocatoque Atrace im- peravit ut utrumque diligenter procuraret, & exi- mium (ut ajebat) par formæ in craſtinum reſervaret ſibi. Sed jam Atrax conceperat flammas, & ſubitæ miſerationis affectione permotus, miſereſcere ſe ſimul & amare ſenſit. Amor enim plerumque à mi- ſeratione venit. Vt in triſtem & ignavi frigoris ple- nam ſpeluncam deſcendimus, per obliqua devexa in imum deducti, cedente ſolo inſtabili veſtigio, & refugo lapſu onus ſuum male ſuſtinente: Atrax, qui

nobiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

nobiſcum deſcenderat, noſtris miſeriis adſuſpirans, & novis Cupidinis ignibus ad miſericordiam motus, ſic incipit.

Coacti eſtis vela venienti tempeſtati aperire, & iratos fluctus ſequi quamcunque vos in plagam detulerint. Miſeret me conditionis veſtræ! & vellem, ſi liceret, mille pœnarum indagine irretitos etiam meo ſanguine liberare. Niſi credideritis ſuadenti, ſero lamentationes illicitas refricabitis, & ad cruentum ſupplicium expoſiti, nequicquam movebitis ad redemptionem veſtram prædones, quos mixta tabo, ſanieque, & planctibus carnificina ſuavius unguentis delectat. Palam eſt; Chloridem amat Eurybatus, & occulta libidine demorſus, per veſtrum ludibrium quærit irritatis ignibus ſatietatem. Videris Alitophile an malis ſororem tuam concubitui quam juſtis nuptiis exponere. Ingenioſus eſt ad medicinam ſuam Cupido; ſemper aliquid honeſti prætendit, ſub quo lateat inverecundus furor, excitatus ad opprobrium verecundiſſimi ſexus. Plures puellæ nuptiarum ſpe delinitæ proſtituuntur infelici patientiæ, quam lenonum aſtu fornicibus inter ſellas & meretricios titulos, quibus captura ſua niſi poſtquam deceptæ ſunt manifeſto apparet. Depoſcet Eurybatus in jura maritalis tori ſororem tuam. Cæterum nihil aliud quærit, quam perditæ & jam ſibi expoſitæ corpus objicere publicæ luxuriæ, militeſque ſuos in prædæ partem & noviſſimas delicias vocare. Sed ſi tibi placeat melioris fidei nec minoris vivacitatis volens, volentem adoptare fratrem; habes me meditati ultorem opprobrii; ſine veſtro periculo ſumpturus de barbaro duce pœnas, & vos incolumes quocunque juſſeritis deducturus. Sanguis ille ab hoſtilibus venis tractus, cementum erit perpetuæ affinitatis indefeſſa thalami copula inter nos coaleſcentis ad perfectam concordiam.

Talibus dictis, ſtetit mutus, & ſimilis alta cogitanti. Cumque mentito ſermone approbaſſet Alitophilus affinitatem ſuam, oſculatus eſt dexteram, victoriam ſalutemque pollicentis: laudataque pietate

propo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

propoſiti, ſocium, quocunque ſeſe facinori apparare humaniſſima urbanitate obtulit. Nec mora: co clamat Atrax mitterent in ſubterraneos receſſu funem. Statim ab alto arripuit demiſſum, &, ſimu de nocte ſpeluncæ rediit ad Solis lucem.

Erat Celadon corpore vaſtus, ſtrenuaque manu & ad quem, ſi Eurybatus non fuiſſet, commun conſenſu ducatum latrones detuliſſent. Vbique ter rarum invidia regnat, & ipſa imperandi licentia in ter prædones æmulos habet. Illum Atrax in ſolitu dinem traxit, ne aures alienæ venirent in ſecretum & inconſiderata prudentia in exitum conſulentium verteretur. Obſequium, inquit, quod arctiſſime tib devovi, non patitur ſilentii crimen. Ne Mercuriu ſinat, ut, quod revelatam gloriam tuam ſpectat, diſſimulem. Quæ ſcio, timeo. Et hoc pii timoris officium erit, ſi illud impia taciturnitate non corrupero. Fraudare te præda tua Eurybatus deſtinat, & quam captivam feciſti, ſuam facere. Vt intelligas, quam nullam occaſionem oſtentandæ ambitionis licentia contemnat. Procedit in dies immodeſtius, &, male data authoritate, vitiiſque, melius ducem agit, quam juſtitia, & virtute. Sic impunita luxuria, vel diſſimulata incrementum accipit, ut collegium noſtrum, tyrannica poteſtate oppreſſum, nihil jam aliud quam humilem ſervilemque metum ſuſpiret. Ita dum Eurybatus in eundem hominem non putat convenire poteſtatem & moderationem, duas res diverſiſſimas junxit, contemptum, & temeritatem. Nunquam bona valetudo eſt in corpore tyranni, perpetua febris venarum temperiem perturbat, micant in vultu novi ſubinde flammarum fluctus, audiuntur ſuſpiria, & anhelitus laborantis, aut aliorum quos ipſe ad luctum cogit. Amat expreſſas metu voces, & coactam laudationem ſui; ubi multum riſit, nece remuneratur. Sed ſolvit tandem ſacramentum omne, & ſodalitatis vinculum, triſtis illa patientiæ ancillantis neceſſitas: & licet indomita potentia aliquot horis regnet, poſtmodo tamen debilitatur, & frangitur, ubi generoſi ſpiritus

bene

bene concitati laxavere tempeſtatem, & indignationis ſuæ ventos dudum timoris carceribus clauſos ad libertatem emiſere. Macte animo; expiabitur, ſi juſſeris, cogitata contra prædonum leges voluptas: unco, laqueo, & ignibus, & ſtrage ſua, ſi volueris, Eurybatus publico latronum generoſiſſimorum gaudio litabit.

Non diſſimulavit Celadon ſibi placere ejuſmodi conſilium, quod laudabilem audaciæ ſuæ mortem aut imperium intra momentum temporis promittebat. Simul cum amicis ſuper ea re clandeſtino colloquio diſſeruit. Quibus ubi periculorum ſocietas, & loquentis gloria placuit; Martiæ cohortis majore parte ad concionem vocata, vim & robur circumſtantium laudavit, apud eos ſpes omnes ſuas & ſalutem reſidere. Si annuerent de bello quod parabat, proximum diem Eurybato extremum futurum. Plus eſſe fiduciæ & ſecordiæ quam magnitudinis emollito per delicias duci. Quo ſublato, prædas omnes & ſpolia communia fore. Sibi nomen imperii, illis laudem conceſſi, & fructus relicturum. Pararent deſides manus, & gladios rubigine infectos ad pugnam acuerent. Neque ſe injuriam ſuam queri, quamvis Eurybatus Chloridem laborum ſuorum præmium rapere cogitaret. Omnibus fraudationem prædæ & pecuniarum per pericula petitarum pro injuriis eſſe; mox, ſi ſurgere ad ultionem properarent, illis ſolatium. Neceſſitatem impoſiti ſilentii manu redimerent. Daturum prælii ſignum, ſi ſe ſequi deſtinaſſent, & veſtigiis ad ſalutarem victoriam properantis inſiſtere. Præmia virtutis geminata, ſpolium cæſorum, & libertatem. Illud ante oculos eſſe: Hanc ab edicto Liphippi pendere, quod latronum percuſſoribus poſtliminii jura dediſſet. Periculum in mora eſſe; laudabile, ſi aggrederentur; ſecurum, ſi occiderent.

Aſſenſere milites loquenti, murmure, clamore, pulſu, ſonituque, & affrictione clypeorum; verum virum, ducemque, ſpreta alterius libidine, ingenti laude efferentes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Dum hæc agebantur, Alitophilus alligatus collo meo ſine intermiſſione flebat. Ergo, inquiebat, non licebit mihi tecum mori? Nunquam ex animis fatorum diſcedit furor infœliciter pertinax? Relinques conſuetos ſinus, & æterno diſſidio æternum amorem in te meum damnabis? Velut in ſolitudine ſquallebit amatum pectus, & nova face per calamitates & ſervitium ſubdita deflagrabit alienis flammis? Quidquid erit, crudeles Dii, forti viro licebit honeſte mori. Ingemui: &, Ne, inquam ego, antiquam conſtantiam deſciviſſe credas. In animi bona Fortuna nullum jus habet. Mens interna virtute freta rebus adverſis opitulatur. Premitur, non opprimitur; imo fortior aſſurgit. Inter procellas, tot bellis domeſticis, tot externis laceſſita, extra turbam & tumultum eſt. Sibi ſemper vacat. Excitantur motibus ignes reciproci, &, cum urendo clareſcant, fortis ludibrium pro materia & alimento demordent. Conſtantius per miſerias amor ſurgit, & fidelius corroboratur. Quidquid ſit: nunquam me Atrax aut Eurybatus in torum ſuum deducet.

Ille meos, primus qui me ſibi junxit, amores
Auferat, ille habeat ſecum, ſervetque ſepulchro.

Iuvabit aliquando libertatem redditam experiri. Triſtitiam riſus excipiunt. Ad defectum noctis, dies ſocialis properat, &, ubi colliſæ nubes inferunt obſcuritatem, ſemper aliquis fulgor murmurantes undarum pulſus oculis navigantium oſtendit. Maximum ſolatium eſt, ferre ſortem ſuam. Plerumque auxilium ab abſcondito temporis mora profert, ſemperque aliquis de Diis mortalium caſus blandum dignatur aſpicere, nec eos patitur ad occaſum ſuum labi. Et, ſi iſta non ſint, more ſcorpionum inter excitatas flammas contorto ad pectus aculeo, meo vulnere cadam. Apage iſtos qui amorem utilitate metiuntur, quæ ſordidiſſima cauponatio eſt! Nunquam diluceſcet mihi niſi ante vultus tuos; quos monebo in ſilentio, non alias, (ſi removeris, obſcurata manes petam,) & toto Acheronte delapſa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

pſa, quam ad ortus tuos reſumptura lumen.

Audiebamus murmur, removimus amplexus; lacrymiſque deterſis diſſimilem malis noſtris induebamus vultum, ad illorum vicem qui deguſtatis Sardois herbis feruntur in morte ridere: Cum Atrax per funem ad nos relapſus, quæ pro incolumitate noſtra peregerat ſedulo narravit. Nam (inquiebat) aut mutuis ictibus virtute numeroque pares ſternentur, aut laſſos vulneratoſque intacti bello adoriemur: cædem cæde, ſanguinem ſanguine expiabimus. Præbebunt vigentibus nutantia ad caſum corpora, & apertis ad vindictam noſtram pectoribus demergemus ultrices gladios, donec omnes vaſtis vulneribus perforati incertas diu qua exire velint animas ejiciant. Et ne nos tumultus irrepens, nox obſcurior, caſuſve diſſociaverint; proximum eſt quod ſolemni voto petebatis Veneris templum; illuc conveniemus, ſeu nos idem dies dicto loco aſſignabit, ſeu mora tardior in aliam lucem diſtulerit congregationem noſtram.

Dum ejuſmodi colloquiis triſtiſſimam producimus noctem, Eurybatus ab aditu ſpeluncæ juſſit educi captivos. Evaneſcebant extrema Lunæ cornua, & jam montium vertices ad Auroræ roſas rubebant. Ego cum Alitophilo aſſenſeram Eurybati nuptiis, & poſt dilationes aliquot matrimonii ſolemnia celebrabantur. Præcipitata rurſum dies tegebatur aquis, & ferales tenebræ ab iiſdem ſurrexerant. Incepta eſt per Celadontem ſeditio, & omnia ſecundum narrationem matris tuæ ſubſequuta ſunt, niſi quod adhuc vivo extra ludibrium mortis, & extremam vim Eurybati. Enimvero defectione Celadontis vulgata, creſcente tumultu ſuſpicatus Atrax cuncta in deterius lapſura ſi me præmium victoriæ & cauſam belli ante oculos rivalis ſuperſtitis reliquiſſet, tonſo capillo, caligis, pallioque, & pileo, in maſculam me reformavit faciem, præſentium calamitatum ſociam, comitemque ſervi domini ferociam fugientis. Quis enim miſer recuſet periculum quod ſalutis ſpem oſtendit? E diverſo formoſiſſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

mum adoleſcentem (quem licentia ſtupri Atracis fratrem fecerat) meas veſtes induit. Et ut arbitror Eurybatus inter inſultus hoſtiles, & proprios metus, mendacium non ſenſit. Deceptus noto habitu, ira, deſperatione, & tenebris, cum omnia alia curat, præter vitam meam, animum etiam perdidit, ut me perderet. Sic perculſus & attonitus adoleſcentem pro conjuge, Orpheoteleleſtam pro Chloride furori ſuo mactavit.

Ad hæc inquietatus piſcator, Ergo, me, inquit, Atrax impune deluſerit! ille filium meum, ille deficientis ſolatium, rapuerit, perdiderit! Vivit adhuc, & ſceleratum animum ſcelerato corpore circumfert! Aliquando me totum vicerunt miſeriæ, & Dii malorum authores! Iam fractus dilabatur orbis, &, ſi mortalibus licet beneficia Naturæ corrumpere, recedat vita, quæ calamitoſis hominibus pro ſupplicio eſſe ſolet! Hac exclamatione lacerata ruſtica virgo, juravit relicturam ſe invidioſam narrationem, ne forte recentia mala novis augerentur, & hoſpites ſuos odioſo turbaret officio, ad quod ſe mente ſimpliciſſima, & bona fide, faciliorem ſe futurorum neſcia præbuiſſet. Renunciare ſe male fidelibus armis, & nudas manus pectuſque inerme ad pœnam proferre. At ego, qui in Chloride mea laborabam, hortari cœpi piſcatorem, ne perſeveraret in ſupervacuo gemitu. Temporis moram ſolere mentes doloribus exulceratas ad ſanitatem revocare. Scenam muneribus gladiatoriis frequenter diſtingui, ut voluptates nece & ſanguine condiantur. Cito ſubrepere infortunia. Bonam fortunam, difficilem inventu, rectorem ducemque deſiderare, adverſam venire ultro etiam contra miſerorum votum. Daret hoc extremo dolori ut aliquantulum taceret, cum in ſummis calamitatibus ſilentium melius fletu, verbiſque, affectus vere mœrentis exprimat. Evaporationes humidi ſplendores tantum minaces citra ſonum ictumque movere. Exhalationes vero ſicciores terrarum, fulmina facere, & exprimere. Vbi conſumſerit aculeum ſuum recens dolor, & primus tor-

por

por reddiderit ſenſus, uſurum illum ratione ſua, & ſi tunc placeat dicturum in præſentem calamitatem quidquid animus dilatione remiſſior afflicto minus, minuſque commotiori, ſuggeret. Quod, inquit ille, expoſitionem calamitatis meæ in aliud tempus differo, præterquam quod ſub recentis mali pondere lingua torpet, facit etiam reverentia ſacratiſſimæ Veritatis quæ virginis narrationem per totum comitatur. Bene eſt, infit puella, jam recipiam cum voce interclusos tua confuſione ſpiritus, & præter ſpem miſericors indulgebo tibi, ubi de Atrace ultionem ſumpſero injuriis tuis parem. Attendite itaque, & avidis auribus ebibite Chloridos ſermonem reliquum, qui per miras calamitates veluti fractus ſaxis torrens in maligniorem impetum tranſibit, & per violentos fluctus creſcet in ſpeciem turbidi maris. Sic ergo ſequuta eſt hiſtoriam ſuam.

Igitur inter nudos gladios & mortales ictus (quibus circumſtantis ſylvæ confraga reſonabant) intrepida, tantum pro ſalute Alitophili laborans qui certamini intererat, ingenio ſicut habitu maſculo omnes ærumnas ſuſtinebam, parum ſemota ab illo loco in quo ſine miſericordia pugnabatur: quantumque plus ſpei ad refugium nox dabat, eo majorem animum ad extrema quæque fortiter ferendum faciebat. Vt vero rediit dies, & ad ingentis cladis ſpectaculum oculos vocavit; crevit audacia cum luce, & jam plus fortitudine quam veſtibus fœminam virum ad jacentia cadavera pertraxit, ut ſcirem an inter mortuos latrones habitaret Alitophilus, eum ſimul & volens & timens per cruentum prælio campum reperire. Et quia barbari illi, & immanes homines, acceptis forti pectore vulneribus honeſto morſu ad noviſſimos anhelitus tellurem preſſerant, ſingula cadavera prenſis capillis converti ad infamem exitus notam; qualis eſſe ſolet eorum qui rotis impoſiti, & univerſa membrorum fractura laniati, laborantes animas inter carnificum amplexus & aſpectum cœli decutiunt. Fruſtra tot efferatos vultus aſpexi. Non erat inter eos amata mihi mul-

tum facies; &, quoniam non erat, inſano pavore mortuum arbitrabar, quem tot corpora cruentis ſpiritibus ſpoliata vivere oſtendebant. Adeo ſollicite timet quiſquis bene amat. Quid ſcio (clamabam) an Alitophilus Eurybati hoſtis eum extra hanc pugnam ad aliam compulerit. Ambo ſcilicet communem ſtragem vitavere, ut melius & honoratius perirent. Hunc igitur amorem meum virtus ſola peremerit: ego, vidua, & extorris, & fœmina, mihi metuens revocabo feſſos ad vitam ſpiritus, ut inter ſpeluncas ferarum, & cadaverum acervos, deliteſcam.

Volebat Atrax parata oratione demulcere furentem, niſi vetuiſſet fortuna turbari aures meas inviſo ſermone. Neve bellum tam vili cruore & inexpleta cæde deſineret, Dea illa miſericors procuratorem illius provinciæ cum lictoribus & militum ſequentium turba campo ſtitit, in quo victores ſimul & victi omnes indiſcreto ordine jacebant. Venerant illi ad famam pugnæ, ut ſuperſtites latrones vi domitos, vinctoſque, carcere, mox patibulo donarent. Cæterum Atrax de tot modo prædonibus ſolus ſed non ignavus hæres, viſis hominibus armatis, conſilium inſtantis periculi morte voluntaria prævertit; Sat ſe beatum dicens qui ante oculos meos virtutis ſuæ præcipuum & laudabile ſpecimen præberet. Nolle ſe ſupervivere fortiſſimis ſociis, quos publicis patibulis mutuum robur abſtuliſſet. Precari Martem & Mercurium, ſuos Deos, ut me captivitate liberarent, &, ſpontali parricidio ſatiati, abducerent à ſævitia cœlum, quod immerenti mihi injungeret æternas ærumnas. Vltima vox ejus hæc inter homines audita eſt, & ſtatim cum magno ſonitu animam per patens vulnus ebulliit. Accurrunt Melandrii, &, ne mihi etiam violentas manus inferrem imminentis periculi metu, dubitantem an mori aut vivere mallem catenis impediunt. Sic ad Liphippum deducta, prudentiſſimi Regis venerata majeſtate (quam nimio faſtu profitebatur ad nauſeam Gallicæ libertatis) quæ nunc intellexiſti fideliter exponens, ſævum fatorum vultum ad aliquam clementiam reduxi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

duxi, niſi quod aberat Alitophilus, & ſecum majorem mei partem deferebat.

Pependerant jam occiſorum latronum cadavera, ad reliquorum horrorem: ne viderentur fato functi ignominiam omnem conſumpſiſſe, & legum pœnam voluntario parricidio fugiſſe, qui ſemel meruerant publice mori.

Humanarum rerum culmina conſtantiam non inveniunt: omnes fœlicitatis noſtræ inimici ſumus, ubi nulli ſunt qui nos ab alto dejiciant. Cum tantum lucet ignis, placet: ubi altius volumina ſua detorſit, exurit trabes, &, corruptis quæ ſuperioribus firmamentum dabant, agitata diu ad ruinam faſtigia divellit. Libera ſub Apolidis nomine inter Melandrios fortunam meam non ingratis oculis aſpiciebam, eratque aliquid quod Alitophili leniret abſentiam. Vbi Liphippus dignatus eſt ſervitium meum, & libertatem ſuam in ignotam fœminam exercuit: jam mihi gravis, jam impatiens exilii inexpectata beneficia pro ſuppliciis ducebam. Mentes longa fœlicitate ſaginatæ multum de natura ſtomachi ſumunt, cui ciborum lautitia & abundantia faſtidium inferunt: illæ nauſeant ad florentiorem ſtatum, & iniquis luminibus ubertatem cernunt, quæ alias earum fuit impudens votum. Ipſe corrupi fœlicitatem meam, &, ne diutius beata inter gloriam & divitias dilectum meum ad injurias cæli & terræ relinquerem, ad fugam animum deliciis feſſum commaſculavi, & de nocte aulam Liphippi deſerui, ut Alitophilum meum in templo, quod Eleutheriam à Melandriis diſterminat, convenirem.

Trigeſimus à pugna prædonum dies cum totidem noctibus ſpatium menſis compleverat, & nova Luna recurrebat ad orbem ſuum. Video fanum ſolerti fabrica conſtructum, valvaſque ingentis populi frequentia laborantes; dona quoque cum titulis ſuis pendentia, qui litteris aureis teſtabantur cur ſingula Veneri ſacrata forent. Tunc ego concito gradu per mediam turbam viam ad aram mihi facio; poſitoque genu uberi fletu ſimulacrum Deæ rigans, notavi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Pario marmori quod baſim faciebat quæ ſequuntur minori charactere litterata. *Alitophilus ſoluto huic Numini voto, ne cogeretur deſerere ſororem ſuam, proximum ingreſſus eſt Xenodochium, quo includuntur hi qui inſaniam ſuam Amori debent, ut, mentita amentia, ſibi liceret quod amat expectare.* Cum petiiſſem ab uno ſupplicantium an ibi tuto habitarent qui mentem ab ictu Cupidinis amiſiſſent, ubi narravit peregrinos per novem tantum dies ſacris operari ſolitos, quibus præteritis cogerentur de templo diſcedere, pollicitus eſt rectoris officium ſi auderem præeuntis greſſus premere; & illico præceſſit.

Ædes pluribus feneſtris conſpicua tot aditibus accipit ſolem, quot ille diebus revolvit anni curſus, & tempeſtatum mutationes inchoat. Aëris mira libertas captivitatem animorum aliquo modo reparat. Placidi fluctus inquietam domum grato circuitu coronant. Cerebri quoque calorem temperat arborum frigus, & certas cujuſque ſpes aut deſideria partiuntur varii flores, quos, ad animos incolarum avertendos à perturbationibus, ars ſolertior Natura patentibus pratis inſeruit, ut interna vulnera gratus aſpectus & odor ſuavis mitigarent. Ibi ſenex caſtigabat canitiem ſuam, quæ ſibi fabricata fuerat repudiũ. Prope matrona intermoriente vultu querebatur hæreditates ætatis officio quæſitas cito conſumſiſſe. Feralis zelotypia fuſcabat adjacentis membra, & jam frontem ad deſiderium necis contraxerat. Lugebat adoleſcentula virginitatis florem gratis extinxiſſe. Ille inconſtantiam muliebrem damnabat. Alter parabat ſe ad deſperationem, & de ſiniſtris circumſtantium latebris cæca manu quærebat gladium ad quem confugeret. Puella contemni formam ſuam dolebat. Fugiebat Pigiciaca ſacra candidus puer, & trucem dominam vocabat in auxilium ſuum. Adoleſcens exanimato ſimilis audiebat alium commemorantem præterita gaudia, & in præſentia male triſte mœrentem. Alloquebatur undas alter, & ruptis induciis quæ pugnam ſuſpenderant irritata manu vellebat capillos qui fœminam inconſtantem male tenuiſſent. Erant qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

qui per dilucida furoris intervalla cantu & nervis dolorem ſuum fallerent. Qui lugubre carmen ſcriberent. Qui auras invectiva in amicas exarata turpiter onerarent. Qui deſilirent in fluctus. Qui præcipitia quærerent, quibus Sappho flammas ſuas extinxit. Qui genas lachrymis madentes unguibus lacerarent, manibus vincirent collum, & de funeſta cupreſſus fronde velut ab infami ligno penderent. Putares hæc ſupplicia Virgilium vidiſſe, dum ait:

Hic, quos durus Amor crudeli tabe peredit,
Campus habet: non hos curæ cum mente relinquunt;
Luctus & ultrices poſuere cubilia morbi,
Et metus, & durum redivivo funere lethum,
Cinctaque ſanguineam demens diſcordia pallam.
Hinc exaudiri gemitus, & ſæva ſonare
Verbera, tum ſtridor ferri, tractæque catenæ,
Immaniſque Dei fulmen, fœcundaque pœnis
Pectora, non ullo requiem ſumptura tumultu.
Non mihi ſi linguæ centum ſint, oraque centum,
Ferrea vox, omnes furiarum dicere cauſas,
Omnia pœnarum comprendere nomina poſſim.

At enim mortalibus de poſſeſſione rationis dejectis, & tanquam bello captis, liberum ſuppliciorum arbitrium maſtigophori denegabant, qui amoris ægritudinem voce, & verberibus, & obſcuris carceribus miſerantes, frangebant nobilem amentiam, quam fecerat otium magiſter ſceleris, & malorum omnium ingenioſus artifex.

Inter eos qui curabant ne inſanientes vel inſomnio vel injuria ante diem ſuum præcipitata morte decumberent, neſcio quis benignioris vultus petiit à me an aliquem eorum, quos eadem inſania diverſis motibus agebat, mercari deſtinaſſem, qui laudabili furore, & grato mentis exceſſu, mœſtitiæ hominibus ſemper inſidiantis rubigine animum detergeret. Scis, inquam, unumquemque concivibus ſuis delectari, ſive nativus ſermo conciliet homines invicem, ſive ejuſdem aëris hauſtus inducant paritatem morum. Sero placebit ille quem non intellexeris. Horror tranſpyrenæi ſermonis Eleutherianorum faciles men-

tes turbat, cum iſti ſimplicitatem & civilem molli-tiem loquendo profiteantur, illi, quaſi in imperandi ſortem geniti, barbaris vocibus, & abſurdis in ſuam aut patriæ laudem laudibus effuſi, cum multo faſti-dio confodiant aures audientium. Præterea ubi nobis humanitas noſtra ſatisfecit, quærimus in vicinia no-ſtra quem in partem divitiarum noſtrarum vocemus, quem ſine fuco dilectum in diſtributionem beatitu-dinis noſtræ arrogemus: non ſpecie rigidioris pa-tris familias auſpicium adoptionis per ſervitutem ad-optati inchoantis; ſed amicitiæ jucunda familiarita-te, & conſuetudine pulcherrima, qua ſenes lætis au-guriis in jura ſua juventutem deducunt. Placet ita-que, per Eleutherianum, ſi eorum aliquem locus hic habeat, voluptatem ridendi emptione parare, & innoxiis jocis excutere triſtitiam quam fecit longior peregrinatio. Suſtulit ille oneroſum ſupercilium, &, Ne, inquit, tam barbari ſimus, ut nos noſtrorum amentia delectet. Quis ferat hoc patriæ ſuæ ludi-brium, ut eas delicias pretioſas exiſtimemus quæ per concivium calamitates diſtributæ, graves animos lu-gubri & mœſto intuitu ſubducunt? Viſcerales miſeriæ melius nos movent, quam ut triſtiſſimos rideamus caſus quibus infœlix aliorum voluptas blanditur. Li-ceat Eleutherianis in omnibus delirare: dum Melan-driis ſufficiat non aliis quam Amoris ſpiculis de men-te ſua perire. Omnibus gentibus cæleſtia ſidera varias plagas intulerunt, multumque intereſt ad vitia quo cœlo ſoloque naſcamur. Cum cœleſtes cauſæ, præter morum diſcrimina, morborum etiam animi pariter & corporis varias ſpecies inferant; utraque Græcia de cœlo ſuo maſculorum amorem trahit. Melandria turbatur zelotypis ignibus, & tot montibus, tot æſti-bus Oceani, tot Tyrrheni maris littoribus ab hoſtibus tuta, in unius Cupidinis vulnera ad inſaniam patet. Taceo reliquarum nationum collapſi aut exciſi cere-bri vitia, dum in Eleutherianis omnia condemno quæ ſingula in omnibus ſunt. Nos lamentis & miſe-ratione triſti proſequimur in hoc Xenodochio furen-tes; illi ludibriis eoſdem, tumultu quoque, & inju-

riis

riis in publico, & frequentia. Vnde fit, ut in aulis Melandriorum magnatum non alii amentes frequentis familiæ ſubjiciantur opprobriis, quam quos Eleutheria ad noſtros riſus educat: qui de mœſta ſollicitudine, & gravi ſuperbia, nunquam exeunt, niſi antea arcanam ſapientiam fregerint externa mala quæ jocus inconſultus facit, & pervicax reliquorum hominum inſania. Neq; mirum eſt vacuam hodie civibus illis domum quos Eleutheria infœlici genio ad voluptatem noſtram gignit: cum, ut quiſque in has ædes venit, ſtatim in potentiorum numeroſa ſervitia tranſſcribatur, ut innocenti furore domino ſuo placeat. Sic nuper Axonius, præfectus Parthenopes, & Inſubriorum rector, Eleutherianum quemdam Alitophilum, emotæ mentis inquietudine jucunda commendabilem, ſatellitio ſuo cooptatum ſecum in imperium ſuum deduxit, qui neſcio cujus Chloridis amore flagrans mentis ſalubritatem perdiderat. Quid facerem? niſi Divis iraſcerer, qui, ærumnas veteres triſtioribus cumulantes, aut non exaudire velle miſerrimæ preces videbantur, aut contempſiſſe mortalitatem importunis vel intempeſtivis votis laſſatam patientiam turbantem. Nimirum cœleſtium vigilantia periculorum humanorum negligens eſſe cœpit, vel, uſu & aſſuetudine fatigata, hebes & detrita reſtat. Etiam mala Numina reliquiſtis terram? & ſenio ſicut negotiorum mole feſſa, ſtupida & incurioſa negligentia ſubſidium denegatis orbi, & mortalibus precarium ſpiritum inter miſerias producentibus; adeo difficile eſt etiam infœlicibus mori. O calliditas futilis, calamitoſum commentum, mendacium fallax! Per ſpeciem violati Iudicii illuſiſtis fœlicitati meæ, & arcanis affectibus junctos interfuſo mari disjunxiſtis. Nec plura; vere furens exero me de domo inſana; & vagos greſſus ad iter incertum compono. Iamque planitiem camporum provecta, ſylvoſi montis aſperum jugum metiebar: obtulit ſeſe mihi inertiſſimorum hominum triſtiſſimum ſpectaculum. Armati juvenes pone adoleſcentem ſtabant, qui catenis vinctus ſuppoſuerat candidum collum inviſæ carnifici-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

næ. Huc, inquam, conferto agmine ſocii concurrite, ſceleratiſſimis latronibus mortem daturi, quam minantur. Dum accurro nece mea geminatura ſacrificium quod parabant, & ſicariorum ſitim ſedatura inſperato ſanguine: credidere illi miſſum militum agmen in perniciem ſuam. Igitur diſtulere ſupplicium, & ſacram victimam intactam relinquentes, ſpiſſiſſima quercuum nocte fugam ſuam condidere.

Ceu lupus, aggreſſum quem nocte mapalia fidi
Latratu pepulere canes, veſtigia retro
Preſſa refert, nemora alta petens, caudamq́, remulcet
Hirſutam, vacuoque dolet diſcedere rictu.

Simul adoleſcentem de funeſta morte erutum ad ſalutarem libertatem ruptis vinculis remitto. Retexit ille jugulum quod lictoris manus nudaverat, & ſupplicii quod exierat cauſas blandiſſima voce in hunc ſenſum palam fecit.

Quoniam magnæ urbes & opulentæ in vitia ſceleraque magis patent, vileſcente inter politiorem vitam infamia peccandi: recenti edicto Tarentini prohibuerunt, ne quis ante nuptiarum diem virginibus miſceretur; quarum antea ſtupra tam grata licentia placebant hominibus, ut illi nihil minus probarent quam matrimonia & nuptias. Sed jam neceſſitate coacti ad conjugales leges eo libentibus feruntur, quo vident eos, qui nunquam uxores duxerunt, omnibus commodis prohibitos, interque ignominioſos latitantes, excludi theatro, & illis honoribus ad quos militari gloria & eloquio indiſtincte quondam perveniebatur. His repagulis juvenes ſuos impetus coërcent, quibus non licet niſi cum timore infamis exitii peccare. Inveniuntur tamen puellæ quæ per pericula mortis alienæ ad vetitas delicias ardentius ſuſpirent. Vt enim febricitantium ſitim interdictus potus accendit, ut ignis aſpergine modica lympharum ferocius augetur: Sic coacta probitas acuit aviditatem jejunæ mentis, & inconſultam juventutem ad mala furta imprudenter propellit: quæ ventura in maturitatis & prudentiæ adoptionem, illo tamen inſolentis ætatis lubrico, ſi non cadit, titubat.

Ante-

Antequam vulgaretur edictum, aſſueveram Polinices amplexibus, quæ de ſumma regni nobilitate in miniſterium Tarentinorum reginæ accita, præcipua erat à conſiliis regalis formæ, ornatrix ingenioſa, quæ variis flexibus torquebat capillos, ornabat veſtes, vultus componebat, ne naturalem formam indecenti & aſſcititio cultu excæcaret. Exaſperat homines imperata correctio, & melius jubetur licentia. Etenim ut flammas ſuas ad interdictum vocari vidit, non contenta vulgari complexu, ad alios etiam amores creſcentes contra novum imperium flammas ſuſtulit, & ſtatim in viro principe arſit, qui, cælibis vitæ voluptatibus laſſus, jam ad nuptias ſuſpexerat.

Non puduit infelicem puellam mihi quoque furtivum dolorem credere: pollicita ſi ad Machimi matrimonium perveniſſet, præter corporis ſui continuatum uſum, daturam ſe munera ultra meam ſpem, ſortemque, quibus videri poſſem ſibi gratiſſimi lenocinii officium magno emiſſe. His promiſſis ineſcatus, laxavi pectus venienti calamitati, quæ me ad hunc locum perduxit, triſtiſſima morte nimium laxæ bonitatis & imprudentis obedientiæ luiturum pœnas, niſi te in meam & Machimi ſalutem huic loco fors ſtitiſſet. Nam cum arcani incendii faces, quibus Polinice deflagrabat, Machimo detexiſſem, & ille quæſitum ardorem amore Aglaiæ excuſaſſet, quam petiturus erat à regina in connubium: addidiſſetque pœnâ legis novæ quæ ſtupra ulciſcebatur capite; turpiſſimo illa inhorruit odio, & totam ingenii ſolertiam ad crudeliſſimam vindictam convertit. Ea eſt natura mulierum, ut ſuas inimicitias diſſimili vultu tegant, cum amicitias çelare non poſſint. Scilicet infidelis ſexus licet loquax eſſe amet, quoniam tamen facillime ad mala movetur, verborum occultorum viam, & ſecretas iras, improba faciei ſerenitate & robuſto ſilentio tegit, conſtans in arcanum dolum.

Igitur ut me lateret feralium inſidiarum deliberatio, Nihil magis, inquit, amentes oculos recreat, quam paria aut ſimilia in alio intueri quæ in amato viden-

videntur, vel creduntur. Placebit mihi ſi geſtibus, & voce, & veſtibus ingrati Machimi effingere coneris imaginem. Hac nimirum ſimilitudine veluti pabulo ſaginatus amor ſtatim crudeſcet; hoc mendacio ſatiatus excitabit nauſeam, & celeres animi æſtuantis motus ad facilem tranquillitatem reducet. Sic bellariorum luxuria ſuaviore quam neceſſe eſt condimento conſumunt famem, cum languentem guſtum nihil magis excitet acri & ſolido cibo. Summa erit infelicis conſolatio, eſſe miſeram, nec videri. Promiſi quod volebat; nec ſecius illa opulentum ad fraudes ingenium in Aglaiæ perniciem laxavit. Adiit amantem, & caſtigata ad hilaritatem fronte, fractoque in malignam contumeliam vultu, Non poſſum, inquit, ſimulationem intra me diutius ſuſtinere. Fugandus eſt amor qui pectus tuum inſana ſpe demulcet, & contumaciſſimo vulneri cicatrix inducenda. Peſſimus ille Machimus, quem ſacramentum ſolemne, quem reginæ conſenſus, quem corporum animorumque legitima mixtura fecere meum, inſidiatur pudicitiæ tuæ, & infamiam tuam ſub ſterili nuptiarum titulo ſollicitat. Si ſapis ergo, de viſceribus tuis lactantem Cupidinem decuties, & famoſum impudicæ quod imminet nomen natalium tuorum decori reddes.

Cum Aglaia negaſſet dicenti fidem, Peream, inquit, niſi & illos tuos oculos in teſtimonium deliciarum mearum vocem: ſi per tenebrarum ſecreta in furta noſtra audeas inquirere, & in opprobrium tuum aperire vultus, quos ille decipit. Annuit illa, ſuo malo. Silebant cuncta, & nigræ nubes fulgorem ſiderum tegebant. Latebat Aglaia ad limen cubiculi quod ad amplexus noſtros dudum elegerat Polinice. Quæ ubi me pari habitu, & voce in Machimi ſpeciem effigiatum vidit, verum Machimum arbitrata, quem in Polinices oſculo diutius hærentem conſpexerat:

—— illi
Poplite ſucciduo genua intremuere, fugitque
Et color, & ſanguis, Machimi ad crimina mœſta:

Illa-

Illaque, quo propior ſceleri eſt, magis horret, & auſi
Pœnitet, & viſi teſtes ſua lumina damnat:
Armaſſetque ſuam contra ſua viſcera dextram,
Ni vellet periiſſe ſimul quo flagrat, & odit.

Initio nondum maturus dolor leni tractu ad requiem fertur. qui ubi frangitur velut fluvius occurrentibus ſaxis, per anguſtias eluctatus excitat ſeſe, & jam diſſimilis ſibi, & in torrentis modum violentus, in alienam perniciem per malignos tranſitus proſilit, cæco impetu, & tumultu impacato obſtantia quæque convellens: &, niſi vincitur, vincit. Hoc agitatur Aglaia, pacatis primum fluctibus: ubi tranquillitatem fregere venti, aut obvia rupes in turbidi maris ſpeciem volvit aquas, & occiſas ſpes in tumulum ſecum tractura truculenta celeritate Machimum adhuc ſuum in jus vocat, poſtulat nomen ejus recipi, edit ſubſcriptionem, & accuſationem violentam de ſtupro movet.

Statim injecere lictores Machimo manum: & judices de tribunalibus pendentes, quia præter eam quæ accuſaverat teſtes non erant, de vetere inſtituto Reipublicæ reo conceſſum eſt, ut innocentiam ſuam alieno gladio tutaretur; &, niſi intra menſis terminum inveniret equitem qui ſe defenderet, ut in convictum ſecundùm patrias leges animadverſuros.

Verebatur Polinice, ne tenera mens, innocentis ſupplicio ad pietatem & miſericordiam commota, fraudes ſuas vulgaret; placuit etiam, ſanguine meo maculare ferinas manus, perque conductos qui ante te fugere ſicarios, inſidiarum ſuarum ſolum teſtem ſubtrahere innocentiæ Machimi, qui per te licet in meliorem fortunam ſurrecturus eſt, ſi generoſiſſimi hominis ſalutem mei capitis periculo velis emere.

Talia divino decore venerabilis adoleſcens Chloridi narrabat, illa mihi. Nunc vero, quæ vidi ipſa, ſub Apolidis nomine paucis accipite, ne ſuſpendam diutius cupiditatem veſtram, & nimiam auditionis patientiam inutili loquacitate frangam.

Vt in hanc caſam cum illo adoleſcente venit Apolis, ſtatim in Machimi libertatem intentus familia noſtra

noſtra ſubſequente Tarentum ingreditur, ſuſceptu-rus innocentis defenſionem. Aſſignatus eſt itaque pugnæ locus, & educti in campum hinc Apolis, inde Aglaia. Non omnes Amazones Phaſidis ripas colunt, nec in totum vires & animos mater natura muliebri ſexui ſubtraxit. Pleriſq; puellarum tantum generoſitatis in corde, quantum ſanguinis & pudoris in ore: ubi maxime contumaces in amorem aut odium zelotypia ſuccendit. Sæpius enim læſa ingenia in periculum tam ferri quàm ignium miſit deriſus amor, ipſa gloriæ cupiditate. Virtus tamen hic in parte eſt, quæ non patitur innocentem proteri; & alienis injuriis gravis, quidquid obſtat, ultore gladio proſternit. Cito deformitas exprimitur certis ſui notis ad imitationem facilis: ardua res eſt pulchritudo, & ipſa raritate difficilis; nunquam niſi lento ſermone, & ab humili ſtylo ſuſcipitur. Sic quoque communis virtus ſubtili calamo delineata invenit imaginem ſui: ubi vero ſeſe ultra miraculum egit, non habet niſi vilem & ſordidum ſuarum laudum narratorem; materia ſua quam arte felicior. Faciam itaque quod hiſtorici etiam ſolent: ubi tenuitatem ſuam ingentia facta excedunt, ad inventa Poëtarum animos & verba contorquent. Nec longe eſt ab illo more, iſtud quod dico. Palluit ad tantum certamen Thetis, & argenteum pedum colorem deduxit in vultum. Ipſeq; Neptunus alias inter tempeſtates intrepidus, ad tantorum ictuum formidabiles auditus, permiſit pavidæ albedini undas ſuas, &, ne oblivisceretur imperium ſuum, ad Oceanum patrem deſcendit, jura Nereidibus daturus. Sola Venus in mortem pugnantium demiſerat de cœlo in terras lætos oculos, & ad cruoris mutuo vulnere crudeliter manantis aſpectum grata titillatione lubricum corpus agitabat: timens nimirum ne ſuum Martiſq; numen cum mortalibus puellis partiarium eſſet, cum venerationis ſuæ præcipuam vultibus imaginem, & validis membris robur Martis, utraque circumferret.

Credas ad Tanaim, ferumque Phaſin,
Thermodontiacas calere turmas.

Edunt

Edunt vulnera, conſeruntque dextras,
Et mortem ſibi qua manu minantur
Ridet Mars pater, & cruenta Cypris.

Vtramque tandem par rabies ad exitium uſque temeraſſet, niſi adoleſcens ille, qui Apolidi ſuam vitam debebat, ante Reginæ pedes prolapſus, ſuſtuliſſet duellum, & certantes ad querelam ſuam ab ictibus vocaſſet: qui, ubi fraudem Polinices manifeſtam fecit, ingenuitate ſui meruit veniam profeſſi ſtupri, & in pœnam Machimi tradidit exoſam Polinicem, quæ de Senatus decreto cremata, oſtendit non longe eos à naufragiis eſſe qui ſereniore tranquillitate in altum provecti improviſis turbinibus agitantur, ubi maxime timere deſierunt.

Hoc eventu Machimus & Aglaia ſpiritum, & ſanguinem, & libertatem recepere: quæ omnia recens calamitas utriſque per muliebres inſidias abſtulerat. Perfregit interim Apolis circumſtantem turbam, & per obſtructos aditus non ſecus ac per apertas planicies & invitantia limina rediit incognitus in hanc domum. Permanſitque in ea pauperis tugurii comes, donec eum obducta vulnera & liberior aër, & vicini maris commoditas, ad Alitophili quæſitionem revocarent.

Videbatur exiguam nubem fax componere, cujus lumen veſpertinas epulas inchoaverat: & illico longiore patore vibrata flammula ſub hiſtoriæ finem cecidit, donec triſtiſſimis tenebris in ſomnum labentes obrueret. Tunc vero dejectis luminibus mœſtus crebro in ſingultibus eram: Nunquam exegi noctem tam amaræ ſollicitudinis, &, niſi jamdudum fuiſſet à quo amare noveram, à corpore meo quæſiſſem valetudinem. Sed animus miris cogitationibus territus irrequietam cupiditatem augebat ad Chloridis veſtigationem, & jam certum erat tranſmittere maria, & terras omnes circumire; cum in hoc cogitationum ſalo & mentis æſtibus fluctuantem dies invenit. Sumo ſarcinulas, & iter ingredior quod ad mare ducebat. Nec mora; Vindocinus ſequebatur deſertorem. Ecce ſenex ruſticæ anus maritus cum filio Ta-

rento

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

rento reverſus querebatur de fuga noſtra, hoſpitiumque ſuum tanto ſcelere pollui dolebat. Rediimus; &, poſtquam ille largioribus epulis excepit fugitivos, abſentiam ſuam à domo bonus paterfamilias ſic nobis excuſavit.

Recurrebat magnus ille annus qui ſeculum novum incipit; & in urbe Tarentinorum Hetæridio Iovi ſacra fiebant quæ nullus hominum bis videt. Vitæ meæ tranquillitatem ſollicitavit curioſa pietas, ut & recaleſceret per ferias priſtinus labor, & ad rariſſimum ſpectaculum ruſtica mens perculſa, ultra delicias ruris aliquantulum reſpiraret. Igitur ego & filius venimus in forum quod in altitudinem montis porrectum faciebat urbis umbilicum.

Surgebat ab ortu
Lucifer, & pulſa Phœbo conceſſerat umbra
Ithomes ſublime jugum; ſimulataque magnæ
Flumina clepſydræ vitrea pellucida lympha,
Quæ per clauſtra ruens montis crepitante lapillo
Ludebat, fluctuſque ſuos miſcebat amaris.
Stabat & effigies Cretea nobilis Idæ
Infanti reptata Iovi, quem Neda paternis
Faucibus ereptum cæco celaverat antro.
Hoc ſuper impoſitum naſcentis lumina Phœbi
Spectabat templum, quod per miracula laſſos
Ducebat diverſa oculos: ſeu gemma lapillis
Intermiſſa novis, ſeu vultibus æris & auri
Mixta ſimul, ſeu marmor erat, ſeu concolor atro
Vena mari, Phrygiuſve ſilex, aut durus Iaſpis.
Huc oculis, huc mente trahor. Diverſa figuris
Viva metalla micant, fulget quoque picta per artes
Tellus partitas, & opes quas porrigit optat
Calcari, & placida venientes luce ſalutat.
Iuppiter ipſe alto celſum caput aëre ſeptus
Templa ſuperfulget. tantæ ſub pondere molis
Ara gemit, preſſuſque tremit mons ſub Iove tanto,
Quantus erat cum Phlegræis Titanes in agris
Sublimi de nube tonans ad Tartara miſit.
Mitior ille tamen blando ſpectare videtur
Intrantes riſu: neque enim ſua dextra minatur

Ful-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Fulmina; nec ſævum conſurgit ab ægide pectus.
It tergo demiſſa chlamys, dextraque quietam
Mulcet avem, gaudetque ſuo quo nubila pellit
Pulcrior aſpectu fulgere, & ponere curas.

Lignatores varia congerie ilicis & myrtus oneraverant Doricas aras. Æditui lectiſternia fecerant. Pulvinaria ſtruxerat curio. Simul virgines verno florentes coronamine, & humum floſculis ſternentes, æquali cum Muſis numero ad muſicos modos ſaltantes occupavere medium templi. Præibat intonſus juvenis Apollinis ſpecie venuſtiſſimam puellarum turbam, ad citharæ nervos tam blando concentu digitos infringens, ut eum patrem ſuum crederet Æſculapius, ſi aut ſagittas habuiſſet, aut arcum. Conſumptis carminibus quæ celebris poëta Iovis laudibus impleverat, intravere in templum virgines aliæ miniſtræ ſacrorum, invitante adſtantes præcone ut facilem ſacrificio viam darent. Hæc æneum vas exanſatum præferebat. Illa ſimpulum dextra tenebat. Inferebat altera myrrhas, caſiam, crocum, & libanoton. Succedebat lectiſſima adoleſcentula, bellaria vimine clauſa capite ſuſtinens. Erat quæ caniſtro hordeum cum ſale deferret, quæ gereret acerram, quæ candelabrum, malleolum, ſeceſpitam, pateram, diſcum, enclabrin, dolabrum, vaginam, & ollam. Poſt hæc turbæ divinis ſacris initiatæ ſacrificuli, & ſacerdotes, & flamines querneis frondibus evincti tempora, niveaſque induti veſtes, gallum gallinaceum ad aram trahebant, ornatum tæniis, vittiſque diverſicoloribus. Exornabat pompam regina eburneo curru vecta, tam grata forma, & læto habitu congruente formæ, ut eam pro vero numine coluiſſes, niſi quod ſuaviſſimo colloquio blandiebatur hominibus quod à Iovis ſtatuis torpens marmor removerat. Iam Pontifex Max. ambabus manibus fluvialem aquam receperat, & extremis digitis avulſas de victimæ fronte plumulas merſerat in rogum: annuerat quoque ſacrificio gallus, & effuſum ſupra ſe vinum fluctuante ſpinula, & capite ſuaviter commoto, paſſus, ſuccincto popæ præbebat jugulum. Deſpumabat interim ſanguis, & vi-

& vividum corpus vario ſubſultu geſtiebat in mortem. Cremata demum victima, vinoque & thure in flammas profuſis, continua menſa diſcubuere ſacrificantes. Epulum autem illud Philitium vocant, id eſt, ſociale, ſive amicum, Iovi Hetæridio, qui & Philius dicitur, ſacrum. Poſt hæc gratiis Deo peractis, receptiſque noviſſimis verbis, ſinguli domum diſceſſere, omnibus tamen ante aqua cum ſanguine victimæ in chernipem miſſa luſtratis, dimiſſiſque.

Impleverat omnes ſacrificii partes ruſticus, cum ego ad eum, Scis, inquam, pater, cur Iovi Hetæridio mactetur gallus, quem non alias ad aras jugulatum legimus, quam ad eas, quas Æſculapio, aut Somno, aut Morti, aut Mercurio, ſacravit antiquitas? Et quid ni, inquit, ſciam, cum nihil aliud magis in hac terrarum ora jactetur, quam illa ſolemnis ſacri longæva pietas, & incorrupta tot ſeculis ceremoniarum obſervatio.

Erant in Tarentina civitate Rex & Regina, præcipua licet forma commendabiles, magis tamen amore mutuo. Non ſatis fuit juveni regi amoris vinculis pari nexu cum amante conjuge copulari; quæſivit inter ſubditos quem diligeret, & in ſtrictioris conſilii pertraheret arcana. Sed amicitia inter diſpares contracta deformi exitio plerumque fœdatur, & nihil eſt tutius in ſocietatibus æqualitate. Subditi, in quorum auxilium fœlicitas feſtinat, familiaritate principis male utentes aut capiuntur, aut capiunt. Et ſiquando Reges in eam humilitatem venere ut dignati fuerint impotentem amicitiam, ſtatim eos aut perfidia malorum amicorum ſubvertit; aut invidia reliquorum qui ad eamdem authoritatem ſuſpirant, quos amant, præmaturis funeribus involvunt. Quid vos ad exempla propoſitionis certiſſimæ mittam, quæ aut facilitatem regum oppreſſerunt ineluctabili fato, aut amatos ſubditos in vota paupertatis coëgerunt, & mortis, extra calamitatem infamiæ? Inter alios placuit huic regi Apiſtum quemdam in familiaritatem ſuam devincire, partiri

cum

rum eo curas imperii, & crudeliter ingratum obli-
gare ſecreto quo naturam etiam corrumpebat. Vtpo-
te qui quoties vellet in omne animal intra momen-
tum temporis reformaret ſeſe, & extincto corpore
ſuo in alieno viveret. Hunc itaque ſecum cubiculo
includens, Age, inquit, aufer formidines pueriles,
& amicum tuum ſuos ſpiritus alienis membris in-
ducentem mirare. Simul extinxit paſſerem, & ſu-
pinus in terram mortuæ avis roſtrum inſeruit ori
ſuo. Iacuit regium corpus exanime, & redivivo tin-
nitu paſſer, vario ſubſultu, Apiſtum repentinæ viſio-
nis ſtupore turbavit. Nunc inſidebat mirantis capi-
ti, nunc irrequieto volatu interturbans aërem huc
atque illuc proſiliebat, nunc laſciviente pipillatione
illudebat in horrorem defixo. Rediit tandem vo-
lucris ad humanum cadaver, iterumque inſerto pal-
lidis labris roſtro reddidit mutuatam animam, ſuiſ-
que ſpiritibus jacentes venas implevit. Arrexerat
animos ad tantum miraculum Apiſtus, herbulaque
morſa, & alia pectori impoſita, tentavit ſcientiam
regis. Nec mora; ſpiritus ſui ſufflatione animavit
paſſerem, & modo huc, modo illuc circumſiliens,
ubi audaci volatu lætatus eſt, rediit ad ſuum cada-
ver. Hujus ſecreti aſſiduitate regi carior indies factus,
occultato ſceleris quod parabat conſilio, amici fide-
liſſimi perſonam mentiebatur. Intus enim ambitio-
ne regnandi & reginæ amore tenebatur ad deſpera-
tionem ſalutis, ſi perfidiam neglexiſſet. Nova nimi-
rum varietate morum, confuſaque vitiorum tempe-
rie; ut idem eſt ferociſſimus hoſtis, ita & mitiſ-
ſimus amicus.

Spectate quæſo quo furioſæ libidinis & inſana
regnandi deſideria prorumpunt. Forte mole nego-
tiorum preſſum animum juvenis rex venatione laxa-
turus aſſumpto Apiſto in ſylvas exierat.

Ecce feræ ſaxi dejectæ vertice capræ
Decurrere jugis, timideque in cæde patentes
Tranſmittunt curſu campos, monteſque relinquunt.

Venatores ad latratus canum per avia ſylvæ ſeceſ-
ſerant; ſolus cum rege Apiſtus in fugitivam caprarum

turbam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

turbam ſpiculum contorſit. Hæſere utriuſque ſagittæ fugientium pectoribus, & in certiſſimam necem vulneratas capras transfixere. Ille vero nactus fraudium opportunam occaſionem, regem ad experientiam notiſſimi ſecreti compulit. Deſiliit uterque ab equo ut alienæ cædi totus immineret: ſed prior rex in perniciem ſuam ſuper capræ quod fecerat cadaver porrectus, in momentariæ vitæ officia quam occiderat feram reduxit. Hebetes artus & pigra frigore membra recepto ſpiritu in antiquam celeritatem torquentur, & ad obſequium inexpugnabilis artis de terra reſultant. Ridet Apiſtus innocentiam regis, & de capra ſua ſurgens regio corpori totus incumbit. Accepere fibræ indignum ſpiritum, & honeſtum pectus ad coactam arcani violentiam infeliciter ſurrexit. Dedignata eſt cadaver Apiſti regalis capra; quæ eo miſerius ſenſum retinebat humanum, ut ſciret fera quantum homo peccaverat. Fugit per nemora quo natura feralium exuviarum ducebat animam rationis compotem: & jam non ſuam manum timens ante ſuum cadaver celeri fuga pervolat.

At regina neſcio quo infortunii ſui præſagio penè ad deſperationem perterrita, mirari cœpit in corpore conjugis ſui diſſimilem mentem, & eo exploratius falſi regis ſermones excipere quo dudum inſidias Apiſti ſenſerat. Iidem proditori geſtus, eadem vox quæ quondam conjugi ſuo: Sed mentis actus, alloqui, & affectuum diſſimilitudo, augebant ſollicitudinem; quod erat ſuſpicantis. Ecce peractis inferiis, & ſuo corpore ditiſſimis marmoribus incluſo, venit ad reginam Apiſtus, & veluti ſedaturus dolorem, quem pro amici morte alieno vultu ſimulabat, amplexum petit. Sed illa diſtulit deſiderium petitoris ad nonum diem, quoad ultimum proclamatus Apiſtus mortuorum quieti concederet. Interim ſylveſtris capra neceſſitati ſuccumbens contumeliæ ſuæ ſerviebat, & per ſolitudines nemorum diſcurrens, luctu ac mœrore carpebat animum virilem. Forte recenti ictu decuſſus ab arbore pſittacus vitam amiſerat; ſtatim reliquit diram quadrupedis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

imaginem regius animus, & ſeſe pſittaci viduis calore membris inſpiratione mirabili intrivit. Vix efflaverat humanum ſpiritum, ſublimatur avis in cœlum, & expanſis alis mutuatum corpus puriori aëri credit. Tum viſis deſuper retibus quæ avibus auceps tetenderat, ſpontanea captura implicatus, prudenti loquela meruit benevolentiam magiſtri, qui ab auribus ſuis interioris hominis internum & puriſſimum quærebat ſenſum. Neque ſapiens avis reſpuit aucupis amicitiam, ſed promiſit inſperatas opes ſi ſe reginæ donaſſet. Certe illa cubiculo ſuo incluſa, tenebris imis abſcondita, dies noctesque lamentis cum ancilla fideliſſima ducebat: accepit aucupis donum, & ſilentem ad aſpectum ſuum avem priorum dierum incuria penè ſepelivit in mortem. Tunc inter has moras blandiſſima voce infit pſittacus. Corcule mi, quid affictas te, & ſine alimento corpus trahis, cujus contrectandi deſiderio flagrat Apiſtus ſub illo meo vultu quem crudeliter induit? Depelle hoſtis ferociſsimi nece feralem hanc faciem; redde me tibi, aut, ſi quod offenſum numen implacabili me furore premit, mori ſaltem liceat, ſi tecum non licet vivere. Noli, mi conjunx, toro acquieſcere cum Apiſto illo; qui amicitiam noſtram per ſcelus violavit ut te frueretur; quique parricidio meo nuptias tuas auſpicatus, ab imagine mea quam male circumfert quærit inſanis ignibus ſubſidium.

Horruit regina, & veluti fulmine icta decidit in terram: Sed intervallo revaleſcente corpore animam quoque repentino dolore obnubilatam reduxit ad lucem: Cum Apiſtus cubiculum ejus ingrediens pervicaci prece à regina quærit, quid doleat. At illa turbatam ſe ſomnio ſimulans, ne mœrorem ſuum exulceraret inviſa narratione, precabatur. Sed eo cauſas præſentis doloris inſtantius quærente, non tardata eſt Regina nocturnas imagines in hunc modum mentiri.

Videbatur mihi ſecundum quietem Venus dicere: Deridet rex Cupidinem tuum, & jam, perdita, tuis votis inexorabilis, mancipavit ingenium extraneæ pul-

pulchritudini. Quid importunis ſacris ſollicitas divinitatem meam: tibi præcipitium capeſſendum eſt, aut venenum, aut laqueus, ne fidelibus oculis infidelem videas ad latus ſuum concubinam applicantem. Hujus vocis horrore commota, funeſto ſomno pavens excuſſa ſum. Sed nunquam impune ad mala mea turbatus animus de nocte miſerias meas conſpicatus eſt; ſuas iſta cauſas habent: aut ex vitio meo, aut ex imperio fatorum ſæviunt: & iſtæ viſiones certis eventibus corroboratæ, quod prædixerunt calamitoſa divinatione, ſæpiſsime ſanxerunt. Cumuletur precor prædicatum infortunium confeſsione tua. Si enim contempto caſtiſsimæ conjugis amore deliberaſti de domo & thalamo tuo deturbare conſtanter amantem, parata ſum imperium crudele ſequi, & per avias ſolitudines ferarum clementiam in meam mortem deprecari. Quod ſi falſa ſint ſoporis infortunatiſſimi præſagia, & in meliorem ſortem anxiatum ſpiritum Dii noctis præſides vocant: per ego hanc tuam dexterã, cui ſincerum oſculum pono, in ſolatium meum placeat tibi experiri ſecretum, quo ſæpius mutatus in alitem demulſiſti ſolicitudines meas. Reddes me mihi; triſtitiem animi, corporis languorem avocabis, ſi mœſtæ deſiderio ſatisfeceris, quod à te ſolum hoc infracti Cupidinis tui teſtimonium quærit. Neque enim reor in tam ſancto pectore omnis prorſus exaruit miſeratio, nec ingrata levitas caritatis antiquæ fœdus rupit.

Nunquam ardentius ad alienas preces ſuccubuit ſimulatus rex, quam ad iſtas, quarum ope non ſui tori petitor deteſtabilis, reginæ, odium ſuum diſsimulantis, irrequieta libidine deſideratos devorabat amplexus. Sed hominibus certa & perpetua ſibi promittentibus Deus illudit; qui varietate tempeſtatum, æquoris inquietudine, elementorum converſione oſtendit, etiam id omne, quod ſupra nos eſt, ſtabile non eſſe; omnia in ſervitutem fati venire, & omnes mortales ad caducitatem naſci. Eliminantur ancillæ cubiculo, gallus infertur, & ille execrabilis parricida vigilem avem premendo ſuffocat. Delabitur

tur in terram; & ut animam exhauriant conſentiunt in voluntariam mortem regia membra; ſpirituſque proditoris Apiſti de alieno corpore exiens generoſæ volucris cadaveri gaudet inſeri. Nec ſequius de cavea ſua pſittacus erumpens alienatum per plures dies ſpiritum fibris ſuis reddidit. Tunc rex & regina apertis cubiculi foribus numeroſiſſimum famulitium intro vocarunt. Latebat gallus, exitii ſui intelligens, nunc hoc, nunc illo angulo; & timore diro frendens demiſſis in terram luminibus expectabat omnes injurias. Singuli ſollicitati ſententiam ſuam dicere, in execrandi mancipii necem judicium tulerant: ſed tam vario ſupplicio, ut neque Perillus ingenioſior in pœnam fuerit. Decretum tandem ut Jovi Hetæridio (qui propitiis nutibus involuntarium regis & reginæ diſſidium in melius vertiſſet) templum conſtrueretur; mactaretur ad illius aram gallus; & Apiſti anima illa, quæ per fraudem inſinuaverat ſe regalibus venis, in alieno ſanguine funderetur, incertoque curſu erraret inter terram & cœlum; detracto nimirum è ſepulchro ſuo fraudulenti hominis cadavere, ut, inhumatis cineribus, animus circum littora Stygiæ paludis annos centum volitaret. Vnde non ante renovatur ſacrificium galli, quam Sol in ſeſe per totidem annos rediens impleverit ſeculum.

Dum hæc diligentius audimus, filia ruſtici ad patrem, Homo, inquit, ante fores caſam tuam pro diverſorio petit, & puto ad laſſitudinem pedibus æger, quærit humanitatem ſtabuli, quo abſumptas per iter vires reſumat. Subjecit ruſticus: An etiam tu ignoras, hanc caſam viatoribus patere quo ſe omnium externorum fortuna conjiciat, quæque omnes divitias ſuas ultro peregrinis accommodat, ut cæteri mortales ſciant, antiqui hoſpitii religionem terras nondum reliquiſſe. Hoc dicto regreſſa puella patefactis ædibus introduxit Theophilum, ita lurore & miſera macie deformatum, ut rogare in triviis ſtipem putares: qui ubi ſuper me contemplationem injecit; Hem, inquit, Alitophile mi, fidelis ille comes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

& ſocius olim tuus, qui fortunæ bona maluit perdere, quam animi.

Audito Alitophili nomine variis geſtibus in admirationem effictis omnes quærebant, quomodo in Chloridis hiſtoria tacuiſſem, & tot exantlatas ærumnas, tot labores lubricis ambagibus inſtabiles, tot viciſſitudines malarum rerum mulieris amantiſſimæ ſiccis oculis audiviſſem. Sed Theophilus, aliarum miſeriarum recens ſpectaculum, ſciſſili centunculo obvelavit faciem pudore & iracundia punicantem, uberique fletu ad miſerationem compellens aſtantes, tenui & eliſa jejunio voce, Alitophile, inquit, ne tu larvale ſimulacrum è nudis oſsium compaginibus æſtimes. Idem ingenium inter paupertatis incommoda ſubeſt, quod olim mihi inter opum luxuriem ſaginato ad terrorem improborum inevitabilia tela reſignabat. Dulce eſt iraſci vitiis, & pro Veritatis defenſione quærere hominum tutelam. Creſcit per clades ſuas velox animus; & extranei odii ſuique mali recognoſcens, in delicata ſatyræ voluptate corroboratur. Sive enim celebri carmine detonueris in ſcelera, ſive libera oratione læſæ Veritatis querelas expoſueris, conciliata improborum quotquot ubique ſunt invidia, & inutili pauperum laude defenſus: jacebis potentiorum victima, & incertus ſalutis. Vt fugias mordaci ſtylo perſtrictam potentiam, converſatio amicorum relinquenda eſt, & patrimonium, & parentes, ut in ſolitudinem eas, inter deformia paupertatis oſcula, & infructuoſum amplexum victurus.

Cæterum effervescit pulcherrimæ naturę robur per injurias & vulnera, eoque acrius ad interdicta torquetur, quo amiſsis ſortis bonis ſolius ingenii divitias retinet. Macte animo, Alitophile, juvat immortale nomen mortalium inimicitiis comparare, & certam ſolidamque poſteritatis memoriam in admirationem conſtantiæ tuæ devincire. Surſum ingentia ſunt, in quorum poſſeſsionem illi tantum admittuntur qui ſua conſcientia contenti neglexerunt mendacium, & terſo animo emicuerunt, ad conſer-

vationem veri. Ideo virtuti ſerio incumbe, & illa te vel ultra regum famam poſt obitum extollet, aut ultra tela inſtabilitatis & temporum poſitum, conſentiet te de tranquillo ſpectare reliquorum naufragia. Extrema mihi paupertas eſt, ſpiritus tamen alacer, & ſpontaneo eloquii flumine in ſuum decorē productus, eaq; facilitatis gratia fluens, ut quicquid conceperit impetu vivido ſine ſudore perficiat. Sed infortunium meum auxit maxime Acigniorum invidia, qui fictæ ſanctitatis induentes ſupercilium, in plenos innoxiæ jucunditatis verſus totam Eleutheriam armavere, & pro ſua Gephyriique potentia natalibus me pepulerunt terris, comminantes infamem mortem ſi quid poſtea lingua vel calamo in Deos hominesve peccarem. Adeo etiam vitiorum tenaces ſumus, ut nolimus ea crimina reprehendi quæ leges ſacratiſſimis ſanctionibus puniri ſevere volunt. Videritis an hodie infelix ſit virtus, quæ dudum amiſi illum gloriæ titulum, quem incaſtigata ſibi ſcelera vendicant, dum virtutis gloriam intercipit ſicut fortuita, ſic & inſolens felicitas. Igitur fruatur inimica ſors illo ſuo trophæo quod ipſa de me fixit; ſilebo mutus, & ſimilis otioſo mordebo fræna quæ libertati meæ & innocentiæ intrivit Acigniorum immortale in litteratos & Veritatem odium, quod omne ſtudiorum genus paulo liberius & erectius ſervitute vel nece caſtigat. Neque ego in iſta tempora atrocem ingrati actionem movebo, cum & præterita ſecula virtutibus inimica fuerint. Cernite nunc quantum impoſsibile ſit bene nata ingenia deducere ad captivitatem. Nondum Veritatis amor ab hoc pectore per tot ludibria & calamitates evanuit: & licet ejus defenſionem neque verbo neque ſcriptis audeam ſuſcipere, eſt aliquid tamen melioris induſtriæ & laborioſæ artis, quo torpentibus lingua & manu ſatisfaciam Cupidini meo, qui me contumacibus fatis ad ſcelerum vindictam animavit.

Simul de tergo capſulam ligneam decuſsit, infraque inſertis clavibus, ad internos motus funes tetendit. Hanc cum Theophilus abjeciſſet ſupra men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſam, ſciſſa in diverſas partes capſula varias imagines oſtendit. Percurrebat ingens fluvius immenſam planiciem, & innumerabilem piſcatorum turbam ſuſtinebat ſcaphis. Saliebant circum littora piſces, ad quorum capturam omnis generis homines accurrebant. Pars veſtium ſinus aquatili præda impleverat, pars caniſtris detinebat ſubſilientes, alii de vimine pendulos impoſuerant collo, ſed omnes ad Geryonis ſtatuam, quæ in throno erat, captos piſces reddebant. Ille in omnem partem vibrabat oculos, manuſque ad tot divitias extendens, concatenatione mobili diverſas figuras exprimebat. Tum ex parte altera, valvis excuſſis, de templo Ver exiit, & ad æquales numeros excitato ſaltu, ante Geryonem provectum, corollis frondibuſque & vario flore pedes eius aſperſit. Sequuta eſt Æſtas ſaltitantis Veris iter; &, poſtquam vertebrarum tacito motu expreſſit plures geſtus, flava meſſe exoneravit manum. Proceſſit Autumnus quoque de templo, & vindemiam ſuam fructuſque ante Geryonem abjecit. Tunc tardo paſſu, iiſdem gradibus, exportata genialis Hyems pervenit ad adorationem, fertilemque dexteram laxavit ad ludum. Ridebat Geryon totius anni munera; ſumptoque inter hyemis dona fritillo tentabat aleam. Cucurrit ad jactum lignea larva, & flexis retro brachiorum articulis in Geryonis necem falcem intendit. Sciſſum caput ſtridorem fecit: madebant proxima capita fraterno ſanguine; & afflictum in uno vulnere triforme corpus ægre ſe ſuſtinebat, amiſſa ſcilicet anima, cujus vi cætera membra ſtabant. Clauſæ ſigna lætitiæ per vultus indices ſpectantium exibant. Supra titulus erat, *Nihil tam utile, quam brevem poteſtatem eſſe, quæ magna ſit.*

Poſt hæc, per nigras Stygis undas ludebant Heroum animæ quas ante diem Geryon ad Æacum miſerat. Perire feſtinaverant, & ſe lethalibus obtulerant vulneribus, ne ſervire cogerentur. Vt proſpexere venientem tyrannum, exſonuit multiplicato per rupium amfractus clamore palus Cocyti, manuſque & pedes ad prælium compoſuere. Prior Typhon ad raucam

raucam & implicatam vocem ſtimulatus horrendum monſtrum pugno contudit. Hector, & Cæſar, & Paris, & Alexander, plebeios ſpiritus in vindictam ſuam incitavere, dedignati celebres tot triumphis dextras polluere tam vili ſanguine. Diſtrahebat ſervilis manus Geryonis ſpiritum Ixionis rotæ porrectum, & in omne ſupplicium lacerum ducebat: legebaturque ea parte carmen iſtud Virgilii:

Diſcite Iuſtitiam moniti, & non temnere divos.

Prope ſcribebat Clodovæo Gephyrius ut in Eleutherianorum rebellium pœnam vocaret Melandrios, & Liphippum arrogaret. Sed ille, qui quieti ſuæ & gloriæ ſtudet, recuſabat auxilium infame, & arrogationis male imitantis naturam conſilium damnabat. Iamque ſuis comitatus, intrepido vultu palantem hoſtem ſequebatur: mox calcata capita ſupervolans & conſternatas gentes, docebat annorum curſum non expectandum in feſtinatione virtutis. Iuxta tellus inſtabilis, ſupernatante pingui luto fluctu, veſtigia morientium fallebat: pars hoſtium inter ferrum & undas obruta, pars receptam mortem trahebat in vicinos lucos, pars deferebat in flumina ſemivivum corpus; hi dolore vulnerum furoris ſui admoniti in deteſtatione ſceleris fundebant animas; aliqui ſequebantur fugitivos, & integri eadem ruina mergebantur paludibus. Reliqui omnes morituri niſi reorum timorem decepiſſet clementia regis: qui de gravium armorum pondere blandos expediens, ſidereos luminum ignes ad ſerenitatem contorſit. Hoc aſpectu ſupplices conſervati aliena pernicie ſenſere quæ fulmina Clodovæi juvenile brachium in inimicos ſuos torqueret. Io nunc cruentæ mortes, & quidquid ad miſerias noſtras contumacia rebellis invenit; redit ecce Mercurius, & caduceo ſuo potens iratas mentes ad blanditias reducit, quas intermiſerat temporis mœſti deforme juſtitium. Vocem gaudentis opprimit miraculi magnitudo, quod tot cruentas incruentaſque palmas Clodovæi fronti venerandæ congeſſit. Sequebantur triumphum furor vinctus, cruenta crudelitas inani rugitu frendens, ſuperbia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

debellata, arrogantia catenata, nexuque ferreo conſtricta rebellio. Sed nondum ſævitiem omnem, & horrendas minas captivitas vicerat: clauſum pectoribus incendium revelabat rubor vultus, & feroci ignominia furens oculus male demiſſus in terram. O ſententia mirabilis, Nihil glorioſius eſt principe impune læſo. Quis bene deſcribet claſſem toto mari ſupernatantem? quis tot triremes per varios æquoris tractus remis ventiſque volitantes? quis Oceani tranquillitatem tanto vectore ſtupefacti? quis contumacem irredivivo furore civitatem, quam non magis à noſtris terris amnis & mare, quam ingeniorum diverſi contrariique motus dividunt? quis præterea terrorem ſeſe hoſtium mœnibus includentem, fugaſque, & trepidationes, & vincula? Omitto regentis celeritatem occupatam etiam victoria; nimirum truces animos præſentia regis debilitat, & inter ſuos illud agit quod in primo momento mundi naſcentis Amor, qui, de tenebris excutiens ſeſe, miti lumine tumultuantia elementorum officia pacavit. Hoſtium duces magna ſuorum clade rejecti in mœnia, aut incerti veniæ, bellorum avidiores quam ſalutis ſunt. Pars in montibus pendet ſollicitatura procellas, niſi maturaverit Phœbus qui mala nubila tenui radio ſolet excutere. Reliqui melius conſilium ſequuti rediere ad tentoria Regis, & hodie ſtrenue agentes notabili virtute abſcondunt ignominiam præteritorum ſcelerum. Gaudet ab Olympo in Eleutheriam ſuam reſpiciens Protagon, & pridem vocatus ad beatitudinem, creſcit etiam in filio, & tot victoriarum laudibus ingentia ſua facta libenter accommodat. O vera Protagonis progenies; non magis ſanguine quam trophæis æqualibus comprobata. Tu quidquid titubat in firmitatem reducis, ſi nutat, aut ruinam minatur, in medio periculi & hoſtium minantium improviſus appares, & diligentiam magni parentis neſcio magis imiteris, an vincas. Sed aliquando ſit aliquid, ô felix anima, in quo filius tua geſta velit deſtituere; temperet fulmineæ dexteræ, & ſanctiſſimum caput quo ſalus Eleuthe-

theriæ ſervatur de periculis tractum conſiliis reſervet:
Cautius deinceps dubio ſe credat Marti, ne, quem tot faciles victoriæ complexæ ſunt, laborantes in unius incolumitate Eleutherianorum curas per incerta diſcrimina bellorum juvenilis audacia traducat. Sit perpetuus hominum recreator, comes vero tardiſſimus Deorum.

Cum exclamarem, Theophilus machinator fabricæ, aſtuta converſione tot expugnationes & pugnas abſorbens, ad novas imagines ſpectantium oculos pertraxit. Stabat ad lances Tallicius, & ad momenta ponderum, trutinarumque motus, aurum exigebat, quod in militum ſtipendia contulerant provinciæ. Sed iſte cum purpuratis neſcio quibus partiebatur regni totius ſpolium: veniebantque ad lances bona eorum qui pro patria ceciderant, viduarum hæreditates, pupillorum pecuniæ, ornamenta matronarum, extractæ puerorum cervicibus bullæ, argentum dominorum cruore perfuſum, & magiſtratuum nobiliumque inſignia. Penè centuncii milites, qui plus vulnerum quam ſtipendiorum acceperant, rogabant eleemoſynam, & trunca membris corpora cum his literis oſtendebant: *Hac mercede calamitas placet.*

Alii tentabant hoſtium patientiam, & apertis pectoribus inermes, fortem exitum precabantur, cum hac inſcriptione: *Qui mori didicit, inter inopiam vivere didicit.* Hic mirari cœpi Eleutherianorum veram virtutem, quæ ſine præmio tam altum iſſet; ut ne tum quidem poſt mortem memoriam ſui ſperaret. Militum enim generoſiſſimorum laus omnis intra diem unum ſicut roſarum flos extinguitur; nec illi aut gloriam ſuorum inde referunt, nec manſurum in animo cujuſquam deſiderium ſui, ſed oblivionem facilem, & ducum ambitione nomen obſcurum, etiam apud eos qui fortiter cadentes viderunt. Neque minus hi, quod querantur, habent: quos virtutum & ſcientiarum ſplendore notabiles à magiſtratibus egeſtas excluſit. Vident nimirum ignominia celebri notatos, & inter anguſtias natalium fœda ingenia eluctantes, dignitates occupare licitationi

patentes, eoſque vincere pecunia, qui ſibi in cæteris cedunt. Et iſti plerunque, dum in vitia ſeculi excandeſcunt, laudabilem alioquin ſui famam includunt tumulis, antequam ipſi ad veram notitiam ſui deſcenderint. Igitur ſi in apparatu virtutis aurum & gemmæ non fuerint, arcebitur à magiſtratu quiſquis altius ſuſpexerit, & inerti diligentia veluti antiqua pictura ab annorum injuriis infecta jacebit in ſitu & pulvere, quo facilius appareat quibus gradibus animi dona fuerint diminuta.

Hæc indignatio penè oculos meos condiderat in ſoporem, cum Torrentii & Ianicularis ligneolas figuras, & jam ad ruinam nutante gradu, juvenes de ponte dejecerunt, qui novis ſuffragiis ambiebant facilitatem regis. Vtriuſque caſus, expreſſus arte mira, ita manus ad ſalutem corporum intenderat, ut putares poſſe adhuc vivere, quos tamdiu fata ad Eleutheriæ tutelam ultra ſolitos ætatis curſus ſervaverant. Iuxta, illinc Marcianus, hinc Rhetus civile Eleutherianorum bellum damnabant, & ſurgentia ab obſcuris receſſibus propugnacula, quæ Liphippum in poſſeſſionem orbis inducebant, taciti mirabantur. Ac primo incrementis fallentibus apparebant faſtigia turrium; mox in arduo montium munitiſſima caſtella repebant, quibus Europa veluti frænis coërceretur. Quaque deficiunt montes, lacus ingens loci munimentum objicitur, ubi profunditatis immenſæ triſtis aſpectus inhorreſcentes circa latera ſcopulos ſuſcipit. Inde legatum rigore frigidi & venenati aëris extinctum efferebant pullati, & faſtuoſam pompam ad defuncti mores aſſimilabant. Suſcipiebant alienos cineres Alexandrini, & legatum olim ſuum in Hectoris famam per contemptũ vitæ & ſolatium mortis æquabant: quoniam Melandriorum potentiam, ad humanum imperium negligentia noſtra properantem, & futuras clades, non ſuſtinuiſſet aſpicere.

Hunc patria incenſa Rhetæis montibus actum
Abſtulit atra dies. & funere merſit acerbo,
Fœlicem ante alios; qui non hoſtilibus armis,
Nec prece, nec pretio victus, virtute ſevera

Maluit

Maluit obſcuras Acherontis viſere ripas,
Cernere quam ſævi funeſta trophæa Liphippi.

Claudebat ſcenam Geryonia, quæ de regia Alexandriæ depulſa Hermaphroditi conſilio in Licinii connubium de nocte veniebat. Præſto erat ad miniſterium dextera maritalis, & ille torta ad nutum cervice accipiebat uxorem. Supra caput Geryoniæ duo verba legebantur. *Equus Sejanus.* Nec longe ab eo loco de ferrato carcere in libertatem exibant Veritatis ſacris per longas calamitates addicti. Inter eos, & Botris, & Capilupus, & Tamias, & quiſquis in ſeditione Acigniana ut ictus effugeret ſaxeum robur invenit. Prope, vicini æquoris undis innatabat divulſa ſuis radicibus inſula Veri; ad quam feſtinantibus remis navigabant illi omnes qui Geryonis carnificinam opportuna tyranni morte vitaverant. Et ſtatim interno motu ceſſante, quietis rotis, fidibuſque per operta reductis, poſuere ſigna conceſſam ad ludum vitam, &, creſcente tabulato obducta, in capſulam ſuam rediere.

Tranſierat in ſtuporem automatorum ſpectaculum, cum Theophilus, Quid agimus? inquit; patet etiam elementum commune auſuris navigationem? expectat nos inſula fœlix, quam divortio ſuo totus Oceanus pro muris amplectitur ad incolarum tutelam? Occidit quidem Geryon, ſed neque omnes placida indole crudelitatem eluctati, odium ſuum in cultores boni numinis depoſuerunt. Hæc noſtra tranquillitas, & à cædibus ceſſatio, omnino ſyrtibus ſimilis eſt, quæ brevibus lymphis oppreſſæ ſolent in immenſum ſubſidere, ubi veſtigium fugientibus arenis credideris, & abſorbere calcantem. Quin igitur compoſitis ſarcinulis ad amicam terram tranſimus, quæ ſola omnium terrarum, feritatem mortalium fugientibus, pro aſylo eſſe poteſt.

Hoc dicto, obverſantis imagine periculi turbidus, pręceſſit nos; & ſtatim cum illo, ego, piſcator, & Vindocinus, in Tarentino littore adoratis ſideribus, intravimus navigium, quæſituri Veritatis inſulam, quo ſeſe veluti ad ſecuritatis portum implacabilis Fortuna conjiceret.

SERIES PATEFACTI DIVINITVS

PARRICIDII,

IN

Ter maximum Regem regnumque Britanniæ cogitati & inſtructi,

Nonis IXbribus M. DC. V.

Illo ipſo Novembri ſcripta, nunc demum edita.

AUTH. ARGUM.

Sæpe divinitatis opera hæc ſunt ut Furias in ipſo jam ſucceſſu ſecuras ſubita ultio excipiat: ne vel unquam improbis timor, vel ſpes abſit calamitoſæ virtuti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Series patefacti divinitus parricidii in Maximum Regem Regnumque Britanniæ cogitati & inſtructi.

DVbitatum jam olim ab Antiquitate eſt, utrum omnibus ſceleribus indicere pœnam, an omittere præſtaret ea quorum immanitatem natura refugit: Credo quod male ominari nollent plerique de genere humano, aut etiam admonere hæc fieri poſſe ſcelera quæ damnarent. Sed hæc ætas & nefandum hujus diei parricidium dubitantibus ſcrupulum ademit; oſtendit, corruptos animos licentiam ſibi facere, quantam rivuli crepidinibus ruptis, qui neque alvei meminerunt, nec niſi per montium inſperatos obices caſtigantur. Ingens, atrox, horridum facinus, quale nec antiquitas vidit, & ægre poſteri credent; denique velut omnium flagitiorum compendium in hanc diem fortuna contulit. Non ulciſcar atrocitate verborum quod nulla unquam ſupplicia digne vindicarint. Rem aperiam tanta fide quanta perfidia geſta eſt. Populi Nationeſque vel ſtupore damnabunt vel atrocioribus lacerabunt poenis quam quas ſtyli iracundia profunderet. Auguſtiſsimo Iacobo tertium annum imperante agebat in alta pace Britannia; nihil tumultus domi, cum externis fœdus. Non videbatur poſſe tentari fundamentum tam bene vallati Imperii. Cujus ut certius ſecuritas viveret, erant dictæ publicis Comitiis Nonæ Novembres; (incidit ille dies in 15. Novemb. Stylo novo:) id eſt, vocari Ordines Regni qui de negotiis publicis cognoſcerent. VVeſtmonaſterium eſt oppidum ita Londino continuatis domibus annexum, ut ea ſola appellatio disjungat. In eo, & Regia ad amnem ſita, & ſecundum eandem ripam paulo ſuperius Curia quæ hos Regni Conventus accipit. Sacratiſsimis Regibus digna tanta Majeſtate ſedes. Ad eorum pedes ſereniſsimi liberi. Cum Rege ſacrorum Antiſtites, & quos Britannica lingua Dominos appellamus, nempe Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites, & Barones, purpureis veſtibus, & capitibus ex antiquiſsima conſuetudine tectis. Civium mox delecti. Iudices deinde ac Magiſtratus, & Regis beneficio exterarum Gentium legati. Regiis etiam domeſticis certa ſedes. Iam reliqui diſcriminibus confuſis, quot capaciſsima ſedes accipere poteſt: neque enim melioris notæ quiſquam excluditur ab oratione Regis qua initium Concilio facit. Non eſt celebrior in orbe terrarum conſeſſus. Igitur, quum jam inſtaret illius diei pompa, forte vir ipſa celeritate ignotus Nobiliſsimi Baronis Montaquilii puero literas porrigit: eas Domino ſuo reddere jubet. Nec ulterius cunctatus quam ut Epiſtolam traderet, quod eſt facile in tam populoſa urbe, præſertim nihil ſollicitante

tante

tante puero, ſe per tranſeuntes hominum globos confudit. Servus, ut erat imperatum, Montaquilio literas tradit: quas aliquandiu neglectas tandem in hæc verba conſcriptas legit.

Amicitia, quæ mihi eſt cum tuorum aliquot, facit ut tuæ ſalutis curam habeam. Ideo monitum volo, ut, quo ſtudio vitam amas, eo incumbas prætexendis excuſationibus quæ te à publico Ordinum conventu eximant. Numen enim & homines conſpirarunt in ultionem ſcelerum quæ hæc ætas tulit. Neque præcautionem ſpreveris, ſed diſcede ab urbe ocius in aliam regni partem, ubi rei exitum ſecurus expectes. Etenim licet nulla mortium initia ſe prodant, dico, terribilis ictus in hunc Conventum incidet, neque erunt in læſorum conſpectu hi qui lædent. Non eſt quod conſilium temnas, quod prodeſſe tibi poteſt, nocere minime poteſt: quippe periculi nihil erit his exuſtis literis. Eo te recte uſurum ſpero beneficio Numinis. Cujus tutelæ te reſigno.

Literæ iſtæ erant Anglico ſermone ſcriptæ eo charactere quem vulgo Italicum dicimus. Montaquilius rei novitate perculſus, epiſtolam ad Nobiliſſimum Salisburienſem Comitem defert, quid facto opus cenſeat, conſulit. Hic fideliſſimus & ſagaciſſimus Purpuratus agitare ſecum varia. Modo cogitare, nihil inauſum ſceleri eſſe: impia facinora tam mirabiliter aperiri quam flagitioſe concipiuntur: Nunc otioſas populi voces reputare & inanes vaticinantium metus, qui ſæpe nullo argumento calamitates publicas portendant. Inter hanc animorum jactationem pæne factum ut nullius fidei litteræ haberentur. Tamen ne quid etiam tutum in tanto negocio non timerent, placuit de ea re ad nonnullos ſanctiſſimi Concilii referri. Lecta epiſtola in aliquorum cœtu pluribus riſum quam ſecuritatem excuſſit. Evincebat opinio refutantium hos timores, quum in tanta tranquillitate rerum nec timendum cenſerent, nec excitandos divulgatis ſuſpicionibus rumores qui diſtraherent populi mentes & ineptis terroribus conſternerent. Quem enim jam in Britannia rebellare? quem habere comparatam in Inſula manum? aut cujus vires inſtar hyberni torrentis, ut in ipſa Satellitum turba Regem opprimat? Iterato tamen de eadem re actum. Excuſſæ diligentius timoris cauſſæ, tandemque decretum ut de eo negocio Rex ipſe cognoſceret. Is perlectis diligenter literis, haud ſecus quam pro re motus, ſe vero non contemnere, dixit, hanc vocem quam ipſi ſceleri bona fortuna extorſerat.

Voluerunt fata, ut ſuorum quidem fidelitati, ſuæ vero prudentiæ vitam Rex tantus deberet. Cum enim diligentius inhæreret illis literis, ſubito exclamavit, (diceres hanc chartam plus illi quam cæteris dixiſſe) aut nihil ſe videre, aut facinoroſos deſtinaſſe ſulphurei pulveris tormento grande ſcelus exequi: nec dubitare ſe quin ipſam Curiam cum Purpuratis omnibus hoc fulmine humano velint de ſedibus ſuis movere, & Regnum in ſuis capitibus exterminare. Iam ſubita Regis divinatio omnibus incuſſerat metum, & quoniam illius conſtantiam noverant, & quia iis argumentis nitebatur quæ necdum alius adverterat. Quid enim, ajebat, quod ſcribunt non fore in læſorum conſpectu hos qui lædent? quid eſt aliud quam hos machinas & ſulphuris violentiam minari? Quod deinde exuſtis literis ceſſare periculum ajunt, numquid obſcure dictum eſt ſubitam fore flammam quam qui evaſerint in ſecuro conſiſtent? Obſtupeſcentibus ad tantam ſolertiam cunctis, tamen fatorum iniquitas pæne tanti conſilii prudentiam extinxit. Etenim cum pridie illius diei, qui & publicis Conventibus & tanto ſceleri erat indictus, Rex delegaſſet provinciam,

iam, perſcrutandi omnes latebras unde hæc tempeſtas poſ-
et erumpere, Nobiliſsimo Suffolcienſi Comiti, Summo Regii
ubiculi Præfecto: Ipſe, inveſtigatis diligenter omnibus, re-
ulit, non eſſe certum tanti facinoris indicium, nec in infe-
iori ſede ac velut ſubterranea, quæ Curiæ ſubjacet, adver-
ere aliud potuiſſe præter ſtruem faſcium quos in hyemem
onductor repoſuerat, in quibus tamen poſſet aliqua ſuſpicio
eliteſcere. Tum Rex generoſum Equitem delegat, Thomæ
nevetto nomen eſt, qui excuteret ſuſpectam faſcium fidem,
ideretque ne quid inſidiarum illa ſedes reciperet: Ratus
allidos homines ſibi deſtinaſſe hanc ultimam noctem in qua
uæ nequitiæ inſtrumenta ad Regni interitum expedirent. Hic
liquando victa virtute impietas eſt, & mala Regni fortuna
nanus dedit. Thomas Percius erat Regi & naturæ jure &
nagnis beneficiis devinctus: Quippe etiam in Penſionariorum
umerum receptus. Ita vocant ſelectos ex ampliſsimis fami-
iis ad illuſtrem & præcipuam Britannicorum Regum cuſto-
iam. Is cum immane parricidium animo deſtinaſſet, admiſ-
is aliquot in tanti facinoris communionem, id hoc ordine
xplicare decreverat. Accitus erat ex Belgio vir qui in Angliæ
atus duodecimum jam annum Hiſpanis operam dabat. Hic
onjurationis miniſter, ut melius falleret, ſe pro Percii du-
dum famulo geſſerat. Guido Faux parricidæ nomen erat.
Pæne à biennio conduxerat hanc Curiæ partem: credo ne
uſpecta novitas; & ut tanti apparatus obſcurius tegerentur.
Ibi ſceleris velut domicilium conſtitutum. Vim in eo ingentem
ulphurei pulveris detruſerat. Cum primo in diverſis con-
ciorum domibus ſine ſuſpicione duceretur: ac ut omnem
crutantium eluderet curam, compoſito lignorum acervo ſup-
poſuerat fatalem illam mercem. Sed illo demum tempore
curatis diligenter omnibus, cum inde paulo poſt mediam no-
ctem digrederetur, Knevettus, ut erat imperatum, hominem
adoritur, &, quid eo præcipue tempore ibi ageret, quærit.
Ille neſcio quæ mentitus ſe in craſtinum uſum adornaſſe, jube-
tur reſerare oſtium, quod in illam ſedem ducebat. Erat cum
Knevetto & Magiſtratuum manus & ſatellitum. Fingebatur
neſcio quos Regios apetes è proximo ſubtractos eſſe; eos
hac diligentia quæri. Igitur quum amoveri cœpiſſet lignorum
ſtrues, occurrit primo dolium mediocre, mox vis tanta tor-
mentarii pulveris ut non domum evertere ſed corrumpere
Civitatem poſſet. Dolia erant triginta duo, in iis electiſsimi
pulveris pondo pæne millia novem. Super dolia ferreæ maſ-
ſæ, quæ flammæ viribus elatæ ultra fulminis impatientiam
ſævirent. Etiam lapides & ingentia velut rupium fragmina,
quæ ædificii moras ſuo impetu tollerent. Sed in eam rem
maxime intenderant curam ne Regem incolumem hæc tempe-
ſtas omitteret.

Infra Regiam cellam dolium erat poſitum multo cæteris
capacius: quia etiam inermem Majeſtatem ſine magno appa-
ratu aggredi timebant. Nec dubitatum eſt, quin, ſi hoc ſcelus
exitum habuiſſet, cecidiſſent ultra triginta millia mortalium,
everſis compluribus ædificiis, ne miſera civitas unica clade
deformaretur. Etiam periiſſet auguſtiſsima ſedes (VVeſtmo-
naſteria appellant, unde & oppido nomen) tot Regum inau-
gurationibus ſolemnis, tot tumulis religioſa: Ibi regni inſi-
gnia: ibi memorabile ſolium propter ſubjecti lapidis famam
& de ea Patrum fidem: Templum, præter auri marmoriſque
precium & Henriciani ſacelli decus, quo elegantius Europa
non habet, ipſa antiquitatis majeſtate ſpectabile. Ac ne
perduelles ſanctitati umbrarum parcerent, quieta omnium
pæne

pæne Regum oſſa eo facinore laceſſebantur. Iacuiſſent ever monumenta vetuſtatis, & prope pulcherrima memoria triun phorum. Huic templo vicinum ærarium & tot in eo arcan eadem clades petebat. Nec ſupervixiſſet incendio Curia ub jus populo dicitur, ne ſcelus & perfidiam poſſet ulciſci. It complectebantur omnia uno facinore. Non reliquerant nov ſceleri locum, & ipſam Furiarum inventionem fatigaverant Igitur, cum loquentibus rebus ille nefarius nihil amplius ne garet, concubia adhuc nocte in Regiam ducitur. Is collect ſpiritu animoſus, Scio, inquit, & mihi inſtare mortem, ne quid ea gravius in me poſſe decerni. Itaque non expectab ut tormenta confeſsionem exprimant. Etiam hoc cum laud dicendum eſt. Fuit mihi is animus quem ex tanto apparat colligere potuiſtis. Regem, Principem, optimates, una cæd tollere volui: nec quærite quid me ad illius conſilii magnitudinem extulerit. Sacrorum meorum amor & meriti glori hunc animum immiſit, ut in adverſarios quacunque audaci ſævirem. Nec degenerabat à verborum conſtantia interritu vultus: credo, quoniam ſpes aberat ſcrupuloſæ trepidationis parens. Et vero maximum in præcordiis dolorem ſævire dicebat, quod non proceſsiſſet cogitatum facinus, & tam grande conſilium fortuna prodidiſſet.

Erat palam, ab altiori fonte decurrere hanc conjurationis ſtygem. Thomas Percius, eo die qui noctem pæne fatalem præceſſerat, velut ad negotia excedens diverſis labyrinthis turbaverat veſtigia fugæ ſuæ: Cum ſubito eum in armis eſſe nunciatum eſt, & collecta conjuratorum manu, huc illuc diverſis voluminibus circumferre contemnendum agmen, ut quod vix ſexaginta equites implebat; Peditem in iis neminem eſſe. Generoſos aliquot Nobiliſsimi Harringtonii equos rapuerant, fures magis quam hoſtes. Et pæne parricidarum conſilium palam erat, voluiſſe ſublato Rege & confuſis miſerabili calamitate omnibus, Sereniſsimam Elizabetham Regis filiam quæ Burlii educabatur, in poteſtate ſua eſſe, eam deinde collocare nuptui, prout rerum ſtatus & vel exterorum exigeret favor, vel metus urgeret. Sed populus ab eorum ſcelere averſus, quocunque ſe contulerant aut oppidorum aditu prohibebant, aut etiam infeſtis armis abeuntes proſequebantur. Itaque tertio die, poſtquam aggregari cœperant in ipſo Britanniæ ſinu, ingenti miraculo oppreſsi ſunt. Regionis quam infeſtabant Iudex, quum necdum emanaſſet VVeſtmonaſterienſis ſceleris fama (quippe ultra centum millia paſſuum Londino aberant) tantumque audiret eſſe armatos qui homines publice ad Romanæ fidei profeſsionem vocarent, miſſo ad eos nuncio ſignificari jubet, quia cædibus hactenus abſtinuerant, ſi recederent ab amentia, armaque ponerent, ultro ſe pro illis ſuppliciorum deprecatorem fore. Mallent clementiam Regis experiri quam fortitudinem. Illi gnari præciſam ſpem veniæ magnitudine facinoris, ſuperbis etiam verbis cunctantem judicem exaſperant. Neque ſe illo advocato egere, &, ſi ad eos veniret, aut hoc firma manu faceret, aut ipſius damno fore. Sane videbantur majorum virium quam ut imperita oppidanorum manu premerentur. Sed ibi etiam fortuna & Regis & Britanniæ vicit. Ruſticus villæ familiaris, in quam ſe receperant, in pulverem ſulphureum, quem ipſi pluvio aëre corruptum ad ignem ſiccabant, ſcintillam imprudens immittit. Illa ſtatim correpta flamma dominorum ſuorum ſcelus ulciſcitur, in vultus invadit. Aliquorum frontes exuſtæ, aliquorum membra. Et invadendi facultatem & ſuſtinendi hoſtis robur idem caſus ſuſtulit. Aliqui profugerunt, nocentiores reſtiterunt velut ad

ſuppli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

ſupplicium. Interim villa, ubi ſe condiderant, oblato ab oppidanis incendio cœpit ardere. duplici malo circumventi quum & arma foris & intus incendium urgeret, maluerunt ferro cadere quam ſolvi lentioribus flammis. Deſperatione itaque pleni in medium prodeunt, non aliqua ſpe vitæ, ſed tantum mortem mutaturi. Ibi primum omnes in genua procidunt, cum Percius Virginis imaginem prompſiſſet. Ea adorata ad prælium accenduntur. Percius & Catsbeyus juncto inter ſe dorſo circumvenientem multitudinem ſubmovent. Sed glans plumbea tranſverberato Catsbeyo etiam Percium ſauciat. Necdum audiverant oppidani perfidiæ Authores ex Regio præcepto vivos capi oportere. Catsbeyus cecidit: Percius vivus quidem in manus venerat, ſed biduo deinde ex vulneribus conſumptus eſt. Facile deinde profligati perduelles. mox alii, ut quemque fuga & metus abſtulerant, per diverſa diſsipati. Plurimi tamen capti, publicis cuſtodiis & mox ſuppliciis ſervabantur. Nec abſtinuerant hoc flagitio fœminæ, quaſi ſequior ſexus timeret eſſe innocens corrupto meliore; Illæ quoque detecto facinore in carceres miſſæ ſunt, dignæ miſericordia niſi omnes miſeros eſſe voluiſſent.

Quid huic par ſceleri? aut quæ cum eo componenda crudelitatis atrocitas? Mithridatis furor una nocte in cives Romanos tota Aſia ſæviit. Siculi ſuam veſperam cæde Gallica nobilitaverant. Vtrobique hominum genus quærebatur. Iſti ſpecie quidem partium, ſed velut æquali odio id videntur quæſiiſſe, ne quis eſſet, qui non eos victos lætaretur. Sed præcipuam in hoc facto prudentiæ gloriam nec auferre homines Regi poſſunt, & videtur optimum Numen approbare omnibus voluiſſe eum ſuo faſtigio digniſsimum eſſe. Quum erupiſſet ex tanto incendio non tam ſcintilla quædam quam fumus & nebulæ, id eſt, argumenta ſed illa perobſcura deſtinati facinoris, hæc omnibus pæne infra curam ponentibus ſolus Rex non contempſit. Iuſsit indagari ſceleris veſtigia, ne aut ſua culpa moreretur, aut fortunæ beneficio viveret. Quæ illic prudentia, quæ omnibus ſceptris digna ſagacitas! Quum deinde proditorum facinus ita eſſet ex tenebris extractum ut nondum periculi moles cervicibus depulſa videretur, ſolus ille cui omnes maxime timebant, ſolus Rex inturbata fronte conſtitit. Quæ demum iſta animi magnitudo, & digna Heroum virtus! Tibi Patriæ Imperium, quod hodie tua virtute vivit, fata diutiſsime ſoſpitent. Tibi vitam, quam tot hominum millia immortali tuæ prudentiæ debent, omnes Gallicæ devotionis exemplo deſtinent! ô Auguſte, ô Britannice, ô Rex, cujus vitam in hoc ſeculum fata diſpenſarunt, ne periclitanti Patriæ ultimum eſſet.

O ſcelus! ô veterum proles veſana Gigantum!
Iamne juvat bellare Diis? jam turbine diro?
Iam revocare chaos? patriæque indicere mortem?
Sæcula tot, ſtirpeſque Deûm, patrumque labores
Vna cæde rapi? Furiæque Erebuſque negarent
Hoc tantum dictare nefas. Exhorruit æther,
Et fremuere Dii, ſtupuitque exterritus orbis.
Regem etiam vis illa petat, quo ſydere mundus
Purior, & noſtras melior lux aſpicit oras?
Hunc Regem vis illa petat, quem Marte *ſecundo*

Nunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Nunc iterum tegit iſta dies ? Quid perfida tela
Abdere, quid tanto componere ſulphure fulmen ?
Quid juvat occulta tot ſemina condere flamma ?
Ah miſeri prohibete minas. Sua numina novit
Fulmen, & in magnum neſcit peccare Tonantem.
Ergone conſilium, Civeſque, Homineſque Britanni,
O dolor ! hoc ineant ? lacerumne per æthera Regem
Spargere, quem melius cælo feret ardua virtus ?
Purpureoſne Patres alio nunc tingitis oſtro,
Sanguine, cæde, rogis ? cunctos diſcrimine nullo
Tollere decretum eſt ? iraſcique omnibus annis ?
Non eſt, non hominum ſcelus hoc, ut Tartara *cernas*
Id molita nefas : imo de pectore terræ
Impetus, eque fero veniſſet flamma Barathro.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

6°

inv L^a ro

122

~~124~~

45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 26